

(1)

کتاب تاریخ ظهور الحق
بخش پنجم

تألیف

جناب میرزا أسدالله (فاضل) مازندرانی

از بخشهای نه گانه کتاب ظهور الحق در بیان واقعات
دوره استقلال امر اقدس ابھی شروع از یوم الفصل
وارتفاع نفحة عظمی تا یوم غروب شمس حقیقت
از افق ادنی و در فاتحه این بخش نیز تیمنا به نبذ
از بیانات الهیه افتتاح میشود.

(2)

فهرست مندرجات کتاب ظهور الحق مجلد پنجم (5)

صفحه	واقعات مسطورہ
2	1- یکی از الواح اظہار امر ابھی
2	2- اوضاع داخلّیہ و خارجیہ اینطائفہ (اسامی مُبلّغین کہ مامور باینخدمت شدند و تألیفاتشان در ردّ میرزا یحیی ازل) - (میرزا یحیی و مشاہیر ازلّیان و صدر کتاب بدیع از قلم ابھی) - (کیفیت مسافرت زائرین بہ ادرنہ) (2-9)
10	4- فتنہ در آذربایجان و حبس و قتل جمعی از احباب در تبریز و زنجان (شہادت آقا میرزا محمد علی طبیب زنجانی)
16	5- فتنہ در نیشابور
17	6- فتنہ در قائن
18	7- شہادت ملاّ جعفر جاسبی و آقا نجفعلی زنجانی
21(19)	8- آغاز نشر این امر در بلاد روسیہ
21(19)	9- اوضاع روحانیہ ادرنہ (ارض سرّ)
27	10- مباحلہ (جمال ابھی با میرزا یحیی ازل)

صفحه	واقعات مسطورہ
29	11- درج یکی از الواح در خصوص قضیہ مباہلہ کہ به خط غصن اعظم و مہر حسین و علی صدور یافتہ
46	12- آغاز بر ہم خوردگی اوضاع و مقدمات حرکت ابھی از ادرنہ (أرض سرّ) به أرض مقدّس
49	13- کیفیت نشر این امر در قطر مصر و حبس و اُسر و تبعید احباب
52	14- (حبس و تبعید نبیل زرنندی در مصر و اسکندریّہ)
54	15- فتنہ بغداد و قتل و اُسر احباب (تفریق احبای عراق و شرح حال اُسرائی موصل)
62	16- فتنہ در اسلامبول
65	17- فتنہ ادرنہ و مقدمات حرکت جمال ابھی
67	18- انتحار حاجی جعفر تبریزی
69	19- حرکت مؤکب جمال ابھی از ادرنہ
72	20- صدور سورۃ الرّئیس در منزل کاشانہ

صفحه	واقعات مسطورہ
81	21- واقعات ایام اقامت در بندر گالیبولی
84	22- واقعات ایام مسافرت در دریا و ورود بأرض مقدّس و عگا
87	23- وصف عگا و اقامت جمال ابھی در قشله عسکریه
93	24- فتنه در آباده (بتحریر مجتهد و ضرب و تبعید استاد علی اکبر از احباب)
93	25- فتنه در نور (غار و زجر و تبعید و حبس احباء در تاگر)
94	26- تضییقات و بلیّات بهائیان در بلاد خراسان
97	27- اوضاع و شدائد ایام حبس در قشله عگا {(حکایات حُسن اخلاق عظیم غصن اعظم و توجّه و تمایل اشخاص بامر ابھی)-(اولین زائرین و مهاجرین که در ایام قشله متدرجاً بعگا و حیفاً وارد شدند)}
111	28- رسالت و شهادت آقا بزرگ (بدیع) در طهران
118	29 - سورة الهیکل و سور ملوک

صفحه	واقعات مسطورہ
123	30- فتنہ زنجان و شہادت ابا بصیر و آقا سید اشرف
126	31- شہادت محمد حسنخان کاشی
126	32- واقعه فاجعه غصن اطهر (سقوط و صعود غصن اطهر در قتلہ عسکرية عکا)
128	33- خروج جمال ابھی از قتلہ (شرح خانہ ہانیکہ در عکا اقامت فرمودند- شرح قصر بہجی- شرح موافقت و خضوع خواجہ عبود و عودی مالک خانہ مسکونہ جمال ابھی و توالی ورود زائرین و نزول الواح)
133	34- تعمیر بیت اعلیٰ در شیراز (کیفیت تعمیر خانہ حضرت نقطہ اولیٰ در شیراز بامر جمال ابھی)
134	35- فتنہ در شیراز و حبس و قتل احباب (کیفیت شہادت آقا میرزا آقا رکاب ساز و میرزا نبی و مشہدی محمد جعفر خیاط در شیراز و حبس جمعی از احباب و اعمال رذیلہ اہالی)
136	36- فتنہ در کاشان و قتل و غارت بہائیان (کیفیت شہادت آقا ابوالقاسم مازگانی و آقا محمود صباغ در کاشان و غارت و حبس و شدائد مفصلہ احبابی نراق و مازگان)-(فتنہ شاہ میرزا کاشی)
144	37- شہادت آقا میرزا باقر شیرازی در کرمان
145	38- فتنہ در زنجان (گرفتاری و تبعید احباب زنجان بطهران و حبس متمادی ایشان)

- 145 **38- پیدائش غصنیان قزوین و زوالشان**
(کیفیتِ فتنہ داخلیہ بواسطہ میرزا محمدعلی غصن اکبر و اتباعش حاجی حسن و آقا علی زرگر در قزوین و توبہ نامہ میرزا محمد علی و لوح مبارک در اینخصوص)
- 157 **39- شدتِ افسادِ سید محمد و کج کلاه و عاقبتِ امرشان**
(واقعهٔ ہلاکتِ حاجی ابراہیم و خیاطِ باشی و سید محمد و آقا جان بیگ و رضا قلی تفریشی و تعرضِ حکومتِ نسبتِ بہ جمالِ ابہی و اصحاب و حبسشان در لیمان)
- 204 **40- ارتفاعِ عظمتِ ابہی در عکاء**
(حصولِ خلاصی از حبس و سہولتِ در احکامِ حکومتِ بواسطہ انجذابِ حکامِ عکا از عظمتِ جمالِ ابہی و حسنِ اخلاقِ غصنِ اعظم.)
- 207 **41- فتنہ در اردکان یزد و شہادتِ بعضی از احباب**
(فتنہ و ضوضاءِ اہالی اردکان و شہادتِ آقا گل محمد)
- 208 **42- فتنہ در اشتهارد قزوین**
(فتنہ در اشتهارد و ضرب و تعذیبِ احباب)
- 43- بلایای احباء در کاشان**
- 209 **و تبلیغِ امر بہ شاہ و مجتہدین و وقوعِ فتنہ در طهران**
(اقداماتِ آقا جمال بروجردی در تبلیغِ شاہ و مجتہدین کہ منجر بحبسِ وی و جمعی از احباب گردید.)
(قیامِ حاکم و مجتہدین در کاشان بقلع و قمعِ اینطائفہ و فرارِ جمعی و اسر و حبسِ عدہ در انبارِ طهران)
- 44- اوضاعِ عظمتِ ابہی در عکاء و صدور کتاب**
- 217(213) **مستطاب اقدس**
(صدور کتابِ اقدس و ظہورِ عظمتِ مقامِ ابہی در اراضیِ مقدسہ)
- 222 **45- انتشارِ امرِ ابہی در ہندوستان و برما**
- 222(b) **46- لوحِ کرمل**
- 47 - کیفیتِ انقلاباتِ داخلیہ و خارجیہ دولتِ عثمانیہ و مآلِ احوالِ سلطانِ عبدالعزیز و آغازِ سلطنتِ سلطانِ عبدالحمید و نیز کیفیتِ احوالِ معاندت و یا محبتِ اشتمالِ حکامِ عکاء با جمالِ ابہی**
(حکامِ عکا ذو سلوکشان با محضراقدمِ ابہی و بیانِ نفوذِ غصنِ اعظمِ در ارکانِ حکومت)

صفحه	واقعات مسطورہ
227	48- فتنہ در زنجان (گرفتاری عدۃ از بهائیان زنجان و اسر و حبسشان در انبار طهران)
227	49- فتنہ در طهران (گرفتاری و حبس عدۃ از مشاہیر اہلبی طهران در انبار)
230	50- شہادت حاجی عبدالمجید نیشابوری
234	51- آغاز اقبال یہودیان ایران بامر ابدع ابہی
236	52- ارتفاع عظمت ابہی و طلوع حریت و رخاء در عکاء
240	53- فتنۃ اصفہان و شہادت ملا کاظم (شہادت ملا کاظم طالخونچہ)
242	54- شہادت آقا میرزا محمد حسن سلطان الشہداء و آقا میرزا محمد حسین محبوب الشہداء و مشقات اہلبی اصفہان
248	55- استقرار با استمرار عرش ابہی در قصر بہجی عکاء (استقرار جمال ابہی در قصر بہجی و غصن اعظم با عائلہ در عکاء)
249	56- هجوم اکراد و قتل و غارت احباب (هجوم شیخ عبیداللہ از کردستان و تفرقہ و شہادت احباب در آذربایجان)
251	57- آغاز فتنہ در طهران (گرفتاری اہباء طهران)
255	58- فتنہ در یزد (اسارت و ارسال جمعی از اہلبی یزد باصفہان)

صفحه	واقعات مسطورہ
256	59- فتنہ در قوچان (فتنہ ملاہا در قوچان و تادیب شدنشان بأمر شجاع الدولہ قوچانی)
257	60- قتل ملا حسین رؤضہ خوان در سلطان آباد عراق
258	61- فتنہ در ہمدان (تضیقات و حبس و زجر احباء در ہمدان)
259	62- شمہ از عظمت و اقدار جمال ابہی و نفوذ غصن اعظم در عگا
261	63- فتنہ در جاسب کاشان (شورش اہالی قریہ جاسب بضدیت با احباب و گرفتاری و وحبس و تبعید متمادی مظلومان)
263	64- فتنہ در بشرویہ (مصائب و بلیات احباء در بشرویہ)
263	65- فتنہ در منشاد یزد (مصائب و بلیات احباء در منشاد یزد)
266	66- شرح فتنہ خطیرہ طهران {شرح و تفضیل فتنہ خطیرہ طهران و گرفتاری عدہ کثیری از بہانیان و مقابلہ و مکالمہ بزرگان اینطائفہ با ارکان دولت و شاہزادگان صف اول در خصوص این امر}- (کیفیت وفات آقا سید صادق طباطبانی مجتہد طهران و حسام السلطنہ و اقدامات نسوان بہانی برای استخلاص محبوسین)}
327	67- فتنہ در سروستان فارس و شیراز (حبس و زجر عدہ از احبای سروستان در شیراز)
329	68- فتنہ در آبادہ فارس (تعرض و اذیت در آبادہ بیعضی از احباب و انخماہ فتنہ بواسطہ مقاومتشان)
330	69- فتنہ در یزد (گرفتاری میرزا علی محمد در یزد و ارسال باصفہان و حبس در آنجا)
331	70- نشر امر بہانی در سہ دہ (سدہ) اصفہان و حدوث فتنہ (صدمات و گرفتاری آقا میرزا محمد نعیم و سادات سدہ در آنجا و در اصفہان)

صفحه	واقعات مسطورہ
331	71- فتنہ در گیلان و حبس و شہادت بھائیوں (حبس اہلبای گیلان در رشت و شہادت حاجی نصیر و آقا محمد صادق قزوینی)
334	72- فتنہ در قزوین
335	73- فتنہ در مازندران و غارت و حبس و قتل بھائیوں (غارت و اسارت اہلبای قریۃ ماہفروزک مازندران و حبس جمعی در انبار طهران و شہادت ملا علیجان ماہفروزکی)
345	74- آغاز نفوذ این امر فیما بین زردشتیان
346	75- قریۃ امزاجرد ہمدان
346	76- آغاز نباء شہر عشق آباد و تجمع بھائیوں در خاک روسیہ (اقدام اہلباء در ایران برای تظلم و التجاء بدولت روسیہ از ظلمہای ناصرالدین شاہ و نہی جمال ابھی)-(زمین اعظم اولین مشرق الانکار در روسیہ)
349	77- فتنہ در ایشتہارد
349	78- فتنہ در نامق و حصار خراسان و قتل و غارت بھائیوں (تضییقات و بلیات واردہ بر بھائیوں نامق و حصار و کیفیت شہادت ملا علی)
358	79- نشر این امر در توابع ہمدان
358	80- برخی از واقعات عگاء و عظمت جمال اقدس ابھی (شمة از حکایات کیفیت سلوک و رفتار مقاولۃ بین جمال ابھی و حضرت غصن اعظم با رؤساء و دولت در عگاء) (صعود والدہ حضرت غصن اعظم در سال 1303 ہجری قمری و صعود میرزا موسی کلیم در سال 1304 ہجری قمری)
365	81- فتنہ در ایشتہارد و قزوین
365	82- فتنہ در شیراز
370	83- شہادت میرزا اشرف در اصفہان (حبس و شہادت کربلانی حسنخان و کربلانی صادق سروستانی)
373	89- انتشار این امر در قراء تابعہ ہمدان
373	90- واقعہ شہادت برخی از بھائیوں در شیراز

صفحه	واقعات مسطورہ
373	91- فتنہ در قائن (سختگیری و آزار احباب در قائن)
375	92- شہادت حاجی محمد رضا در عشق آباد و عدالت گستری دولت بھییہ روسیہ (کیفیت شہادت حاجی محمد رضا اصفہانی در عشق آباد تفضیل مجالس محاکمہ قاتلین و محرکین و مفتی قتل حاجی محمد رضا و صدور حکم و شفاعت بھائیوں از قاتلین احباب بود.)
395	93- انتشار این امر در اطراف ہمدان
396	94- فتنہ در اسلامبول و انتحار حاج شیخ محمد علی {فتنہ سید جمال الدین افغانی و ازلیان در اسلامبول} (اعمال محمد علی اصفہانی و ہلاک کردن حاجی شیخ محمد علی قزوینی خود را)
401	95- فتنہ جمهوری طلبان در طهران و گرفتاری بھائیوں (فتنہ جمهوری طلبان اتباع سید جمال الدین افغانی در طهران و گرفتاری و حبس احباب)
404	96- مذبحہ و .... بھائیوں در یزد (تفضیل وقایع جانگداز شہادت ثمانیہ در یزد و سختی و گرفتاری و حبس احباب)
420	97- تعرض دستور زرتشتیان یزد و قیام بقتل احبای پارسی (نشر این امر مابین پارسیان قریہ حسین آباد یزد)
426	98- فتنہ در سبزوار (حبس و تبعید جمعی از احباب)
428	99- فتنہ در ہمدان و شہادت آقا محمد رضا در یزد (قیام خاخام و یہودیوں متعصب ہمدان بمعارضت و تفتین برای احبای آل اسرائیل)- (شہادت آقا محمد رضا در یزد!)
430	100- طبع کتاب اقدس و الواح معظمہ در بمبئی
431	101- شہادت آقا محمد علی دہ آبادی در یزد
432	102- فتنہ در اردکان

صفحه	واقعات مسطورہ
432	103- فتنہ در آذربایجان و خراسان
	104- واقعه عظمی غروب شمس جمال ابھی از
433	افق ادنی
	(مرثیہ نبیل زرندی و زیارۃ نامہ مبارک و مرثیہ عندلیب لاهیجی و ورقا کہ در واقعہ مؤلمہ صعود مبارک و مصیبت کبری سرودہ اند.)
(433 - 452)	
468	105- کتاب عہدی
472	106- روضہ منورہ ابھی (در بهجی)
472	107- شمہ از سمات و صفات کریمہ ابھی (شمہ از اوصاف جمال و لباس و آداب و رسوم باقیہ از جمال ابھی)
475	108- آثار و آیات جمال ابھی
476	109- سجع خواتم جمال ابھی
478	110- نسب و منتسبین ابھی (شرح احوال میرزا بزرگ خان والد جمال ابھی و کیفیت احوال خدیجہ والدہ شان منتسبین ایشان)
	111- شرح حال تلان خانم خواہر جمال ابھی و دو دخترش رقیہ و حوا
482	
483	112- شرح حال سارہ خانم خواہر جمال ابھی
483	113- شرح حال آقا میرزا موسی (کلیم)
484	114- شرح حال نساء خانم خواہر جمال ابھی
484	115- شرح حال میرزا مہدی برادر جمال ابھی
486	116- شرح حال آقا میرزا رضا قلی و حرمش مریم
486	117- شرح حال آقا میرزا محمد حسن و عائلہ اش
488	118- شرح حال میرزا تقی پریشان
488	119- شرح حال فاطمہ خانم
489	120- شرح حال حاجیہ خانم بزرگ

491	122- شرح حال آقا میرزا محمدقلی
491	123- شرح حال حسنیہ خانم
491	124- شرح حال میرزا یحییٰ ازل
504	125- عائله جمال ابھی
504	- آسیہ خانم(نواب) حرم جمال ابھی
505	- حضرت عبدالبہاء غصن اعظم
509	- حضرت ورقہ علیاء
510	- حضرت غصن اطہر
511	- فاطمہ مہد علیاء
512	- میرزا محمد علی غصن اکبر
513	- صمدیہ خانم
514	- میرزا ضیاء اللہ
514	- میرزا بدیع اللہ
515	- گوہر خانم
515	- فروغیہ خانم
515	126- منتسبین حضرت اعلیٰ أفنان جمال ابھی
515	- حاجی میرسید محمدرضا
515	- فاطمہ بیگوم(بیگم)
516	- حاجی سید محمد (خال اکبر)
517	- حاجی میرزا محمد علی
517	- حاجی میرزا محمد تقی
520	- حاجی میرزا محمد حسین
520	- حاجی میرسید علی
520	- حاجی میرزا حسنعلی
522	- حاجی میرزا آقا و حاجی سید مہدی و حاجی سید حسین
522	- حاجی سید جعفر
522	- خدیجہ سلطان بیگوم
526	- زہرا سلطان بیگوم
526	- آقا میرزا آقا
527	- حاجی میرزا ابوالقاسم
528	- آقا سید محمد حسین
528	- آقا سید محمد ہادی

صفحة

واقعات مسطورہ

529	- آقا میرزا ابوالحسن
529	- حاجی میرزا سید حسن افنان کبیر
530	- حاجی سید میرزا
530	- آقا سید احمد
530	- حاجی سید محمد
530	- حاجی سید علی
530	- آقا میرزا محسن
530	127- قد تمّ القسم الخامس من الكتاب و ....

بخش پنجم
از بخشهای نه گانه کتاب طهور الحق
در بیان واقعات دوره استقلال امر قدسای
شروع از یوم افضل و ارتفاع نوحه عظمی تا یوم عزو
شمس حقیقت از افق ادنی و در فاتحه این
بخش نیز نینا بنیده ارباب الهیه
افتتاح میشود

بسمه المهيمن على الاسماء

فدائى الطلوع وظهور المصباح واستخفاف منه افق الدنيا انظر اعماسرى الله
 ووجههوا الى مشرق فضله العزيز المنيع ان في اسوائه على الشرس في البحر الا عظم و
 ذاك بالعبادة والافقاد من في العالم الآيات للفتنة من طوبى لمن تفكر في قدره الله و
 سلطانه ووجهه اليه بطلب منبر هذا تحت العالم لضربا ومطالع العود له كبرنا واناف
 فرج بين بشرتك في كل الاحيان فلي الاعلى على الضيقه التواضع وان ما
 منصفه فوه من على الارض ولا شكه المعلمين تقبل باننا ونسلك ما نرى واذا اللطيف
 الصبر يا اهل الدنيا كروا مظاهر الهدى بين البرية بجهش لا تضطربكم شغوات
 الجبايرة انه مع عباده الراحمين فليس لاحد بان يعترف على احد توكلوا على
 انه فيهم امره كيف اراد وانه لهما الغنى عن العالمين كروا مع هذه العدة مصا
 الخسوع ومظاهر الخسوع ليجدن منكم الناس عرفوا في الدنيا بالثقة كل عاد
 بصبر عاشروا مع الامم بالبرح والرحمان ثم فكروهم باعديكم من الحكمة والبيان
 انه لعمري العظيم المنير هذا كتاب قولنا بالحق وادسنا الهالكين
 العباد وبشرين منه كوشى الحق بطق العالمين :

ادعوا واحلوه وحاجتهم المطالعة

نوشى كه در خانه بخش سابق كما سئتم جمال ابي با فاطمة جيهه وادنه بخانه معروف رضاك
 استفزاز كرهه رايت استقال امر عظيم امر تقع فزود ومنسبين واهباب وفا وخوانه ابي و
 كانه

سالی هجرت و چهارم

واقعات سال ۱۸۸۲ ق

۱۳۰۵

که نام برویم فرار یافته شبانه روز نایب حمل اراده الهیه مشانه و الواح همه صادره از قلم ابی است
 سوره ادم سوره الحج لوح الروح لوح الرضوان لوح التی و غیره فی هدی برای مشایخ جوان
 در عراق دایران رسیدند و غلظت کلمات و آیات متدنه در کان و جوشان را فریخ و بیاورد
 ساخت و آقا محمد زندی (خیال علم) بپاس درویشی و میرزا آقا میر کاشانی و میرزا احمد و میرزا
 جنبر زندی و غیره که حسب الامر بپیر و سفر در ایران و عراق برای ابناج امر ابی پروا نهند و جنب
 بپایان را متبینه و متوجه نمودند و عده از صحابه متدین و متاخرین مانند قاصد و متدین
 و میرزا احمد از غندی و آقا میرزا محمد و فتح آبادی (فردوسی) و آقا احمد حساری و آقا محمد فاضل و آقا
 قاسمی و آقا زین العابدین (بنی بقرین) نجف آبادی و سید مهدی و اسم الله الحسینی و آقا
 جمال (اسم الله بحال) بروجرودی و آقا میرزا حمید علی آصفهانی و غیره که در آن زمان در آنجا
 و غیره زندی نگار و بلاخص میرزا آقا جان (مقدم آیه) کاشی قلم درایت برافروشته و رساله
 در اثبات امر ابی و رد شبهات یحییان نگاشته با دلائل و براین و آنچه در اشارات و
 اشارات ماثوره از دوره اسلام و با آثار ثابته حضرت بشر عظیم ثابت در روشن و آهسته منتشر
 چنانکه جمال ابی در مواضعی از الواح نقل عبارات از رساله اثباتیه آقا شیخ کاظم قرظی دستند

در مشهد بروم که اخبار فضل قطبی از اوردند رسید و ما علی مهر برادر میرزا محمد باقر هراتی بنیید و محمد طبرسی که در آن
 اجاب الواح آیات بطن بسیار خوش تلاوت میکرد روزی در مجمع لوجی تلاوت کرد که در آن عبارات از رساله ابی
 شد و برای تمیز اهل بها از اهل میان از آن هنگام بسید کبیر در سخنان آیه ابی قرار گرفت و اول کسی که در
 درود مجتبی الله ابی گفت آقا میرزا محمد فردوسی بود بعد از آن آیه بیان می نمودند و در آن حالت درود مجتبی الله ابی
 خیل زندی

واقعات سال ۱۲۸۳ هجری

ای عباد از او هن بیرون بکن شد بر منتک شویب و او ظلمت جمل و نادانی بفرستد
 قبحه نماید و کاش اهل بیان در راه میا و که که این چنین ذکر نموده فکر نمایند که نشانی
 از سبیل هم بصراط یقین در آید استی و قیام با قدر ساله خویش نیز یکی را غایب
 سابقه چنین نوشت که حضرت رب العالی کل در آباد شده و نوین بیان را در ظل حرف حق قرار داد و
 که اظهار مقام مراتب میکنی و امثال تو باید تانی مع باشند اینک من شهادت داده امراض حیا که
 من نظیره است بر عود در بیان و مخصوص در توحیح مشهور خطاب بمنانی هر شد و چنانکه دعه فرموده
 بدفایش فخر و مفتخر گشتم و تو باید در ظل من بوده باقبال و ایمان فارز گردی و از آنسو نیز یکی را
 نیز در آورنده با عالمه نموده بخانه معروف با مرسته که کور انتقال کرده بخانفت با امرایی برخواست و حرفی
 با او موافقت نمودند و سید محمد صفحانی نیز موا یار و مدد کارش شده رایست خندان و طایان
 بنده ساختند و اوراق اعراض و اقربا بیابان عراق و ایران همی نگاشته و بچگونگی او را
 نویسنده حبه نظم کرده و ایجاد نافرستند و سید محمد در سفرش با سلا بسول چنانکه آوردیم به
 پنج سفر ایران و ادلیا دولت عثمانی و تحریف نگار نامل شد و عده از بیابان عراق و ایران نیز
 بانان ناسی نمودند و بمقاومت و قتل و اعدام مجتنب مخلصین جهالی اسی انجام کردند و از
 شاه میراثیه از لیه بنوعیکه در بخش سابق در این بخش اشاره کردم ملا جهلی قیرو و ملا میر سراج و حاج
 کرمانی و حاج نراقی و ملا دای قرونی و میرزا محمد حسین متولی قلی حاجی میرزا محمد و دولت آبادی
 حاجی میرزا احمد کاشی و غیر هم بخانفت و مساعدت همت گماشتند و مکاتیب چند متولیان از اعراض

که لایسبقتی بالقول بهم بامره لیلون من تو چنین روزی بودم که تسدیدم و نافرندم غیل زندی

سال بسیت و حجام

واقعات سال ۱۲۸۳ هـ ق

۱۸۶۵ م

و اعتراض نرذ اهل ایمان ادرند فرستاده چنانکه چند می بعد از آن منتهی و مشهور از قلم ابی در جواب اعتراضات
 عالی محمد سراج صدور یافت و بعد از ساله عظیمه در جواب سجد و اعتراضات که میرزا مهدی قاضی لنگی
 اصفهانی بنوع مذکور در سابق حسب اخبار و اغراض سینه محمد اصفهانی از اسلامبول باورند نرذ آنجا
 تباکو در شش اصفهانی از اجازت فرستاده و آور کرده و کتاب مستجاب مذکور که ظاهر از قول آقا محمد علی
 میباشد سفره تقسیم در اثبات امر اجماع ابی است و بنام کتاب بیع شهرت یافت ^{بهر}
 مذکور در حدود سال ۱۲۸۶ بعد از تباکو فواد پاشا بلاک شد و در لوح فواد که در آن ایام از قلم ابی صدور
 یافت در خوش چنین ملاحظه کرده ثم اخذنا المهدی الذی وعدهنا العذاب فی الزبور ^{لوح}
 لا ان الله السطوة من عندنا قال لی هل من رجوع قبل سحقك يا ايها الكافر بالمآب
 تلك الحجيم وسقرت لك البيران تركت المعروف في الجموة الباطلة واليوم بس
 لك من الله من وافى انت الذي بك ناح روح القدس وذابت الأكياد قل هل لي
 من مخلص قبل ورتبه لو فاني بكل الأسباب اذا صاح صيحة فزع منها الأجدات وخذ
 بقبضه الأقدار قبل ارجع الى مقر الفهر في السقر فبئس سوء الدار قد اخذنا كما
 اخذنا قبله الأحزاب تلك بهو لهم تركناها للعنكبوت فاعبروا يا اولي الأ ^{بصل}
 هذا الذي اعترض على الله ونقلت له آيات الفهر في الكتاب طوبى لمن يعرفه
 ويفكر فيه ان له حسن مأب ودر لوحی صادر از قلم ابی درباره کتاب مذکور چنین ملاحظه
 واه الأخر الا على بسم الله الأقدس الأَعْظَمُ الأَكْبَرُ الأَعَزُّ الأَجَلُّ الأَكْرَمُ الأَفْرَدُ
 الأَحَدُ السَّمْعِيُّ السَّمِيعُ السَّمِيعُ السَّمِيعُ السَّمِيعُ السَّمِيعُ السَّمِيعُ السَّمِيعُ السَّمِيعُ
 وثناء طوبى لك يا حضرت الى قوله تعالى ان نزلنا على بعضنا من السماء

بالاتر

سال بیست و چهارم

واقعات سال ۱۲۸۴ هـ ق

۱۲۶۶

و انصاف مشاهده میشود در حسن جبین از مشاهده نما و فی در عراق بین
 بدی حاضر و در امر نقطه اولی روح ما سواه فداه شبهه ای بر او وارد چنانچه
 نظائر وجه مصروف داشت و جواب بالوجه از لسان مظهر احدیه استماع
 نمود از جمله اعراضاتی بر نقطه اولی زوده انکه آنحضرت در جمیع کتب
 حرف حق را باوصاف لا محضی صفت فرود اندر من یکی از آن مختصر محسوم
 و بنفس خود عارف و مشاهده بنمایم که ابدال قابل این اوصاف بنوده و بنسب
 نفس اوصاف سبب و شبیه او شده و عاقل از آنکه ذریع مقصود
 سفا به کفتم است و لکن فغان بالبع سفا به میشود و جمیع اوصاف نقطه یا
 راجع است باول من آمن و عدو معدودات حسن و امثال او بالبع بما
 بیان را اوصاف در حق فائز شده اند و این مقام با فی تا افعال و الا با سفل
 مفر راجع این است که مفر ما بد بسا از اعلی شجره اثبات که در ظهور
 اعظم از ادنی شجره نفی محسوب میشوند الامر بید الله انه لهُو الحکم العظیم
 اوصاف حضرت نظر بان بوده که آن نفوس محسب ظاهر بکلمه بلی فائز
 شدند و لکن جمیع و انصرحاً معلول و منوط با بنظهور اعظم فرموده اند
 ان رابنه ذکره من قبل لعل مجده من الراجعین الى الله الذی خلق کل
 شیء با مره من عنده انه ولی المفضلین قال ان انصف با عبد الله لو انصف
 و تشکر فیما نزل فی البیان لتصبح باسمی و ثانی بین العالمین محض
 مفر ما بند بیان و ما نزل فی البیان و حرفات آن از مظهر حق

سوال بیست و پنجم

واقعات سال ۱۷۸۴ هجری

۱۸۷۶

نماید چه که کل بیان و عهد است اذ آن و خوانی چشمی و در نقطه اولی هم مسالمتی
 همیشه مضطرب و متزلزل باشد پسند عسی الله ان منزه من خلقه و غیره
 البته اندک کل شیئی در هر مخصوص و بیان بجز فانی است با آنکه در زمان
 که اگر عارف بآن شوند البته خند و اهلون نمایند که مبادا که افند در احوال
 ناول شود که دانشم مردم و رضا و وحش ایشان استقام کرده بکوی حسن بنو
 لشرف نقل محمد الی المصوب سبند بر اولی از کتاب بی بی و آنکه با هم یکی اند
 اجاب او مطلع باین وقت از باب ناول شدن بسیار متخلف نماید
 نقل بختی المشهوره لفسه شکیبا الخ و بی نظیرین تم جل ای ناچار بیع عرفات
 مرضین باین مشغول گردید و میراجبی و هندستانی نیکو روش را حاصل و جمالی بر شد و کانی نیز
 آنکه خرمستند و در آستین بر زبان قلم رانند و از اجداد فتنه و فساد که تا می کردند و بیات دار
 از سعادت و متا و عثمان اشد و محاسب از حملات و تصرفات پشیمان و چون و فریاد

چنانکه کتاب بیان برای اثبات امر حضرت علی صدر یافت کتاب بی بی برای اثبات امر بی بی خنجر بی بی آن
 صادر شد و لایق ابی نفیرنا در سید یوم بر یوم جمعه در ساعت بکتاب مذکور تکمیل نمود و در روز اوقات با هم
 انزال آیت آیه بر داشت و در شبانه روز مسائل و الراج می بود در جواب خرافات الی عراق و ایران صادر
 بچند که شبانه روز چند کتاب پرستند نیز میگردند و از جمله انجام بر می آید که از آنان میرزا باقر شیرازی بود که
 با این اتم سرعت در تخریر شرت داشت و شبانه روزی پیش از هر از بیت تخریرت و درت شناس
 در آورند تخریر و تسوید الواح اشتغال نمود چنانکه بنا داده آنچه در هر ای چند جلد از الواح با این بر رفت تقریباً
 بیست

سال عبیت هفتم

واقعات سال ۱۷۸۳ هـ ق

۱۸۶۶ م

بسیار گردید و در آن اوان بنور ملا جعفر زاده ازلی و کاظمین آقامت دشت و میرزا احمد کلباشی
 رشتی امین الاطباء و دیگر بابیان مذکور مقیم عراق مراد و مرابطه نموده اخبار و احوال از میرزا یحیی را با برین
 عراق و ایران میرساند و حاجی میرزا مادی دولت آبادی در طریق حج مکّه وارد کاظمین شده آنگاه
 بادی بسر برد و یکصد تومان یکی از تجار بغداد حواله کرد که نزد میرزا یحیی بفرستد و ترتیباً ملا جعفر از
 وی خواهمش نمود که مبلغی از نفوذ تعیین گردد تا به ساله ارسال دارد و چندی گشت که مکاتبات
 کثیره از میرزا یحیی بعنوان جمعی از شایر بابیان کاظمین بغداد که با اصفهان کرمان کاشان قزوین
 مازندران و غیره مشغول از شکایت از جمال ابی رسید و بملا جعفر دستوره داد که پسرش
 میرزا احمدی را برای ابلاغ مقاصد منظوره و ادراک مسطره بایران فرستد و از حاجی میرزا
 حواست که مبلغ دولتی تومان برای مصارف سفر مذکور تسلیم آخوند نمود و احوال مذکوره
 از لیدان موجب میجان سار بانیه گردید و زمام خستبار از کف داده خود سرانه بمقابله بپوش برد
 و از آنجمله حاجی میرزا احمد کاشی ازلی شبانه بهنگامیکه بخانه خود میرفت برف گلوه ناصر جوان شجاع
 بغدادی شد و در ضمن مرقد کاظمین مرفون گشت و در خلال احوال مذکوره از فقرضات بانیه از نیه و
 تعدیات ملا و ارکان دولت ایران و ترکیه عمده کثیری از اجتناب در پی از طریق آذربایجان
 و ترکیه و هم از عراق بسوی ادرنه همی شتافته فائز بزیارت محضر ابی گشتند برخیا آقامت گشته
 و غالباً مرجهت با اشراف خود نمودند و این اخبار فاش شد و بممال دولت ایران از اعطای تذکره عبود
 بسا فرین ادرنه دست نگه داشتند لاجرم اجاب بعنوان چهارم و صدر شام و بریت افقه تذکره نمودند

بیت جمله در محزون باید کار ماند   مضمون کلام نبیل ز زندگی

سالی هجرت چهارم

۱۷۸۶

واقعات سال ۱۷۸۶ ق

و بعد از این بیان مطلع شده از آن نیز معافت کردند

قصه در آذربایجان و حسن قتل جمعی از اجاب پیر و نجاران

سید علی مشهور بسید علوار بابیان اعراب کرمانی که ذکر می از او قبلا نموده و بعد از شهادت حضرت
 نقضه اولی از ارباب دعای شده جمعی با و ارادت درینند و در لحنی از الواح که برای دعوت به است
 او از هم ابی صدیقت این بیانات منقول است **فان الله المشرق قد اشرف من افق الجبین**
شمس و قم علیهما من ظلم الله العلی الاعلی الملائک خوطین لیته المشرق المشرق العالی العلی
الایمبی و هذا سبب فو یتریب به علی ظلم الشیطان لیس منزم مع جنوده الی السند الی
و کذا لک اشرف الیکم الخ بدینگونه زنده است مع جنت و زنده الی بله او دنی مقام ولایت
 و درجات مغزیه و تصرفات باطنیه و کرامات و خوارق عادات و عمل کسب رتبه و تقییر ادراج نموده
 جمعی را بفرستد و ترویج بابت و توین بهائیت می کرد و مردم را به قیامت با اجاب
 بزبانکه مر جبیم و هر اس و حقا و قهرت ان گشت و همه و خوفناک پرانگشته در مجلس
 و جامع رجز خوانان مبارز و بسته می گفت هر که دنی است بیاید تا دست یکدیگر را گرفته
 مبارز کنیم و آنکه از طرفین تاسه ندر بعد از مبارزه بیاید و قیامک نشود در دینیه خود صدق است
 و جمعی از بابیان آنگاه با دوی معرفت کردند و سید ابراهیم خلیل تبریزی که شرح اجابش
 در بخشهای سابق آوردم و ختم خویش بجمله **خارج دی در آورده خجال و خیر میگزیند** و
 ارباب آذربایجان در آن ایام بعد از خیزشانی سردار کل مقروض بود و از جانب می نوزاد
 قسسه هکراه میکرد و سپس احرام سینه مذکور را مشاهده است در اشارة این احوال شرح
 د شیخ فانی و علامتینتی از ارباب مهوره نشا بر که از علما و فضلا متقدمین بابیه و در شجالیان

نجاران

سال هجرت چهارم

واقعات سال ۱۲۸۳ هـ ق

۱۸۶۶

بنجدین بانوار جمال ابی بودند تبلیغ کمان با اتفاق میرزا مصطفی زرقی در حالیکه عزیمت از آنجا کردند
 از طهران در بخان با فشار و پس بارومیه درآمدند و ایامی توقف کردند و از اجنبی اجای آن
 اوضاع مذکوره تیز را شنیدند شیخ سخت متاثر و متعجب گشت و بعد برآمد که بتبریز رفته با
 سید علو و همراش مقابل شده مناظره و در آنجا نماید و آتش فتنه و خطرات را فرزندشاند
 و چون تبریز وارد شدند در تجارتسرای منزل گزیدند و با اجای بلد ملاقات نموده قصه خود را بیان
 نمود و آنان ویرا منع کرده گفتند که سید مردی معاند و مغف است و جز سینه مال بر ملافت
 قصه و آرزوی ندارد و از ملافت و شفقت یا اقامتینه و حجت ثمری حاصل نشود و شیخ منع آن
 ممنوع نگشت و ناچار شده صلاح دیدند که میرزا مصطفی با او همراه باشد لاجرم آمدند متفقاً بخدمت
 سید شافعی و شیخ احمد در حالیکه جمعی با سینه بودند و آقا سید ابراهیم خلیل نیز حضور داشتند
 بمکالمه و مناظره و مخصوص امرای تسلی بهی پرداخت و بپراپین کافیه و حج و ایفای حق و نقل آن
 از طریق بیان نمود و خود و من بظنره آینه محمود را مدلل و متین ساخت و سید با عصبیت و اعراض
 نام بر داشت و کلماتی نامرانبست بمقام اعتراض گفت و شیخ مسمو عاتی را که از قول او
 راجع بمباطله شنیده حکایت کرد سید اعتراف و اظهار قبول نمود و باهم برای مباطله برخواستند
 و شیخ در حضور جمع دست سید را به سمت گرفته حرکت داد و این حرکت خوانند الاثم ان کان
 سبلی بذاسبک الاعلی و طریقی طریقک الواضح الاذنی فابکک بذالنا عتی و انما
 بیف الانعام الی ثمة ایام و سید نیز بکلماتی قصه نمود و اهل مجلس گواه گرفتند و
 شیخ و میرزا مصطفی بیرون آمدند و با اجاب ملاقات کرده باقی را گفتند و با شیخ علی بن
 بمنزل خود در تجارتسرا مانده و بگزار احدی از ایشان مرادده نمودند تا در نیمه شب بوم مباطله سید

در خانه اش واقع در محله مسی بجایا خیابان در بنجره اش بدست نظام حقوق و نهانک شد که
 ابراهیم خلیل نزد حکمران شتافته بیان کرد که قاضی شیخ احمد و نقای او مستند و شب در خانه اش
 برای هجرت نهیمیه وارد شدند و در محله کار بجایا و مناره کشید و با او در آن وقتند با ایشان گفتند
 در آن خانه کردند و بدر فرستند و فقط برای عناد و خصیت نهیمیه و بر اهداکن نمودند و دادخواستی
 و تبیح کرده مبالغی نفوذ پیشش که در آن زمان در کربلا نکر را بر سر اسطند و روز بعد خبر داده شهرت یافت
 و حکمران مأمورین غلاط نجس از شیخ هر روز فرستاد و تا سه روز همی گشتند و او را فریاد می کردند
 ولی آقا جواد فریدی از تجار بنیاد لغه را دستگیر کرده با دولت و جاری تمام و میما هوئی انام بدار
 الحکومه کشیده بزجر و شکنجه گرفتند و شیخ احمد در در وقتش از او مطالبه نمودند و این چند روز
 در علیینتی رسید و شیخ را آگاه ساخت و او از حال مشقت و غدا بآقا جواد سخت متذکر
 شد و فی الحال تمامت آثار این امر را که با خود داشت بمنزله مصطفی سپرد که با جواب رسانند
 و تا نگید نمود که از تبریز خارج شود و با صراحت تمام بلا علیینتی دستور داد که بفرم زیارت آنرا در کما
 ایی در آورند فوراً چهار کرد و و یا بنجره اسان عودت نموده بتبلیغ مشغول باشند ولی تا این
 تا نگید پیشین ویرا خارج از طریق و فایا کرده از او جدا نشد و مستحقا بدار نگردد شتافته
 و چون وارد محضر حکمران شدند آقا سید ابراهیم خلیل و جمعی از فضایل سید که حضور داشتند
 و یکی با پس از تمام شیخ از جای برخاستند و پس از جلوس آن خطار داشت که شیخ احمد
 خراسانی منم و بسید متنی مناظره و بنیه و مبالغه کردم و جمعی در آن حال مشاهده که استماع نمودند
 که یکی از آنان همین آقا سید ابراهیم حاضر میباشد و شاه است که چنین مبالغه کردم و آنرا
 خواستم که هر که باطل است نامه در زندان کرده و آنرا پیشی باشد تا دیگران بتبیت از

بانی

سال سبت چهارم

۱۸۹۵ م

واقعات سال ۱۲۸۳ هـ ق

از باطل بکنند و علی بن اقا سید ابراهیم و دیگران باید اکنون از تبعیت آن سید اعوان بکنند
 و حکمران و همه ختمار بجهت قول شیخ اعتراف نمودند و میرزا مصطفی زرقی نیز یافت نیامده
 خویش را بدار انگومه رساند و اظهار داشت که رفیق دیگر شیخ منم چون شنیدم در آقا جواد طلب
 کردید اکنون آمدم و بامر حکمران هر سه را در دار انگومه نگه داشته در آقا جواد مبنی نمود که فرقه را
 کردند و میرزا قهرمان حکمران تفصیل ماوقع را بغیر خان سردار ولی آذربایجان در طهران نوشت
 و چنین نوشت که اگر در قاتل بودن شیخ احمد و دو رفیقش تردیدی باشد در بهائی بود
 ابد آشک و شبهه نیست و منتظر ماند تا جواب از والی برسد و چون از بغل آن مظلومان
 عریضه میرزا احمد علی طیب نجفی سابق الذکر در بخشهای سابق را بایشان برای حضور اجازت
 بدست آورد عین عریضه را نزد حکمران رنجان فرستاد و او بطهران نزد اولیای دولت
 ارسال داشت و منتظر ماند تا تکلیف را معین نمایند در طهران نزدیک بدان بود که حکم با
 آن مظلومان صادر شود ولی عزیز خان اتماع در زنده گفت که من با سعی مشقت بسیار
 تبریر را امن نمودم و اگر این چند تن بجزارت نرسند باز همه روزه اشهر را تبریر فراد و طمان جان

نقل از بیانات حضرت عیسیٰ عیسیٰ علیهما السلام چون جناب فضل کامل و عالم تبریز شیخ حسن بن شیخ احمد نجفی
 باذربایجان رسید میرزا مصطفی با شخص بزرگوار آمدستان شد و جمیع نغمه بهم آواز گشت بر وجه نردود و احاطه
 که چهار ابله برده ختمند و ابل تبریز بستیزه بر خاستند فرشتان بختس آن لغزش مبارکه نمودند و میرزا مصطفی را
 یافتند و انان گفتند میرزا مصطفی زلف داشت یعنی این ادبست فوراً کلاه برداشت و از آنجا بگریز
 ریخت و گفت ببینید من خود اوستم پس او را گرفته و اندو بزرگوار را نهایت ادبست نمودند جناب

سال بیست و چهارم

واقعات سال ۱۷۸۴ هـ ق

۱۸۶۶ م

لاجرم صورت واقعه را بناه رسانند و فرزان صادر شدند که هر سه را چون اقرار بعهده خود کردند بکشند و میرزا محمد علی را نیز بشهادت رسانند و چون حکم مذکور بجای میرزا عزیز ^{عظیم} حکمران زنجان رسید از آنجا یک طبیب فرود سیدی محترم وزیر خاندان منظم و عالی ذربان پیشکش و در محبتش بی نهایتیاری بودند ترذری نمود و او را بعنوان معالجه بعضی از زنان حرمش در صفت افطار عموم رمضان وقت غزوی بدار محکومه دعوت کرد و همچنین که طبیب دارد شده در آنجا حجره که بارها بادی مصاحبت و مؤانست کرد تا نیمه شب توقیف نمود و در آن هنگام در حین با معاندنش مأمور داشت که داخل حجره شده در را بسته و قطع سرخی گسسته سرش را پشت بنوشی بزند که قطره خونی بر فرش بچکد چرا که حکم شاهی است باید در نیمه شب چنان کشته شود که اجوری مطلع گردد و همینکه نظر طبیب بعلت نفاذ چنین گفت این طشت کوچکیه و من چون باکی نیارم خوغم بسیار است آنگاه پوستین خود را بفرشباشی و لباس فاخر ^{عصیب} را بپوشید و در بیت خود که لباس جبر بر سفید بر فرش را بپوشید چه که در روضه جدش امام حسین ^{عزیز} ترک ساخت و با تالان لباس در او دفن کنند و چنانکه گفت همه که با خبر بر آن برابر برید قطره خونی بر فرشهای در آنجا حکید و گوران چون نگریت برسید و با یکدیگر ^{طبیب} شرب را بلوغ و دلتی برده استخفین گماشتند و عالی بد چون مطلع شدند عوغا دشواریش

جام شهادت میرزا آقاسی بریزیدند و باقی آنی شمشاد فستق در قشنگا و آقا میرزا محمد علی را در آنجا پیش از جناب شیخ شریعتی نمایند تا شهادت او را بنویسند و در الواح مبارک ذکر بزرگوار آنانی که با او باقی بودند نوبتات متعدده داشتند و بعد از شهادتشان از قلم اعلی ذکر مصیبتش ای گشت .

۱۸۶۶ م

واقعات سال ۱۳۸۴ هـ ق

کردند و حکمران بود سبط میرزا ابوالحسن مجتهد که همیشه در جنبه طبیب فاشع و در عیال ممتاز بوده
 و هیچ فتنه گشت مردم را آرام نمود و بعد آن مظلوم را حسب وصیتش در قبور مرقد بدر و الا که گشت
 حاجی میرزا معصوم و فن کردند که در قرب کاروانسرای ایشان واقع است و چنانکه در بخش دوم
 نگاشتم حضرت نقطه اولی را بهنگام عبور از رنجان در حجره یمنی از دو حجره فوقانیته کاروانسرای مذکور
 واقع در مقابل باب کاروانسراست جای و مقر دادند و نیز حکم نمودند و نیز میرزا قهرمان رسید
 در صبح همان شب که شهادت طبیب مذکور در رنجان واقع شد فرمان داد تا شیخ احمد و طالبی
 و میرزا مصطفی را که در آنجا بودند و در میان احاطه نموده با کسب نصیر و اجتماع اینها
 غیر از مردم مخلص بمیدان قتل حضرت نقطه اولی کشیدند و شیخ در آن هنگام بسین میت
 و بیخ ساکنی بود و لباس فاخر در بر داشت و بشاشی و شادمان روی قریب بگاه مشافت
 و در مقبل تبریز عقب یکدیگر با ادب و مذکور روی بسوی آورده نشستند و چون حکمران بدین
 دست آورد که شیخ را بعد از دو روز قتل آورند شاید نوبت کرده مستخلص شود نخست

برخی باین عبارت نوشته اند که راه فرود کنگدوم مسجد استاد شاکر و بقعه پشت بر کوه کنگدوم
 و هر سه را سر بریدند و برضا و شرف جان دادند که موجب حیرت طایفه بود و در جلوس شیخ احمد بزرگوار
 با کمال اطمینان مشغول تفاوت مناجات بود و پشت سر او میرزا مصطفی و پشت سر او در پیشتر
 می نشست اول از عقب در پیش را سر بریدند و او را تکان داد و آرام شد تا شیخ احمد خم شده گشت
 در پیش دست بزرگوار گشت و بر عقب سرش را بریدند بعد از میرزا مصطفی و پس از شیخ احمد را بریدند
 و آن چنان اطمینان بودند که حتی زمین نکرده زنگشان زرقه بود و همه جدا و جدا از هم بودند و

حالی بیست و چهارم

واقعات سال ۱۲۸۴ ق

۱۸۶۶ م

ما عیسیٰ را پیش کشیدند ولی شیخ سبقت گرفته گفت او را من تمیز آوردم و ادلی بقول من در پیشگاه
بیزر محضی برداشتم در آن حال شیخ و آن عیسیٰ فریاد بر روی دی انداخته گفتند نسبت این فرستاده
شد و تقدم او بقول سزاوار نیست کن موت نیز محضی مرتفع شد و بمذبحه حساب بیزر محضی آن فرود
گفت هیچ یک از ایندو مانند اولیست بشهادت ندارند چه سالها بقا و محبوب آبی و آن فرودم و باید
در طریق جنتش سبقت کبرم لاجرم در میان ستمدار هر سه را در یک آن با خنجر خنجر بریده بجاگ انگذند

مستند و در نشانی بود

و چون صیحت واقعه مذکوره در ایران انتشار یافت و بنش بود رسید میدرخانام طای قریه مورد توجه
برادر خود سید مهدی امالی را بتغرض مؤمنین آنجا حرکت و ترویج نمود و بکمر آن نشانی بود حاجی سلیمان
و جبار کایت برد که با بیان قریه سلیمان را بطریق ضلالت میرند و اگر مخالفت و مدافعت نشود
عقرب سبب همه باقی شوند و حکومت عدّه از فراسان و فلانان بفرستاد که آنمظلومان را از دست بگیرند
و اسیر کرده بشهر کشند و معاندین قریه از فراسان پذیرائی و میوهائی کرده نشانی بودند که نشانی
اینطالقه را باید از جبار کشید و آنان شش تن را که آقا شیخ عبد الله و آقا شیخ محضی و آقا
شیخ لطفعلی و ملا ملا حسین و ملا محمد عطار و استاد حسن شانی بودند گرفته جسمی کرده
مقتد و مغلول نمودند و سایر اجناسی که بخت محضی و مؤمنان می شدند و اشعار روزی یک بار مجبور شدند
از مجلس برون آورده روی بتبذیر مستعد قتل میفرستادند و با شمشیرهای مسلول چندین نفر بودند
که ایشانرا بقتل میرسانند و بلا آخره پس از چند روز آنمظلومان را در حالیکه بازوانشانرا حکم

نوزده این سال روز پنجشنبه ۱۴ ذی القعدة بود

۱۸۶۶ م

واقعات سال ۱۲۸۶ هجری قمری

بستند پیاده بسوی شهر برونند و فقط افان شیخ لطفعلی را که پیری موشنا و ساله بود دارندت ضنفت
و نا توانی پیاده رفتن نتوانست سواره با خود همراه کردند و او درین حرکت از معموره بدوستان خود
جمع مردم دواع کرده گفت میدانم که باری دیگر شاقو قریه معموره را نخواهم دید و دیگر کفر شیخ مانده بنما بود
از نامورین خواشش کرد او را پیاده نمودند و بر زمین بسوی قبله خوابیده جان تسلیم کرد و نامورین بپیم
بازوان اسرار کشوند و نفس مظلوم را با خود بشهر برده دفن نمودند و اسری را بحبس حکومتی معتقد
ساختند و امالی شهر اصرار داشتند که چون شاه از طریق نسا بود بشهره خواهد رفت آن مظلومانی
در حبوش فریانی کنند ولی حکومت بحبس آنان اکتفا کرده بعد از چند روز همه را رها نمود و در شهر
نسا بوزیر متقارن آن واقعه دوتن از اجباب را که استاد حسینعلی و افان شیخ محمد تقی بودند و دیگر
کرده مدتی در حبس به اشتند و زجر و آزار بسیار دارد ساخته انگاه رها نمودند و نفوس مذکور
از نسا بود معموره پس از استخلاص الی آخر لجمیات دستخوش ترقات و نعدیات مردم واقع شد

فتنه در قاش

و در بیرجنه قاشین معاندین نازده فساد برافزختند و با میر قاش میر علمان مذکور شکایت در سبیت
از اجبابی نمودند و خبر کاجی آقا احمد از مومنین جانفشان رسید که امیر قصد دارد ویران کردن پوت
گذارد و او را تهدید و نیز تشویق بر فرار کردند و او بر جای با ایستاد و حیضای قبوله ایوان جبر و ستم
در راه آئین رستی گریه تا گناشتگان حکومت بر سرش ریخته ویرا کت بستند از فرزند کوچک
که محض تحقظ از شرور معاندین با عاقله خود در اینجا اقامت حبت بتقریه سیر جا کشیدند و با عاقله
از اجبابی تقریه بیرجنه و در آن حکومت بردند و در خانه محمودس کردند و اجبابی در حشش و درویش
علی اکبر نیز در اینجا بحبس بودند و در ایام حبس روحانیت و انجذاب غریب آن جمع هویدا بود

مسائل بحیثیه چاه

۱۸۶۶ م

واقعات سال ۱۲۸۳ هجری

چنانکه حاجی عباسعلی در پیرو حافی، بصوت رفیع و آهنگ شیرین الواح و مناجات الهی خواند و پس از چند روز حاجی آقا احمد نیکو در حکومت پناه نشسته چوب بسیار زدند و بکارهای بد اشتند و با لاف و همه را مرض کرده و حاجی آقا احمد مدتی در خانه بنی از اجاب بیخند و دست خفت تا مراجعات پلایش التیام پذیرفت و معاندین سرچاه را حکومت خبر دادند که عده از اینکانه در جهال اطراف مزاری و مختفی میباشد و پشت تن گذاشته حکومت بدستگیر نمایان شتافته در اطراف پراکنده گشتند و در مدت چند روز ملا علی محمد در آنجا آقا بابا را گرفتار کردند و ملا آقا بابا را نزد حکومت میر چند فرستادند ولی در آن ایام یکی از ترکان سرانمایان کشید و بتعلی و وفات در آن اطراف پراکنده گشتند و فکر حکومت نمودند بر میان گشت و ملا آقا بابا از تعرض مصون ماند و سالها امر محبت کرد و سایرین از بوی سرچاهی و در خوشی نیز مستغنی شدند

شهادت ملا جعفر حاجی و آقا محمدعلی نجابی

ملا جعفر از اهل چابکشان از علما و وعظا و از مؤمنین دوره بیانی در پیرو حافی ملا محمد علی نجابی حاجی ملا احمد فضل برقی بود در روز عاشورا ای نغمه در ترحم نام با کسی خبر خبر محبت چنین گفت که حسین شعبیه اکنون حجت نموده وحی مشهود است و مردم بشیریدند و نزد بجهت مذکور از وی شکایت نوشتند و حجت ویرا بکاشان طلبید و فرمان داد بعد از فراغ از محلیه بکجا بر غیر برآمده اظهار برانست ازین عجزت نماید و او نیز بر غیر رفت ولی بعد از آنکه در روز عاشورا گفت پرده برداشته تبلیغ امر اربع الهی نمود لاجرم تا محمد اکم داد و پیران خبر بر این کشیدند و دست بسته تسلیم حکومت نمودند و حکمران ویرا حبس کرد و اگرگاه بکجا

در سنه

سال نسیب چرام

واقعات سال ۱۲۸۳ هـ ق ۱۸۶۵ م
 زمستان و در حین در طهران بشهادت رسیده و آنرا بخت از احباب حجت رضائی و از بقیه
 السیف شیدا بود و کیفیت استخاض را در بخش دوم در شادت و نشرش را در
 بنیاد از جمال اسی و بخش سابق آوردم و بالاخره در نشرش از کاشان طهران همراه
 باشخصی منافق شد که با وی اظهار معرفت کرده قصد پاکش نمود و در کمال التورود نزد
 سید حسین کاشانی از طایفه ساکن طهران شتافته گفت آنرا بختی از بخارا بود
 مجاری من و زنجان و از طهران اینطایفه در بنیاد جوانی بسیار با قوت میباشد خدا
 جز در حال خواب دستگیرش مکن نیت و اکنون در کار و اسرازی آنها منزل گرفته گرفتار
 بیش آسان میباشد و طایفه فریبور حکومت خیره داده جمعی از فراسان و فلانان در کمال
 باور شدند و اطراف کار و اسرا را احاطه کردند و منافق فریبور در موقعی که یقین کرد
 این جوان در خرابت خرداد با جماع هجوم کرده و بر آکرفته و با قامت مشهور و الواج
 و آثار که همراه داشت بدار انگوته بردند و حکمران علای الدوله بود و در همین وقت
 جمعی دیگر از اجبارا دستگیر نمایند و استفسار از اهل قامت محمد زندی (علا محمد علی
 اعظم) که سیار در بلاد خراسان و فارس بودند و او جواب داد که نام من از آن

درین راه پدر جان را با چشماکی بر آب دیدم گفت ایانوقتی از انبار از پیش در انبارت خوان
 قیامی فیشار بیرون آدم از میر غضبان که از کشتن بختی برگشته شیدم بختی شیب
 چه ولی بود علای الدوله هر چه کرد خدمت و نوکری با او بود قبولی نکرد و علای الدوله
 اگر صد نفر مثل این جوان میداشتم ایران را بر دست قدمش برساندم همه جا که به کسان

۱۸۶۶ م

زنجانی است در چنین کس اطلاق می دارم حکمران پرسید که این اسامی که در مکاتیب مانده است کیستند
 او جواب گفت که دروشی در قم این مکاتیب را بمن داد که خود از عصب بیاید و بگیرد و من خبرتان
 رفیق که از کاشان با من همراه شد احدی را نمیشناسم زیرا در طهران نبودم عطاء الدوله فرزند
 که اورا حبس کنند و شکنجه و ذراب نمایند تا اشش می که در مکاتیب نامبرده شدند نشان دهد و
 گرنه تا فردا از شکنجه بپاک برسد و او چنین گفت اگر خدا تعالی مرا بعم غیب آگاه نماید خود هم نشان
 داد و عطاء الدوله را از شجاعت و استقامتش گفت آمد و خواست و برارها کرده نزد خود نمونی
 برگزید ولی او مطالبه مکاتیب می کرد و لاجرم ویرا حبس نمودند و شاه خبردار شد و از
 حاجی عطاءلی مجرب کندی نیز حکم قتل وی رسید لذا او را با جمعی از فرزانان بجای تاقوقی کشیدند
 اینکه بشهیدند از سید آثار شادمانی و اهنراز از حیره اش امید باشد و حسب بشکر و شافی ای
 گشود و سجده بجای آورده گفت در وطنم چنین رسوم است که چون عروس نرزد در نادانید که بگوید

چون برکان محمد پیر سید شیر علی زنجانی رسیدم بر گفتمت قهر زندی را باگو حرکت کند که کلا مشور کرده
 پذیرفت باو گفتم تو آه بختی باویدی گفت چون شنیدم میاورند زخم در میان چهارم و در آید
 انجس اورا ضرب زده بودند و زخمهایش زیر بازوهای او را گرفته بود و صدای باری از سوی ازاد
 گوشش می رسید و هر چه میزدند از بند ترشید و بدکان باید تا می گفتمت که میرسد نظر را بجانبش
 میزد و مرا چند مرتبه دید و نظر را بطرف دیگر نمود که کسی نرفت که او را می شناسد چون بجای تاقوق
 برزید فوراً سجده کرد و قیام نموده گفت ما با خون مبارک چشم جان من بشناسیم و
 تبلیغ بکرد که سوش را برینند "بیل زندی"

سال هجرت و هجرت

واقعات سال ۱۷۸۳ هجری

۱۸۶۴ م

مرکب سزای عروس خلعت و انعام میدهد اینک من ایرد چند که و خیره کردم میدهم لیره دارا
بیرون آورده داد و سرش را بریدند

آغاز نشر این امر در مطاورد کسبیه

در عین واقعات شایسته مذکوره امرای بوساطه متعینین و اجات و ایران و قطار مجاوره و غیره
از ممالک اسلامیته انتشار گرفت چنانکه در بلاد قفقازیه بوساطه نبیل زرنزی منی چند از قبیل
ملا ابوطالب و اسکندر کامیان و غیره اقبال و ایمان آوردند و مندرجا بورد و بلغین و دیگر
واجبای ایران جمع در این امر وارد شده قفقاز مرکزی هم گردید و بعضی از این احوال را در بخشش
لاحق میگذاریم اوضاع روحانیته اورنگ (ارضی نهر)

جمال ابی در اوایل شهر وینفده ۱۷۸۳ باز بنامه امرایه سابق الذکر که خالی از مساجد شد و
جست و سفت عمارت و قضاالت و اولی بود و مدت اجاره خانه صاحب یک نیز بنام
رسیده انتقال فرمود و صاحب محبتا بنامه یکم سابقا میرزا ابی منزل و هشت و نوزده
بنامه امرایه بود استغفار بستند و آن میرزا موسی کلیم بنامه در محله دیگر فرود گرفت و همگی
خصوصا در شبها چون پروانه طائف حول انوار اقدس الهی بودند و لسان و قلم اعلیٰ انوار
منزله مجتود و الواح بسیار خطاب بمعارف این طائفه و غیر هم صد در یافت که از آنجا
لوح مفصل سابق الذکر خطاب بملا علی محمد سراج ساکن کر بلا بود و جمعی از این احوال
دارد شده بزحمت منیم و بعضی راجع گشتند چنانکه حاجی علی عسکر و حاجی جعفر و کربلائی
از آذربایجان رسیده و در خانه اقامت بستند و میرزا نصر ایسه و میرزا رضا قلی قهرشلی و زود

رساله بیت پرنام

واقعات سال ۱۲۸۴ هجری

۱۳۶۶ شمسی

بخانه منزل گزینند و آن سید شرف زنجانی با خواهرش و نیز آقا میرزا حمید علی صفهانی
 و آقا میرزا حسین شیرازی شرف ورود و ده خود حاصل کردند و در آن میان شیخ سلمان دستاورد
 عبد الجبار هم صفهانی و آقا علی کاشانی که جمال بهی ایشانرا از بغداد طلب بیدند بازن آقا کاشانی
 برادرش آقا محمد حسن نامور بحر حجت بغداد شده باقیی گد آخته از ناز عراق و خود
 رسید محمد صفهانی از طرف میرزا نجفی در اسلامبول بنویسید که گاه ششمین اینا و نیز آن منتهی بود
 و با فدا مات شیرایران افکار دولت عثمانی متوشش گردید و جماع احباب بیرونی از طرف
 رفت بود و آثار بزرگ مفاصد دیده بشد و مدت اقامت بهی در خانه مذکوره تقریباً سه
 بطول انجامید که با لکت خانه با چار بفرستش اگر بود لاجرم خانه دیگر معروف بنامه عزت خان
 اجاره نموده در اوایل شهر صفر ۱۲۸۴ انتقال فرمودند و خانه مذکوره جدید همسایه و مکان
 و با منظره زیبا بود و در قسمت اندرونی شش حجره وسیع و نیز ایوانی بزرگ در تمام در
 فرقیته و موضعی از طرف و غیره در طبقه نماینده و جرات متعدد و هوه خانه و طویل جهت
 اسباب و خطای بیس و قسمت بیرونی و نیز در جنوبی عمارت باغچه گلکاری و کاشی و
 نظر انداز بشط آب و باختنهای بیرونی بود و پشت و برای نوکب ایاب حکام و
 اعظم و علما و غیر هم موجهات آسایش فراهم کردید و کماست اصحاب در خانه تقریب
 خانه مذکور قرار گرفتند و در این روزها با احباب میر بستند و از جمله واردین
 میرزا باقر شیرازی برادر یکی از زوجات میرزا نجفی بود که با آخانی آقا عبد الله همسایه
 و چون از احوال و اعمال میرزا نجفی آگاه گشت رساله در راه او نوشت و چیزی که در
 او نه بود بکتابت آیات و آثار الهیه پرداخت و دیگر آقا محمد اسمعیل و آن نفر هم

اقول

انحوان خلیل کاشی مدنی برای زیارت درآوردند و بعد از چندی آن سید مهدی و باجمی وارد شدند
 در سیر و فی عمارت مذکوره مسکونه جمال ابری استعزاز گرفت و آن همیشه و حاجی رفیعی کاشی و حسین
 عرب را آقا میرزا موسی جواهری و حرف البقا ، برای طوبی داری سه هب که حسب الامر در بغداد خرید
 باورنه روانه دشت و آنان با اتفاق سیماح مرانند و میرزا نادی شیرازی عبد الله و عاتق
 میرزا مصطفی شهید باورنه رسیدند و جمال ابری ابن صید میرزا مصطفی انبام اشهد منعی کردند
 و نیز خلیل زندی و آقا محمد جواد فروزی مذکور و میرزا حسین مشکین قلم ورود نموده بخانه مسکونه مذکوره
 اصحاب قامت کردند و حاجی ابوالحسن شیرازی از مصر رسیده چندی در جوار غایت
 کبری و با احتساب در خانه مذکوره زیست و جمال ابری خود گاه گاهی بمجمع اجناد در آن خانه هم
 میگذشتند و بعد از چندی برای مشکین قلم خانه مخصوص و در قرب عمارت مذکور مسکونه
 خود اجاره فرمودند و ادوات حسنه بکتابت مشغول گشت و خلیل زندی و آقا همیشه نیز
 با وی زیستند و جمال ابری و اعصمان آنان را دیدار فرمودند و آقا میرزا موسی کلیم با خان
 اش بخانه علینده در آن خوالی فرار یافتند و در آن خانه نیز چند بار جمال ابری قدم نهادند
 و میرزا ایچی نبوی که مذکور شد با خانگه اش زیسته با اتفاق سید محمد که در مهستان مبول بود
 همی مسکاتیب رود و اعراض بپراق و ایران نشردادند و الواج بسیار از قلم ابری در آن ایام
 معدود یافته که از آن جمله کتاب بدیع ربانی الذکر در جواب اعتراضات تقاضی بود و نیز سیر
 ملوک و مناجاتهای ایام صیعام و لوح شهیر خطاب بسطان ناصر الدین پادشاه ایران

تجرباتی سیرج عمل در شب بیست و نهم و بیقعه واقع شد .

واقعات سال ۱۲۸۹ هجری

۱۱۲۷

در عالم منی صادر شده هنگام عصر که در برونی خانه قدم میزدند برخی از حاضرین اجابت بسیار
 خطابیه فرمودند که ما امروز در تمام چیزی جهت حاضرانین شاد و مشتیم لکن بنیوز از قلم جاری
 شده تا ببینیم که این رنگ را گردن گریه مینده یعنی آنگاه نوشته را ببرد و بدست
 بدید در آنحال آن محمد علی صفهائی چنین معروض داشت که اگر کسی ببرد کاری هم با او مدار
 فرمودند اگر داشته باشند چه عیبی دارد پس بعضی از اجابت خواستار شدند که آنکس
 الهی را بشا و برسانند و از جمله آنان در پیش صد قلمی بود لکن در آنوقت قضا رضایان
 و غضن عظیم که در جمع عالمه ابهی و اصحاب نامه شمع درخشان بود و بصیرت تمام داشت
 غالباً با خط زیبای خود الواح صادره از قلم ابهی را کلمات نمود بمشکین قلم دستور داد که
 دو بیت از ابیات صادره در ایام سیاحت را بخط نستعلیق در پشت بقایب آنجا
 نوشت و آنرا در بالای حجره مسکونه خود نصب فرمود تا هر که وارد شود بشیر الطود و خط
 خوش نظر کرده و آن دو بیتین است اگر خیال جان می حسنت بدل انجامیا

و در آثار جان دل داری با او هم بیار رسم ده این است که وصل بهاداری طلب
 در بقاشی مرد این ره دور شو رحمت میار و چنانکه آردیم و البیان آورده غایت محرم و عظم
 را نسبت بجز ابهی مرشد و بختند و در جود نام خالص و خالص گشته و امر بدیع در حال
 عزت ظاهر و هویدا بود و میرا یکی در هر انش مرود و مطرود و منور و در غایتستند و
 خورشید پاشا والی ادره چنانکه نگاشتم اظهار حال اخلاص بجز ابهی و غضن عظیم جنود و بقاء
 و تقنین مفیدین، اندک اثری نیک کرد ولی در سلسله منورین و خالصین در سلسله بجا بود
 عیسی در دولت عثمانی نمود و مالک خانه مذکور مسکونه بجا ابهی و جاسوس حقی تعزیرا

تایید

۱۸۶۷ م

واقعات سال ۱۲۸۴ ق

چنانکه در نیمه شب گاهی بیت وارد میشد و ملاحظه جمعیت اجاب و داروین کرده خبر باران بود
 برساند و درود مشکین ظم و سیاح و آن جمشید بخارانی و آن محمد علی صاحب باسی از حبیب عراقی عرب
 و نیزه است که آن میرزا موسی جوهری از بغداد فرستاده به دستبازان نوشت و قبل از زندی نشسته
 از بیانات شفایه جمال اسی را در آن ایام چنین حکایت نمود و در بیت عزت افغانیکه با جمعی شرف
 بودم از لسان مبارک شنیدم که میفرمودند ما چون در میان وزرای ایران مشهور بودیم همه آنها با ما
 اظهار دوستی میکردند ولی مخالف ازین بودند که با ما از دولت امر مخطری در باره ما صادر یابد
 حکومت طهران چون واقعه بدشت را شنیده بود که جمعی با ما بودند قسم یاد نموده بود که بارها
 در حق او مطالبی شنیدم و اعماض نمودم لکن این مرتبه نسبت به او را خواهم گشت و بخانین نازند
 امری صادر کرده بود که ما را دستگیر نمایند و مورد سیاست آرند ولی حضرت شهر باری دست
 نداد بعد نیز امر نظام در مجلس اعیان گفته بود که او چه قدر بد دولت ضرر رسانیده و با وجود این
 در کمال جمال در طهران ساکن است وقت خطر ناک بود و اکثری از اعیان مرا از غیب بیان نمودند
 که بمناسبت غمناکم و من جمیع آنرا فرار و او اسی پیدا کنم زیرا خدا میخواهد امر خود را ظاهر نماید و
 ممکن نبود تا امر خود را ظاهر نماید اسی بر من وارد شود و در کجوه بنا با محال بود که حقا
 نماید و از طرف دیگر هم نظر حکمت ربانیه که ان چند نفر را بکلمات بد بعد ماطق فرمودم تا توجه
 نفوس اطراف باشد و قبل از وقت احدی بر من کلامی گفت تمام نیاید و یکی از آن کلامی
 خاب فرمود که کلماتی بکلی ترجمه داشت و لکن من تصور ما از هشتم تا رسم و
 غیب بکلی آن بود که توجه اهل بیان باین معنی پیشند که مقصود الهی در آن مکتوب و مراد
 حضرت اعلی هم از هشتم تا رسم ازل همین بود ولی او امر آن فرمود و صرف نمی را که یکی

۱۸۶۷ م

دعوات معالی ۱۲۸۴ هـ ق

از آنجا که حسن مجتبیٰ بوده بر ذات ترجیح داده و مورد فتن اصحاب امر بر بیت محمدی فرموده و ما هم سالها
 یکی را بنویشتن کلمات آنه و آیات آنه مشغول کردیم و در حضور جناب حضرت زاهد انقوی قمی نوشتیم و
 مینوشت اصلاح مینویدیم و در سن معیت سالی بنیاد نوشتن گذشت ایامی و وقت گذشت
 از اغلاط لفظی و معنوی خالی نبوده و لکن جناب میرزا بدون آنکه ما را تعلیم داده باشیم کلمات
 نوشتند و محتاج اصلاح هم نبوده اگر یکی ذره انصاف میداشت بوجود میرزا نسبت بر او کلام بود
 چه ایام بغداد و آورنده میدید که کلمات او بدون تعلیم و صرف قدرت است و نظر بصفت
 حضرت اعلیٰ بر کسی لازم بود که اگر در ایام او مثل او شخصی ظاهر شود امر را با انقوی قمی نماید و از
 خود را مشاهده نموده و امر را تفویض کرده که سهل است میرزا احمد پسر خود را اولی و می فرمود اگر امام
 خود را می بینیدیم بمقتضای وصیت حضرت اعلیٰ بود لازم بود که اهل بیاروم را وصیت نماید
 و کلمات غیرا ترجیح دهد و امر را تفویض کند و عمل دیگر او که چشم بصیرتش را که کرده این بود که
 نقطه بیان خود را اولی مومن با و نامیده چون ظاهر شده آیات و حقایقش امر است احیاء
 و کور را احیاء و کور را شنود انموده او تصدیق نموده که سهل است بقطع سده فتنه و قیام نمود
 چند نفر اهل بیان هم چنان از جمع و بصیرتی بهره شدند که در اشراق چنان غیر اعلیٰ دور شده

میرزا شکاری شیرازی از بایان می نمود بود و با چند بهتر و مستفی نموده که حضرت اعلیٰ دیده و او را کجا
 ستره انار در عراق و ایران معاشی میکرد و حسب دستور بنده است احباب بیرون رفت و با انار
 عراق چنان آنگاه جهت بران در امر بدیع می کرد که اعتراف بر غیر خود نموده و چنانکه گفتیم
 بغداد و بخیر اهل میر سید و در وزارت موکب اهل بیاروم قبول بود و بعد از آن چند کلمات

بدر

واقعات سال ۱۲۸۴ ق ۱۸۶۷ م
بچنان نفسی متکلف شدند و از نفسی که جمیع بیان معلق نیکو است بقول مرآت که خلق

بیان است اعراض نمودند انتهى

مبها ۱۰

و بالآخره چنانکه اشاره کردیم برزایکی عریضه مصدغه بعنوان روحی و جسمی لکن الفدا یا اینها
یا اینها الیغریزه جنبناک برضایه مرزاجه اوف لنا اکیلی بوالی نگاشته شکایت از
جمال ابهی نمود که باو دعایه و همزمانش مصاریف معاشش نمیزانند و دالی عین خط
اورا بجمال ابهی اراده و استفسار کرد و جمال ابهی و اجاب نگریسته متاثر گشتند و از
کلمات و تقریضات واضح کتوب بر او فرجستند و جمال ابهی بوالی پیام کرده که اگر نه
منظور این شخص تعرض دارار و نمک حرمت اخبار است و زود من حاضر شده آنچه
نگاشته بزبان آرد و گردفته و القاء شبهه کرده لاجرم دالی از او خواست که در وقت
مقرر برای درود بخیر ابهی جنبا کرده و دالی خود نیز حاضر شود و او جواب داد که این از جنلی
تعلق بر محال میباشد چه که جمال ابهی هرگز نمیرشس دار نشود و او نیز در محضرتان
نیاید و دالی این سخن بجمال ابهی معرض داشت لذا جامع سلطان سلیم و زور جمعه
و وقت او را صلوة جمعه را معین فرمودند و میر محمد سگاری شیرازی سابق الذاکر که باور نه

جست و چون واقعه گرفتاری شش تن از جناب املا قبول آخانی فدا سهری رحمت نمود و از احوال چهارتن
که بعدا بگالی قبول و زخمی شدند اطلاع یافت و از احوال همه معینان و آن جمعیته بخار آب بخورد و در
در بار عثمان فریاد و فغان کرد تا آنکه از احوال آن دو نیز اطلاع یافت که صحبت و مددت سببه بارها
شده اند آنگاه باورنه و بخیر ابهی رسید و موجب واقعه میباشد گردید .

۱۸۶۷ م

واقعات بحال ۱۲۸۴ ق

آنکه اعراض و اعتراف میرزا یحیی و همرازانش را شکرست با دستگیر گشت تا اگر در خود وقت و قدرتی می بیند و بتواند در این بر صبح جولان نماید چرا با ایشان مقابل نشود و اظهار می کند سید محمد ز قول میرزا یحیی باو گفت جامع سلطان سلیم میرداماد ایشان هم حاضر شوند تا معاینه کنیم و چون تصور کرد که حال ابی اعتقاد بانان ننموده و تازل بمقابل و مناظره نمیزد اینرا شکرست داد که قرار است طرفین در جامع سلطان سلیم مقابلت کنند و هر که حاضر نشود مائلی است و کتبی از قول میرزا یحیی بحسن آن نام که برابر ایشان ریاست داشت سپرد و همچنین از ایراد ایشان شکرست در ساعت معزیه شدند و ماجرایی را میر محمد نجف ابی رساند لذا بحال ابی در ساعت معزیه بود جامع مذکور روانه شدند که میر محمد در عقب بود و درین طریق بانوبه داشایمان منطفه و منطفه و بیات بر همه ناخوش گشتند که شایرین از امالی خانیف و مند مشین و غیره باخود گفتند آیا چه شده که در کجوه گرهایی روز بد بخالی مشتاقانند و آنکه کلام از امام بکار تبریزی ناکرگان از عقب مشتاقانست و چون بجامع رسیدند و نظر خلیف بحال ادا خطبه بر منبر بود بحال میرزا و از ادا خطبه باز ماند و اشاره نمودند تا خطبه را بجا یان بود ما شایا میرزا حسین خطاب فرمودند یا محمد صریح الی الشریکین و قل لهم محمد صریح السلام تا بحال محرم و محضی انونکم با ظالم کافرین و خود با قائمه مملو استخوانند و میرزا محمد پس از واقعه ای چند مرجهت کرده معروض داشت که فردا می آیند و سند کتبی میخواهند که بدست حسن آقا باشد و بحال ابی بدو می تکیه مولایان شکرست نمودند و طالی را در و علی و اشرف نیز همراه شدند و با حسن قهرام قدمی چند عقب نهادند و چند بار منطفه بانان کرده اشاره بنقدم فرمودند و ایشان مبادرت نکردند و بد بخالی در آن یکشنبه شدند

و شیخ و در ادبش که مشغول ذکر بودند باز ایستادند و در شهر شریعت یافت که امر از شیخ افندی
بجامع دیکه رفته و خطیب شیخ از خطبه ذکر باز ماندند آنگاه مترنماً بآیات الله عزوجل بخانه
فرمودند و درین طریق از دوکان حسن آقای مذکور عبور نموده بدو فرمودند که ما و فرستادیم و معر
نیامند و درین خصوص لوحی بخط غصن اعظم و مهر حسین علی صدر بافته که سه روز در محفل ^{تاریخ}
تا بجای رسید محمد جامع حاضر گردند و مباہله واقع شود و بنیل از ندی را ما مرده بپشتند که لوح را
بحسن آقا رساند و بنیل آبان رساند ولی جرئت نکرده حاضر نشدند و صورت لوح مذکور این ^{است}

بسم الله الرحمن الرحيم

هذا كتاب من هذا العالم المسمى من علي الاصول اجتهاد الا فهدوا الا الله الملك
العالی العظیم کما ان نزل الامر کل الالواح من لدن مقدر رطلها و بعد ان اجتمعنا
بان المرفضين او اعدوا ان يحضروا بين يدي العالم فل ان احضروا ولا يكون من
المشرفين وجعلنا محل الحضور بيت الله الذي بناه احد من السادة من
وانه سمى بالسلم في ملكوت الاسماء لانهم من العارفين و عرفوا يوم الظهور
بهم احدا الا اثنين وكان الله طرفا اول شريفا فل لو يجمع علي من الملوك
نوابهم السلام ببناء عظيم فل ان لو يترك يترك معه جنود الغيب ثم ادخل الملك
الاعلى ثم حفوا في العالمين انقوا الله با ملك المرفضين ثم ارضفوا في الملوك
وبنا ان يبر ولا يكون من الظالمين وانما اولاد الامم اولادكم العالم الملوك
و باينواقه بر ميرزا وغيره تمام جنت شده كوت فساد احوال و اعمال بجي و بهر از ان
بيش از پير فاش و عيان گشت و اينواقه مباہله در ماه شربور مطابق با شهر حرمة ^{کيا}

سوال بنیت و تحم

۱۸۶۷ م

واقعات سال ۱۲۸۴ هـ ق

الأولى ۱۲۸۴ واقع شد و قلم ابی در بسیاری از الواح صادره آورده و حتی بعد از عکاسی بحباب
مصالح این امر بزرگ احوال و اعمالشان که موجب اخراج میانین گشت برده اخت و در غده
از الواح قومیه با اقامه و لائلی و شواهد عینی و غیره در مکاتیب اصحاب در نه تفصیل و در
مذکوره مسطور است که بنده از تراشید بنیائیم منقاد الا علی ای سلمان اخراج
و او در قلم و سخن و از ذکر مطامع احباب منع نموده خرد عیالی و سپید و غیره و
که اگر جمیع ما کان برخوان نمیشد حاضر شوند و الا آخر الا آخره از آنچه در
است منتقم گردند ابدی کسی را خرد نه نسبت بخل صادره اند و با طرف شایسته
که شمره بی ما و اطلع کرده اند و در المثل و سپید فطره و ملاحظه کن که برای

اتوجه مبارک را بنده عنایت فرمودند که بسم و از برای آنجا بزرگم زیرا همیشه می رسید و می گفت اجبنت ایام
میکنیم و حال مبارک اوام میفرمایند و نیز بنده از فرمودند که تفصیل بزنج از خود تا بجه از جام سلطان سلیم
در یک شومری بنویسم و با لوح مبارک برای خود می نویسم و بعد از آن تمام را بنظم آوردم با لوح با و در سینه و
قریباً سی تیر بودی چون لوح را دیدم گفتم بنده قسم که هر چه این کلام را بخرد صدق بنیت خوانم و از
مذکور میروم بسته خود میگویم که یا باید تو هم از یکی کاغذ یا بگیری بگیری بیاوری که در خانه شدی گفتند
نماید و مبارک کند خود از طرف غایب و دیگر از راه مبارک نمائی رفت من در کمالی شستم چون مراد
گفت اشبه کاغذ یا بگیری میگویم و میگویم تا سه روز همه روزه من زخم و ظاهر با تا با کلام که
نوشته اند که با جمیع حاضر شده ایم برای مبارک و ایشان بنده و نیز تا غیر تیر بنی شومری را دیده که می گفت
اگر سینه بود یکی از هر چه را که خفته چنین ایام که تو یک روز نوشته بنویسند از وقت مبارک از خود و از بنی

۱۸۶۷ م

واقعات سال ۱۳۸۴ هـ ق

جلب و ستاروف اوتاس واقعات بحال درم اینگونه مغیبات با طرف نوشند
 فرستاده اند با اینکه فردا نیا بوده و دیده که ابد این عهد شهریه این هم
 بچشم خود ندیدن آنچه هست در بیرون قیمت شده بهر نفسی حاده میشود
 مغیبات محض تصنیف امر الله و اخذ دنیا و این هم معمری داشته اند که شنیده
 هم بحال فدم که اول خبری که بر این غلام وارد شده این بود که قبول شهریه از
 دولت بوده و اگر این نفوس همراه بودند البته قبول نمیکردم و مطلع شد
 که چه مغیبات امر به مهاجرین صاحب شده مغیبات جمیع شاکرم و در وقتنا
 الهی وافی لن یجیبنا الله ما کذب الله لنا علیه فوکلنا فی کل الامور
 فم که با ظرافت شکایت شهریه مینمایند و کفری میکنند اوقای و بقیه
 مینمایند و از حق معرض دیگر در شان آن نفوس که مناسب است بنگر و نموده

سکون یافته صدی و بی از اوزنه بخت خودش

مختر آنچه درین پرستش ای و اخذ در الواج مرقوم شده این است که نفس خبیث در بند کبیره بر در بر فانه
 و نزد نفس آرزو نموده و تبری از امر نموده و مغیبات مینمایند که از اول وقت الهی همین شده
 فکر نموده و بحالی حق و امر محبت داده تا چهل تومان شهریه برای خود و شجره عرافین و نزد دولت بقرار
 کرده یعنی از این شهریه معروف به داده اند و بعد بخار خجور احمد سن بحال قدم داده اند که از آن شهریه این
 مبلغ را باین نفس را بیم و از آن کم نموده و از قبیل مگر بحالی قدم فرموده بودند که دانسته اند می از آن آله
 که اول خبری که وارد قبول شهریه از خیر است بعد و اگر این نفوس معذور و همراه بنزد قبولی نمیشد که از او بکار
 بود که دازنده و چون بها درست نبود شکل بود و حال بعد از بر این حرکت باقی شهریه را داده فرمود

۱۵۳۷ م

واقعات سال ۱۲۸۴ ق

ملا خله کن ان لهم ولن انبئهم ضوف انبئهم فبانسنة الضمير من امرنا من
 مصدر قنوم ولن مجرب لا تضوم من معین ولا ناصر كذلك نزل بالحق من
 جوف الله المهيمن العزيز الجوب ايضا ويكوي بافعال وانما في
 شده اند که نوزد يك است اسم عفا و از نظير فزوب اين فبا و خيلت بود
 جميع كبا و امر كيب شد اند و از صفا و ناس منع فبا اند انما و انما
 مثل انکه و و احتم في كل الالواح تصرف نوده اند و بعضی خبر و بعد که
 جميع الالواح الله مرفوعه که اگر بنویسند هم ظاهر شود نفسی سخن نالا و
 تا این مع نظير و حجت با بقا و اکله و فطش ففوی ظاهر اند و کن و الالواح
 نا و به خود بنویسند لانا اكلوا البصل و الا شربوا الخان و انما في ذلك
 الا لئله الله عليهم و على طهر منهم و نظير و انما منهم الا لئله و فطش
 الظالمين ايضا اي سليمان بلو بايم على الظالمين و قبل و بعد و
 باين آیات مدان نفسی که در شهود و سنه بنده و محبت نوبت هر دو
 و اولم فام نود ايضا نفسی که و الله انزلنا انما هو مثل انکه اهل
 ضد وجود خود که بطوطه فبا فبا فبا فبا فبا فبا فبا فبا فبا فبا فبا
 حقائق مرفوعه چون شاهانند که انبئهم و انما في ذلك انما في ذلك
 و جبری با و اجمع نشد و در این ارض هم اعلم متعرض او حلف ستر
 آمد و اولم فام نود چون خود را خاص است با فبا فبا فبا فبا فبا
 نوشت آنچه نوشت اگر اجتناب بصورت و در آن نسبت است با این برده

مدرسه

سوال هجدهم ۳۳

۱۸۶۷

واقعات سال ۱۲۸۶ هجری

ملاحظه فرمایند که زین و مثل آفتاب مشاهده کنید و او را آن نماید که مقصود می آید
 این وسوسه نداشته خبر آنکه ناس و از منبع امر منع نماید حال معلوم است که
 بر این غلام مسجون چه گذشته نفسی را که آنچه داده باشد قادر بر آوردن جمیع
 هم شاهد و گواه اند معذرات با علم با و و مانده صدها با با وی در وقت حفظش نمود
 حال بیرون آمدن و مقبره را با بنفید نسبت داده که ظاهر چه میکند افکندش
 و اینکاش که از اصل امر مطلع میشوند اگر حال بصرف یافت شود و در کتابش
 نظر کنند بما هو علیه واقف شود ایضا هو الله تعالی اگر بنفید مجاز
 ذکر احزان و آرزو نماید ممکن نه واحد و چیزین با اوصای آن داده اند
 پسینما الاما کتب الله لنا حد خدا را که شما اخوی را ملک فایده بود
 و بر وضع حرکت و مفصل او مطلع شدید فوالله الذی لا اله الا هو که آنچه
 دو امر او شنیدید جمیع ازین عبد بوده و احدی مطلع نه خبر هر دو امر که او هم
 خدمت شما رسیده و دیگر یکی از اخوان که بکلم معروف است و درین افرجه
 و مصلحت ذکر و انشا و اسم او را ایند و در آن آنچه که این عبد بسیار و مرتب
 بوده و اکثری از اهل مناصب بعد وقت ثابت لذا اسم او مذکور شده و هم
 مقدار در وصفش ذکر و شمر شده و کل اسم نقطه اولی مشهور و از این امر
 که نشسته چه مقدار در غلیم و ثوبیت و خطش جهده و سعی مبدول شد و
 در موارد بلا با مستود و در مواقع فضا با منم نهم و اینصدا با این اندر مبتلا و
 آنجناب استماع نموده اند که چه مقدار ظلم و اعساف محفل مردم فوالله شی

واقعات سال ۱۷۸۹

۱۸۸۷

آسوده و متأن بنا سوختم و گویی بابت شهیدان البته اجماع اندک عزای و شکایتی هم در استماع یافت
 که چگونه بر عباد و پیام خود ندا تا آنکه بفضل الله دست در دست آلی جمیع و اعتدال خود را بین
 ارض وارد شدم اهوی چون در نفس خود مطمئن شد و این ارض و ساکن در هر دو سر کوی از
 خدام بر مقام گماشت فلما اظہر الله خافیه صدیہ مضطرب شد انکا او خود و بخود افتخاتم
 نسبت داد بعد بخیر از مکاتب بجز او ظاهر شد که حال موجود است و بعد بنفید از
 کل خارج شد و سؤگو علی الله و و بیست ساکن و معتدلت تا و غضبش ساکن نشد با طرف
 الواجی نوشته و هر ستاده و آنچه خود عادل بوده یا بنفید نسبت داده چه که از هیچ و طایر ارض
 مطابقت است که آنچه بگویم محض و ثابت است اگر چه این مستعد و درست نمیدانم چنانچه
 اگر می آید اندیده اند و آنچه شنیدند از این عهد بوده معذرتت بجا آید یا جمال احبب بر شما
 فاق لهم و علی المیزان انخروهم لا نقضهم اربابا من دون الله و هر ذری بصیرت او آفرین شده
 شان و مقام او را اوداکن بفایند باور او و در مرکب شدند که هیچ انسی او نگار غمزه

احوال که در فقره شریزه ذکر شده و تفصیل این است که اجای حق جان و مال و نیک نام در راه دست ایثار و نفاق خود
 واحد شکره اعراض حق و ما یستحق به با بد را هم محدود و بی خودتد فخریه فراتد که انک تمیز است که نشانی و چو در کت
 چه چه حاصل اند و چه فریستند با طرف باری بعد از آنکه جمیع مستشاران داد و اند و ایجا بر نفسی نموده در خرد و افشانه
 ان غنیمت بدی و ن نموده و کمال تبری هم از حق نموده اند بلاخره و محض آن شده که مبلغ چهارده تومان شریزه بطریق
 و الف و شین و ج و س و دادند و همچنین بیست شش تومان بطریق ش و ف و ج و ک نام و ج دادند حال
 نوشته فراتد بدلتی پیام نموده اند که شبان در ابراع ظاهر شده و چه مقدار امر الله طایر شد این نشان اول
 در الواج شریکه که با طرف فریستند و آنچه که کمینده که چه استغنا ما و چه ادوای لایق از اظهار خانیته چنین است
 انبار

سال هجرت ۳۵

واقعات سال ۱۲۸۴ هجری قمری ۱۸۶۷

انا اشکوبی وخرنی الحی الله انشاء الله امیدواریم که آنجناب در ظل سده امیرساکن باد
و از جمیع منقطع و البیها، علیک و علی من معک در نظر حاجی میرزا احمد مرقوم باشند
فخر آن الله خیر، حسنا الا بعضه البلاء و انذ بان علی کشتی قذول ایضا او عبادت
میدان که چه مفرد در علو امر بیان ایننادم تا آنکه امر بمغای رسد که مذخلفه و
بداول محبتی که باین مظلوم شده این بوده که بر قلم اینناده و در قطع شجره و بانه کمال جسد
نموده اند چون اشهاد بافت ابتلاکم خارج منفره این انکل در بیست و یک ساکن که
شاید ناوغل و بقضا ساکن شود بعد فاصد گرفته بهیچ اطراف نوشته که کما قتل مرابسه اند
و آنچه مرتکب شد و در نفسش بوده بده الا بهر ف نسبت داده و حال آنکه نسبت

از باطل متاثر شود و لکن احدی شاعرند درود جمال قلم در مدینه کبر سلطان استغنا و استغناءش را جمیع شنیده اند و اینها
میشوند و معذاک غنیه نمیشوند چه که نسبت شیطان پرده برین نقش خواهد پر شیده و لباسش را خواهند ذکر نمود
علا خطه فرماید فضل مشهور است معذاکت متوجهین بوجه محجوب و از فضل خدمت جمال قلم استغنا فرموده بودند که با
در نفس چه میداده اید پیغام فرمودند جمیع را با نماند به امید که شاید نار حرضان بپسند و دانش طریقه ساکن شود و وجه
ذکور را از آنچه باینجا میدادند کم نموده و در برابر که جمال قلم اراده داشته که بالمره جواب فرمایند و این شریعه را و آنکه از
علا از انجا هر سنانه بدست نبود حال که این فعل ظاهر شد مابقی را و آنکه از فرزند تا بعد معلوم شود که چه خواهد شد و و بسته
اگر این معده و نفوس همراه بنویسد از اول قبول نمیشد چنانکه بکرا استماع شده که میفرمودند اول فرمود که من
وارد شده این بود که قبول شریعه نمودم باری این محجوب این تفصیل را با طرف نرسیده تا جمیع اجزای آن
مقطع شوند بر زانگه و طبع این قوم با ننگ و نام با اینکه مشت نغزند و از قدر شریعه گرفته اند از احوال نگذری
میکنند در اطراف فریض لیم و بما هم بیولون و الله لا زال حق زودش ممتاز و مفتوح بوده و لکن آنست که
لا یفهمون و لا یستفهمون انقدر معلوم آنحضرت بوده که اموری نسبت به جمال قلم داده اند که هم آن است که در حدود
امری برآید که جمیع را خائف نموده اند نسبت آنجناب متوجهین باین جهت را منع صریح فرمایند که کمال قدر

که اگر انبساط او از دستش میخورد ابرام موجود نبود و چون نوشته او ملاحظه شد تکلیف
دین که نامش اجناس او و موغانم که مبادا از کلمات جلیبه که مطوع داشته مبادا از
سبیل منبر مخفی شوند و منها قوله الا خلت من الا خلا بالیخی اذ اخطاب ظلم الامراضه و
و يقول ان باحی الذی فداک باخک ما ان فعل احبر باحد و در وقت علیه ما بکث عنه
عبرن ما لا البقا علی غرات من منبر و کما ان فداک فی کل الا حسان و احتظانک من

ضرر حال است و دیگر آنکه مرقوم فرموده بود که در شب تازی بخانجیه مشرک که از ارض صحرای فرانس خوانده اند و از جمله نوشته که
نوشته در بیت بیرون آوردم که مرقوم بود و جمله حضرت ایا روح ما سواد فراه مرقوم بود الی آخر القولی بخانجیه قاسمید و کما
در قیامت خود فانا بحیر برسانید و نیز سبب که مشرک با تبه این مغفرت است بنسبت منبر ایشان و از این قلم ازین کلمات
در سبب نوشته در هر دویم ازین دستور منبر از مشرک با تبه بان مشرک ارسال می شود نوشته آهزی لاکه آله هو که گفته
نوشته در کلمات قطعه بیان روح منج ان کمان و الا کوان از راه جمل خوانده اند که چه میفرمایند کرد و این نوشته بخانه کمان
جلیبه فرستاده انان بخانه جنس مشرک با تبه نزد این چه هست که در نسخه قبر کجایی ابراهیم داد که در دو در طرفت
در بعد جایی نیکو بر نمرده و نزد انبساط مانده و بعد صورت امان نوشته را بر نسخه نزد مشرک فرستاده و قلمی خوانده اند که با تبه
قسم که نوشته بنویسد و تشریح فو تبه فو تبه مطلع نمیشد که چه مقدار فرود و محمل اند یا میت اجناسه میل این و چه مقدار
دین ارض و در نتیجه کسیره مکاتب کذب نوشته اند و به قسم این دان فرستاده اند چه عرض دارم که چه امور میفرستند
علی انبساط که چهارده سنه ثبت از با او معا شریبده حال با تبه انکا کرده اند که مجاهد قول بنسبت در فداش میخورد و
کمان که هم از او اطلاع نمیشد و خنده که هم از امر چه بوده حال ادعای اطلاع نموده و از ارض کمان با تبه و تیره و تیره
و از جمله فعلی که درین ایام از منبر انعام ظا بر شده آنکه شش در نسخه بعد کسیره با تبه در خلافت پیدا کنند که چه از انبساط
نموده و آینه آهزی لاکه آله هو که قلم حیا میکند از ذکر آن باری تا آنکه نزد کل تبری از حق بسته و با او انکال همه بنسبت

و آثار

سوال ۳۷
مستوفی

۱۸۶۷

واقعات سال ۱۲۸۶ هجری

عن ابی اذی الطیم و انزل کنت بسبب البغضا، عن وادی الجذر فرجه و فضل بالمقدم
عنه او کان عرش علیما و کذا ان ترسل الی الیاد و الحضر بین هدایت من الفانان و
نسانس یمن و لکون علی واحد مبیناً و کنت ان تنقطع فی السمر من هجره فحانث
السرو و کذا ان احصینا کلشی فی ایام درکان علی فیئنه التوح فی هیکل الروح مشهور
و کنت ان تطلب منی ما نسیه نضک الی ان اجتمعت فی حولک و قد من الیاد و

د آثار بعد که از قلم غصن اله اعظم مرقوم بوده نموده و همچنین نزد اهدانه کور بخرد که آدم با طرف فرستاده و مختصری است
فرا تا آنکه با احره نفس به دامه را بر خاف تا نیده فرخته تقصیل را از فرار یک خدمت آنجا نباشته شده موصفا
بجای آنکه بر بزیسید در آخر بزیسید فلک بکات بمنزل فی شاکت کلمات ابع بدیع بیان به جل که برانه است
کرت سلسل از انان به سید ته بقدر لغیر الی اب و ما منعک نسبت عن شاطی الا حدیه و در کاش
ما ذاق منها الا ساد به لغیرین استی کلمات ته و دیگر ساطی نوشته و بعد کرده غفریب آن ارض هم خواهد
نوبه کلمات نوشته که کما غصن حول نمک دارند که با یک کلمات تقوه نمایند اگر لری که بکنند بهی از جهاجرت
از عراق از قلم اهدس اعلا نازل شده و اخطه نمایند جمع اخبار بعد از آنچه شده و می شود مطلع همیشه ای
محبوب من جمع امور داده در الواح به از قبل نازل شده در سنه شدا و نا خطه فرایند که در کل الواح ذکر سن
باشند و سنه بود که در کثر الواح ذکر ایام شدید و بود مفداک بعد از ظهور آن کثری مضطرب تمززل مشاهده
و این بی واضح است که ذکر آن نشده مگر اینکه بجای آبی مطلع شوند با صورت عمد شده بعد و بر سواط استختم
چه که در ایام فتنان مجوسیت استقامت بر حق آبی و الا در ایام طینان کل نفوس عوی خلع نمایند و کل
فرض مستحق است فتنانها و هر چه معلوم است که مخلوق و اقبال از جذبات آیه به و یا سبب است از هر چه نیز انانانام

وحيث بهن في نضك وند السر ولسك الواحا وفيها ذكرك ذكر السحن
للدخل بذاك بفضاء في قلب كل جا حل بقيا اذ اجري التهنين من السنين في
هذه بن الامين الاعليين الذين كانوا اول الالوال على الدنيا في حيا الهريش
موفوا وانا علمنا فطلك وما في قلبك وسرنا ذالك بعد علمنا شكه الف كانت
من اصبح الرحمن على لوح الامكان بالسرا لظلمه فما ناته با احوال كان

ظلم وغيان آنمرك بانه رسيد مخرجيت ان قبل هم بوده مخصوص اين آيا م نيست در سينن ارتق وكون جمال نوم در
عراق هر يوم ويل هر چه بود شجره كفر كه بر جمل به تدي وارد آرد و شويكات در شويكات خود برود كفر و شرك و
عداوت حسد خود را مي داند چون خرق اوام عباد نشده بود منتفت نميشدند و ميشد قومي كه حضرت اكرم فرشته
با جناب خادم نرزد او برود و باشد خزن راج لئونه و امر از كل متور منير ميروند و كسانيكه در جل بست بودند با ناز
چيزي مطلع ميشدند ..... مثلا اين نرينكه الان حرم محترمه او عيا شده و در آن ارض در يك روزه وضعه
اورا بر ايه حكومت فرستاد و شكايه ميوزد كه شيخ افندي كه جمال قدم جل كبرياء ميشد ناز با ايندم نرود
ما را ميدهند همان زن كه همسیره زاده جناب حاجي محمد ابيد شيرازي است در آن آيا م كه سنه قبل از حيا
باشد بگلي اورا مردود و مطرود خود گفته بود در خود خارج تا آنكه زوري در شهر كبر با عرض خود كه اورا اطواق بديد
در وانه مشك نسيد بلكه قسم بذات اقدس مجرب غويي حكم قتل اورا داد و جناب حاجي محمد ابيد نرود
اورا تمام نمايند نظر بيل و در خاي آن مشرك بانه بعد جمال قدم با نرود شدند و مكرار نرود تا آنكه حكايهت حيا
واقع شد حد الجمال بهم گفت حكما اورا هم بايد بيريده و برودند را و كوتب سياه ردي بخط خودش

سال هجرت ۴۹م

واقعات سال ۱۲۱۶ هجری قمری ۱۸۶۷ م

بدری لبریت و حبس عن کل من العوات و الأرض و حرجت عن بین العباد و کنت
على کثیر الجوارح و واد طلوزم الکبریا، الللا بیفی ذکری بین اجلاء فکف هکذا،
الذین هم کفروا بالله و حادوا مع سلطانه و کافوا من قوم سوء اخسرنها لانه کلما
ارید ان یخرج عن بین هؤلاء، و احمت عن بلایع الالمان و هذا الضمان اذا
فتحات الرحمن باخفاش و روح القدس یختلف و روح البیبا یجرب لسان البیبا
ان هی من اللقا، نفسی بل من لدن مقدر و قوما ان با انی فکم من الیالی
کنت مستعجبا علی الخراش مع ازواجک و انی کنت بنحسی حافظا لکفک
الی ان اشرف شمس البها و عن افن قدس منبرا فکم من ایام کنت و امشیر

یومی از ایام در بیت آمدم و داخله شد شخصی وارد بیزنه شد مذکور دشت که حضرت مکرکین را کتبت
مؤده ام بعد از گفتگو قرار داده اند و نوشته نوشته اند در نزد یکی از اجمام که در اینوقت با کوج است که از دند
خوارش نموده اند که ایشان هم نوشته مرقوم دارند و مهر هم بفرمایند که در محلی و خبر شویم تا آنکه بمایله نمایم
تا بر هر کس معلوم گردد حق از باطل چه نفوس ام از خارج و در خبر حضور و نوشته باشند خیابان میرزا محمد قاسم
ما سواد فداه که تشریف داشتند فرمودند با شخصی که میر معین نامی است که در قبل جنود در حضرت استی روح با کلاه
بوده نوشته لازم ندارد ما حاضریم بر دو گو حاضر شوند معین بعد فرستند بجنور کبریا تفصیل را که از حضرت
از طلعت صحن از بیت بیرون تشریف آوردند کشف لیا بر کئی ذرات فرمودند بقصد جامع معنی آن سلم دور
بین راه بندها، اشلی آیات کلام میفرمودند مخاطبا میر محمد و نکلمات این است که در توقیع کئی از حجاب عینا
مرقوم است یا حیرت خراج الروح عن مقرة و خرجت مع ارواح الصغیرا، ثم حقانق المرسلین اکت اذا کاشته

وانى كنت حاضرا في مطابله ان عداء لذك بصبات الضراء من كل منكر منبدا
وانك كنت في سر الشرفه ضرتي نك مجيد وما لفضل بما ينطبع به الا وراخ من
جد كل اسم نديا فانه باجوى من فلك ذخرت وجه الظلمه على وما السوط
وشفت سرحيب الكبرياء في الجنة الماوى وشبكت الكبا والهمرين على مقاعد
المصوى واضطرب افة كل فطن بصيرا الى ان سافرت مع هذا لظلاله
به جرت بل مع اهل عرف الفردوس على وجهه نديا بها مع كلاسك من
واساقت عنى ما نكك بجهف لآء اظلمت منك ما لك اطلع به لحيث
العالمين جيبا الوان دخلت مع على لك الاوض اذا جئت على فكل الام

اهل منظر الاعلى فوق راسي ثم في بعضي حج بسنين فافتح عينك هذا القلم ثم حذر رول نهم قلمهم من
بيت بستان بين واناكم بكل الآيات من لذي لهم المقدره تقدير قل لي يجمع كل من على الارض من الجناء
والعرفا ثم المدرك واليه من انسى وحضر تقار وجههم والى بآياتهم الملك العزيز الحكيم انا الذي انا
من احد ولو يجمع على كل من الموت ودارين قد حذفت آيات لرجي وحفت الامور من لفتاة الابه
البيع هذا كفى قد حبه تم بيننا لساين وهى عصاى فونقها لتفتيح كل المثلين من آيين كذا من بين
السموات والارض عند ربك كمنبذ من الطين انك انت يا محمد اذهب الى اهل الشركين قل فجاكم انهم
ومعه جنود الوهى واوليهم وشمس قدامه ملكوت الامم ثم من وراة قبائل عالا ثم سكان مدن البقاء ثم
وانك لم تفر من قل ضاوعن تبه ولا تعرفوا اسمهم بل بامره قدر كل امر حكيم اذ ان حضرت ابي بن بدي تبه
بجبالكم وعصيتكم وما كان عندكم لو انتم من اهل اويرن انا اذهب الي بيت الله الذي بناه احد من الملوك و
ببليم

سؤال عجيب و عظيم

١٨٦٢ م

واقعات سال ١٢٨٤ هـ ق

بل فكل حينا نانا لله ما بعى من جدوى من حمل الاله وودعنى وناح مذبحك
وانك لو انكر بيهود بذلك فلم لسان صدف علمنا الى ان اقبست على فلما اظهر الله
خافته نفسك واطلع بها عباد الذين هاجروا الى الله اذا ارفع ضميرهم وانك كنت
في نفسك على غفلة عظيما فلما شردنا ضلك وما خرج من فمك اذا خرجنا عن بينكم
فردا واحدا من دون ناصر ومعنا حتى لم يكن معى من يخدمنى او يخدم هؤلاء
الذين ارفع الله عنهم فلم الامر اذا ابكت علينا كل عين بصير وانك بعد ذلك
ما اسرحت في نفسك ثم انشربت في البلاد ففعلك باسمى ليدخل على في صدور
من اذ ربه على هكل اسم علينا وخرج من لسانك وفعلك ما سبحك انكر ولم

بالعلم وانى وهدو قد جئتم من مطلع لبعبا بيا لله الا عظيم العليم واثقت الى ان تغرب الشمس مغربا على
يستحيين الممضون في انفسهم ويكونون من اتابيين ثم علم بان الله حرم على جبانة لقاء المشركين و
ولكن انما خرجنا عن بيت متروكنا على الله وما ظرا الى شطر الامر لعل ينسبه بذاكك جوده ثم انما فقمين و
الذين هم كفروا وشركو اولئك من يؤمنوا ابائهم ولو باينهم ليجازف الله بس او يجنوه ليعيب الله من
وما تريد هم لقاء الله الا طغيانا وكفرا لذاكك نزل في الالواح وهذا النوح العزيز المنيع ان يا محمد و علم
بان كل اسم نسبة الى نفس قد استعمل في ملكوت الاسماء لوانت من العالمين و
كل ذى نسبة الامن وذل في ظل هذا الوجه المشرق لمير ومن تمكك بهم من الاسماء وكان غافلا عن
موجوداته ليس منى وكان لهم برئانه انما خلقها كل الاسماء كخلق كائى شي انتم من العاقلين قتل
ان قد ظهرت لله وخرجت اليه و انكم الام كل من على الارض كما انكم الام وكمك وانا انما ف من
احد وطفى يشهد بما اقول لوانت من المدركين قل ان آثار الحق المشهود كضياء الشمس والارامات

سائل حضرت عظیم

واقعات سال ۱۳۸۴ هجری

۱۵۶۷ م

العالمین جمیعاً وماضک ذاک الا بان ظنفت فی نضک بانک کما قولہم سلموا
منک عباد الذین ہم عن شاطی الامریہا نایہ لافلین بذالک بلان ربہ عبا
بشہد ان الامر بنفسہ ولن یجیبہم حیات النعم ولن یمنعہم الاشارات عن
صراطہم وھما ذکرہما قول من قبل انک لو یسط یرک لکائن ما انا بسط
بدی لاقلک کما بسط وما بسطنا بعد ہر ونا علیک کان اللہ علیک
شہدا فلان باخر نا اللہ سئفین انت ومن معک وخرج الی الثراب وینزلک
للہ ویک ودب الخلد لوجہما نا اللہ باخر لم یکن فی قلبی فیضک ولا فیض احد
من الکائنات اسمع قولک ثم ارجع عما انت علیہ ورجع الی ربی بخصیخہ ہما

انہ اظہر عند کل ذی بصر حدید بل یظن بان دونه یقدر بان یقوم معہ لا فونفسہ العلی العظیم قال ان شیئ لولم یستحق
کشیئ ثم بکونہ یکن عبدا نا مستقرین ان یقطع عن ربہ ما ثم الکف بترکب ولا یکن من الجاہلین ان
الذین استخفوا علی الاسماء اولئک من عبدة الاصنام لوانت من العاقرین قال ان لہنی من اہل الجہنم خمس ہذا
اہنبا الا قوم الا قدم لہم الیم والرسول من بلخ رسالاتی الی الذین ضلوا السبیل والایام من قام الایام
بخصوع وخنوع مبین والولی من استخضرنی حصن ولایتی لکم لہتین والرضی من وھی خمس ہذا
فی لوج حفظ ان الذین اتخذوا المشرکین ربا لانفسہم وھم ضواہر علی ہدہ المقدر الخیر کھیل ان الذین کان
من عبادی وکان ان یخیر لثنا الرجہ فی کل کجور وھیل وھبت علیہ من شطر نفسہ اریاح الیوی
یواد الی ان حرکتہ عن مقمرہ وانرکہ فی اہل لہنسن انا اشتہرنا اسمہ من العباد والحکمہ من لہنا وان
لہوا کما علی یامرد واجد ازاکہ میر مہر رفت بدرخانہ آن بیشرم وھیام ہر مشین میرزا بچی نہ کورد
کہ آن طلعت مبارک تشریف فرمای جامع شدند حضور ہر سائند زن او آمد گفتم کہ امرور باشد

ہفت

سوال عیسیت پر
۴۳

۱۸۶۷م

واقعات سال ۱۲۸۶ ق

وَأَنْتَ لَوْ تَذَكَّرُنَّ عَلَى مَا أَنْتَ عَلَيْهِ وَسَجَدَ كُلُّ مَنْ عَلَى الْأَرْضِ كُلِّ يَخْبِتُكَ فِي شَيْءٍ لَا يَخْفَى
الَّذِي بَدَأَ نَفْسَ الْبَشَرِ إِذَا فَرَجَ ثُمَّ أَخَذَ إِلَى عَرْشِ رَبِّكَ سَبِيحًا وَرُوحًا مَكِينًا
الْبَدَأَ عَلَى اللَّهِ وَيَتَّبِعُ بِفُؤَادِكَ وَيَخْتَوِي فِي أَنْفُسِهِمْ كُلِّ مَنَظَرٍ فَذَلِكَ فِي
الْأَفْرُوقِ أَنْتَ بِنَدَائِكَ خَيْرًا إِذَا يَكْفِي قُلُوبًا وَعَيْنًا وَكُلُّ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ إِنْ أَنْتَ بِنَدَائِكَ عَلِيمًا مَعَ الدُّنْيَا وَخَرَفَهَا مِنْ دَوَائِكَ وَالْأَفْرُوقِ
الرَّيَاسَةِ مِنْ ذِكْرِكَ ثُمَّ اسْلُوكَ سَبِيلَ الْإِنصَافِ وَلَا يَجْعَلُ نَفْسَكَ مِنْ حَرَمِ
الْقُرْبِ مَحْرُومًا وَمَعْنَاكَ مَا أَكْتَفَيْتَ فِي نَفْسِكَ إِلَى أَنْ كُنْتَ لِحَاكِمِ الْبَلَدِ
بِالذِّلَّةِ الَّتِي أَرْضَيْتَ بِهَا حَرَمَكَ وَكَذَلِكَ لِحَصْبَانَا أَعْمَالِكَ فِي لَوْحِ الْقُرْآنِ فَأَعَادَ

دقت دیگر چون حضرات معاینین پیش خود خیال نمودند که ما حرفی میگویم انطلقت سبحان که خواننده تشریف فرما شد
بعد از اینکه دیدند ایشان روح ما سواد نداده بدون تأمل کشف آثار فرمودند لذا حضور هم رسانیدند پس بعد از آن
مرحبت فرمودند نوشته که مذکور نموده بودند مرقوم داشتند و یکی از احباب دادند که برادر و بره بنزد انجم بگو که
نوشته را آورده ام در لوح نیز قرار فرموده اند دو روز را بر کسوفیت را بشتر کن بگو هر روز از این قرار گذارند
خبر بدو فرود آستند بانه و کفنی بانه شیدا که بعد از دیگر خبری نشد آنکلمات بعد از آنکه در نوشته فرمود
فرمودند این است که فکلی میدارم در حلقه بفرماید قوله جل کبریا بسم الله الرحمن الرحيم ذر انکتاب من هذا
الغلام الی من علی الأرض جمعین ان لا تعبدوا الا الله الملك العلی اعظمیم که آنکشته نزل ان حرفی کس
الالواح من لدن مقدر قدیر و بعد قد سمعنا بان المصنوعین لادوا ان یخضروا بین یدی انظام قل ان اجنوا
ولا یؤمنن من المتوقنین و جمل محفل کهنه بیت الله الذی نباه احد من استلاطین و ان الله کلیم فی
ملکوت الانسحار لو انتم من العارین و قدر ما یرم لثنا و یوم الاحد و الثمین و کان الله علی اقول شیدا

واقعات سال ۱۳۵۳ هـ ق

عنه عرف من الامثال من كل صفة وكبيره وان كنت ساطرا وجهه من خلف الحجاب فذا من
 من نفسك فلما اطهرنا الامر ربيت وواضح الاطمئنان واطمئنت حينئذ خلف
 السر واعرضت على ما كنت معتدا عليه ووددت على ما قبلكت منه افترت كل
 مؤن ذكبا ثم انفتحت في الاعراض مع الذي لم ازل كنت بغضه وهو يفتك و
 سمعت منه باديات ما اشكيت به لظلماء الرجبه ومع ذلك لما وجدته في طلبه
 بغض العلوم احدثت معه واحفذه لنفسك معينا بالله يا اخي لو انضف لفتك
 على نفسك ثم على نفسي وتبع في ابامك الى ان انقر الله لك ويجعلك من الثا^{لث}
 في ام الكتاب عندك وانا فطر الى اول الدهر بن الذي ظل بغضه بالاكبر الذي سقى
 بما يهل من غفه ذلك في شين اذا فاقصفت ولا تكن من صرلا الصدور بما يهل
 ان ان لا يجيبك ما اعطيتك من جبروت الاسماء لانها من خلفت با من
 عندنا وانا كنا على كل شي لمصطورا ايضا بسم الله الذي هو الاعلى الاعلى
 فاعلموا با اصل البها بان الشيطان احدث مع شيطان الجحيم وعندنا امر
 وبهم الرحمن وكتبوا رساله باسم احد من اجلاء فيها كتبوا ما ارادوا ان ينشر
 منه اللال والدول ثم اجنوا الى ان بلغت الرسائل الامراء واشتطت في غمته

فلو جمع كل من على الارض يا نعم انعام بنبا عظيم فلن لا يتحرك يتحرك معه جنود اجيب ثم انزل الامراء
 ثم حيا في العالمين انقرته يابلا لمصرين ثم انقصوا انه امر العلوم وما اتى به ولا يكون من العالمين
 انه اراد ان اراد به رسيم انعام الحكيم انتهى كثره اقبلوا قروني ارادونه بخط خوشت برامى حياي فزوين

سؤال عجيب رقم ٢٥

١٨٤٧ م

واقعات سال ١٢٨٤ هـ

والبلاء وما جث ارباح السطوة والفضاء واخذوا الشيطان والذئب مع من قبلنا
 ويجر ابتاده كذب الى شيطان الجحيم انى كنت معك فاحفظني من ذنوبه الفسنة
 الدنيا، انه قال لا مهرب لك انى برئى منك اذا ظهرت شمس كذبة انى اشرقت
 عن افق محمد رسول الله قال وفواه الحق اذ قال الشيطان للانسان اكلنا
 كفو قال انى برئى منك فانصرا بالله باعباد الرحمن فامر الظالم كل ذنب
 وذى انصاف بشهود بان الظالم ما تمك باحد فامر الله وما استنصر من
 نفس وبه ارفع ذكر الله بين ما سواه وشهدت اركان النكر والبيان ولا
 شمس انبيان عن افق مشبه الرحمن وما جث ناسم السجان عن يمين
 الانسان ومع هذا الامر الذى لا ينكره الا كل ذى ضميره وبغضا انكره المكره
 وانقذوا الشيطان لانفسهم ربا فويل لهم وبما هم يعلون وانقذوا العرش
 من جنود الشيطان انه اتخذ في فناء لك مع الاعجام جبهة وكفر بآبائهم
 الصبرم انك اسمع حولى وطم على نصره هذا المظلوم وان نصرته اياه هو ذكرك
 ذاك العرش اللتان كذا لك امره العلام جبال نفسك فوكل فى كل الامور
 على الله انه ينصر من يشاء باذن وانه على كل شىء قدير ايضا
 بسم الله الاقدس الامنع الاعلى طم غرور شياطين البيان الى افق
 الرحمن واجبالوا الى ان اشعلت نار الاضنان واولادوا ذالك الظاهر
 نور الله فى ملكه واحادنا والله بين برئيه وطرد صبح ذكرهم الهم اول
 مرة وطرد جبهوا انفسهم من الحاسرين ذالك هو الحسرين البهين وكفى بالمرء

واقعات سال ۱۲۸۴ ق ۱۱۰۷ م

فدخرج من مدينة السراوج فتح عنده حين الخروج فواصل ذلك المدينة وازادها
ان بنصره والاعلام اذ اوجبتهم في حب صين فوف بعث الله من اللواتي عن
بنصره وانه على كل شيء قدير انك لا تحزن في امرنا وامرك ثم انكنا في كل الا
ان ربك ينصرك بالحق وانه له العصد وعلى العالمين انك ظلم بان المسلمين
خبطوا اهلي اسارى من ارض الرزوا، ويكون الظالم في ارض الظالمين
ومع كلما سمعت بما ورد علينا نكون على فرح لا يبادله فرح من في السموات
والا ارضين ويكون راضيا بما ضمن الله لنا خوف من انفسنا ثم انفسنا
ووفاء السرور في طلبنا بما ركبنا من القصور والحرم والمجد لهدى الخلق

آغاز برهم خوروكي اوضاع و مقدمات محركات برهم خوروكي

بنوعی که گفتیم موقفی که سبب مخرج صفهانی مقیم اسلامبول شده بتبریح معاصد خود و مشرفیات
تبسیج عمال دولت عثمانی و سفیر ایران پردهخت و آقا جان معروف کج گناه را که در تو چنانچه عثمانی
صاحب منصب بود با خود بار کرده قیام با اقامت و سوسه در اذنان و اینها دیران نمودند و در
بی امضا بخانه مای ده استیمان افکندند و برخی از الواج العیبه را با کلمات کفریه مخلی و او مخرج
کرده بر اسلمه همدستان خود بین معاریض اعالی منتشر کردند و بر مسائل عنوانه شهرت دادند که
جمال ابهی چند هزار جمعیت فراهم کرده باره مسامی بغارستان و سناری ابخی از دول
ارد با معا هره سرته نموده و تهیه کامل برای شیخ اسما بسول دیده مستعد است که در یوم معین
بهجوم آورده فتح نماید و بیانات و واقعات را مخرب و تاویل کرده بجهت بعضی از سفراء حسن
بفوز

سال هجرت و ششم

۱۸۶۸ م

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری

عقیدت و ارادت برخی از درویشان و دولات امت کجاسته اومان عمال دولت که بواسطه
 ادخاع دافله و خواجه خود هر اسان بودند نموش ساختند و چون فواد پاشا صدر اعظم بر
 باز دید امور بغدادستان از اسلامبول سفر نموده عودت آورده کرده مقام عظمت جمال ابی و
 ارادت جمعی از مومنین را نسبت بایشان و دست بنمای فخر صفت گذاشت با عالی پاشا وزیر
 امور خارجه مطلب را بمیان نهاد و متفقاً نزد سلطان عبد العزیز اظهار مقصود کرده و بر ابراهیم
 آمد خستند و مکاتب میرزا یحیی نیز متواتر مطالب روحیه توسط سید محمد صفهانی بیابالی می
 رسیدند دولت عثمانی مستقیم بر قلع و قمع این طائفه شدند و تدبیر نمودند که جمال ابی را بشهر عکا
 که در روانست آب بواو اسخکام و اسخکان معروف است قلعه بند نمایند و از در او ده و در سلطه
 مطلقاً ممنوع دارند و مزارقندی من باشی با امور گردید و تعامت مفاسد و امور مذکوره با تمام فواد
 پاشا صدر اعظم جاری گردید و او بیالی بعد چهار بیماری سختی شده و عاقبت در پاریس احوال
 و جمال ابی در لرح فواد که در آغار سخن در قشده عسکریه عکا در بیان احوال خمران کمال وی صادر
 نمودند خطاب با قاضی کاشغری که در قزوینی چنین فرمودند هو الالف من الاما ابی
 کذ ناد بنال عن رواد فلانم الکبریا علی الراض المراء من افی البدک و انه ان الله
 ان هو الفریض الجوب اسلم علی امری و لا لکن من الذین اذا نوا ما اذادوا کما
 بالله رب الاواب سوف باخذهم الله بعصم من عنده انه هو المظفر المظفر
 اعلم ان الذین حکوا علینا قد اخذنا الله کبرهم بیدفد و سلطان فلما رای
 العذاب قرأ فی بادیس و یمیک بالملکما قال هل من عاصم ضرب علی فیه و
 قبل الا ف چنین مناص فلما اللفت الی و لا لکن الفهم کان ان یخدم عن

سبیل عیبت و شرم

واقعات بحال ۱۳۸۵ هجری

۱۳۸۵ م

الخوف نال عندهم بئس من الخوف ولو فصره البقاؤ مجرى من محنة الألفاد قال
 اليوم لا تقبل منك الفداء لو نأه بما في السر والأجهده اما فتمع ضجيج آل الله
 الذين الذين جعلتهم اسارى من دون بيته وذاك كتاب فدرناج من فلك
 اهل الفروس والذين يطوفون العرش في العشي والآشرف فدجارتك مقبولة
 انه لشدهم بحال قال كنت صدم الناس وهذا مشهور قال خذ لسانك يا
 ايها الكافر يوم السناد فل هل لي من مملعة لا وموا اهل قال جهات با
 ايها الشريك بالآفات اذ انا لله خزنة العافية قد ضمت لك يا ايها اللعين
 عن الخنا و اجاب النأ و ارجع اليها انما نشان البك انبت يا ايها
 المردود اذ كنت عزوا الآفات بظلمك صحت الآفاد الظلم التي انى بها ذو
 الآفاد نالقه بظلمك الشق سر المحرقة الى قوله الاعلى سوف فنزل الذي
 كان مثله وناخذهم الذي يحكم على العباد وانا العزيز الجبار الى آفينا
 العليا ونورد ان موقع غير حسنينان بشر الذود له غير ايران که با طاعت از دولت تبرعه خود بپوشته
 سرصد و شهر فرصت بود موقع را غنيمت شمرد و تدبير و اقدام همى نمود که جمال ابي و محمد باب
 در دورتر و سخت ترين مقامى بزرگس گشند و اين طائفه را از خاک عثمانى برارند و بجز خود
 ايران منيم مصر و عراق ابطاغ نمود که دولت عثمانى از اين طائفه متوهم و خائف شدند و
 از ايشان خواهر کرد و اکنون هر چه با افاد ايشان مجرى و اريد مستولى بوج من الرجوع
 و بنا و عيبتدا در اسلامبول و اورنه و عراق و مصر کرده با و فتنه و بلا بزرگ است و ثبات
 براى اين طائفه مفقود گشت و تمامت امور مذکوره نزد جمال ابي عيان و هویدا بود

بنا

سال هجرت ششم

۱۸۶۸ م

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری

و باصحاب مشارقی فرموده آگاه و مستعد باشند و بعضی از مهاجرین در این اجاب امر

عودت با وطن خود و غیره دادند

کیفیت نشر این امر در قطر مصر و حبش و تعجیب اجاب

توفیق ابرار منعم قاهر مصر میرزا حسن خان خونی جاسوس سمری دولت عثمانی بود و با قدم میرزا حسین خان مشیرالدوله بمقام رسمی مذکور رسید و برای گرد آوردن اموال پیوسته طرحی میرزا از ایرانیان و غیرهم هر قدر ممکن شود استفاده مالی نماید و اینموقع آغاز نشر امر ابرار و قائلان بود و فرصت مغتنمی برای وی بدست آمد و مجمل ماوقع این است که چنانکه ذکر کردیم آنستند حسین کاشانی از اسلابول بمصر زنده اقامت گزیده بصد و نشر این امر فیما بین ایرانیان برآمد و بعد از ایامی چند چنین اتفاق افتاد که یکی از اراذل آمان در بازار بنصب این پرچم و شغفت کرده لطمه چند بر بنا کوشش وی نمودند و او با وجود قوت و قدرت عفو و صبر نموده بشهید چنین گفت ای برادر عزیز باز هم اگر خواهی بزنی که در طریق محبت محبوب من بس

بطلعت مبارک آنجناب که از تصور اقل از شعری از بدایای الفوالم برش در ایشان فراموشی باری اگر چه قدم امکان از عده صرغ از آن بر نیاید و لکن چون امر تبسيع بر منع حرکت عباد با این شرط شده فرمایشی که این آنکه بعضی از امور این ارض را بجهت آن دوستان شرط فراق معروض دارد که با آنکه نظر عبادت الله همیشه بود کل عباد بود منتهی لکن نظر با سبب ظاهره و مشمولات حکیمه منع میفرمایند مجبور با فدایت شوم بعد از آنکه این ارض قدس و فوز محض الهی است لکن کبر با اینکه اهل ناسخ که آنچه در لوح طالع اقدس نازل شده آنچه فی هر شده که شده و آنچه طاهر شده لابد ظاهر خواهد شد و هر فرزند که هنوز بمقام استغراق نرسیده اینخانه مضطرب تر لرزاید که ذکر آن ممکن نه و بعد اقل از شعری بر آموز ظاهره مطلع گردیده ملاحت

سال هجرت ۱۲۸۵

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری

۱۸۶۸ م

کوارا است و دارا امر محبت و عفو و مغفرتان فرمودند و حاجی ابوالحسن شیرازی از اعظم تجار مسقطینکه
اتصال را شایده کرد بنفایت قنار و منتقل گشت و آن سید حسین را بخانه خویش برده با کمال
خصوص تحقیق از امر نموده ایمان آورد و مجلس عقد و نکاح فراهم کرده کربله خویش را بر وجهت دیها
داد و خانه و حجره و امور تجارت خود را بدست او سپرده بفرم زیارت مخصوصی با دره شتافت

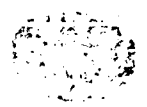
که این حساب ظاهره چند نفوس محروم نموده و بنیاید این است که مطلقاً بعباد میفرمایند که مغفرت بر این سوره
تائیه بکنند باری محفل که بجز حجیم و آن سید نعیم با نواع مکر و خدعه همه از ره صدقه و نذرشان دارنده و بشود و بسبب
بارک از فعل مردود آن در ظاهر حسد علیل و در باطن از سیوف بطنی شکر کن آنی رحمت نیست و حال که از همه فرست
رستان کوهانه شده همه از به باسلامبول او قها ناریه تقسیمه در بدین فرمایند سوره آیه میفرستند و لیکن همه خارج دارا
و در این مایه بگویم این مختصری از حال شکر کن و اما همین که کل محبت جرات حرکت جفا کنیم در خدای ببارکش را
منظور داریم و حضرت امیرش را بگوئیم این قدر که از آن رحمت کبری و فضل عظمی بجهت عدم حزن بجا مانع شده دیدند
از هر شطری حال و نسا بعضی بهر او بعضی رضا باین ساحت اهی توجه نموده و احدی دارد نشود مگر آنکه زور و قرض دارد
آورد و میآورد و بعد از ورود نه لباس دارد و نه بنفاعت دیگر دادام که در این ارض است بخارج میآید و بعد از رفتن
خارجی راه رفتنی همین شتم و امور اینا بقیستی است که از زوری که شریه قبولی نفرموده اند حال رفتن است که قبولی شما
فرمایند اینکه شریه دولتی در شخصی ام میآید با مخالفت دارد و میثوند که عرض شد و مجاورین اینها است که در اینا هستند که
از آنها را هم شریه عیانت میفرمایند ..... باری نظر باین حساب ظاهره فرمایش مبارک نموده که احدی باین نظر
توجه ننماید مگر باذن مبارک و چه بسیار این امور ظاهره دستخوش شده اند سبب بگاک و جودات شده و عیش و چه که
بعضی سزا و بعضی جزا سان همراض گشوده اند چاه میپریم بلذت مستصود از و ساوس نفسیانه و فرمودند که ذکر
انقرابات این ارض که در الراج شریه لابد تفصیل کبری واقع خواهد شد از برای کل حتی در این زمین حول دیگر چه غرض
نمایم که آنچه چه حالت دارد خداوند اهی شایه هر حال است که از وقت ورود این ارض و اطلاع خبر بر

از اینان که گفته بود و سوار در قوه چهار کاره بودند قوه چهارم ازین حرکت می فرستادند در اول مجلس آنها در مجلس بود
 در آن وقت که موت اینان عباد ابواب مرز را بر جوف حیره است برای دو روز هر روزی مجلس از آنکه در آن وقت
 پسینه و نهاده بودند رفتند جوار حق بیم گفته بود در کف منفرط دیکه و فرستاد این روز ششم
 در درون و غرب هم مراد ذات باریک پیدا کردند چنانچه از جمله بی شب و عرو بود خانه در اول مجلس
 بکنند که گفته بود این گفته بود همان پنج یه در اول مجلس بود هر روزی مجلس از آنکه در آن وقت
 برینهم با بیکه علم که در بدخانه بکاره دادند ازین باوقای دیگر بهر استازان است با در آن وقت
 بهر بکنند و در آن وقت هم در این گفته بود که در آن وقت دولت فرستاد دادند بیکه از آنکه در آن وقت
 رکنه در آن وقت در آن وقت قوم کرده بودند که در این گفته بود دولت کردند با همه اینها در آن وقت
 آنکه در آن وقت بکنند و در آن وقت در آن وقت در آن وقت در آن وقت در آن وقت در آن وقت
 در آن وقت در آن وقت در آن وقت در آن وقت در آن وقت در آن وقت در آن وقت در آن وقت
 باید ما اگر گفتی در آن وقت در آن وقت در آن وقت در آن وقت در آن وقت در آن وقت
 عرضی نمودند بگفتند خوا بده در آن وقت در آن وقت در آن وقت در آن وقت در آن وقت
 خدا در اول بنام بیستم در آن وقت در آن وقت در آن وقت در آن وقت در آن وقت

۱۲۸۵

سال سی و پنجم

۱۸۶۸ م

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری

و چنانکه نیا شینم خدی مجاور و طائف بوده با حالت اشتغال محبت و ایمان عودت ب وطن نمود و آقا میرزا
 حیدر علی صفهائی و آقا میرزا حسین شیرازی که از ایران بزم زیارت با درنه آمده چند ماهی در جوار فضل و تعانت
 اقامت کردند نیز حسب الامر برای تبلیغ و نشر امر بدیع بقطر مصر رفته در منصوره اقامت گزیدند و بکتابت و نشر
 آیات مبارکه و تبلیغ قیام کردند و ذاب ایاب ایرانیان در نریشان مکرر صحبت این امر شهرت گشت و
 حاجی ابوالقاسم هر دور از بخانه خود مقروضان و بشارت و آیات ترغیب و مساعدت نمود و برخی از
 منافقین ایرانی که جاسوس میرزا حسنخان قونول بودند اطلاع یافته بخانه حاجی بعنوان کسب معرفت
 و تحقیق از امر بدیع ذاب و ایاب کرده خبر نیات امور را ب قونول خوانده برده و دستور گرفتند و ایرانیان را
 که ذاب ایاب و محض از امر ابهی میکردند فردا ملاقات و بشاره و ایما، تهدید و تحویف نموده
 منصرف ساختند و اندر آن ترغیب بملاقات قونول و تبلیغ وی نمودند و روزی با اتفاق یکدیگر
 بظاهر رفته و بر ملاقات کردند و اول نظر هر محبت و میمان نوازی نمود چنانکه برخی از الواح ابهی را
 بروی بنخواندند و چون از جمیع احباب واقعات این امر اطلاع حاصل کرد شروع با قدامت نمود و در شب
 بیت و یکم رمضان لایمیرا حیدر علی و آقا میرزا حسین در دوش حسن حجاج را بصفیافت خواندند
 هنگام سحر جمعی را امر کرده بهم برده ایشانرا گرفته بزنجیر بر دست و گردن و کتد بر پا نهاده جس نمودند

برصد مات طلعت مبارک و شاهه آنیکه اقدس که مع همه این بابا یا بیگ لطفی بر عرش جهانیه بس این که
 طلعات غیب اولین و آخرین متحرک الخ مکتوب خط میده مهر و اهل که در آن ایام از اذنه برای فتح اعظم بارون فرز
 خلیل نندمی در ضمن نقل بیانات جمال ابهی که در هنگام ارسال وی از اذنه بجهت فرستادن
 چنین آورد فرمودند ما را ازین شهر هم بگردن خواهند کرد که این را نفسی نخواهد ماند مکن بعد از ما غیبی است در میان
 اذنه را میگیرد ۱

و جمعی از کماشنگان قونولخانه را بمصروفه فرستاد و حاجی ابوالقاسم و هر که در جزیره و کار تجارتش بود
 دستگیر و بجزیره کرده بغاهر آوردند و در خانه قونول مقید و محبوس بستند و قونول نزد حکومت است
 و شکایت نمود که اینطالعته معتقد بر بوبیت رئیس خود و تابع شرع جدیدی هستند و خیال می لغت و متجاوز
 به سلطنت دارند چنانکه باناصرالدین شاه کردند و ممکن است از عثمانیان و مصریان و غیرهم جمع گیرند
 متفق باشند و حکومت مصر در بیم و اندیشه افتاده موقوفت کرد بر قونول جمعی دستگیر نمود و فقط به آقا
 حسین مذکور که تابع دولت انگلیس شد و ابراهیم کاشی که بنام ارمنی مشهور بود تعارض نگردد و از
 حاجی ابوالقاسم مذکور در مقام آحاد دیگر اخذ مبالغ نفوذ نموده غلبت مستخلص ساخت و هر یک را چون
 از مجلس خارج میشدند حکم داد که بر چهره و محاسن آقا میرزا حیدر علی آیدین اندازند و فقط موقت نقره از این
 یعنی آقا میرزا حیدر علی اصفهانی و میرزا حسین شیرازی و عبدالکواب زنجانی و حاجی ابوالقاسم اصفهانی
 و اشم زراقی و حسن کاشی و میرزا محمد طهرانی را پس از استنطاق نسیم ضبطیه مصری نمود که پشت روز
 در مجلس نگه داشته نگاه دستهایشان از پشت بسته همه را بیک بجز از بناط داده با پنجاه سوار مسلح
 بمحلی که موقت ساعت سر سواره دور از شهر مصر بود برده حبس کردند و بعد از چند روز بشهر برگردانده مجلس
 ضبطیه نگه داشته و باز بعد از پنج روز از مجلس بیرون آورده بمحلی سابق برده حبس نمودند و بعد از پانزده
 روز بیرون آوردند و هر دو تن را بیک بجزیره بسته دستهایشان را در کند چوبی محکم کرده پایشان را بیک
 حلقه آهنین مقید ساختند یکی را شبانه با عانت اسمعیل پاشا خدیو مصر بکرم سودان که دو ماه
 با سنی راه نوردند با مشقت و تعب بسیار برای حبس تبعید کردند و حاجی ابوالقاسم شیرازی مذکور را
 برین تصمیم که بی اجازه وی با درنه رفت چندان مجلس خانیه خود نگه داشته ظلم و ستم نمود که بانا
 جان تسلیم کرد و حدود صد هزار تومان اموالی و نفوذ او را قونول ضبط نمود و از آنسوی بیک

جانان

سال سیت و ششم

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری قمری

۱۸۶۸ م
نمایشیم چون بر بنی از اصحاب ادرنه حبستور ابروی متفرق گشتند بیل زندی عازم قلم سر کرده
دختر زوری پس از تجدید اسرای نند که بحر علوم دارد شد ایامی مانده با بعضی از رفیقین در محالین
ظافات نمود و برخی بغداد با او برخاستند و میرزا حسن خان قونول که بواسطه اعمال قسبه خود
از این طایفه حکمال بیم و ترس داشته معش و جاسوسان مخفی گماشت که او را از اجاد با تبه
اکس دهند از حال بیل خبر یافت و تنی چند از علما مان دعوا مان غلط قونولخانه بفرستاد اما مظلوم
دستی گیر کرده بخانه وی کشیدند و با کندی در بیکر محبوس نمودند و قونول تجار ایرانی را مجمع کرده در کماله
و مناظره بان بیل داد اوست تا اقرار و اعتراف بر عقیدت و ایمان جدید را از سانش بشنوند
و بیل بدون بیم و جنباط با جمع ایشان صحبت و مناظره داشته سوالات و اعتراضاتشان را
یکت یک جواب گفته ولی آنان از حدود اخلاق حسنه و آداب معاشرت خارج شده کتابت
ایشان را مسخره گرفتند و از جمله میرزا سید جواد شیرازی باو اعتراض نموده گفت اگر سید با

در چنان وقتی جمال مبارک فرمود که بمهر بروم یک مشنوی در تفصیل امور ظلم میرزا حسن خان و تفصیل حال اوست
اسرای سردان بنویسم و اگر ممکن شود بخط خوش نوشته بنویسم که شاید مظلومان از ظلم این ظالم بترسند
جناب میرزا نذرا به بغداد با میرزا حسین بخار همان ایام وارد شدند در مجلس اول با ایشان فرمودند
انسان همینکه بلفاء فائز شد خوبت از این ظالم برود چه که بلا یا انتها ندارد هر نور بظالم جدید
از افسق قضا پدید آید جناب میرزا پس از آن حضار فرمودند که عرض نمایند و بنیده فرمودند اگر ام
با آنچه ماموری واقع نشد مخرزون مباشس زیرا مقتود ما اینست که بنودی ابتلا فی جدید احاطه خواهد نمود
خواستم تو را آن بظا خارج باشی شاید نصرت از دست بر آید ما را از این چشم هم بیرون خواهند کرد که
این اراضی محفوظ بماند لکن بعد از ما معترب بوس میاید و همین ادرنه را میگیرد بغیر زندی

سال هجرت و مسکن ۵۴

۱۸۶۸ م

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری

حق بود چرا من را که اهل وطنشستم مجزوب مژمن بخود کرد و غیل این بیت از دیوان و ناله شیرازی
بر او خواند حسن زبیره بلال از عشق صهیبت از شام زنگ نکه ابو جمل این چه بود لعیمی است
تا آنکه آقا سید حسین سابق آنکه عرفیه شریفی باشد او که غیل از اتباع عثمانی است نداد بعد از
مناظرات مذکوره و بر اباسکندر ریخت آن خط و رساندند و در حبسخانه خیدومی در یکی از جوارات
مجرس نمودند که در آن حجره فارس نامی طیب زبعلی می جوی مصری برای دیدن که در زندان است
بود و از علت حبس می جو باشد و او بصراحت و نوع کمال از این امر صحبت نمودند فارس ای
آورده بایکدیگر مرفی و مؤنس گشتند و مدت حبس اینل هشتاد و یک روز شد خاک در لوی
حباب بوی چنین مطو است و او نهاده و البین و اصل و ما بن بهما اگر چه
مبنا کاریم از زندان سخلص شدند

فصل بغداد و محل اسراجاب

بیزا بزرگان فریدی سابق آنکه مجدداً قبول ایران میفهم بغداد شد ناصرالدین شاه غم زیارت
بتاع تبر که عراق نمود و از مجتهدین عراق خبر جمیع و قدرت با بیان بنوع اخراق بمعش رسید
دولت سلطان عبدالعزیز اخراج آنان را از بغداد و سایر بلاد عراق خواست و تقاضایش در این
مقبول گردید و بیزا حسینان شیرالدوله سینه کبیر ایران در اسلامبول بیزا بزرگان دستور داد
این بار بدون هیچ مانعی بقلع و قلع اینک لطف پر دخت و با اتفاق شیخ عبدالحسین الراجی
ایرانیان را جمع کرده حکم فتوی بر قتل بنیاد دادند و اوضاع حاضره بهانه برایشان فراهم ساخت
چه که جمعی از هر سو با کمال نشاط و نباهت در کواطین گرد آمدند و منتظر حصول اجازه شدند که از
مختار بی برسد و برای زیارت با درنه روند ولی الراجی که پی در پی بر رسید شامل نمی از توجه

سال هجرت و شمسم

واقعات سال ۱۷۸۵

۱۸۶۸ م

و امر برانگازت حکمت و مسامت و عدم معارضه با اعدا بود و در ضمن لوحی اشاره رفت که سگی در بغداد خود
 بقتله بهی منگی کرده بر اجامه خواهد نمود و همچنین اجالوح مذکور را مطالعه کرده حاجی حسن نام آشنجی را
 که در موزه مجین داخل بود بزرگان گذشت که ترسم من آن سگ باشم و بالجمله شیخ عبده بحسین
 و قونول والی را که شعبی نهیب بود بموافت خود داد داشته و همت بر زور و فساد گماشتند
 حسین نام فر شهباشی قونولخانه را در مجمع اجامه داخل کردند تا اظهار ایمان نمود و حاجی حسن مذکور را
 موافق موافق ساخته ذکاب اباب در مجالس انبطا بعهه مکرر کرد تا آنکه شهر محرم ۱۲۸۵ رسید و مصفا
 با ایام رضوان گشت و اجاب حسب اقدامات مخصوصه اقامه عیدی و یحیی او امر اسم عید را در باغ
 عمر پاشا اجتماع نمودند و جوانان بخدمت پرداخته و بکیران تملوات الواح عیدیه و نشید سرور شتعال
 جستند و دسته دسته از مردم مختلط از شیعیه برای فتنه و فساد و یا برای تماشا شاهی آمدند
 و صرف جای کرده فرستند و بطلت طغیان آب جمله و خرابی جسر با قعه و قایق ناباغ مذکور رسیدند
 و جمعیت بدرجه شد که نه سما در بزرگ در مجلس کار رفت و اشترار بخریک شیخ و قونول و دیگر
 حاجی حسن منافق مذکور دست بکار زدند تا در روز عاشورا دوزخ از اجای معقم کاطین در سخن
 مغیره نمبر که احاطه کرده زدند و اذیت و توهین بسیار دارد آوردند و خبر جمعیت اجامه در بغداد رسید
 و بمراعاته جنسیاه متفرق شدند و هنوز چند روزی پیش از گذشت جمعی از شهرار که از اطراف
 بموجب دستور شیخ و قونول در بغداد جمع گشتند در قریب کان حاجی حسن آشنجی مذکور آقا
 محمد اسمعیل سگر کاشی و شاطر حسین اردکانی را احاطه نموده ضرب و جرح بسیار آوردند و
 پیش از دو بیت تن در قهوه خانه سر حبر حاضر منتظر شدند که هرگاه اجامه دست بدافعه و
 انتقام برآند ریخته بزنند و کشتند ولی جمعیت اجاب همت برودنی خانه جمال ابی مجتمع شده شد

کردند و متفر شدند که امانت از دست نرود و در الواج کرده و آنچه نمایند و در خانه ماندن خارج نشوند تا اینکه روز سیر آمد و آقا محمد باقر و حاجی علی یزدی هنگام مغرب از شکیکه مشتند فرغت یافته از جمله گذشته روی بمنزل خود برقتند و حسن عبور که با یزدی بدیشان چنین گفت جانان در قهر خانه لب جبر مجتمع اند و در باب قمیه ای که بر دوش از ایشان وارد شده مشورت نمایند پس دو با شتاب خویش را به قهر خانه نزدیک کرده و با حاجی حسن آشتی مصداق شدند که با دوش همزمان با کناره های آخته رسیدند و آشتی بزرگ لطمه بر بنا کوشش آقا محمد باقر نوشته به ریح و صدای بلند گفت بین محمدی دشنام میدی و ضرب بسیار بر او وارد ساختند و او بکله می گرفت تا خبر با حجاب رساند و اعدا حاجی علی را احاطه کردند و عده کثیر می آید و مشتند و برخی دیگر میزدند؛ از آنکه میزدند فرودش که در آن نزدیکی بود و بوده بقصد هلاکت بروی نخواستند و او خود را بجنب دیواری گرفت و عبا را بردست چسبید و جمع کرده بر سر برآید نهاد و اکثر چوب و فله ما که بروی فرود آوردند بدیوار پشت و در قی طویل بدین طریقی و برای آن تا نائب فنول ایران بنبار رسید و سخن فرستش فرستاد که حاجی علی را گرفتند و مشتند از مابین جمعیت بزنند در آن حال یکی از اشرافه را بلند کرد و بقوت فرقتش نوخت ولی نمیبوست سر اصابت کرد و خون بسیار ریخت و نائب فنول گمان کرد که کارش ساخته شده و بفرستند گفت بربید در خانه خودش بنیدارند و فلذا او را نزد خانه برده فرستند و اجناس خبر فرستند و حاجی فریح جراح حاضر شده زخم را دوخته مرهم نهد و اینکه صبح شد احدی آقا نام صیفا شمی نرود احباب آمده اظهار داشت که والی با شما مساعدت نمایند بدار آنگونه حاضر شوید و شکایت از ما وقع نکنید و ملائین اهل بدین (دین انجمنین) و آقا میرزا محمد علی قاضی (قبیل قاضی) م

واقعات

سال هجرت و ششم

۱۸۶۸ م

واقعات سال ۱۲۸۵ هـ ق

دانا میرزا مهدی کاشی دانا میرزا عبدته صفهانی و غیرهم جواب دادند که جمعیت اعدا و شهرار قهیا و
مرفقند و قطعاً بر مظلومین هجوم برده هلاک نمایند زمین باشی از والی خواست تا عده صد نفر
عسکر ضابطیه باطل و شیپور آمدند و دو طرف کوه صفت زدند و چهارتن مضروب و مجروح
نذکور را بمیان گرفتند و چندتن از معتمدین اجاب مانند حاجی محمد حسین طبیب قزوینی و دانا
میرزا عبدته و دوش ابراهیم و دوش محمد علی و دوش صادق و غیرهم نیز همراه شدند و عسکر
و ضابطا با شمشیرهای آخته و طبل و شیپور ایشان را بر حیرت رساندند و برای اینکه در طغیان
محتاج بقایق بودند آنانرا در محل ضابطیه چند لحظه توقف دادند و در همان حال ایرانیان که
در دکان حاجی حسن مجتمع بودند هجوم آورده ضرب بسیار بر مظلومین وارد آوردند و احدافا
فرستاد که ضابطین را مجازات کنند ولی آنان گریخته بدو رفتند و با صدای طبل و شیپور
وارد قایق شدند محمود نام عرب خود را داخل قایق نمود و احدافا هر قدر سعی کرد که او را خارج کند
نپذیرفته گفت حق با ستمگویان میباشد و قه شان همان دقیقه صحرای کربلا است و
هر حکمی که درباره شان جاری میشود و لاقول باشد منم نهایت رضامندی قبول دارم و چون
همه را بر سر آیه ابالتی رسانند هر یک را در محلی علیحده قرار دادند و شروع بکشتن طاق
و بارپرسی از یک یک نمودند و نماینده قونو نگری ایران حاضر بوده مطالب مظلومان را
از فارسی عبری ترجمه میکرد و آنچه خود میخواست گفت و بالاخره اظهار داشت که چون من
از اتباع دولت ایرانم باید در قونو نگری ایران محاکمه شود و اعضا مجلس قونو نگری پذیرفتند
ولذا ضابطیه مظلومان را از دارالایاله بیرون آوردند که بقونو نگرانه ایران بزنند در آن حال
حاجی محمد حسین طبیب مذکور که از قوانین دولتی اطلاع داشت و با همراش در خارج دار

سال هجرت و ششم

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری

۱۸۶۸ م

دارالحکومت منتهی بود موقوفه را از حاجی ثانی پرسید و او بیان کرد طبیب حاجی علی را داد است که مجلس
 دارالحکومت برگشت اظهار نمود که مطابق قانون خزانگی جدید و اصل از استلام اصول حکم درباره قتل در برج
 حکومت محل رایج میباشد در نسیس مجلس چون مرجع بقانون کرد و ماده مذکوره را مطالعه نمود گفت
 بی چنین است و امر داد که مطلوبین بقانونخانه نبرند تا در مجلس حکومتی محلی که بشوند و نیز حاجی ثانی
 بدستور حاجی محمد حسین رئیس مجلس اظهار داشت که ما عربی نمی دانیم و قنول خود معارض با ما
 و هنگام ترجمه بدخواه خود بیان میکند لذا مجلس اجازه دهد تا حاجی محمد حسین طبیب که فارسی و ترکی و
 عربی نیکو میداند در مجلس باشد و استماع مکالمات نماید و اگر ترجمه نماید مترجم
 و اعضا مجلس اجازه دادند و حاجی طبیب نیز در مجلس محلی که حاضر شد و چند بار خطابه ترجمه نمود
 اسکار ساخت و او بر شفت طبیب را فی طب ساخته گفت آنچه کاره طبیب بدو گفت و چهاره او
 گفت من زجهان دولتیم طبیب گفت من هم زجهان طعم و ضار من فکر عمل خود شدند و چنین گفتند
 که اینچنین در بخانه شرب تمام پرده خسته عقل از سر زخمی سازد گفت دادند و درستی بنامی بده کوفی
 بدین اسلام بنامند و یکدیگر را زدند و برای شهادت برندی می سپرد عطار باشی را طبیب بند و جان
 مذکور و اینکه برای شهادت زور با مجلس گذشت شال از گوشش باز شد و طمانچه ششکولی بر
 ارز خاص بر زمین افتاد و به نظر این شهادت عقیقه بر حقیقت منظوران حاصل گشت مجلس
 می که آنچنان را بحبس مکرر فرستاد و حکم بحبس ظالمین داد ولی نائب قنول از داد
 که این جمع ایرانند و باید در قنولخانه ایران محبوس باشند و والی قبول نمودند اما ظالمین با
 بعنوان حبس بقنولخانه بردند و در شبها ازاد میشوند و بخانه حجاب رفته شربت و حجام میرود
 دوشی بخانه استاد علی که ابراشی رفته او را باز نش زخم زدند و چند یومی گذشت که شهادت

۱۸۶۸

سوال بیست و نهم

۱۸۶۸ م

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری

آقا عبد الرسول قمی اتفاق نهاد و ادسقای بیت جمال اسی بود و شهرار همگام سحر در کشتن نشسته
و چون مشک را از آب جله پر کرده بالا آمده خواست بیت رود راه بر او بستند و دودن بروی
اجوم کرده با کار و جگر یازده زخم بر بدنش دارد و آوردند و یکدستش ابریند چنانکه پوست او کشته
و او باها نکال مشک آب را تا بر دنی بیت رسانده کنار باغچه گذاشت و جنب مشک به خود
جان نسلیم نمود و اینو قبه بسمع والی رسید و دستور داد که جسد شهید را در خانه دفن نمایند
و اجاب قبول نکردند و جمیع اسلح شده با غیرت و بیجان تمام جسد را با کاپلین بردند و والی خبر
یافته برای محافظه از قبه فساد ضیاط و عسکریه فرستاد که از دور او در سمیت کاپلین رفته
مرفب شدند و اجاب شهید مظلوم را در مقبره شان که واقع در خارج بود دفن کردند و در انجا
عسکر در وازه کاپلین را احاطه کرده مانع از دخول و خروج عابرین شدند و اجاب حضرت
با ناکن خود نمودند و عسکر نیز برگشتند و پس از اینو قبه حاجی محمد حسین بجاجی علی دستور داد
گفت نزد رئیس دیوان حکومتی رفته بگو آبا ما در اینو قبه ظالم بودیم یا قونول و اعوانش و
ناچار عواب گوید که شما مظلوم واقع شدید از گناه بگو پس اکنون از تبعیت حکومت ایران
خارج شدیم و بتبعیت دولت عثمانی در آمدیم و حاجی علی نیز چنین نمود و مجلس دستور داد
که عریفه ب حکومت بدهند و تذکره بتبعیت بخوانند و اجاب مشورت کردند و قرار دادند که مشک
مخص استخلاص از سردر قونول و شیخ عبد حسین بتبعیت دولت عثمانی را قبول نمایند و
افراد اعریفه دادند و والی صورت عریفه را نزد قونول فرستاد و قونول احاد اجاب را
که تابع دولت عثمانی نبوده شناخت و با والی متفق شد که بعنوان قتل و سرقت و

سال هجرت و ششم

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری

۱۸۶۸ م

فزاری بودن آنها بهانه گرفته بایران نفرستند و در سمانکونی بعنوان مذکور بالای نوشت و متحرک شد
 که فرانس فونسلخانه باقی چند از ضبطیه بدرب خانه اجابی که عراقین دادند زفته آنرا دستگیر
 کنند ولی آنان از وسیله و مرفعه فونسل خبر یافته و زمام خستیدار دست داده بر سر افتند و
 مجتمع و متفق شده خواستند با تمام بر خیزند و لوهمه کشته شوند در آن میان طایزین العابدین
 (دین مبرین) نجف آبادی و حاجی محمد حسین طبیب قزوینی چنین صلاح دیدند که نگرانی مجتهدی
 کرده اجازت طلبند چنین فرمودند و در جوابشان نگرانی بدین معنون رسید که توکل و
 تقوی بعضی سخن کرده انتقام را بخدا و اگر اندر دارکان دولت عثمانی از مایع خبر یافتند و والی باجا
 جمعی از ضابطان فرستاد و تنی چند از معاریف اجبارا بر سر برده و محض خصله حایت گوید شسته
 و کبیری از اجاب متفرق و متفق شدند و لذا دست معاندین و مهاجمین کوتاه گشت ولی در
 کرد با شیخ حسن زعفرانی و نیز ملا محمد حسن قزوینی و عسکر صاحب اسیر کرده با غل و بخیل برای طهران
 حرکت دادند و چون بغداد وارد کردند تا محمد حسن قزوینی از شدت بحر و عذاب ظالمین در
 گذشت و دو تن دیگر را با غل در بخیل گرفتند و کشیدند و شیخ حسن در سن هشتاد و سالگی در
 آنجا از شدت مشقت و عذاب در گذشت و عسکر صاحب طهران رسانده بانبار انداختند و در
 آنجا با شیخ ابوتراب استخاروی بنوعی که در بخش سابق آردویم بیکت منقده در گذشتند و نیز
 میرزا بزرگخان بصد و اجابی بغداد برآمده ترجمان فونسلگری ایران را بدار انگومه فرستاد
 و حجت قائم کرده اصرار نمود که اجارا نسیم گرفته روانه بایران و طهران نماید تا همه را از میان
 بردارند و امروانشان را بیزند و حاجی محمد حسین طبیب مذکور بدار انگومه و مجلس استخلاق اجبا
 حاضر شد و بعنوان حجت ایران دوستی و اسلام پرستی و شفقت هم در می بانرعبان مقابلهت

کرده

سال هجرت و ۶۱

واقعات سال ۱۲۸۵ هـ ق

۱۸۶۸ م

کرده اجتناج و مدافعه نمود بر او غلبه یافته او را زبون ساخت و بدگفت این جماعت خرد
 مسلم میخوانند و حرام بخت محمد و قرآن بنمایند آیا ترا چه داعی شد که جمعی را از اسلام خارج
 کنی و برخلاف نص قرآن و لا تقولوا لمن اتقى الیک السلام است موافقان وضع کنی و
 اینکه اینگونه تبری از عقیده و مولای خود میکنند مقتضای آیه قرآن و لا تسبوا الذین یخرجون
 من دین الله میباشد و تراحتی سختی نیست و اعضا و مجلس سخنان طیب پذیرفته
 و اجابت تسلیم میرزا بزرگمان قونول ایران دادند و او شیخ عبدالحسین در این باره نیز
 غائب و خاموش شدند و لاجرم شدت و التهاب غضب با انواع حیل و وسائیس برای
 اجابت همت گماشتند و مجابره در راه بر سر مستمرداشتند و سعی نمودند که لا اقل
 مرکزیت اینطائفه از بغداد برکنده شود و از بیم داندیشه خود را با آسودگی روند و بالاخره
 حکومت عثمانی موافقت کرد که اجامی اتباع ایران را با افاضاتشان مهاجرت بموصل دهند
 و قونول و شیخ نیز بدینطرف رضی شدند و از طرف والی با جبا ابلانخ گردید و بعد از
 احوال چند روز که اشیاء و اثاثیه جمیع مذکور بفرودش رسید اما نه از اجالا و نه از صغیرا
 و کیرا که تقریباً هفتاد تن بودند با اتفاق بست پنج سوار ضعیف با طبل و شمشیر و چالیکه
 ابنوه از اول ناس های و هوئی و طعن و لعن میکردند از بغداد خارج و روانه موصل نموده
 و نام و نشان بعضی از اسرا چنین است حاجی عبد الله پدر جان قزوینی و پسرش آقا
 لطف الله و نیز آن میرزا عبد الله همنهانی که در بغداد تجارت حوزده فروشی داشت آقا
 محمد صغیرانی و برادران آقا محمد صادق و اوادشس ابراهیم آقا محمد علی و آقا حبیب الله و
 عمویان آقا محمد رضا عریضی و دیگر آقا حیدر علی و آقا محمد رضا صفار کاشی و آقا محمد قهر

واقعات سال ۱۲۸۵ هـ ق

۱۸۶۸ م

بخارکاشی با دو پسرش یکی آقا محمد حسین نام داشت و استاد علی اکبر بخار و محمد تقی و غیر از چند
 اسری حرم کاشیمه با آقا میرزا مهدی و نیز طبیب مذکور با عاقله اش بودند و زین المهرتین با
 آقا محمد حسن بن رسول شهید از عقب اسری از راه بادیه پیاده فرستند و در طی طریق از جهت
 فقدان آب مشرف بهلاک شدند تا خود را بموصل رسانند و در بوم ورود اسری شهرت یافت
 که همگی را بقتل میرسانند و آنان اقامت گرفته بمشاعل متوجه اشتغال جنبد و زین المهرتین
 و غیره از وجهه اسری بدیگران توجه و رسیدگی کردند و در مدتی قبیل همگی نزد والی نغز و خرم
 شدند تا آنجا که ۱۲۸۶ که حجت پاشا والی بغداد شده از موصل عبور کرد و حکم قتل در
 اسری نموده همه را آزاد ساخت و در فرستند مذکور اجتمع بابیان در عراق متفرق شدند
 سید مهدی و همی بسمت خراسان گریخت و حاج جعفر نراقی را بر سر کرده بطهران رسانند و
 دکانی بنام این امر در کربلا مفتوح ماند که آقا جهم و پسرش مباشرت و اشتغال داشتند

فتنه در اسلامبول

مشکین قلم و سیاح و نیز آقا جمشید و زعمتشان حسب اجازه جمال ابی از اوزنه با سلامبول
 رفته اقامت کردند و بدفع اذونات و مغفرت سید محمد و همرازانش پرده چشند و نامور
 بودند که پاسبان حکمت و حسیما را نگاه دارند ولی مشکین قلم از جهت حسن خلق و صفات
 بدیعه خلایق و سیاح از جهت قوت و فصاحت تقی و بیان مستز جانزد برخی از اهل
 و کلا مشیر دولت عثمانی عزت و احترام یافتند و سفیر ایران اصرار کرد که با او بمانند و
 لاجرم در نهارت مذکوره نیز همه روزه و نایب میمانند و در مکالمه پاسبان حکمت را از دست
 دادند چنانکه مشکین قلم سختی چند بجهت بدگفت و سفیرانها داشت که مراعات این

سال هجرت و ششم

۱۸۶۸ م

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری

نمایند چه که مقرر نمایند ناصرالدین شاه است و مشکین قلم ناصرالدین شاه را مانند برید
 و معاویه خوانده چنین خطاب نمود که این شاه دشمن است که درین سنوت بد کتاب
 چنین ظلم با مسادرت کردید و سفیر کدر شد و معاوید بن مغربین را فرصت بهانه بدست
 آمده بجهت و فساد کوشیدند از آنجمله مکاتیبی مینج و وحوش بنام اینجاعت در خانه نامی بعضی
 از بزرگان دوکلا آمدند خستند مفاد آنکه ما جمعیت داریم و بیم از احدی نمیکنیم و سفیر نزرخی
 از دولتسپهان عثمانی را پشت پرده حاضر کرده مشکین قلم دستباج را بان داداشت
 که سخانی قریب بمضامین مذکور گفته اند و آنان بچوش خود شنیدند و سفیر بان چنین
 گفت ملاحظه کنید این درویش است و سخانی چنین بحث میگوید و سایرین بطریق
 اولی سخنرند و نیز آقا جان بیک و همدستان سید محمد را توفیق و ترغیب سفین و
 و فساد همی کرد و وعده داد که حمایت از ایشان نماید و بدینجهت حکومت عثمانی تصدو
 دستگیری چند تن مذکور برآمد و شیئی شیر ضعیفیه مأمور فرستاده هر سه را حاضر ساخت

قانونه اصغریانه خادمه قره بعین را که بادی از مازندران بطهران آمد میرزا یکی تصرف نموده حمل حاصل شد و در
 ارفتنه سال ۱۲۶۸ قننه باصفهان کرخت و میرزا یکی ویرا باقی کله نقش از میان سپرد و پسری متولد شد
 نوریه نام کردند و قننه سنینی چند فرزند آقا محمد مذکور بود تا بعد از مهاجرت موکب ابی از عرفان
 باسلامبول قننه با آقا نوریه بنفدا آمده در بیت ابی اقامت کرد و مکتوبی دادند نزد میرزا
 فرستاد و داد دستور داد که بخانه ملا حفیظزاده در کاظمین مانده با اختیار او باشد و در آنجا که
 نزد ملا حفیظ بودند آقا نوریه که تقریباً شانزده سال داشت در خادمه تصرف کرد و پسری تولد یافت
 رحیمی مصباح الحکما ، و امالی کاظمین اندک اندک از نسب آقا نوریه و احوال و اوضاع شاک

اسم ...

میرزا محمد ...	دانش ...	میرزا ...
میرزا ...	میرزا ...	میرزا ...
میرزا ...	میرزا ...	میرزا ...
میرزا ...	میرزا ...	میرزا ...
میرزا ...	میرزا ...	میرزا ...

سال نسیب و ششم ۶۴

۱۸۶۸

واقعات سال ۱۲۸۵ ق

استنطاق و تحقیقات نمود و یک نفر از ایشان را با بعضی از ضابطه نیرستان و جمیع اوردن
 و مکاتبت آن را آوردند و هر چه گشتند خرد و بهانه نیافتند و معذاکت هر سه در این
 و مطلع شدند که چند تن دیگر از اصحاب ادره با سلامبول می آیند و متعهد شدند که آنان را نیز
 گرفتار کنند چه که در آن ایام آقا عبد الغفار از ادره برای فروش بعضی اشیاء بفرم است
 روانه شد و چون مصاریف همگان جمال اسی بسیار و احتیاج بنفوذ حاصل بود امر
 فرمودند که اسبهای سابق الذکر را با سلامبول برده بفرستند و آقا محمد باقر قزوینی و آقا
 درویش محمد قلی و استاد محمد علی با اتفاق آقا عبد الغفار اسبها را با خود بردند که در آن
 بفرستند و مبرجه بین مذکور لیدی انور و آقا نیکوکار کرده بیابان ضابطه کشیدند
 و اسبها را ضبط نمودند و برای دست آوردن مکاتبت و ادراک بخش گرفتار و خط
 نسخ مناجاتی که نزد آقا محمد باقر بود و یافته شد ضابطه از او پرسید که این ادراک چیست و

مطلع شدند شیخ عبد حسین در اخبار یافت و میرزا بزرگ خان قونلوی ایران را آگاه ساخت و او
 بتقرض پرداخت سخت مالک خانه مسکونه حاج میرزا ادهشت که خانه را از ایشان تکلیف نموده
 ارشاد فرمائشان خواند لوری آخوند اسوار بر اذرع سبایکه جمعیت قماش بیان او را احاطه کرده تبیین
 گفته سنگ و خاک می گشتند بجهت او کشیده بقونلویان ببرد و خانه و آقا نیر را نیز بردند پس از آنجا
 چند کجا را بنیاد ماران در سال بعد از آن کرد که اسامی ایشان چنین است آخوند حاج میرزا قاسم میرزا نور
 میرزا حسین بن آخوند و قهر موسوی زوجه قاضی بن آخوند و خانه مذکوره و همچنین برکت یاد باده باکی
 مهدی دده سرباز ایشان را به ایران رساندند و در کاره سرای پاشی قاپوق مسکن دادند تا دست
 از میرزا سعید خان مستوفی امانت رسید و آخوند و پسرش میرزا حسین او میرزا نور را با بار بردند و

سال بیست و ششم

۱۸۶۸ م

۱۲۸۵ هـ ق

ساجات را بدست گرفته با لحن و آهنگ بدیع خواند چنانکه بعضی از حاضرین شازده مشیر نیز سر در گشت ولی آمان را نزد رفقایان مجوس نمودند و معاینه بن مفیدین که حضور بر برای محبت کردند بنوع سختر بجاوه نهادند و آقا جان بیگ کج کلاه مذکور که رتبه قائم مقامی در توخانه عثمانی داشت و اساس فتنه بدست او بر پا گشت که فخر شده نشانهایش گرفته و بر اجس نمودند و چون بنفیر پیغام کرد حمایت طلبید اعتنا نمود و جواب گفت که ای کار از زمین ساخته است و اصرار نتیجه نمیدهد و اولیا دولت عثمانیه بهمان روز که با فدا امانت مذکور مبادرت جستند در آن روز نیز چنانکه مینگاریم شروع بتصرف بحمال ایهی نمودند

فتنه ادرنه و مقدمات حرکت بحمال ایهی

خورشید پاشا والی ادرنه چنانکه قبلاً نوشتیم از خبیثت این امر مطلع بود و بجهت ایهی حسن عهد و ارادت داشت و در ایام اعیاد و تشریف حضور حاصل نمید و در شهر رمضان حبش خویش وی کفر را بنحانه اش بیصیافت رفتند و در مصاحبت عیضن اعظم اظهار سرت و فحاشی میکرد و پیوسته از اعمال ارکان دولت عثمانی بیکویش نموده میگفت افسوس است که بدون تحقیق در رسیدگی ترکیب چنین اعمال ناصواب میشوند و هر بار که مکاتیب گزیده را جمع نمود

و میرزا ابن العابدین امام جمعه و میرزا محمد باقر صدیق العلماء توفیه از علمای عرق و غیر هم در باب نجات آخوند گرفتند ولی بنوعیکه در بخش سوم آوردم قانیه در سوم ربیع الثانی سال ۱۲۸۵ را آخوند در انبار دوازدهم ماه مذکور در کتبت و در قبرستان سر قرا آقا دفن شدند و رسیدن مصلحتی بمستوفی المالک نوشت و میرزا حسین و میرزا نوریه را مستخلص کرد

سال هجرت و شم ۶۶

واقعات سال ۱۲۸۵ هـ ق

۱۸۶۸ م

و جماع و سوء قصد اینطایفه میرسید جواب میبخشید که تمامت این نسبتها افراتر است
است تا اینکه دولت که نیت و امر دولت به تبعید جمال ابی از ادرنه میباشد و ناچار باید
بدست ادبجاری گردد و حجت بر او مستولی شده چاره خرابین نید که از ادرنه بیرون
و معاون خود را وکیل و مختار ساخت و معاون حب حکم و اصل از اسلامبول جمعیت
ادرنه را چند بار قفسش نموده شمار آورد و در هر بار که آنان را بر سر راه حکومتی طلبیده اسلامی
نوشتند اجاب احساس کردند که منظوری اراجح با اینطایفه است و گمان داشتند دیگر
بار عودت نمیکند بلکه متفرقا تفرق و تبعید و پاشینا هلاک میشوند ولی از بیانات ابی گمان
بودی با سیف بر بند چه قریب اینمضمون مکررا فرمودند که خوبست اجاب مسافرت
کنند چرا که یکی مسجون شوند و کسی بر جای نماند که تبلیغ امر ته نماید و چون ابلاغ امر
دولت شد جواب چنین فرمودند که بعضی از اعا و جمعیت و نیز سببان ما در اسلامبول
میباشد باید آنان مستغنی شوند و سببان بنموش بر بند تا دیون خود را در بازار
بدایم مسافرت کنیم و از آنگاه عوفای عسکریه همه روزه بر پا بود و قوفلههای دول که
ببخور ابی مراده داشتند حاضر شده ابی هر ار و تا کید میکردند که از آنان استیاد
نمایند تا داخله کرده حکومت را باز دارند و جمال ابی قبول نفرموده جواب دادند که
تا با خداست و تأمیرین حکومت از مشایده قونولها سخت پریشان بودند تا آنکه یک
روز تقیثیه ضبطیه بیت ابی را گرفته از خروج و دخول مانعت کردند و اجاب
از بازار و کان و غیره برده در سر راه مجتمع نمودند و جمال ابی با حجامی وارد و مجاور در
ایام اخیر ادرنه دستور داده چنین فرمودند که شما خود را داخل جمعیت مانگیند چه

مسلم

سال بیست و هشتم

۱۸۶۸ م

واقعات سال ۱۲۸۵ هـ ق

معلوم نیست با آنچه خواهند کرد و از جمله آنان حاجی علی عسکر تیریزی و برادرش مشهدی شجاع و حاجی جعفر و کر بلانی تقی بودند و در چنان حال حاجی محمد اسمعیل و پنج کاشی را با حاجی میرزا علی نراقی سابق الذکر و سیدی شیرازی از ایران بعقده زیارت محضر ایهی وارد آورده شدند و بموجب اشاره مبارکه که تشریف حضور نیافته بنیدر کالی بولی شتافتند و در آنجا بانظار ماندند پس اعضا حکومت ادره از فرد فرد احباب تحقیق کرده اعراف بعقیدت ایمان شنیدند و همه را شب نگهداشتند و صبح روز بعد را کرده حکم دادند که مستعد و قبیای خروج شوند چون بدین طریق حکم حرکت جمال ایهی و اصحاب صدور یافت چند روزی طول انجامید تا اشیاء و ضروریات سفر فراهم گشت و امانتیه و غیره را با چهار هزار گزیده بصحبت نازل بفرستند چنانکه حاجی علی عسکر تیریزی که تجارت تنباکو داشت بنرخ ارزانی فروخت و از خریداریا سند گرفت که بعد از چند ماه بفرود را بر دارند ولی بعد از سفر تحصیل نمود ممکن نشد و از میان رفت و عده از احباب مانند آقا محمد علی جلوه دار و آقا محمد علی صفهائی که در ادره وارد و اراج کردند چون در این هنگام زوجات و منقلبینشان که از این نظایف نمودند راضی بفرقت نشدند و از جلا و وطن تنفر دستکراه اظهار داشتند ناچار شده زنهار اطلاق دادند و بدین گونه برای عیلت و شباب اولیاء دولت اصحاب ادره فداکاری کرده عاشقانه بالترامه مرکب ایهی **اتجار حاجی جعفر تیریزی** حاضر شدند حاجی جعفر و کر بلانی تقی مذکور برادران حاجی حسن تیریزی از اصحاب منجذب بغداد که در بخش سابق شرح احوال نمودیم در ادره بخانی منزل گرفته و قفسی بنام در شین و قفسی بنام شمشیر و ایما قوی و مین و حالی پر شور و جذب داشتند چون در جمیعت اصحاب داخل و معروف

سال هجرت و ششم

۱۸۶۸

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری

نگشته ایشان از جنبه بسیار بزرگ و متعجب نشدند و شگرت یافت که در مکتب جمال ابهی غیر از
 و با نهایت تأثر از مفارقت در بیرونی بیت مبارک ذاب و ایاب میکردند تا در شی بهمانه
 محل حاجی البرزگشت و در حالیکه اصحاب و مومنین حکومتی و صاحبان در بیرونی محض عظیم
 مجتمع بودند نزد پنجره حجره که مشرف بخارج بود زقنه سر کجی بیرون کرده محفوم خود را برید و صورت
 تنفس عنیف حجره اش سمیع آقا محمد علی تنها کوفرش اصغمانی رسید و شنافت
 حاجی را اما محفوم بریده غرقه بخون یافت بیرون و دیده فریاد کشید و محض اعظم نایب
 بسوی او رفتند و با صاحبان عسکر بطلب جراح و صد و معالجه برآمدند و حاجی با انگشت زبانی
 و با اشاره اصرار داشت که قبول معالجه ننماید و قاضی و قاضی افندی نام جراح حاضر شدند و او
 محفوم بریده را بدست نینداده پس جمال ابهی بپایش آمده سرش را بر زمین گرفته با دیده
 فرمودند که هر کجا برویم تو را خواهیم طلبید و آینه دلن بکلف آینه و عده خوانندند لذا حاجی
 نهایت قوت قلب و وقار و صبر و کمین کرد تا محفومش را بخیه زدند و در آن حال برادرزاده
 با حالت تأثر و اجزای باو خطاب کرده چنین گفت ای برادر نورانی اینک من اجماع
 عقب بر رسم وادین غم آنجا روشت و بنوعه الهی امید و سکون حاصل کرد و در آن
 حکومت در آن حال که جمعی بیابین حاجی مجتمع بودند و جراح محفوم محفومش را بخیه زده
 متصل کرد از او استیالات و تحقیقات نموده پرسیدند کی با شما چنین کرد جواب داد
 خودم پرسیدند چرا جواب داد چون دانستم که از فرقت کشنج افندی محروم و زندگانی
 در فراق را میخواهم پرسیدند با چه بریدی جواب گفت با تیغ سلطانی که تازه محروم
 و تجسس کرده تیغ را یافته و استیالات و جواب بطریق مذکور را مکرر کرده و همه را
 از سر

سال هجرت و شم ۶۹

واقعات سال ۱۲۸۵ هـ ق ۱۸۶۸ م

نوشتند و جراح حلقوم حاجی را نیک بست و خونخوار داشت شوکرده چنین گفت چون
 تمامه بریده شده امید شفا هست و او را درها بجزیره خواندند و بعد آنچه و مد او ابرو خستند و
 ساکنین ادرنه و دولتیمان از حالت عشق و ذکا کاری احباب عزیزان حیرت گشتند و بعد
 از این واقعه طولی نگذشته تکراف از اسلامبول رسید که قیمت اسبان را داده احباب
 مجوس مذکور را خلاص کنند مادر گالیبولی عشق بربک ابی شوند و بنابر چهارم شد

حرکت موکب ابی اراورنه

چون موعده شروع حرکت رسید تخت چند عرابه آورده انانیه و اشیا را حمل کرده و چندین
 از احباب برای بنزد گالیبولی فرستادند و میرزا ایچی و عالمه اشرا با سید محمد متفق ادرنه
 نمودند و پس از هفته دیگر بنای حرکت موکب ابی شد و علی الصباح عرابه های ابی
 جهت سواری آوردند و اشیا و ما یحتاج سفر را جمع نمودند انگاه اهل عزم و متعلقین به او
 شدند و معادن طر جمال ابی برای سواری بودن آمدند تخت بجای جعفر در کربلای علی
 مذکور را طهارت لطفت نموده بصاحب خانه و محمد افندی جراح توصیه در حشاشان فرمودند و
 اهل محله و انبوه انام که با غایت خزن برای وداع حاضر شدند و پیشان را بوسیده

با وجود آنکه باذل عظیم گشت دارد در ادرنه انکرم چون دوکالی ماند در آنروزین در برش از بد سو با برین
 جمله اهل بلد از من عام تابع امرش بمانند غلام ... شد ادرنه بهتر از دار اسلام جمله یاران نهایت شاد کام
 از جمال آنجمال بی نیاز راه بغداد و عزم هم گشت باز بازند عظیم تبران شکست هر که با بی شد سوی شمشیر
 برادر نه آمدند از هر طرف بر طرف کوی آن قلیت شرف ... حاصله چون بگریختند از این باز از وقت شد بزرگین

۷۰
سال هجرت و ششم

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری ۱۸۶۸ م

ادبار مانف از حرکت ایشان همی نمودند و در آن هنگام حالت ناخوشی در ادرنه نمایان بود گویا در هوا زمین و آسمان مشاهده میشد مفارقت غلطی تاثیر کرده اینوا فیه در یوم چهارشنبه هجرت و دوم ربیع الثانی سال ۱۲۸۵ مطابق ۱۷ اکت ۱۸۶۹ واقع شد و مدت آنست در ادرنه چهار سال و هشت ماه و هجرت و دو روز بطول انجامید و حین حرکت موکب اهل محاسب منصب الخاضع عثمانی که درجه نیر باشی و هشت با عده از نظامیان مأمور شده تا کابل لیبولی همراه شدند و احباب سابق الذکر که در اسلامبول حبس بودند اهل را نیز برای تبعید کابل لیبولی آوردند و از آنان فقط استاد محمد علی و او صاحبشید را از اسلامبول پیاده با جنبه طبعه بایران تبعید کردند و در سرحد ایران با مکتب سلیم پسر علیخان ماکوفی نمودند و او ایشانرا راه حبسی که مانند راه عیسوی بود حبس کرد و بعد از ایامی چند با غلام دولتی تحت انضباط برای تبریز و همدان فرستاد و هنگامی که در عرض راه قبل از مصلحت مکاتب آنها را مرخصی آورد تا کرد و همیشه به جهت خویشتن استاده استاد محمد علی تبریز رفت و از آنجا بجهت رسید و چند نیم بعد از واقعه شهادت ابا بصیر و آقا سید شرف چاک که مینگاریم بزبان وارد شد از آنجا

آن غیر غلام ملک جسم که همیشه بود در فکرستم با هزاران جسد جهاد انجام کرد بر فضا و امر تقیام شد بر ارکان دولت یکین حرمت امر خدا را کرد یک کرد دولت تبریز در زمان باجالی پهلوی بدین بود از آن کردند آغاز جفا در نظر هر یک در صورت جفا هر طرف بظلم دست افراشته تا جان شد آنچه در دل تا خاک عرش داشت پیشانی مستقر شد در ادرنه سال هشتم و دوم ربیع پر با از سینه زنج رفسا نه فلک بزوش از زبون گفت ابراهیم نر بارین گفت آنچه را فرموده بود پادشاه این قبل چندین سال در خارج هم خبر ما که آن عالم فرود در ادرنه بود دائم در بره کاین ادرنه زود بر هم کرد هر چه بر حال او هم میزد

در اولم

سال سی و هشتم

۱۸۶۸

واقعات سال ۱۲۸۵ هـ ق

بهمان دکاشان و صفهان شتافت و سپس محبت کرده از طریق موصل خود را بکاشان رساند و بجناب ابراهیم محنت شد و کذا لک آقا جان کج کلاه مذکور را که محرک و مینج فتنه بود نیز برای تبعید بگالیبولی روانه کردند و با بکجه مرکب جلال ابراهیم مقارن نظر بوم مذکور محاطا با سواران عثمانی از ادرنه برای گالیبولی حرکت نمود شب اول بمنزلی که در مسافت سه ساعت راه از ادرنه بود رسید و زیر خیمام بیوته فرمودند و روز بعد بنوع مذکور راه فرودیده بمنزل اوزون کپری رسید و اقامت نمودند و روز سوم بمنزل کاشانه وارد شده توقف کردند و بدین نوع روز پنجم بگالیبولی رسیدند و تمامت طریق از ادرنه تا گالیبولی منازل راه آباد و معمور و مشتمل بر جنگل و اشجار و پست و مبنای بسیار بود و در منزل کاشانه مذکور شروع صدور سوره الریس از قلم ابراهیم شد که حاوی خطابات فخریه بمنجه سلطان عبدالعزیز و انداز صریح بانقلاب مملکت و خروج ادرنه از ید ملک

از جلال ابراهیم میبود هر تاشان جمله دلخون میبود سوی بر روی بگوش میکشند مردم از شهری شهر میکشند
 چونکه آن روز هم بود رسید این خبر با پرده از رخ کشید و در بیت الله را با از دعای ناکامان بگرفت جمعی از نظام
 قلب آل ابراهیم خند سخت راه را بر رویشان بستند ... تا بوقت الله از آن قوم جهول بسته شد راه خروج و هم در آن
 در همان روز از جناب عالی که جمله اصحاب هم کشند قید در سرایه جمله مسجون آمدند از غم محبوب دلخون آمدند
 جلال از حالت شبه بخت که جهان آه را آمد بسر ... جسد مذکور پلکان جان خویش از فراق طاعت ضایعان خویش
 ظلمان دیدند که در آن میبوند آن سبک بکبر تبار لاجرم آخر این آمد قرار که برای رفع خوف و اضطراب
 گاه گاهی با نظام خندان بر در درگاه شاه آزند شان تا شوند از حالت شبه بخت تا بخت از اند خود را در خطر
 و بجز ذری باد صد زاری بفرین سر بر بند آن ایران عزیز روز ششم ما ش گردیدین خبر شاه تنها میبود سوی کفر

واقعات سال ۱۲۸۵ هـ ق ۱۸۶۸ م

و غزل وی میباشد و می بده بهم الایمت باو بشوایم صد رات المثلک الیهین
 الصوم انه بناوی بین الارض و السماء بر هو الخلق الی المظنر الایهوی و الیهیغه
 فی اعلی و الاشیخ من فحریک و الاجنو العالمین فدا شغل العالم من کله و یک
 الایهوی و انفا اوق من نیم الصبا فدا عرف علی هینه الانساق ما اسی
 عبادہ النبیلین و فی باطنها ما طهر الله به افئذہ الذین اقبلوا الیه و عملوا
 عن ذکره اسواء و فرقیهم الی مظنر اسمہ العظیم و اولنا منه علی الصبور و هم فام
 یظنرون جمال الله المشرق المشر باو بشوایم صد اذکت ما یروج به محمد رسول الله
 فی الجنة العلیا و غزاک الدنیا بجهت اعرضت عن الوجه اللطیف بنوره استضاء
 الملک الاعلی سوف یبدنفسک فخران مبین و احدثت مع و بشوایم الیهم و فی

منفرد این قللمان پرگزند کس نمیزند کبیش میرند ... هم گذران ز شکر انجم هم دل بزوال بشوایم
 در سران خارج شه هم بسی دشت بدل ناله و تاب تبا جام یکتین ز انیمان بیزبده همه شمس از غلظه بیزبده
 تا جوی معرفت شخصی معتبر در کتش در زده و خشک تر سه برادر سه تن عشق خرقه اولی جویان کون بشوایم
 که بسی مردانه نردوش با اندر آخر جان فدا شدت شد دوستی جامی نغمی با دانا کامت از صفا کتک با
 تو می ز انفا فز ترا دوش آنکه بشد نام جامی جنتش ... تیغ بیزی از غنای ابروی بر گلونه با دو سر برانی
 یک باقه بود از اوجان نفس که یکا صی بگفتش ز پس تیغ را گرفت ز دستش کلب بود جوان خوش خلق
 بر سرش همچو آمد خیار را جلی بر دست او افسار ... لاکه زده کرده روی زش با نغز و نای کامت خرا و تر
 گفتی اندر باران شاه فرید باز هم ای سر تو را خواهم برید ... خلق حیرت داشتند از حال او مات بودند از هم دور
 چون چنین دیدند از باستم بهر او خورند صد کور قسم صبر کن خندی مداوت کنند بر کوبت کینه در هم رند

صداران

سوال هجدهم ۷۳

واعلم ان سال ۱۲۸۵ هـ ق ۱۸۶۸ م
بعد از جنگم من مطلع العظمه والكبرياء بامر فرقت عنه عبود المقربين نال الله هذا يوم فيه
نظف النار في كل الاشياء فداي محبوب العالمين وعند كل شيء من الاشياء قائم
كلم الامم الاضواء كلمة ربك الصبر العظيم انا لو خرج من العنصر الذي لبناه لضحك
لبند يفتي من السموات والارض بانفسهم وديك يشهد بذلك ولا يصحبه الا الله
انقلوا عن كل الوجوه حيا لله العزيز العزير هل طفت اناك لغدوان نظفي ولسنا
التي او رنا الله في الافاق الا ونفسه الحق لو كنت من العاقبين بل بما فعلت
لصها واستعالمها سوف يبتا ارض ومن ايها كذا لك فعل الامر ولا يعوم
حكم من السموات والارضين سوف تبدل ارض التروما ودها ويخرج من يدك
ويظهر الرزاق ويضع السويل ويظهر الفساد في الاطوار ويختلف الامور بما ورد

بعد از آن هر جا که باشد شاه نو بر میت سز او با لشکر چون کوی و بیابان گشتند اندک از انقلابش آرمه
چند روزی بعد از آن بر ماند با جمعی تقی در ارض که تا طویش او بهبودی نهاد جز در جنبه از شهر نهاد
برادر همسر کرده شان تا بکاسام آوزده شان الغرض چون و بی فرد فرزند درازند خنجر خود را بریدند
لا جرم رفی شدند از خورشید کروز با پناه سینه اش تا قلبی در پناه سینه جیش شد پسند از تعالی و خدایا
هر که در کان خانه هر چه داشت جگر را در یکسان بریدند آنرا پس نه اگر در کای زبان هر آینه تا از بدنه جفتان
و آنچه در تراج خانان مانده اند هر یکی یک نفس در پیش خود کای بر همه ما بهت است و چه بفرمودش از فرزند
چیزی کردند این منی قبول یک نیاری نیامد در حصول درازند قول اول از کل کای بود آمد در دست شاه مثل
ماند و تهای خود سخیرم کاز هر جا رسد ما حاضریم شاه که تها نیست این شان من اگر همه بنویسد کرد در جان
من بخیر می نیامد معاد اربود کانه از حسن و ملاذ... هفت روز در هر روز کون کویا گشته و تمها با

سال بیست و هشتم

۱۸۶۱ م

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری

علی هو لا اله الا الله من جنودك المبین وینظر الیکم وینشد الاشرار مجیشین کتیب
 فی المضاب ویکون الاشیان فی الجبال وجمیع الامم من الاشیان واولی الناس من
 اصطلح علیهم باولئین قد یصلینا علیک مرة فی جبل الشیبا، واعرف فی التزیاد
 فی هذه البعثة المبارکه انک ما استشرت بما ابغیت هو انک رکت من العاطلین
 انظر ثم انکر اخافی هم بايات بنات من لدن عزیزهم کان العلم ان یجیبه من
 المرحوم والا سوا فی کفر و بايات الله ویک ووب ابا ذک الاولین وانکر العلماء
 ثم الفین البعوتهم من الاخراب وکانک تلون الارض کما سمعت من بعض الاولین
 و منهم کسری الفی اول البه کنا باکر بما ودعاه الی الله ونهاه عن الشریک ان
 بکاشی علیهم انک استکبر علی الله وخرق اللوح بما ابغی النفس والهوی الا انک

رزد شتم سازه آباد شد	آنچه بر کس با بر داده شد	داد زنده بود هشتم سال	یک ایشو خجری بودی خزان
چون بران آمدند فزادیم	سزادندش خزان در قدم	بفغان فالد هشتم چون شد	دو برین آقا غرغره گذشت
زادند شه جمال به بیرون	بوسه کل ایستاد چون	جمله باران بهاد آن سفر	بود غنچه شصت شش سفر
نه نفر اخضان واقار جا	سزده تن زانوار با	پس چهل با چار صحاب	تسع و شش شش بل بنیاد
از او زده چون که بیرون آمدند	دست بر جل زفا کلم زدند	روز شصت نذنی آرمشان	چون برین بری انبی
یک آن ایام مخفی بود کار	شد در آخر قصد ایشان آگار	بر یکبول چون سینه آن شریا	خند زدی آنجا بردار
ز آنکه آنجا آمدند کبیر	شخص ناموری نبرد آن اسیر	دشمن آن نامور دولت نام	آنچه نوزد از شش بود نام
بود امر آنکه سه بار کس	برادر یک تن از خدام پس	موسر و مودن دوزخ منجلی	شاه و دوشش خشم داشت
منفرشان سزده از حیوان	تا چه چه بعد از آن او خزان	ان بیت که خانش اسیر	جمله را از او روی شکر کبیر

سال هجرت شمسی ۱۲۸۵

۱۸۶۸ م

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری

من اصحاب السعیر هل فرعون استطلع ان ینزع الله عن سلطانه اذ یفجی الارض وکان
 انما عن انا انظرنا الکلم من بیته وبعنا الایفة انا کنا قادی بن واذکر اذ اورد
 ناد الشریک لیمرف بها الخلیل انا فیضنا ه بالحق وخذنا عرود بظهر مبین فلان الظالم
 قتل محبوب العالمین لیطغی بذلك نروا الله بین ما سواه وینزع الناس عن سبیل
 الجحیران فی آیام ربه العزیز الکریم فداظرنا الامر فی البلاد ووضنا ذکره بن المصنف
 فل فوجها الفلام لیسب العالم وینجد من علی الارض کلها سو فی قلب ادا و الله وری
 الارض جنبه الایه کذات و هم من فلام الامر علی لوح قویم و مع ذکا الیس ثم اذکر
 الایس الذی اسانس بحب الله و انقطع عن الذین اشکره او کانوا من الخاسرین
 و صرف الاجاب بمبیت سمع اصل الفردوس صورت ختمها فی الله الملك العزیز
 العلمکم بااینها الودعا، اسمی نذر الایه فی هذه البیلة التي فیها اجتمع علینا

چون شنیدم این خبر اهل حرم مشغول شد و ایشان از نامم ... گریه این استیغاثه اندک خود بدست خورشید که با آن
 غرق کن ما را بر ای فنا بعد از آن زینجا کند کن ای سنا و زنه خونی که به پروا شویم آنچه این غرق در دریا شویم
 جمله عصیان عزت شکست که نظر ما را غنیمت از ای عزیز ... از طرف اجابت از مردون آنک بران غرق دریا خونی
 که ز تو صوت فراق خستیم خویشتن غرق در دریا کنیم ... جود او کان زمین در قطاب جمله ذرات جهان در قطاب
 که چنان خواهد شدن ایثار کرد پس چنان شد قدرت مجتهد گریه به بسته و تحول نیست سیف خورشید پس هر آنگاه
 چون شنیدم این ناله ما را جبرست یک تبسم کرد اندر زرب گفت کای زبان بر آید از غن آنکه درستی نیست فوق برستیا
 زخم آفتاب چندان ز من من شمار میرم با جویشتن جمله اوزنک خود جا میدام در پناه خویش و میم
 خوانده نامور است پیش گفت من مجاهدیم در امر خویش جمله یاران داهل خویش میرم با جویشتن همچون چو

سال هجرت و ششم ۷۶

۱۸۶۸ م

و اوقات سال ۱۲۸۵ ق

ضیاء السکون و زکون علی فرج عظیم بالیت بسفک دمانا علوجه الاوض فی سبیل
 و زکون مطروحين علی الرئی هذا مراد من اوانه و صدق الی سکوۃ الی سبیل
 اعلم یا عبید انا اصبحنا ذاب بوم وجدنا اجباء الله بین ایدی المعاندين اختتام
 کل الابواب و منعوا العباد عن الدخول و اخرجوا من الظالمین و نزل الحبار
 و الله من غیر ذی و النبلة الاولی کذلک ضیاء علی الرئی خلفت الدنیا و اقبلها
 انما فیهم اب لهم و الذین امرهم بالکفر سوف یحرف الله اکبادهم بالنار و انه
 شد المنفعبین و ذی احد من الاجبا بنفسه و قطع حنجره بین حنا لله هذا ما لا
 سمعناه من مؤمن الاولین هذا ما اخصه الله ببنی النبی و اولاده و اولاده
 الصدقات و ذی قطع حنجره العرف انه لم یجدوا اشرار و سلط الله من و اظلمه
 کان حجه الله علی الخلق اجمعین اولینک اشرک فیهم کلما الله و اولاده

گفت آنکس حکم ما شده خبر ما چیزی ندارد فانه ما گفتا که شد ما کان منم هر چه بگویم باشد آنرا بگویم
 دیکت گفت من نه از این گفتم ما هم در بخت من شد که آ جدت ما کان پر کرد خود پیش من که چو خبری خستم
 بر نظم کار و بار این راه من شی در دم باین شد آن عاید بر گشته کارشان بنیز از کاران شده
 عقرب آید از آنرا که تر وک آنها را کند از روزی زانکه من مست شوم و جزا میدهم بر دشمنان از این
 چونکه آن نامر این باشد از شومنا مثل دیدوشید بوسه زود زانک پایش از این پس چون با زود از این
 زدها اعت برکت طرف آنچه نشیند از شومنا با زود آمد شومنا از زود در حجاب حکم اوست از وی که
 آنچه میگوید آن کن ای آنان که نشاید بچیز زود را که سوزان آن زمان ما هر که کش شومنا بد عاری از آن بگویم
 از او نه بود باشد یک نفر کرد و ای بهترش در آن گفت آنرا پیش که بر دالی بگو فکرم و بیداد خبر زود در آن

عجز زود

سالی هجرت و ششم

۱۸۶۱ م

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری

الذکر واخذت منهم نفحات الوصال بحيث انقطعوا عن على الارض كما و اقبلوا الى الله
 بوجه منير و لو ظهر منهم مالا اذن الله لهم ولكن نفعنا عنهم فضلا من عند الله
 الشوق الهم اخذهم جذب الجبار بحيث اخذ عن كفهم زمام الاحبار الى
 عرجا الى مقام المكاشفة والمصنود بين يدى الله العزيز العليم قل قد خرجت
 من هذه الدباد و ادع تحت كل شجر و حجر و دابة سوف يخرجها الله بالحق كما
 ان اتى و ضوى الامر من لدن مراب حكيم الا يقوم مع امر جنود السموات و الارض
 و لا يمنه بما اود كل الملوك و السلاطين قل البلاد ادهن لهذا الصباح و بها
 نرد اذ قد ان كنتم من العاديين قل ان اعا عرض من كل معرض منا و لهذا الامر
 انشر امر الله و ظهوره بين العالمين طوبى لكم بما صا جرت من دياركم و طفتم البلاد
 حبا لله مو لاكم العزيز العليم الى ان دخلتم ارض الشرك يوم فيه اشعلت نار الظلم

عقرب آید و گیرند زرد سو ام روم ایلی ام عراق اردت او من میگویم خدا کوید چنین بعد چندی چشم بست بین
 در کلبیرل جام شه سردار بود در عاظم همه بحر بار بود آنچه ان بر عرش قدرت میگفت که عدد ازین در روی نامی
 که چنین قدرت که ظاهر خوش که در آرد جمله شان را پیش که چنین مظلوم سازد خوشتر که بجای دهند نشد بیشتر
 مطلقا بر روی خود نازد که من جنو ام کرد دفع این سخن ... الفرض شد در کلبیرل زنده بود تا غش آفاق سوز
 در نفس در ترنی روز شب بر کون ابدع در قلوب کاچخان آیات در کمال دایه از جمال همه نیامد
 خدا از طرز این سبب هر خدای بیشتر آمد حجر هر ده کرد برای او نظر جلوه شمس گود دادم
 از بلایا نیزه خرم تر شود از غارتش جمله عالم بر شود چون در آنجا شد معین آنکه تا با جمیع همراهم بود
 آل و صحابها شادان شدند از پی ویرانه آبادان شدند بعد از آن آن کلبیرل زنده با نظار از سبب حضرت
 جلوه گر از مشرق و اوردند از رخس و اورد غرق بود غیر زنده

٧٨
سنة ١٢٨٥ هـ

١٨٦٨ م

واقعات سال ١٢٨٥ هـ

ونصب غراب البين انعم شركاء في مصائبى بما كنتم مشاة ليله اضربت بها قلوب
 الموحدين دخلتم حبسنا وخرجتم بامرنا فانا لله بكم ينبغي ان تفخروا الارض على السماء يا
 حيا هذا الفضل المتعالى العزيز المنيع يا اطهار البقاء منعتم عن الاوكاف ^{سبل} في
 وكنتم المحض ان نادر بكم تحت جناح فضل ذكركم الرحمن طوبى للعارفين يا ذبيح الروح
 لك ولين آس باك ووجدتك عرش وسمع منك ما يطهر به افئدة القاصدين
 اشكر الله بما وردت في شاطئ الجزيرة العظم واسمع نداء كل المذوات هذا المحبوب
 العالم ويطهر اهل العالم ولا يعرفون الذي يدعون في نوح بن قيس الذين
 غفلوا عنه واعرضوا عن الذكر ينبغي لهم ان يفتروا بانفسهم في سبيل احبائه وكيف
 جماله الشريف المنير انك ولو ذاب قلبك في فراغ الله اصبر ان لك عندك
 مما ما عظمها بل تكون دائما لفظا الوجه وتكلم معك بلسان القدوة والعهود يا
 منعك عن استماعه آذان الناصبين قل انه لو تكلم بكلمة تكون احلى عن كلامك
 العالمين هذا يوم لو ادركه محمد رسول الله لقال قد عرفناك يا مفضل الرسولين و
 لو ادركه المليل لوضع وجهه على التراب خاضعا لله ذكرك ويقول يا طمان
 قلبي يا آله من في ملكوت السموات والارضين واشهد اني ملكوت امر ^ب و
 افتدرك اشهد بظهورك اطمانت افئدة المقبلين لو ادركه الكلام ليقول ان
 التمجيد يا اديني جالك وجلستني من الزائرين فكون في الصوم وشأنهم وما خرج من
 افواههم وما اكدت في هذا اليوم المبارك المقدس البديع ان ^{صنعت} ان الذين
 الامر ووجهوا الى الشيطان او لبئسك احبهم الاشياء واولئك من ^{سبح}

ان الله

سأل الميت وشم ٧٩

١٨٤٨م

واقعات سال ١٢٦٥ هـ ق

ان الذي سمع نداء الاوتوفيه نداء العالمين والذي يوتوفيه كلام فخرى انه
 ما سمع نداءه والله انه محروم عن ملكوته وبالك عظمى وافرادى وكان من كذا
 خسر من الاميرن عما ورد عليك اذك حلت فوجى ما لاحله اكثر العباد
 ان ربك علم رجبى وكان معك في الجالس والمائل وسمع ماجرى من
 ذلك في ذكر ربك الرحمن ان هذا لفضل مبين سوف يبعث الله من اللوك
 من بين اوليائه انه على كسفى محيط وياهى في القلوب حب اوليائه هذا حكم
 من ايمان عزيز جيل نسل الله ان يشرح من نداءك صدور عباده وسبيلك علم
 الهملاية في بلادك وينصرك المستضعفين لا يلفك الى فواول من فقول
 ينصرك كف بربك العفو والكريم اخص على اجبى فضل الغلام عما عرفت
 وياتك ثم الوى عليهم ما الطينا البك ان ربك يوتوك في كل الاحوال انه
 ملك رقيب يصلى عليك المدا الاعلى ويكبر عليك آل الله واهله من الدنيا
 الطائفات حول الشجرة وينكرتك بذكر يدع بافلم العجى ذكر من خسر كتابه
 اثناء الرجة في السيلة الدنيا ودار البلاد الى ان دخل المدينة واستجاو في جواد
 رحمة ربه الغمير المنع ويات فيها في العشر مرتباً فضل ربه وفي الاشراوى
 خرج بامر الله بذلك حزن الغلام وكان الله على ما اول شهيداً طوبى لك
 يا اخذت راح البيان من راحة الرحمن واخذتلك راحة الصوب بحيث انقطعت
 عن راحة نفسك وكنت من المرهين الى شطر الفهدوس مطلع آيات ربك الغمير
 الفهدى باو حامن شرب حبا المعافى من مجا ربه وعقل من زلال هذا الحمرنا

سال هجرت ششم

۱۸۶۸

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری

به ائمه الموصون الهی، العلیه و الاحبار و بیدار الفتن بالیقین سلامتی
عطا و درود و صلوات و کلماتی از الله المصلح المصلحین بحکم استی و کان البیت من ذریه البیت
ثم اذکر ذک انک بکفایت عن العالمین ذراکت الله ذراکتکم فی القبح الذی فیہ و کانت
اسرار ما کان فی سوف بذکر الموصون هم ذراکتکم و درود حکم و غیر حکم من سبیل الله ان
بودن من او اوده و انه ولی المصلحین ناله بنتلکم انک الی اعلی و یشیر الیک
باصابعهم کذلک احاط بکم فضل و بکم بالیت القوم بعرفون ما غفلوا عن ذلک

چندی قبل در صورتی که در آن زمان از اجای آبی را گرفته و قنول حکم با او دولت عثمانی بعد از آن که جس در آن زمان در آن
نمودند بحر بود آن که جسته زنجبار باشد و باقی دیگر را دیده کلی گرفته را کرده اند و مشورت زیادی و دولت آن در آن وقت
نمودند و در غیر حکم از جمله ساله ملک و غیر حکم بود آن عثمانی نمود و مشورت خوف نموده و بین همین باقی حکم
اجیم در عین حال که کلاه بیدین را این حکم رشته اند که قائم ظاهر شده در آن در بیعت اولیای آن است و غیر حکم
که شاید حضرتی بر جالی رب حکم وارد آورده حضرت چون از نویسنده با اطلاع نیستند که اینجلی که در پیشند
بعضی از اجای آبی در عین بود که گرفته جس در این بین غیر حکم فرصت یافته آنچه در آن وقت کرده اند و دیگر
در بعد از آن سب برده بودند عین نیز شنبه بخت قباغ و قرض کرده مع بعضی شنبه دیگر در در وقت
بعین آنها را هم گرفته جس اند و هر کسی هم از اطراف گیر میآوردند و این گرفت و در این ایام هم از آن
وارد شدند و محفل عبود هم عین بود دولت دید که مراد از زیاد است نه اجتماع رسید چون غیر حکم هم دولت از آن
نه امر تک شد این امور را برای سب هم ضابط است این دو امر را دولت دید که فخر و دولت آمد و یکی هم در آن
و مشورت خصوصاً ساله ملک حال حضرت را دارند و بعضی حرفها هم در قباغ بوده و استماع عین بود که دولت
حکم خواهد شد که حضرت اصحاب مع جمال قدم بنید بخت زنجبار را ایالی که خبر از آن شده و کن پیش از اینها

سال هجرت و ششم

۱۸۶۸ م

واقعات سال ۱۲۸۵ ه ق

فی ایام الله العزيز الحميد اشكرى الله بما اهداك على عرفانه وادخلك في جواره
في يوم فيه احاط المشركون باهل الله واوليائه واخرجهم من البيوت بطلم صبين
وادادوا ان ينهروا بيننا في شاطئ البحر ان ذك عليم بما في صدور المشركين قل لو
نظفون اذ كاننا لن ينجح حب الله من فلوننا انا خلقنا للعدل وبنائك
نفضنا على العالمين

واقعات ایام اقامت در گلپولی

گلپولی بدی مهور و والی نشین واقع در کنر بحر مارا است و جمال اسی در خانه که معین شده در
و نزول و در حجرات فوقانیه با عاقل خود و خانواده اصحاب اقامت نمودند در حال اصحاب حبیبی و غیره
تختانیه و نیز در خدمت بیرونی آخانه و گرد اسی در خانه اقامت جستند که اسرای سابق الذکر اسلام آورد
در یومی قبل از آن وارد کرده منزل دادند و نیز از حبیبی رسید محمد و آقا جان را در خانه دیگر مقرر کردند
در حاجی ذبیح کاشانی و آقا میرزا علی اکبر زانی بار فیض را ایشان در خانه مذکور و نوبتی در حمام مجتهد امین
و ایامی چند اقامت اسی بطول انجامید تا عمر افسه می بین باشی با فرمان دولتی از اسلامبول وارد
در برای بردن مرکب اسی قیامت و نیز باشی امر سلطانی را معرض داشت که جمال اسی و آقا میرزا

خیال دارند بخواهند تقصیری خطاها وارد آورند باری از حد دولت در سرپرستان است مگر فانی از بیکه هر
قدر بنای خدمه داشته باشد امروز ظاهر در پیشش نموش خواهد شد اما از کجا منتفت شود اگر چه و تائیس اکثری نموش
است دیگر مگر نمی نماید که این از اثر قدرت الهیه است که مستحق نظر نفس آن شده . نظر از قدرت خط
مهر جواد فریونی که بهترین برای مگر جواد فریاد فرستاد

واقعات سال ۱۷۸۵ هـ ق

۱۸۵۸ م

کلیم و قانیرزا محمد قلی و درویش صدق قلی به کار روند و شکی نیست که بیستاج و عهد آغاز و آن محقر و قانیرزا را
 با میرزا محمدی بقبر بسیرند و دیگران بمانند و اهل حرم ابی رحمت اصحاب از استماع این خبر بجز
 و فریاد آمدند و جمال ابی مین باشی چنین فرمودند من شخصاً در این امر سلطانی سخن ندارم ولی دیدم در
 برای چنین امریکه تن از اصحاب کسر خود را برید و اگر در اینجا نیز چنین خواهند ناچار عده چنان کنند
 مین باشی گفت حکم شاه است و جمال ابی فرمودند حکم اینست که باید جمیع همراه من باشند سلطان
 برسان که اورده و عراق از دست خواهد رفت اینرا من نمیگویم خدا میگوید و مین باشی برانبات
 ابی را با سلا مبول تلگراف نمود و در آن حال نیز باشی غم مراجعت کرد و در پنجاه روز برای اجابت
 منتشره عموم اجاب رجالات و نساء بنیابت مخزون و پیرشان بودند چه فیما بین اهل شمشیر یافت
 که جمال ابی را با برادران یکی میبردند و سایرین را از جمال و نساء متفرق کرده بموضع اخری نقل
 و بعضی گفتند که با بران میباشند و بعضی شهادت میدادند که شهادت میرسانند و چون نیز باشی برای
 وداع با سی از شب گذشته در حجره فوقانیه مذکور بمجلس ابی رسید و اظهار ادب و اخلاص نموده
 تأسف از واقعه گفته تقدیرت بکمال اقتدار و همه آیت و بیاناتی فرموده انصاح و اندر آن
 باصوت مرتفع برای سلطان پیام فرمودند که عموم رجالات و نساء و اجاب استماع میکردند و نیز باشی
 صامت بوده در نهایت خضوع احتضار نمود از آنجمله فرمودند بگو سلطان که بزودی ملک اردن
 بر رود و امر ملک مغرب شود و این را من نمیگویم بلکه خداوند میفرماید و نیز فرمودند خوب بود
 مجلسی فراهم میکرد و مارا طلبیده شخصی بختن می نمود و برای آنچه ما برانیم حجتی دینیه میخواست
 مارا اصفوا میکرد و اگر امری دال بر فساد یا مخالف با اراده الهیه حیافت و خجست مطالب بر او
 و مشکوف میشد حکم و فرمان بر میداد و طبق هوای بعضی از مغربین من دون حجت و بر ما

چنین

سال هجرت و هشتم

۱۸۶۸ م

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری

چنین آذیت و زیان و ظلم و عدوان روا نمیداشت و نور باشی تعهد نمود که بیانات و مطالب
چنانچه شنید و فهمید سلطان و اعضاء و ارکان رساند و از آن هنگام طولی نگذشت که تلگراف سراسری
با بنامش رسید که جمیع اهل حرم و اصحاب در مکه ابی باشند و مطابق میل و رضای ایشان
معمول و مجری گردد و من باشی مجتهد ابی آمده ابطاع کرد و با صاحب نیز چنین گفت مصلحت باشد
کلی متفقاً و مرفعا میرود ولی چهارتن که نامشان در دفتر دولتی ثبت است مبلغ کرایه کشتی و سایر
مخارج را ایشان تا ما با من است و دیگران آزاد و مختارند و اگر مرفت را اختیار نمایند فقط
مصارف ناشران را میدیم ولی قیمت کرایه کشتی و سایر مخارج و ما بجهت خودشان
میباشد و جمال ابی این عبارت فرمودند که فدای سر ساند پس توجیه مسافرت شد و دست محمد
و آقا جان کج کلاه را نیز همراه کردند و اصحاب نهایت سرور و نشاط و رقه واپور برای خود و همراه
گرفتند و عراقی با ضابطی دیگر که همراهش بود غایت شگفت داشتند که جمیع اصحاب و زنان
و صفار چگونه بارضا و سرور بسوی بس میشتابند تا در عصر زور غره جادوی الاولی ایشان کشتی
برده و صبح یوم دوم ماه مذکور بهگی با عراقی با ضابطی و ضابطه بکشتیهای کوهک داخل و بسوی واپور
روان شدند و در سفینه ابی آقا خا شیرازی و تنی دیگر از اصحاب ملازم بودند و در حسن نزدیکی
حاجی کاشانی و دو رفیقش در ساحل حاضر بوده و در غایت حزن و تأثر مورد تملطحات و عنایات
ابی شدند و جمال ابی با ایشان وداع نموده کشتی در آمدند و حاجی با لوح مذکور که حاوی خطبات
و عنایات بخودش بود با اتفاق بهرمان بعزم ایران مرجهت کردند و جمال ابی در کشتی قرار داد
آنند بگر اذن جوس دادند دریا مستلطم بودند و ان ابی با نذر تسلی داده بکتاب نامه انتم علی
مخاطب نمود و می بعد بنوع مزاج این عبارت گفتند حال مزه دارد که واپور هم غرق شود و بظا

سال بیست و هشتم

واقعات سال ۱۳۸۵ هـ ق

۱۳۸۵

با افتاد و همچنان غیلم فرزند برگزین نموده و در بجهت کمال الامواج و با بیانات و ادکار گوناگون تکلم فرزند با کشتی بخاری بزرگ اطیش رسیده و داخل شدند در حال و نساء اصحاب هر یک فرار گرفتند و خانه گریه در حرات مخصوصه بار میدند و اجاب همه در سطحه زینتند و برای جمالی ابی در عرشه کشتی که محلی وسیع و خلوت بود کرسیهای بهتر کدازده قرار یافتند و از جمله مسافری درون کشتی قونسول شور ایران با نظر عیش بوزید ولی جمالی ابی با آنان آید آنکلم فرمودند

واقعات ایام مسافرت در دریا و ورود بارض مقدس عسکرا

در روز بعد قبل از ظهر کشتی باز میر رسیده لشکر اندخت و میر کاشانی از جهت شدت مرضی که دچار بود غمگین با حل برده بجز بعضی ناهرساند و میر در آنجا عذبات یافت و کشتی دو روز اقامت کرد و بعضی از اصحاب بشهر رفته شیا لازم خریدند و چون کشتی از آنجا حرکت نمود صبح روز سوم ساحل اسکندریه رسیده اقامت کرد و بعضی از ضعیفیه و نیز برخی از اصحاب برای خرید شیا لازم بشهر رفتند از آن جمله آقا محمد ابراهیم ناظر بود و همین عبور در ساحل از کتار مجلس که بنیل ازندی مجهوس بود گذشتند و بنیل را از روزنه پنجره ناظر بر او افتاد و ندانند و آقا محمد ابراهیم بقرب پنجره مشتاقانه از دیدار یکدیگر شادمان گشتند و اوقع را برای بنیل بیان کرد و ادنی الجمالی عرضیه تنظیم کرد و فارسی سابق اندک عرضیه نگاشت و بواسطه قسطنطین نام جوان ساعت سز میخی از اهل مصر که با فارسی دوستی داشت عرضیه را برای محضر ابی ارسال داشتند و قسطنطین در مرضی رسیده که صورت کشتی برای اخبار از حرکت مرتفع گشت و کشتی از آنک متوقف شد تا ادب با اخلاص و عبودیت جانب انظار خود بمحضر ابی رساند و عرض را تقدیم داشت و در آن موقع احدی از ضعیفیه حاضر نبود و جمالی ابی بمیرزا آقا جان کاشی (خادم) فرمودند قدم بردار و بنویس با علی بصورت لوحی صادر فرمودند

خادم

سال هجرت و ششم

۱۸۶۸ م

واقعات سال ۱۲۸۵ هـ ق

وفادام نوشت و جواب مسائل غثه فارس دادند و سوال او این بود که دیون خود را باده کرده از مطالبه مدعی طلبکار معمول خود آزاد شود و دم توفیق بتعیین امرایی یابد سوم آنکه بشهادت فارس گردد و قسطنطنیه بوج تسلیم گرفته مخصی شود و چون نزد نیکل و فارس رسید بانصارت فریاد بر کشید که والله رأیت ابابلیح و فارس از شدت عیش و آرزو دیدگانش را بسید کشتی یک بند در ساحل اسکندریه اقامت کرد و منی چند ایرانیان ساکن آن بلد نیز که یکی از آنان پسرزاده بود بکشتی آمده با کمال محبت و مخرج فارس بجهت گشتند و مشمول حمایت شدند و در آنجا مسافری از ارضی متعده را از او پورند کور بواوردید که نیز او را نشی بود انتقال دادند و او در حرکت کرده صبح بوم بعد بتور رسید و لنگر انداخت و شبانه از آنجا حرکت کرده روز بعد بیافارسید و بنه شب از آنجا حرکت کرده روزی بعد در مقابل حصار رسید و بایستاد و چون

تا حصار شهر نگاه میدید که است شهر محبس است مجید چون همه آنجا زار آنجا ازین منافع سازند از شهر در عین ناکه آنها بیکس تنه از بندگی در قبرس شوند حضرت سیاح با کسین تمام باقر و خفا و غرق بکریم هر یک از حضرت با بدیل هر چه کوم صفشان بنیقتل خو که تمام شد به پیوسته کاتبه از آن ملک حضرت این دان ایران آنگاه در ذوقها نامه برده و شسته از حرقه سر نهادنش بزاری در قدم کای تهر به نیا خضر اکرم بجایلت زندگان چون کنم چون غیبت از دل برده کنم منتقل شد قلمه از خان عرش چون بگریست بر سر آن الغرض شه امرشان بر سر کرد رفت دگر با آن سان برگرد عجب خفا بر تار از چو چو که شد محروم از فیض از تیر با بهانه گفت باصرت بند خویش از اولک در دریا کشند... چون معقول شد جو مرغ باها ارشش ناید کل با سوا آخنان او در خسته در زلفا سر که فراموش شد با ای که... چو که شد در قهر در راه از کون خیل خواها که نماند درون عمری از نو داد او را کردگار مانده از وی بی حکایت یادگار الغرض آنقدر با صده کردند تا به شکر وارد نگاه شدند

۱۸۶۸

واقعات سال ۱۲۸۵ هـ ق

مقرر از طرف دولت عثمانی چنین بود که از جمله اصحاب سباج و مشکین قلم واقعه عجمه (واقعه الفخار) واقعه محرم باقر اصمعهانی را با بچی و عاقله اش چنانکه خود در ایام ادرنه توسط سید محمد اصمعهانی بدربار اسلامبول نوشت که هرگاه او را تبعید کنند در صورتیکه با جمال ابی نباشد راضی است بقبول بیرون رفتن از این راه با جمال ابی و عاقله و کورمه بکجا وارد سازند لذا حالت ناخوش و بیانی بعضی مذکوره از مخالفت موبک ابی و پیروان او اجازت مخالفت ایشان کلن طایرین بگریه و زاری داداشت هنگامیکه عاقله مبارکه و اصحاب ایشان و پیروان آمده بکشتیهای کوچکی که برای فرستادن قرار گرفتند و بلاخره جمال ابی بکشتی کوچکی فرودید یکی از آن چهارهنگی واقعه عجمه قصد انحراف فرود کرده باندای رفیع یا بیباک ابی خویش از سطله فوقانی بدربار انداخت در آنحال عترت قدسی که در کشتی کوچکی بخیارفته بود دعوت نمود و جمال ابی مخالفتی نکرد تا بدین صحنه فرودید بین چهار کشتی دیده واقع شد در مسجین این امور نفرین نموده اشاره کردند که بروید واقعه عجمه الفخار را بیرون بیارید و تمامت مسافرت از بهر خود مسجین مسلمان را تا اثر و تحیر فرا گرفت و ناخدا این کشتیها کوشیدند واقعه الفخار را از دریا بیرون آورده لمحی سرازیر آویختند تا اینکه کشتی داخل شد

وجودی اول عجمه ز سال	و در وقت شدت هجرت	من بگویم کانداز آن روز و روز	بر بهاد آید چون روز خود
آن اهل اله را همچون غم	میشم زندی بجا یکدیگر	الغرض که در ایشان در یک چهار	بر به استند در راه استوار
قطع کردند آب روان اخچندند	زانسوا زمین آنا آنگاه فرود	سینه های سرهین با بد درید	در راه و سجن این راه فرید
ز انقلاب سکن و آب و هوا	حمله فشارند یک دفعه زبا	غیر آنکه نمک چندان شدند	وز فرض چون بجا آید این شدند
فوت شده از فرض ایشان نشین	اولی بر این اسم با ما و من	بود از اهل عراق و شهر نو	و من هر تن با از خداوند نام
با قریح است و همچنین	مسلمین وقتش مانع شدند	کاین جماعت کافرند و فاسدند	را نشان که در حضور مسجین
باری اندر سباج اهل خود	یکدیگر کینه سر آمده گود	هر تن در یک کشتی رفتن شدند	کاین تن هر سه شهید این
چرخه نار مشعل و وجه آهنگند	الغرض حسین بن شدت شهید	ز اول خلق جهان پیشی نبرد	این بود من این نام شداد
گامه نازل در الواح سداد	شرفی نیل ندهندی		

سال بیست و هشتم

۱۸۶۸ م

واقعات سال ۱۲۸۵ هـ ق

برآمد آنگاه ویرا با همراگان که همگی چشمانی اشکبار و آهسته آهسته و جمال ابروی سلی داده
 دلجویی کردند برای قبریس بردند و با بچه جمال ابروی و همراگان با جل جفا فرار گرفتند و ساعتی چند
 قیقت کردند تا آنکه کشتی شرعی حاضر شد و اشیاء را نقل دادند آنگاه همگی وارد کشتی
 شده روی بنگارفتند و با اینکه دریا آرام بود از شدت حرکت سفینه حالت همراگان منتصب
 گردید ولی در کمال سردی با حل رسیده وارد منفی و مجبوس شدند و این در یوم دوشنبه در ابرام
 شهر جادی الادی سال ۱۲۸۵ هـ ق مطابق ۳۱ اکت ۱۸۶۸ م بود که اراضی منفه و شهر
 تاریخی عکا مقرر عظمت و اناضات جمال اهدس ابروی واقع شد تا رایت استقلال بلیت
 بدایه عظمی در آنجا با وج ارتفاع رسد

وصف عکا و اقامت ابروی در قشله عسکریه

عکا شهری قدیم و قلعه حصین و قویم واقع در ساحل بحر الروم که دو چهار قطره متداخل رفیع بر فراز
 از سنگ گرداگرد آنرا احاطه داشت و دروازه وحیده عظیمه و قیصل امینش از آنجا
 نظایمان بار کرده بهنگام عشاء می بستند و از دخول و خروج نفوس محافظت میکردند و سکنه
 از اعراب سلم و یهود و غالباً عاری از آداب و خصال معرفت و دینیت حاضرند و آنچه
 و معابر ناباک و مبعوج و باریک و در شبها تاریک و اینجه عموماً پست گفته و جگر کین و
 محروب و خالی از آب مشروب بود چنانکه در مسافت بعیده از بله از جاه وین است آب
 می گرفتند و یا از طریق بحر می که راهی غیر مستقیم و نامعمور بود بمسافتی یک میل رفته از آب می
 کاری عمل برده پیش و یا بواسطه ستور میاد در دند و تقریباً در طول نیم ساعت آب شهر
 برسانند و هوای غیر صحیحی در زمین نمناک و حرارت پر از آرز بسیار داشت چنانکه کثرت

سال بیست و هشتم

۱۸۶۸ م

اوقات سال ۱۲۸۵ ق

برایت آن حرب المثل بود و در وصف پیش چنین میگفتند که اگر طبری در هوای عکا از روی
 بسوی طبران نماید هنوز از مجرای خارج نژده برای روانت هوا بپنزد و جان بسجارد و جمال ابروی
 از روده در آن بلد چنین درختش فرمودند فوف بخرعنا اولوا الحکم والنعمان هنرک کاد
 التي صبت بادنه الى مدينة عكا وما يكون انها اخرب مدن الدنيا وانجها
 صوره وادونها هوا وانفها ماء كانهما واد حكمة الصلح لا يسمع من اهلها
 الا صوت سبيعه وادوا ان يمس الاعلام فيها ويتداعى وجنا ارباب الخا
 وبتداعى عن اعرض الجبوه الدنيا وبتداعى جفا در دامنه کوه کرل و ساحل دریا در مقابل جنوبی
 عکا قرار یافته و فاصله با ایشان کمتر از نیم فرسخ است و قطعه از دریا فرودفته در خشکی که معروف است
 عکا است درین میباشد و اما قلعه عکریه عکا که در ایام تسلط خزار پاشا معروف شد سرزاد
 مرتفع و سبعی بود و بر که آبی در وسط و شجاری نخل و انجیر داشت و زمین با شیبی و جنبه جمال ابروی
 و همزمان باللهای الورد و بقشله مذکور وارد کرده امر دولت را ابلان حکومت نمیداد که باید در وقت
 شود تا احدی بقشله داخل نشود و کسی باشیج عجم و همراشش ملاقات نماید چه که ضالی از معتقد
 دیدار و گفتارشان سحر آسا در قلوب عقول تاثیر و تسخیر نماید و از خدای تمییز ایمان بر دلشان
 دارد و این جسون با همین طریق مؤتبد و برقرار باید بماند و در داخل قشله بجانب شمال غربی حائری بود
 که در سمت فوقانی حیرات متعدد و خوب دیوان و بنا بزرگ و سردی در محلات دیگر هم داشتند
 جمال ابروی با خانه در آنجا قرار گرفتند و در طبقه تحتانی حمارت مذکور آقا میرزا محمد تقی با و الله
 اقامت جستند و نیز در جانب شمال قشله حیرات متعدد و فوقانی در سلطان و تحتانی داشتند
 حاجی علی عسکر با خانه اش و آقا محمد حواد و امیر سکونت جستند و در زاویه شمال غربی آنجا

فی

سال بیست و هشتم

۱۸۶۸ م

واقعات سال ۱۲۸۵ هـ ق

محل بود که آقا رضا شیرازی با عاقله اش مسکن گزیدند و نیز در جانب جنوب شرقی محله های خوبی
و سبع بود که یکی را آقا میرزا موسی کلیم و دیگری را سائر اجناس خیار و نخل نمودند و غلبه
خالی ماند و در جانب غربی حمام و سبع خوبی داشت که برای شش سو یکا میرفت و آقا
سید محمد اصفهانی و آقا جان کج کلاه تهریزی را نامورین و گماشتگان حکومت از
جمع اجناس خارج کرده در جانبی دیگر بدون از فتنه محل دادند و در شب اول انعامت در فتنه
از جهت گرسنگی و تشنگی لقب و مشقت شدید شد چه آب حوض کهنه و بدر آنکه بود
و دستخطین اجازه خارج شدن و آب آوردن ندادند و کمره مقداری آب بیخ مطبوع از خانه
عبد الهادی پاشا متصرف غلکا آوردند ولی مطبوع نبوده اصحاب نسوان و خصوصاً اصفهانی

ذکر حکایت در سوره موفقیه برای سیاحت افندی که در کربلا بود نازل و بیان ورود و چهار مقام را میفرمایند و در مقام چهارم وادی نسیل میفرمایند
و ارد شدیم که با علمهای نور ما را استقبال نمودند و صدای روح ندادند که عنقریب من علی الارض و ظل این انعام و ظل منورند و
بنده چون در اسکندریه اسم حکم را از مقرر برابرم ناظر شنیدم که در بر شام است در قلم خلو نمود که وادی نسیل که در کربلا
سیاحت است باید همین حکایت باشد چون عدد حکم را با بهره حساب نمودم دیدم با عدد نسیل یک است و در محسن
عرب در وصف حکایت ذکر این مطلب کردم در سال سوم لوجی بافتار یک از اجبای عراق نازل که این آیه در آن ملاحظه
بنیاد یک تکب کلیل من وادی نسیل و در ارض سردخانه مرادیه فرزند مرغی را هنگام تحریر دیدم آمد و در مشافه
درختی که در بیت بود نشست و سه مرتبه ذکر نمود و محراب آمد با آمد و بعد ذکر ترشام را فرمودند که ارض متدلس است و محل صحرای
انبار و صفیا و مارا بان ارض میزند و در کلبه بر لم معلوم نبود خیال هر است چیست فرموده بودند با صاحب گویید که این
سفر مثل سفرهای سابق نیست ما را بجای میزند برود که در آنجا اعمال جمیع انبیا مبعوث میشود و جمیع لایزم آینه وجود موجود
یکدیگر بر کس مرد اینمیدان نیست از همین جا برکتی که مایل است برود و از امتحان محفوظ بماند و آنا بعد از این بر سر

سال نهم

۱۸۶۸

واقعات سال ۱۲۸۵ هـ ق

نویسنده از آن متداول نمایند ولی در هیچ روز بعد چند نفر را اجازه دادند که با ضمیمه برای خرید آنکه باید
برزند و لذا وقت آنروز وقت هر یک از چند روز دیگر بهین فرجام شد و در برخی دیگر اعتبار
حکومت تعیین شده آمده مگر ابروی رسیدند که تفتیش و محسوس احوال نمایند و از بیانات مبارکه
استماع کرده و نوشتند که ایشان از عالم و دانشمندان شریفند و سی از آنان چنین گفت تا آن
چنین استخفا می برزگوارای در عکاز و رد مگرد و چون سه روزی گذشت برادران حاجی محمد
مشهد نقی تبریزی سابقی اندک نیز وارد عکاز شده بشکله درآمدند و حکومت برای آنروز
از سبوحین روزی سه قرص نان مقرر داشت ولی نامها سیاه و شور و نامشروع بود و ناگوار شد

قادر خواهد بود در همین روز در بخشه عکاز پهناده و فرموده بودند که عجیب اینست آنچه در این از محراب ظهور
به دوام ملک و حکومت باقی و ثابت و دائم خواهد بود اگر چه کشیدن یک نفس باشد و بر دشمن بجزیم شد و در حق
در این نیز یک قدم مبارک افتاده بود فرمودند حتی این شافه درخت را که می بینی افتاده و در شش در شرق و غرب
نمکور خواهد شد و از حق متعال باین سوال بپرس که آنچه سزاوار ایام به است ازین محراب ظهور رسد تا قابل ایضا
و دوام ذکر غیر باشد یک از عرفای کامل حکما چندین سال قبل از ورود مبارک و انما ذکر میکرد که نزدیک است چو
ام بگیا و ارد شود و در بلندترین اماکن ساکن شود خوشبختی آنقدری که آنوقت بر او بیاید و بسوی او بشنوند
شیخ شمس نقی عکاز روزی از او پرسید که آیا من در آن ایام مبارک خواهم بود نگاشی کرد گفت از این پس
احدی از اینها را درک نخواهد کرد مگر این بجز تو محمود که از اجساد انصار خواهد بود و زمان فرج شده که در شش این در
اگر عکاز وارد شدند محمود افندی پسر همان منقش زوین گشت و عکاز از آن محمود افندی همی از این حکما این
مطلب از آن عکاز آگاه مرسوم شیخ محمد حسبه از اهل طبرستان گایت گنند این بود که با وجود منع شدید
هات بعضی از اهل عکاز نوزند و پسر شیخ مذکور در کرامات پیش گنجافز شده و در حضور مبارک ایمان
منق مذکور اجازتی جمع نموده بود غیر از آن در حکومت آن عکاز فریضی که برای آن عکاز خواهد بود
(عکاز) بفرزین نوشت مقرری در است عثمانی برای آن فریضی از کتبین معادل پانصد دینار بود .

سال هجرت و ششم

۱۸۶۸ م

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری

و پس از چند بوم بجای نمانده شد به قیامی چنانچه برای بعضی چند باره در برای برخی قزوینی فرار دادند در اجابت تقسیم کردند و طولی کشید که سجونین گرفتار تب نوبه در مریض شدند چه فصل ضعیف و موقع بروز امراض بود و آنان با چنان مشروبات و ماکول و غیره هوای مرطوب سنگین عکاسی انداختند در حال و نساء و شعاع و کبار تب و بیمار بهای سخت دچار گشتند و فقط بعضی اعظم بستری شد و بنفبه پرستاری بیماران پرداخت غذا و دارو ترتیب و تنظیم همی کرد و در حقیقت ایشان شست و آقا میرزا موسی کلیم و آقا رضا قزاق شیرازی معاونت و مساعدت نمودند و نمودار گفت سه تن از آنجا یعنی آقا ابوالقاسم سلطان آبادی و استاد باقر و استاد شمس الدین سمیع خلیل کاشی را در حین شدت یافته وفات نمودند و اجسادشان بر جای ماندند در نزد سجونین مصرف بهنجری موجود بود و نه احدی از ملت و دولت بیان اقدام کردند و بعضی اعظم قالیچه مبارک فرستاده بصفتی نازل بهراج کرد تا اجساد را غسل و کفن نموده برای دفن همی سازند ولی مسلمانان از دفن در قبرستان خود مانع شدند و لذا در محلی خارج از قبرستان دفن نمودند و واقعه را بعضی اعظم خود چنین بیان فرمودند جناب آقا محمد باقر و آقا محمد اسمعیل منبلا بمرض شدید شدند بطبیعت و در میان بزرگان اند و نور چشم در کتب دست در آغوش یکدیگر صعود و جهان ابدی نمودند و باران رحمت میابان انداختند آنشب جمیع گریان بودند صبح خویشیم تاجمه مطهرشان را برداریم عنوانان گفتند شمار خروج از قفسه جائز نه ایند و جنازه را نسیم کسبید تا غسل و کفن و دفن نمایم ولی مصارف شما باید تکلف نماید از قصاص چیزی موجود نبود سجاده زینبای جمال مبارک بود جمال مبارک روحی لاجبانه الفداء استجاده ما از زینبای مبارک برداشتمند و فرمودند بفرستید و بعنوانان بدید بصد و هشتم و غرضش استجاده فرودش رفت و نسیم همکاران شد ولی

سوال عیبت و ششم ۹۲

۱۸۶۸

واقعات سال ۱۲۸۵ هـ ق

انظلمان آند روح مجسم را غشی نمودند و نه کفنی از زمین را کاویده آند و مظلوم را بال بس دفن نمودند
 که آن قبرستان معتدل هم است همچنانکه جانش در شکوت است بهی عود جسمشان نیز در زیر خاک
 دست در آغوش یکدیگر است جمال مبارک نهایت غایت در حق ایند و برادر داشتند در آید
 حیات شمایل الطاف بوده و بعد از وفات مذکور در الواج شد قبرستان در شکایات استنبی
 و مدت بیماری بگوین چهار ماه بطول انجامید و همه بزرگی بزرگ زرشور با و در شبها بزرگ
 نبوده شده غضن اعظم بر یک زربهاران به چهار لایم میداد و در آنجمله نیز آختر کمالی زربهاری
 بیضا و در همین کف آورده نفس تقریباً منقطع گشت که چون طلب با بایش آوردند و
 نبضش گرفت چنین گفت نام را با این فرده آورده مگر من میم که مرده را حیات بخشیم
 و بیرون رفت و میرزا موسی کلیم شرح حال را بمحضربهی معروض داشت و عالی صادر فرموده
 دستوری دادند و میرزا آختر حیات تکرر یافت و او را بدین بحیات نام فرمودند و بالاخره
 غضن اعظم خود در نفس شده کمالی است افتاد چنانکه موجب اضطراب گشت و در قلم است
 مناجاتی در طلب صحت و عافیت صادر یافت و امر فرمودند که همه حجاب بخوانند و صورت
 مناجات مذکور این است بسم الله العافر و لوان سر و حالی یا الهی یا صفی یا سبک
 و عذابک و لکن حسن عطفک و مرا به یک بعضی الصفر علو و عبادک و اللطف لا اذنا
 اسئلك باسمک الله جعله سلطان الایما بان محافظی بسطنتک و اذناک
 عن کل بلاء و مکروه و عن کل ما الا اوارده اذناک و انک انت علی کل شیء قلیم
 و جسمی از مرضی مانند آقا میرزا محمود کاشی و آقا حسین آقا و میرزا آقا جان و عائله آقا رضا و عزیزم
 بنام دست این مناجات پرور چشمه ای شفا یافتند و سحر همین در عافیت مشقت مذکوره کمال

ایمان

سال هجرت و هشتم

۱۸۶۸ م

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری

ایمان دستقامت و مسرتی که در محضر ابی دشتند ایام دلیلی را با دکار و آیات و الواج و مناجات میکند زانند و مرابطه با من عراق و ایران و غیر ما با محضر ابی مقرر طوع بود بلکه غالب از مقرر سبب خبرند هشتند و سخت پریشان شدند و اعداء اخبار کذب مخرنه هر سو گنزدند چنانکه از ارباب اصفهان انتشار دادند که شمس جمال ابی عزوب یافت و بر بنائیان را بوحشت و هتکارانند ^{اوروند} تا بالاخره با یکدیگر مشورت کرده بواسطه فکر افغانه انگلیس در جلفا محاربه نموده خبر بدست و قبش آن بیاسود و در عین حال مصائب و بلاهای وارده از هر طرف روی شدت میگشت

فتنه در آباد

در قصبه آباوه تحریک و تهمیج سیدی روضه خوان فتنه و هیجان بمعارضت با احکام که چند ^{سال} بود در آنجا طلوع و قیام نموده برخاست و حاجی قاضی از علمای مستنفذ قصبه استناد ^{کبری} از اجابت فرمانداد چندان خوب و نازبانه روند که بدشس مجروح و غرق چون گردید و بعد ^{توین} با ارمونین برآمد و مذهب اکت سعایت و سکایت از استناد علی اکبر مذکور نشتر از روزه ^{نشدند} و الی انفس معتد الدوله فرهاد میرزا نوشت و والی استناد را بشیر ار کشید و لی جراحات ^{نشدند} دیده از منقریات و مظالم مجتهد اطلاق یافت او را از آباده بشیرار احتضار نموده تو قیتمت ^{نشدند} و استناد را با لطف و مهربانی باز پس فرستاد

فتنه در نور

علما و عقیدتین نور سعایت از بستگان جمال ابی و اجناسی تا اگر نمودند که در صدد خروج ^{دولت} میباشند و بجای میرزا خاقلی حکیم برادر جمال ابی نسبت دادند که مبلغی از نفوذ برایشان از ^{دولت} در نظر مقرر نمود رسید و بدعت مردم با مردم برید مشغول است و شاه مقرر شد حکیم را دستگیر کرده

سال هجرت و هجرت ۹۵

واقعات سال ۱۷۸۸ هـ ق

۱۸۰۹ م

عجیب بر بود و اینکه مسجد داخل شد خود از دست مردم رها کرده بر غیر برآمد و نظمی وضع در
 حضور این امر او کرده در خانه مقال لوجی از جمال اسی از بغل بیرون آورده با آنک
 جناب ونداسی بر رفع قیادت کرد و مردم هجوم کرده و پیر از غیر با این کشیدند و ضربت بسیار
 وارد آوردند و فی الحال جمعی ملا غلام رضا را که مردی مشهور با بابت و تقوی و ایمان کجالی
 اسی بود گرفتار کرده سر برهنه و شالی برگردن انداخته مسجد آوردند و هر دو مظلوم را کتک
 زنان و لعن گویان بازار بر زدند و هر که رسید با هر چه که توانست ضربتی بر ایشان وارد
 چند آنکه باین بر ملاکشان نمودند و اجسادشان را بخانه که معروف بفریب خانه بود انداخته
 رفتند و بخانه ملا غلام رضا رکنه تمامت آتشیه و شبانه را بغارت بردند و در شب
 در آنروز تا وقت مغرب بر پا بود آنگاه مردم متفرق شدند و در آن هنگام دو مظلوم مجروح
 مذکور در غریب خانه بهوش آمدند و هر یک دست بگریان آید بگر انداخته روی هم را بویستند
 و تنبیه و تبرک گفتند شوق و تشنج بر ثبوت و استقامت نمودند و تنی چند از اجداد
 خود را بدستار ساعده ایشان را بر آورده بخانه خود بردند و بمحاله پرده خستند و بعد از چندی هر دو
 به بر روی پا خستند و بظلم در طبس نزد عماد الدوله گمران شتافته شکایت کردند و گمران
 نامورین و بیون فرستاد و چند تن از رؤسای اشرار را دستگیر کرده مجربس نمود ولی امر
 معنوبه را از جهت نفوذ نامورینست مسرود دارد و اینکه نامورین حکومت طبس گرفتند
 محمد ابنای نوین و قهرض نسبت به مظلوم مذکور نهادند چنانکه هر دو با چهار جابرت از وطن
 اختیار کردند و سر به بیابان و اطراف قرا ناده برگشته و سرگردان گشتند و در بر خیز
 شهنه محل در طبس علی اکبر از اجاب گرفته نزد میر علم خان امیر و گمران قایلین بوند واد

واقعات سال ۱۳۸۶ هجری قمری

۱۳۶۹

منزل به آثار و الواج از آن مظلوم همی نمود و چیزی به دست نیامد پس نامورخانه که بلائی عباس بخاک که
 درویش در آنجا منزل داشت بفرستاد تا نقش نقش از الواج کند و نامور بفرستاد تا آنجا که
 درویش نقش جبلت درویش است و کربلائی عباس از حسین درویش را تسلیم وی کرد و کربلائی
 صندوقه مخزن الواج را قبلاً از فرجه حسین بیرون آورده مخفی نمود و نامور خرمین را نزد امیر برد
 و در درویش در شب خوب بسیار زود و مدت دو روز در چهار پنج نگه داشتند و تمامت صفتی
 برش را یک یک کنند و معذاکت در آن حال که کربلائی حسین پهلوان مرای بنفش را
 بدست پیچیده یک یک میکند باین بیت بی در پی تفتی ایی کرد ای قادر قدرت فلان
 قدرتی ما قدرتی همی بر این بدست نایب اگر چه فریه سرچاه سپردند که در آنجا محبوس بمانند
 اذ او را آنجا در جای محبوس نمودند و عاتقش مدتی بجز ماندند و بالاخره برادرش
 مشیت الله را برای کسب اطلاع بقایات فرستادند و همینکه مشیت الله سرچاه آمد او را
 بزرگ بستند و بعلی آباد که آن هنگام حاکم بود کشیدند و در آنجا راه ضرب ازین بسیار
 وارد ساختند و در علی آباد چندان زجر و شکنجه کردند که از اینجهان پر برنج و عمارت گذشت و در
 آن هنگام نوزده سال داشت و جسدش را امیر اجازه نداد که در علی آباد دفن کنند بلکه در نوحه
 خاک پرزند و درویش علی کبر مدتی در حبس بود و بالاخره حاجی میرزا ابراهیم شریعتدار سردار
 کتبات میر علم جان استخلص در اجابت استخلص شده بقو جان رفت و در آنجا در زند
 و نیز اعدا و شرار بر رویه بقصد جان و مال بهائیان قریه صغیره زیرک واقع در قریه نصیبه مذکور
 بقصد تعرض عده که چیزی قبل ازین هنگام قبول ابراهیم کرده استوار در ایمان نیستند
 حمله بردند و چندان ضرب و جفا وارد آوردند که برخی از آنان مجروح و دردم شکسته شده مدتی

در این

سال بیست و نهم ۹۷

۱۸۶۸ م

واقعات سال ۱۲۸۶ هجری

در بنبر و تحت مجامع بسر بردند تا تحت باشند .

اوضاع و شدائد ایام حبس در قسطنطنیه

سینه مجروح صفحانی و آقا جان بیگ تبریزی سابق الذکر که همراه موکب ایبی وارد عسکارتخانه شدند پس از چند روز در آنجا است قیصر محمل از حکومت نمودند لاجرم ایشانرا در حجره نوقانی مجلس حکومتی که مواجبه دوازده بلو بود مسکن دادند تا واردین از اجابب شناخته حکومت اطلاع دهند و دست ابواب مرادده و معاشرت جمال ایبی گردد و عقائد و اوام مالی نسبت با عجم و خصوصاً نسبت با مرید بیع نیز مساعدت و موافقت نمود و حکومت با اجراء اغراض و ضمناً وزیریک با باغ اعراض و عترت دادند و با کمال عباد و اهتمام با اجراء منظور مذکور برداشتند و افکار عمومیه مالی عسکارتخانه و در آنجا نسبت با بیضا نفع از این مختصر باید قیاس کرده که در به و ورود جمال ایبی حسب شهری که یافته بود ابنوه مردم مجتمع شدند تا خدای اعجاز را تماشا کنند ولی چنانکه نظرشان به تاج مبارک افتاد و جمله لا اله الا الله محمد رسول الله را خوانند و نیت حاصل کرده دیگر از این نیز ازین سخنان منع کردند و با جمله حکومت نهایت شدت بجهت در مخصوص مجری دادند ولی اعزّه و محترمین بلدهند بر ج طنفت شده مائل بمصاحبت و معاشرت گشتند و در همان ایام اولیة سخن طیبی که با همگان برای واری احوال بیماریان مذکور بقتله آمد ملاقات و مکالمه با عین اعظم کرده طنفت و منجذب گردید و او صاف عظمت سخنین برای اهل بلده بیان داشت و بر حیا دیگر نیز در خارج و در محل قسطنطنیه ملاقات رسیده شیفته اخلاق و عرفان و بیان گشتند و هر یک یافت که واردین و سخنین قسطنطنیه از رجال عالمقدار و دانشمندان کبار میشدند و جمال ایبی برای اینکه سلطان عبدالعزیز و ارکان دولت عثمانی را از معاشرتشان با اهل ایلی همناک بودند و مخصوصاً

سال نهم و نهم

۱۸۶۹ م

واقعات سال ۱۲۸۶

تبلنج امر به بیع را در آنکه و شدت منع کردند و کتبش و تفسیرش میگرداند امر تبلنج را در عکا و بلاد فلسطین
 و سوزیه حرام فرمودند و ابواب طاقات خود را بر روی مردم بستند و آنرا برهنه عنین اعلم و اگر باشند
 تا معارف عیسیه و فضیلت و مناقب علیمه وقت بیان و معاشرت حکیمه اش سبوح و قبح از آنجا
 منتشره و دهم و بییم طاریه پاک و مظهر سازد و مردم خود بطریق از بدی بیعتام ایسی و عکلت امر بزند و
 معاریف عکا در اندک زمانی طالب و عاشق مصاحبت با آنحضرت گشته ارباب معاشرت منقطع گردید
 و برخی شدت طلب و امر از توسط ایشان در شکره بجزایر ای شرف مشول یافتند از آنکه شیخ
 منشی عکا با آنکه غرور و تعصب نهی و قوی شدید داشت چنان مجذب و فاضح گردید که دل از
 مصاحبت بکنند و عین بعبور از بازار و مجمع انام عنین اعلم را بر خویش مقدم داشته با هم
 از عقب میآید و زوی در راه ایشان بجهت رفته تشریف بجزایر ای یافته سواد اشول از
 داشت و جواب شنیده قانع گردید و احمد افندی جراح که ملازم مشکریه بود در سبک صاحب
 شد و بعد از آنکه بجزایر ای سفر کرد در آنجا بخیل اجاب درآمد آورده اند که نزدی کن
 اعظم و جامع عکا مشول برضو بود و شیخ محمود از متعصبین عکا شناخت و بازو ایشان
 گرفته بچین شدید رسید و پسر فدائی جواب گفتند و میگویی آیا خوانندی شنیدی که مولی اکرم
 فرمود اگر موا الصیف ولو کان کافرا شیخ بخیل شد و رفت و باری دیگر خویشرا مقصد ضرار
 بقنده سازد و عنین اعظم و بر انکرم کرده شمه از نصاب و اخلاق بیان نمود و شیخ منصف
 در ارج گشت و بعد از چندی باز بقنده شناخت و اصرار نمود تا درین بجزایر ای بار و آند و آنکه خوا
 دید و شنید و فائز با بیان گردید و نیز صالح افندی و حاجی علی مصری حصر باف و پسرش
 که از اقویاء جمور بلبل بود و عنین اعظم و استور جمال ایسی بجوم حیا که هر یک خرقه و صنیعی میآید

سال نسیب و نهم

۱۸۶۹ م

واقعات سال ۱۲۸۶ هـ ق

نزد حاجی علی صفت حسیب زنی آریخت و غیر هم عرفان و ایمان حاصل کرده بحیثیت حمایت پردازان
 و از آنجمله متصرف عکا که کردی از پاشادادت شام بود بشا به علم و عظمی عظم ارادت و اخلا
 حاصل کرده شی و محضرش جمعی از علما و معارف سلیمان و نیز جماعتی از علما پر دستانت گزوه
 از محترمین سیحان بلد مجتمع بودند و هنگامه خاوره و مناظره دینی گرم شده و سیحان با دلائل قوی
 اثبات دیانت عیسوی کرده بر اسلام حمله نمودند و حاضرین از علما و معارف مذکور سلیمان عاخر
 و تبحر شدند و این فتوح بر پاشا سخت مؤثر گشت و بیانات عظمی را که گاهی شنیده است
 بخاطر آورد که سبقتی در ستاده و او پیش حضور نمود و ایشان قبول فرموده و در مجلس مذکور شد
 حضار بر جاستد توافع کردند و پاشا بحال و تامل از حضورشان کرده مبرض داشت چه عجب
 و خوش موقع بود که قدم رنج فرمودید عظمی عظم بعد از صرف هفته مسائل طرفین بر آسماع نموده
 هر یک جوابی کافی دادند و از آنجا که به اقرار و اعتراف بر علم و فضلشان و نیز اظهار حیرت
 نمودند که تاکنون احدی این مسائل عامه را جوابی چنین حکم و متین نگفت و اینرا فقط نسیب
 الهیه توان خواند آنگاه ایشان مسائل آردان پرسیدند که در جواب اظهار عجز کردند و محتر
 و سکت ماندند بالاخره بعد سستی که ناطق زبردستی بود بدبطریق اقرار و اعتراف و کمال
 کرده گفت درین شکلی نیست که عکا بالنسبه بولایت شام شهری کوچک و غیر معتبر است
 شام از مرتبت اولی در حسن میباشد ولی معذالک ما که در عکا نشو و نما کردیم برای شام
 که بشام بریم و مرادش آنکه درین مسیح مانند عکا و اسلام مانند شام است ولی الف با و اعداد
 مانع از تغییر و تبدیل میگردد و در مجموع عظمی عظمی با ایشان چنین فرمودند حال این جواب
 که بیان حقیقت حال شماست ختم کلام قرار داده سخن را ختم میکنیم و پاشا و حمایت حضار

سال بیست و هشتم

واقعات سال ۱۲۸۶ هجری

۱۸۶۹ م

از ایشان شکر گذاری و اظهار منزلت نمودند و از سوی دیگر خبر استعمار جمال اسی در چین اعظم
توسط خیل زندی و اجای مصر و غیره بمجمع اینطائفه در بلاد ایران و عراق و غیره رسید و
برای درک زیارت و تحصیل اطلاع و تحقیق بر خدمت و نصرت پی در پی بنرم نگاهداشتند
و با اینکه حکومت باغ و سید محمد کج کلاه مواج در روز و مقرر بودند شیخ عت و تیسر خیر
برای مشول بقصد می نمودند و چون بصلت مواج مذکوره و دخل در بلد غالباً میسر نمیشد ناچار
در خارج بلد مقابل فیلد قرار میگرفتند و جمال اسی از شبناک حجره ملاحظه نموده بادت
خویش اظهار محظنت می نمودند خیل زندی خود را بکار رسانده وقت بمنوی در حل
شد و بجامع جوار زفته شب میخوته کرد و زنده را می گشت و بی توسل ببلدات اجاب میفرمودند
بر سر سویی رفت و بلا آخره پس از صرف نظر در جامع مذکور با قاضی قاضی شیرازی بنفاد فیلد
دار دیدار یکدیگر و اطلاع اخبار میبردند و شب با حسب مقرر در خان جوینی بمانند و علی ایضا
بعضی از اجاب زده می رفته پیام جمال اسی را رساندند که در حالی مجلس حکومتی بود و بزنگ
سید محمد کج کلاه مقرر شدند و خبر حکومت داده میساز و میکنند و او ایامی چند بنوع مذکور
بسر برده چاره جویی نمود و زندی اولی نشانه میگشت و سید محمد با بعضی از غمخیزان برای
بتمام از آنسو گذشته بر اوید و خبر بگرفتند و او که قاضی معروف خیل زندی همیشه نشانه
فیلد و فساد شده اجزا در زندان حکومت مهران فساد و اینک در زندان فیلد و فساد کرده قرار
شد و خیل و دست که نایب فساد میفرموده و واقعه را بنفشه پیام کرده جواب از محضر اسی
رسیده که سید محمد در مسرای حکومتی آنک کشیده پیر همین آورده اظهار داشت که این شخص
ببسیار سیاحت طامخیز زندی معروف از اینطائفه است و احوالی را بر شمرده حکومت

بسیار

سال بیت و منعم

۱۸۶۹ م

واقعات سال ۱۲۸۶ هـ ق

تبیح نمود و لذا بعد از ظهر خارج شده در حالی که اطراف باشش نادرستور داده شود و این پیام در روز سوم قبل از ظهر بد رسید و نظر بانیکه عضن عظم صلاح داشتند که در قدس برو و جمال حاج مصداق بقیع غیر مایه پیش فرستادند و امر حرکت بدان سو دادند و او با بعضی از ارجاب که پیام آورده حاضر بودند و داع نموده غنیمت نمود و چون بدو وارد رسید سید محمد که منزه بود و بر اوید و بصیطنیه خبر داد او را گرفته بسرایه بردند و پس از توقف و بازخواست اخراج کردند لاجرم بادی پزار حضرت فرستادند و در قدس قرار گرفت و بعد از او میرزا مادی شیرازی محمد حنفی تبریزی ملقب بمصنوع بانکه در تجاری از دولت ایران بقصد اقامت و تجارت کشت در عتقا وارد شدند و صیطنیه نزد دروازه بنوع مذکور حواستند اما از اینر مانعت نمایند و ایشان بویکیل فونسول دولت ایران مصدقش معنون مرجه کردند نائب فونسول مذکره ایشان را دیده حمایت کرد و لذا منعم شده مسکن و دارالتجاره خنیمار نموده و مرکز در رابطه شد و میرزا مادی مذکور بنام عبدالاحد نزد اجاب مشهور گشت و خلیل مذکور پس از آنکه مدت چهار ماه در قدس بیت اللحم و خلیل الرحمن بنانده پیمانہ صبرش بریز گشته سوی عظم ششایت و در خارج بنگار روی بقتله همی طرف کرد و هنگامی که بنام مشغول گشت بادی ابربان بنگار نمود ناگهان باب ششباک قلعہ باز شد و جمال ابی عیسان و نمایان گردید خلیل تقریباً عیسان

محمد حنفی منصور ترک و عبدالاحد شیرازی سنینی چند در عتقا بشراکت تجارت کردند و موفق بمبعضی خدمات شدند بادی اندک اندک بواسطه معاشرت با بدان دچار اعمال سوء و مخروم از رضای ابی گشته منعم بصورت عیسان در گشت و بساط تجارت و عتق عبدالاحد بر چیده شد و او در سال ۱۲۹۹ در گشت

سالی هجرت و هجرت

۱۸۶۹ م

واقعات سال ۱۲۸۶ ق

بدایع حال در سوز و گداز بود تا باب شبان گشت و آفتاب غروب نمود و او با چشم شگبار
 بدروازه عکار رسید خواست داخل شود در درازه بان ویرا شناخت و با شفقت و عظمت
 گفت نوعی برو که آنستد تو را نمینند و چنانکه سازد پس بجایع داخل شده نماز مغرب بجا
 آورد و بیرون آمد و تصادف با عبد الاحد نمود و اشاره کرد تا در عقبش روان گشت و چنان
 جوینی که مسکن و سجنر عبد الاحد بود داخل شدند و مصداق محموندند و قرار یافت و عبد الاحد
 بدو گفت که غصن اعظم اطلاع فرمودند که نبیل در بیرون عکا است لذا من میخواهم بیایم و تو را
 تبدیل لباس داده بشود اول کنم ولی چنانکه ای فرمود او را بحال خود و اگر ازید و جعفر تریزی ای
 بهمانه فرزندش شالی دارد تشنه شده و شاید دهانجا ماند و هیچ نذر بعد خبر نبیل را بواسطه آنجا که
 با ضبطیه بازار آمدند بعضی اعظم رساند و پس از ساعتی جعفر آمد و ضابطی منضمل صادر
 از قلم ایسی دلجوی دیگر که بشارت قرب فتح باب سجن در ورود اجاب تبدیل شدت برفا
 در آن بود برای نبیل آورد و دستوار رساند که تبدیل لباس کرده در حجره عبد الاحد ماند
 مدت چهل شبانه روز بنوع مذکور در آنجا اقامت کرد عبد الاحد و جعفر نذر را در راجی بستند
 و بازار میرفتند و نبیل تنها بر سر دروازه شب منزل میماند و گاهی بعضی از اجاب از قلم ایسی
 میآوردند و خلیل منصور سگر کاشی اول کسی از اجاب بود که بچینا آمده مقیم گشت در این
 و مسافرین بهمانی را پذیرائی ایسی کرد و بواسطه ایسی احوال واردین را بمحض ایسی اطلاع نمود

در قدس میرزا حسین طبیب مصنف را دیدم و از مردن میرزا مهدی که کتاب بدیع در جایش نازل شده بود خبر داد
 که بدترین عذاب امراض است که آرزوی ریاستی که سید محمد باقر بوده و او بنحاک برد خلیل زندگی

سال بیست و هشتم

۱۸۶۹ م

واقعات سال ۱۲۸۶ هجری

دوستوری که میرسید مجری پیداشت و گاهی خود بعنوان مس فروشی بکار آمده احوال
داردین را خیر میداد و مرسلات را گرفته بهر جا که لازم بود میفرستاد و نیز استاد اسمعیل
معمار کاشی که معین طهران و معمار شاهی شد و در بندل و بخش و خوشگد زانی و معاندستی
بود از طریق موصل رسید و در خارج حیفاً سوره شبانک قشله با آداب کامله بسناده و جمال
از شبانک با توجه شد قطف و غنایت فرمود و او دولت ضعیف چشم ندید و مدتی در
منهات عشق و پیروی با انتظار استاد و عامله ایی از ملاحظه حال انمومن مخلص متاثر
همی گریستند و بالاخره با زودی اتفاقاً معین آمدند و در دیده بغاری در کوه کرمل حیفاً در شبها
انگشت جنت و بخورده فروشی در عکا و حیفاً و ناصره امور معاش خود را تهیه و اداره کرد و نیز
آقا اسد به برادر خلیل مذکور و پدر جان فرزند معین حیفاً شدند و نیز آقا میرزا محمد علی قاضی
(خلیل قاضی) با سوز و کداری عاشقانه بغیرم زیارت رسید و بسوغ مذکور مواجبه شبانک قشله
زیارت نائل گشت و بورد و عکا نیز موفقی گردید و مدتی در خارج بلد گاهی دور و گاهی نزدیک
شده ایام را بقناعت و آرزوی زیارت گذرانده و بعد از آن نام مسیحی از اهل سرزمین را بطهور
ملکوت آسمانی بشارت داد و ادبی ستر و حجاب مابین مسلمین و مسیحیین از اعراب بقوه
روح القدس قیام کرده و لسان بیان در زبان گشود و با کتاب قدرت و انجیل پسند لال
و استناد بر حقیقت این امر نمود و نیز نعمت بر جهاد با نفس آورده و تهذیب اخلاق و اعمال
موروثه و ماخوذه از همکیشان و هموطنان نهاد و بالاخره از شدت غلبان غیرت برای آنکه
نویست اعمال خویش را مطابق با تعالیم مقدسه بدیده نماید خود را انحراف کرد و بمنزله
مذکور بتخلیل نمودی که غرض عظیم بوی داد تبرک جسته سرمایه کرده است و دوره کرد

سال بیست و هفتم ۱۰۴

۱۸۶۹ م

واقعات سال ۱۲۸۶ هـ ق

انجمنه و بامید لقا، ابهی بدوره کردی درب خانه ما اشتغال جسته در ناصره اقامت گرفت و
 پسرانش آقا علی کبر و آقا میرزا احمد با اتفاق او بودند و ب از داروین را ترین که از بلاد بعدیه آمده
 و بیست مواضع مذکوره موفق بقضاء شده مرجعت نمودند و با بکله سید محمد و کچ کلاه بنوع دیگر
 مانع درو زارین و سبب قطع روابط بین سکا و بهائیان گشتند و نائب قنصل ایران یقین نکا
 نیز وسوسه کرده بمعرض او داشته چنانکه آقا عبد الرسول زار زنجانی در قضائش لمدی او دروغ
 نموده گذاروند که فائز بقا کرد و نعیم افندی از اهل قبرس که جوانی با فضل و کمال بود و بتلقات
 مشکین سلیم و همراش متذکر و مندرقا میومین شده و نعیم زیارت بقا آمده در شکر شرف حضور
 یافت و شرح احوال ایشان را معروض داشت پس از ایامی چند که حضرت عودت حاصل نمود
 و کاتبی از غرض اعظم برایشان با خود برد سید محمد و کچ کلاه دانسته بنائب قنصل مذکور خبر
 دادند و او درین راه جفا رفته مکاتیب از نعیم گرفت و سبب شد که او را تقریباً شش ماه در بند
 محروس بسته شد و در آثار تقرضات نائب مذکور هر چند غرض اعظم او را نصیحت کرد و سوزناک
 و نعیم افندی پس از مدت فکوره بولنش برگشت و در بزور در امور مالی و عطف مقام تنگی با
 و چون قبرسین است حکومت انگلیس افتاد و بر از اعضا مجلس اعیان منصوب شده و با بیان
 سفلی خلیف برایش معین نمودند و بعد اباد و پسر خود بقا آمده شرف حضور یافتند و اجازه گرفته
 پسرانش را بسلا مبول برای تحصیل در مدارس عالی فرستاد و چون از او پرسیدند از آنکه
 موجب ادیت حبس شده خبری دارید یا نه در جواب میگفت که او را بچند آگه هشتم وارد
 ندارم ولی زائب مذکور در اندک زمانی ثمانت عاونه اش از میان رفته شک و در اش منضم
 و خود مرین و بتلای بقدر فاقه شد و بمحض ابهی آمده اظهارند است و توبه کرد و اصحاب در حال

۲۲۲

سال عبیت ۱۰۵ هجری

واقعات سال ۱۲۸۶ هجری

۱۸۶۹ م

تقرضات و موانع مذکوره هر چند روزی از اعمال سید محمد و کج گناه زمام صبر از دست داده و بجزای
شکایت میکردند و جواب میشنیدند که منعرض نشود و بخدا واگذارید و چون از حد بگذرند اخذ میشوند
و در عین حال نفوس شهوره فی از اجاره زائرین بفضله تشریف حضور یافته و امور خطیره صورت
گرفته از جمله نفوس که در آن ایام وارد شده زیارت نائل گشته حاجی شاد محمد امین البیان
منشادی و حاجی ابوالحسن (امین) اردکانی و حاج شیخ علی بزوی و میرزا آقا بزرگ (بدیع) ایشانی
و حاجی عباس ناصر بعدادی و محمد برهیم خیاط و استاد محمد علی صباغ از اهل فراساده از و راه
نابغه نرود و غیرهم بودند و دو ایمن مذکور که تفصیل احوال آن در بخش لاحق میآیدیم با استغناء
تجارتی بعنوان حج و تجارت چون از ایران غم درود با برض مقصود و سخن اعلم نمودند طریق آذربایجان
و خاک عثمانی را پیچیده وارد خاک شدند و بعلمت موانع مذکوره در حال قشله میسر گشت و حاجی
ابوالحسن مال التجاره را فرودخته بهار بطرف کبک گکاشینیم بواسطه بعضی اجبا بقدم محضر ایبی کرد
و دستور فرمودند که چون برای ششوی بکرمانه بلد میرند او نیز بعنوان استخام بجام درآمده موجب
از دور زیارت کند ولی تقرب بنجود و حاجی از استماع پیام و دستور مذکور با کمال سرور بجام
سخت در سختن جمال ایبی زیارت کرده حسب دستور اظهار شناسائی و ایمان نمود و
صحن حمام همیشه نظرش به بیکل مولی الانام افتاد که لکت بر کمر بسته خضاب بکنان نمودند و
محل را خالی از اینها نگریست زمام خنیا از دستش رفت و دعوت برانده ایشان افتاد
بوسه زند ماگهان پایش بفرزند و سرش بشکست در آنحال جمال ایبی بلین عمر فرج از طفت
و فرج و نذکر بود، فرمودند قرار ما و شما چنین نبود و حاجی بدین مقدار از زیارت با چهار کتفا
کرده حسب الامر مر حبت با یران نمود و با جمله بواسطه مسافرت زائرین مذکور و غیرهم الواج

سوال بیست و ششم

۱۸۶۹م

واقعات سال ۱۲۸۶ هجری

و مکاتیب عیدیه صادر از قلم ابی و بعضی از اصحاب در باب کثیبت مهاجرت از ادرنه و احوال فتنه
 با حاکم عراق و ایران رسید و نیز نسخه از لوح فارسی حاوی خطابات قهریه بر مین دولت عثمان
 را با خود آورند و ما در اینجا مبنده ای متفرقه از الواح مذکوره را برای ارائه نمونه ثبت
 منها بده بسم الله العظیم بلافیاض ان باعبد الناظر الى الله فاعلم بان ائمة القضاة
 و امضى ما نزل في الواح مالك الاسماء واخرجوا العلام من ارض السرة فاعلم مبين و لما
 خرجنا بكت علبنا من كل المال وظهر فرغ الكبرية في ذلك اليوم العظيم و ما مر بنا على
 شجر جبرياد من صدر الورد اورد عنا فيه من من اسراء الله المهيمن العزيز القدير
 فوفى فلهما الجحيم وان ذلك لعظيم وحكمم و قد قلت في كل حين آيات و عظمت في
 كل ان بيئات السننات منها جود اهل بلاد الاممى تا الله بها استجرت اهل
 المشرقين انا جونا اهل السموات في سر و مبين و نحن عظيم اما المشرقين بما ورد
 علبناك بعباد الله و اما السرد و عمار و اشراف شمس الاستقامة عن اهل
 العظمة و الكبرياء كذا ان فضلنا ان تفصلنا عما ورد علبنا من الغافلين و كنا
 طار في هوا الاستياق الى ان وردنا في شاطئ البحر الا استوى جبرياد فاعلم على
 الطلک و جرت على البحر الابيض و سزا الى ان بلغنا مقابل مدينة التي سميت
 بالاسكندرية فدخل علبنا في من اهل الابن و حضر لظاء الوجه بكتاب عرب
 مبين الذي كتبه احد من سفف المضاوي و جذا منه و احضه و حمد ربك العظيم

چهار ساعت و بیست دقیقه و سی ثانیه از شب شنبه ۱۵ دی که گذشته تحویل کمال واقع شده .

سؤال بیست و نهم

۱۸۶۹ م

واقعات سال ۱۲۸۶ هجری

و قد امرنا عبد الحاضر من العرش بان اوسل اليك صورة كتابه ليصرف كفت قلبه
 فذره ذك واخذه بايدي الفضل وجعله منقطعاً عن العالمين فلو تم النظر في
 تلك الآيات التي احاطتنا بالبلايا انه اشغل بنا وحي وذكري على شان
 ما منعه الفضايا كانه خالق من كثر رحمة ذك الغفور الرحيم ينبغي لكل انفس
 بان يكون ثانياً في حب مولاه بحيث لا يمنعها ما يطهر في الابداع كما ما منعه
 هذه الفتنه الدهماء واستضاء فوظلمها كذلك كان ذك مقدراً على
 ثباته وانه هو الحاكم على ما يريد لو تذكر كل ما ورد علينا من النيران ولكن فاعلم باننا
 نكون في فرج مبين وفي كل ما طهر الحكمة فوف بطهرها الله بالحق والحق
 العالم بهذا الماء الذي عذب منها الكثر والسبيل فداو لنا اليك
 الوالحا ما ذكرتها اسم احدنا عطل واحد منها من نجد في وجهه نصره للشهم
 وذك بك بكل شيء عليهم

ابتعد فقير من مبادركم كرهه فغصبت عركت ارض سرديا ياي ودرده در آن تايم از دكرد بيان و خامه و بنان اين عبد خارج است
 لم يصبها انا بعد ربه و ربك شني ولكن جيت الامم مختصر عرض منو دك شني از شهبان ساعت گذشته انور بودند كه جواب اسم ابد حال
 باحوال فرموده ايشان كه تا صدمه مفصود بودند در جانوقت از شب بودند مال بگيرند و در آن ارض خارج شوند اين بنده مخبر كه حشيت
 حسب الامر ما مرشد و حضرات مع اصباح خارج شدند بعد از چند ساعت از حين خروج ايشان آمدند و استغفار احوالشان نمودند كه
 چه شدند و كجا رفتند جواب مختصرش كرده و رفتند بوم بعد بفته ساعت شصت جمع چهار از باجره و غيره كه در سون شمول بودند جمع
 روزه بابت بوجس نمودند و اطراف تيب بفته ضناط عكره گرفتند و از باب شهنی آمد خدمت حضرت اعظمه معروض داشتند
 حسب الحكم بايد گفت بولي كه شريف بر بند و بگر چه عرض كنم كه چه واقع شده تقصیمی كه جمع آنچه در بيت بود بسم ابراج تباراج رفت و بعد

بسم الله الرحمن الرحيم وياخذ كيف يشاء فذلخها الطافون من ارض السربيلم صباين الى ان
 باعنا الى شاطي اجسروكينا الفلك بامر الله الملك العلي العظيم وزيك فمحل انسا
 اياتك الرحمن وبها استجذبت هذه الطائفين الى ان ورونا في هذا السجين الكبير
 واخذ باب السجين جنود الظالمين واول من روجه الى الله في هذه الارض من تنجى بالحق
 ورفقاؤا بالظاهرة واحده وسمع نجات الله انه لرجل ايمان فقبل الله منه ما اجل
 الشان في سبيله وبعها في الرجوع ان ذلك هو العلم الخبير وعن ووايه دخل
 عباد ووما فاوا بلفاء العلام بما اكتسب ابي الطالبين لكل فدم من الله العظيم
 كذلك نزلنا عليك بعض ماورد علينا المطلع به وسمع نداء هذا للظلم من ^{الظلم}
 البعيد وندك ربك في كل الاحوال انه مع عباده الذكربين واليهما اعلو عباده الذين
 استقاموا على الامر وكانوا من الراسيين والحمد لله رب العالمين

يا صبي فكونوا في كل ما هو در محل خود برود وكتب تجارت خود مشول شود دوازده نفر که در خدمت حضرت ابی باذره وارد
 شده اند باید در خدمتشان بروند باقی خود مختارند نفسی قبول توقف نمود و جمع از شیاء و اسباب اوضاع خود گذشتند
 و عارف خستیا نمودند مخصوص چند نفر تا جبر بودند که در سنه قبل وارد ارض سر شده بودند کل از اسباب خود گذشتند و خست
 کلی بر آن نفوس او شد و بعضی اسباب را بعینت نازل فرخند و نفوسی که خستید در دادن وجه تعقل نمودند و ایشان معانی شدند
 از مال گذشتند و بخیر و اجلال محقق شدند و یک نفر هم خود را ندانند که دلوله در شهر افتاد و اکثری از قائل هرل بخیر آمدند
 و بسیار سخنی بیان آمد فرمودند که این نفر ختم است و باید بدم عا اینه فخر الامور نونکا باری اگر خواه تمعید سالار حسترا
 معرض دارم الملول خواهم انجامید و لکن بسیار محبت آید و بعضی را کف و طرا بجمع دولی و مستند دوز در حرکت
 عرفای غریب بر باشد با هفتاد و دو نفر از ارض سر با غریب کن توجه فرمودند و بر وجه عرض کنم که در راه چه حالت خرسی است داد
 و آه جمع بشل آنه بعیش میروند و دیگر چه عرض کنم از آیات بدید که در هر چیزی ظاهر و مجید است غایت غایت است
 و بعد در روگما بول شیم عمر اندی من بشی مخصوص با پنج نفر اون باشی او در شدند معرض است باید بکجا شیر نریزید

۱۸۶۹ م

واقعات سال ۱۲۸۶ هجرت

بسم الله الاقدس المفضل ان بايتها الناظر الى الوجه فاعلم بانا وورثنا مع ابن
 انفس في حصن المحكا وانها اخرب البلاد كلها وغد خرجنا من مدينة السرفطع لحدوث
 عوزا للعدا و في حين الجول في هذه الارض نبت احد نفض في البحر خرافا للشراف
 وظهر من غلها فوقع الاكبر في المقامين فبحان من قلب العباد كيف ثا، وبتدس
 من اوار بفضلها وانه هو العزيز المفضل الوهاب ايضا بسم الله المهيمن على الاشياء
 فدكان عندكم الرحمن في سخن آذربايجان فبان امك الحسين بد الفضل
 واطرب الحسين بد العدل مع ان له عنده مجموعته بمشركي شأن من الشئون وانا نكون
 في التلبس مع سبعين انفس من الدين طاجروا مع الله ومنهم انفس محدوديات من
 الذين نبذوا ما عندهم من الخراف الدنيا وما وضوا بالخراف و طاروا في هوا الاشياء
 الى مقام ما منهم الدنيا عن الغار وقيم العزيز المنار نسل الله بان يفهم على حسب
 ووضي وخط الكحل عن النفس والهوى لطوفوا في حوله وجركون باهره انك لا تفعل
 فذكرت ان اذكره بوجه ووجهان انه يهربك عن جنود الشيطان اياك ان تفعل
 فوف نفق الدنيا وبعين الملك لربك العزيز المنان .

بعد دراپورنه منزله سمت هكاشدیم قرب بمدينه نعلك السناد وبنایق شریف آوردند و چهار نفر از حضور
 نمودند جناب سیاح و جناب شكین قلم و اما خبر باقر و اما عبد الغفار حمرانده می فرموده است كه نام بریم این چهار نفر را
 بتعبیر بریم حضرات نباله آمدند بعد از چند دقیقه مفارقت جناب قبا عید الغفار خود را از عرشه کشی جبرانه است و
 روحا من حبه و انظاره و تركه و استقامته و بعد بگیا آورد شدیم در شد عسکره منزل دادند و شب در و چوبی در
 حرم نبود با شام فرستاد انهم باطفال داده شد و هو اور شدت حرات و گرمی و آب شور و فدا می مخالف دیگر
 معلوم است كه چه گذشته و لكن از فضل الهی در کمال بدح در بیان بوده و مستیم خوف بنصره عباد باكن و آ

سؤال مہتمم

۱۸۶۹ م

واقعات سال ۱۲۸۶ هجری

ایضا بسم الله الحاکم علی ما بآء، فذبح الفلم عن ذکر اسرار القدم وبتدک علی رجبنا
 ابواب اللؤلؤ والمخرج لدا مسکنا العالم فی اطهار ما کثر من لاسر لان الکلاب من اهل البان
 اخذوا المرصد بحجرین وبقرون علینا بالم بر وفکیف اذ اطلعون وبقرون انتم تمکرو
 بما عندکم من الآثار وانها غنیه المعلن عند غلبه الحق انما لکون انہ معکم ان اشیر
 فضله ثم اذکره ولا لکون من العاقبن والمحمد لله المصدرا الباء الشاء الاعظم
 وندہ از روح مس مکر چنین است هو المالك بالاستخفاف فلم علی منضما بد
 ای نفسی که خود را اعلی الناس دیدہ وعلام الی را کہ چشم ملا علی باوروشن وبقراست
 ادنی العباد شمردہ غلام لوفی اذ لو و امثال مذاشه وبقراست داشت چه کہ لا زال درک
 او فظا هر رحمانہ وطاق غرض جانہ کہ از عالم بائی بعرضه فانی بوی احوای اموات
 قدم کد ارداند و مخلصی فرموده اند امثال فوان نفوس مقدسه را کہ اصلاح اهل عالم مکتوب
 ومرتبط بان هبا کل احده بوده از اهل فاد دانسته اند و مقصود شمردہ اند فد فوضی چشم
 فنون نفس نصک وبقدرتک و خسران عظیم بزعم رابن عقیلی عالم و مصلح آن قصد

منونہ وندہ وانه کلین وعلیم چنانکہ بر جہ در لوج قبل وبقصد انقلاب ارض سرورم کل خاطر شد آنچه از نصرت در مرقوم شد
 برستہ صبر خواند شد رسہ نقر درین ارض غربت وبقین نہ اشندہ ووبرادرجاب فرود بقصد غلبه رحمتہ بہ وغبائتہ
 بگردان ہم در کتب مذندہ از اول ابراع تا حال چنین امری واقع نشدہ کہ جبراد را بن قسم متحد استغفار از ارض
 تیرہ بمقر اهر منصرن نمایند طوبی لهما و لا صلاب جملہما در جم خرابیہ بقصد غلبتہ کہ در بارہ ایشان ظاہر شد
 حال غمی توام عرض کنم چہ کہ بسبب تقصیر و تقلم ممنوع و بچنین جناب ابو القاسم از اہل سلطنت آباد با اتمہ بلا با
 فی الحقیقہ در کمال روح در بیان بودیم چہ کہ بقا فائز بودیم و لکن مجرورین از طرف جمعی عراق چہ کہ از حضور دور بودند
 و بجای دیگر مستلا و لکن چونکہ تیرہ و بی ہ بودہ باسی نیست و خزانہ . برزاقا جان خادم

و مقصود بود چسب از فنون و افعال صغیر و خرمات چه فقیه غریب اند که مثل سباط
 مهر و غضب شده اند الی قوله الامری با آنکه حسین و با حسن نکاشد و بعد از ورود
 سباط عکس بر کل را احاطه نموده اما تا و کوه و صغیرا یکبار جمع و در شله نظام زن
 دارند شب اقل جمع از اکل و شرب ممنوع شد نتیجه که باب فکله و اضداد عکس
 اخذ نموده و کل را وضع نمودند از خروج و کسی نگر این نمران بقناد حتی بطلبند
 احد اجابت نمود چند است که میکنند و کل در شله حبوس ... و از نظر
 دولت در هر شبانه روز سز و عقیق فان با سر آمدند و احدی قادر بر اکل آن
 نه از اول دنیا تا حال چنین ظمیر دیده نشد و شنیده نگشت فوالله انظر الیهما
 بین الارض و السماء لم یکن کلمة ولا ذکر عند الذین انقضوا اول حرم و اجسادهم
 و اموالهم حیال الله المصدرا العزیز القدر کفی اذین عند الله اعظم اسنان
 منک و سلطنت و عزت و دولت شما و لویشا ایچیکه بیار منبشا و شفا
 ما خذکم بغير من عندک و بطهر الفساد بینکم و مختلف مما لکم اذا اتوهون
 و تضرعون و ان یجدوا لافضکم من معین و لا یضهر الی آخر بیانات

رسالة مشهورات آقا بزرگ (پنج)

بیرا آقا بزرگ بن حاجی عبد مجید بنیادوری از بقیه سیف قلعه بلبسی که شرح و شرح در بخشنامه
 گنجشتم بسن هفده سالگی سرشار با ده عشق و فداکاری برای زیارت و انجام خدمت وارد عکا
 شد و غصن اعظم و برادرش با خود بقبله برد تا بخورد و حضرت زهرا علیها السلام گشت و در ضمن
 بیانات که خدا بانه میفرمودند از لوح سیمی که در آورنده احوال المعجزة برای هرالدین شاه صدر

۱۸۶۹ م

واقعات سال ۱۲۸۶ هجری

بدین مضمون بیان نمودند که لوحی برای ناصرالدین شاه در آورند نازل کردیم و تاکنون نزد ما موجود است و کسی جرئت حمل این امانت را ننمود زیرا که حامل باید با دست خود آنرا بشاود و در قبول و تحویل شکنجه و عذابهای گوناگون نماید و زجر مشقات مانده را تحصیل دادند و آقا بزرگ التماس کرد که حامل آن لوح شود و جمال بهی مجدد آن خبریات فدا بجا و ادیتهای وارده را شرح و بیان فرمودند و اصرار آقا بزرگ برای بردن لوح بر زیادت شد پس باو چنین گفتند که تازه وارد شده و خسته سفری اندک چه کن و آرام گیر تا با سکون و قرار موفق بانجام امر گردگار گردی ولی او چندان لایه و بیخاری کرد که قبول فرمودند و امر نمودند که در طول طی طریق احوالی از آن قصد و اراده خویش آگاه سازد و با نفسی اجاب و اتفاقات مکالمه نماید و هرگاه بیم و خطرانی برایش دست دهد با بجا ماند و قدم بر زمین نهند که فداوند نفسی دیگر مبعوث فرماید و اراده خود را بوقوع اجری گذارد و او دستورهای مقدسه را بر صحنه خاطر نقش نموده لوح را تسلیم گرفته پیاده روانه ایران گشت و بعد از مدت چهار ماه بطهران رسید برای انجام مأموریت توقف کرد و با هیچ یک از اجابت بومی تصادف کرده سخن نگفته مصاحبت ننمود و مکرراً او را مشاهده کردند که روی بدکاران نشسته مناجات کرده شکرهای آرد که انجام چنین بستی بدو محول گردید و با احدی از آنان مواجهه و معارفه و مکالمه نکرد و صورت بیانیاتی که از قلم امیر خرمی آداب سول و حامل لوح مذکور صادر شده این است *هو الله تعالى فسئل الله بان بیعت احد من عباده و یقطع عن الامکان و یزین قلبه بعباد العتوة و الاطمان المفسرین بین ملا الامکان و اذا اطع بما نزل لحضرة السلطان یقوم و باخذ الکتاب بالین و ید العزیز الوهاب و یشی صرعا الی مفر السلطان و اذا ورد مفر سر به و یزول فی الخان و لا یحاشر مع احد الی ان ینج ذاب یوم و یقوم علی معبره اذا اطهر*

مذکور

بدینضمون بیان نمودند که لوجی برای ناصرالدین شاه در ادره نازل گردید و تاکنون نزد ما موجود است و
 کسی جرئت حمل این امانت را ننمود زیرا که حامل باید با دست خود از شاه و در قبول و تسلیم شکنجه و
 عذابهای گوناگون نماید و زجر و مشقات وارده را تقصیل دادند و اما بزرگ التماس کرد که حامل آنرا
 شود و جمال ابری مجدد اجزایات غذاها و ادویههای وارده را شرح و بیان فرمودند و اصرار آن بزرگ
 برای بدون لوج بر زیادت شد پس با چنین گفتند که تازه دارد شده و خسته سفری اندک
 کن و آرام گیر تا با سکون و قرار موفق به انجام امر گردگار گردی ولی از چندان لایه و بیخاری کرد که
 قبول فرمودند و امر نمودند که در طول طی طریق احدی را از قصد و اراده خویش آگاه نسازد و با نفسی
 اجاب تا امانت مکالمه نماید و هرگاه بیم خطرانی برایش دست دهد جانجا بماند و قدم برایش
 که خداوند نفسی دیگر معبوث فرماید و اراده خود را بوجهی گذارد و او دستورهای متعدده را بر صفحه
 خاطر نقش نموده لوج را تسلیم گرفته پیاده روانه ایران گشت و بعد از مدت چهار ماه بطهران رسید
 برای انجام اموریت توقف کرد و با هیچ یک از اجاب که بوی تصادف کرده سخن نگفته مصاحبت ننمود
 و مکرر او را مشاهده کردند که روی بگمانفته مناجات کرده شکر سجای آورد که انجام چنین خدمتی
 بدو محمول گردید و با احدی از آنان مواجه و معارفه و مکالمه نکرد و صورت بیانیاتی که از قلم ابری در
 آداب رسول و حامل لوج مذکور صادر شده این است **هو الله تعالی نسئل الله بان یثبت**
احدا من عباده و یفظعه عن الامکان و یوفین طلبه بطریق القوة و الکلیف و ینصرون
بین ملا الامکان و اذا طلع بانزل لخصرة السلطان یقوم و یأخذ الکتاب لادن
و ید الصریح الی کتاب و یشری صریحا الی صخر السلطان و اذا ورد مفسر سر و یقول فی
الغان و لا یحاش مع احد الی ان ینسج و انما یوم و یقوم علی وجهه و انما طهرها

ملا

سال ۱۱۳۰ هجری قمری

۱۸۶۹

واقعات سال ۱۲۸۹ هجری قمری

ملوئع الساطنة برفع الكتاب بكمال الخضوع والادب ويقول فدا واصل من الله
 المسجون ويتبعني ان يكون على شان ان بامر السلطان بالقتل لا يضرب في
 نفسه ويسرع الى محل القتل ويقول ايوب الكاظمي جليستني فاصرا لامرك
 وفدت في الشهادة في سبيلك فومررك لا ابدك هذا الكاس بكاف من الكتاب
 ملائكت ما قدرت لهما من بدل ولا يعاد لهما الكثرة والسبيل وان اولئك وما
 تعرض عليه يقول لك الحمد يا رب العالمين اني رضى بفضلك وما قدر
 لي في سبيلك ولو انه اودت ان تصنع الارض بي في حبك ولكن ما اودته
 هو خير لي اذك فلم ما في نفسي ولا اعلم ما في نفسك وانما العلم الجليل
 نادر روزي که موکب شاهي بخارج شهر در کندوک براي صيد و تتره اقامت گزید بیرون
 شتافت دور حالیکه پیرین سفید طویل عربی در بر و عصابه سفیدی دور سر سنجیده داشت
 در صحرا بجای مرتفع که مواجه و مورد توجه شاهي بود روی بکتاب استاده دلوح را بر سر دست
 مرتفع گرفت و قبل از ظهر روز چهارم شاه را در حالیکه از شکار مرجهت کرد با دور بین نظر
 بروی که بغایت ادب استاده بود افتاد و آقا ابراهیم امین سلطان را برای تحقیق حال
 مأمور ساخت و او رفت و پس از دو قافلی چند عودت کرده معروض داشت که جوانی
 است از عسک آمده و از جانب بهادریه ابلاغی دارد و میگوید باید خود بدست شاه و هم
 نصیحت گفتم پذیرفت و شاه را واقعه سال ۱۲۸۸ در بیاروان بنوعیکه در بخش بنویسند
 بخاطر گذشت و از قدرت عظمت ابی که از جن شدید حکما چنین جوانی را معصوم فرمود
 لرزه بر اندام افتاد و پس از اظهار حیرت و تعجب فرماد که جوان را حاضر کردند و او با و تار و کما

سال هجرت و مهم

۱۸۶۹ م

واقعات سال ۱۲۸۶ هجری

نامه مأموریت خود را بیان نمود و چنانکه در ساله شنبه مقاله سیاح مذکور است با واریت با
سلطان قدحبتک من سبا ابنای عظیم ناطق گشت و لوح را برای شاه نسیم داد و نگاه در
توقیف کردند و مقرر شد که سخن از در تطبیح و تنبیه گویند و هر چه خواهد قبول نمایند تا افراد پیش
پوسیده ادبشاند چنین کردند ولی او کیفیت تشریف از منجر ابی و دستوری می نمود
بیان کرده اظهار داشت که ابد با کسی از اجباب همراه نبودم و احدی را اطلاعات نکرده ام
سخن از عظمت آئینه جمال ابی و مقام عشق و ایمان خود گفت تا شاهشاهان شاهی را پس حاصل
شده با جری را با گفتند و او دستور شکنی و عقاب و لاجرم در خیمان تنگ بد نش
بر بند کرده آهین آفتیده در آتش ابی بر پیش کشیدند چنانکه بوی ناخوش فضا می چید
احاطه نمود و او در آن حال اظهار رنج و الم کرد بلکه خود را خم نموده باریک و سبز زمین مشول گز
و در خیمان بنشیند با آهنگهای آفتیده بر سینه اش و در خط متقاطع زر است بکب چوب
بر است کشیدند چنانکه دو در آینه فی کینه اش بر خاست ولی گفتار و اظهار رنج و آزار
از او ندیده و نشینند لاجرم رنج و عقاب بیرون از حساب دادند و عاقبت شاه در حالیکه امید
آهوان و میگساری با زنان و گلر خان مشول بود ابلاغ کردند که ازین جوان قوی آفتید
خبری آسار نخواهد شد و شاه فرمان داد صورت فرغ غافل از روی گرفته عملی زجر و شکنجه و آزار
با فرسایند و در خیمان چنان کردند تا چون بالی خندان و یا بجا آن ابی گوین بد قاضی
آخر زندگانی اینجهان دور و بجهان جاویدین نزدیک شد با تهنیت تهنیت سرش را گوید و بنیم
کرده او را بمقام شهادت رسانند و جسدش را در گودالی انداخته با خاک و سنگ بیند
شاه لوح ابی را نزد آقا سید صادق مجتهد طباطبائی و حاجی ملا علی مجتهد کنی نیرستاد

باز

۱۸۶۹ م

واقعات سال ۱۲۸۶ ق

بجواب نویسد و ایشان چندی نزد خود نگه داشته بلاخره چنین جواب دادند که در مقابل پنهان شدن
 جوابی بخردم شمشیر آید بر نیت دشاه از اقدام علما نا امید شده لوح را به سلا بمول نزد میرزا حسینخان
 شیرالدوله سفیر کبیر ایران بفرستاد تا با ولایت دولت عثمانی آراسته داده موجبات شفقت و خطرات
 بر جمال اسی را بیشتر فراهم سازد ولی بواسطه لوح مذکور حجت بر شاه و مجتهدین ایران اتمام شد و شاه
 بنوع اجمال ملتفت گشت که مقاصد امر اسی خراب نعل و نیبه نیت و مدافعه در امور سلطنت ندارند
 و ازین رو اندکی آسایش خاطر یافت و جمال اسی پس از واقعه شهادت مذکوره تا مدتی دید در کتیر
 از الواح صادره ذکر جمیل آنجوان رشید فدائی را نموده و بر ابداع خوانند و با بنده فیلده از بیانات مطهر
 در الواح و نیز از الواحی دیگر که ذکر بریج و واقعه مذکوره در آنست ثبت میداریم قوله کلمت حجت و
 منت کلمه ای سلطان نسیات و حجت و حسن این عباد و اقلیب فرموده و نشط
 احدی بر کشید گواه عاشق صادق در آستان باشد و لیکن بعضی از علمای طایفه
 قلب انور مملکت زمان را نسبت به صحرای حرم رحمن و فاصدان کهنه عمریان
 مکتب نموده اند ایکاش را و جهان آوای پادشاهی بر آن فراوان گرفت که

واجب ملاحظی در ضمن مرقد مشرودش شاه چنین نوشت از وقتی که اینها بنامی خروج بسیف که از نند هجرت
 و تصدیقشان تصاحب دولت سلطنت است که به سلطنت رواج این منت و طریقت به بند خود
 در جواب مسئله که از بهای ایشان سوال شده است دیدم نوشته و سوال کرده اند از زمان خروج ایشان
 ازین محنت دولت میان فرمایند در جواب نوشته است زمانی که شمشیرهای ما از خلاف کشیده شود معلوم
 است این در مقابل اولیا دولت است و الا در مقابل رجال ملت کشیدن قهرش از نند
 کافی بلکه زیاد است .

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين

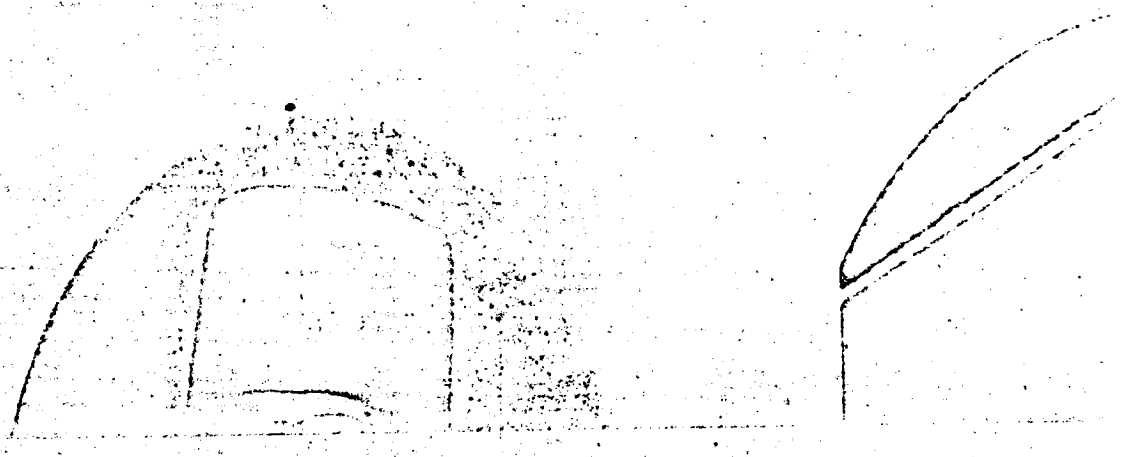
والصلاة والسلام

على سيدنا محمد وآله

الطاهرين

في ذلك الايام ارباب قدير منهم ما ارادوا في حجتك ثم كذب لهم اجر من قديرتك الخيرات من عندك انك انت على كل
 شيء قدير ثم انزلنا ابراهيم الخليل اليك اليك في شتوا في ارض الكا، بلينيات عين حيا فتك وقوتها اهلنا
 بما نسوا عن الدخول في ظل سدرة وحدانيتك ارباب لا تقم عما عندك انك انت سيد الانس والجن
 والارضين لا اله الا انت العزيز الحكيم واحمد لك يا اله العالمين ومعهود العالين فوغرتك يا ابي يميني كبر
 نفس ان يهدي نفسه لا ذلك التي تسبح في العشق مستقر الاقواق وصرح حجتك لا يتجاسم
 بين ابادي اعدائك الذين ارتفع صرحهم في حجتك وشغقت قلوبهم من غار الخفاق في ايامك نفسي
 حكمت لهذا يا طلعة الهباء وروحي لا صطبارك اعذا ايام من بيدك ملكوت الارض والسماء
 فوغرتك يا مجرب المشاقين ومعهود العالين لو ينظر احد من اهل النظر هذا النوع الا طر ليجري منه
 الدم الذي ذاب من كبدى بما احرق في حجتك وحت الذين منوا عن ايمانك بعد الذي اقبلوا
 اليك واستقرت في هديته واولها من ديارك كلى بصرك لهذا يا سلطان القدره والاقدر كلى
 لكوزيك الفداء يا من في خشيتك اضطرت من عجلت السما والارض كلى كلى كلى كلى
 الهباء اشهد ما ابر بان حزنك لم يبينوا الى حزنك وحقا لهما واسرار الحكيم ما طر من مشورت
 قدرتك وظهورات مشيتك ثم اسئلك يا اله بان تؤيد اجنالي ليصنفيك بافهامهم واداهم
 يبسطها فان كورتك بين بزتك وجمع حوله من على الارض كلها هذا حق ايضا في عين البرية
 انك انت على كل شيء المقدر قدير واحمد لك يا اله العالمين وللمتقدين على من في السموات والارضين

حوض

در باب اول و دوم و سوم و چهارم و پنجم و ششم و هفتم و هشتم و نهم و دهم

در باب اول و دوم و سوم و چهارم و پنجم و ششم و هفتم و هشتم و نهم و دهم

در باب اول و دوم و سوم و چهارم و پنجم و ششم و هفتم و هشتم و نهم و دهم

در باب اول و دوم و سوم و چهارم و پنجم و ششم و هفتم و هشتم و نهم و دهم

در باب اول و دوم و سوم و چهارم و پنجم و ششم و هفتم و هشتم و نهم و دهم

در باب اول و دوم و سوم و چهارم و پنجم و ششم و هفتم و هشتم و نهم و دهم

در باب اول و دوم و سوم و چهارم و پنجم و ششم و هفتم و هشتم و نهم و دهم

در باب اول و دوم و سوم و چهارم و پنجم و ششم و هفتم و هشتم و نهم و دهم

در باب اول و دوم و سوم و چهارم و پنجم و ششم و هفتم و هشتم و نهم و دهم

در باب اول و دوم و سوم و چهارم و پنجم و ششم و هفتم و هشتم و نهم و دهم

در باب اول و دوم و سوم و چهارم و پنجم و ششم و هفتم و هشتم و نهم و دهم

در باب اول و دوم و سوم و چهارم و پنجم و ششم و هفتم و هشتم و نهم و دهم

در باب ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست در دقیقه ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست

در کنگره از ده روز پیش در کنگره است در وقت سرین ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست

در وقت سرین ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست در وقت سرین ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست

در وقت سرین ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست در وقت سرین ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست

در وقت سرین ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست در وقت سرین ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست

در وقت سرین ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست در وقت سرین ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست

در وقت سرین ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست در وقت سرین ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست

در وقت سرین ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست در وقت سرین ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست

در وقت سرین ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست در وقت سرین ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست

در وقت سرین ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست در وقت سرین ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست

در وقت سرین ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست در وقت سرین ریفندورده ۱۸ هزار چوردر اولیست

سأل عبيد و همم ١١٦

١٨٦٩ م

واقعات سال ١٢٨٩ هـ

ابن عبد با علمای عصر مجمع میشد و در حضور حضرت سلطان ایلان حجت
 بزبان مینویس این عبد حاضر و از حق امل که چنین مجلس فراهم آید و حضرت
 امر در مساحت حضرت سلطان واضح و واضح کرد و بعد الامر بیدک و انانکا
 نفا، سر بر سلطانک فاحکم لی او علی الی آخر البیانان
 بقیة الال جناب مجید علیه و علی ابنه بجا، الله العزیز النعال ^{بسمه}
 علی ما یسأ هذا کتاب نزل بالحق و فیہ تذکیر بالبرح به وجه الامر بین الارضین
 و السموات قل انه لی بیان الله لمن یراد الامکان قد شرف من افقه شمس النبیا
 و وضع علیهما من قلم الرحمن السجین بطاهر و بکیم العزیز المنان ان باقیة الال
 ان اسمع ما یقال من لسان العظمة و الاجلال لجنابک ذکر ذکرتک العظام لا
 تاخذک الاخران ان اظہرنا ایدہ علی شان منه اضطرب الطلوب و عث
 الا بصار ثم اعلم انالما اردنا خلق البدر بحضرة واحد و کلنا بکل اذا
 اضطرب او کانه امام الوجه علی شان کاوان یصنع مصغره سلطان بن
 لهذا تم شرمنا و خلفه الی ان خلقنا و تقضاه روح القدر و الاقلاد
 مجتد او فرنا به یختر منج السموات و الارضین ان ربک امر المؤمنین ان
 فلما تم خلقه من کل ذریة و خلقه من نسمة الرحمن باسم نفا، الوجه و فخر
 الی مشهور الفیل ببقده و سلطان و اقل علی شان اطلب به اهل المان الی
 و حکان مدائن الاسماء اذا ارفع الذل من شکر الکبریا، بناوک الیهم
 خلقنا ما شاء انذله و الفیض الوداب بالبت کنت حاضر لدری العرش انکم

مع

عالم حیات و مصمم ۱۱۷

۱۸۶۹ م

واقعات سال ۱۲۸۵ هجری قمری

سه لسان القدره ما نظیره الایواح فلما اربناه ملکوت الامر و مجتنبنا علیہ
مشرف الوجه امار من افراد ذاک الاشراف فداخذ الایواح علی شان طار فواد
الانقطاع لنصره ربک مالک الایواح به فربت عبون الضرورین هیا کل الامر کما
هذا المقام اللہ ما حلت ذکرة الایواح و یخبر عنہ الافادم المصنبت مات الاشراف
الایات به اضربح الیوان و قلب الامکان ان اعرفه بالریح الا یصا انما لمنظر
الاعلی و الرفیق الایوب بدعواهل الایات الی الله العزیز المسمان المحسبه کلید
من تعب و لا مالک الایجاد به اخذت الیلازل کل الضائل واضطرب
ایکان الظلم و اشرف وجه النضر من انق الاقدار هل یصل الیه الاسماء الا
ما لکما فداخذت المقام الفطعت عنہ الایادار به اظفرنا الصبحة مرة اخرها علی

در بدایت سال دوم سخن جناب بدیع بقصد آمد و اورا مانند کوزه فرسودہ فرمودند چنانکہ یکی خان نرود
شاه زرد قار و صبر و عظمت و کمال و غیره عقاب راغ را بیان کرد و گفت بجان حالت که در بین سال
محوطه بمرغ غنیمت بود و کشتش برداشته و نرودش آوردند چون شاه هده نمود امر کرد که اگر مرقی از او تاج است
دست از خورش برداشته بدست یکی خان سپارند تا معالجه کند و بیهودی حاصل شود ولی چون بیانش
رفتنه وفات کرده بود و تا چند یوم اردو و امالی را بخان مضطرب احاطه نمود که نفسی بعد از مرگت افتاب
در که چه یافت نمیشد بدیع مضطرب بنمیزد چون خبر شدادت با شهنش خبر مبارک رسید تا نزد ظلم اعلی
در هر یک حرمی که نازلی ذکر فرمائی اورا میخوانند و میفرمودند ذکر قرآنی بدیع مجاد کار و الواح است و در اوج یکا بد
از احادی (الهی نازلی که زود است قحط و غلا و انواع بلا ایران را احاطه نماید و خان تخطی شد که ایران در
دو هزاران کادر این از شدت جوع فرزندان را خوردند و ارباب ثروت و خزان از شدت گرسنگی هلاکت
رسیدند و اما اجاب محفوظ ماند . مضمون کلام بغیر زینری

۱۸۶۹

واقعات سال ۱۲۸۶ هجری

شان نادر الصفوة الملك لله الصفوة الفناء كذلك قبا سماء البيان شمس
استقامه اسمنا البصير وسماء الفدوة بناتك التجم الشريف من افق الافاق اذا
العلم الاعلى من شطر ربه الابى عليك يا فخر الشهدا ذكر الله وثنائه وثناء
اهل البيوت وثناء اهل الملوك وثناء كل الاشياء في كل الاحيان ثديك الله
لكل نفس ان يوجهه بوجهه الى شطر الطار ويقول ما تكلم به لسان الكبرياء كما كنت
الامر من لدن ربك عالم السر والجهار لو فاك منه شيء وخير منك ما عفت
ثم ارض كذاك بامرک سلطان الامر انه هو العزيز العادل اما ضرنا الكمال ابن
خدمه راسه كذاك قدرنا الامره الخطاب ان استقم على الامر في كل الاحوال
على شان لا يملك فاق الذين كفروا بالله رب الارباب الا ترى المشركين الا
كحراطين الارض ولا ياجههم الا كظنين الغياب هل تقوم مع امره من شيء
الا ونفى الحق ولكن انما من عقله وارباب نور الوجوه شمس ذكر ربك و
القلوب بنو وجهه الشريف على الديار البها عليك وعلى من معك على الكمال
اقبلوا الى الله في يوم التناد

سورة الیسکل وسور الملوك

جمال بهی پس آراغہ بنوع مذکور ابراع امر و اعوام حجت سلطان عبد عزیز و ناصر الدین شاه و علما
در کان هفتین بهم بعضی از ملوک اخری فرمودند قصد آن نمودند که بداء امر الله و ظهور موعود هم
صلح عظیم را تمامت ملوک و علما و امراء ارض سائده من علی الارض بعبادت نشانی برآ
در مہری فرمایند لذا سوره الیسکل و سور عظیمه ملوک از قلم ابھی صدور یافت کہ از جمله خطابات

بیت

سال هجرت ۱۱۹ و مکه

۱۸۶۹

واقعات سال ۱۲۸۶ هجری

میسینه بنا پلئون سوم پادشاه فرانسه است و چنانچه در بخش سابق اشاره کردیم لوح مفضل خطاب
 بوسی در آورده صدر یافت که آنرا بواسطه قونول معطش ارسال داشته و قونول مذکور در اول
 درود جمال بی سجن عکا نزد غضن اعظم ابلاغ داشت که نامه را بنا پلئون رساندم و جوابی نداد
 لوح ثانی صادر شد که عادی تهدید و انداز و اخبار از ترغیب تحت امپراطوری و تبدیل غرضش بدست
 بود و قبصر کتافا که از محترمین مسیحیان بروتی ساکن عکا که نزد غضن اعظم اظهار ارادت اخلاص
 میکرد لوح مذکور از عربی بلفظ فرانسه ترجمه نموده برای بنا پلئون فرستادند و او غرور و استیجاب
 در زینده جنبه و استغاثی برزور نداد و هنوز چند سالی نگذشت که در چهار به مشهوره طبعین او پادشاه
 برویس سال ۱۳۰۰ شکست خورده مغلوب ابریه گشت و قیصر مذکور از شاهده تختن و انداز
 مذکوره بزمانی اندک بعین بحقیقت این امر حاصل نمود ولی سید محمد صفهانی پیوسته راه ایما
 میزد و چنین بیگفت که ایشان اخبار و اطلاع از طریق علم جفر حاصل میکنند و اعلم مذکور و علم کبر
 این امر را بر پا داشته مردم را تسخیر نمودند و تواریشان بجوای که بتو تعلیم دهند اگر حق اند بجز آنکه
 رزق اجل در حق نیست و قیصر سنجانش فریب خورده اندک لغزشش یافت و در واقعه سید محمد

چنین آورده اند که چون لوح بنا پلئون رسید به عکا نمود و عبارات باین مضمون گفت من منتظر آمدن کسیج در سینه
 بیدر آسمان نیستم و خویش شخص مملو از اندوه اظهار عدم حسب حاجت بنی در سول کرد و جمال ابو پس از استماع این اخبار
 شبی که در محضرشان جمعی از جناب فرمودند در غایت سلطت و میسینه تقریباً چنین فرمودی غفلت شاید بجهت می رسید
 که از زیاده عطا از نفس معطلی اعراض نمایند چه که سلطان پارس کرده آنگاه دست از سینه جدا کند و پیش که
 بیش از کف دست دیده نشد و فرمودند ما در دست را باین دست با عطا نمودیم و بعد اصابع دست دیگر را بر کف دست دیگر
 گذارده فرمودند و باید است هم افه نمودیم و در وقت ادا کلمه افه دست را جمع و قبض فرمودند و این سال ۱۲۸۸ بود

سال ۱۲۰ هجری قمری

۱۸۷۰ م

واقعات سال ۱۳۸۷ هجری قمری

و نقاشی که سطر خواهم داشت متذکر متنبه و نادم گشت و پس از زود فاش جمال ابروی قدم بخانه
ایش گذرشته ذکر عقربان در باره پیش فرمودند و از جمله الواج طوک لوجی خطاب با کسان در روم
امپراطور روس صادر شده که در ضمن آیات طوح چنین مرقوم میباشد اناسمنا ما نادیت
به مولانا که بنجوان واجبناک بالحق ان ربنا لهو العلم المحکم و در ضمن احد
سفراتک از کنت فی البحر تحت السلاسل و الاعلال بذالك کتب الله لك
مقامالم محیط به علم لحد الان هو آتاک ان بتدل هذا المقام العظیم ان ربنا
لهو القادر علی ما یشاء یحو با اداد و یثبت و عنده علم کل شیء فی لوح حفظه
و نیز لوجی خطاب بوکتور با مکه انگلیس صد دریافت و در ضمن بیانات لوج مذکور چنین مرقوم
قد بلغنا انک صنعت بیع العلمان و الاما هذا حکم به الله فی هذا الطغور
البیوع .... و معنا انک اودعت ذمام المشاوره با ارباب الملله نعم ما علمت
بنا و فیها استخکم اصول اینه الامور و لظمن قلوب من کل صبح
و شریف و یبغی لهم بان یكونوا ابناء بین العباد و یرون انفسهم و کاد ان
ین علی الارض کما هذا ما و غطوا به فی النوع من لدن مدبوحکم الی قوله الا انی
با احباب الجاسوس هناك و دبا و لغوی تدبیر و تکلموا فی ما یصلح به العالم
لوانهم من الذر سمین فانظروا العالم کهیكل الانسان انه خلق صحیحاً کامله
فاعدت له الامراض بالاسباب المختلفه المتغایره و ما طابت نفسه فی نعم
بل اشده مرضه بما وقع تحت تصرف الاطباء الفیر الحاذقه الذین رکبوه مطنه
الهری و کافوا من الهاغبین وان طاب عضو من اعضائه فی عصر من الا

در این

سأل بيت وسم

١٨٧٠ م

واقعات سال ١٢٨٧ هـ ق

بطلب جازق بفت اعضاءه الاخرى بما كان كذا لك بفسلم العلم الجفر قلم
 فواه ضفت ابدى الذين اخذهم سكر خمر الفروود على شان لا يعرفون خبر افسنكم فكيف
 هذا الامر الاوعرا الخطير ان سعى احد من هؤلاء في صحنه لم يكن مقصوده الا بال
 ينفع به اسما كان او رسما لدا لا يقدر بره الا على قدر مقدرود والذوق به
 الله الذواق الاعظم وسبب الالم لصحة هو اتخاذ من على الارض على اذوا
 وشرهيه ولعله هذا لا يمكن ابد الا بطلب جازق كامل مؤيد لعمري هذا هو
 الحق وما بعد الا الضال المبين كلما انى ذاك القيب الاعظم واشرف
 ذاك النور من شرف القدم منعه المطيبون وصاروا سجايا بينه وبين العالم
 لذا ما طاب مرضه وبعث سطره الى الجفن انهم لم يقدروا على خطه وصحة و
 الذي كان مظلم المذرة بين البرية منع عما اراد بما اكتسبت ايدى المطيبين
 فانظروا في هذا الايام القى الجمال القدم والاسم الاعظم لبحره العالم
 واتخاذهم انهم فاموا عليه باسباب شاحذ وارتكبوا ما فرغ به روح الا
 الى جبلود مسجونا في اخرب البارد مقام الله انطلق من ذيله اطاره الجليلين
 اذا قبل لهم الى مصلح العالم فالواقف محقق انه من المفسدين ... يا
 مشر الامرا لما صرتم سجايا لوجه الشمس ومنعتموها عن الاشراف ان اسمعوا
 ما ينصركم به فلم الاعلى لعل تشرح به افسنكم ثم الفراء والمسالكين
 نزل الله بان يوتى الملوك على الصلح انه ليعو القادر على ما يريد يا
 الملوك انا نزلكم في كل سنة نزلادون فصا دفاكم وتحملونها على العتبه

سال هجرت و ششم ۱۲۲

۱۸۷۰ م

واقعات سال ۱۲۸۷ هـ ق

ان هذا الظلم عظيم انقوا ذراري المظلوم وعياله ولا تضلوا على الرعية فورا
 لما فتنتم ولا تحربوهم لتغير قلوبكم ان اخذوا واطم باقتداره لا فتنكم كذا ان بين
 لكم ما ينفعكم ان انتم من المفسدين انتم ختموا عليهم ما الاحكام
 به الله وانا لكم ان فتموها بايدي الساقين بهم تحكون واكلون وتلعبون و
 تسكبون ان هذا الامر عجيب لما بنتم الصالح الاكبر عن وانا لكم مسكوا بهذا
 الصالح الاصغر لعل به نضاح اموركم والذين وظلمكم على فرد با مقشر الملوك به كن
 اوج الاختلاف بينكم وتسرير الرعية ومن حوكم ان انتم من العارفين
 ان فام امر منكم على الاصغر فموا عليه ان هذا الاعل مبين كذا انكم
 في الفوج الذي ارسلناه من قبل تلك مرة اخرى ان اتبعوا ما نزل من لدن عزيركم
 ان هرب احد ظلمكم ان احفظوه ولا تسلموه كذا ان عظيم القلم الاعلى من لدن
 عليهم خبير انكم ان تفعلوا كما فعل ملك الاسلام اذ ائنه امر حكم علينا
 وكلايه بالظلم الذي به ما حنا الاشياء واحرف الكاد المفسدين محكمهم
 ارباح الهوى كيف نشاء ما وجدنا لهم من فراد الا انهم من الها عتب

الى اخر بيانه عز و تعالى بيانه ونبيل در زندي چنين نوشت الواح ملوك و سوره ميكل را
 فرمودند بخط بسيار ريزه نوشته شود بشكل ميكل جهن صورت و سوره ميكل را در ابي
 و سوره ملوك روسن بارسين و لندن را در بين و سوره ملوك ايران را در بين نوشته
 جاواوند و چند آيه باقى ماند تا ميكل در يك صفحه تمام شود لذا آياتى از بين قبل مضامين نازل شد
 كه آيا ميكل كه در بين قدرت از قلم اعلى نباشد بهتر است ام ميكل الذى نبى من الطين ان

انصوا

در لوحی بعنوان خادم حسین مستور است

سوره رئیس تلاوت فرماید و همچنین لوح ملک پارس را که از اجزاء سوره مبارکه همکل است
 و همچنین لوح نواد که مخصوص یکی از احباب نازل شده که نواد پاشا که وزیر امور خارجه اوم
 بود بمقر خود راجع شده بود و سبب فتنه اخیر و هجرت از ارض مهر به کما اوشده بود
 دو نفر بودند که بعد از سلطان رئیس کل بودند یکی نواد پاشا و یکی عالی پاشا که این صد
 اعظم بود و آن وزیر دول خارجه و کاهن با لعکس در آن لوح میفرماید سوف نغزل
 الذی کان مثله و ماخذ امیر هم الذی حکیم علی البلاد و انا العزیز لختیار و همچنین در
 کتاب قدس در نقطه واقعه بین المجرین خلاصه فرماید .

و در لوحی دیگر مستور است در فقره نابع و دلتین اراده همه چنین تعلق گرفته
 بعد از و من کتی بدولت عثمانی سائر دول میان افاده صلح بدهند و بعد از حندی
 حکومت روی ارض کل تغییر کند ظلم عالم را احاطه کند پس از انقلاب کتی شمس
 عدل زرافق عیب طالع شود که الک نطق لسان صدق مسبین .

سال بیست و هشتم ۱۲۳

واقعات سال ۱۲۸۷ هجری

۱۸۷۰ م

انصفوا یا علی المنصفین و بعد از آن خدا به همیگل با تمام رسیده و فرمودند که اگر این سبیل در ارض معصومه
بانهایم رسیده امر آنه با نرسعت که باید آفاق را احاطه نماید نمینمود ولی از اثر تعمیر و اتمام این سبیل
روس در دربار عظمت خاضع و علم اسم اعظم در قتل عالم مرتفع خواهد شد و فی الحقیقه
بیج آنهمه آیات که معادل یک قرآن است در یک صفحه و همیگل با آن حسن خط این بوده که
در کل ایجان با علی الزمانی است که با اهل الامکان ناتوانی ان کنتم صادقین انوره مقدسه
اصفی مقدس از وصف است و در بعضی حیان در میان همین در نظر اهل منسوب

فصلنامه زنجان و شهرها و ابا بصیر و آقا سید شرف

در خلال احوال مذکورده فتنه زنجان برخاست که محلی از آن چنین است انستبد شرف جوانی
عربی و جمیل و صاحب عیثرت و حسب نسب جلیل که والدش از شهدا اصحاب حجت زنجانی بود
چنانکه در بخش سابق اشاره کردیم مادر نه زفته ایامی شرف دستفاز از منظر اهل معصومه با اجداد
دعش سرشار مر حجت بوطن نمود و آقا ناد علی که نیز پدر و آقا ریش از شهدا اصحاب حجت
بودند بادی بقوت و اقتدار ایمانی مرفقت و اتحاد کرده بشر امر اهل زنجان پود خستند و
الواحی که بر ایشان از ادرنه و عکا رسیدند و ناد علی بنام ابا بصیر سخی گردید آتش عشق را بنوعی
شدید در قلبشان بر افروخت و مجالس مجامع و مناظره با برخی از علما و غیر هم آرا هسته
گشت و ابا بصیر با دلائل عقلیه و نقلیه اثبات امر محبوب و مناظرین از بابیه و سلیمان را منکوب
و منکوب همی نمود چنانکه مردم از تعصب و عناد بچو شش کم میند و علما دفع و بر از عمید الملک بن
مجید الدوله حکمران خواستند و واقعات انام حجت را بنحاطر آوردند و اتفاقا ملا آقای در نزد
مجتهد معاند مذکور در بخش سابق که از ادرز با بجان عازم طهران بود بزنجان داد شد و واقعا

سال هجرت و ششم

۱۸۷۰ م

واقعات سال ۱۲۸۷ هـ ق

بسمعی رسید و فتوی قتل ابابصیر رسید اشرف داد و مفیدین تشیر نمودند که با بیان زنجانی
 باز جمع و اتحاد کردند تا عامه مسلمین خصوصاً ارکان حکومت و اساطین دین را از جای بکنند
 و حاجی شعبان نام کلانتر بند خرم گشت و غوغا و شورش برخواست و ابابصیر را گرفتار کردند
 و مکرراً در محضر علما حاضر نمودند و او حجت اقامه داشته بر ایشان غالب آمد و برای اطمینان نشان ذکر
 مبارکه بیان آورد و آنان در این تکلیف سب لعن کردند چون عمت نمانند و بر ابدار انگوه کشیده
 دستهایش را در فکله گذارده چندان خوب زدند که خون از زیر ناخنهایش بیرون آمد انگاه او را
 در خانه ملا با شکی مجوس نمودند و او در آن حال بسید اشرف چنین پیام فرستاد که برای حفظ ادا
 اجابت زنجان خویش را محافظت کن و فی الحال از شهر بیرون روزی مردم دست از تو نخواهند
 و لاجرم سید اشرف بیای خود در خارج بده انتقال نمود و ابابصیر را پس از سه روز بینه میدان
 کشیدند تا سر بزند و در حالیکه انالی تماشا جمع شدند چون در خیم خوست دستش را گرفت
 بند و راضی نشد و بر روزانوی ادب نشست و با فراغت بالی بتلاوت مناجات پرداخت
 و همینکه تیغ بر حلقش بردند ابد حرکت نکرد و خطاب شد به پدر خیم نموده گفت گرتازه جناد
 و از نموده بستی و با دست نشان داد تا تیغ را بر جای قطعی از حلقش که از زنده و سرش را
 بریدند و بنیفا آنگاه بصد رسید اشرف بر آیدند و حکمران از قتل وی حتر از جسته سلطانینه
 رفت و ملاقات فریبش حکومتی را مجبور کردند تا آنکه بنیر علی نام با چند تن فرانس و میر غضب
 دیگر بیای وی بختند و خواستند او را بگیرند تا کشته نشود و او گریخت و در او عه
 ناچار شده لشکر بر صورتش زد و او را بینه میدان نزد جسد عرقه بخون ابابصیر کشید که
 برسد و خود را نجات بخشید ولی او جسد را در آغوش گرفت و آرزوی حقوق بوی نمودند

نام

سال هجرت ۱۲۵۰ شمسی

۱۸۷۰ م

واقعات سال ۱۲۸۷ هجری قمری

امام و فرزان و درجهان حاضر بودند و بشکفت اندر شدند و مبادرت بقتل وی نکردند و تنی از سادات علما که نسب و فرابت بدو داشت نزدیک زلفه عمای خود را بر سرش انداخت و بعد از آن بصوت رسا گفت سید اشرف تبری کرد و با بی نسبت و خواست بدین بر ویر از قتل نجات دهد ولی او بادت اشارت کرد که تبری نکردم انگاه باورش دام آفرین که از مؤمنان جلیقه بقدر بود متوسل شدند که پسر را منع نماید و او بمیدان خدا حاضر شد و همگانه چشم مادر بفرزند افکند گفت ای شرف بکدام غیرت رخصی شدی که ابا بصیر قبل از تو خدا شود بشتاب خود را باورسان که عقب نمائی و پدرت را در عالم بالا نزد پدرش شرمزنده ساز و مردم چون این بدیدند و شنیدند با سنگ و کلجوخ بر آن زن رشید و هجوم بردند و سید اشرف در حالیکه خود را بچون ابا بصیر زنجین کرد از جلاد الهامس نمود که ویرا برودی محض سارده و بهمان کیفیت که دست در آغوش شهید داشت او را سر بریدند و مادر بیگانه پسر متکثر و بی اشک از چشمش جاری شد و ابنوه مردم چندان میر غضب زدند که یک چشمش که رشید و جوانان بده حبت و غیرت کرده خواستند جد آن سید مظلوم را غسل داده دفن کنند

آقا سید شرف در مره نایبه که با خواهرش در اردن بود شنیدند که لوی از قم ایسی بنام شیخ سلطان که بخواهد شوره آن چنین فرمودند که ندانم از سر خود شنیدم که ایسته باید چنان فدا در سبیل من تمیازان که تبدیل قبول کند چنان منته فرماید که باید کمی از عصیان فدا شود بدون تغییر و تبدیل چون سید اشرف این شنید برافروخته اذن جوع خواست و با خواهر بر بنجان گشت و ابا بصیر طلوع یافته چنین گفت که مرا حکم بستم که خود را فدای من سازم تا فدا بداشود و علانیه در بازار نذای تبلیغ برکشید و با آن خوره هر مرد دست در آغوش یک دیگر نمیزد پس ایستادند و در ماه بعد از شهادتشان محمود محضن اظهار واقع گشت که در ۲۳ ربیع الاول ۱۲۸۷ بود . بنیل روزی

سالی هجرت و ششم ۱۲۶

۱۸۷۰ م

اوقات سال ۱۲۸۷ ه ق

و مادرش بیخوبت جسد پسر را با همان لباس خونین دفن سازد بلاخره امالی و بر عسل و کفن و دفن کردند و این واقعه در شهر محرم سال ۱۲۸۷ واقع شد و صورت زیارتی برای ابا بصیر و آقا سید شرف و آقا میرزا محمد علی طبیب شهید سابق الذکر مشرکان از قلم ابی صدور یافت

شهادت محمد حسن خان کاشی

و نیز در سال محمد حسن خان کاشی از متمولین و محرمین و اعضاء حکومت با اتفاق شاهزاده اسمعیل میرزا ابن بهرام میرزا اعازم برود جرد شد و شاهزاده حکمران از اتباع حاجی محمد کریم خان بود و عداوت وینه دیرینه با این طائفه داشت و در اینجا حکم داد ویران بنگله بسته ضرب بسیار شدید نمودند بحدی که آن مظلوم بجهالم بقار حلت نمود

واقعه واجعه غصن اطهر

غصن اطهر سدره ابی (میرزا احمدی) در قله ساعات حیاتش در لیالی و ایام غالباً صرف در احوال و تفکرات روحیه و مفاد ضات و مرسلات روح انگیر با اجاد و کتابت الواح ضاه بنام زینبایش مینمود و عموماً از گفتار روز قیامتش آرزوی بسیار نمیداد ولی از جهت مشغولت بیایات اصحاب و بعد و حرمان اجباب پر بسته نفس بر بیان و چشمی گریان و در دعوت و مناجات آرزوی فدا و قربانی داشت تا آنکه مادرش مقبول شد و جان خویش را نثار نمود و بدیند موجب آسایش در خفا و قبح باب تقاضا فراموش گردید و مجلسی از واقعه چنین است که در سن ستر از هجرت دو سال هنگام غروب شب جمعه هجرت و چهارم ربیع الاول ۱۲۸۷ (۲۳ جون ۱۸۷۰) در حالیکه بر ایام قله قدم زوده بنظر و مناجات بود ناگهان از روزنه طاق که در دستش بام جنت در شناسائی بود با یوان قدام باب بیرونی که جمال ابی اقامت میفرمود و میفکاد و غرقه خون

ادب تنس الابهى

هذا حين فيه يعقلون الابن امام الوجه بعد الذي فينا في نسجن اعظم بذاك ارتفع لهجاء
 من اهل سراق الابهى من الذين جسدوا مع انعام في سبيرة ملك يوم لميعاد في مثل ذلك
 اكاله ما منع لعلم عن ذكرته ملك العتدم يدع تنس الابهى اغرير الواب هذا يوم
 فيه انشده من خلق من نور البها وادكان سبونا بامدى الاعداء عيبك ما عخص انه ذكرته
 وثنائه وثناء من في جبروت البقاء وثناء من في مخلوقات الاسماء طوبى لك بما وضيت
 بيقاق له وعنده الى ان فريت نفسك امام وجه ربك اغرير لخصارت انت المظلوم ورجاء
 القدر قد حملت في ايامك في سبيرة ما ماتت به الاشياء ودرز لنت الاركان طوبى
 لمن يدرك ويتربك الابهى فالتق الاصباح يا اهل الارض لا تجرخوا بايرد عليكم من ا
 بل تذكروا كذا لك امرتم من لدن ربكم اغرير لعظام كذا لك قصصا لا يا ايها المذكور
 العرش تذكر ربك من الجهاد على شأن لا يفتك والبلاء عن ذكر ملك الاسماء

سال هجرت ۱۲۷۰

واقعات سال ۱۲۸۷ هجرت
گشت و میت دو ساعت با حال رضا بقضا و توسل بمقام امی و مناجات فتح ابرو اتفاق
برای اجابا ماند آنگاه بعالم بقا خرامید و این مصیبت برانگیز امی و اجناسخت مؤثر و گران شد
جسد را در قشکه غسل و کفن نمودند و جمعیتی از محترمین بدم برای تشییع حاضر شده بمقام نبی آید
صالح برده بخاک سپردند

چونکه در محاکمات شد سال	جام این عیض تمام شد مال مال	آنچنان است آه از خرقا	که نه نسی سر از با مطلق
روز و شب با بصر حسن او برد	و حی سبحان و بدم نازل بر او	ساعتی زین شغل اگر بودش فریغ	ریشناق افروختی همچون چرخ
میشد بی ستانه بر بالای بام	با بها کرم مناجات و کلام	اندازان حالت اگر صبر و تیر	میشد یلار و بر آن وجه تیر
می نمودی هیچ از خود با خبر	تا که خبر آید پیش ز آنها اثر	بود اینان تا که در شناود	هم محرم هم صغر که زشت و خست
بیل حیدر در بیع اولین	اربع و عشرین شد و قد جان	از زمان آنس افغان و حلال	اولی نین عشرین سال
نی ساعت چونکه گذشت از آن	میشد از بازه رب الربوب	به نازل بر با طایفه شد	عاشقانه در حضورش میشد
بوده هر شب از مشرف وقت لغا	که نویسد و حی سلطان بقا	چونکه شد بر طاعتش دیده گذرد	سخت می تشویع از جام شهود
گفت شد کای هدی منبر	رو که مینماید تو با نیست کار	با تو کار بار ما انجام شد	رو بیام که چون که وقت نام
شد بیام آن عیض ابهائی	بالی بر نغمه قلبی بر آید	با مناجات و دعا جبر از شد	انقدر غرق بناز و ار شد
با طرب بزوح سر ز خوشترام	مشغول میسر بود در بالای بام	ست از جام لغا میزد قدم	لیک چشم انورش بر بوم
در سان با نغمه با نیه اش	انشین ابیات در قایم اش	تا که مضمون بکل البسط حوام	بر کشید آبی و دشمن از دیده
که شوم بسو ط با کل وجود	در قدمت خالا اگر گفت بشود	گرم از فیض شهها و فیض با	تا شود بر سر استنجاب
چون مناجاتش این عنوان	نغمه از لحن علیا شنید	ای سعادتی قامت این صفت تو را	بس قهر با بس قهر اندر
چون بگوشتش نغمه محبوب شد	مرغ جانش بر زد و مجدوب شد	یک در چو بود در بالای بام	شد در او تا که معلق چون حمام
انکه محبوب بهار او نشد	بنسب در بر شان چون تر شد	شد بین یک معشرش تا بیج	بناق اهر این جا و جلال

سال هجرت ۱۲۸۸

واقعات سال ۱۲۸۷ ق

۱۸۷۰ م

خروج جمال اسی از قسله

مدت حبس جمال اسی در قسله دو سال و دو ماه و پنج روز بطول انجامید و چون عیضا، حکومت عثمانی و اعلاطم بلدی تا حدی فی بمقامات عظمتشان برودند و مصائب مذکوره واقعه نیز تاثیر نمود و هم در ایام دولت جمع عساکر در عثمانی نمود و قسله را برای اقامتشان لازم داشت بموجب امر مذکوره

چون صد شد مرتفع اهل حرم	مضطرب گشته در میان لاجرم	که چه بود از جدا آمد این صدا	زیر لب گفت خلاق هدی
هدی من بجور شد قبان من	بزرگان منته جانب جوان من	چون بسر فرستدش انوار حرم	شد سپهر از طرف خورشید شام
آن یک سوش برادر گوید آن	و آن یک کای جان مادر الا	آن یکا نالان جهان کای جان من	جان از با ابله کران هم
او همی ناظر رخشان چون خمر	که نثار داین حکما تنها خمر	سالماسی طالبین بودم	بارضا اسرا را بچودام
شادان باشند وقت شادی است	کای جوان را موسم دامادی است	بر من جور شهادت نموده	لیکن مهرش نال بیخ نموده
آن زمان بود پیشه شس از زمین	لیکن غفلت در بسیار در زمین	مرتفع کرده چون چین بکیش	جانگه دادند اندر سببش
غصن اعلم چون بر قدم نه نهاد	در شفا در محضر نه لب گشاد	گفت حق و عد بر سر در جواب	کای که حق خواهی از جهان بشناس
غصن اعلم چون بر قدم نه نهاد	در شفا در محضر نه لب گشاد	جدید باشد بر رخسار محرم	جله و شیشه در زلف خنده و خمر
سرخوش از این خمر زلفان نام او	کز دیگر بر فروده جام او	ضمیت مجبور لب ما در لب	سجده کرد و عرض کرد در این وقت
کردی اما از من این قربان ببول	و او شامش مرفقه قریب ببول	کافرین بر طینت نور خیت	شاد تو مقبول شد قرب خیت
بایدت از این عیانت افکار	بر سوات از چمن بیلی و نثار	شکر کن خورشید خود را بر آبرو	کز تو ظاهر شد چنین خصمان
باشد از این غصن و غصن غصنت	صد هزاران خمر با جو عالمیت	سجده کرده گفت کای شایسته	تا بقا دارم بشکر تو شکر
در هر عالم ای خداوند طویل	بر سر ما با این طلل طویل	و در بهای تو ما را کانه است	هر مرضی باطلعت شایسته
بعد از آن گفتندش بعضی غیر	حاضر از لب برت قدم	تا که شده جان شود بر لب	سایه اندازد ز رحمت بر لب
گفت مجبور روانم امر است	هر چه آن مجبور است هر آن بخت	شاه بر لبش آمد ساعی	از لقای خورشید او شش راحت
و شن و مشوق با هم در همان	گفتند که در دنیا نطق در بیان	بعد از آن شده خسته از تنها ماند	سران از داد او همی بماند
شد که نیت و گفت طالع در هم	مطلب گشتند باران نر هم	ز آنکه مشفران داد شاه جان	که شوند آله جمیع در میان
روزگردید و تمام بشمار	آمد آن غصن حق را در کنار	هر طرف بر سر زنان بر زمینش	بسریشانان زلف در شکر
لیکن خنده ای همچو گل آن غصن	جله را آمر بصبر و صبطار	عدو خوانان از همه کاید درستان	جله معدوم بداید از نرمان
ز آنکه نادر بنام من بر خود	در محبت عفو خواهد بود نمود	در چنین جمله بیننده شاد	ایضا است جمله مروبات است

سال هجرت ۱۲۹

واقعات سال ۱۲۸۷ هـ ق ۱۸۷۰ م

جمال اهی و عمران در شهر حیدرآباد از قتل خارج و آزاد و مجله‌ها و خانه‌های متعدد دستگیر شدند و از جانب دولت مقرر گردید که حکومت علی‌اکبر خان را برده و ضبطیه را برود و جمال اهی تخت در خانه مشهور بخانه ملک مقابل دریا افتاد و کشته شد و اگر اصحاب در دیگر خانه‌ها

در ساعت که آن برخواست	سنگها گردید بر ارض برخواست	در حقیقت روح او تسلیم شد	اینقدر صفت زشته تو کیم شد
تا حرم تهر ککل درستان	تو کجا چینه از آن کوهستان	با تمام در دمای با حوا	با عطاشی کا مده از دم کوا
از جلوه آن روح حق آهی نرود	دای بر نادر دو هم آهی نگرود	صبر کرد و تبسم همچو گل	مشقت همراه شاه کمال
ساعت آخر نغمه مرد این چنین	غصن اعظم را آله لعلین	کز زبان من بگو بر مهدیم	کای جهالت مایه و شایم
آنچه بخواهی بخواه از من کز کون	که عطا نمانیت بچیز چون	آنچه باشد خواست که کمال	است در تبسم بیخاست
گر شفا خواهی شفا بیدم	تا ابد کورت بمانیت بیدم	خو که امر تهر را اضعاف نمود	با تبسم همچو خنجر بگشود
کای تو غصن اعظم محمود کین	دی جانت بطلبت کین	عرض کن از من بجان کای عزیز	می بخوانم از تو خبر تو بیخ چیز
لیک دارم از عطایت کای	که نسبت از سنان بر لقا	هره خان و علی بعد نسل	شاد درینانش کای ازین سلسل
بروگر مهور ما هم مطلقا	بدر آن گشای ابوالقا	شاه سهند شایست ام قبول داشت	بهرش آیت و نامزد داشت
کای ندایت که حلق من	دی نارت بر که شد مشتاق	در چنین وقتی هم ای روح روان	می بخوانی خبر سرور درستان
ساعت این چنین خبر از نزل	پرزو آن در عا برود و حو	در بیان فک شد خیمه سیا	از به تهنیت آن روح بقا
هر که بر آن خیمه افادش نظر	شعله در شد از دندش شد	چون برون کردند زین برین	یک چون گل ز رخ خود آرایش
خوش منتفش گشته بود از جوان	.....	چون حسن این بار این هم	دید آن پیر این برین روزم
در بود بر سر رویده نهاد	صیبه ز دران که بیهوش	چون بهوش آمد بختا بر کفم	آمد خویش فحش بر کفم
جانب کفان نورش مبرم	روی پیر یا صبورش مبرم	روی بابای غمیش مبرم	روی بر جنبش مبرم
تا که روی در صف خود بشود	پرس پاچان جانب کوش رود	چون آینه بجز آن جسم بود	همی در موضع در صندوق بود
روحیان و عرشیان در میان	در بود دوش چو بایوت ازین	چون برون کرد آن در عیم	مرفق شد غمش اهل حرم
غلفه بر غمت که در آن افاد	هر دو بر فلزم خون او افاد	بشت حکما از شمشیر جان	همت جان که هم اد صانع

سال هجرت ۱۲۰۰

۱۸۷۰ م

واقعات سال ۱۲۸۷ ق

فرار گرفتند و آقا میرزا موسی کلیم و آقا میرزا محمد علی و خانواده شان با برخی از اجناد در خان عمران معروف
 بخان جوینی نزد کورسکنی گرفتند و محل پیرینی عنعن اعظم آمد و شد ایشان نیز در آنجا قرار
 یافت و جمال ایهی گاهی برای ملاقات اجناب آنجا قدم نهادند و خان فرورد که محل اقامت
 مجاورین و توقف زائرین آنجا گردید محض خاک و گل بوده اجناس چندان خاک و آب
 از خارج بلد آورده بختند تا زمین سخت و هموار گشت و خانه ملک مذکور کوچک و حقیر و
 در مطرب و محضوب بود لذا پس سه ماه بخانه دیگر که معروف بخانه منصور و مقابل آنخانه واقع

جله اجاب از خورد و کسیر	باجنود لای برای کردگار	چون رسانید بر آن مکشش	مستتر کردند اندر بگشش
اندر آن همین از نشاط و عجز	در زمین آمد بویید از آرز	چونکه عنعن الب در او مکش گرفت	از شرف چون چه جنبید گرفت
در همه وجه و ممدی بن لیل	مستتر پیش آمد بگشش	در یکا از حیره ای ناصره	شده عیان این بهتر از ناصره
سه دقیقه زلزله آنجا خفیف	مطلع زان از روی بگشش	بعد از آن آمد خبر از هر طرف	که باند هم از هر جنبه از شرف
روز سوم چون با معلوم شد	گشت بر این سرگشش	که بفرموده اله العالین	هر عنعن آنست جنبیده در آن
روز سوم از خروج آمدش	آمد نشینده بودم از شش	ناصره اجده می د با هم رس	من میکن کرد در راه کیش
گفت در عکاشه بر اقام	یکن از غنایب افتاده ز نام	عاجب خطا بوده و فضل و سز	در سنین از عنعن اهل خورد
	حضر گشته نهان از شش	رضی از زنده و نادم سینه	بید زندی
بهنقصد در دنیا و سه روز تمام	شاه با بود در شله مقام	چون در آنجا دید نهاده شد	چون اوزده دفترش بچیده شد
گشت در بیت ملک شش روز	بیک کل آنجا در جهان مستقر	شش و شش از آنجا بگشش	شاد و بیت ملک بود شش مقام
بجز قدرت بعد از آن بگشش	عزیز من خانه نمیشد	و معش او بر شش چون بودم	خانه دیگر با بودیدم
انعام هم در چهار بیت شاه	کرد در آنجا مکانه جایگاه	مقتل با بیت شد از شش نام	را به و شد میشود وصل مل
بیک شش کلیم آن روز	انکه دایم روشن از زنده گشت	در بیان خدیو که یاران در است	منزله در زاویه دارد جدا
بیت بگشت حیاطی مستقل	موس و شش در او دار و محل	بید زندی	

سال هجرت و ۱۳۱

واقعات سال ۱۲۸۷ هجری ۱۸۷۰ م

انتقال فرمودند و از آنجا نیز تقریباً پس از سه ماه بخانه دیگر نقل نمودند که چون چهارمین محل اقامت ایهی بود بر ابعده معروف گردید و پس از قبیل زمانی از آنخانه نیز بخانه معروف بخانه عودی رشتند و مالک خانه مذکوره حواجه عودی مسیحی خمار از تجار بلده و با حواجه عبود مسیحی از اعیان و اعظم شرکت در مال و اتحاد در مذمهت اتصال خانه و منزل داشتند و با مینا امالی معروف بخت و نامت بود ولی در آن هنگام که دولت عثمانی جمال ایهی از ادرنه حرکت داد شروع بنیاء قصری شهبه در جنب باغ بهی نمود و بهی نام باغ وسیع و دکشائی بود که عبده پاشا یکی از حکمرانان عکا در مسافت یک میلی آن بلد بنا نهاد و اشجار بسیار از قبیل لبود بر تنعال و سرود غیره و گلگهای فراوان در آن کاشتند و عمارتی بزرگ در آن وسیع ساختند و مقصود حواجه عودی از بنیاء کاخ مزبور که قریب شهر از لیره مصرف نمود آنکه خود و عائله اش جنب بهی در هوای لطیف زندگانی کنند و در آن ایامی که جمال ایهی و صحاب در قشله بودند همیشه مذکوره حواجه عودی جنب قصری مشهور در بلاد سوریه میسازد و عنقریب اطراف آنجا معمور میگردد و چون اقدام باین عمل و صرف و محنت صرف نمود با هبطه در نظر حواجه عبود مذکور خارج از طریق حرم در پیش عاقلانه بود شرکت بخت و مداخلت نکرد و چند عائله از اقربای عودی موافقت نظر کرده هر یک برای خود در جنب قصر خانه ساختند که نسبت باین عکا منظم و زیبا و وسیع و دکشائی بود و بهنگامی که جمال ایهی از قشله خارج شده در خانه کاهی مالک و مقصود از اقامت داشتند قصر و عمارت مذکوره تمام یافت و عودی عازم سکونای در قصر شد و خانه مسکونه مذکوره خود را بنوع ایجار بجمال ایهی واگذار نمودند و آنخانه در عکا

سال هجرت دهم
۱۳۲۲

واقعات سال ۱۲۸۷ هـ ق

۱۸۷۰ م

خانه وسیع و عالی بشمار میرفت و در کجوهه معموره ببلد واقع و مشتمل بر برهه طبعه و حجرات سبعه منقسمه
و ایوان رفیع و حمام و مطبخ و انبار و در فوج و مقابل عمارت میدانی بود که در وسط آن چشمه آبی میجوشید
و نمیکه خواجه عبود است که جمال اسی با عاقله در این عمارت سکنی میانید برای تفریح که از ساجده
و اخلاق ایرانیان و است با کمال سی و در پیغام مخالفت و منافقت کرد و کاری از پیش نبرد و لاجرم
ایوانی را که بخانه اش متصل و راه آمد شد بود و بیت و محکم نمود و هزار شد و حجت ولی طیلی نکشید که
بنظامی خویش واقف گشت و مجادرت را موجب افتخار و مسافر از وی دانست و ابرار محبت همی کرد
چندانکه خانه خویش را با آن خانه یکی نموده و غالباً خود عاقله تمام محبت و شوق آمد و شد نمودند و هر
خدمتی که با مفوض میگشت بنایت خورسندی انجام میداد و با اینکه نسبت بولات امور در آنجا
بلد در رعایت جمال و تخریر رفتار بیکر نسبت بجمال اسی خاصه بود و غالباً ایشان و منتهی بین اعمالی کرده
خود بخدمت میایستاد و با بکله خانه مذکوره مستقر عرش و کرسی عظمت گردید و با اینکه جمال اسی
چنانکه گاشتم حسب میل و فرمان سلطانی محکوم بحبس آمد و در آنجا و ممنوع از رفتن بجاارج بلده
از معاشرت با امالی و شر امر شده و ابواب معاشرت عمریه را بستند و تا سه سال از خانه خارج نشد
بیدار احدی نرفتند و در اواخر ایام اقامت در قفسه بعد از وقوع حادثه غصن انظر نفوس مخصوصه
اجازه ورود دادند و امثال استاد اسمعیل معمار کاشی و شیخ محمود عراقی و عثمان افندی سلمانی و غیره
علما شرف حضور یافتند و معاشرت با انام مفوض بعضی اعظم نمودند و سید محمد و قاضی
خانکه عقرب شرح میدهم با نهایت عناد و بعضاً تعرض افساد همی نمودند و هنگامیکه جمال
از قفسه آزاد شده بخانه قرار گرفتند آمد و نیز از حجره فوقانیه بحبس حکومتی حکماً آزاد شده خان
گرفتند و بنای معاشرت با اشراف و محترمین بلده گشته بودند و افساد و افترا و بدگویی پرده

متر

سال عبیت و نهم ۱۳۳

واقعات سال ۱۳۸۸ هجری قمری

۱۸۷۹ م

همت بر آن نهادند مفدا لک کله در نهننگام که بخانه عهودی مذکور قرار یافتند نسبتاً خادان از
 حاصل شده و جمال بهی جاسم مذکور بغدادی دهم اما شیخعلی بزوی مذکور را بطلب هفت تن اسرا
 که از مصر بخورطوم سودان تبعید شدند نفرستاد تا آنرا یافته از واقعات خبر داده بمهرسله با مرکز
 رسالت در اسکندریه که مینگاریم هدایت کرد در رابطه ارض مقصود با اجبار بلاد مختلفه باز شده
 از عراق و ایران و غیره چای در پی سوی ارض مقدس برای زیارت مظهر اهی بسیار گشتند
 و الواج بسیار صادر گردید و چون اما شیخعلی بزوی مذکور پس از عودت با بران و ایصال الواج
 با جاد و طاقات با اسرای خورطوم با حاجی سید جواد و ان سید مهدی و بی بزوی و انا نیز از اجازت
 ادمیه از مسافرتین را برین قرار شرکت دادند و حاجی سید جواد مقیم اسکندریه مصر شدند و انا
 و که خزانگی در سویس نمیش نمودند بادی تجارت نمودند و انا شیخعلی و میرزا جعفر علی بدوره کرد
 نیز مشغول گشتند و بدین طریق مرکزی برای ارسال الواج در مسالوات با جاد از علیا با کتبه
 و بیعی و ایران برقرار گردید و انا محمد حسن نام منشی سفارت انگلیس در طهران که جوانی خوش
 نویس و مخلص بود با جاد برساند و افراد این طائفه خصوصاً فضل و مقبلین از وصول الواج
 انبیاض و نهامش یافته بشهر تبلیغ قائم و منذر جاقوسی کثیر درین امر وارد شدند و مقام
 از طلا و غیر هم باشد بقضا برخاسته با اتفاق حکمرانان و عمال دولت بعضی جان و مال
 و عیال این طائفه قیام نمودند

تعمیر عبیت اعلی در شیراز

نظر باینکه بعد از واقعه شهادت حضرت نغمه اولی اشرا از شیراز چه در چه متفرض خانه و
 بستگان آن شدند و حرم اعلی در سالهای بعد با اخت اقی خود که حرم خال شهید بود

سال هجرت ۱۲۴۰ و ۱۲۴۱

۱۸۷۱ م

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری

مرافت و توانست حسته در بیت خال مذکور اقامت نمود و بیت اعلیٰ حسنیاج بنمبر در مسم بافت
لذا جمال اهی حب عرض دستد عای حرم بخواهرزاده اش آقا میرزا آقا نورالدین امر فرمودند
که بیت اطن رضای وی تمیز نماید تا در بیت سکونت گیرد و لاجرم آقا میرزا آقا بنمبر حب بردا
و باستاند عبد الرزاق مهار از اجاب همه روزه مرقت نمود و پس چند ماه تغییر نامام رسید
و خانه مختصری در جانب شرقی بیت نیز خریداری کرده ملحق بیت نمود و در حرم در بیت سکونت
قرار گرفت و وضع و هیئت بنای بیت در این تغییر تغییر کلی یافت .

فتنه در شیراز و حبس و قتل احباب

شیخ حسین ظالم ناظم الشریعه از مجتهدین شیراز که در بخش دوم شمه از بعضا و قساوس در حرم حضرت
نقطه اولی ذکر نمودیم پیوسته بقاومت با امر بدیع و تعرض اینطائفه قیام داشتند و ابو الحسن
شیر الملک وزیر فارس با او و امثالش موافقت و مرقت میکرد و میرزا علی محمد خان قوام الملک
ببگریگی و کلانتر شیراز حمایت از احباب مینمود و میرزا آقا کارکاب ساز از متقدمین مؤمنین را
که تبلیغ و هم بجانب الواح و آیات اشتغال میورزید زنی ناموافق بود که برای ایذا و اضرار
فی بهانه میگشت و تحریک معاندین میفیدین نزد ناظم الشریعه مذکور زفته سعایت و شکایت
از شوهر نمود که کاتب آیات و کلمات اینطائفه است و شب روز معقیم خانه و عیم این خدمت
میباشد چنانچه مجلدات بسیار از نوشته های او اعمیا دارم و اگر خواهد میآورم و لاجرم قضا
و اباب بهایان در خانه ما متصل است و با یک و بیاهو متواصل و خندان ازین قبیل
گفت که شیخ ظالم انو بهی از طلاات غنوم و عینه و همچنین خطاطین را برای دستگیری میرزا آقا
و یاقین و آوردن کتب و آثار امرتیه نفرستاد و احباب شیراز مطلع شدند و زنی از مؤمنات
کانه

سال هجرت ۱۲۵

۱۸۷۹ م

واقعات سال ۱۲۸۸ هـ ق

بخانه میرزا آقا قزوینی تاسات آثار مرتبه را بدر برد و همچنین اثر از مذکور بخانه رسیدند چیزی از کتب و
 آثار نماندند و میرزا آقا را بخانه مجتهد طالم کشیدند و او پس از تعقیب و تشدد و سوال و جواب
 چندی اصرار را همی کرد که میرزا آقا نسبت بحضرت فقط اولی و جمال اقدس اسی سخنان نثاروا
 بر زبان راند ولی محروم ماند و آنمظلوم را بانامه که بحکمران در خصوص وی نوشت بدار حکومت
 فرستاد و شیر الملک وزیر فارس مذکور موقع بدست آورده اسما عده از مشاییر
 اجابت نزد حکمران بر سرحد و در غیب برگزافارشان نمود و حکمران شاهزاده سلطانزاده میرزا
 حاتم سلطنته سابق الذکر بود و برای انجام این کار استین بلاز و وزیرزاد عظیم خان قوام
 الملک کاری از پیش زرفت و جمعی از معارف اجابت گرفته بدار حکومت آورده حمیس
 کردند که آسایشان بدین تفصیل است میرزا انبی خباط میرزا محمد جعفر خباط کر بلائی شدند
 کاشم قصاب مشهدی ابوالقاسم خزاز آقا میرزا ابانر حاجی ابوالحسن بزاز
 محمد خان بلوچ کر بلائی سخنان سردستانی آقا طاعبدتبه فاضل زرقانی آقا طاع
 عبدتبه بکا و پس از ایامی طویل یکی متذرا با موجب شفاعت و وساطت برخی از ارباب
 و وسائل اخری خلاصی یافتند و فقط میرزا آقا رکاب ساز و میرزا انبی خباط و مشهدی
 محمد جعفر خباط بر جای ماندند و شیخ طالم فتوی قتلشان نگاشت و حکمران امر داد هر
 مظلوم را شبانه در محبس خفه کردند و صبح روز بعد اجسادشان را نسلیم عائله شان نمودند
 که غسل و کفن و در قبرستان معروف بدار استلام دفن نمودند و بدین طریق نماندند
 انصافا یافت ولی امالی بلد نامدی تو قاحت کرده اشعار بجهت در شان نشان گفته در کوی
 و برزن کف زدند و خواندند و در یوم ربیعین شهادتشان طبق بار بر ارا شاخهای گو سفند

سال بیست و نهم

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری قمری

۱۸۷۱ م

و بچه سکت در جاس نموده بر سر گرفته با اینو همی از اخلاط نامس در سواق همی گردانند و اینها
جهونی و فحشیه سرودند تا بقبرستان مذکور برده بر قبرشان ریختند و آنچه خواهند و تو استند
در اعمال زینل و ضوق زینل مرتکب شدند تا حاکم این مملکت از حکومت برس مرزول گشت
و در اعمال و شدائد مذکوره تخفیف حاصل شد و زوجه مذکوره میرزا آقای شهید نیز مقبله و
تائب گردید و بدانی برخاست و بر لوجه سنگی بزرگ نام و احوال شهید را نقش بر
قبرش نصب نمود و بی اشعار آن سنگ را نیز در هم شکستند.

قتله در کاشان و قتل و غارت بهائیان

میرزا نام از اهالی کاشان که بنام شاه میرزا معروف شد جوانی رشیده از خاندان بابی و در
ده در دهها هر کس نامش کلا از شاه میرزا و همین این طائفه و خانه شان در کاشان واقع در
جنت خانه حاجی ملا محمد محمد زرافعی بود و طلای مذکور بفرستاد و تصرف خانه شان افتاد و بر
نیل باقیمت خود ایشانرا شهید بنام بابی کرد و میرزا را جمعی از مریدان و کاشان کاشان
بمخبرش کشید و استطاق و بازخواست نموده اعلان و حکم کرده گفت این سپهر بابی است
و باید از این خانه برود و میرزا بدو گفت ای آقا این چه خبری از ما بشمار سید و مجتهد مرزاد
کشیده بخلطت گفت ای بابی اینی فضولی کن در روی مردم حاضر نموده گفت این سپهر
باید تعمیر کنیم تا از بابیت برگردد میرزا اجبارت گفت عقیدت من هر چه باشد تکلیف
و جدانی من است و شما ارتباط و حتی وفالست و این امور نیست و مجتهد غضبناک
این سپهران گفت کشید میرزا خواست بگیرد و بی مستخدمین و کاشان کاشان مجتهد و بر گرفته
بفک استه چو بسیار زده را کردند چنانکه قهر بیاده روز بتری بوده از جای تنویرت

۱۲۸۸

سال هجرت ۱۲۷۰

۱۸۷۱ م

واقعات سال ۱۲۸۸ هـ ق

برخیزد و مادرش زود متولد زنده پرسید که آیا چه خطای مرتکب شدیم که پیرم را چنین چوب زد و بجا
 مردن برتر انداختی مجتهد بد و بزخاشش کرده گفت ای معونه تو هم بابی هستی از منظر دور دلم شود
 از آن پس نیز بر پسته ظلم و جنای مجتهد با نشان رسید چند آنکه میرزا ناچار مصمم بر تلعبان گردیده
 مسلح شده بر رهنی و مقام از چنین مردم بزخاست و خمارت بر همه گونه از انالی رسید و جمعی
 مسلح در پراکنش مجتمع شدند در راه آمد و شد از اطراف کاشان مسدود گردید و میرزا را شاه میرزا حاکم
 و متذرجا حدت و عدتشن بمقامی رسید و منال دولتی را گرفته قبض الوصول بنام خود میداد و مقرر
 عده خود و بنوعی که میخواهد میرساند و شاه چنین نیرشت که آن برادر بگرم مالیات فلان محل را
 بگیرد چه باین جانب وصل شد و نوبتی مالیات فارس که مستعد الدوله بطهران ارسال داشت او
 قبض کرده قبض الوصول نزد شاه فرستاد و چون خبر رسید ناصرالدین شاه رسید مصطفی قنچیان
 سر ترب ایل عرب ساکن اطراف اصفهان و کاشان را نامیرد دستگیری و با اعدام وی نموده حکم داد
 که هر که را با او مربوط است بگیرند چه خبر سمعش رسید که چندین هزار بابی با شاه میرزا متفق اند و
 عنقریب طهران را متصرف میشوند و سر ترب مذکور با اردوی خود کاشان را محاصره و مرکز ساخته
 بتجنس و تفحص از بابیان متفق و مستعد با شاه میرزا برآمد و معاندین مفیدین نام شیخ ابوالقاسم
 بودند و شیخ مذکور از ایل قریه مازگان تابع قصبه کاشان و عطا و مرجع و بنی احمد و دوزر نام
 و عباد و متصرفین این طائفه بود و شاه میرزا از او کمال احترام و تحلیل مینمود و سر ترب جمعیتش
 بقریه مذکور در خانه شیخ ریخته او را دستگیر و خانه و امانی قریه را تاراج کردند و شیخ را با الواج
 و آثار که در خانه اش بدست آوردند بکاشان کشیده تسلیم خاطر میرزا احتشام الملک حکمران
 نمودند و حکم حاکم چوب بسیار بر او زدند و در جوانان پهلوهایش را ضرب کتک کردند

سال سیست ویم

۱۸۷۱ م

واقعات سال ۱۲۸۸ ق

و او را در محبس بغل در بجزر کشیدند و شیخ در آن هنگام بسن سالگی و با محاسن سفید و قد خمیده بود
 و در زندان شرف بهلاک شد و از اسوار دومی دولت مازگان و قنصرا چاپیده با حاجی ابکا
 مخصوصا بستگان شیخ نهایت ظلم و جناح دارد آورده و شیخ را حکمران ابامی در حبس نگهداشت
 آنگاه نزد حاجی ظالم محمد حجه ان سلام نراقی مذکور فرستاد تا حکم قتل دهد و او ملاحظه و مسامحه کرده
 فتویٰ نداد و میرزا عبد الله مقصری که مروی با کفایت و نفوذ و نیز محبت و حامی اجاب بود نزد حکمران
 شفاعت نمود و شیخ زار را کرد و بجان او شش بر زد و آن پیر و خسته تن شکنه مدتی تحت
 عییل و بستری او دچار فقر و تنگدستی بود ولی با نهایت ایمان و استقامت و شکر و رضای
 زینت و هنوز مدتی نگذشت که عیسی خان بن کاظم خان کاشی رئیس لشکر افغانه کاشان
 محرمانه بشاه خبر داد که شیخ ابوالقاسم مازگانی با شاه میرزا مرتبط است و حکمران او را دستگیر
 کرد ولی با قدر حرام مانع شد و او را راه نمود لذا اطولی کشید که شاه مکرانه بجایک امر داد و شیخ را
 بقتل رسانده سرش را بطهران بفرستند و از آنسو مصطفی قنجیان بمقابلهت و حفاظت
 بشاه میرزا پرداخت و چند مقامه بین فرقیین واقع شد و پسر شیخ و چند تن از اقربای میرزا
 کشته گشتند و کاری از پیش نبرد و شهرت و قدرت شاه میرزا فرود آمد و گردید ولی بر جی از
 اجاب با دوی طاعات کرده رسم و آیین امر اربع ابی را بر رو خواندند و او را نصیحت و توبه گواهی
 کردند که این رفتار مقاومت با دولت و انتقام از ظلم مخالف این آیین و مضرت تمام این
 دین است و اولاجرم اطاعت نموده دست از محاربه کشید و بهرمان خود گفت دیگر
 بار مرتکب این اعمال نباشم اینک هر کس مرا میخواهد با من همراه بیاید و سنگر و مرکز خود را بر
 جای گذشته رفت و جمعیت وی نیز متفرق شدند و اردوی دولتی جبرست یافته اما

دور

سال بیست و نهم ۱۳۹

۱۸۷۱ م

واقعات سال ۱۳۸۸ هجری

تغافل نمودند و روزی بعد مصطفی قنچیان برای خود ارامی در غضب بناخت و باور رسیده بر
گشتند و عده از بهر کار بدست آورده با انواع عذاب و عقاب معذب کردند و درین راه
و بعضی را کشتند و برخی را اسیر کردند و چندین را بعد از ضرب و حبس رها نمودند و در خلال
این احوال محاکمشکنان حکومت کاشان بصدور دستگیری شیخ مارگانی بودند ولی او را
بدست نیاوردند چه که او پس از استخلاص از حبس سابق پرستش نموداری و محقق بود و
مقتضی احتفال پیاده و محتاطانه نزدش میفرستند و محلی در کمال احتیاط ولی پر شور و
اخلاص انفاذ مییافت و شیخ ملاوت الواح و آیات محمود و از روی شهادت در سبیل
این امر میگردد بنوعی که آحاد اجازت داشتند آنجا که باو طبران بودند و میرزا عبد الله
مقتضی ندکورد حکم شاهی و سی حکومت را در گرفتاری شیخ با جواهر داد و لاجرم حبس میل
ایشان شیخ کلی بنیان و محقق شد و ما مورین حکومت برای دستگیری شیخ بصدور
ادبیت و جفا ایجاب برآمدند و مردان در زمان حضور و خبر شیخ را شنیدند و از راهی کردند
تا از شیخ خبری بدست آرند و نخواستند تا آنکه تنی از اهل مارگان را بوعده مای مالی
بفرستند و او بر وزیر و حربه زبانی نزد اجازت اظهار داشت که از طرف میرزا عبد الله
مقتضی ندکورد حاصل بیاجبی برای شیخ است و از محل احتفالی وی آگهی یافت و او را بم
مأمورین حکومت نمود تا بغایت ادبیت و شدت بر اسی شانه پامایش را بر شکم
مرکت و دستهایش را از پشت بستند و با سختی و جفا بکاشان و دار الحکومه بردند
و بسین انداختند آنگاه در روز جمعه بمقام ظهر در برابر شهادت حاضر کردند و او در
آن سن شیخ و ضعف و نداشتن چهره نورانی و طبیعت منور از ایمان و اطمینان و

سال هجرت ۱۴۰

۱۸۷۱ م

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری

ولسانی ذاکر و شکر داشت و وزیر غضب آب طلبیده و فخر ساخت و فخر و مناجاتی با کمال خضوع بجای آورد و اعتراف شهادت بر عهده ختمه گفت و آب آوردند که بنوشد نیاشامیده گفت شراب شهادت بنوشد غش میکند در بهنگمال که در سجده بود یکی از ازا اول که تلمیح کرده ماسور قتل و نمودند سرش از قفا بریده جدا کرد و جسدش را غرق نمودن بنگینده اجاب کاشان جدا برده در مزار قدیگاه و سر تپه دفن کردند نیز در خطال واقعه مذکوره که بقتل و فارت اجاب میر خسته آقا محمود صنایع را که سینه عیدیه در ایام عراق جمال اسی از افرق عراق مجاور بغداد و از مومنین مخلصین بود گرفتار کرده باز در امام بهر کوشیدند و کشت ضربت و جوار میدان کاشان جان نسیم نموده آمده اند که حکمران کاشان چون واقعه مذکوره بدیدن اجازه و فقط بتحرک طایا بود قاتل را دستگیر نمود ولی سینه حسن و میرزا آقا از فغانی بعد شورش کردند تا قاتل متخلص گشت و مصطفی قهوجان با جمعیتش از کاشان بعبه اجای عراق حمله برد و بخانه میرزا محمد خان معاون الممالک (خواهرزوجه حاجی میرزا علی اکبر که شمه از احوالش در بخش سابق آقا شنیدم وارد شد و اجای معروف از قبیل حاجی میرزا علی اکبر مذکور در برادرش آقا محمد مهدی و غیره مانا چارگه گشته محقق شدند و سر غیب پس از دو روز شروع به تفرق نمود ختم آقا محمد جواد و آقا نصر الله و بعضی دیگر را دستگیر کرد ولی حاجی میرزا محمد خان از ایشان ضمانت کرده بملتی نقد بستیب داده مستخلص نمود و حاجی میرزا کمال الدین در برادرش آقا محمود که نیز شمه از احوالش از برادر بخش چهارم آوردیم بدین ترتیب رفتند و او ایشان را ترقیف کرد و مطالب و محبتش و حاجی میرزا علی اکبر بوده میگفت از قراریکه شنیدم او از شاه میرزا زبردست تر باشد و حاجی میرزا محمد خان و پدر حاجی میرزا علی اکبر اطمینان داده فرمان از بغل داد آورده قسم یاد نمود که متعهدش قتلش باشد حاجی است و چون از او پرسیدند که اگر این سخن صدق است پس چرا آن یان مذکور زراق را که بنیره فاضل زراقی اند گرفتار نمود در جواب گفت بیانی

شده

سالمیت ۱۴۱

۱۸۷۱ م

واقعات سال ۱۲۸۸ هـ ق

شده اند و دین جمهور از ترک کرده اند باینجه بنویسند و بکمال حال و مال خود بکشند و کتونی به مضای خود
 باینمضمون داد که آمان را در کرد حاجی میرزا علی اکبر نگه داشته نظوری خبر ملاقات حاجی ندارد و پدر
 و برادر ودائی یکی اطمینان حاصل کرده از حاجی خواستند که بملاقات وی حاضر شود تا سایر احوال را نیز
 رمانماید لاجرم حاجی با اتفاق ایشان نزد سرتب رفت داد احترام بجای آورده همه را برای صرف
 نامار در نزد خود نگه داشت و هنگام عصر چون خواستند از محضر وی بیرون آیند حاجی را نگه داشت
 و بآنان گفت بروید و حاجی اشب نیز همچنان من است و در آتش با حاجی مصاحبه طولانی
 کرد و همی از مجلس اخفای شاه میرزا پرسید و از آیات آفات حاجی در بغداد در جوار اسی و از غمخیزش
 جو باشد و حاجی شرحی از حالات و عظمت اسی و از عقیدت و ایمان خود به صراحت و فصاحت
 و شجاعت بیان کرد و سرتب حکم داد که این بابی را هم نزد بایبان دیگر جس نمایند زیرا همه
 دشمن شاه اند و حاجی هر قدر بیان داشتند لال نمود که این سخن با شتاب است و ما دشمن شاه نیستیم
 اعتقاد نمی نمود و حاجی ذکر قسم و عهد نامه اش بآمان آورد و او چنین گفت در آنوقت نمیدانستم
 شما بانی هستید و بالجمله حاجی میرزا علی اکبر با حاجی میرزا کمال الدین و آقا محمود دیگر کردند و روز بعد
 بیستگان حاجی چنین گفت او را باید بطهران فرستیم تا شاه آنچه خواهد مقرر دارد و پدر و خویشاوند
 حاجی که همه از تجارت نامی بودند اصرار در خواست نمودند تا حاجت قرار باین شده که مبلغ بسیاری از
 نفوذ نسیم سرتب نمایند و حاجی مستخلص شده و همیکه قسم اکثر نفوذ بدست سرتب سید از اهل خود
 که در شبی حاجی را راک کرده بدولت میگویم که اگر بخت و نیز از آقا محمد جواد و آقا نصر الله و حاجی محمد تقی و
 غیرهم از مالی سراق در ارم و دینار بنید و خت و در مدت آفات در انقبضه شام و نامار در فرش
 درخت حواب و لوازم سببان و غیره را از احوال گرفت و بمالغنی نهر روزه بنام حق لفظ محسوسین

سال هجرت ۱۲۲۱

واقعات سال ۱۷۸۸ هجری

۱۸۲۱ م

اندو جمع کرد تا شبی که مقرر بود مجوسین را در کاخید طرح جدیدی بنهفته برانگخت و مجمل واقعه اینکه در پسر اول
 حشمت شمرک و تهریح مای محل جمعی از ارازل و اشرار بقیعه امام زاده سلیمان در آمده در پنجره مادر می از
 آتاش را آتش زدند و فرانی بخاطر کوفی که نیم نزع طول و دست نزع عرض و جلدی مذمت و بیجا کاری داشت
 در آتش نهادند و شهرت دادند که بابیان مخصوصاً جوان حاجی میرزا علی اکبر که جدیداً از طهران آمدند در کرب
 این اعمال شدند و با مرستیب پنجاه نفر مستحقان بخانه ما بختند که بابیان تازه وارد را دستگیر کنند
 لاجرم رجال احباب فراری و تنواری گشتند و نامورین به دستگیری صفار و خورد سالان پود خسته مدار
 انکوم که کشیدند و ناله و هجره مادران و خواهران مرتفع شد و تمامت شب مذکور در خانه های احباب صبح
 و ناله دراز می و سحرهای تا صبح امتداد یافت و با مرستیب بند و غیره مجوسین را سخنر کردند و تا صبح در آتش
 نموده همه انداختند که بابیان بقیعه امام زاده را آتش زدند و نیز راههای خروج از قصبه را بست
 گرفتند که کسی از این مظالم بطهران برای تطلم نرود و در حبس بسیار احباب مخصوصاً برادر و پسر حاج
 میرزا علی اکبر برآمدند و اندو لا علاج کجواکی پناه برده در غار مخفی شدند و پسر حاجی در انغار هر لنگ
 محاط بجانوران درنده سه شبانه روز بسر برد و عمو در عین خوف و خطر با مرعات کمال احتیاط
 شهرها بقصبه زیارت ایاب نمود و سعی و جهد در شکستن نائز فرستند و استخلاص حاجی همی کرد با

مصطفی قجیان بهام سلطنت رئیس ایل عرب که ساکن اطراف اردستان صفویان بودند بیاد پیش آنکه اسماش در
 محاربات حاجیه ایران شیعت بطور آوردند ناصر الدین شاه تا مین قسمتی از ایران را بدست او برد
 و در بالاخره در سال ۱۳۰۶ در طهران مرد و پسرش در مخالفت با این مظالم و قتل و غارتشان بهای
 از پدر داشتند یک پسر نظام الملک و قیمت در عین حبس حاج و عمارت مقتول شد و پسر دیگرش
 حسین بن سهام سلطنت آخر الامر بخت و حاجت مبنیلا گردید .

سال هجرت ۱۲۲۰ و نهم

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری

۱۸۷۱ م

د آب غذا برادرزاده میرساند و در شب چهارم عمود برادرزاده متفقا باغات قصبه برشته بخانه پیش
رسیدند و روزان و شبانی با خطرات سختی گذرانند و سرب مصطفی قلیخان خود این فساد را
برانگیخت ولی بطاهر نسبت به بیجان بر سرش اظلی داد و بلاخره حاجی میرزا علی اکبر در ادرش را بنام
همکاران و همزاران شاه میرزا و بعد از آن بانی فتنه انگیز با عده سوار ب طهران فرستاد و مادر حاجی میرزا
علی اکبر که بابتیه محترمه رشیده در بستگان میرزا جعفر خان دیز بود با اتفاق پسران قاجار محمد مهدی بی
داد خواهی و حضرت دستخلاف سپرد برادر شوهر بسیار طهران گشت تخت بکاشان دارد شده
از حاجی آقا محمد مجتهد مذکور توصیه گرفته که روزه خود را ب طهران رساند و با برخی عنوان به دست شده
بخانه عزت الدوله خواهر شاه زنده جلالت اقامت اندخت و نقدیات و خاکیهای مصطفی قلیخان
باشدت و کربه و زاری شرح داد و شاهزاده خانم زاعیرت بر او درخت که چرا در قصبه منقطع بود
چنین خرابی و بیجا کردند و بواسطه وی خود را نزد شاه رسانده با کمال جبارت و فصاحت شرح احوال
گفت و عزت الدوله نزد شاه سر برهنه کرده ماله و ظلم نمود و از آن تو گواشتگان مصطفی قلیخان
حاجی میرزا کمال الدین و آقا میرزا محمود و حاجی میرزا علی اکبر در ادرش برخی دیگر را که مجموعا هفتده تن
بودند وارد طهران کردند و موافق اجاری که مصطفی قلیخان شاه داده بود برای اعلام در
کاروانسرای میدان معروف به پای قاپوق و میدان اعلام ورود و نزول دادند و میر غضبان
بی درمی نزد آنان ذمات ایاب همی کردند چندانکه حاجی میرزا علی اکبر متعیر شده فریاد کشید
گفت ای ابا این چه ظلمی است که دود سیاهش ایران را فرا گرفت مصطفی قلیخان عرب چنین
رعایای صیدین دولت چون از عمده نقض و اخذ شاه میرزا بر نیامد بنام با بی سرکش با بر
خواری دولت نشانده ما که طامعی و عاصی و قاتل و سارق نبودیم حال اگر قصد قتل ما را دارید

سال ۱۴۴۴ هجری

واقعات سال ۱۲۸۸ قمری

۱۸۷۱ م

بجایاره رحمت کشید و در همان سال مادر و عمویش با دستخط شاهی که شامل امر بردن ایشان بابت دولت برای محسن از چگونگی احوال بود رسیدند و مصطفی قزوینی حسب حکم عزت الدوله مقتر واقع شده خود را بقتضای عهد اعظم رسانده محسن گشت و عاقبت ببدل مال بسیار مستخلص گردید و ظاهر محمدرضا طای مفید زان را که مادر حاجی میرزا علی اکبر اورا بوجه بیست کردن فریب و غلبه پیش در حضور شاه قاجار گواهی نمود کرد بطهران کشیده جس تحت مراقبه و نظر دادند و با بجنه عیون مجوسین مذکور را بعد از مدت نه ماه حبس در انبار بوجه و سخاوتش مانده را کردند

شهادت آقا میرزا باقر در کرمان

آقا میرزا باقر شترازی از معتقدین مؤمنین که بایمان و خط فصیح و زیبا بتبلیغ امر الهی می کرد و چنانچه نگاشتیم با جمعی از معارف اجاب شیراز حسب حکم حاکم سلطنته والی فارس گرفتار شده در بخر خانه دار انگوته بکند و غل فاد مدت چهار ماه در حبس بنهید و بر سر بود و بالاخره ویرانگه بسته چوب و فرزده رها و محکوم بمهاجرت کردند لذا به نیریز و از آنجا بخاک کرمان رفت و همه جا نشر این امر نمود تا در شهر کرمان اقامت جست و پیوسته با انالی مصاحبه و نیت و هدایت و هوسری در هوسری نمود و برخی از اتباع حاجی محمد کریمخان قاجاری را بنامین امر یافتند و بعضی دیگر لغت و معناه در زینند و خان ابن خان را در رفتار و گفتار وی آگاه ساختند تا حکمران را متحرک و متهم کرده

حاجی محمد کریمخان قاجار در راه گذشته عزم نیارت و تقسیم عسارت عادت گشته نیر با پنجاه نفر از جوانان و الاکان همراه ایشان از راه بندر در بارون شدند در منزل حمود مرض سه سال مبتلا و با جمله چهل ساعت رحمت از وی پرستیدند در مدتی مردم آنرا مجلس فاشی آنرا خود مغرور طالب شاه معتقد روز سیم و یکصد نفر از حکمران کرمان حضور بهم رسانده مجلس را بر چیده بود و شرایط هر طایفه با بار ماندگان ایشان باقی الحیات منظور داشته . روزنامه ایران سوره رمضان ۱۲۸۸

سال سیست و پنجم ۱۲۰۵

۱۸۷۱ م

واقعات سال ۱۲۸۸ هـ ق

بر این داداشت که اورا دستگیر و حبس نموده بشمارت رساند و بعد از واقعه مذکور در تاریخ
اجامی کرمان در تحت تصفیفات و محروم از امنیت و آسایش بودند .

فتنه دوزرخان

دوزرخان عماد بر شور و طغیان حسب تحریرک و بیخ در سایر دین بمعارضت بمقامت بهایان
برافتنند و حکمران چندین از ایشانرا که از آنجمله حاجی ایمان و آقا رسول قناد و آقا فتحعلی بودند
دستگیر کرده اسرا مغلوبه بطهران رسانند تا بانبار انداختند و در قید و کند و بجزیر کران بستند
و آنمظلومان چهارده ماه بنوع مذکور محبوس بودند تا بعلت شدت مجامع در ملکیت و پریشانی
انظام امور دولت و ملت مستخف شده بوطن برگشتند .

میرا ش معصومان قره‌مین و زوالشان

میرزا محمد علی غصن اکبر را که درین بخش ضمن بتفصیل احوال عامله جمال اهی و نیز در مطاوی بخشها
آیه شرح احوال و اعمال خسران مالشان ما بدیم از غصن سن تربیت و ما بش انوار اهی حسب
ضروریه وقت سان و بنان در انشا مکاتب موهبه بعبیه و دارسیه بر اسلوب آیات و آثار
الیه جریان یافت و چنانچه نیز آیهی تعلیمه از آثار اعلی کرد او نیز بسبب کمالات آیات
جمال اهی تعلیمه و حکایه و بیخ و تحقیق همی نمود و ایشان مذکور حسب دستور مکاتب و آیه

در این سال ۱۲۸۸ مجامع شدید مشهوره تر ما سر از احواله کرد و هزاران نفوس که از آنجمله جمعی کثیر از اعدای این امر بودند
طعمه بلاک گشتند و ناصر الدین شاه نیز سفر بیزم زیارت بعراق رفت و در یوم بیستم جادی آیه از طهران برود آمد و در
عبادت می پرسش کامران بیزاناب تسلطه تا در رسید ما امور ملک گشت و در در سیست و پنجم شهبان بجا نقیض رسیدند و با
پس از زیارت کلانین کرمانج عسکریین و غیر ما حجت بایران کرده و در در شنبه غیره بجزیره بطهران در ره نمود .

سالی هجرت ۱۴۶

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری قمری

از اطراف را اجوبه نوشته و برای بعضی از شهیدان صورت زیبارانی نگاشت که مشتمل است بر
تربک کلمات و مبادی معارف بر علیه ندان نمایان بود و جمال بسی ازین جهت تشویق و تادیب
میفرمودند که عظمت و قدرت الهیه مشهور گردد و اهل بیان ببینند که در حیل ذنوبات بر علیه
حتی صفات بهتر از امثال میرزا یحیی می نویسند تا او شهرت نزد احباب حاصل نموده و صورت آثار
قیمیه و برا احرام و محافظت نموند و خطوطش را که بیکو و زیبا نوشت حرز خود و کتیبه در بیت منزل
قرار دادند و سدره جادوی عبادتش مضامین و مخفی بود که اشعار از اظهار مقام و ابراز درجه
مختصره می نمود و برخی بدان مجرب و فرقیه شدند و بکلمات و بیانات بسی که برای تشویق و تادیب
صدور یافته تنگ جنبه روایات و مبالغاتی در شأنش شهرت دادند و مرثیات ادراکه آن
عدم بلوغ و کودکی در الفاظ و الفاظش پیدا و بیان بود آیات خوانند و او خود بصراحت و سینه
مانندت کرد حضور صاحبی حسن زدگر فردینی و برادرش آقا علی زنگر و نیز میرزا عبید الله و سنگان
در فردین با وی در اسله سمر داشته او را لقب سلطان الروح خوانند و قدم جبارت و غلورا

بوالله الاهی محمد اعرض عنک الراحات اوتس جباه شبیه الوحی و یحیی درین اوقات از رحمت اوست رسید مع بود
رسای چند که همان مکان و کوهان شرح و بیانش فایز و شریک و الراج چند نیز در آن آن نیز هم شایع بود که حضرت العزیز
رسیده از آنجه بنابه در توفیق بجهت اعراب نازل فرموده بود و دستخط از آن آن نیز هم شایع بود که حضرت العزیز رسیده که بعضی
آن لازم شد سواد نموده ارسال دارم و آن حضرت جناب لایق آن نیز هم شایع بود الراحی با عراب نوشته اند ارسال اگر
مصلحت برآید بدید و آن فلاحه که بومی در راحت قدس انور بودم از پس عظمت نازل که بویس کتاب
انا انطقا لبیل قبل غانی صغره لبس شمدن الراحات قدره و سلطنتی ثم عظمی و کبرایا و کس اتقان که کلام
شریکه نفسی ضدو فی ابود و کاندامن لغیدین با نری از مانس منظمین نبیره العراج را برسیانند و اگر مجدد اوصاف
فقه شود خطها و کس من الحی فطین و فرمودند ملاحظه تا که چه قدر مانس جاهل اند نفیسی که نفع و خیر بوده اند خدا است

جانی

سال سبت و نهم ۱۲۷

واقعات سال ۱۲۷۸ هجری

۱۸۷۱ م

بجائی گذشتند که در اظهار مقام باطن جمال الهی خوانند و فلسفه به بطریق بیان کردند که در هر یک از ادوات
الهیة برای بث معارف و تعالیم ربانیة و وسیکل کامل ظاهر شوند یکی در مقام اجراء حکام و توسعه ادارة امور
ظاهره بایستد و دیگری بر جای تنفیذ در بوطن و انامه همراه بشینند و عمده از احباب قزوین بدین
طریق در خود مجتمع کردند و از طرفی دیگر آقا محمد حواد فرمودی و آن شیخ کاظم سمندر بیدایت و فاشان
قیام نمودند و مناظره و مجادله مای شدید و بمیان آمد چند آنکه عنصیه بکرات قیام بضرب و بر خیز کردند
و چند سال بطرفین از یکدیگر قطع و فصل کرده مرادده نمودند و اینها قیامات و حیات بود و چون خاطر الهی
مدتی از قزوین بیان صرف توجه فرمودند و الواح و عنایاتی در حقیقت صادر نشد تا آنکه حاجی محمد ابراهیم

و چنین سخنانش را داده اند قل انه بعد من عبادی قد خلقناه بقدرته و انصفناه لئلا نفسی من العالمین و اگر آنی از
ظلمت منحرف شود مردم صرف خواهد بود قدر باقوم آن ما و انما قد خلقنا من الله من انفسهم هم من ذره
الشمس هم سحاب الرحمة و عظام الفضل و سراج الهدیة و ادلائه بین البریه ان یؤمن بانواع امری و ان ریکت ما
اتخذ شریکاً و لا شیهما و لا ذریراً و لا نظیراً و لا ندلاً اولاً مثلاً که انکلت شرقاً و کنت مغرباً و نفسی الامم من انفسهم هم من الله
انفسی باری بعضی عقائد از اهل و حجاب ان بد شنیده شد سبحان الله چگونه است که بعضی اختلاف و دست
میدارند و از رضوان رضای الهی که سقر و آرمگاه و قلوب مقدسه و انفسه یسره است و در می بیدارند و احوالی حجاب
میدانند اگر حبت ابراهیم در قلب موجود شد و غیر چه عیث است با این شیخ و این شیخ بریدن دانسته تا قلب از هر منور
و خیال و ارتعاش و انحصاری و بعضی ذریع نشود آسوده نخواهد گشت و از زوال مقصود نخواهد آساید دیگر
مخاطب خیال ارتعاش را بگذارید و بر ساطح الهی که مرفیع هر ارتعاشی است شکا کرده هوای خود را در رخسای
هرست فایده نایب تا کسب انوار مرزوق شدید حبت ذکر از زبانی بعضی اجامی ان بعد از انها لوجه تم عرض
شد و لا اید من اعد جرائ و لا شکوراً و البها من ساطح نه انامه ای حجاب جمیداً (مکتوب فایده تم)

و بعضی است از بعد از بعزوم خطاب با شیخ کاظم سمندر

سال هجرت ۱۲۸۸

و اوقات سال ۱۲۸۸ هجری

۱۸۷۱ م

خیل فردوسی و غیره مورد تحفه مجزا بهی نگاشته و از حال و مقام میرزا محمد علی پرسیده و الاهی تیسر و چنانچه
یافت و مقام فقیر و ناشیبت محضه را برای میرزا محمد علی مرقوم فرمودند و کاتبین حضور و برخی از سببین
مشهور را حسب احتیاط و مصلحت مکتوبه امر دادند که با جنای فردوسی آنچه در خصوص بیان احوال و در کارم و
در خور بود نوشتند و کشف حقیقت بنوع اجمال نمودند و محبت غصه از زیارت الحاج و کاتب فرزند
متفرق و متلاشی و متذکر و متمسک شده از جهالت و غفلت خویش نادم گشتند و در جمله بیاریات
صادره در لوح خیل مذکور این است و اما ما سئلت عن ابی فاطمه ان ابائے ان پیغمبر
احکام الله و لا یجوزون عما حد فی البیان کتاب الله المبین الطیوم و امرت ان
واقف العباد بالمعروف و یمنون عن المنکر و شهدوا با شهداء الله فی حکم ابائے
البرم المحموم و یؤمنون بحکم الله فی يوم الدین فیه محیی ذم من الاولین و الاخرین
و فی کل علی الله یرضون و لکن یخلفوا فی امر الله و لکن یعتقدوا عن شرعه المصدق المسطور
اذا فاعلموا بانهم اودا و شجره الوحید و آثارها الی قوله الالی و الذم منکم بطهر
بالفکر و یجری الله من لسانه آیات قدیده و هو من احضه الله علی امره انما
من الاله الاصوله الخلق و الامر و انا کل بامر امر و نسل الله بان یوفیهم علی
طاعتهم و یوفیهم ما یرزق برؤاؤهم و اقدار الذم من الی شطر الله هم فی کل حین
یوحدون و یجاود عن جبر برائهم و یجعلهم من الذم یوحدون جنه النجوس
من لدی الله الغریب المبین الطیوم الخ و در حقی و یگراست و اما من سخن محمد
قبل علی آنا انطمانا لسنایه و لکن عباد الی جهلا المذوفه با لانتم من
دون الله و بالآخره در سال ۱۲۸۸ حاجی میرزا علی اکبر زانی بفرم تسرف در حکم دارد فرزند

دوازده

سال بیست و نهم ۱۲۹۹

۱۸۷۹ م

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری

دخاتر آن محمد خواد فرزند وی شد و با حاجی حسن ملاقات و تظلم و تقاضا نمود و فرمودی و سمندر را با این
 ملاقات و تجدید معاشرت و مصاحبت داد و در مجلس مکرره عظمت مقام ابهی و بزرگواری معشن
 عظم شرح بیطا کرد و بصیحت و مو عظمت همی نمودند چنانکه حاجی تبه حاصل و در مجمع عموم عرفان
 نمود که محل نوبهی خرم جمال ابهی نسبت و با برادرش آقا علی عریضه توبه و انابه عرض در خواست از
 شرف حضور نمودند و چون حاجی میرزا علی اکبر مرجعت با بران کرد لوجی از فایده ابهی برای وی آورد که
 حاوی اجازه بود پس با عائله اش بسال ۱۲۸۸ هجری عکاشاقت و توبه اش قبول فرمود
 و اذن مرجعت دادند و بزین و مهرانش با بیعتار خطاب کردند که حاجی را در سه منزلی قزوین بفرستند
 و همیکه به منزلی آن بلد رسیدند حاجی در گذشت و اجازه اشرا حمل بقزوین کردند (۱۲۹۱) آنگاه
 برادرش آقا علی اجازت حضور طلبیده و فرود بجا نمود و توبه اش مقبول گشت و استدی
 مجاورت نموده سالها طائف حول ابهی مشغول بخدمات شد تا در آنجا وفات یافت
 و بدین طریق فتنه و افکار داینه غصینه برای ابد در عرب فنا نیستی معدوم و مخفی گشت و ما
 در این مقام برخی از مکاتیب میرزا محمد علی غصن اکبر و نیز تبری نامه اش را که در جواب بعضی از
 و هم لوجی از بیانات جمال ابهی را در حق وی ثبت میداریم تا احوال وی با اندازه روشنتر گردد

در مکتوبه بخط محمد خواد قزوینی از عکاشا خطاب بوزین قزوین بطور است ثنا بقول و تاویلات اینقول در میرزا ابهی در
 عبادت چشم شهود در بران مدخله میمانند قسم مجرب بکتا بیات ^{شاه} اصبع حد برار مثل خباب امیر از مهر مع روحی فداه
 اگر اراده فرمایید در وقت خلق مشهود فو حقه در مجلس سرکار آقا سرتاسره روحی فداه قادر بر تکلم نیست چه رسد
 بحضور خلعت ابهی کسانیکه در اینولا حضور بهم رسانیده اند کتب بعضی شنود و عا خطبه نموده اند لازم با طیار
 و نیز در مکتوبه دیگر که بخط محمد خواد قزوینی از عکاشا بقزوین برای آقا مهر خواد عموجان است و او قزوینیان

سال نهم

واقعات سال ۱۷۸۸ هجری

۱۸۷۱ م

وهی همده صورت کتوب عنین الکریمت جناب ۱۷۲: ۱۴ - ۱۲۵: ۷۴۶۴۸۴ الفسخ الکریم
هو الأبدع فی ملکوت الاعلی سبحان الذی بیده ملکوت ذلک الآیات بصرها کیف یشاء و
بهمها علی قلب من یشاء من عباده وانه ما من آله الا هو بید و یحید ثم یعبده و یبذ و انه قد کان
شیئاً قدیراً و انه هو الذی انزل المائمن سبحان فیض فضله و کرمته و انبت به الاشجار و
ارسل الریح لیرمیها حتی یسب من طیاس الاوراق الی ان زینت روسته من تاج الازهار
و اثمرت شجرات بیضا و انه قد کان یکل امرقیا قلی یا قوم تاتته انی نصدره غرست فی لیل
بید الرحمة و ما جانت بیفات ثمری اذ افرحوا علی و لا تقطعونی باسباب شرکم و اذ تمترن
ایاتی و تقرنوها لا تقرضوا بی و لا تقرضوا علی و لا تقولوا بذا من نعیرات نفسه یا قوم ان هذا الاکن
عند الله نزلت من لسان صدق بیدها قلی یا قوم آیاکم ان لا تقرضوا علی و لا تسبونی بالکذب
و لا تقولوا بانک تعلمت و لا تتبعوا خطوات کل مشرک مغروراً فوهمه ما انا عبد الا من عباده
الذین خضعهم لله لتبلیغ امره و انه قد کان علی کل شیء شهیداً قلن یا خال لبیمان کاشیر اعن الله

فوصیه و نمیه بتوجه بحال هس و عهد نمود چنین مسطور است امروزه احضار فرمودند بین بدی نه حاضر و شرف بود
مشکایت از ابرقرین فرمودند فرمودند فلانا طوری ناهجه باید نمود اینفلان ملوک چیزی عرض کرد بعضی بیانات سلطان
انه تقوه فرموده در باب حضرت که از برای حق شریک قرار دادند با همه ذکر فرمودند مگر نمی بینند که او در حضور
می ایستد حال نه آیت نازل فرموده او مسطور میدارد اگر چه بعضی و مرام از این فقره و انکار میکنند خوب شیئی الهی اناس
نمی بینند دستک نمی کنند اینطور نیست هر چند بعضی بخوابد بخش خودش حتی در مقابل حق بنام او هر چند ظهور نشود و با
فراشات شد اگر نگویم دارم کتاب خواهد شد سامعین را هیئت که نیست است همین قدر باید بر شما معلوم شده باشد که
اینکه ملوک بر کوی قابل میشود و غمخوار و دشمنه باشید از جهت بنده لا یقصر و لا یخف است و کفن و علم بر شما میوزد که بعد از
این همه زحمت امروز همه بدر برود لذا از روی محبت عرض میشد و غیر مختار بود .

سؤال ميسبب ١٥١

واقعات سال ١٢٨٨ هـ ق

١٨٧١ م

بارككم ولا تقروا دواني قد اوتيت العلم صبيا ثم ارجوا علي ثم اشهدوا علي عبوديتي للذي فطرني
 بامر من لدنه وكونوا علي صراط الحق مستقيما قل يا قوم اياكم ان لا تتبعوا هوىكم ولا تسوا الهوى بهذا
 نصحي عليكم ان تم سميعا قل يا قوم فاشهدوا كيف افتروا علي ظالمين وقالوا اني حتى بان
 شأن الآيات قد بلغ الي مقام يتلو يا صبي قل انجبون من قفرة الله ان يلقى علي قلب صبي
 آياته وبيانه قل فموتوا بغيبكم بما رلت آيات الله عن لسان عبد مبيها قل انتم يا قوم لا
 تكونوا مبشرين ولا نعيا هوىكم ولا تسمعوا قولهم وكونوا مستقيما علي هذا الصراط الذي قد كان علي
 الحق باسحق عينا وحقا المشركين وما عندهم وما فهم من القواعد ثم اسلكوا سبل العرفان بالله وكر
 نفسه وان يترجعه اليك احد من هؤلاء فاعرضوا عنه ثم انظروا جمال قدس محبوبا وملك
 من ايامي ستة سنين اذا اتاني الروح ثم تاني في صدري آيات جينا وقد حتمتني الله
 بهذا الفضل عليكم لتعرفوا قدره ربكم وكونتم علي الامر مستقيما ومن اهل البيان من انكرني بعد
 الذي رفع الله عني فلم التحيد وهذا لم يكن مخصوصا بنفسي بل لكل صبي من كل اناث وذكورا
 وهذا لك طال البيان ما اسكوا يد الظلم عنى وكذبوا في بعد الذي دعوتهم الي محوي الذي
 كان عينا في الاسم وفي النوح حينها وانك يا ايتها الصالح لما ذكرتم في كتابك لا احي
 الاكبر وسئلتني بان النفي عليك ما التقى الله علي فوادى لهذا القيت عليك في هذا الكتاب
 ما الاقنى الروح وارسلت اليك في هذا الايام التي احاطت بها الاخران من شطر قريب وبعيدا
 وسئل الله بان يرفعك علي امره ويزرك ثمرات الايمان من سدره الرحمن وشتك
 علي امر الذي يفر عنه كل مشرك شقيا ويرفعك الي مقام لن يحجبك حجاب الايام وشمس الا
 وتخرج عن خلفها وتقوم بين العباد علي نضربك الذي تالله قد وقع في سجن الشرك عن دراه

سال ۱۵۲۰ هجری قمری

واقعات سال ۱۷۸۸ ق

هذا البصير مظلوما وانا تعجبا منك في ذكرك هذا البصير لان البصير كلمه نونا وطر حوا عن
 فلفهم بالاعراض سوف تشهدن من له عبقى الروح ومن كان في ظلمات النفس محبوا
 اى حبس من اين بعد سبار حبت كودك اجناب ذكر اين بصير مودت چه كه اليوم كل اهل مرنا
 وبدون او توجه فوده اند مگر نشي كه بتميز غايت كبرى مخصوص شده اند وهم اقل من جبر
 الاكبر باري اميد داريم از فتنه ايام از جمال فلام محبوب نمانند اگر چه فتنه بزرگ است و لكن
 و همه ظهور هم بشا في فهمين است كه احدى قادر بر ايكارنه مگر بالمره از حق معرض شود نشانه
 لا زال در ظل ذوالجلال مع اهل و عيال ساكن باشيد الله اكبر من مجد ذكره الهى عز وجل
 ايضا صورت تبر نه ميرزا ظهور شاخص كبر بخدا خود دو ورق مطرز قيم شكسته نعتيق زينا
 هو الهى الابهى هذا كتاب من اهل هذا البصير الهى ايدى همه على امره و فتنه بايانه و جمله
 الحسين شهادت يمد به لسان و قلب و نفس و فواد و دم و عرق و عظم و جسد و جسم و
 و جلد و شرات من برايكه اوست خواجه واحدى كه لم يزل بوده و شجرى از بر ايش برزده
 و لايرالى خواهد بود و وزير و اظير از بر ايش نه و لا زال در خلق استقال مقصود از مثل و مثل
 بوده شناخته ادر احدى بتفردات مقصود ايش و عارف نشده با و نفسى مگر كيهنوت
 من نفس و جميع مخلوقات با امر او مخلوق و كل موجودات از اطر رعنايش موجود و انه دم
 فى ذاته و واحد فى صفاته و انه هو العلى العظيم و بعد انكه نوشته اجناب سيد و مضمون
 كهاى حاصل شده انشا الله اميد داريم كه فضل الهى شامل شود و ادر شامل و قوف بين اقبال
 كند بسندى اين در حقيقه را كه در ضوابط و در س اى نديايد و ديستان خود را
 بر قفه مباركه احترابه اى و عزت ينياد قسم كجائى قدم كه اينجده خود را در آن راحت اقل از كده

المنه

۱۸۷۱ م

واقعات سال ۱۴۸۸ هـ ق

دائمه و حقر از ذره تشا به نموده مالک الملوكي که بیک اراده هوش منشا هر آئینه خلق میشود چگونه میشود که در آن
ساحت دعوی وجود نمود این بند و نم بزل خود را مفقود داشته و میدانم دور کل جین از سحاب کرمت
منه عمیم که قطرات نفیض فضش ازین قلب پر مرده منع نماید و آنه فحال نماید، و ایسل عمایش
و آنه لهور مقتدر بخبر و ایگاش دوستان خدا در این ارض حاضر میشوند و ملاحظه نمودند که بر جمال
مبین آبی چه وارد شده قسم بگیا خداوند قادر واحد که دشمنان بر قطع شجره آئینه قیام نموده اند و
معدالک خود را منظلوم داشته اند ایوم یوم نصرت دیوم قیام بر این امر اعز اعلی پس چشم از عالم
بپوشید و بر نصرت حق اقدام نماید و نصرتش تبلیغ امرش بوده و خواهد بود چنانچه از رقم آئینه
در الواح ذکر شده همیشه مذکور آن بود که خداوند را در خلف حجاب یقین عبادی مستند که ایشانرا
از اهل عیان نیامند و مقصود شما با بوده اید که در آن ارض ساکنید و منعی عیان آنست که گوش
از کلمات و بینه مقدس نماید و قلب از حجاب ظنیه منزّه دارید و بصیر خود در امور و ظهور الهی
ملاحظه نمایند حال همچو مفهوم میشود که شامش گشته اید حول بهراج طواف مسینا کنید
در حریم آیه دور مانده اید در سجری عاکف شده اید و از رضوان آبی که در قطب حسنت فردوس
شده از او بعید مانده اید و بگیاهی از آن رضوانا تقرب جستند اید و استغفرانه عن ذالک
چه که اینعبه خود را گیاه هم نمیدانم بی چون در گستان حدس صمدانی ساکنم که از ارباب صمدیه
از با نظر منی در بهبوط مرور است و لکن این از فضل اوست بمن نه فضل من بر من منم بهم
و همه او لا اله الا هو ازین غلام بشنوید و علی را بگردانید و خدای علی بر اهرستید و آنه حق است
و عن کل لعالمین اید و گستان خدا هر حجر با قوت نبوت و هر خطی بر وطن امن نه آن ظل است
که عالمرا حفظ فرماید و ظل دوش محل امن نبوده و نخواهد بود از خدا میخواهم که آنجناب بر صلوات

بیت و اہم

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری

۱۸۷۱ م

دس لاکھ اند و ممبر غزاقیہ وارو فریاد تا بعین قلب بصر شاہدہ نماید کہ خبردش معدوم بودہ
 و خبر نفس مفقود خواهد بود بشنودند برای این صیغہ آری دارما سوی البتہ منقطع شود و در غزاقی
 جمال زدو بجلال بنیال بنیتم بشید این ایام ایامی است کہ اہل اعلیٰ او خالص کنل اشیا
 در طواف رضوان مشغولند انشاء البتہ امید داریم شما خود را ازین فضل اکبر و عطیہ اکبر محروم نسازید
 قسم بجبال بندہ کہ مقصودم ازین بیان بخرج شما بنودہ و نخواہد بود و خالصا لوجہ البتہ ذکر نمودم
 و این لوح باری ذکر شد تا بمعنی آن کجا ہی مطلع شوید و از دون محبوب منقطع گردید یک نفس
 صاحب یک قلب بودہ و خواہد بودہ و یک قلب قابل حمل ہما کل مستعدہ نیست خدا واحد
 و قلب واحد دو دوستی در قلبی یکجذبی اگر حب بمباشد واقع شود یعنی ہمبش حتی بعد اگر کل
 من دل فی ظلمہ اگر محبوب قلب واقع شود باسی بنودہ و نخواہد بود انشاء البتہ امید کہ آنجناب
 و دوستان خدا از نار عشق آری جمیع حجابات بسوزانند این است کہ لسان زدو بجلال فرمودہ
 نار عشقی بر فرزند و جملہ مستیزنا بسوز پس قدم بردار و اندر کوی ششاقان گذار و امید داریم
 کہ کل کمر خدمت برینیم و بخدمت امر بنیتم با بنیم و در مقرر واحد جمع کردیم و بند کردیم
 مشغول کردیم و اینقدر معلوم آنجناب بودہ کہ ضری بر جمال قدم داین عباد دارہ شدہ کہ چشم
 امکان ندیدہ دیگر اگر ذکر نمایم البتہ افسردہ شود لذ استوار و ششم و کان البتہ علی در
 علیم و شہید و ہمچنین از خدا میطلبیم کہ آنجناب دوستان را بمقامی فائز فرماید کہ در امور
 بسعم کتفا نکنند ہمچہ نباشند کہ ہر چه استماع نمودہ اند موافق شوند بلکہ بصبر جدید در امر
 شاہدہ نمایند این است حق واقع و ما بعد آتی الا بعد الال جمیع فائزین و فائزات از
 قول بغیب کبیر برسانند فی آخر القول اول یا است قومی یعلیون عبد البتہ محمد علی ۱۲۹

١٥٥
سال سبت ونهم

١٨٧١ م

واقعات سال ١٢٨٨ هـ ق

لوح ابني بسم الله الامنع الاذنع الا قدس الا بهي ان بايتها العبد
اسمع نداء الله ثم اعلم بما فطر من لدن ربك ولا تكن في دين الله من الذين هم اذا
اشرفت شمس كجبال عن افق الجبال اتخذوا الا انفسهم ظلمة وكانوا في شك و
اوتياب اما ان انك انك بالذي كان لم ينزل واحدا في ذاته وما اتخذ لنفسه
شريكا ولا شبيها وشهد بذلك كل ما نزل من قبل من لدن عز وجاه
ان الذي سمي مجدا قبل علي ونسبه الله الى نفسه انه لو دفعه من اوراق تلك
الشجرة ناله الحق لو نأخذ عنده في اقل من الحين فبوضات الامر ليضفر و
يسقط على الراب ان يا عبد هل تلعب في امر الله وتختب ان تكون من الذين هم
يتخذون في كل حين دبا من ذكروا الهامسوا ومعصوا عهدي ومحبوا عن ودا
نا لله قد زلت اقدامهم واسودت وجوههم اذا فاعثروا باملا الاحباب
فاعلم بان في وحدك قد كنت محبوب كلشي والله كل من في السموات والارض
وما اتخذت لنفسي شريكا في الملك وكذلك كنت من قبل القبل والكون
الي اخر الله الا اخر له وانك فاشهد بما شهد الله ولا تكن في مرتبة وجاه
وانا خلفنا الابن بامر من لدنا وقدرة من عندنا وانطفنا ببناء نفسنا ليتذكر
به ادلى الالباب ويشهدك قدرة ربهم ويوفين بانه لهو المقدر على كلشي
ينطق من شاء سلطان من عنده وان اليه يرجع حكم المبدئ والمآب ان الذين
هم ما حضروا لبقاء العرش وما سمعوا انغيات الله وما اشرفت عليهم انوار الحما
لويكلمون باهوا وانفسهم ويحجبون بالاهام لعل يغفرهم الله بعد رجوعهم

واقعات سال ١٢٨٨ هـ ق

١٨٧١ م

البه لا تفهم ما اطلعوا باصل الامر وانوار سر حجاب ولكن انت يا عبد كنت حاضر المظالم
ورأيت بصرك وعرفت بطلبك بان كل ذى شمس تتجاد للطلوع وكل ذى غمر مغزبه يكرى وكل ذى ضياء مشرف
بغنايب وكل ذى نور بطرف شعرك وكل ذى امر من ظلم بامرى ما الله لو نزل بصرك لشهر به بان
خزنت لعله ريك كل الارباب كل الامراج التي تشهد من هذا البحر تذكر مقامه اوله اطلعت
عنايه من البحر الذي احاط بالمكناث خفت من الله ولا تفسد في الارض بعد اصحابها
فاقبل بركات الى الله ثم اجنبت عن الذناب الذين خرجوا من ابيات التقاض بينهم الله
وعلمه واشكره به كذا لك فطرك بالحق فساد من انما عليك لتنتزع من العالمين و
تستظل في ظل هذا القباب ان يا عبدا لا تقرب تذكرى ذكر احد من المكناث ولا
بنفسى نفس احد من الوجودات لان ما سوائى قد خلق باشاره من اصبعى اما شهدت كيف
انفطر كل سماء وانشق كل ارض وحسب كل فمر مرت الجبال لكر السحاب واما شهد
بان كل الوجود فاني عند ظهورات عرتى وكل ذى قدرة في اضطراب من خشيتى انى الله
ولا اتخذ امر الله هزوا وكن من الذين دعوا كل من في السموات والارض عن ورائهم وابل
الى هذا الوجه الذي ظهر بالحق بخضوع وخشوع واباب تب الى الله ولا تحزن
مجد من فلو هم نفحات حبي ثم اخفض بين ايديهم جناح الذل خالصا للوجهى وانا
عرفنا بانك انت احزنت الذي احب الله ربه وعندنا علم السموات والارض وعلم كل
شئ في صحف وكتاب ايقن بان لن يعزب من علمنا من شئ ولا في السموات ولا في الارض
ولن يجرى من ذم الا بعد امرى وكل شئ يحضر في كل حين تلقاء عرشى بعضى ما فيه
وله وورد عليه وظهر عنه كذا لك وكان امر ربك وشهد بذلك عبار الذين انقطعوا

عن اول

١٨٧١ هـ

واقعات سال ١٢٨٨ ق

عن كل الجهاد وخراب لطنى كل الاحباب ان باعبد اما اجنابك من قبل وامراك
بان نفاشرا لاجباب مجسوع وشموع وندكرهم هذا المظلوم الذى فاعليه عباد الذينهم
كفرنا بالله واشركوا بحاله وحادوا بنفسه لعل يندكرن في انفسهم بالله الذى خلق كل شئ
بامر من عندك وان اليه يرجع الامر في يوم الحساب وانا امرناك بان تحرق حجاب الالهام
وانك ذرفت في بعض النفوس ما ذرفت اذا ظهر نفسك وروحك وذاتك عن كل ما سوا
ثم ذكرا الناس بالموغطة الحسنه في هذا المجال الذى استوى على عرش الاخران في تلك
الاهام ولم يجهل لنفسه ناصرا الا لنفسه العزيز الوهاب واليه اعليك وعلى من اتبع
امر مولاه واستقر اليه بعد الذى اخذت كل النفوس رجفة واضطراب
امى وحيم بشنوفعات ابداع اهلنا اذا مفر من كبري وبكال سلوك ومدارا باعباد الله
وقارنما بانقطاع خالص حركت كن بشا فيك انما رجوا از نوطا هشرى ولا مجادل مع ا
وذكر الناس بوعظته وحكمته ان باعبد مخلوق باخلو في الالما ارفقا حكم النزاع والجدال
واظهرنا الامر بقدره واقدر من غير ان يلقفت به احد من العالمين لان القدر
فى ارادنى لا في المحاربة والمجادلة كذلك يعطك لسان ربك عن جهه عرش
الجلال لتكون من الموفين امر الله راهيجه مدان كه در هر روزى وساعنى هم
نجواهد اطهار نمايد وادعا كند زينت ده نفس وعبوديت لله الحق وحده
ولا تكن من الذين يمشون في كل حين على سبيل جديد واليه اعليك
شدت افسا وسيد محمد و كج كلاه وعاقبت امرشان

بنوعى كه اشاره كردم سيد محمد و آقا جان بيك نيز پس از خروج جمال اميرى و اصحاب از قتل ارادنى باينه

سال هجرت ۱۵۸

دو ماه سال ۱۲۸۸ هجری

۱۸۷۱ م

در خانه ما هم کسی نگریدند و بادانی و عالی مخالف و موالی شده شدت نامه بر شرف تابت ساخته و نگیدند
 اذنان عامه برداشتند و مقصود ز بسببند چه که معاشرت و مصاحبت عظیم نوعی قلوب محبت
 و متعین را جذب نمود که سخنان کذب امثال ایشان بیچوجه تاثری نداشت و بدین موجب بعضی عفت
 مزید گردید و مصمم بر معاشرت با ضغفا همان جمال ایی شدند تا آنرا با اعمال باز داد و داشته بند
 فاسد در زمین اخلاق و عقایدشان بکارند و جمالی ایی را از ایشان منکر و ایشان را منصرف و غیر
 سازند و سخت با میرزا رضای تفریشی انس و الفت حاصل کرده متحد و متفق شدند و او بنوعی که در
 سابق آردیم با برادرش میرزا نصرالله و آقا عظیم تفریشی که در خدمتشان بود با در نه در ده پیوستند
 و ظاهرشان که یکی از زوجات میرزا یکی از لوجه از شوهر معرض و متفرگشته با برادران نسبت و
 آقا عظیم مذکور بک و محضیل امر معاش اشتغال جسته زندگانیشان را اداره کرد و آنان مبارک
 بشرت خمر و تناول لحم خیزر داشته از نظر اجاب و محضراهی کنان می نمودند ولی اندک اندک سر
 کمون فاش و معلوم گشت و حجاب عفاف و حیا دیده شد و بعضی چنین بعضی رسیده که این
 نفوس شکم خواره از تناول بشما و میمه بر کنار نشوند و ایرانیان ساکنین بلد کمان نزدیکان
 امور در امر بیع محلل در و است و جمال ایی بغایت محزون شدند و آنانرا منع و نهی هرگز
 از ارتکاب فرمودند و نصیحت نمودند ولی ایشان دست از عمل خود نکشیدند و کدورت قلبی
 حاصل کرده بنای اعراض و افشای اعراض کرده برخی سخنان ناستوده گفتند که بیع ایی رسیده

دیگر آنکه میرزا نصرالله چندی قلم مردم شد خدا بگذرد و نا و لکن خواهش مردم از بعضی که دیگر از برای خود دل و عوی علی
 در دست نماند میرزا رضای آقا فضل الله در حضور یعنی طائف هستند خداوند را قسم میهم بحق رحمت منبسط خودش که از
 شر خواهش حفظ فرمایند همان را . من کزب بخل خود فرمودی برای آنکه خود فرمای در زمین

۱۸۷۱

مناظره و محزون گشته تا آنکه قریب بهنگام خروج از ادره بمیزانصرالته بدایستی تدوینی گرفتار شده
وفات نمود و چون اعراضش ظاهر شد و خوابش آمد و شد و حرم و دست درختی در آن ذکر عفو
و غفران فرمودند و در هنگام خروج از ادره از طرف جمال ابی بمیزان رضای اصرار شد که بمیزان
برگردد ولی نشنید و با خواهر مذکور و میزبان فضل الله بن میزبانصرالته و مسجدشان عظیم بانفاق بود
ابهی وارد عکامیقم گشته در یکجا ساکن شدند و بملاحظه در رعایت ما پس احرام استمال
مسکری همی نمودند و زن میزبانگی مکرر با جماعت سنی نو عی که ظاهر و قیحه در واقع که همه از او مشهور
بود بحرم ابهی داخل شد و مع کل ذاکت برای مصالح و قسبه انماض فرمودند ولی رعایت
مناظره و محزون شدند و اصحاب حرمت جبارت بکلام و آوازی نیافتند و بالاخره میزبان فضل الله
و آقا عظیم از اعمال مذکوره نجل شده چهار از ایشان جسمه پناه بخت بردند و این موجب نفعی
ایشان گردید و عمل در دل مکتوم داشتند و منور و متوقع بودند که چون خویش از میزبانگی برین
همه کرده استمال در رعایت نسبت ایشان بشود و در خلال احوال که دورت و طایفان
میزبان گشت تا بالاخره مقاصد مکنونه شان ظاهر شد و با سید محمد و آقا جان بر یک سو
و متحد انصالح و قمع شجره مبارکه قیام کردند و کلمات و آیات بسیاری که با خود داشته اند تحریف
کرده تغییر داده عباراتی از خود افزودند که بهیچ و فتنه انگیز و نزد متعصبین موجب خروج از بقعه
دین بود بدست محمد بن دادند و آنان بن عامه تشهیر نمودند که اعتقاد و این طائفه کفر مبین
و مجرمین و عدا با اهل بیت است و مالی را چنان بشیرانده و بقدح و ذم و عدا و ادا داشته
که طاقت احباب طاق گشت و با تش غیرت برافروختند و اماکن زمام نداشتند و از
محض ابهی اذن طلبیدند که شجره فساد را برین دین براندازند ولی منع فرمودند و امر تسلیم در حقا

سوال بیست و نهم

واقعات سال ۱۲۸۵ هـ ق

۱۸۷۱ م

و تقوی بعض امور بید بالکث تعذیر و قضا نمودند و اصحاب هر چند همواره اطاعت کرده دست نگذاشتند ولی
 برخی در قضا مشاشر و در میان بودند و با یکدیگر چنین میکنند که دستور بدارن مبنی بر مصالح غیبیه گویند
 و بجان دول اطاعت کنیم و عواقب شدید آیتیه با برگردن رضوان سلیم بنیم چه بوشیکه از بیانات کتبه
 و از قرآن احوال معلوم است مفیدین عنقریب آتشی برافروزند که خود و جمعی را بسوزند تا چون از خاک
 معاشرت الهی عکابا اجزاء و اقدامات معاینین مذکور باقی در صبر تیرگی و بیخاک رسیده عالی
 باب بیست را بر بار و اخبار بستند و اصحاب از حضور منع نمودند و غرلت اختیار فرمودند و ما در اینجا
 قلیله مقتبس از الواج صادره از قلم ابروی که در بیان اوضاع عکابا و اعمال معاینین مذکور در میان
 سنین مسطور گشت محض نموده و مزید تبصره ثبت میاریم منها قوله الاعلی کم من عباد
 و طریقه الدی الباب بما اوحى الشيطان في صدور الذين يحكمون في المدينة و بذلك يكف
 علی ثم عبون المخلصين ما ورد علينا و اهل البها بما اكتسب اليه اهل البیان و قد
 شهد بذلك انه هو العلم الجبر ان الشيطان قد على المرصد اذا دخل نذر احدا
 من المفسود بجزایب الحكومة فاسئل الله بان سبب من كفى شره انذ على كل شيء قد
 و در لوجی دیگر "ان با معشر الاصفیاء کم بد البها من اوق مصابه بذكرکم انکم لکم
 ما ورد عليه من الذين ظلموا او ما ورد عليكم من حزب الشيطان الذي كفر بربه الرحمن
 اني اكون جالساً في السجن وقد المرصد من اللان بهما منعت السحاب و سعت الشبان
 و اذا دخل احد باب المدينة مقبلو الى الله اخبر ربها لدا منعت الاجاب عن
 شطر رتبهم الفرب الوهاب كذا لک بجزایب جمال القدم بعد اللک اخذته الاخر
 و اذکر ان دخل نبل قبل علی و اذ ان بحضور لفقار العرش اخذ العافلون و اخرجه

عکابا

سوال مثبت و منقسم

۱۸۷۱ م

واقعات سال ۱۲۸۸ هـ ق

عن المدينة بذلك ناحت الودفان وبك الاشبا واصفرت وجوه الذين اقبلوا
 الى الله العزيز المنان في كل يوم وورد علينا منهما ما لا يورد على احد من قبل من ذلك
 علم ما يكون وما ذكر ان اذا نزل الوحا بوسان في الصدود لبأخذ الروح الله
 واثره لما مضى ما الجوان وغلقت ابواب الالف اعلى الذين توجهوا الى وجهه وهم الصالحين
 المسنان فتاوردان في كل الاحيان لسفك دمى بعد الذي حبسنا في السجن
 بما اكتسب ابيهما وابدق الذين اعرضوا عن الحج وكفروا بالبرهان اذا وجد
 مصر الحكومند ما لا انا كفرنا بالله واذا ابا احد اسلمها ما الا نحن من الذين ا
 بما نزل في البيان لشهد كل الذوات على كذب هؤلاء ولبخنيهم ملا الاعلى ان
 ذلك لقول العزيز العليم. " واصحاب ابن نهگام بناميت متأثر و متغير و شتمنا ك شند
 و دعوى و بوعث حدود صمطكاك و انقلاب كامل و فيما كنت چه سيد قدر و اما جان
 بكت و ميرزا رضا قلي كار سعادت و مقاومت بدرجه افراط رسانند و اصحاب بنور خشم
 و غير از اعمال واقوال آنان ز نام صبر و خيمار ز دست دادند و در اثناء آن احوال حاجي
 ابراهيم كاشي از هم زمان موكب ابي را كه در بخش سابق نام برديم اختلاف احوال كامل
 طرين طينان و عصيان پيش گرفت و آغاز تغيير وضع و سلوكش و راه اهل ايام شده
 بواسطه ارتكاب فتنارنا صوابي بر زر كرد كه موجب تكرر خاطر جمال ابي گشت و خشمش
 اينكه جره في را كه محل بريدني عظم واقف شده طلب نود و جهت باعمال قوت
 سگني گيرد و در فائت جبارت و سوادب اثابته ايشان را بيرون ريخته باط خوش
 بگسترده و در همان گام جمال ابي مشي گمان رسيدند و نظر بر اثابته عظم افكنده متغير

سال بیست و نهم ۱۹۲

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری

۱۸۷۱ م

نوع شدت در دفاع صورت پر سینه که این شباهت را که در خارج حجره افکند و چون این طبع را معروض داشتند امر فرمودند فی الحال بساط جامی را از حجره بیرون بکشند و اثاثه عیال عظیم را بگرفتند و ایستادند تا عمل انجام گرفت آنگاه امر نمودند در حجره را معقل کردند و در نهایت تغییر فرمودند حجره عظیم قدیمی کرده و مبارکت بعلی بود که احدی را یار می آن نیست چه میدانت که هیچ کس از اجبار و انزلی را ندیده باشد ولی عیال عظیم در غایت عاقلست و رعایت اند و با قدری شدت میکشند و این وقت در حال غیبت بود و حاجی ازین تا ادب قریبه خود خوراد نیست و میبود تا در خلال احوال مذکوره روزی نزد آقا میرزا موسی کلیم در باره بعضی از اجناس که ناصوابی بر زبان دارند و کلیم در باره عیال بصفت کرد ولی تا اثری حاصل نشد بلکه در بد کوفی و هرزه در آنی شدت نمود و بنابر بعضی عیال شرافت و شکایت کرده چنین گفت که ابرایمان میخواهند بر از خان بیرون بکشند و چون حرمت کرده است در حال تا اثر و تقصیری که از اعمال این نفوس داشتند و بر اضرب تو میبگای که در خانه آقا میرزا موسی کلیم رسیده او را از چنگالشان نجات داد و در حجره دیگری جامی داده محافظت کرد و بی حاجی بنده یافت و در خیاب سخنان ناصواب همی گفت و معلوم شد که جناب باشی کاشی از میرزا ان موکب استی که نیز در پیش سابق نام بروم با حاجی همراه است و بعضی دیگر آن احوال و اعمال مذکوره میباشد لذا اصحاب متمم مجازاتشان گشتند و در آن ایام شهرت با در عکاب بود و امیرین است

در آن ایام که جمال مبارک چون فتنه سیه حجره و کجگاه را با خط فرمودند باب بیست بستند و صحبت از حضور فرغ نمودند بنده نظر بکنند آن سینه و حال از دینه جمال ممنوع گاهی در کربلی با همی چه کشف بار و گاهی چه خفا بخیل صفار و در بیج سهار و گاهی در ناز با خیال قاصد و جان سوزی و گاهی در کوه بنیان که در علم آن روز و شب آثار و صبح وینه حیات نمودار رسیده در هر کجا آنها هر ذوق میروم و در علم این غزل بود بنف سنگد نام کوچه ای بر شام کرده موج سانی چشم گرز نشد و بار بار

سال هجرت و قیام ۱۶۳

واقعات سال ۱۲۸۸ ق

۱۸۷۱ م

در کس اشای میدیدند دور محل سکونت از تهنه بگذراندند و در طایفه مذکور در پناهت گرفتار گشته بهلاکت رسیدند و جسادشان در اماکن مخفی مدفون گردید و چون ماهی بگشتند و در فحاشی اندر او سوختن و غیره ندیدند و سینه کافیه جهت تعین دنیا و بدست آوردن و تمام همت به بیخ و عمارت قیام کردند تا آنکه بقهر الهی دچار بدست هفت تن بدین اسمی استخوان علی سلیمانی اصفهانی استاد عبد الحکیم خراط اصفهانی و آقا احمد کاشی با دو پسرش حسین و حسن پسر آقا حسین شیمی کاشی و محمد جعفر زوی بپاک شدند در آن واقعه زلزله در عرب عظیم در مالی افتاد و تمام از خاص عام و حاکم و ضابطا و عمارت قیام کردند و با چوب شمشیر و تفنگ رو بسبت ایسی خانه عودی مذکور در بنجانه و منزل اصحاب آوردند و هر که را دیدند دستگیر کرده بر سر آب کوشیدند و کله با اعضا حکومت و عمارت قیام حول بیت گرفته خانه عظمی در انداختند مگر در وقت عصر و هنگام

توم عبود با صره افاد یعنی که احدی از جناب بخانود در بعض شوم خبر نمانیم را چون بخدمت کلیم مرزوقی در مشهد فرمودند که در محکا و ما پیدا شده و نظم درستی نیست اگر تو توانا نزدیک جویا شایه کم با سبب غشی در محل حکا کشی ده آنگونه گردی این بن بود قوت زانو یا قتم و نزدیک غروب خود را بقله شفا عمر رسانیدم در جامع منزل نمودم و در ربه با دیدم که در سنگ قوی که در زنجیر بودند را شده بر من حمله نمودند و بعد از این بینه عرض نمودم با ببا اولای ای نبی ناگاه جمعی با تیشه و تبر پیدا شدند و در سنگ بریزند نمودند و در آنجنین یکا از خدام پیدا شده گفت ایند سنگ که مانع تو بودند اگردند اخذ شدند چون بیدار شدم بر خاستم و براد افتادم و چون با معنی که منزل حاجی مکر افغان از اجه بود رسیدم رویار او شستم و بخدمت کلیم مرزوقی و عبد الاحد را روانه فرمودند و او بنده را داخل محکا نمودم بعد از آن همان حضرت کلیم بودم که واقعه حاجی ابراهیم کاشی و خطاط باشی روی نمود . . . . . و بعد از سه روز در حق خطاط باشی اینکلمه صادر شد که جهت میزان نفس تو درم است زاب قیرا و لا عنقریب بنهار نفس کدما و فرمودند آنه تنها با ما بود با که کجیح و یا و اسل استرا می نمود و باشت هر که بودند و ف و میشد شکر گنید که چنان مفیدی از میان شاد رفت و در حق حاجی ابراهیم فرمودند ما با او از ایام عراق تا محکا مدارا کردیم چون از حد تجاوز کرد و با خطاط باشی متحد شد آن بود که باش خطاط سوخت و الا اخر و بلاک و هفت بدید

سال هجرت و کرم ۱۶۴

۱۱۶۱

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری

نزول آبات بود و عرضی قلم اعلی را از حرکت بازداشت تا آنکه بعد از یک ساعت از شب معین یک کت
 از ارکان دولت و متقیان ساکن چکابو و بخشهای رسیده بفرم سرایه میرین آمدند و خواججه خردنگار
 نیز همراه شد و عیض اعظم و آقا میرزا محمد علی و میرزا آقا جان و آقا محمد علی و سخانی و آقا خردباد
 نیز با اتفاق و در عقبشان فرستند و بعضی از ضباط تا سرایه مرقتت کردند و در آن حال ابنه اولی
 بلد تاشی جمال و شجاعت ابی نمون غیری بگر حیرت گشتند چنانکه کتین از ایشان بشا پاره
 آن احوال منورب و مؤمن گردید و اینکه بر سر راه قدم گذاشتند بجزیره مشرف در آمده در حد حجاب
 قرار گرفتند و حاضرین یکی مبهوت و ساکت ماندند لب نگشودند فقط قائم مقام بجاری پیک
 مضمون پرسید که آیا این خواب بود که منتهی بین بشا مرکت چینی علی شوند و در جواب چنین
 فرمودند که آیا چون در بعضی مساکر شامری منجاری آواب واقع شود باید شمارا در جای آنان
 میخیزد تا اویب نمود و آنان از استماع این کلام زبان در گام کرده آرام ماندند دیگر احدی با

آن قصه باب تا منقح شد فرمودند بابت بستیم که انگونه او واقع شود حال بدیم که شاید امری عظیم تروی در پنجاه و چهار روز از آن
 در گذشته و اخراجهاک سه ناپاک دیگر شده و شب قبل از آن فرمودند انشب لوجی نازل شد که جاسبار محزون ندیم در
 الموع خلاوت شده و اول آن این بود قدح بحر البلاد و احاطت الامواج فکک تمه لیمین لغتوم لایعظرب من الامواج
 ان فائق الاصباح معک نهذ الیل مظلم الذکور از آن لوج معلوم شد که در همه واقع خواهد شد که فران در حال بدرک
 وارد و پس از آنکه آن سه نفر عرض بقر و خراب الی رسیدند فرمودند اعمال آنها بتمامی رسیده بود که هر او در آب نهاد
 با مرتب الارباب اخذ نمود دست انتقام حق آنها را بپلاک کرد و آن در جوار دم ذیقده هنگام غروب بود هفت هزار
 اجزار تمام نمودند ولی متصرف حاکم جمع چهار بیکر کرد و جمال قدم و عیض اعظم هم شبانه بر سر راه خواستند جمال بدرک
 یک شب در خان شایرودی و در شب در بلاخانه بالای لیان شریف درشتند و عصر روز پانزدهم ذیقده ۱۲۸۸
 در در هم رها شدند و آن پاشا بدترین حال معزول گشت .

سال بیست و نهم ۱۶۵

واقعات سال ۱۲۸۸ هـ ق

۱۸۷۱ م

برای نهم شد و جمال بی از آنجوره بجزیره دیگر رفتند و آن میرزا محمد فی با ایشان در یک جزیره
و غنم اعظم در مجلس و سایر اجباب کما در سراسر ایام محبوس شدند و فقط حاجی علی عسکری چون
در بیرون نبود گرفتار نشد و تمام شب آرام یافت و علی بصیاح سراسر ایام زنده و فی الباب بخنده

هوایابی

شکر حق کین در دست او مردان ششم	در ایام مقتضی بر یکدیگر ششم	زنان جنین فرض کردن آن زن شکر	نوشته آن کردیم خود با بر ششم
شش شش شش در سراسر ایام شکر	ساکن از فریب با روح بر ششم	در خستین بند دست بر زنجیر گران	لیکن کسی سینه زده امی آن ششم
نیز ششم کوی خورشید ذات اشراق کرد	چشم روشن بجای سده و ششم	خواب در چنان در آن ششم	نزد و فریب کردی ششم
محمد حسن در کاران شده بر صبح شام	او بر کار کین بر آن کردید ششم	چون ششم بیاید چه جبهه تر با شکر	درد و کار خراب معلوم بر آن ششم
جزیره در دکان با بس تار شکر	یک گویا کانداز داد و خبر شرم ششم	مرا که محبوس خلا از عیار کله در کار	شکر شکر شکر و شکر شکر شکر شکر
گروه باب جزیره آن مسدود ما زنده شکر	لیکن در غلظت فرین چینه شرم ششم	شکر زاراک با قصه بجزیم کما	چون ایران سحره با یکدیگر شکر
شکر نده در غلظت سده و غصان حق	منع از بیست از شکر از شکر شرم ششم	شادمانه از تو جبار در می با	کما در او از فضل زمان زود شکر

انج

همین در خاطر در زمان شرم	از هزار خورشید در در حق شرم	بسته شیشه قهار قهار را	درد زخم زخم خوش شکر شکر شکر
حیف با سلسله آن شکر شکر شکر	چون کیم آنقدر از قدر شرم	آن غصه را که نمیدانید جدا شکر	شکر نده در محبوس لیکن شکر
تکم خوک و خرس در دوا به از شکر شکر	نایب آئین شکر درین شکر شکر	گر در زاری کین شکر بجزیم ما	نیت شکر چون وسط آن شکر
خوشه لود آن از این شکر شکر	چون در هر شکر غصه شکر شکر	بر بویایه سرور شکر شکر	بام از راه دیگر سرور شکر
جزیره شکر شکر مکان شکر	زین شکر شکر شکر شکر	همه تن ام خود هم شکر شکر	مخدر از شکر شکر شکر شکر
چگونه چون از شکر شکر شکر	زنان خدا را بر شکر شکر	ما شکر شکر شکر شکر	زنان شکر شکر شکر شکر
شکر شکر شکر شکر شکر	از فرات شکر شکر شکر	این جمع میوزار در شکر شکر	جمع کن جامه چادر شکر شکر

انج

بیم تا شکر از در آن شکر شکر شکر
شکر حق کین از شکر شکر شکر
بکشد روی من از شکر شکر شکر
شکر از شکر شکر شکر شکر

سال سی و نهم ۱۶۷

(۱۸۷۱)

واقعات سال ۱۲۸۸ هـ ق

دیار گاه کشند و شهباد در حجره را مقفل میروند و همه بوزن اوقالی در حضور مجازیشان منتشر
 میگشت فقط میرزا محمد امین بن آقای کلیم که صغیر بود با اتفاق ضعیفه با امان طاعت نمود و
 دلگرم بنوید و امید نجات میکرد و برای رسیدن بجایه ایشان بیگانه ولی نسبت واقعات مذکوره
 و شراب کاوید سید محمد زرقایش مردم عکا چنان حالت عداوت داند ایافتند که حتی
 محمد الدین بهم درین عبور سنگسار و آزار کردند و بیان واقعات مذکوره در عده از الواح و کلا
 صادره در آن ایام از عکا مسطور است و بنده از آنرا ثبت میدارم منها قوله الاعلی خطا تا بسند
 حمدی و ابھی اسم الله فذخیرا جری عن فلك عند مجری بافتها و الحوان بین کلا
 و سبیل رحمة الرحمن بین العالمین و بدقاحت نجات المخلص و نضوع عرفان
 کان ما بیانک اخلط نظم المحبوب بذالك اشرف کوب السرور و داو کلا لایها
 هذه الامام التي فيها الاحزان بما الكسب ابدی الفاجون طوبی لك و کتابک

منگ کشند آنان مجوس	بهر اطهاره سن کشند دیر	آه ندی نگهان دریشان	در نشه و طبیعه برایشان
رز رز کردند آن جایشان	رختند آلات از آیدشان	هر طرف ضعیفه با کردند هجوم	در آنهارا گرفتند بجهت نوم
بس گرفتند جاده طیار را	حجر کردند رحمت بسیار	بر همان خدا آن ناکن	فرا آوردند آسمش چنان
با در عصفان دیگ خادم خدا	بزرگ داشتند از تربت	تل زود در زرد سلطان و قه	خواستند بر اهل حرم درین
مطعم کردند در حرم سلطان	زود تیل حرمت کشند ایشان	با کمال بندگی در زود تربت	عجز کردند در حرم شو با ادب
بس طیفین در میان ساعت	خوش نگه چون داد شسته چنان	کرد رحمت آن خداوند انام	در حرم با عترت و حسرام
لیک آن طیار در اگر زود کر	بس طیمان مدینه تیر سر	بعد چند می کرده آن قوم اول	طیار بیرون حرم اول
لیک در شب باز در میان	این چنین قانون آوردن شدند	حاجی محمد سعید زینت کاشان	

سال سیست و نهم

واقعات سال ۱۲۸۸ هـ ق ۱۸۷۱ م

الذی کان حاکماً عما انت علیہ فی امر ربک العلی العظیم لا تخزن فی ما ورد علی فی
 ما انت ان البها الا یخرج عن البلاد اذ ان فی سبیل الله المصدراً العذب ولكن
 فانظر ثم اذکر انا فینا کل من سفک الدماء بذک بشهد کل الالواح کونک من
 العالمین قد بلغت الشفاوه الی مقام نطق بنفسه فلم الأعلی باعلی الذل بین الارض
 والسماء الذی سدرت علی وجهه ابواب اللقا فطالت الاعناق بالیفاق ابن
 اسباب اتفامک بامهک العالمین فلما نزلت الآيات اضطرب الاشیا ولذا
 اخذنا ومام الفهر بسلطان من عندنا ولكن رشع ما رشع وظهر ما ظهر فلک من یامن
 فی قبضه قدر ربک زمام العالمین با اسمی جمیع ناس را از اینگونه امورات نهی نمودیم
 یعنی نادشفاوت مشعل که وارد شد آنچه وارد شد در سنین معدودات ^{مستقله}
 خبیثه و احمق و دانا حفظ محفوظ دینتم و معذک ان اقام نگویند در هر یوم فساد
 و فتنه ظاهر امر بتمامی رسیده که از کل عزت گرفته و ابواب معاشرت را سد نمودیم
 فد اخذتیم زبانه الفهر و جعلهم عبده للعالمین ما رحم الرحمن ثوب قبولهم و این
 امر بقبضه واقع شده اگر فضل را استماع نماید شهادت میدهد که دست ^{شده}
 حق اخذ نمود و دخلی با حدی نداشته و ندادند و ظهورت القدره المحضه عن الدن

مصدور قدر الخ
 بنیر زنده در ری از منظومه های شورش سال ۱۲۹۱ در وصف آقا حسین مجتهد

آه که حواد کاشی که احداث در مطا در بخش سابق تو را می مطورت چنین مره
 ازین آفرین طایر است که هم پابند زنجیر عدوت زانکه از جمیع دست تا وقت عرو
 جو که صفت شو طبع و غذا بایش فتن برین باقفا نیست در سخن خرم خرم تا که وقت اکل آن شکارند

سأل بيت ١٦٩ هضم

واقعات سال ١٦٨٨ هـ ق ١٨٧١ م

و در لوجی دیگر چنین مستورد است " ان فی ابلاء مالک الامکان فی کل الاحیات
 ملائکات امن فی الاکوان فدخل الشدة لرخا البریه و الشقة للرحه من الامکان
 نفسی لفضله الفدا و کینونی لرحمه الفدا و روحی لغنايه التي احاطت الانا
 ما اصبح الا واحاطه ظلمات الاشارات من الذين كفروا بالله منزل الایا
 و انة لا یجمعه شیء مما اراد فی امر الله مالک یوم السناد و مره ینادی بلسانه
 المبین و طووا یشیر باصبع البصیر و یبعوا کل الی الله مالک الرقاب
 لو تکر ما ورد علینا لتنظر السماء و تحر الجبال ان الذين كفروا انقضوا
 بما عندهم من الالغاب ان الآخر ستمی نفسه بالقدوس و ادعی فی نفسه ما عنی
 الخناس و الآخر ستمی نفسه بسیف الخن و قال انه اما الفاضل البلاد قد
 بعث الله من ضرب علی فیه لوقوف کل بانه ذنب الشیطان قطع من
 سیف الرحمن فذکر ان ینظر ايام عزه و ظهوره بما وعده من کفر بالله فان
 الاصباح کذلک باخذ الله من اعرض عنه و قام علی نصیحه امره بین العباد
 فلما هلكوا سررت ارباب الريح و ففت ابواب السماء و امطر السحاب طوی

دیده ان نور جان آفرین نه کاشتری خوارو لغین ساز آرازش تو بخشین رفیق که همه اهل دغا نیند و صدیق
 خود که خوانده بر ما نیرشان همه کل گشته غل ز زنجیران الخ

قدوس انندی سیه قهر صفتها مردو سیف کجی اما جان مردو که از ل علق را با و دعه
 و چون نرسید با کجه موعود بود با و مکتوبه بازل نوشت که دعه توجیه شه
 (١) - بانه آسمانی - جلد چهارم - صفحات (٢٥٢ - ٢٥١)

سأل حيث نسأل

والتات سال ١٢٨٨ هـ ق

١٨٧١ م
 طوبى لمن فاز بفرمان الله في ايامه وانقطع بكلمه عن كل الجهاد فل اذ لم يتفككم رب
 السموات والارض انه قد افق بالبحر باسمه المهيمن على الابواب انك تود قلبك
 الاعظم الذي اودعه مالك القدم ثم استقم على الامر ببطان ربك العزيز المحجوب
 ونزد مشروحه مفصل از خادم حسين مرقوم قوله وديكر اذا مورد وادوه انه يقين اختمها
 در ارض ستر عالمي ظاهر شده كه مثل آن والله الذي لا اله الا هو در ابراع شده
 واذ انها هم لله عما عملوا اعرضوا واعرضوا الى ان كفروا بالله مالك يوم الدين جميع
 ايام وليا الى بما فهو عنه مشغول قد استغفوا برسل الله وبقراءته وظهر منهم ما
 نأح به سكان الفردوس والذين طافوا حول عرش ربك العزيز الكريم ابدان مند
 بدني نبوده وبقسنته ولكن در ارض ستر ستر با عرض واعراض مشغول بودند
 الى ان راي النصر فصر ربه ثاب حين الموت وعف الله ان ربك هو العفو الرحيم
 وبعد ارتقاء حضر رضا قلى وثاب ان ربك هو الثواب ذو الفضل المبين الگرچه
 نفاق باطنش معلوم بود ولكن نظر بسبب رحمت واحاطه فضل ستر من مودند
 نا انكه باين سخن وارد ودر اعلاى بعضى جهه مشغول شده كه حور واطلوم و
 مسجون بافت شرب الخمر جهنم واخذ شرب وخصر لى الوجه كذلك ودر على
 المحجوب قد ذكرت المحضرات لتكون من المطلقين وابن از احسن اهم الشان
 بده نفوذ بالله من اعمالها الاخرى وچون طغيان ونفى وكفر ان بمغتهى سده
 اطردهما الله وشركما في عذاب الحميم وذهبا وقال الا قاله الاولون
 اف لهما ولو فانيها آنچه آيات الهية كه نزد شان بود بعضى هم بجوده با

ش

سال بیست و نهم

واقعات سال ۱۲۸۸ هـ ق

۲۱۸۷۱

ملحق نموده باهل این بلد داده اند و فتنه بزرگی برپا نموده اند و لکن فضل سبحانم
 فی الجوده الباطله انه هو الحاكم على ما يريد جميع اعمال شيعه خود را محو نسبت
 داده اند مشاهده فرمایید مع رحمت کبری و فضل محیط الهی چگونه طغیان
 نموده اند که آنچه طلب عفو نمودند مقبول نشد لکن خائبا باخاسته و راجع حال
 بشیطان متحد شدند لعنه الله علیهم مع انکه آن نفوس از ابلیس طامعش
 چه مکاشف در ارض سر نوشته و باطراف فرستاده اند باری محبوب من
 بعضی ظاهر شده اند که شبه آن ظاهره به جمیع انبیا و رسلین معاندانند نسیل
 بان باخیزم بدله انه هو الغریز القدر و دیگر آنکه مدعی بود که از سماء
 آیات نازل نه و بابلقامس درود و طلعت مفسود و چهره در شب باالس
 چند روزی است سحاب غیاب مرتفع و امطار رحمت نازل انشاء الله
 از بعد هم الودع منبعه از شطر الهیه او سال خواهد شد لقریبها عنک و
 عیون العارفين والحمد لله رب العالمین و دیگر در باب نفس مرزوده بنما
 آقا میرزا حسین علیه بهاء الله هم مجلی نوشته شد ملاحظه خواهد فرمود
 و دیگر از قبل این عبد تکبیر منبع بنجاب آقا میرزا حسین من اهل نایف و فارسند
 و تفصیل باشان نویسد که مطلع باشند و الروح والغریز القدس و البها
 علی حضرتک و من معکم من اهل البها در کفری از الودع منزله باد سبه و عترت
 لولویجا و ضرریجا از قلم مالک ایجاد نهی عباد از توجه باین شطر نازل و بسیار
 ناگهید و خندید و خندید در حکم محکم من بدن غریز فدیو شد آنجناب باید مخصوصا

page

172 is

missing

رسالة السيد محمد باقر
المرسل في سنة ١٢٨٨

١٨٧١

واقعات سال ١٢٨٨ هـ

وهو الحاد وما في على الاثر ان الله رب ما يرى وما لا يرى ان يا ابي

استلك بعد الغاية التي اعطيت كل الاشياء وهذه الرحمة التي سبقت من

الاشارة ان يرسل جسد على هذا العالم ليعلم من سمعته جودها بربك و

تفهم من صفات تدرك التي بها اهل عظام الرحمة واثبات حسان النبوة

يا انا انت الله المتأخر الذي لا يهزم لا يهزم ولا يهزم ولا يهزم ولا يهزم

حاصلهم انوار الهداية بين خلقك ومشاغل المرشد بين عبادك وبيدك

واقطع ما يورثك ولا يهزم من عندك لا يعلم شيئا وانك انت العظيم

الجبر وانت تعلم يا ابي ان حجب اباهم وذكرهم كقولها الصا

لرحمتك ومظهر من مآثره عنك ان احب اليهم يظفون بمواقع الا

في ايامك من الاطلاع ويعرفون يا هو المستور عنهم حتى العرفان لسبب ذلك

كسبوا منهم وحقانهم وارواحهم واما حجب كل عالم من عوالمك عارفا بحجبك

ومطلعا بما ظهر من عندك وما اردت لهم وصادق عابثك وفضلك لا يحتم

يا ابي لو يطلون بكل الامور ويحجبون عن شئ احبوا بقدر ذلك عن منظر

الاكبر وما اوجها البك تمام البصر وهذا لم يكن الا ليطهره عن كل ما خلف

وتخلو وظهرت او نظهرت حيث ينطق بذلك لسانك الحق المبين لو يكون ابي

على كبر السموات والارض ويوجه بمرقب طهره اقلها يحقق الى حجب اخر لم يقد

لك ينظر الى هذا المنظر الاعلى على ما ينبغي له من حق النظر الى تعالى امرك

يا ابي ويا هي نياهي ظهورك يا محجوب قد صعب على هذا العبد فوق كل

وَأَنَّ فِي جِبَالِهَا

١٧١

صَفْوَةٌ إِنْ مَجَّتْ مِنْ تِلْكَ الْأَمَاةِ الْوَارِثَةُ عَلَى الْأَمَامِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ
 الْأَخْرَاجُ تَلَاوُحًا حَسْبَ لِحْمَتِهَا وَرَأْسُهَا الْوَارِثَةُ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ
 الْعَرَابُ وَالْأَوَّلُ لِحْمَتِهَا عَابًا بِكَ وَرَوَاتُهَا الْأَخْرَاجُ بِصِفِّ طَمَعِ كُلِّ مَرَكَبٍ كَرِي
 حَمْرٍ وَرَمْرَمٍ وَرَأْسُهَا حَسْبَ لِحْمَتِهَا عَابًا بِكَ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ
 الْحَسْبُ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ
 الْبَسَاطَةُ الْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ
 أَسْرَابُ الشَّيْلِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ
 لِكِ الشَّيْرِ بِالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ
 أَهْلُ الْبَطْنِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ
 مَشْنُوكٌ لِحْمَتِهَا وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ
 أَلْكَبُ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ
 فَمَا أَعْلَى أَعْلَى فُلُوهُدِ الْمَلِكِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ
 أَدْبَابُ اللَّهِ كَيْفَ يَلْبَسُ أَنْ يَكُونَ هَذَا الْمَلِكُ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ
 مَسْجِدُ اللَّهِ مِنَ الْوَقْرِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ
 نَدَائِكِ أَهْلُ الْبَطْنِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ
 جِبَالُ حَمْرٍ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ
 مَسَارِكُ دَرَبِكِ مَعِ زَيْدٍ تَادِي فِي كُلِّ الْبَطْنِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ
 أَنْوَافُكَ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ وَالْمَعْلُومِ

سؤال بييت رقم ١٧٣

واقعات سال ١٢٨٨ حرق

١٨٧١

فقر التجار وما في على الاطوار بانك انت الله رب ما يرى وما لا يرى ان يا الهى
استدك بهذه الغاية التي احاطت كل الاشياء وهذه الرحمة التي سبقت من
الانشاء بان ترسل جنيد على هذا الفناء نعمه من نعمات جودها بذك و
تقدم من نعمات بدعتك التي بها اهتزت عظام الرعية وقامت اجسام المبتلى
بانك انت الله الباقى الدائم القديم لا قوم بها على ثناء اجبتك وذكر الدين
جعلتهم انوار الهداية من خلقت ومشاغل التوحيد بين عبادك وديوك
وانطق ما يؤيدنى ولبصيرى من عندك لانه لا اعلم شيئاً وانك انت العظيم
المجرب وانك تعلم بالهوى ان حبي اباهم وذكرى لديهم يكون حال الصا
لوجهك ومظهر من مآهنة غمرك ان احب الهى انهم يظفون بمواقع الا
في ايامك حوى الاطلاع ويعرفون ما هو المستور عنهم حوى الغرمان لمبغى بذلك
كسبوا انهم وخصائهم وارواحهم وامثالهم في كل عالم من حواملك عارفا بحفك
ومطلعاً بما ظهر من عندك وما اردت لهم في سرادق غنايتك وفضلك لا تخم
بالهوى لو يطلون بكل الامور ويحجبون عن شئى احصوا بقدر ذلك عن منظر
الاكبر وما توجهوا اليك تمام البصر وهذا لم يكن الا بقدر منه عن كل ما خلقت
وتخلو وظهرت او نطهر حيث ينطق بذلك لسانك الهى المبين لو يكون بصير
على كبر السموات والارض ويتوجه بطرف طرفه اقل مما يحقق الى حجة اخرى لم يند
لك ينظر الى هذا المنظر الاعلى على ما ينبغي له من حوى النظر الى تعالى اترك
بالهوى ويا هوى نيا هوى ظهورك يا محبوب قد صعب على هذا الصدفوف كل

رسالة بن سينا

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری

۱۸۷۱

وقر العباد وما في علي الاطوار بانك انت الله رب ما يرى وما لا يرى اذ بالهي
 استك هذه الغاية التي احاطت كل الاشياء وهذه الرحمة التي سبقت من
 الانشاء بان ترسل جنودك على هذا العالم تسمه من سمات جودها بينك و
 نعمه من نعمات بدعت التي بها اهزمت عظام الرقبة وقامت اجسام المبتنة
 باذك انت الله الباق في الدائم القديم لا وهم بها على ثناء اجبتك وذكر الدين
 جعلهم اقوال الهداية بين خلفك ومشاغل التوحيد بين عبادك وبريك
 وانطق بما اوتيتني والخصني من عندك لانه لا اعلم شيئا وانك انت العلم
 الجدير وانت علم بالهي ان حتى اباهم وذكرى لديهم يكون خالصا
 لوجهك ومطهر عن ما هذه عنك في احب اليهم يظفون بمواقع الا
 في ايامك حتى الاطلاع يعرفون! هو المسود عنهم حتى العرفان لسببى بذلك
 كسونا لهم وحقا نفهم وارواحهم وامثالهم في كل عالم من عوالمك عارفا بحضتك
 ومطعما بما ظهر من عندك وما اردت لهم وسرادق عنانك وفضلك لا تخم
 بالهي لو يظفون بكل الامور ويحجبون عن شئ احبوا بقدر ذلك عن منظر
 الاكبر وما اوجعوا اليك تمام البصر وهذا لم يكن الا بقدره عن كل ما خلفت
 وتخلق وظهرت او تظهر حيث ينطق بذلك لسانك الحق المبين لو يكون اجبر
 على كبر السموات والارض ويتوجه بطرف طرفه اقل عما يحقق الى حجه اخرى لم يقد
 لك ينظر الى هذا المنظر الاعلى على ما ينبغي له من حق النظر الى تعالى امرك
 بالهي وياهي نياهي ظهورك بما يحب في قد صعب على هذا العبد فوق كل

سأل بيبيته في يوم

١٨٧١ م

واقعات سال ١٢٨٨ هـ ق

صعوبه بان يجيب لهد في مثل تلك الأيام التي بارأت عيون الأبداع شبعها ولا ابصر من في
 الأخرع مثلها حيث ظهرت فيها يعرف جمالك وما فرط طلعك وسادج مجربك واحا
 السموات والأرض ظهورات هنا بك وبعورات الطامك بحيث طلع كل امر يكون كذا
 مخزون ودرم صون واشرف الشمس المعاني عن فني سماء البيان وتجلت بطهورات السماء
 الحنى وصنائك العليا على من الأمان والأكوان والدين يدرون ان يدخلوا هذا
 الساطع المنيع المنيع وهذا المعنى المعالي الرفيع ينبغي ان تكون فلو بهم مفيد منه عن ذكر
 اشارات القبل وكلمات التي امسوها اولو الجهل الذين اشهرت انفسهم بالعلم والفضل
 لك الحمد الهى بما جعلت للواردين في هذا الساطع الأرفع الأعلى من انا لا يناله ظهور افدة
 اهل البقاء ولا حقائق من في الأثناء كما انطوى به منظر وجهك ومطلع الهامك نقطة
 مشبك نقطة سنة ذلك الطهور تكون اقوى من كل البيان وكذا ذلك نزل في يوم
 الكعب والواح اخرى في ذكر هذا المقام الأعلى على شان يغير منه عقول اولي الألباب
 فما اعلى اعلى ملوه هذا الخلق التي خلقهم من سادج امرك وانشايتهم من جوهر فطرك
 اذ يا الهى كيف يلبق ان يكون هذا الخلق البديع وهذا الصنع الأرفع الرفيع ان يكون
 متغير بالهى من غير بعض الأذان وعطاء الألباد وعشاؤه بعض القلوب بحيث من
 ندائك اهزتك الأعرش وانفطرت السموات وخرقت جباب اللانهايات واندرت
 جبال خائف المكنات تجلى من اشرفات انوار وجهك ومع كل ذلك ما انبت بعض
 عبادك وبيوتك مع تلك نادى في كل الأحيان بأعلى النداء فوق رؤسهم وكل
 انورد تكون قائما للقاء عيونهم فداخر جنت لهم عن حب الأزاره بد المشبه ونحو

سقط

سنة ١٧٥٠
سنة ١٧٥٠

١٨٧١

واقعات سال ١٢٨٨ هـ

بسلطان القوة والعظمة فيها هذه بدافندارى التي بسطنها على الالهوت عظمى و
جبروت مردية وملكوت سلطنى وممالك قدى واقاليم امري والوطوبت انما وما
مذرت باجالة علمي فيها في بدو واقفا بفضار من انوار حسي وشناع من ضياء
ومثلا لا من انوار حسي فدا على فضيلة وكري لمن يدخل ملكوت جبروت وم
بذكرون عند عجات ابحر النور دوات الى الظلمة والعزوف فباللهي فدخل كل النور
من انكارهم وهم لا يجنون بسحق كل الكتاب من فواهم وهم لا يسجدون هل
الذي انبته من نذاتك وقام بروح امرك حتى من نفس رحمتك وشرب عن
سراسر منابتك مجرى لسانه بذكر الموهبات التي كانت في السن الغافلين من برك
والمجاهلين من خلفك الا جالك المتخاد الا الذي جعلت له السمع اية العذاب
من عندك والبصر حفره السفر في وجهه بامرك فباللهي فدا جرحت بترك الا
بين يدى سلطان عظمتك ولكن انك علم بان النار تلصق من شعرائي
بما اسمع اقول الذين ما اطلعوا باسرار امرك وخفيات ما في علمك وتركوا مقامها
العالية واقفوا بمراتب الالهية كما تم نسوا ما نزل من جبروت امرك فلك وقولك
الحق يا ابن منظر الاعلى مذرت لك من شجرة الاجهى فواكه الاصفى كيف امر
عنها ورضيت بالذي هو اذ في فارجع الى ما هو خير لك في الاقوال الاعلى
ارى بعض منهم بالهم اجنبوا بقول من الكتاب بعد ذلك انه نزل بالضرى
من غير التلويح بان كل البيان لا يبادل بكلمة من عنده كلما ذكر من الحمد والبرها
ثم الدليل والآيات والبيانات والعلامات لم يكن الا لهذا الطهور الا

سال سیت ۱۷۶

واقعات سنال ۱۲۸۸ هـ ق

۱۸۷۱

سلطنتک

بجست ما ذکر شد فیکله و ما وجد فیہ شیء و ما نطقی بحرف الا و یكون آیه السلام و برهاننا
 كما نلکم به لسان المشبه من عندک کلما خلقی و یخلق بکون آیه له خلقی بقوله من قوله لیکون
 هجه لنفسه یوم ظهوره بل جبل بالآلهی کل البیان معلفاً باذنتک و قولک قال و قوله انی
 فوعزتك لو تقفرت البیان و من فیہ لا یفص عن ملک من شیء وان لا یقبل البیان و
 فیہ لا یزید فی ملک من شیء بل ان یقبل ذالک لدخل ملک الألفه المشبه فی ظل
 ظلال محبتک وان توره بنفس کانه لم یکن له ذکر من قبل اذا سئلک با مالک الوجود
 ملک الغیب الشهود بان یؤید الکل علی التوجه الی ان فی فضلک و فضالتک مقدسنا
 من اشادات القبل و البعد و تعرفهم بالکلمه فی کتابک لتیسکوا بجهه ما فیہ لان هذا مقصود
 فیما تولى بالحق و محبوبک فیما اتولته فی کتبک و الواحک انک انت المقدم المہمن
 المعالی الغریب الحکیم ای الله ابدی و شاهد و لواهی که ان بعد در جمیع اجبان و اول
 خبر طالب رضای فی بورد و انشاء بته بغایت و خواهد بود همیشه اوقات حقیقتی
 بنظر اکبر بود و قلب بمصد و امر موجه و آنچه درین و عارف بان شد خالصاً لوجهک
 خدمت دوستان تو معرفت داشتند که شایسته نفس فایده از کون حیوان که در ایام ظهور
 از اصبع فضل و احسان جاری شد بیانشان و مطلع امر و مشرف امری توجه نمایند
 و خندی بود که ان بعد صحت بر نطق اخبار بود تا آنکه در این ایام مشاهده شد که
 غیره نیزه ظلمت از شطر نفوس فایده در حرکت آمد و بیم آن رفت که بعضی از ابصار ضعیفه
 بر نماید اما ان بعد متولاً علیک و منقطعاً عما سواک بر خود لازم شد و که بعضی از امور
 واقع را خدمت اجبای تو که بر سائر استقامت آید و از حیوان غایب تو شد

کدر

۱۸۷۱ م

واقعات سال ۱۲۸۸ هرق

معرفی دارد که شاید ضعفا را از طمک هواهای نفسانیه و شبهات افسس شیطانیه حفظ
 فرمایند بطلت نوا برود گمار که در این وقت جمع اعضاء نفس و اركان مثل لیل انبند کجا
 قابل است که کلماتش مقبول آید و یا با نانش مذکور شود نیست بخت چگونه علم هستی
 برافزاید و عدم صرف کجا تلقی ظهور قدم اطهار وجود نماید چه که عرض همین مطالب اطهار
 وجود است و آن اذ اعظم خطیئات بحسب و لکن چون لاجل تقرب عباد بشاکی و تقرب
 و اقبال نفوس بطنه من الارض و السماء عرض میشود لذا از بعضی عقمان طلب غفوریتها هم
 آنکه انبند بیخین میداند که تو لم بزل اذ ادکاو و عرفان و اقبال نام من غنی بوده و هستی لا
 ینفعک الجاهل و لا یضرک اعراضهم هیچ و ضعیف است امر است نوسد و هیچ ذکر است
 احادیث در نیاید بلکه ذکر است در ساحت امر است ذنب ضلالت و غفلت
 چه که شرافت او نیستها البت و لا یستیکر البها لو نظردها با سرها من بعد ان
 ینسک فی ذلک و لو نظردها کما رقت من بعد ان ینسک علی فکک انک انت المجد
 فی کل ما اوردت و برین فی کل ما قلت و تقول و تکلم الا ظهرت و ظهر و عزتک با الهی الا
 ان اخذت نفسی الا ما اخرت لی و لا اورد ان الکلم الا بما امرت به و کون طرف
 کینونی ناظر الی افی اوارک و مشرف احکامک لو طوی بساط الاذکار و المنبسطه
 المنشره فی الارض لا اول انت الماکم فی امرک و لو الامر بما ینکره من الملک الاول است
 الطاع و حکمک استک لتهم بان متعلقی من الدین لم یتکلموا الا باذنک و لم یضربوا
 الا باذاریک انک انت الصدر المنفصل المجهن الصوم عرض میشود چنین ورودها
 قدم در سخن می کشد امر بسیار است و تفسیر آن در همان آیه است بعضی از آن

سال هجرت پنجم ۱۷۸

واقعات سال ۱۷۸۸ هجرت

۱۸۷۱ م

عرض شد نگردان لازم نیست جمیع در حال عسرت و مشقت بودند تا آنکه بومی از ایام لومی
از مصدر از نازل و اینصورت ظاهر و صبر بر می نمود آیه از سما آفتاب نازل و این بجهت با عظیم است
فرمودند اینصورت گمان نمود که نظر باین شد و در آورده است که باین هم منسوم شده تا آنکه بومی
از ایام آباء نازل معنون این است که منفراتیند فکر نماید چه سبب است بجهت با عظیم نامیدم
این بیان که از مطلع و حی و صفت ظاهر شد اینصورت خود را بسیار مضطرب و متزلزل مشاهده نمود
ولکن سوگند علی الله ساکن بودم و هیچ وجه بر سوال جبارت فرودم تا آنکه روزی ذکر محبت
و قبالت یکی از اهل بدیند بلفظ اعتراف عرض شد لومی مخصوص او از سما آفتاب نازل و در آن
روح مفصلاً امورات حادیه این ارض را ذکر فرمودند و آنلوح حال موجود است بعد از آن
آنلوح اینصورت دانست که سبب اینظورت این سخن بلاهای کلمه است که در حال احدیه
وارد میشود تا آنکه بومی از ایام یکی از همزمان با اینصورت از صاحب متبرع و جدال برخواست فتح آنکه
خود او خالی و ظالم بود عرضیه بساحت فداش معروض داشت و در آنرضیه اظهار و طلوع
خود نمود در جواب او بلسان پارسی از صاحب خزن سجده نازل و صورت آن اینست
هو الله عاشق با نور معشوق اظهار هوس و خود بی جا و نه اگر خلیل ازین سبیل تجاوز
نماید عشاق محبوب نه ننگد عشق نفس مرده قبول ننگد باز موش مرده شکار بلبی سعی
از عاشقان اظهار صداقت و شدل در خود را در پیشگاه محبوب مکان نموده اند و مقصود
از آن اشتغال با محبوب و اصفا و حضرت مقصود بوده نه فکر نفس و هوی حال فاسد
از اعلی مقاصد غیر مقصود نائل و بکلمه نالو است بجهت که میگوید وجه میگوید تا
لوعزیم و علمتم ما و داء سیر الکبریا من اسرار ربکم العلی الاعلی لقد تم انضام کتاب الله ما

الاصحا

سال بیست و نهم ۱۲۸۹

۱۸۷۱ م

واقعات سال ۱۲۸۹ هجری

الاسماء باری فاضل معهود حکایتی ذکر نموده که وقتی در طهور اشرف بودیم و محبوب آقای
بفصد جلیلاً بیرون شریف برزید و بجزیر نام از مدعیان محبت رجاء فرمودند که این سفر
هجرت اگر چه بظاهر سهل و آسان است و لکن در باطن شد و باب امتحان و اگر بصورت
سلطنت و اقتدار مشهود و لکن در معنی محبت و اضطرار و بلا همچنی مکنون عرض خود مینماید
و رحمت بر خود میدهد و بگذارد تا بنفس خود هجرت نمایم آنچه کلمات محبت است و شفقت
انگیز بود نلویجا و نصرت نجاف فرمودند مقید بقناد این بند و جمعی با دعای انکه زاری هجرت
رضای دوست نخواهم و مقصودی جز وجه محبوب نداریم بگمان خود مغتکف و از جمع و
ببین دوست غافل غم سفر بودیم و با طلعت محبوب سفر گشتم و در یک بادیه پیویدیم ناد
حب محمود و جمال شوق محبوب تا آنکه از ان مقام تجاوز نمودیم حنات و سبنا و سنا
نمودیم و سبناک را عین حنات شمردیم تا آنکه وارد جزیره حضرت شدیم و آنکه آنجا
ارض روحانی بر جوری امر مسوی گشت و بعد بر کب هوی در بیداری طنون و او هام
در صبح و شام سائو بودیم گاهی مجمع گاهی منفرد و گاهی محب و گاهی بغفلت ایام و لیا
بسر بودیم سلسیل بیان در کل اچان از گوشه فرم و چن جاری و لکن عطش مقصود و
انوار وجه از ارض اجلاول شرف و لکن اقبال غیر موجود هر قدر بروم و گمان افرویدیم از
لوجه محی کاسیم و با این احوال غیر مرضیه و شئونات غیری لایقه خان در غمناک
غفلت و هوی غمناک شدم که از احوال خود هم غفلت نمودیم و در جمیع احوال طلعت
محبوب با کمال شفقت و ملاحظت ملاحظه مینمودیم بعضی از ما معتقدیم که اگر اعانه
علیه الهیه موجود میشود با این احوال رفته مقبول شویم با الاضرحی و غافل و

سوال نهم ۱۸۰

اوقات سال ۱۷۸۸

۱۸۷۱ م

عافل و عالم شمریم غافل از آنکه رحمت کبری مانع است از هتک اسناد و اگر خبری نمودیم
 انبساطه بالحق و الاذنی و بعد از آن اداره بجهت فرزند و مجدداً کل با ان حضور و منع نمود
 مشعر نشدیم و منتهیه نگشتم که علت منع چیست و سبب امر آخری بجهت نمودیم و
 با حضرت عفو بود با چه ما پیوستیم تا آنکه وارد باد فی آخری شدیم و با دوست و در یک مثل
 آورده ایم و سر بهوای نفس مشغول گشتم تا آنکه آتش هوی غلبه نمود و از منظر الهی
 ممنوع شدیم و از کثرت لغات وصال از نظر افاده و پرده جاهلیم و حال محبوب را
 محلی حبس نموده ایم و در کمال جهل از سهام ظنون و ریاح او همام نشدیم و وسع رفو در
 نهداریم چه که محبوس و سجود و فریبش بافته ایم غفلت بخای رسیده محلی که جمیع اهل
 ملائکه علی با و ناظرند و انا و مندر در آن محل مبارک جهره با بیع کلمات ناظفیم و باذل اعما
 و اضران عامل قناینا ما اثرت قناینا کلمات الله و مع ذلک منتهیه نشدیم و افلا اگر
 وفا نمودیم چنانچه ایم نه شی بدکری ذاکر و نه بوجهی مشغول حکایت کنند که فضل
 خراسان کان من اشقی العباد و یقطع الطریق اید عشق جاذبه و انا هالیه وضعند
 ان اسمع احد یقرضه آله الم بان الله بن آسمان الخضع فلو یوم از کرا الله و انوش
 فقال بلی یا رب ان رحمان فرجع و اب و فصد بیت الله الحرام و اقام فی نشین سینه
 الی ان صد و روضه الی الافی الاعلی بحب است که کلمه الله و ان لسان یکی از عباد است
 و چنان مؤثر افاد که در یک آن از حد منبض امکان با فی رحمن و اجمع شد و اینست
 در لایه و ایام منساباً منوالها نفحات نفس رحمن از لسان قدرت و عظمت اسماع نمود
 و اینقدر تا اثر نموده که افلا بیع افعال و اعمال و ظنون و او همام خود مطلع شویم حکا

باین مقام

سال بیست و نهم ۱۸۱

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری

۱۸۷۱ م

با این مقام رسید بیان بوجودی لسان منصفی و مد هوش و فایم از بیان منقطع و
 بهوش من بصیبتنا الا ما كتب الله لنا نسئل الله بان یفتح ابصارنا و یبصرنا انفسنا
 و اعمالنا ان لم یوفی علی معرفه نفسه سبحانه یوفی علی معرفه انفسنا العاقله و یکشف
 علی وجودنا حجابات المانع لراه مشرفا عن اوق الفضل و العنايه و یفصح عن الامکان
 و الاکرام و یتوجه الیه بکلنا انه هو ربنا الرحمن و نسئله بان یوفینا علی التوبه و الا
 یکن صباح و مساء و یحفظ مشرفا اشرف انوار وجهه عن دواح اجناسه لانه ما اراد معنا
 سواه و انه عبد و متواهد و یقول لا اله الا الله انشی الکریمه عیون نازل شده و کن
 فرمودند مخصوص است بنفوس معرفه که حال در ظاهر از برای حجب پنهانند و بعد
 و ما فی سرهم ظاهر خواهد شد و از برای عدل از اجناس فرات و از خود او مسرودند
 جمیع ناس دانسته و میدانند که بعضی از مدعیان محبت رحمانه در عراق و مدینه اخری اعمال
 ناشایسته مشغول بودند و کن محبت رحمانه مانع از خرف حجاب و کشف اعمال بود
 آن نفس ظالم در ایام رؤف عراق سر بشرب حمر و بعضی از اعمال دیگر مشغول بودند
 و اواخر ایام عراق ناهی از سر بجهت مجاوزت نمود و معدن الکطافین حول سر نمودند
 مع آنکه مضاد از مطامع آفات الهیه کلمات تعجبیه نازل بود چنانچه در اکثر اولیا
 منزله مذکور است و از اعمال و افعال بعضی از اهل بیان در اول امر بر اعتدال و شهادت
 بنور و نیت و لکن همه میدانند که این امور مضبوط است و از جانب حق تعالی است
 ما درین اند مع آنکه بساط او امر حق مطلق است از اعمال درجه غیر مضبوط بوده و حس
 اشش منزه از شئون مکرهه تا لاله و نفسه اشش که در سنین رؤف عراق

سال نسیب و نهم ۱۸۲

۱۸۷۱ م

و ايام هجرت ليلاً ونهاراً از سماء اداره آيات واضحه صريحه در نهی عباد از مالحم

به الله نازل وباطراف ارسال میند تا انکه الحمد لله بعضی از عباد با اراده الله
 عارف شدند و عامل گشتند و بفرمودند و نیز امریه الهیه با این بود که فرمودند نظر
 بخدم اطلاع ناس از او امر الهیه تفضلاً لهم از لسان احدی اینکلمه استماع شد عی الله
 بما سلف نزل الله ان یرضهم علی القدر و التزیه و العمل بما امروا به من لدن علم خیر
 باری نفس ظالم و ضافلی الا وال سرا باعمال شنبه مغرورند و انبید بکرات هر
 نصیحت مینویسد و در عیان وجه در ارض سر وجه در سخن اعظم که شاید منتهی شود
 و از خواب بخت منبیه شوند ابد تا اثری نفوذ ما تا اثرت فیه کلمات النصحیه و بیانات
 الشافیه المعلمه تا انکه و ضافلی با بعضی از نصاری جهه بشر و اعمال شنبه مغرور
 گشت لذا اطرد الله بسلطانه و با خبیثین هم بعضی سید عهد و آقا جان متصل شد چند
 از میان گذشت بومی عریضه بساحت امنس و رساند مشعر بنوبه از خطبات قبل و بعد
 بوم بعد عرضیه لخری و لکن چون بکرات توبه نموده و قرض عهد و بیایان الله او ظاهر از امر
 مقبول بنفاد و بعضی اعمال او ظاهر که شبه و مثل نداشته و سبب نصیح امر الله بهن عبا
 گشته انبید فانه دوست نداشته که ذکر نماید شاید که ملائکه ناشراوت اعمال آن خبیث
 مردود و در ارض نشا و دهند الا لعنه الله علی العموم الظالمین و در افعال آن خبیث
 و خبیثین اشعلت تاو الفتنه و البغضاء علی شان الا بحصه العلم و البیان و لکن الرحمن
 اخبرنا و اطفأها انه طهر القدر العبد هر روز صبح او طرد جمال قدم آن نفوس را عرف منبیه
 و نیزه استنشاق و بنیاید چه که اعمال و ضافلی همان و آقا جان خبیث و زنبه نور کل واضح

مورد

۱۸۷۱م

واقعات سال ۱۲۸۸ هـ ق

مشهور است نسل الله بان یفیع عبود الناس و یفرقهم احواله و احکامه جل و عز علی نسله فانه
وتیره نفسه و سادج امره اگرچه اگر می آید و لکن بعضی از انفس زکمه و ابصر حیره و یقیناً
و همانته موجود انهم عزیزون الحق عن الباطل و یعرفون من عرف کل امر ما یطعن به فلو بهم و یقیناً
الا انهم مبارکون بادی امر معانی رسیده که جمال و دم در بیت عاکف و امر بتدابیر اول
فرودند و بهیچ وجه بلافاصله از برای احدی ممکن نه تا آنکه بومی از انام در شهر رجب او شبها
مکتوبه از جناب اقا سید فضل کبریا بنیاح جناب آقا امام الله م ه علیه من کل جماعت
لدی الوجه جواب لوح امیر اندیس الذی تجمله الله رحمه للمخلصین و نعمه للمشکرین از مطلع
بیان و من نازل بعد از تزل آن لوح مبارک اهل این ارض تغییر نمود و بحیره تمام ظاهر
و در هر یوم دراز در یاد بود تا آنکه بومی از انام آیات عنایت از مطلع رحمت نازل بعد از
استماع آن ابن عبد مطهر شد که امیر الله غضب الاهی مخصوص نفوس خبیثه بوده بعضی
از آیات آن لوح مبارک در شوق و اشتیاق عشاق دره و بعضی در فهم و فطنها و اهل
نفاق و صورت اللوح مبارک این است قوله جل کبریا انه ان با اسمی محمد و خضر الوجه
ما انتا ابن اخک فی ثناء مولا و عرفنا منه الشرف و الا شتیاق و فزنا منه ما یحدث
به الشغف و الاحتراف و حب الله مالک يوم الاولی طویلین یقر و یفکر فیما نزل
من امر الله المصدرا لهدیه " بسم الله الالهم الا عظیم " فدا حذر المخلصون من
نار الضرایق ابن شعث ان اولها انک با سبوح العالمین فو ذلک الضرایق فی طهار
البحران ابن اشرف صبح و هالک با معصود العالمین فدا نبلل احباده الاصفیا
علی ارض البعدان بجز مرتکب با جناب العالی فدا و نعمت الایة الرجا الی سماء الفضل و ا
لطا

سأل بيت وهم ١١٤

واتات سال ١٢٨٨ هـ ق

١٨٧١ م

ابن اسناد كريك يا سيب العالمين فدقام المشركين بالاعراف فكل الأطراف ابن سحر
 فلم فدهرك يا سحر العالمين فدافع بناح الكلاب من كل الجهات ابن مختصر
 سلوك باوقار العالمين فدخضت البرودة كل البرية ابن حروف بمسك يا اذ انفا
 فد البلية الى الغاية ابن طخت فزجك يا فرج العالمين فدحاطت الظلمة اكثر اختلفه
 ابن اوارضياك يا ضياء العالمين فدطالك الاغاف بالنفاق ابن اسباب انفا
 يا مملك العالمين فد بلغت الذلة الى النهاية ابن ابات غزك يا فر العالمين
 فد اخذت الاخران مطلع اسمك الرحمن ابن سرود فطهر طهرتك يا فرج العالمين
 فد اخذت كل الامم ابن ابو جاك يا ببحر العالمين فد مشرف الآيات في سباتك
 الاشارات ابن اصبح انذارك يا انذار العالمين فد اخذت عنك الكائنات انفا
 ابن خراف عنك يا رحمة العالمين فد اخذت الحصن من فلك الابع ابن مطالع الاقطار
 يا منى العالمين فد المظلوم فزير في الغربة ابن جند سما اذك يا سلطان العالمين
 فد ذك وحد في اباد الغربة ابن مشارف وفاتك يا وفاء العالمين فد اخذت
 سكان الموت كل الاغاف ابن فوشحات بمسحوراك يا احيا العالمين فد احيا
 وسائر الشيطان من فلك الامكان ابن شراب نذك يا فرد العالمين فد فتنس
 اكثر النور من سكر النور ابن مطالع النور يا مقصود العالمين فد فلكوا
 في حباب الظلام بين اهل الشام ابن اشرف ازاك صباحك يا مصباح العالمين
 نواف عنوها عن البيان من ابن فطير فجاتك يا وفاء العالمين فد خشت
 الطنون والاهام اكثر الامام ابن مطالع اقطارك يا سكينته العالمين فد

واقعات سال ١٢٨٨ هـ ق

١٨٧١ م

عزف اليها في مجمل البلاد ابن فلان بنائك يا منجي العالمين ترى مطلع ابرائك في ظلمات
الامكان ابن شمس في عنايتك يا نواد العالمين قد خبت مصابيح الصدق والصفاء
والغفر والوفاء ابن شعيرات غيرك يا محرر العالمين هل ترى من ينصر فضك
او يفكر فيما روي عليها في حجتك اذا اوقف العلم يا محبوب العالمين قد كسرت
اعضان سدرة المنتهى من هبوب اوجام الضياء ابن زابات نصرتك يا منصور
العالمين قد هوى الجذوة عناد الاقتراب ابن اوجام رحمتك يا رحمن العالمين
قد تكدر ذيل القدس من اولئك اللطيف ابن طراوت توحياتك يا منير العالمين
قد كدر مجمر العنايت بما اكتسبت اليك البرية ابن امواج فضلك يا مريح العالمين
قد غلق باب النعمان من ظلم الامعاء ابن مصراع جودك يا فلاح العالمين قد كسرت
الاوراق من موم اوجام النفاق ابن جود محاب جودك يا بحر العالمين قد
تعبوا الاكوان من عناد العصيان ابن نفاث غفرانك يا غفار العالمين قد
نسى انعام في ارض جبرياء ابن عبيد سما فضلك يا ضياء العالمين ان يا
فلم الاعلى قد معنا فلانك الاصلى من جودك البقاء ان لم يسمع بانطق به لسان
الكبرياء يا مظلوم العالمين اول البرود كيف لم يجره بيانك يا صديق الظالمين
واول البلبنة كيف شرفك شمرا صلباوك يا صبر العالمين ما احلى اشراق
من افق المشاق بين اهل النفاق واشتباؤك بالله يا عسى الظالمين بك
او نفع علم الا سفل اول على السبال ويخرج مجر الا فضال يا طير العالمين
يا حمدانك اشرف شمس التوحيد وبصرتك ذوق ودين البصر يا ان اصطفى عجلان

۱۸۷۱ م

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری

العالمین مدجبلنا الذلہ فمبیس العزة والبلیة طراز همک بافترا العالمین نوری الازلیب
لنت من البغض وک الاغضا باسناد العالمین اتموع اواضع بل اصح من لقة
ناصرک با من یک ارفع نفع العالمین مد سمعت نداءک با محبوبک لا یجیب اذا انا دعه
البعاء من حراره الباء وافر وکلتک التواء و قام بالوفاء و مشهد الفدا ناظر و صا ک
بامودر العالمین ان با علی قبل کبر ان اشکر الله بصلی اللع طبر منه و ابعه
مظلو متی و ما انا منه و سبیل الله معبود العالمین لو یفره العباد طرا و یفکرون فی
بظهر فی کل عرف من عرفهم نارا بشعل منوما العالمین استعبدنا ان انیم
اولسان غطت آبات مهره با بن شان اسماع خوده لدا بسبا و من فکر که چه و ابع
شد چه امری از مطلع غیب ظاهر شود با وی در هر بیم فساد و اعراض اشفا در اورد
تا آنکه و صا فلی یک بسنه کبیر سواد و شجاف که نوزش بود بعضی فطرت انا بقر
کفر آمنز مخلوط خوده و بدست اکثری افاضل این بلر داده و چنان مذکور خوده که من از
حضرات بودم و حال نائب شدم و مسلم گشتم او و اما جان و سید محمد جنبش هر سه نزد
ناس اطها و ندامت خوده و خود را از اهل اسلام فلم دارند و بعضی این بلر منتظبت شد
که اکثر ناس حجه بشتم و بغضا و قام نوزید و سید محمد جنبش چون مشاهده نمود که
جال قدم در بیت ساکن و باب بر حسب ظاهر مسدود و حضرت غصه عظیم هم از او
بین اصحاب خواجه فرصت غنیمت خوده با بعضی از اصحاب بنای مروده و دوستی
انبیاد ساکن و صا و ابد در این امور امری از مصدر امر صادر نه مؤکلا علی الله و ما
محل نشسته ناچه ظاهر شود و از مراد فی غیب بعضه ظهور وجه جلوه نماید تا آنکه

در پیغم

سال هجری ۱۸۷۰م

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری

۱۸۷۱م

در یوم اشین ثانی العشر ذی القعدة ساعت پانزده از روز غوغا برخاست مشاهده شد
 که پادشاهی بلخ با جمیع عساکر مع اسباف مسالوله بیت احاطه نمودند و همچنین کل اصحاب
 اخذ نمودند و انبغید بجزیر آباب منزله مشغول بود و بعضی مدینه و حرکت واضطراب
 مشاهده شد که قوی آن ممکن نه بینه کل اهل بلخ مع عساکر و ضابطه بجهان آمد و بعضی
 نمر و ضابطه رفیع که قلم از ذکر آن عاجز است در آن اثنا تلفاء وجه حاضر فرمودند
 لا ائلفت الاضواء هم بعد لسان مبارک با آباب ناطق و انبغید بجزیر آباب مشغول
 غصن اعظم بن بدخاوند معروض داشتند بیاب حکومت خواسته از جمال قدم
 مع غصن اعظم شریف بودند غصن اکبر و افغانی آقا میرزا محمد و انبغید خواستیم همراه
 بودیم منع فرمودند و بعد از ساعتی آمد غصن اکبر و انبغید و راهم بودند بعد از ورود
 سر به اهل حکومت مذکور نمودند که هفت نفر از اجماع رفته اند آقا جان و سپید محمد
 و رضا قلی و کشته اند که درین حال رفته من جنود القهر مانوکت لوعده کرد
 صونا و لا صنا قوم اذا قویلی كانوا ملائکه حسنا وان قولوا کافوا عفارینا و جمیع
 ناس مضطرب و خائف مشاهده شد و بشان آثار فہر احاطه نمود که اگر می از
 اهل بلخ و اهل حکومت در آن لیل از اکل و نوم مانند عجب در آن است مع آنکه
 جمال قدم در اشهر معدودات مع غصن بن اعظمین سد باب غوغا و ابدل با اخلد
 از خارج و داخل معاشرت نمیشدند و خود سید محمد با طرف نوشته که جمیع
 اصحاب اعراض نمودند معزالت بقدر وقوع این امر خبیثه کاذبه علیہا لعنہ اللہ
 و احسنه اولیاءہ در مجلس حکومت رفته و ذکر نمودند که جمال قدم امر فرموده اند که

سال هجرت و تقم

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری

۱۸۷۱ م

نفوس را قتل رسانیده اند مع آنکه والله المهبین الغیوم که ابدان بر حسب ظاهر از مغرام امری
ظاهر نشد و لا ذال کل را از ارتکاب این امورات نفی میفرمودند و میفرمودند انا الکلب
بیع و الذئب بهوی ان امر کوهما و لا یقرضوا بهما و کونوا من الصابرين یاری یکی از
تجای آلهی افضل مجلس حکومت را از این عبد اندیاری بیدار استغفار نمود اینغیر آنچه
در نظر بود خدمت ایشان معروف داشت و حال در این وقت نکر او ذکر میشود تا
بر تبه از بیانات الهیه در آن لیله مستفیض شوند لیله اولی صلوة عشاء بود که در
مجلس پاشا شریف بودند در آن مجلس جمع کثیری مجتمع بوده و جمیع در کمال خشت و
اضطراب جمال قدم در صدر مجلس منگاکا جلس و ابتدا تکلم فرمودند چه که اهل
مجلس بشوری و مکالمه بین خود مشغول بودند و در آن مجلس خیر حضرت عظیم
احمد را همراه بردند بعد پاشا برخاسته معروف داشت که در محل دیگر شریف بر چه
حال میخواهم حضرت اخذین را استنطاق کن در محل دیگر که مجلس اداره موسوم
شریف بودند و در آن مجلس محضین اعظمین و آقا علی بن محمد و آقا محمد علی اصغر
و آقا محمد جواد و آقا محمد حسین بن حاجی علی عسکری نلقاء وجه حاضر بودیم و بعضی از
اهل سرایه از ضابطه و غیره و الی ساعه سابقه در آن محل شریف داشتند و متصلاً
با آیت عظمی ناطق از جمله با بنغید فرمودند که در نظر هست آیات که لیله قبل نال
و بعد با علی البیتک تلاوت فرمودند و آن آیات این است **بسمه الباقی الدائم الخیر**
العلم فواج بجرانید و احاطت الامواج فک الله المهبین الغیوم ان با ملاح
لا تضرب من الاویاج ان قالوا الاویاج معانیه هذه الطلعة التي احاطت

العلم

سال سبت و ختم ۱۸۹

۱۸۷۱ م

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری

العالمین توکل علی الله فی کل الاحوال و الا تحف من هبوب عواصف البغضاء ان
استعد بالله ربک المقدر العظیم انه یحفظ من یشاء سلطان من عنده انه هو
العظیم الحکیم و یجوجه الظلمه کان الوجه مشرقا بضیا و احاط من السموات و الارض
انا فی تلك الحاله ندعو البریه الی الله و لا یخوننا اجمع الذین هم کفروا بالله اذ انی
بامر بهیج قد سر فی السارق ما نزل لدى العرش و احضر لدى الذین یحکمون علی العباد
کذا انک فعلت ذلک المشرک البعید فل من یغیظک یا ایها الجاهل هل یظن
انک نبینا الا واسمی الذی بیده فاحث نجات الروح علی کل صغیر و کبیر انا
بلغنا الامر با بادی الرسل من لدنا انا کنا قادیین ثم نشرناه با بادی الذین
اعرضوا انه لا یضرمکوا الماکین ان الخامس حضر بکتابه بین الناس و ظن بک
یجمعون علی مطلع الامر و یخبر به شأن الله فی ما سواه کذا انک سولت لنفسه
و حفت علیه کلمه العذاب من لدن غالب یحط فل بک برفع امره و یشر
ایا انه و یعلو هذا الذکر الذی به قدر کل امر حکیم یا لبس یجمعون علینا العباد
و یفکون و ما نانا فی هذا السبیل المستقیم انا قدینا ما عندنا فی سبیل الله شهید
بذلک ما انا فیه من البلا یا و عن وراثتها فلم الذی به ثبت امر الله الفریق
فل انی اكون منتظرا یوم الذی فیہ اری لغتی بین الاخراب من جنود الظالمین
فان الله اذا سمعون ما لا سمعوا من قبل و یرون ما لا یرا بعبود الذین سبفوا
انه هو الحاکم علی ما واد و انه هو القوی البصیر فل یا ایها الذیاب هل یفکر
ان نظیر مع الورد فاء فی هذا الهواء الذی ما طارت فیہ طيور العالمین کل ما

سال مبعث ۱۹۰ و نهم

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری قمری

۱۸۷۱ م

درد علینا آنکه حزننا بشهد بذلك کل مؤمن بصیر نوح الذی انزلنا علینا ونحن فی فرج صیبت
 فداهنا السور من اخواننا الاخوان انه یفعل ما یشاء و یحکم بما یرید انتهى و ان احوال اهل
 باوردین اعنا فرمود و چه مبارک منوجه حضرت غضن اعظم و حضرت غضن اکبر روح
 لها الفداء و بعضی اجا که در خدمت حاضر بودند بدید بدید بمان درین موج از جمله فرمودند
 فداعی الله ینارک و عالی الی بعض انبیاءه فی بعض وجه و غیره و جلالی لا یطعن بظلم
 مؤمل و مل غیره و لا کسونه فبذلک من الناس و لا یعدیه عن فضل و غیره اول
 عید فی الشهدا بدعری و مضامینها بید ما الی اری عینک سر ضاعف و فداعی عینک مالم
 یسئلنی اغان سئل فلا اجود کلا الیس الجود و الکریم الی الیس الدینا و الآخره بید
 و لو ان کل واحد من اهل السموات و الارض و اعطیناه ما نقص ذلک من ملک علی فیک
 جناح بوضه و امثال ابن بیانات که اکثری در نظر بنیست مثلاً از کوشش و غیره
 و دره فداعی اذیح البیان من خمری که ربک الرحمن آنچه بخاطر انبندانه معروض
 و اشنه چه عرض کنم که در آن لیله مبارکه آیات قدرت و عظمت و سلطنت چنان
 جاری و مسائل و نازل بود کان سلسیل البیان علی من الامکان و بحر الکریم
 علی الامم و سر المجلل بالسر محلی علی من الغیب و الشهود بسیار از بیانات اهل
 در نظر بنامه بعد در ساعت سابقه یکی از ضباط آمد و جمال قدم و غضن
 و افانی اقامت را بفرمودند در عرضیه قبل ذکر شد که جمال قدم و حضرت غضن اکبر
 در محلی که جنب لیمان است و افانی را در محل دیگر و حضرت غضن اعظم را در
 لیمان محث چندان انبند و سایر اجاراد و نفس سراه محل بسیار مظلم محث

جلس

سال هجرت ۱۹۱
سال هجرت پنجم

۱۸۷۱ م

واقعات سال ۱۲۸۸ هـ ق

جس بنمودند و در ليله تابه ملكراف از والى آمد عمل جمال قدم را تغيير دادند در قبه
 مرتفعه كه فوق ايمان است شريف بوزند (و آنوقت حين صلوة عشاء در غصبن
 اعظبن و آقائى در حضور ائمه اقدس و توقف در قبه سى و هشت ساعت و نيم بعد
 ميديز يوم خميس ساعت رابع از آنها در برابر طلب نمودند لاجل سوال و جواب حين
 مجلس لسان عظمت با اين جمله ناطق اخذ نم اصول انفسكم و بندتم اصول الله عن
 مالكم لا تفهمون اين آيه مكرود از لسان عتلت جارى و بعد از ورود جمال قدم پا
 و اهل مجلس معذرت خواستند كه ما مكلف بمخضيم چه كه سه نفس كشته شده اين
 و جميع اهل بلد خائف و هراسان لذا بايد بموجب قانون عمل شود گويابجايد از
 قانون هم اطلاع نداشته باري سوال از اسم مبارك و وطن نمودند و معروف شدند
 كه موجب قانون است كه اين سؤالات بشود و نوشته گردد فرمودند انه الطهر من
 الشمس مجددا سوال شد فرمودند لا ينبغي ذكر الاسم فانظروا في فرمان الله ولي
 عندكم بعد بجال ملايمت عرض نمودند كه خود شما بفرمايد ان جلس هكل العظمه
 مسورا على السرب و نطق بلسان القدره والقوه اسمي بها الله و مسكني نورانا
 فاعرفوا ثم توجه وجه القدم الى المفقى وقال عزكبرياءه لو عرفتم لاسمعناكم هدي بورد
 العظمه على غصن سدره الربانيه ليظهر ما قال العبوديه حبه كنهها الربوبيه
 فهت من حصر من كلمه الله الابد و بعد مخاطبا الى الكل فرمودند ما المقصود
 من هذا الاجتماع والسؤال والجواب لو تديرون اعرف بما هو مفضوكم و رجاء
 فلو يكملاني ما احسن ان يكون الدنيا على قدر ساعته و اذا باتت سورة ملك تبارك

سال هجرت و ۱۹۲

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری

۱۸۷۱ م

فرمودند و از جمله این فرموده مبارکه ما مرتب علی شجره لا و خاجبه فادی بالب فطف لاصحی و صلب
 علیک جسد فی سبیل ربی و فی اثنا البیان و فی اخذ الاشرار اذ کان الرهن ثم بعد ذلك انعام
 الایام و توجه جمال الرهن الی محل آخر خایجان الجمع بادی بجانب روزی و بجانب و فوی بوی
 در بعضی از ناسن شمس کلمه الله اشرف نمود اطهار محبت نمودند و بحقیقه این عبد از ذکر بیابا
 رحمان عاجز است صاحب شغوی ذکر نموده مناسب این مقام است آن خطاباً که گفت انتم
 گر زنده بر شب در آید از شبی روز روشن گردد آن شب چون صبح من تمام گفت با آن
 اصطلاح فرموده و آن کتاب اندر حل می چه گوید با و با این بار حل هم نمیدانند
 که آن آب و کمال می چه گوید با و با این باقیال بادی این عبد از ذکر بیانات الهیه
 و اصطلاحات ربانیه عاجز بوده و خواهد بود بعد با شافریستارند که بیست مراجعت
 فرماید و معذرت خواست از آنچه واقع شد فرمودند رجوع بحسب اولی است چه که جمعی
 محسوس اند بعضی بلفاء وجه حاضر شده معروض داشتند که حال اهل بلد در چه
 غنیوان محسوسین را بیرون آورد چند بومی اگر توقف شود بهتر است بعد از
 بیست فرمودند و آن چمن ساعت احدی عشر یوم خمس بود مجمل آنکه ابتدای خروج
 جمال قدم از حرم الی چمن ورود شصت و نه ساعت و نیم منقضی شد توقف در
 لبه اولی پنج ساعت و نیم مجلس جنب لبان هجده ساعت و نیم مجلس قبه فوق
 لبان سی و هشت ساعت و نیم ورود سرب و توقف در آن مرتبه ثانیه هفت سا
 کذاک قضی الامر من لدی الله المقدر العلم الحکم دیگر آنکه صحبت نامی از اهل و
 علیه لعنة الله اذا حدث کذب و اذا وعد اخلف و اذا او عن خان این صفت

مفتیز

سال بیست و نهم ۱۹۳

واقعات سال ۱۳۸۸ هجری قمری

۱۸۷۱ م

ساقی است و صد هزار نفوس آن در آن خبیث موجود قبل از وقوع این مقدمه مذکوره وارد این
 بلد شد و در هر شهر شرکین منزل داشت و چند با نفوس خبیثه معاشر و بد با و ارباب کاذبه
 مراجعت نمود و بهر محل که رسید مفسران ذکر خود را و آقا جان علیهما غضب الله و اوی
 مجولات مغزیه از ناچینه کذب شده اند چنانچه بعد از انقلابات مدینه کبریه و غیر اینها
 و عورت صدر اعظم نسبت دادند این امور را لاجل ظلم بر ما واقع شده و این امور را رئیس
 الشکرین خبر داده کل هذا کذب صراح و هر عاقل منصفی که در جمله بعرف اوصافنا
 شده بشهد بگذریم چه که جمیع نفوس از عرب و عجم و ترک در صدر و جمال بودند و بعد
 تمام قوام نموده بودند و سایرین را داخل وجود نمیدانستند و بر سایر آنچه واقع شده تا
 بود باری اخذ طالین و ماورد علیهم و ماورد کل در لوح رئیس و الواح اخیری بحال الصرا
 نازل و حال این بعد بعضی ذکر بنماهد تا کل بدانند که آن نفوس کاذب بوده و خواهند
 و مطلع آیات الهیه و منبع فوضات و جانبه آنچه وارد شد خود داده اند از جمله
 لوح جناب نبیل علیه ساجد الله است که در اول ورود سبح اعظم نازل و اصل لوح نزد
 جناب ملک و سواد آن نزد جناب زین المقرئین علیه ساجد الله احباً موجود است
 جو یا شوید و تحقیق نماید تا بفاین بدانند که زمام علوم بید مقدم علم بوده و خواهند
 الا علم الغیب الا هو نظهر لمن یشاء ما یشاء و یشیر لمن اراد ما اراد انه هو العلم الخیر
 بعضی آیات منزله در لوح ابن نبیل این است هو الا قدس الا جی کظ نادنیال
 عن و در فلزم الکبریا علی ارض الحمره من افق البلاه انه لا اله الا هو العزيز الوهاب
 ان استقم علی امری و لا تکن من الذین اذا اؤوا ما ارادوا کفروا بالله رب الارباب

سال بیت و هفتم ۱۹۴

۱۸۷۱ م

واقعات سال ۱۷۸۱ هـ ق

سوف ياخذهم الله بفهم من عنده انه هو المقدر القهار فاعلم ان الذين حكموا علينا قد
 اخذ الله كبيرهم بقدره وساطان وبعدايات خيد نازل تا باين آيه مريد قوله جل
 كبرياءه سوف تغزل الذي كان مثله وناخذهمهم الذي حكم على البلاد وانا العزيب
 الجبار خياجه خيد نكذت نفسي كه سبب ومعاشرتي حوى وال الله يود ان يخذ
 كبيرتي بحوزه وكبيرشان كه جميع حكم اروا صا در يدرك وفي حال ملاحظه كنيد مع
 آيات منزله كه از قبل در كتاب الهى نازل ودر بلاد منتشر صحبت رنجازه بعد از وقوع گفته
 رئيس المغلبن اخبار داده الا لعنة الله على الكاذبين وهجنت سورة رئيس و
 ملاحظه نمايد كه بعد از هجرت ارض سر و ورود شاطي بحر نازل شد وهجنت آيات
 هيكل كه مخصوص ملك پارس واهل انديار نازل واخبار فرموده اند از آنچه بعد
 بر او واقع شده قوله جل كبرياءه ان با ملك ان استمع النداء من هذه النار المشغلة
 من الشجرة الخضراء في هذا الطود المرفع على البقعة المقدسة البيضاء خلف فلزم
 الكبرياء انه لا اله الا انا العفو والرحيم الى ان قال عز كبرياءه ان با ملك ان اسمعنا
 منك كلمة تكلمت بها ان سلك ملك الرويس عما قضى من حكم الغراء ان ربك هو
 العلم الخبير قلت كنت واقفا في المهاد افظني نداء العباد الذين ظلموا الى
 ان عرفوا في الجمال اسود كذلك سمعنا وربك على ما اول شهيد لشهد بانك
 ما افظك النداء بل الهوى لانا بلوناك وجدناك في مغزل ان اعرف لحن القول
 وكن من المنقرسين انا ما نخب ان نرجع اليك كلمة سوء حفظا لمقام الذي اعطينا
 في الجموه الطاهرة انا احبنا الادب وجعلناه سجيبة المضربين انه ثوب وافق النفوس

من

سال سبت و هجرت ۱۹۵

واقعات سال ۱۲۸۸ هـ ق

۱۸۷۱ م

من کل صغیر و کبیر طویح لمن جعله طراد هبکله و بل لمن جعل محروما من هذا الفضل العظیم
لو کنت صاحب الکلمه ما بنذرت کتاب الله و اظهرت ان ارسل اليک من لدن عزیز
حکم انا بلوناک ما و جزناک علی ما اذعت ثم و نذرتک ما فاقات عنک سوف ^{تفنی}
الدنيا وما عندک و یسفی الملک لله ربک و رب آیاتک الأولین لا یبغی لک ان
تقتصر الامور علی نفوس به هویک انون زفات المظلوم ان احفظه من سهام الظالمین
بما فعلت تخلف الامور فی مملکتک و یخرج الملک من کفک خیرا و عملک اذا نجدتک
فی خیران مبین و یاخذ الریزال کل القبائل فی ضاک الآبان تقوم علی نصر هذا
الامر و تلغ الروح فی هذا السبیل المنعم اعزک عزک لعمری انه لا یدوم و سوف
یقول الآبان تمتک بهذا الجبل المنین فدری الدله تسعی عن و رانک و انک
من الراعدين انتهى و معلوم احیای الهی بود در ایام توقف در ارض سرالرح
منبعه مخصوص بعضی از ملوک الانام حجه لله نازل و ارسال شد از جمله بملک
پارسی که در آن ایام رأس ملوک بود لوحی نازل و سبب آنکه روزی یلقا عرش خدا
بودم فرمودند بعد از دعوی روس و عثمانی ملک پارسی باعانت عثمانی بوجها
و بعد از نزاع و جدال و قتل و غارت جمعی از ملوک بمان آمدند و حکم مصالحه ^{محقق}
شد بعد ملک روس از ملک پارسی سؤال نمود که من و تو هر دو اهل یک ^{ملت}
بودیم سبب چه بود که با هانت اهل مذهب خود و اعانت غیر مذهب قائم نمود
جواب نوشت که سببی نداشت مگر آنکه نفوسی از رعیت عثمانی را شما در محراب خود
بغته برایشان هجوم نمودید و جمیع را غرق کردید بدان آن مظلومان مرا از خواب

سال سبت و نهم ۱۹۶

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری

۱۸۷۱ م

بیدار نمود و با عانت و نجاستم بعد از اتمام این فتره فرمودند حال را لوحی بنویسند
 و او را امتحان بنمایم اگر با عانت مظلومین اهل بیان برخاسته بود پس بنمایم
 او را در آنچه گفته و آنرا بپوش کند به فیما ادعی و قال لذالوحی یا و نازل و ارسال شد
 خوبی از او نرسید مع آنکه وزیر از وزوای او که سراسر اظهار حجت مینمود با
 اقدس معروض شده که مخصوصاً لوح را بملک رساندم و تفصیل را هم لساناً معروض
 داشتم معذالک جوابی نرسید این بود که بعد از عدم وصول جواب آن لوح نامه
 نازل و بخط فرانسوی شخصی نوشته و ارسال داشت حال ملاحظه در لوح نماید
 آنچه بعد بر او وارد شد از قبل نظر بجا من غیر لوح در آن لوح نازل طویله القاری
 طویله المتفکرین طویله المنصفین و همچنین در خلق بدیع و ارسال آن بعد از
 و عظمت تفکر نماید و ملاحظه کنید بعد از اتمام حجت و اظهار قدرت چگونه
 بلا با از محط و علا و خوف عجم را احاطه نمود اخبار این مورد کلاً در الواح متعدده
 نازل شد و الله اعلم الله اعلم الله اعلم الله اعلم الله اعلم الله اعلم الله اعلم
 و آنچه بعد وارد شد تفکر نماید جمیع را کاف است و برهان الهی اظهار شمس
 بر کل مبرهن و واضح بشود و لکن کسب نزوات جعلیه بعوالم خود مشغول اند از انفا
 سبحانه و عرفان باطن رحمانه فتمنی نبوده و نخواهند بود الا من شاء الله چنانچه
 مشاهده بشود مع این اعلاء کبری و ظهور عظمی و آیات و اضحاک بعضی از عباد
 متابعت نفوس اختیار نموده اند که همیشه خلف قناع بوده و نخواهند بود
 ابد امری از آن نفوس ظاهر نشد چه فائز که این بعد فرصت ندارد و الا

ظاهر

سال سبت و نهم ۱۹۷

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری

۱۸۷۱ م

ظاهر شده و پیشود کل را از آیات الله که بالفرضیح من غیر تاویل مازل شده معروفین بداشت
 نسئل الله بان یؤتد العباد علی الاضاف و یمنعنا من الاوهام و ما ذکر فی الاسلاف
 ان العجب الذین انعموا الذمراء بعد الذی صنوع و ائمه المحبوبین العالمین مثل
 سید محمد اصنامی و اقوال او که ابد از اصل امر مطلع بوده و لا زال بصاد مشغول از
 حی اضع اقدس محبت از اندک کرچه قول عوام است و لکن مناسب بنظام کوروی نگری
 عصاکش کوروی دیگر شود فوالله فوالله هر ذی بصیر و ذی شعی که باک مرسته او را در
 از وجهش از جهتم و از نفس و ائمه اهل بچین با فقه هر ذی بدلیس مشغول چون
 وارد بچین اعظم شدیم اسمش فذرس قندی گذاشت بکان آنکه اسم بمعنی سبب اعلا
 ستمی خواهد شد و بل له و لمن اتبعه و همچنین آماجان را و نفس المشربین سفح الحون تا
 و عرفان را با و وعده داد خا نجه مکتوب خود آماجان الان موجود است که بولس المشربین
 نوشته و استغاثه نموده آوغده که دارد چند وقت دیگر ظاهر میشود باری در این امر
 نوز هر شخص ذکر نموده که من سبب المحطم و اکثر بلاد را عنقریب فتح میکنم الا لفته الله علی
 الکاذبین درین مقام آمانی از سماء مشیت الهیه نازل قوله عز کبریاة الا قد
 الاعظم الا یحی ان فی البلاد مالک الامکان فی کل الاحیاء آیات لمن فی الاکوان قد
 قبل الشده لرهما البریه و المشعه لراحه من الامکان فی فضل الفدا و روح لغایبه
 التي احاطت الافاق ما اصبح الا و احاطه ظلمات الاشارات من الذین کفروا بالله
 منزل الآیات و انه لا یمنعه شیء مما اراد فی امر الله مالک يوم السناد مره بناری لبسانه
 المبین و طوراً بشیر با صبح البغین و بدعو اکل الی الله مالک الرفاق لو نذکر ما ورد علینا

سال سیب و نهم ۱۹۸

واقعات سال ۱۲۸۸ هـ ق

۱۸۷۱ م

لتنظر السماء ونخر الجبال ان الذين كفروا اخرجوا بما عندهم من الالخاب ان الاخر من سبي
 فنه بالقدوس واوعى في نفسه ما ادعى الخناس والاخر سبي نفسه بسيف الحق وقال اني
 فاتح البلاد فدهبت الله من ضرب على غير ليو فغن الكل بانه ذنب الشيطان قطع من
 الرحمن فكان ان ينظر ايام غزوه وظهوره بما وعد من كفر بانه فالق الاصباح كذلك
 باخذ الله من اعرض عنه وفام على نصيب امره بين العباد فلما هلكوا سرت ارباب الترس
 وفتح ابواب السماء وامطر السحاب طوبى لمن فاز يعرف ان الله في ايامه وانقطع بكلمه عن
 كل الجهات قل اولم يكفكم رب السموات والارض انه فقدي بالحق باسمه المهين على الا
 انك قد قلبك بمصباح الاعظم الذي اوفده ملك العلم ثم سقم على الامر بسلطان
 ربك المقدر المحمدا انتهى شخصي در عهد من از علمای مدینه کبریه بوده آقا جان
 نودا و در او در داشت نودا و هم تفصیل از ذکر عوده که من سبف الحطم عنقریب فوجات
 اکثر بلاد بدست من خواهد شد آنحضرت عالم جاهل اگر چه از سبیل حق بعد بوده
 کلمه خوبی ذکر عوده کان روح القدس نطق علی لسانه چنانچه بعد از قتل مشرکین و لغور
 مع پاشای بلاد بر سر نفس آقا جان حاضر مذکور نمود انجملعون مکلف من سبف الحطم
 حال معلوم که سبف الحق آن بود که بیکر ش خورد و باسفل الجحیم مفرش راد باد
 الحمد لله بعد از وقوع این فطره و رجوع مشرکین باسفل الجحیم امطار رحمت لبلاد و
 نهاده بارید بعد از آنکه در چند سنه رحمت ممنوع بود ناس لخط و غلامعذب
 و مبتلا باری و فی که در ادر نه بودیم که گفتگو آن خبیث بشخصی نوشته بود از جمله
 ملاحظه شد یک فطره از قمارت لوحی که در عرف نازل شده سر و عوده باسم خود

و نهم

سال بیست و نهم ۱۹۹

واقعات سال ۱۲۸۸ هـ ق

۱۸۷۱ م

نوشته آن همه اینست چون شمس شریف و چون مرزا لایح و آن غافل بلبدا نغیرا در اراک نمود
 که عرصه بیست و پنج جولان که ذیاب نشد و نخواهد شد و طلبت را ببرد که در غریب شمس نماید و الله
 چون بعضی ناس را ضعیف و احمق دیدند لذا بمغزایک نسبته نام نمود چنانچه بعضی مجعولات فطیئه
 او را اخذ نموده و بخوانند مدخر الکاتب و الفارسی و یوساوس و در سانس مختلفه ناس را از دست
 الناس منع بنمودند و باره ام سابقه بعضی گمراه نمود چنانچه این بند را شخصی در سرف
 ملاقات نمود مذکور داشت که ساعتی میخواهم تو ملاقات نمایم بشرط آنکه احدی بخیر من
 نباشد و اینجدا فخل او را ندیده بودم گفتم بسیار خوب و فنی معین شد و آمد بعضی ذکرها
 بمیان آمد و معلوم شد که با مشرک با الله مراد دارد و ذکر نمود بمن گفته اند و از شیعیان
 درین اثنا اینقدر را بشاید ضحک علیه خود که زمام صبر اندست رفت آن شخص تعجب نمود
 گفت سبب ضحک چیست گفتم ای مجازة فی شیعیه شما که در بلاد ایران مثل حصاه و محله
 چه معاصی سید و ولایه شایعند الله داشته اند که ناره تو میخواهی بر اثر آن منوهی من
 مشی نمائی آبانده که کل باطل و در ضلالت صرف بوده اند چنانچه حق منبع را با باری خود
 شهید کردند الا لعنه الله علی العموم الظالمین بعد از الفاء اینکلمه بسیار متفکر شد
 بعد لوجه الله بعضی از کلمات منبعه که از مصدق امر به استماع نموده بودم باو القا نمودم
 مشاهده شد که خالی از استعداد نیست از جمله مذکور داشتم که تو فلوکن از آنچه نزد
 شیعیان بود و از اساس مذهب و ملت خیرین بشمرند کدام یک صدق بود که خالی تو
 میخواهی بر اثر آن او هام و کلمات که به بجز صدق و حکمت را بانه وارد شوی آیا این
 شیعیان که میگویی معنی فایست را اراک نموده بودند قال الا گفتم آیا میرزا را عاد

سال سبت و نهم

واقعات سال ۱۲۸۸ هـ ق

۱۸۷۱ م

شدند قال لا اکتفم ابا خشر و شر و افسه بنده قال لا بعد مذکور شدیم که خود شاهد کل کذب و و حال
 انبغره که بنو کینه اند از کجا دانستی که صد است بعد جلیست منو با مقابل الله و نطق بما
 من آيات الله الملك المحيى القوم والقب على ما امرت به من لدى الله العزيز المحيى قلت
 يا عبد ما سمعت ما نطق به لسان العظمه ان اسئوى على عرشه المحيى على كل شاهد و مشهور
 قال وقوله الحق دعوا ما عندكم من الاوهام ثم اسمعوا بنطق به لسان ربكم العزيز العالم الى حقى
 يتخون الهوى قد شرف شمس الهدى ان اقبل اليها مقدي بين عما ذكر من قبل من علم انكم بالله هذا
 لظهور الله و ابطونه لما سواه لا باس بما ذكر في انزل الازال ولا يعرف بما عندكم من كلمات اهل
 الجلال تعرفوا اليه يعون نورا و وجهه بضاء كذا لك امر ثم في الالواح من لدى الله المقدر العلم المحيى
 وقوله جل كبرياءه مخاطبا لاحد قد نزلت من عند المحيى و مياه او هام الطافين
 ان اخرج منه باسعى سلطانه ثم نفس في هذا البحر الا عظم الله ينطق كل فطره منه لا اله الا انا المقدر
 المتعالي المحيى العزيز الكريم كتم اى مرد لوجه الله مبكوم و خالصا الله ذكر منها هم بر فراس او هام
 و از اين مقامات كشفه محدوده مؤهده صعودنا بايوهاى رحمت بختها بعمارت حكيم ربنا عروج
 و فائز شوى اليوم يوم قل الله ثم ذرهم في خوضهم بلعبون است و اين آيه مباركه از قبل مخصوص
 اين يوم نازل شده چه كه در اين ظهور واضع و مبرهن گشت كه نفس حق و حد سلطان است بر كل
 و شريك و شبهه اخذ نموده و نخواهد نمود اگر چه از قبل اهل ملل باين بيان مفروم معرفت بود
 و لكن اكثر كاذب بودند چه كه هر روز شريكى از براى حوى فرار ميدادند و بعد در اين مقام آنچه
 سرا و اورد اين بعد معروض داشت ذكر نمود اليوم تكليف چيست كتم عمل محيى آيه كه عرض كردم
 بگذارد اين نفس موهوم كه افواشان را در قضاي خوش بد به و از ريشو تا خمر بايه از آيه است

رحمة

سال میت و ششم

واقعات سال ۱۲۸۸ ق

۱۸۷۱ م

دعای که میفرماید بظهوری نبت حکم البدیع وان هذا البدیع السموات والارض باشامی از قبل
و بعد بگذرد بنفس ظهور بین ظهور ناظر باش چه که کل در این ظهور اعظم باین مامورند و این
مختص باین ظهور است و بعد که نمودم که بعضی از نفوس ضعیفه را آن نفس خبیثه با مثال
این ادکار از خدا منع نمود چنانچه همی هم ببینی بنویسد انک من شعی و مقصود از انک
عبارت معلوم فضل کل کتاب کتاب حال مشاهده کن کجاست مقام ادکار آن نفس خبیث
و مقامی که حضرت رب الارباب از برای شما خواسته ای و در جمیع این الفاظ محدود و نا
لابسته قبل و باین و برهای بدیع در شما خوش بدیع طاروشو تا بنایت الهی از هر بدیع
و باین امر بدیع پوری دیگر آنکه بعضی از عباد از بعضی اعمال نفوس ضعیفه که طائف
حرا این شکایت نموده اند و آن بجهت جل و عزت نبت داده اند چنانچه شخص گفته اند که
چگونه میشود مع اطهار حضرت و اعلاء این امر که عالم را احاطه نمود بعضی نفوس که خورد
بجهت نبت میدهند باعمال ناشایسته مشغول باشند باری این فقره از عظمت آن غافل
گویا این شعر که باین ناس مشهور است نشنیده که میگوید گره بگه کائنات کافر گردید بر
کبر باش نشنید کرد روی در ساحت عرش حاضر بودم فد وجه الحق وجه الله قال تعالی
ان الخالصین فی علم عظیم ابید حاضرند و اعرش علمای ظاهر در اعیان حضرت و رسول
اختلاف نموده اند که آیا اسم صحابه بر چه نفسی صادق است بعضی گفته اند صحابه نفوس
که در بیک سنه او اکثر در خدمت آنحضرت بودند و بجهت ادنی سبیل الله فام نمودند و بعضی
که هر کس از او بدیده بود و رسول ملاقات کرد او از صحابه محسوب است اگر چه
واحد بوده و بعضی گفته اند که این اسم در باره نفوس صادق است که مخصوص حضرت رسول

سال هجرت و نهم

۱۸۷۶ م

واقعات سال ۱۳۸۸ ق

اودا بن اسم خطاب فرمود و بعضی گفته اند نفوس هستند که عند حضرت مرتضی بوده اند و در آن
 و حضرت حاضر و مکن اکثری از علما گفته اند کل من اسلم و رای النبی صلی الله علیه و صلیه و اولاد
 زبان آن من الصحابه اذین فراد و حجه الوداع جعل فراد حضرت بودند و یوم وفات حضرت
 در دین صد و بیست چهار هزار نفر جمع شدند بر کل این نفوس بقول اخیر اسم صحابه معاد
 من ذلک معدودی بودند که از ذلالت راه ایشان نشدند و بمبدأ فیضات رحمانه وارد شده
 باری مثال این سخنان از غفلت شده و بشود نقل الله ان یوم القدر علی ما یحب و یرضی
 اید و سخنان بی جمع قاعدت میکنند با او هام قبل دل بندین فوالله الیوم نفوس خزینه
 ضغفا و ابراهام قبله از شریعت الهیه منع فرود این بشود عرض این عبد خادم ایزد
 الشریک از ابی جبریل منظم بر صراط الهدی و اتم شویب حی ربنا و طاهر که احدی را مجال الهی
 نماید و جمیع کتب الهیه شعر و مدال بر آن چنانچه چند قبل یکی از دوستان که از دل مخلفه
 بوده عرض نموده و در آن عرضیه دو روایت معروف داشته که در کتب فقهیه از لسان
 بزبان بلان عربی ترجمه شده فقره اولی سب طهر الشیطان و جزیره قاف و مجمع الناس
 من الرحمن اذا طاف ذلک المین و جوی الی الارض المفضیه منها ثم نعمة الله انتم
 قاف بر هر دو است و این مشهور است چنانچه جمیع نوبت بر سر شیطان جزیره است
 و ارض مقدسه هم معلوم که حال مشرفش واقع شده و فقره ثانیه نظر الحیات از جزیره
 المنویه الیه اند فطیر القامه کثیر الشبه ضیق الجبهه و الصدور اصفر القین و الشعر
 بطهر و بر کالابل و جدره شعر المفسر اذا الی ذالک الوقت ففری الی الکرم
 و لو بالکرم ثم اقبلوا الی الرادی المفسر ارض المشرق رعبه البیضا انهمی معلوم

دری

سال میت و نیم

۱۸۷۱ م

واقعات سال ۱۲۸۸ هجری

برده که جانش اسم شیطان و حبه است مینماید ظاهر میشود شیطان در جزیره که منسوب
 باوست که فرس باشد چنانچه بجزیره شیطان معروف است و مینماید اذالته ذالک تقریباً
 الی الکرمل و کربلا جلی است مقابل عکا و لوبان کلکل یعنی اگر چه سینه باشد ثم اقلوا الی
 الراد المقدس ارض المشرفه البیضا، این سه لقب ارض عکا است چنانچه بین کل مشهور
 و در کتب مذکور و کاش یعنی بفرس میرفت و جمیع این صفات که مذکور است بعین ظاهر
 آن بمن شاهد میبود بادی اعیان حتی محتاج باین اذکار نیست و امثال این اذکار
 لاجل تفصیل مرده است که این بند و دلیل گمان نموده که امثال آن بعضی از خرابی است
 پیدا شوند و الا حق مقدس اندکمان آن را بفرس الانبسه و لا یبغض الایمانه
 به فدائه لکن ما سواه خلق با بر و بیچ ای که نه علم ابراهیم و خاندان او امید داریم که
 عمارت بن عبد جرنم خالصاً لوجه الله مرفوض شده نقای قلوبت فرعون و ضابطه
 تا کل بخت الله بر شاه قیام نمایند که احدی را مجال اعراض و اعتراض نماید و جمیع ما قاله
 المشکوک او قبولی و با شکی شخص اتقاوند اذ اول لبث البک بالحق مما جرت
 فی ساحاتنا غفره بلطانتک و فضلتک انک انت الکریم الاکرمین و المبرک
 بالآله العالمین خادم الله و نیز در شروع دیگر که تقلم خادم صدور یافت چنین مکتوب
 است و اینکه مرفوض فرموده بودند که جناب م ح م د مصطفی علیه بجا و الله سوا
 نامه بیروت و فرستاده بودند اصل آن از بیروت نیست و همانند طبع شده و تفصیل
 بعضی از اهل اروپا آمد و بحال جمد نمود که نلقا و حبه مشرف شود قبول نشد تا ای
 در خدمت شخص اعظم و حق لرب مقدمه الفدا بودند و بعد ببالا خود را جمع

سال مبعوث و اتم

واقعات سال ۱۲۸۸ ق

۱۸۷۱ م

تفصیل داد که نمودند و در روزنامه هالبع شد در بیروت و روزنامه لندون که بسان انگلیسی بود
 عربی ترجمه نمودند بعضی طبع کرده اند و بعضی چاپ شده اند که ذکر نماید خوفاً من الدوله چه که در روزنامه
 اصل که الآن نوز این عهد موجود است از بلاهای داده هم نوشته اند و همچنین از بروسیه
 شد و در آنجا هم تفصیل ذکر نموده و اظهار داشته اند که چگونه دولت علیه بمطابق آن امر تمام
 نموده بلکه در صورت ادب بر آمدن کل نوز این عهد موجود است و لکن بعد از مدت چندین روز
 جنبشی انا هل آن ارض کنونی بهر منطبقه بیروت و سنه آن بیچاره من غیر اطلاع و آگاهی
 نموده اگر چه نوز خود آنچه نوشته عمل و نوشته و لکن نه اسکیفه بلع الامر و الاضغه در این
 مقام آید مبارکه ما نزل انا بلغنا الامر با ایدی الرسل من لانا انا کنا فادین ثم انشراه با ایدی الذ
 اعرضوا انه لا یضره کو الما کرین فدم هذا البیان من فلفن الرحمن کذبت علی ام حبیب
 المان ۷ شهر رجب ۱۲۸۹

ارتقاع عظمت امجدی و رعنا

در چون ندقی بطریق مذکور از مجلس اجراء حکام در خان شایردی گذشت و همچنان امانی نسبت بایشان
 گشت و سپاهیان و نوچپانی که مرقتان بودند تغییر و تبدیل یافتند و مندرجا که شایسته
 و از اجنبی منتشره کشف و معلوم گردید و مستخفین جدید رحم و عطوفت آورده آنانرا از زمین
 بنامه بایشان و از شرف بجزر اسی و هر جائیکه میخواهند عاقبت نگردند لذا در خان مذکور آزادی
 حاصل شده با عینگی لکناری زیبا تر قی و اند که نوچپان آبیاری می نمودند و همچنین بسان و برخی دیگر
 هنگام عصر با بجزر تناول چای حضور یافته همه با ایشانی میبرد خستند و با خود نوع تانس و عفت
 میگفتند که آیا حکومت از مجلس انجامت چه مستمود و منظوری است در اسکونشان در این خان

بیش

سال سی و پنجم

۱۸۷۲ م

واقعات سال ۱۲۸۹ هـ ق

با چنین آزادی و احترام چه غری خواهد چید و بالجمله برای اجاب عسرت و مشقت نبود و هر چند یک نفر از ایشان
 مباشر امور طبخ و نظیف و غیره گشته سارین را ضایقت و پذیرائی می نمودند و یکی کمال نشاط و روحانیت
 داشتند تا آنکه حاکم مذکور عساکر که تفرص با حجاب داشت منزل و احد بدیگت و قفس از کفایت رجال
 دولت بکمرانی عساکر منصوب شد و تمام وقت امور بند را رسیدگی کرد و روزی بخان شاد ویردی در آن
 مجلسین انقض نمود و در حقیقت بهرمان چنین گفت که این گروه کلاً از طیفه مردم نیست در ش
 فطن و دانشمند میباشند و با هر یک ابراز ملاحظت و احترام کرد و روزی دیگر خواهر میرزا رضا قلی از
 میرزا ایچی بدار الحکومه رفته نظلم نمود و آیات و کلمات بدیعه را ارائه داده خشنه الجبری خواست و حکم
 چون تحقیق و تفحص نموده از سوابق واقعات اطلاع کامل یافت و همی نهاد و حسن لکن خود را تغییر
 و بعد از چندی نوپیمان بکلیت فشار آورده گفتند حسن اینجاست در توپخانه موقتی بوده تا تحقیق این
 شود حال اگر مقصود بحبس نظامی فرستید و اگر نیستند مرخص کنید و ما پیش از این مرتب
 و محاربت نتوانیم و معذالک حاکم اقلانی نکرد چه خواهر میرزا رضا قلی بی در پی مرخصی داد و ابراز بیم
 و اضطراب نموده میگفت اگر این جماعت آزاد شوند برای من خطر است تا آنکه روزی رئیس
 نوپیمان تمام مجوسین را با اتفاق چند تن سپاهی بدار الحکومه برد و تسلیم حاکم داده گفت بعد از این
 دیگر محاربت و مرقت نتوانم نمود و حکمران ناچار شده همه را آزاد کرد و بخان عیان که میگفت
 بود روانه داشت و بدینر همه مجاورین مجاورین مستثنا اینست من محکوم بناتیت آزاد گشته
 و کلمات و اناری که خواهر میرزا رضا قلی بحاکم داد در قلمش تا شرا بحداب و محبت نمود و روزی که کنا
 دریا با عسک اعظم که استقام میکردند ملاقات دست داد و بر محبت و اخلاص میفرود و چند بار

نوروز این سال در محرم واقع شد

سال سی ام

۱۸۷۲ م

واقعات سال ۱۲۸۹ هـ ق

بزرگتایب ادب و صنوع عاقبت نمود و کس فرستاد نامت کلمات و آثار مذکور را آورده نسیم خان
 نمودند و حسب خواستش برخی از آنها را با خط خوش جهت می استنساخ کردند و مستر خان بدرجه از
 و اخلاص نسبت بعضی اعظم رسید که چون باب مجهرشان نزدیک بشد در خارج عقبه کفشان از پا
 بیرون آورده بقایب ادب و صنوع می نشست و بی اذن و اراده شان مهمام امور حکومتی را جاری
 بنساخت و همه روزه هر خود را مجهرشان میفرستاد تا بریت و ادب حقیقه کبر و ولاجرم نزد امالی
 بد چنین شیوع یافت که حکم حقیقی عکا اینست آنچه اند و احد بیک توفیق به اراده شان کاری
 انجام میداد و او از جهت شدت انجذاب اخلاص پیوسته استعدا داشت که بمشور و مجهرهای
 شرف گردد و اجازه نمیدادند تا آنکه حواجه عبود سابق الذکر را واسطه و شفیق ساخته همراه نمود
 اذن حاصل کرد و بییزی مهمام محترمشون یافته و در کمال خضوع و ادب با تحقیق اجازه برای
 استماع و استیاده ساکت و صامت نشست و چون حواجه بیرحمی از خدام و قف بر عقبه
 اشاره کرد که طیان جهت او بیادند با اشاره دست نهانند که موافق ادب روانیت در زمانی
 قبیل حضور داشته کلمات و بیانات مبارکه را شنیدند آنکه معروض داشت که اگر انجام امر
 رجوع فرمایند ممنون بشوم جمال ای می فرمودند ما را حاجتی نیست ولی اگر در حال کافه منصفین و مجربین
 تقضیس در رسیدگی کنسید غنچه مجرب است چه که بسیاری از آنان بی گناه اند و بر جانی
 مدت مقررده جستان برآمده ما مورین دولت فقط با مبد انتفاع تسامح و تقوی بخوانند و او
 قبول و اطفال بر سر نهاد و اجازت یافته بدار حکومت برگشت و فی الحال رؤساء مجلس و دراز
 مجوسین را طلبیده از سبب جس و مدت توقف هر یک تحقیق و استفسار کرد و هر که
 بی تقصیر بود و یا مدت مقررده اش سرآمد خارج نمود و بعضی که از بدشان اندکی مانده

موقوف

سال سی ام

۱۸۷۲ م

واقعات سال ۱۲۸۹ هـ ق

بنوقیف در بد حکم داد و از برخی کفیل گرفت تا در امرشان رسیدگی شود و از حبس خارج کرد آنجا بی
 تحقیق احوال مسلمان شدید نظامی برندان درآمد و بیوج مذکور عمل نمود سپس فرزند او خواهر میرزا اصفهانی
 در حالیکه اظهار عدم رضایت از خروج و اصرار در اقامت داشت اتفاقاً تنی از نمایندگان لشکری در کشتی
 نشاند و روانه قبریس نمود و با کجکله در آن ایام هر خار و خسی در عکاز جلومی پای اجبار حیده و موایع و عوا
 حاضره مرتفع گردید و اجبار واقعات ببلاد نمایم رسیده قلوب آحاد این طائفه را اهلوار شاد و انبساط
 ساخت و ذاب ایاب مسافین را برین از ایران و عراق و مصر و غیره بارض عکاز میسور و نزول و ارسال
 الواج بر سوگرم و موفور شد و بتلین و علمای جهانی در غایت ایان و شهنشاه سرگرم نشر امر بدین
 گشته و لذت ایجان و شورش اعدای نیرنی بدنی وقوع یافت

قصه درار و کان یزد و شهنشاه و بعضی از اصحاب

در ار دکان یزد بوم نهم ربیع الاول حب مرسوم شیعیان در ایران که حبس قتل خلیفه آنان میگرفتند جمعی
 از ازل هر دمی آراسته سگانی چند را علامه بر سر بسته در آن نشاندند و هر دمی زبرد شکار گرفته بانها
 غیفر از صغیر و کبیر و باجک در باب در خانه های اجاب می گشتند و آنچه از خوار و گفتار زویل و
 ناهنجار می شنیدند و او نشسته گفتند و کردند و سوان در حال و اطفال خورد سال ناچار در زوایای
 خانه ها مخفی شده و در مار از درون محکم بستند و صبح از ازل با آنچه کردند قانع نشده اتفاق نمودند که هجوم
 عام برده ابواب را شکسته بخانه ماور آمده اموال را بیا و نفوس را مشغول نمایند که بعد از ظهر همان روز بیوج
 مذکور حمله آورده ابواب بیوت از جای کنده و در هم شکستند و اموال و امانیه را بقتل بردند و مار را
 از آتش زدند و معدودی از رجال ناتوان را که با پی فرار در صحاری و حبال نهشته بر جای بودند گرفته
 قصد قتل نمودند ولی جمعی از مظلومان بواسطه حمایت اقوام و اقارب فلان می یافتند و فقط برخی از ضعیفای

سال سی ام

۱۸۷۲ م

واقعات سال ۱۲۸۹ ق

بی پناه مورد جور و جانشند و از آنجمله آنکه محمد را که منتف ساکن بوده در میان اسبوه عام گرفته هرگز
 ضربی وارد آوردند چنانکه پیر هربان مد پیشش تا توان بیداد و در آن حال دوش از ارباب عالم پیش
 با نفس خود که ساری اینها نماند فعل ستوران بیرون بی یکس دشت بر سر و اضلاعش هم گذرد
 دید ما نشنود خشنده که دنده و دنده از هایش کشند در هم بخت و یقین بطیران روش از نفس نکرد
 انگاه ریمان پیش بسته بوی صحر کشیدند و محلی را حفز نموده جسد را در آن گودال انداخته زیر خاک
 پنهان ساختند و روزی دیگر جمعی از ارباب اهل ناس جسد را از تحت خاک بیرون آورده در مات که چه ما
 و بازارهای قصبه بر زمین کشیدند و بالاخره بسجرا برده بنید خند و اجابت نیمه شب قصبه جسد را گرفته مخفیانه
 دفن کردند

قتله در اشتهارد و قزوین

و در اشتهارد قزوین بموجب فتوی حاجی ملا محمد اسمعیل مجتهد بر اینکه هر کس اقرار بیاپی بودن نماید و آ
 القتل است و حسب تنبیح حاجین نام از طلاهای متعلقه آنجا مردم بصد و اجبار آمده شورش نموده
 آن کردند که جمعی را بقتل رسانند و آنان غالباً گریختند و برخی خود را مخفی پنهان شدند ولی مشهوری
 محمد خلیل در خیمت مهاجرت افاد و چندان بر او ضرب اذیت وارد آوردند که بخطر ملاک رسید و
 عاقبت بمقت نام خود را از دستشان را ساخته بی کفش و کلاه ناظران مشتافت و نیز
 آقا محمد باقر را دستگیر کرده به پیشش بر بوده بچکه حاجی ملا اسمعیل مذکور کشیدند که او را بازخواست
 نمود و در آنحال مادر آنمظلوم را نیز گرفته کبیده اش را در دست پیچیده بی ۱۵ در محکم مذکورده چهر کشند
 و مورد اعتراض تهدید قرار دادند و نیز آقا یوسف گرفتار کرده بمحضر فریدر بردند و از او خواستند که توبه
 و تبری نماید چون اطاعت امرشان ننمود ویرا بسته باید بسته دوش از طرف لمان بریم چندان تا زمانه زند
 که از هوش رفته بیفاد و ملا محمد بن شیخ ابوراب شهیر را که در بخش سوم شرح احوال آوردم در حالیکه

بدر

کتاب ایقان به پیش بود گرفته بجهت مذکوره حاضر نمودند و شیخ با نهایت اخصاص بحث از این امر کرد
و محض از کتاب ایقان خواند و معذاری از مضامینهای عربیه که در حفظ داشت عذرت کرد و بعضی از
مقامی مصنف از استماع بیانات و کلمات مقدسه تغییر یافته چنین گفتند که این اعتقادات ^{بالتقطع}
و بلا ریب مبره از هر شخص عیب است و محاشی باین و این اسلام ندارد و بی جایی ظاهر است ^{بسمعیل}
سخانی ما سراود دشنام و سب و لعن گفت و شیخ را نهید شدید کرد و بغداد رفت و بر حاشی
رضافان باور از اجای شجاع مقتدر در تعابش ایستادگی کرده ادرا مجبور با انصراف از شهرش
و اذیت اجاب نموده بر جایش نشاند

علا یای اجناد و کاشان

و تبلیغ امر بشاه و مجتهدین در وقوع فتنه در طهران

نظر باینکه لوح منبع صادر از قلم ابی بنوع مذکور سابقا بواسطه بدیع شهید بدست شاه ایران رسیده
او در فتنه طهران چنانکه باید و شاید مطالعه نموده از بیانات و دلالات مسطوره کما غیبی نصیب نبردند
و خون چنان جوان فدای کار خسته گشت و حسب ظاهر مقرر منظره که ارتفاع امر بدیع دستخفاص از تقدیبات
طالبین بود حاصل شد و آقا جمال برود جردی سابق الذکر از علما و مبلغین شایسته جانی با برخی دیگر بزرگان
دیگر اینطائفه مانند علامه محمد رضای بزدی و حاجی میرزا علی اکبر زرنانی و غیرهم که شرح احوالشان ^{در} ^{مضمون} در
بخش لاجن میادیم بر آن شدند که آئین ابی بشاه و علما علنا ابلاغ کرده طبع بیانات مسطوره در لوح ^{مستند}

حاجی محمد سمیع فرج کاشانی در ضمن منظومه شعری خود شرح فتنه مذکور کاشان و طهران را بدین ابیات آغاز نمود :
فتنه در شهری آمد پدید که شانش کس در بی علم نیست یک نفر از عاشقان حق پرست آنگه بودی دانا از عشق مست
آنگه بودی متصد محو جمال طغنی چون او نیاید با کمال عشق عاشق کور و طغیان آرزوان حوزت تا تبلیغ شده سازد ^{میان} ^{میان} ^{میان}

نابند و آقا جمال برای بستن دوا اموال منوبه عمده عریضه بشاه نعیم کرد و فرزان شاهی خراب مستوفی الممالک نیز این
 خصوص صادر شد و اد صورت دستخط را برای بعضی از اجای کارشان بفرستاد و چنانکه گمان نوزند شاه را با وی
 اسعاف و الطاف حاصل است و بهت بر تبلیغ و نشر امر ابراهیم نهادند و بدین موجب فتنه در کارشان برخاست
 برای قتل و نهب احباب نورش کردند بدینجه که در یک ده وطن برای آن مظلومان صعب گشت و تقریباً بیست چهار تن
 عنم طران بی نظلم و دادخواهی کردند و در فریه سس نزد محمد بیگ از موئینین با نشان این امر گرد آمدند و
 بانه مرکب و دوازده نفر کتک بفرمودند که تا بظهران شناختند و برخی بجات و حدود اخیری فراری و متواری
 شدند و خود را از خطر قتل نجات دادند و هجدهمین عده از مظلومان دیگر راه پست آورده گرفتند و آقا سید علی
 کف در را برای اخذ فتوی کفر و قتل بفرستادند و نزد حاجی قاسم محمد نیرا کشیدند و مجتهد مذکور متعری نشد
 و بطالین نصیحت داد که اور اجالش و اگدازند دستمکاران پذیرفته گردوی بخانه مظلوم ریخته چاره و ستم بشاه
 وارد آوردند و اورا بدار حکومت برده با رفقایش مجبورس بداشتند و عاقبت الامر حکمران عده از آن بیچارگان
 ابراهیم تحت المراقبه بظهران فرستاد که اسایشان چنین است آقا سید علی کف شدوز استاد و عبدالباقی
 بنا آقا سید عبدالباقی صباغ آقا محمد حنفی شرف آقا سید رضی و میرزا حبیب الله خونساری و آگی را
 لدی الور و بظهران با بنار دولتی برده معتقد بکنه و غل در بخر ساختند و مدت حبستان بطریق مذکور فریب
 دو سال بطول انجامید تا مرضش در ما شدند و مظلومین مذکور از احباب کارشان در طران بنظلم و دادخوا
 نزد شاه و اولیاء دولت پرداختند و از آقا جمال برود جودی مذکور استیاد کردند و او بسعدت و سعادت
 قیام نمود و بقضیه عبد العظیم زنه محضن حبت و عرضیال تلگراف بشاه فرستاده در خواست کرد که اجنبی
 معین کنند و دادرسی و استرداد اموال مظلومین نمایند و شاه آقا ابراهیم امین سلطان ابرار خود را
 آقا جمال فرستاد تا معروضه مشروحه مکتوبه اشرا کرده نزد شاه برود و شاه پس از مطالعه مکتوب نام آقا جمال

باجای

سال سی و یکم

۱۸۷۸ م

واقعات سال ۱۲۹۰ هـ

آقا جمال دیگر از فغانی ساکن طهران اشتباه کرده و فوق مرده بخواجش نوشت که زلف ظلم نماید و
سروش هر چه باشد ادا کنند و این سلطان مفت شد و موقع را عینت شمرده بنهای جده و نردوار
نهاد و نزد آقا جمال زلفه ملاطحات شامانه را نسبت باد و بیست اینطائفه ابلاغ نمود و دستخط محمولی
از شاه وال و میفید اینکه آقا دایه باید بگلی آسوده و مرغه باشندشان داد و آقا جمال فریب خورده مثلین
گفت چندانکه ادرابلیغ نامرید مع کرده ابواب عقاید ایمانیه را بر وجه او بکشود و این سلطان از
احوال و اشخاص اینطائفه مطلع گشت و خواست بزرگی بختگی را دستگیر سازد و اظهار داشت
که چون عید رضوان برسد تا است اجاب اینطائفه تو آمد در محلی که متعلق با دست جمع شده همان شوند
و آقا جمال را با مهاجرین متطلبین کاشان ضیافت کرده و وعده و نوبت داده گفت که آنچه میخواهند
بخواهند شاه مجری دارد و چون عید رضوان رسید اجاب با دلقری و اطمینان عریضه ظلم شاه داد
ولی در محلی از محله معروف باپی مبارک حفال عید گرفتند و از آنسو بحکم کامران میرزا نائب السلطنه پسر
که معروف باقا بود آقا جمال را در خانه این سلطان توقیف نمودند و غلامان شاهی نامور شده
بمحل اجتماع حجاب فتنه چنین ابلاغ کردند که آقا جمال در عمارت این سلطان است و آقا میرزا علی
برود جردی را میطلبند و او در حالیکه تب داشت بجزم رفتن با غلامان از جای برخاست و استاد
عبدالباقی بنای کاشی و آقا سید نصر الله کاشی نیز با اتفاق او رفتند و ساعتی نگذشت که
فریشان مذکور گشتند و متطلبین کاشی را طلبیدند و سه تن از آنان آقا سید رضی و آقا میرزا علی
و آقا محمد حیدر محمل باف من بقضا داده رفتند و میرزا محمود زراقی و سایرین چون استقام را که حبس
و بیعت نمودند روی پنهان کردند و محبوبین مذکور از اجناسی کاشان که قریب ۲۰ تن بودند
انجمله آقا شعبانعلی و آقا سید آقا و آقا سید محمدی بودند و چهار میرزا بختی قهر و غضب گشتند و با مر

نائب السلطنة آغا را جید اجلاس کرد و گوی از بستن این امر اقبیت گماشتند و هنگامیکه فرزند
دولتی بنوع مذکور بجل جشن حیدر ضوان وارد شده اظهار داشتند که شاه متطلبین کاشانی را خواسته
تا رفع ظلم و تعدیات وارده نماید مقرر شد نشان این بود که همه مظلومین متطلبین احباب کاشانی و مساعد
دیگر که از این بیظالنه دست یابند گرفتار نمایند ولی از آن مجموع فقط عده مذکور گرفتار شدند و گرده دیگر
ملاحظه و احتیاط کردند و برخی از طهران گریختند و در حبس نیفتادند و آن جمال در آن حال در حبس
بنا گماشته استند فائز که برای تخمین قیمت امر انجمنی از علما معتقد سازد تا با وی مجامعه
کنند و اینی از طرف شاه حضور داشته مسائل طرفین را معروض دارد و شاه حکایت نماید و
تقرضات علما و فقهار نسبت باین بیظالنه مرفوع سازد و شاه موافقت کرده بعد از هفت روز که آن
هفت مجبورس بودند و استنطاق شدند این سلطان مذکور را مأمور بر این داشته که بر
عمارت علاء الدوله انجمنی از مجتهدین طهران در حضور خویش معتقد ساخت و آن جمال در جلس
خده با ایشان مجامعه و مناظره کرده همانند مسائل این بیظالنه را روشن نمود و ادله حقیقت
بشرا عظیم اعلی و موجود اسی را کما ظاهر داشته تشکیکات و اعتراضات را دفع کرد و بالا
هیئت علما حجت قاطعه را ظهور مہجرات و خوارق عادات قرار دادند و آن جمال گفت اگر چه حق
حق امتحان حق را ندارند و امتحان شأن حق است و حجت بلفظ کتاب و آیات و دلائل افاقیه و
انفسیه میباشد ولی محض تمام حجت تعهدی نوشته شده شاه امضا نماید تا چون تا اگر آن
بمختصر اسی معروض داریم و ابیان فرمایند بمانند دیگری مانند وزارت ان حاجی سید حسین کاشانی
و علامه محمد تقی کاشانی و تنی از طلبای مازندران نویسنده پسر وندی و لی با فاضله عصمت و در آن
ابراز دادند و علاء الدوله چون چنین دید خطاب با آن جمال و بهائیان کاشانی که با این در پی

نام دوست یگنا

نعم اعلیٰ دریا کرمی از الواح اجزای الهی را بجمکت امزهر کرده و حکمت را بر اساس فرار داده
 معذاک بعضی از آن بخار زخوره و سبب بنای کلاب و صوضاء عوام گشته چنانچه شنیده اند
 اگر عیان مقبلین با برادر عالمین عمل میخوردند البته فحاشا غلبت شرکین و منافقین
 احاطه میخورد اگر چه جمال علیه بجا، الله مقصودش نصرت حق بود و لکن چون بجهت امر الله
 واقع شده سبب احتجاب جمعی گشته اگر می از ناس ضعیف اند بجهت اولی مضطرب و محتاب
 میشوند هیچ ناصرتا الیوم از برای حق فویر و مقصد برتر از حکمت بنده و نیست طویلین و غیره
 الیها و نمکت بجا من لدن و به الامر العظیم بجهت است که بعضی از نفوس هنوز ادراک
 نموده اند که اجل مقدرات است لا یسبق و لا یتأخر الیوم باید هر نفسی متابعت امر الله
 نماید و خلاف حکمت از او ظاهر نشود در این صورت اگر مطالعه بنویسند شگارت و شک
 و مش فایم نمایند با حق بوده و نیست چه که در سبیل الله واقع شده و هر نفسی از کتاب
 موت خواهد آشا مید و اگر این امر محسوم لله واقع شود البته نیکوئی و محبوبی است
 باید اقویا در کل احوال ضعیفا را ملاحظه نمایند ان رحمته سبحانه العالمین و یوبک
 بما وصیت بیاتی الله و نمکت بالحقه الی امرت بیاتی الی الراج اجزای آن
 ارض را بنایات الطبه و الطاف و یابینه سرور دارد و فرد و علمم با و در علم
 اصغیا، الله من قبل انا کنا شاهدین کیوم من قبل علی وجه الماء انه من الذکرین
 لدى المرث علی بجا، الله رب العالمین و علی اخصک الآخر و علی الذین معک
 و علی اجزاء الله المهرین العلم

واقعات سال ۱۲۹۰ هـ ق ۱۸۷۳ م

حجرت البتاده بودند نموده گفت این دستخط با بونی است اگر بانی هستند رحم بر حال خود کنید اگر
 نیستند تبری نمایند در جایش همه سکوت اختیار کرده سر بر زانها خستند و غلامان و عوانان فی العجز
 مظلومان را از آنجا بدر بردند و مجلس علمای متفرق گشت و لکن شورت کرده بشاه معروض داشتند و تقاضای
 علمای بلاد اخری از صفهان و تبریز و غیره باشاه عرض نمودند که با بیان بخواهند باین طریق است
 برای خود فراهم کرده دین محمدی را از میان ببرند و البته باید آنان را کشت و ریش فساد را برکنند و الا
 منجر لبوش عمومی مت میگردد و شاه نرسیده جواب داد که البته آنان را در انبار حبس میکنم تا شورت
 داوآره برافند و علماء قبول کردند لاجرم عده مذکورین مدتی در حبس بودند تا شاه مرضی در ما نمود
اوضاع عظیمت ابهی در عکا و صدور کتاب مستطاب اقدس
 عزة محمد سال ۱۲۹۰ هـ ق در اواخر فصل شتا در عکا با آغاز افتتاح ابواب سایش و گشایش در خان
 بر وجه اصحاب صفادار باب فاقوام گشت و مستقر عرش ابهی چنانکه نگاشتم در خانه عبود محل تولدی
 زیارات بهائیان زائرین و شرف اجتماع مهاجرین و مسافرن مالک واقوام جموعه گردید و خان
 جوین مسکن مهاجرین و محل نزول و اقامت مسافرن و اردین بود و آقا میرزا موسی کلیم باغی که
 در جوار خان مذکور خانه و مسکن داشتند و گاهی جمال ابهی نطقها و تقطفا بمنزل مهاجرین و زائرین
 دارد و میمان میشد نوبتی همان آقا میرزا موسی کلیم و یک بار همان حاجی جعفر تبری از مهاجرین
 و نیز همان حاجی شاه محمد امین نشادی گشته آمانرا دلخوش و شادمان نمودند و زائرین از اجاب
 بی در پی میرسیدند از آنجمله حاجی مذکور و حاجی میرزا ابوالحسن این اردکافی بودند و بدین طریق
 جمعی از خراسان ویزد و بغداد و موصل بعضی پیاده شش ماه راه بیابان و کوه طی کردند تا خود را
 بعکا و محضر ابهی رسانند و الواح و آیات بی در پی صدر دریافت و با خط زیبا میسرزا محمد علی

سال سی ام

۱۸۷۴ م

واقعات ال ۱۲۹۹ هـ ق

عصن گبر و آقا محمد جواد و آقا جان خادم و غیرهم نوشته برای اجازت ارسال میشد و میل نندی در خان
 مذکور مفروضه فضا و مداح و منظومه ای تاریخی که حاوی برخی از وقایع جاریه بود سروده
 توسط مسافرتی زائرین برای بسیاری از آحاد مؤمنین میفرستاد از آنجمله در قصیده بدین مطلع
 و ابیات آغاز نمود به ساقی می بانی که وقت جوش مستان شد بین کافق ترنایر طشت گدازان
 بفروری تموم شد جهان بر سبزه خرم شد مجدد صبه عالم شد بر سع روح در بجان شد مبارک
 سال تعبیر شد زمان غرور تکین شد که المکات تبه بسی از فضل منان شد عدد خون
 ملک و تعبیر را بدیدم متفق جام بود آمد ز خوشحالی دلم از شوق شادان شد مبارک
 ماه و سال آمد دوام اتصال آمد خاتم الفضائل آمد شویس فضل تابان شد از آن مهر
 جان پرور زمان سخن عظیم سرگرفازی و جوفی بدلیا بر پاش و بستان شد زنده زرات امیر گان
 زهر سوبانگ بشیرام که بر شادی میباشد که فصل و موسم آن شد الخ و نیز در منظومه که بوجه
 مجلس ضیافت خواجه الیاس مجاور عبود از جمال اهی و اصحاب سروده مطلع و ابیات
 اولیه چنین است درین فخر در حانی امی سابقم به سه ساغری زان می باقیم ... که فصلی ازین
 برای مدام کرده است ایجا درت الامام شونشاه جان در کمال سرور بود استنشاقش بعرش بلور
 دیده همه پرده های گمان شده جنت عدن دور زمان جمالش جهان پرده مارا دید که زنگ از
 رخ هر منافق پرید زیک جلوه آن لیک ختم بشد شکر زنی سوی عدم جهان سر سر حرف اشک
 شه ما و بر کرسی ذات شد چه زهره با ساقچه حد از صفات که گردد دیگر در آن شاه ذات
 اهی خواهد آن شیخ دلبری کند جمله را درین غلابی عری که در صبه آفاق جمله جات بنیغه کسی بجز
 بختای ذات .... بیک چشم بر هم زدن با سرور رسیدم بدرگاه خلاق نور بروم بشد

سال سی و یکم

۱۸۷۳ م

واقعات سال ۱۲۹۰ هـ ق

باز باب حرم شدم وارد بارگاه حرم بیدم چه جان خادم بدر بشنم حمت شاه را
 بشد او مقدم نمیشد در قفا متوجع بمعراج صدق و صفا گشته بودم از کمال حجاب نوزدهم از عرش و کرسی در بعبور
 سوی رجه دو بعرض شنبانیم تعالی عجب محفل باقیم گشته بودید امیر حرم نوزدهم از خواست سوز و پریم
 که لطف آلهی بجا بم رسید زبیران برضوان جاگم کشید چه بسم ته شاه شد استماع شدم اندران محفل استماع
 بر تار میوم هزاران درود به عرق و عضا هزاران سجود که خسار حرم نمودار شد در آندم ندانم چه در کار شد
 بیدم بعرض جانش مکن تعالیت یا مبعی العالمین زانم در این در طه لال است بیام در این عرصه کمال است
 جلوم زبیری که سلطان است نشسته با عرش اسم صفات جان مشعل عارض از رخساره که موجود در یکجا در رخساره
 زهر ناریش بصورت جلی بگوش آهی صورت الملک است بیک حمت از امر میانش بنشیند یک گشته بنشیند
 بیک حمت افغان یارانش نشسته از الطاف احسان نشین زمین تریضا کین خصم اینم بد ابرضا

شکر کار فضل که کم کار ساز	باز ارباب لغا گوید باز	سوی زن شد باز دریای وصال	تشنگان خورنده از غنای حال
گرچه بود از قهر شیطان بیخ نما	بسته شد نوی با وصل راه	باز اشراق لغاشد برده در	عاشقان گشته از زو بهره در
فخر یا بیشتر از هر مریح	شمس ده به بیاریان شعلیغ	از حرم آن پادشاه کهر رخان	باز در اشراق آه سوی فانی
نافت اشراقش بسینای کلیم	عرش رحمان گشت سینای کلیم	مشرق آنا نوار شد فانی جوین	قند ابرار شد فانی جوین
در شان کرده شمان همچون بنده	بیچ مد از بجزر شده و چون بنده	آندان یوم بدال همچو جان	فضل شده شامل آنگدان
جله از جنس ز لیسان صلا	شد بنرم و صدر سلطان و لا	هنه تن بجزری لیان بنده	باز زده تن جسمیان خان بنده
چند آرزو از خطای ذر کمال	بهره در گشته از کورت حال	ظلم اهل ظلم وضع مانین	منفغان نمود از زانما مانین
زانکه هر چه خواهد آت اهد	کثرش مان عافیه از وضع	از نمودن این سخن را بار ما	جله را بخت بود و بار ما
امراث مان جو بیت حکمت	شد عدم زین پادشاه بابت	العرض خان جوین در طلب	بود از دیدار شده بگرد زوب
زابتدای سخن اعظم هیچ بار	این چنین فعلی نیاید شکا	که شب را با صبح آند و لکم	سر بود با میسر در غیر حرم
یا تعالی آله از این فعلی بید	کار زمین صفتش آمد بید		

دگر آینه وجه خلاق نوز	بسی غضن اکبر بد انده حضور	دگر سدره طوره سینا کلیم	دگر بر زلف آن دنی کریم
دگر آن دو غضن تبریع	دو مهر در خان ضیاء و بدیع	دگر مجدش هفته ذوالمنین	دگر خادم کردگار زمین
دگر این عم شبه بی هلال	حسن دیگر آن چهره چین هلال	دیگر باقر انبیه صبا رحمت	دگر آن امین بخت مبارک حجت
دگر دو بخش آنکه راهل و ناست	دو تکران جلی که کلبه الهیاست	دگر خواجه میرزا بن دنی	که حق خضرش را نموده صفی
چنین محفلی دیده آسمان	اگر دیده باشد ندانم کجاست	در آنم که این پای شکسته بود	شرفیاب گشتم بزم حضور
چو ام جلوسم شد از ذوالمنین	باین گردی نشسته زهر سخن	که تا شمس در بیان و عیان	کشاید اینجا ز نام بیان
که راحت که طالب بود مردمان	نگر دیده ایجاد در اینجهان	دنی ظل من منسج حجت است	بکن هر که شد فایز از غایت
چو ظل الهی نه دنیا بود	شکی فی که فردوس اعلی بود	یقین جایی احوت بین است	خبر اینجا چنانچه غیب است بس

الحق و نیز در مشنوی دیگر که در آن سال سروده این ابیات است

چون ز پرده سال تجویح نمود	دست رحمت چه در کار نمود	زین محرم چون هویدا شد	شاه جان نشست بر عرش نمود
مخفی وصل تقاضا ساز کرد	در بروی جبهه نازان باز کرد	آفاق آن ماه با جود میسازم	شده مطبقت بر شیشه انام
چند هر روز از شهر نوز	بود انواع غنایت ز طبع	تا که آمد بوم مبروک نغم	شده اشارت ساقی جبار کرم
گر چه این بر جبهه موسی است	لیک این تسبیح است مجرب است	عزم دارم غنای فانی کنم	صانعان را جملہ جهانی کنم
خادم تسبیح را با خود شد لی	گشته چون جان دارد هرگز	الله منزل را بیشتر با صفا	کاندر افقاری تو همان جا
نیم ساعت چون با نذر عرق	بر در درگاه مشه شو با طوق	ز اهل سخن اعظم حق هفت	سیزده نیز از جماعتی است
یک بیک فرمودن بی غش	که فلان وقت اندر آن درگاه	جمله این بی شکر و چو کرم	تا باریه گوی و بدار غلام
طلعت ذات قدم آفاق کرد	نظره راهت سوی مشتاق کرد	کای کرده همانم از جنوا	من نیم و بی الاهی کولوا
بی بیان دنی سان دنی خلوق	خوبش را دیدیم در بزم حضور	چند ایک مخفی از بسته	که از او فرودوس نشانی گشته
رت اکرم بر مقرر خود کسین	اسم غلغله از ب روز زمین	هر کجی طلق با لجان و دود	چند انعم انعم انعم الورد

تفضیلا حال خزان مال اعضا منتهی بین که در عهد حضرت حسن علیه السلام ناقص بود و مشتاق این شکر
 در خانه این بخش و نیز در بخش لاجن ما داریم

سال سی و یکم

۱۸۶۳ م

واقعات سال ۱۲۹۰ هـ ق

دستا نعم لیکن نعم لیکن	نزدانم نعم لیکن	ناگهان کدام وجه سنا	برنج است سنا نشیند
نغمه سناک آری کرد	صد هزاران باب غیب کرد	شد که فکار و فرمان داد	چای و شایند یاران آری
کوژونیم دسال با	شردان زان سبیل با	سمت بینی ساقی مجلس داد	کز شمش گل عنایت کم سنا
سمت سیری ساقیش مجربا	جمله راوشند از جایی لغت	غصن اعظم آن امیر بزم دوم	گرچه غایت بود ازین فرخنده نام
لیک طالع گشته چون طالع	بر تو رویش شرف هر دو	بود در برون سراسر آن معتددا	ای همه ابروح باقی نشیندا
باب احتیاجت بر خیزد	خوش گریسته با بر خیزد	فی شب فی زور یکیش	در سبب تیره شدن چرخ چرخ
تاگر یک طالت آید سینه	ارشدون سس آنم عزیز	بر زده مردانه اکواب بلا	نیک بدر داده بودی صلا
گر بگویم رحمت یک زراد	بر فرزند عالی از سوزاد	یک در بسیاری آن جلال	ایچ که مشهوره یک چرخ طالع
با کمال انبساط آن دهر	روز و شب نشد در صبا	خاصه خلق محسن علی خیرا	که فریشتان نیست در دنیا
پیش یک خلی و همرون	در مقام ظلم در دیده عنان	این چنین اشخاص کی می	دانشن هر زنده از خود
ناید اگر حسن از آن غصن	در بیان این قصه نماندی	ایل آن شش محسن سن	ام عدد نوزده با آ
بود محسن واقع اندر تحت سنا	بر فرود از نور ایت عرش	خو که امر خردنی انجام شد	دستها شسته بزم آرام
اند کرد آن امین در حنی	بر طواف کردن آیت حنی	ای بهای همین بزم تول	کاندر او گسوده شد جان
حق خصمانی که بست از دست	هر کی شد مصدر آیت تو	حق آن انوار عرش عظمت	حق آن افغان بنر و حرمت
حق آن ابروی داغ شقیق	که بر ایت سخت با جبهه	حق آن اسنی در موع بانین	که بود باران صنیان
حق اسم اعظم کنون تو	که کس در کشتن کرده دون تو	حق آنانی که با کمال وجود	عالمی غنندت حکام و حود
حق صوم محسن اسنا بیت	که نمرده بوده از ریب و با	حق انصاف بیع اسم نور	کاندر این بزم غنبت
دست یاران گرفت از دست	کردن شان بس بر بزم	حق محسن غنبت تن بیاب	که شدند چشم و ارجان

سال سی و یکم

۱۸۷۳ م

واحد سال ۱۲۹۰ هجری

حق خردشان ازین بزم گفت که بزودی آن ده از ایشان آید و نیز در مشنوی دیگر اه ضاع و احوال مختصر
 ای را چنین وصف نمود چون مبارک سال تعیین رود نمود دست قدرت جمله در بار گذرد
 ز غم آنف شرکین و ظالمین ابر رحمت ازین بار و این غیث فصل وجود بار گرفت سر و پای روح بالیدن گرفت
 بود چون اول منته به صیام طافان باشد بصوم تمام خصون اگر آنجا روح بار با همه انوار با احباب
 زده گرفتند باین خبر خوش که در این سال پادشاه فرزند پادشاه آن فرزندان که بود عمر عزیزش در آن
 با همه قنان که در سن دین چون طلال آنهم چون او در برده شدن آن بوم خوشی آمد از آن و از اول روزه
 جدا کرد اول این سال خوش دوزخ شد ساعت اول پیش بود در آن غم آنس ستم تا که شد چنین و چنین
 بود آن بوم کو بوم کمال جدا از آن بوم پیش و پای خادم هم صبح آنروز نکو بر مقرر خصن کبر کرد و
 کای کرم خصن در خوبها ای شونت جمله محبت بها خادم امروز ز لطف آن بوم در مقرر غم آنس تربالین
 تا جو ایتم از عطای بیدیش کاندیس عید عظیم اجوش باز فرماید بر رخ باب سرور طافان را بخشید ابواب
 ز آنکه از جوی اول با جان تسع کامل منتهی شده در آن حیدر شسته در دست مبارک یکت نیز از آن بوم
 این سخن از شمع صحبت شده در یک جاری بنو نهادند سائل از خصنش بوم اول را کار نهایت شهنشاه
 در حقیقت بخش اذن عیدان خود نماید بفرج نماید آن آتش و طایفه بکلیه شکست تر که بعد آیام عید وادگر
 با شورت آن خادم ازاد بخت ذیل خصن تم را گرفت نادیده طلبت و همراشی چون در دستش از شمشیر
 همه خادم فرزندان همگی شد در شرف خلاق اول رایت عزت شفاعت بر فرا غم آنس خادم را بنامه معروض
 از نیازش در حضور بی نیاز بگفتند نهایت شهنشاه با سرور ابتهاج و بنام داد اذن عید سلطان نام
 در همان لحظه جنود و حشمت صفی از آن مشهورت حشمت نزل آمد و می باشد خادم هم برگرفتند خادم هم

ناصرالدین شاه در یک صفر بزم منورت با او از دران بیرون آمد و بر بسته و آنان در شرف و در ستان زفرانه و در پیش
 اطباء و اطیش و عثمانی سفر کرده در حجت بایران نمود و در زنده سلخ رجب وارد طهران شد

واقعات سال ۱۲۹۰ هـ ق

سال سی و یکم ۲۱۹

۱۸۷۳ م

پهنی باطل فضل بیع گشت نازل زنان روح منبع
 رشی از باران این خرم بهار طهارت و نو بهار صد هزار
 آنکه در زمین کاف و نون او شد عیان کون مسکاتی گفتگو
 لوح زمین چون پند بر افتاد شد حسین حاصل بهی ختام
 خادم آمل و گلدهان و شمع زینتی بخشید بر فرخنده جمع
 از قضا آرزو خالی از زبان عید عظم شد بر این اعیان
 عاقبت دادند ایگونه قرار خوابه لباس آنکه شسته است
 نصب ناموس است از این بنیاد ساز شد بر کربط
 بر عین گرفته شمال مسیح گفتن زبان قوم بالفظ صحیح
 طائف بیت الهی فوج نوح قوم عیسی از خنیض و هم زاد
 راکع و ساجده همه عیسایان در فضای بیت خالی از گمان
 که مرا این درد آخویشد که زهر سو قوم بابی بی شد
 زغم انف انشیر بر زفر شد کشیده همه عکا اصغر
 در چنین هنگام از بر حسود از خنیضه دل خبر مردن سود
 جز مجاور که همه حاضر شده از مهاجر نیز نشب نوزده
 عوشتان این بود که کین حسد راه بر اهل بهار نه شد
 شد اطاق خادم تبه بختن نشب از امر عباسی ذوق المنین
 غصن اکبر نیز باروی چه گشت طالع اندر آن محفل
 من جویوم که برقی زین سجا بردند صد هزاران آفتاب
 عالم نفاذ تنگ است محل اشرفی افتد اینجا در حل
 از زمین روح عظیم عظمش تا به در باطرا بر آمد پیش
 بحر رحمت روح در شرق زاب نجات شد جز در عرفان
 نصب کرد اندر میان یک طرفه جا کا ماز رسید جواد ابد و گما
 در میان شد اختلاف در سر نه بهت آن حرف
 باشد از نواب عیسی آفرمان خانه اش گرد کلیس آفرمان
 باره ناموس را بخشند رایت این الهی انفراد
 اعیان با این کسر اختلاف در بیت اشبند اندر گما
 مشرین باشد از این جمع و نام کا ماز در دیده مخفی قیام
 مدتی زین بیشتر مردی گفته از قوم نصهار پر زفر
 قبله کرده خانه ای کس سجد از دشمن با چون در جا
 تا نصهار برهان بیت سنگا روز و شب سجد و هم گما
 بالها یا چند آن طرفه که عجایب حیده شد بر هم طرف
 آمده ز اطراف عکا در درون زغم انف مشرکون کافران
 دست قدر برده انسان که دهان از حسد بد خزان
 هم مهاجر هم مجاور همه جمع غصن عظیم اندر آن مجمع جو
 از صیاد همه مجلس بر روز و زین بیع تبه روز چهار سرد

سال سی و یکم

واقعات سال ۱۲۹۰ ق

۱۲۷۳

هم بنهار هم باطن آن با با بر گل پر میل بر نسیا
 بشان محو حال گل شده هر گل در نمه چون میل
 خادم نه چون ز لوح بر عید بر جهان تکشوده ابواب
 که نریشانه ز صبا ی طهور بر همه اجاب اصحاب حضور
 بعد از آن مجد بقاشد جلوه خواند شد اهل محس را
 چون ندانند رضا به کین قد تجلی تبه العالمین
 منوی بر کرسی عز و جلال بر مبارک تارکش تاج جمال
 در سلسل کسوان کاشفته برده از فرق بر جان عقل
 از شمع اهل باقوتش خرق گشته پرده باقوتش
 مرفیع ز دربار در زمین نغمه هدا آله العالمین الی آخر الابیات

در جمعه واقعات خیره این سال ۱۲۹۰ هجری صدر کتاب مستطاب قدس میباشد که ام کتاب
 در امر ابداع ابی و مرجع احکام و آداب و هر چشمه انتظامات آیه و نیاست و در شان صدر و در

در لوجی که بنیاد امضا خادم تبه در بهانه صادر شد چنین منظور است
 و درین ایام کتاب قدس از سما مقدس نازل طریق لمن بنظر فیه و بی فکر فیما نزل من
 آیات رب المبین المقوم و سبب آنکه در سنین معدوده از اطراف بعضی مسائل در احکام
 الهیه سوال نمودند و لکن غلام اعلی متوقف در ارض تنر بلسان پادشاه مختصری نازل و لکن
 بطرف ارسال نشد حسب الامر در محل محفوظ بود تا آنکه درین ایام مجدداً امر انقضی
 با حکم مقدس حاضر شد بابت بایع الحان بلسان آیات این کتاب بدیع منبع نازل

چون جناب آقا ج م علیه بحار الله در اینجا تشریف داشتند آنچه حال مصلحت اظهار آن
 با بیان عنایت فرمودند یعنی اذن فرمودند که نسخه آن بردارند انشاء الله بآن نانوهند
 و بمقتضای حکمت عمل خواهد فرمود طوبی لداغه بجز جلا و فها و لدم بصیرت بفرمایند
 لکن لب بطنع بر موزها و اسرارها لا الله عز و جل طهر الاملام من غطیه انزل انوار انوار
 المصنعه لشده طهورها خ ادم ع مویحه ه اجادی الاول ۱۲۹۰ و ایضا در بعضی
 چنین سطور و کتاب قدس بتانی نازل شد که کل با قبل از اقبال احاطه فرموده سوف
 بظهور فی الارض سلطان و فتوحه و افتاده ان ربك هو العلم الجبر و در ضمن بعضی
 بعنوان خادم سطور است این سببی واضح و معلوم است از بوسیله کتاب قدس از سماء
 مثبت نازل شد در سنین معدوده مسطور بود تا آنکه جنی از نفوس معتبره موفقه
 از اطراف از احکام الهی سوال نمودند لذا امر با ارسال کتاب قدس شد و فرمودند ان
 حضور الهی مطالبه نکند و این فقره معانی با اقبال خود نفوس برده تا آنکه سبب
 سدابیه قبل از اسرار است تا امر باشد که در نفس بجا بود از ای جفوا الله عما یاد او
 اخذ نمایند و فی الحقیقه اینهم فضل بزرگی است در باره عباد چه که سبب ظهور و
 و کت الهی است طوبی من عمل بما امر به فی الکتاب و با جمله احمد یک توفیق حاکم شکا
 پس از دو سال حکمرانی منزول گردید و اینکه شاکر یک بنیابت حکومت دارد شد روی بزیج
 مقر ایبیمه زده نقل مکان نمود تا نتیجه لوازم رفتن کند شب و روز شام هزار و چای
 برای او و همرازان و هر که برسم و داع نزدش فرستند از بیت ایی فرستاده شد و بموجب
 خواستش یک قطعه اسم عظیم (یا همدان ایی) که عنصر اکبر بخت بسیار جلی نوشت بوسی

و پیوسته با کمال اسف و اندوه سوگند یاد کرد که از معزولی خود مکرر نیست بلکه خورشید را از
مغارت این مقام مقدس و اینوجوه نورانیته باشد و پس در هر جا که اقامت داشت
پیوسته عرائض مخلصانه اش بساحت عزای بر سرید

انتشار امر ایهی در هندوستان و برنا

و نیز از جمله واقعات خیره این سینه ۱۲۹۰ انتشار امر ایهی در مالکند هند و برنا بود و خلاصه
واقعه چنین است که چندی قبل از آن بعضی تجار از معاریف اهل بهادر بی بی مرکز تجارت مائیس
اقامت و اجتماع نمودند و با برخی از ایرانیان مفیم آخذود و غیر هم ادواب دوستی و ارتباط و
مکالمه در خصوص این امر گشادند و هند را محلی از هر جهت موافق یافتند و از آنجمله حاجی محمد ابراهیم
یزدی معروف بجای مبلغ که شرح او اشهر در بخش لاجپور می آید و دیگر حاجی سید میرزا افغان
که وصف الحاشی در خاتمه این بخش می گوییم در تحت عنوان شرکت حاجی سید میرزا و غیره
تجارت می کردند و جمالی ایهی بموجب عریضه شان و برای اقتضا دستور داد که در مردم هند
بامر بیع بود سلیمان خان تکابنی معروف بجبال اهدی را ناموریت تبلیغ داده از عکار روانه هند
و چون بهیمنی وارد شده حسب دستور آنان که آشنا بلغات و عقائد و عادات اهالی بودند در
حسینیه شیعیان منزل گردید و بنای معاشرت و برایت ایرانیان مقیم آنجا و غیر هم نهاد و غیر
پی در پی در داخله ملک نمود و بار و ساد و علماء و غیر هم از مظل و ادیان و مذاهیب متفرقه بیعت
در رسم در راه سلوک در ریاضت و سلوب اولیا و عرفان و مرشد طریقت را که مسلک وی
دروش عمومی امالی آن ملک بود پیش گرفت و جمعی کثیر را هدایت مابین امر کرد و نمودند
مخصوصاً رهنمون گشت و رساله سیر و سلوک صادره از قلم ایهی را در آنجا طبع و هایشان

۱۸۷۳

در لوجی بعنوان خادم چنین مسطور است

سوره ریس و ملاوت فرایند و همچنین لوج ملک پادشاه و اگر اسوره مبارکه
 هیکل است و همچنین لوج نژاد که مخصوص یکی از اجاب نازل شد که فواد پاشا
 که وزیر امور خارجه روم بود بمصر خود مراجع شد بود و سبب فتنه اخیره و در آنجا
 اراض سربازها او شده بود و نفر دیند که بعد از سلطان ریس کل بودند یکی
 فواد پاشا و یکی عالی پاشا گاهی این صدر عظیم بود و آن وزیر دول خارجه و
 گاهی بالعکس در آن لوج میفرمایند سوف نصرک الهمی کان مثله فواخذهم
 الهمی حکم علی البلاد وانا الفخر الجبار و همچنین در کتاب اول در نقطه
 واضه بین انجمنین ملاحظه فرمائید .

در لوجی دیگر مسطور است

در فطره نزاع دولتین اداوه الله چنین تعلق گرفته بعد از وهن کلی بدولت
 عثمان سائر دول میان افتاده صلح برهند و بعد از خنده حکومت روم
 ارض کل نصیر کند ظلم عالم را احاطه کند پس از انقلاب کلی شمس بر ل از
 افق غیب طالع شود کذاک لظن لسان صدق میباید .

روح ببارك يا فتى زكرا

جنذا هذا اليوم الذي فيه صنعت نجات الأهل في الأماكن جنذا هذا اليوم
 المبارك الذي لا تقادله الفرون ولا الاعتصار جنذا هذا اليوم اذ توجه
 وجه القدم الى مقامه اذ نادى الاشياء وعن ورائها الملا الاعلى يا كرم
 انزل بما اقبل اليك وجه الله مالك ملكوت الاسماء وفاض السماء اذ
 اخذها اهراق السرور ونادى باعلى النداء ففى ملا فالك الفناء ولعنابك
 الفناء ولتوجهك الفناء فداه لى با مطلع الجباه فرانك واحرفى بهرك
 ان الجبر بما اصعنى نذائك وشرفنى بقدومك واجهتنى من نجات
 آياتك وصرير فلك الذي جعلته صورا بين عبادك فلما جاء امرك ليهي
 قضت فيه اذ قامت الضياء الكبرى وظهرت الاسرار المكتوبة في خزان
 مالك الاشياء فلما بلغ نذاتها الى ذاك المقام الاعلى فلما باكر من حرك
 ربك قد كنت محرفة بباد الفرائ اذا ما ج بهر الوصال امام وجهك بذلك
 فرت عينك وعين الوجود وابشم ثمر القرب والشوق طوبى لك بما
 جعلك الله فى هذا اليوم مفر عرشه ومطالع آياته وشرف بيانه طوبى
 لسد طاف في حركك وذكر طهورك وبروزك وما فرت به من فضل الله
 ربك خذنى كأس البقاء باسم ربك الا بجهى ثم اشكره بما ابدل حزنك بالسرور
 وشمك بالفرح الا بكر رحمته من عنده انه يحب المقام الذي اسطر فيه عرشه
 ونشرف بقدومه وفاز بلطائه وفيه ارفع نذاته وصعدت زفراته باكر على شرفى

صهون فوني الى المكون بلطان غلب العالم وبنود ساطع به اشرف الارض
 ومن عليهما اباك ان تكون متوفيا في ممالك اسرى ثم طوى مدينة الله التي
 نزلت من السماء وكعبة بيتك التي كجائت مطاف المطيرين والمخلصين والملائكة
 العالمين واحب ان ابشر كل بقعة من بضع الارض وكل مدينة من مدنها
 بهذا الطهور الذي به اجذب قواد الطور وبارك السدرة الملك والملك
 لله رب الارباب هذا يوم فيه ابصر والبصر واخبر بما ينظر من بعد من
 عنات الله المكنونة المسورة عن العقول والابصار سوف تجرى
 سفينة الله عليك وتظهر اهل السماء الذين ذكرهم في كتاب الاسماء
 ببارك مولى الودى الذي بذكره اجذب الذوات ونطق لسان العظمة بما
 كان مكنونا في علمه ومخروفا في كنز ودره انه هو المعين على من في الارض
 والسماء باسمه المظفر العزيز المنيع

سال سی و دوم

۱۸۷۳ م

واقعات سال ۱۲۹۱ هجری

نشر ساخت و بالاخره بلاد عدیده مانند زنگون و مندلی و غیره را مرکز جمعیتی اردوستان و جان نازان این امر گردید و ما شرح احوال جمال افندی و تفصیل اوضاع بلاد هندوستان و سایر جاها

و شملت در بخش تحت مبنی گاییم

کیفیت انقلابات داخلی و خارجی و دولت عثمانیه و مال احوال

سلطان عبدالعزیز و آغاز سلطنت سلطان عبدالحمید و نیز کیفیت احوال

معاذت و یا محبت اشغال حکام عکا با جمال ابهی

در آن ادان که صیت عظمت جمال ابهی باوج ثروت رسیده سزاه عزت و اقبال دولت سلطان

عبدالعزیز مندر عازری باقول رفت چه که انقلابات داخلی قسمت اردو پای مملکت عثمانیه و استقلال

طنیس و اتوام عربیه کمال شدت حاصل نموده و یک سیزدهم امپراطور روسین با مال سپاه و ذخائر

جریبه مساعدت بانان ابهی کرد و بدیندینان جنگ مشتعل شد و سپاه دولت آل عثمان بی

در پیشکس یافته پشت بکنه و متقاتل و روسی باسلامبول ابهی شنافت و ابنوه جنگ ادان

روس و صرب و بلغار قطع را بعد از نقطه گرفته ادرنه را بخون عثمانیان بر عیشته تصرف نمود

و تا قرب دروازه های قسطنطنیه رسیدند و مصداق اندازات جمال ابهی در حق ادرنه و سلا ببول

لفظاً بلفظ تحقق یافت و دولت انگلیس مانع شد و نمایندگان دول حلیمه در برلین مقرر شد

فضیلت آگین عاورد نمودند که دولت عثمانیه سی بیون لیره غرامت بروستجه داد و روان جگر

و بلغار از مملکتش جدا و مستقل شدند و جزیره قبرس نیز تصرف انگلیس آمده باطرم

و قارص هم دولت روس قسطنطنیه و مدت انقلابات و محاربات مذکوره سه سال شد

و آغاز آن در اواخر ایام سلطان عبدالعزیز سال ۱۸۷۶ واقع شد و گردنشان دولت

سال بی و دووم ۲۲۴

۱۸۷۳م

واقعات سال ۱۲۹۱ هـ ق

دیرا پس از شانزده سال سلطنتش خلع و عزل نمودند و مصداق انذار است صادره از ظم ابی در مقابل آنچه مرتکب شده واقع گردید و برادرزاده اش سلطان مراد خاس بر جای او سلطنت منصوب گشت و پس از دو ماه با کمال بایستی خود را اهلک ساخت و سلطان مراد نیز حسب فتوی شیخ الاسلام پس از سه ماه سلطنت مخلوع شد و برادر کنرش عیبه کعبه سلطنت منصوب گردید و در خلال ایام منقبت مذکور اوضاع عکا نیز دیگرگون گشت و بعد از عزل احمد توفیق بیگ عبدالرحمن پاشا واحد لعین از اهل کلببولی بکگری منسوب آمد معاین عکا که در ایام حکومت سابق خان و فاسر شدند القات سو در وی کرده با مر فقت و موافقت و اجراء عدا و بعضا گداشته و پاشا موقع را منقسم شمرده بقصد جمع دینار و درهم و اختراع خضر عظیم در رضا، عاتمه مردم برخواست و چون بخت نسبت با مال ذی کمال استخوان عیبه عکا سدوک میفرمودند فلما که درت و کینه گرفت چند بار بلافاشان رسید و بظاهر ابراز دوسخی نمود و سرآ با اعدا هزار و هجده ست شد و گواهی نامه بشهادت و امضا جمعی از امانی و برصید بعضی از اعضا، دانه حاکم و والی و سران و سردان عالی رساند جنی برای که باین عکا بموجب فرمان سلطانی بایستی محبوس و سجون باشند و با اعدی معاشرت و طمقات نکنند و اینک اسما محبوس ولی با وجوه و اعانم بلر معاشره مانوس اند و در غایت نفوذ و ریاست کسب تجارت بلکه براهله در امور مملکت اشتغال در زبده با جدی استناینها بند و عربینه بدین منظر از دوسوسه سینه و مبالغه مغویه آکنده بدربار اسلامبول فرستاد و جواب کسبید که باید چنانکه در فرمان سلطانی تصریح شد بدون اندک مخالفت و انحرافی عمل کنند و ابداحتی کسب و تجارت و آمیزش با عاتمه ندارند تا چه رسد به معاشرت نفوس غصه

بهار

سال سی و دوم

واقعات سال ۱۲۹۱ هجری

۱۸۷۳ م

و مبادرت امور خلیفه و حکمران صورت حکم را کتوم نگه داشته بنای اقدامات نهاد تا بدین
 وسیله جمع مال و منال نماید و چون غضن اعظم بد آنجه کرد اعتنا ننمود لذا این راز را با معنی آشکارا
 که دوستی با آنحضرت داشت در میان گذاشته اظهار کرد که میخواهم موافق حکم دولت
 نماست مکاسب و مناجرا بجماعت رابسته عباس افندی را از خروج از منزل ممنوع
 سازم و مضمیم شد که روزی بعد غطفه با اعضاء دایره حکومت بازار آمده که مای اجازت
 بزند و غضن اعظم از تمام امور مطلع بودند و بعضی از نفوس مخصوصه نیز خبر میرسانند و پاشا
 بمحضر امیری رفته ما جبری را تا ما و کاظم معروض داشت و امر فرمودند که تا امت اجازت آگاه
 کنند که روز بعد احدی بازار نرفته و کان کشاید و این واقعه در شهر رمضان واقع شد
 و پاشا چنانکه گفته بود با چند تن از معاندین دایره حکومت بازار آمده تا امت و کارهای
 اجباب بسته دید و تصور کرد که چون ایام صیام است و بر تر از ایام دیگر بدان میانند
 لذا ساعتی در محلی بیارمیده منتظر ماند و در آنحال معنی عکاس تلگرافی که در رفت بیک
 والی ایالت شام بنام وی بدین مضمون رسید که عبد الرحمن پاشا معزول و عهد افندی
 منصوب شامین عباس افندی را چه رسم در دست گرفته از محلی مذکور میگردد
 و نظرش بحکمران افتاده ملاقی کردند و معنی اظهار پنجبار و طلال کرد و حاکم از کیفیت
 احوال پرسید و او معنی از بی اعتباری حوادث زمان گفته صورت تلگراف را بدست
 حاکم داد تا مطالعه نمود آنگاه از یکدیگر جدا شده بحال خود برگشتند و حکمران را باس
 و باس فرا گرفت و خبر غرض با بین انالی شهرت یافته و در گفت و جورت شده
 را بهما گفتند بعضی بر یقین بودند که از عکاس بکر ایالت شام تلگراف و توسل شده

نیز در این روز در شهر صفر واقع شد

سال سی و سوم

واقعات سال ۱۲۹۲ هـ ق

۱۸۷۳ م

حتی یکی از اعضاء دایره حکومت بمصر غصن اعظم رسیده چنین معروض داشت که این واقعه فی الحقیقه خارق عادت
جلود نمود ولی ما کمان میکنیم که تلگراف برکز ایالت نمود در جواب فرمودند لا والله نه بجائی نشینیم و نه
تلگراف نمودیم لکن بلا اعلیٰ معروض داشتیم و طلب حضرت نمودیم و با بیک عبد الرحمن پاشا معزز الانجیرا
از عتکارت و اسعد افندی جنابت حکومت و برای تقویتش امور بیک آمد و از مرکز ایالت توصیه داشت
که ملاحظه پاس خاطر اینها لطف را بناید و نزد مردم اظهار داشت که فقط ما مورد رسیدگی صحت مضبوط است
و نوع کامل ولایت بحسب تقصیر خواهد نمود و حرکتی یا کلمه که مخالف آداب باشد از او بطور نیاید و چند بار
مسئدعی شرف بمصر ابروی گردید غصن اعظم جواب گفت که با احدی معاشرت نمیفرمائید و او گفت چون
در مضبوطه نصیح رفت که ایشان در عتکات نیستند ما چاره که تشرف حاصل کنیم و خواهد نمود در او جمله است
بافت مشرف بمصر گشت و با حضور و اختتام تمام دست درازمان این را بنویسیده و باقی دعای تبرک
مرضی گردید و ایامی چند که حکمرانی میکرد بواسطه اخلای و عیاشی معاندین جرئت و جرات اظهار
نمودند تا آنکه فضی پاشا از رجال بزرگ دولت عثمانی حکمرانی دیدن امور عتکات آمد و او مردی تدبیر عاقل
و کافی بود و موصی که ناصر الدین شاه بعلوق عرب ای زیارت بقاع مشرف رفت از طرف دولت عثمانی
پذیرائی در بغداد اقامت گرفت و ما اندازه از امر بدیع اطلاع یافت و در ایام حکمرانی در عتکات
رسیده را بنا کرد و در آوردن آب گرمی برای عتکات جدیدی یعنی مبذول داشت و نیز در ارسال تبرک
تائیس نمود و در نظام امور بخت کماشت و کمال محبت و اخلای نسبت بمصر ابروی اظهار میکرد
و در مجالس و محافل توصیف نمید از اینطوره کرده مگر گفت لازم نیست محنتی و منزوی باشند
هر جا خواهند میتوانند بروند ولی مدت حکمرانی بیش از یکماه و نیم نشده ویرا با سلامبولی طلبید
و ابراهیم پاشای حتی حکمرانی منصوب گردید او نیز بسیار اظهار اخلای نمود و چندی حکمرانی

سال سی و سوم

واقعات سال ۱۲۹۲ هجری

۱۸۷۳ م

کرد و بعد از او مصطفی ضیاء باشا منصرف علما گردید که بسیار سنجید و سالم و دوقدر بود و کمال محبت و اخلاص

باینط نفع داشت .

فتنه در رنجان

در خلال احوال مذکوره بتوالی رجوع زائرین علیاً ببلاده و قریه و بنوات و وصول الواج صادره از قلم ابراهیم و از جهت بیرون آمدن مردجهین دانا و گویا سوز و اشتعالی متعالی از وصف و تقریر و بیان و عرفانی عظیم البیضا در جامعه اینط نفع از هر کرانه آشکار شد و همچنان بعضی کسین در قلوب منتصبین و معاندین گردید با دقت بر آنکس و در رنجان محمد تقی میرزا رکن الدوله حکمران با جمعی از معاندان تعرض باینط نفع نمود و آقا میرزا محمد تقی ابره‌ری (ابن ابره) که با عیش آقا میرزا عبدالعظیم تبلیغ مشغول بود و برخی دیگر را دستگیر کرده در پیش قلعه مقیمه و مغلول و محبوس ساخت و ابره‌ری را شش ماه در حبس نگهداشت و با کمال از غلبت ابره و دنیا نیری چند گرفته رمانمود و سه تن با بقید و بند تسلیم سواران قس و دولتی کرده بطهران کشیدند و حسب الامر شاهی در انبار مقیمه در گزار کردند .

فتنه در طهران

در چون سال ۱۲۹۳ در آمد آقا دانیل با غالباً برای استقلالیکه در ظل امین احمد سن یافتند خوش خردش و اتحاد و اعتماد ظاهر ساخته منجه نایب قیام بر امر تبلیغ کردند و نیزان حسد و عصبیت معاندین پیش از پیش بر افروخت و بدین علت و غفلت خارجیة موجوده دیگر یک سلسله از خصمها و انبیاات بر آئین از نوع شروع شد که تا سال ۱۳۰۵ استقرار یافت چنانکه در غالب بلاد ایران و فارس و قزل و قازت گشتند و تامت شداند مذکوره غالباً از مرکز طهران در صفهان برخاست چنانکه شاه تقریباً امور داخله حکومت با قدار سه سپهرارشش و انکداشت که در با بجان تحت حکومت مصطفی الدین میرزا و یعهد قرار گرفت و مسعود میرزا ظل السلطان در صفهان تحت حکمرانی

۱۸۷۲ م

واقعات سال ۱۲۹۳ هـ ق

تایس نموده در غالب ایالات برکزیه و جنوبیه فرزندانی کرده با تمام قوی بجمع کل نظام سپاه زمین
 شوکت و استقلال خود پرداخت و کامران میرزا نائب السلطنه و قائم مقام شاه در امور نخست و
 ثانیه گردید و برای رقابتی که مخصوصا باین دو شاهزاده خیز بود و هر یک در تأمین استقلال و
 خویش بکوشیدند و بقوامی داخله و خارجیه هر یک نوعی وجهی استمداد بجهتند و شاه را مجدوب
 بدینر حسن سیاست و اقتدار خود میخواستند افراد و جمعیتهای متمول و مقدر واقع در قمر خویش
 دستخوش اغراض ساخته آنچه میخواستند و میخواستند معمول میداشتند و برای برافکندن یکدیگر
 میکوشیدند و نائب السلطنه پیوسته اهل بیت اینطائفه را از جهت قیمت و قدرت خاطر نشان
 کرده اقدامات تشریف شازرا بر علیه وی همی ذکر نموده برای اجراء مقاصد خویش و مسائل و اسباب تمام
 میکرد و از عداوت و تعصب حاجی ظاعلی کندهی و اتانسیه صادق طباطبائی در محنته اعظم بجهت
 که نهایت نفوذ و عداوت نسبت باینطائفه داشته استفاده میکرد و ظل السلطان از شیخ محمد
 و شیخ محمد تقی و میر محمد حسین مجتهد را نام مجتهدان فائده میبرد و در چنین احوال آنهمه ظل
 قائمی از شاه و علماء اهل بیبا که شرح او پیش در بخش لاجی میآوریم در طهران مخفیانه فرستید و در
 از محارم اجاب ثقات استفاده میزدند و مجتهدین مذکور را سوسری بیدار کردن محل و کفایت
 یا ویرا گرفته باشد عتاب اعلام نمایند ولی فاضل قزین و مسکن میداد و دسترس بر او میافتند
 حکم شایز در حق او میچنین بود که در بلاد مغربله مانند ایران و هند و مشرق و غیره با نماد و عزت
 در آن اسامی ببرز محمد رضا و اخلاص نمود و در هدانی اور مسجود ملک التبار بجز رفقه قزین و غیره را
 نسبت بامرامی بدینر رساند که خاص او قائم بکبرت آمدند و بکبرت حاجی و اطاعی مجتهد کنی شاه
 بصدد دستگیر کردن آنهمه فاضل قزینی بپایا کبر برآمد و او را بدست میاورند و اتفاقا در

سال

سال مذکور حاجی محمد حسین طبیب قزوینی سابقی الذکر که از موصل با عرض منصوره و حکام، ششما قزوینی
 مشول و محضرا بی یافت و بجزم تبلیغ بایران آمد در طهران را بابت نشر امر بدیع برافراخت و بطلان
 و عشق روحانی و خوب مؤمنین برافروخت و اختلالات پر از رنج در میان توانا منتهی گشت
 و آن ایام ناصرالدین شاه برای صید و شکار بخارج شهر رفته کامران میرزا (آقا) بنوع مذکور نائب
 السلطنه و وزیر جنگ و حاکم طهران و مازندران و کلبان بود و بواسطه مجمران محضی خبر یافت که
 مولی طبیب و جنابانشان خان آقا محمد کریم ماهوت فروش میباشد و ما موردین پی دستگیری
 طبیب و نیز آقا میرزا ابو الفضل کلبا کلبانی از علماء و فضلا و همی دیگر از موصل یافت این طایفه بجز
 و این واقعه در غره دیحجه ۱۲۹۳ اتفاق افتاد و قده کثیر از قبیل طبیب و آقا میرزا ابو الفضل و همی
 محمد اسمعیل فریج و آقا محمد کریم صفهائی مذکور و میرزا محمد حسین نجفباشی تفریسی و میرزا اشرف کنی
 و آقا سید ابوطالب قتی و غیرهم را دستگیر نمودند و نائب السلطنه خود با بعضی از ایشان مطا
 شده سوال و جواب مکرر رد و بدل گشت و همی بخش گردان و برگران را نیز بدست آورد و در سوال
 و جوابش با آقا میرزا ابو الفضل اذواست که تبری و لعن نماید و آقا میرزا ابو الفضل هر چند آقا
 اطلاع و ایمانش نسبت باین امر بود معذاکت بطریق اسلایمه حرمت بست و لعن ثابت و تحمل
 کرد و بالاخره نائب السلطنه ویرا در برونی عمارت خویش مخوف بدشت و حاجی محمد حسین را نیز
 در حجره دیگر توقیف نمود و از آقا محمد کریم بازخواست کرد که چرا مثل قاضی را با اینکه دولت حکم
 بنصیبش کرد و غیرت بدین مقام حکم بکنزد و قتلش نمودند در منزل خود جا بداد داد مستعد گشت از حکم

مخول کل در روز دوشنبه ۲۳ صفر سه ساعت و سی و هشت دقیقه و چهل ثانیه از زندگانشته واقع شد و در
 محکمت ایران جشن ولایتی برای سلطنت سی ساله ناصرالدین شاه ای گرفتند

سال سی و چهارم

۱۸۷۳ م

واقعات سال ۱۲۹۳ هـ ق

دولت اطلاع نداشت پس نائب السلطنه ویرا در حبسخانه خود حبس کرد و دیگران را غالباً و خانه میرزا عیسی وزیر طهران توقیف و استطاق نمود و با پنجم باشی مذکور میرزا حسینخان شیرالدوله و میرزا علی اصغر خان بن میرزا ابراهیم امین سلطان بفرمان نمایندگی مخصوص از طرف شاه باز پرس و استفسار کرد و اجوبه مقصود نامه گرفته بردند و کاران میرزا سعی کرد که واقعه را خبط و وسیع نماید گویند شاه چون از شکار برگشت ویرا توبیخ نمود ولی محض اصرار او شش ماه مدت حبس انبار مقرر کرده و میرزا حسینخان شیرالدوله که قبلاً صدر اعظم و این هنگام وزیر امور خارجه و بحریه هم بود همت بر استخلاص سه شخص اذل گماشت تا بعد از پنجاه و پنج روز تحمل شداد حبس آزاد شدند و در روز استخلاص سائین که پنجم جمادی الاولی و عید مبعث حضرت نقطه اولی بود جمیع اجاب از ملاقاتشان سرور شدند و لهیب فتنه مذکوره طهران بسیار اقسام مملکت بیز رفت و در فروع و از غنچه و ترشیز و غیره از بلاد خراسان بنوعیکه در بخش سوم ضمن شرح احوال ملا احمد حصاری گماشتیم تعرضات عموئیه برانگیخت و موجب شهادت حاجی عمید محمد در مشهد و آقا محمد مصطفی در ترشیز گردید .

شهادت حاجی عمید محمد نیشابوری

حاجی عمید الحمید (ابا بدیع) از بقیة لیب قلعہ طبرسی والد ماجد آقا بزرگ بدیع شهید سعید سابق الذکر بعد از شرف بارض عکا و استفاده در مخترابی با سواد از سوره الریس و کتاب مستطاب اقدس و اخذ و نقطه عی بی نظیر از طریق اسلامبول عودت بایران کرده کماکان در مشهد خراسان اقامت جست و با ارزو و گنلوئی شهادت برای امر بدیع که در ضمیر داشت رتبه در بامین یار و غیار انداخت و برادر و جواهر که نقیب دینی او زینده پیوسته خیال هلاک او و تصرف خانه و اطا کشی در نظر میگذاشتند وقت عینت شمرده بمختر شیخ محمد تقی مجنودی مجتهد رفته در لباس تجواری برای دین اسلام و در

۱۸۷۳

قرائت شوم کیفیت بسیار که حقیقت زبانی زبانی در عرب و عجم در روزاد شدن و در شرف از جبهه شریفی که مشتند زبانی
 از آنها که همراه میز آریه زده بوده اند که با برهه خیا در آن آمده اند فدوی میگویند که این مسئله را در پیش پادشاه چشم
 عثمان نیاید که معتد به باره عذر انشده در جمع استامبول کرده اند بلکه مستند بزرگ شرف و جلالی با دینی از پیش
 دارد آمد حل مشکل شو و مقصود حاصل گردد با معنی و معنی افندی و بعضی افندی بیانی دیگر مسئله را میان آورده هر یک جدا
 جدا کیفیت را به بیانی بیان کردند خود در این هم بطور حکایت و تمهید در این جهت در میان کرد این
 کیفیت را پادشاه مکالمه نموده از هر طرف موشک در آن نمود تا پادشاه از اطراف کار مطلع شد نظر بنامه شد
 تا آنکه چند روز پیش یک از بابهای عرب زده گفته باید اجازت میگویند زده جمعی از عرب دیدند و از می را که بر پایه
 شدت داشتند گفته جمعی کردند باز هم مشغول بودند همه مصطفی نام را که مرشد در مس بابهای می خواندند با
 دخی گرفته چند زخم زده بر سر بردند جرات و شورش ایام از حضور آمد در این کار بر وجهی بود که مقابله
 حکیمت نه داشتند بر سر ایگان میروند با به است و منت نمیکند از اخذ گرفته بزود که تک و منت است
 بنددانه و غیره بر سر میروند نوعی که ضبطه و نظام از جمله اسکات ایام بر خوانند شورش عظیم در این راه
 که خفاست هم جهت رفع مانع توهمات بیرون آمده گردشی در بازار کرده باز بر سر برگشت آسای یکی با شکر
 دم همراه نشسته منظر بود که از بابیه اجماعی میکنند در این بین پادشاه هم حمله ترسانند که حقیقت اینها
 زیاد است دست باین کار نیاید زدی بخش فراز معتبرین را نگاه داشته باقی را مرضی که است و اظهار
 خوف بفرز اندری که اینها حقیقتشان زیاد است تو رسم شورش بر پا نمود این است در این است که حقیقت
 پادشاه در این تبیید امیر تا بعد هم بچه شود عرض خواهد شد فدوی هم در این خصوص بیخبرند که پادشاه
 اگر تبیید امیر میسر شود در جبهه بیجانی آورده بجای آنها انداخته مقتدر در مصلحت ما هم قناعت باید کنیم یا در
 العسر و العسر هم لازم داریم هر نحو حکم و مشرفانند از استوار عمل میباشیم پیشتر در بغداد باید و غیره باید با هم
 سروکار و عداوت و متنی بیخبرند نه باشند حالا هر طرف مسئله این اوضاع عداوت هم رسانند
 از عدم کفایت ایالت نیز مطمئن و حیرت زده و با هم دشمنی و دشمنی از کارها را خواهند بستند اگر
 نه میرانش هم فترت مفید عظمی بر پا خواهند کرد بسیار هستند از هر جبهه جبهه میباشند است با حال

سال سی و نهم

۱۸۷۲ م

واقعات سال ۱۲۹۴ هجری

جعفری سعادت و شکایت کرده چنین گفتند که برادر ما از خواص اصحاب طاب حسین بشردیه وزارت انصاف
 وی در وقایع فقه ما نذران بود و پسرش آقا بزرگ حاصل بر نیغ بها، آیه بطهران نژاد شده کشته
 گشت اینک خود تازه از عکار مجت نموده بی پرده در ظاهر مردم را به بائیت میخواند و درین ماه رمضان
 که شهر صیام اسلام است روزه ندارد آیا تکلیف حج اسلام نیست که حفظ بریضه دین مبین فرمایند
 و مجتهد زبور بر شفته برخی از طلاب علوم دینی را مامور داشت که تدبیر و تدویر نژاد حاجی راه یافته
 اقرار به بائیت از سانس بشوند و آنان پس از مدتی قبیل خبر آورده شهادت دادند که با جمیع
 اقرار و اعتراف از حاجی شنیدیم و در آن ایام شیخ محمد باقر مجتهد صفه مانی (دین) و
 حاجی میرزا محمود مجتهد بر و جردی برای زیارت روضه رضویه مقیم شدند و او از آن محضیت
 و شهرت حاجی را شنیده بی دست آوردن وسائل قتلش میجوئیدند و مجتهد زبور با آنان هم
 باشی عبد الرحیم مجتهد متفق شدند و از والی خراسان شاهزاده محمد تقی میرزا رکن الدوله
 برادر شاه حبس و قتل را خواستار گشتند و شاهزاده مذکور جوانی حسن البینه بسیط القلب
 ولی ضعیف النفس بود و از جهت قتل تجربه و کفایتش از طرف شاه امور حکومتی بفرمان سلطنت
 از بهایان نامی مشهد سپرده شد شاهزاده ناچار جمعی از نامورین حکومتی را بفرستاد حاجی را در
 خانه اش دستگیر کرده بارکن حکومتی بردند و در خانه میرزا حسن خان فراشباشی حبس داشتند
 و این واقعه در شب بیست و ششم شهر رمضان ۱۲۹۴ اتفاق افتاد و شاهزاده حکمران خود کتل
 و اقدام در قتل حاجی نداشت و اصرار کرد که کلمه انکار بر زبان آورد تا موجب سکوت مجتهدین گردد
 و او اطاعت نمود لاجرم حاجی را در حبس نگهداشته نقل و تسامح کرد و عاقبت مجتهدین مذکور

تجویز کحل در روز سه شنبه چهارم ربیع الاول نه ساعت و سی هفت دقیقه و سی و شش ثانیه از روز گذشته شد.

خصوصاً شیخ صفهانی ملگراف ملکایت شاه نمودند و جواب نگرانی شاه با بنفنون رسید که هرگاه حاجی اقرار بعقیدت برهائیت نکند راه کنند و الا حکم شرع را در باره وی مجری دارند و شاه هزاره برخی از محترمین را و داشت که از جایگی بخواهند به عرف بعقیده نماید و خوشتر است بیرون از اینطریق بقوه اظهار دارد و بلاخره در ابعاد از تجاوز از سی و پنجره که در حبس بسر برد در زند بیت نهم سوالی است مذکور در حالیکه زنجیر در گردش بود از حبس بیرون آوردند و او بشانش و سرور بوده اشعارم در نما میخواند تا بتالار حکومتی وارد شد و در محضر حکمران جمعی که از آنجمله شیخ صفهانی مذکور بود حضور داشتند و مؤتمن اسططنه نیز حاضر بود پس شیخ صفهانی روی بجای می نموده گفت اگر بجای نیستی لعن کن و ادواجایی گفت شیخ تکرار کلام کرد حاجی گفت من بت لعن میکنم کسی را که خدا در سول و انبیاء و ملائکه بر او لعن میکنند شیخ گفت باید اسما لعن کنی حاجی گفت همان است که گفتیم و شیخ پرسید که آیا از اسلام چه امر بدی مشاهده کردی که بپرو و بماند شدی او حاجی عقائد اهل بهار شرح داده اثبات نمود که حقیقت اسلام میباشد و شیخ بجای غضب در شتی گفت این سخنان بیفایده است چاره غیر لعن نیست در اینموقع شاهزاده اهل کان نیز بجای خطاب نموده گفت لعن کن و ادواجایی داده گفت که من گفتم بر چگونه کسی لعن میکنم پس شیخ بجای تغییر بر کن الدوله گفت حاکم شرع منم و قتل او را بتانفون اسلام واجب میدانم و مؤتمن اسططنه و مخالف نموده گفت هیچ امری دشمنی که دلیل بر کفر باشد و موجب قتل کرده از حاجی شنیده و معلوم نشد و شیخ با وی سخنی چند بنوع تشدد و اعتراض گفت و بلاخره رکن الدوله ناچار شده خطاب بجای کرده گفت میخواهم حکم بقصدت هم لعن کن و ادواجایی با گفت مخازید در اینموقع شاهزاده حکمران روی بگماشتگان و نامورین حکومتی نموده شهنشه

بنده

سال سی و پنجم

۱۸۷۲

واقعات سال ۱۲۹۴ هجری

شدید چنین گفت بربید و بربید پس حاجی را ببردن آورده بجایکه محاط بنشان بود و در خیابان سبز بجزیرا
گرفته از اردحام انام محافظت میکردند بمیدان توپخانه که بعد تغییر یافته میدان ارگ شد کشیدند و میدان
مذکور در گرداگرد حجرات متعدد داشت و همچنین در سربازان نیز بسته دوز در سربازان شصت عراد کوب
منصوب و در سمت شمال میدان جایکه بعد از جلوس باغ ملی تاسیس شد حوضی بزرگ داشت و
حاجی را از جلوی حوض گذرانده بسمت جنوب جایکه ایوان چوبی برای باروت کوبی قرار گرفته بود برده
نگاه داشتند و فراتر از آن میر غضبان احاطه کرده و بر جلوی ایوان مذکور پشت بینه نشاندند و
قدری آب برای شرب دادند و در خیمه سکندر بیدار گردیدند و لباسی از خوانی در جایکه کار کوبی بگرداشت
در مقابل منظر باستان و بازار درین موضع و نیز چند بار در طی راه هنگامی که حاجی را بسوی مقتول مذکور میآوردند
برخی از دوستان و اربابش خود را بسوی رسیده اصرار و انجاش می کردند که نین کن و خلاص شو و در آن
نیز از طرف حکمران پیام آورد که نین کن تا از دشوی و او هیچ یک اعتنا نکرد و در اینجا مهابت شهادت
در خیمه علامه و شال کمر و قبایش برگرفت چنانکه فوط از فلق تمکین بر اندامش باقی ماند و شانه بایش را
محکم بست و خنجر از کمر کشیده جلوهش برید و جلقوم برید و اشرا روی سنگ مرمری نهادند و مردم
تیماشای آن تاجر محترم متقی هشتاد و پنج ساله مقتول فوج فوج شتافتند و در خیابان و فراتر از آن علامه
انام همی از جانفشانی و قوت قبضش سخن رانده گفتند شگفت در اینجه از سال کبر و بیم و خطر خند
خون از عرقش جاری شد که زمین بیابشت ایگانه جسدش انبوهی از اشرا با دهن و جنای بسیار
در کوچه و بازار گردانده پس در غالی نه قرب حمام شاه مقابل مسجد سینهها گنه اشتند که بستگان

تاریخ شهادت حاجی عبدالمجید (باب بیع) از قبیل زندی در سال ۱۲۹۵ شش ماه قبل از شهادت شیخ کاظم طالقانی در
که عنقریب مینگاریم آورد و صاحب اقبال و انا را حاجی خراسان از میرین و غیر هم در سال ۱۲۹۵ شش ماه و هم عنقریب
من عهد من پیش

واقعات سال ۱۲۹۴ هـ ق

۱۲۹۷

برده دفن نمایند ولی دختر و شوهر و خرنش آقا سید ابو محمد طیف از اهل بعل گرفته بدر مسجد زور نشسته نگریزند
 آهسته گریزند و جرت بمادرت بکنن و دفن نکردند چه با آنکه هنوز پایی اند اول شب نگذشت و همرا
 دیوانا ربک بود و قطرات بران نیز جارید گردی از کوه کان مجتمع بوده سنگ میزدند و مخالفت
 میکردند و از آنجا اجبای مشهد که در گوشه مجمع و متضج منظر وقوع شهادت بودند بهینکه خبر شنیدند
 از آنجا آن آقا عزیزانه جذاب از آل اسرائیل جدید الاسلام تربت که در اسلامبول عین عودت
 حاجی از سفر عکا بواسطه وی در زمره اهل بهاد و اهل شد حسب شورت اجباب برنی اگر او پیش
 دزدان جوان زوجه حاجی زوجه از واقعه آگهی داد و متفقا شنافتند تا در دوازده عید گاه بسته نشدند
 جدر اینجای بلده برده بودی رباط با با قدرت معانی کار و اسرا در سردابی دفن نمودند و چون
 خبر شهادت حاجی بخبر ابری در عکا معروف شد صورت زیارتی در حق وی صادر فرمودند .

آغاز اقبال بیرویان ایران تا این امر

گرچه نویسنده در بخشهای سابق اشاره کردم در بخش مباحی مضمنا اینگونه بر می آید از احاد بیرویان ایران
 امثال حکیم شیخ طرانی و طایب الیاهو و پیرش ملا البعاز از اهل بهدنها و حاجی الیاهو از اهل کاشان
 قبل از مقبل و با من من با بر بدیع شدند ولی آغاز توجه و حرکت ملت بیرو ایران با این امر در سال ۱۲۹۴
 اتفاق افتاد و موجری از علت و کیفیت قضیه این است که قوم مذکور از ابتدا مسلمانان ایرانیان تا
 ایام طلوع و انتشار امر بدیع پیوسته دستخوش تعرض و تعدی مسلمانان بوده در کمال قلت
 و حقارت میزیستند جان و مال و عرض و اعتبارشان همیشه در خطر بوده بهمانه مای تنوعه
 از ایشان میگشتند و امواتشان را بنیای میبردند و مندا آنک مسلمانان شرعاً بمانعی از دردم
 و دینار بقول حق بگایه از ایشان میگرفتند و تمامت احادشانرا از کبیر و صیغره و کبیر و انات

در

سال سی و پنجم^{۲۳۵}

۱۸۷۲

واقعات سال ۱۲۹۴ هجری قمری

و کلیه اشیا متعلقه بانرا بحسب عید و غالباً غیر قابل نظیر دانسته از معاشرت و اختلاط با ایشان
احترار میکردند بنوعی که احدی از ایشان جرئت و جرات نداشت در حال طوبت با اشیا متعلقه بایشان
استقامت داشتند و برای نشانه بایستی و خنده کننده در حیثی لباسشان پشته و نوار برآستین
و عمارات رفیع ساختند و در بسیاری از بلاد ایران از جهت شدت تعصب اهل سکونت نموتستند
و در بلادیکه استقرار جستند ناچار در ارتزاق و کشف محال فرار یافته محله بنام محله بودند در غایت حقارت
و طعیدی تائیس کردند و برای استمداد از یکدیگر در مواقع حملات سلیمین جدران خانه بارها بکوب
کرده بیکدیگر راه دادند با جمله از مسلمانان انتظاری جز شر و ضرر ندانستند و بالعکس آنان نیز
نسبت بمسلمانان بهین احوال بوده اگر دست میافتند مقابله بمثل میبویزند و مسلمانان و اشیا
متعلقه ایشان مخصوصاً ذبائح و ماست و پیرشان را بحسب مبدانستند و در همدان که یکی از
بزرگترین مراکز اجتماع بود و مقبره استرمد خای مشهور در آنجا است در سنین اخیر بعضی از
بود بدست مسلمانان مقتول شده اموالی را که با تلاش و مساک مخصوص خود گرد آورده
بیاد غارت رفت و در غالب بلاد ایران خصوصاً در خاک خراسان عده بسیاری از ایشان
بالاجبار خوف و طمعاً مسلمان شده نام جدید الاسلام برایشان بماند و با جمله با چنین احوال
چون در همدان بارجی از محترمین اینطائفه تضاده معاشرت یافتند و ایشان را بری و عربی
از اخلاق مسلمانان و نیز ندین و مستحق و عارف بر روز و اسرار کتب مقدسه خود مشاهده کردند
و سجایا و مزایا محبت بن المللی و بشر دوستی و حقوق مساویه عمومی و لطف کلام و حسن معاشرت
و اختلاط و امتزاجشان را نگرینستند و عقائد معتدله آنانرا مشاهده کردند بصدور کتب و کتب
از این بدین برآمده از موافق مواجید و بشارت کتب و کتب مقدسه لاجرم تصدیق نموده

سال سی و پنجم

۱۸۷۷

واقعات سال ۱۲۹۹ هجری

ایمان آوردند تخت حکیم آقا جان از اهلها و فضیله قوم با آقا محمد باقر زانی تا بجز از اجنبی ساکنان بلده تصادف
ملاقات و معاشرت و اطلاع از این امر یافت آنگاه پسر خاش حاجی رحیم حبیب مشهور بطنف برخواست
و بهر دو ایمان آوردند سپس پسر خاله حاجی رحیم که آقا حسین نام داشت فائز نامان شد و چنانکه در بخش لاحق
بتفصیل بیجا بیایم بانه ایات ایشان و غیرهم مندرجا در بیان جمعیت کثیره از آل امیر انیل در این مملکت
داخل شده و الواج کثیره از نام این خطاب بانان صادر گردید

ارتقاء عظمت اهل طلوع حریت و رخا در عکا

گرچه سلطان عبدحمید در آغاز خلوس بر سلطنت از جهت اختلافات دول اروپا و طغیان اجواب
و گردنفراران و انقلاباتی که در مملکت عثمانیه بودیم و اضطراب عظیم داشت نسبت بمقام نفوذ اهل
ملاحظه و حساسیت میکرد و یکی از محارم مخصوص خود را به عکا فرستاده دستور داد که در بلاد عثمانیه و قایم
اتباع اندوخت تبلیغ بهائی نمودند و در مقابل تنهه شد که از هر کس هر جا شکایت در میان
رسد تحقیق و تفتیش آنرا از محض اهل طبعه و با قوال معاندین و مغرضین اکتفا نماید و از این رو تبلیغ
امر را جمال اهل در مملکت عثمانیه منع فرمودند و بجز محدودی از مخلصین حکیم و داناکه با رعایت مقتضای
و مصالح حاضره مسائل و مقاصد انجمنی که در جور بود بیان میکردند احدی را اجازت تبلیغ در
ندادند و در مواضعی که در عکا و حدود سوریه اختلافات داخلی مملکت رخ میداد و با نام طغیان و
عصیان از قبیل و عشائر و یا سپاهیان بلند میشد غضن اعظم بقوت بیان و نمود و عظمت
شخصیه و تدابیر عظیمه خود حل و عقد مسائل نموده رفع مشکلات میسر بودند و چنانچه نگاشتم مصروف
متصرف عکا این عبارت در مجالس و محافل تکرار نمود که لازم نیست ترموی باشند و هر جا جو انداخته
بروند و چون نه سال و نه نوزده تمام در سنین هجریه از آغاز ورود عکا گذشت که در آن اول است

عکا

سال سی و هشتم

واقعات سال ۱۲۹۵ هـ ق

۱۸
 حال ابی از قلعه عکا خارج نشده با همه علاقه که بمناظر طبیقیه و سبزه و گل و آب جاری و چاروا
 حتی نظر بر سبزه بند خستند منتهی سابق الذکر عکا که در آغاز معاند بود و در انجام از مخلصین شد حب
 پذیر و دستور عظمی بمحض ابی منول یافت و در نشان را گرفته قسم داد که وقتی از عکا بیرون
 آمده بتفریح بانع قدم نهند و جمال ابی قبول نموده فرمودند ای منتهی محترم چگونه از قلعه بیرون آیم مادر ایجا
 بحکم دولت مجوسیم منتهی بنوع تعجب و انکار عرض کرد که کی و چگونه شمارا حمیس تواند کرد و چند
 امر را نمود تا منول و نامولش را قبول فرموده در کرده سوار شده بمنتصرف و منتهی بانع و همچنین که
 عظمی در خارج عکا خرید و در مدت دو سال بانواع اشجار و اورد آراسته قیما کردند قدم گذا

منظومه ششوی میل زندی در وصف خروج موبک جمال ابی از زندان عکا

نیم صبح آمد غنیمت امیر	که دعاش خواب ناز برین	بمیدانیک استوار صبح روشن	خدا مان شاه گل او طرفین
بدوش میدان در غنیمت ساری	تو ای میل جهان در خواب ناز	و نون ساز و جا آورده گانه	شوا نند ذکر محراب بجان
که ز اول شهنشاه فریدت	برای ذکر و حش آفریت	بیایار کف گمر خانه	مرین کن بنام دوست نامه
بهره نیم صبح گاهی	بده پیغام گامی بنوع ناهی	هزاران شکر خیمت گشت روشن	از آن گل کردی آن خیمت روشن
اگر چه انتظار می کشیدی	بخدمت که بر شلک سیدی	چه ده عکا بانسلطان اجمال	بسر آید ده دود زور و نه سنا
سه الف در صد و یکم زود چون	بکاشا شاه ابی نامه مسجون	صبح روشن یوم لعه لیا	جبال شیر نوزد و کجالی
بروز سجده از راه خورداد	ز یک مشرق کبریا دو خور زاد	بروز کاف و وال از جیم اول	ازین سال طرز آن یار اول
رضون بیت مویس بشد	هو او ابی زبان دیوار دود	چه عظمی آن نوحه که کجوا	مقام شاه در کرده است
حال ته ابی شد بدانه	منور از خورشید اهل خانه	علی اکبر حسین را که موعود	بید افتاد و سر بر پیش بود
حسین از طرف باد الد و جد	ابی بر آن علی کبر نواز	که ای نایب با جایی تو بودم	که سر بر مقدم شهنشاه بودم
غرضن ماصد غنیمت شاه بادل	شدار از خانه بر کرده نازل	چه در کرده آن جابان کلین	پرز بهجت سوات برین شد
برآمد از همه ذرات عالم	مدای شوق گامی سلطان عظم	بخدمت که عهد سخن سر شد	ادان شادی دفع و طفر شد

و این بسبب شد که بعد از آن ایامی بقیع مرزعه و باغ چمنین و قصر خودی برای تفریح خیمه افراشته شدند و مذاکرات در مابین جستان رفیع قله حکما بشکست و اراضی مواحل دریا بقدم امیرین گشت و بار بار نیز بخیاض رفته در کوه کرمل و دیر نزل و مساحتی استراحت نمودند و لوجی مشاعل خشک بات و نبات بعیله بکوه کرمل صد دریافت و حاکم مذکور بکلمات معاذین ابداً اعتنا نمیکرد و مکرراً در مجلس گفت عجب است که اهدی از ابرایمان در طویل مدت توقیفشان در این ملکت هرگز نرزد حکمرانان بیگنا نیامدند و چون از حکومت عکا انتقال بسکومت طرابلس یافت پیوسته مکاتیب مخصوصه ایشان بجزر امیر رسید و بر یک از اجناله می افتاد و اتفاقات ابراز محبت که اشتیاقی نمود و اخبار کوه

چنان بر کس تکیه نشستی	که پشت پادشاهان در استی	پس آنکه شد باغ شاه اقد	بگردیده سوار چمنین اکر
پس آنکه شد در چمن اوزق	بگردیده در آن چون اوزق	که گردیده بصد عالم طرب	روانده شد باسم امیر امیر
روانده در امش خصل عظیم	روانده در پیشش جمله خادوم	کنیم آنکه بر دهن سواره	روانده بصد شرف یک کوزه
شده گردیده با آن عظیم	ز در خانه برین و قصابی خرم	با عشق صورت آنم ندازد	که بر مامون علم ذات خدای
هر آنکس رسید آن بزم گزین	فدا و از سکر او مرست خدای	بچشم آنکه علم بحر خمیده	جالی امیر ابیرون در دیده
لبش از خود شد بیگانه	چو گلی از در بزم آمد و گفت	که در بزم بر سر شد قله اکر	شاد حکما بود شده در اکر
بدر آمد و به جوی ای	مشقار آمد بر دور و میسای	شده اندم خصل عظیم را بر خدای	بگردیده بصد ملاقات خدای
چند شده بر هر چو خندش و با بر	ز بر خستش بر این شمس فرید	بهر این بود شکر خود خدای	شاد بود خود با بر زبان اند
چون با این خدای خدای	در اندم شاه را کرد چشم چو بود	جالی امیر بجز در پیش فرود	بپیش این خدای خدای
و چون امیر ز مجد کرد کاری	خادو بجز را کرده سوار می	هان نوشی که شرف در آن	چند خاکستری که گردیده در آن
ببا رواج عظیم شده مادی	که ایگون بر مکان شاد ز شاد	باز شرف چه در اوج خمین	روان با صبر جان خدای خمین
هم در در شده با آن شاکر	با تقیم بالبتیله ذاکر	در آرد هشت در آن بزم	چند خادو می اندر بزم
که آن خلعت بر خود عظیم	که است آفاق را مقصود ام	دین گردیده سلطان اکر	که مانع خام اندر مرد است

میکند

سال سی و هشتم

واقعات سال ۱۲۹۵ هجری قمری

۱۸م

در ایران و عراق و مصر و هند و قفقاز توسط مسافران زائرین و الواج و مکاتیب انتشار یافته اجبار از فرج و امید بالیدند و ناصرالدین شاه و عده از دربار پایش که از آرزوی دیدار هلاک اند پادشاه و تائیس اوضاع مدینه آنجا در وطن خود بسبب و قرار شدند دست از تعرض با نیکی لطف کشیدند ولی مغربین از مجتهدین باستماع اخبار و مشاهدۀ آثار باغایت بعضی کسین برآوردند و از غم و الم همی نالیدند چه که دسترس بر گزافه شدند و لاجرم بقصد هلاک اجبار خالیدند

به شجرستان و زمین	همی باطن که آمدش در این	چندان با شوکت اندر یاری خوار	گدشی از گزاف تل خوار
از آن تل مرتفع شد با یک نمید	که بگر بوم بسططن بخرید	نوحه ز نایبده تل خوارم	ولی در دیده این خلق خوارم
با یک نظر ز من کن منع خوار	مرا بخش از سخاوت افخاری	شهنش فرمود گای تل شاه جبار	ز انده جز آن آزاد بخش
چنان سارم محل افخارت	که هر گلی رحید باشد زخار	بین زوال آن کر تله خوار	چه دره در بودی شمس خوار
که بستان آبی شد نمودار	بر آمد نغمه از انوار استیجا	کدات کبر با آمد بشارت	بصد نور و خیا آمد بشارت
چه حوران تصور اینر شنیدند	ز خوشحالی ز سر بجز در بند	دیدند از چیا با نهانها دغا	بحوران جان مادی
که ای عشاق بار آمد بشارت	دلارام دیدار آمد بشارت	ودان کرده ابی چه ستانی	که تا ساکن اندر باستان
معارف با طلوع شمس اشراف	ز کوه تپه بدون شد مهر افقا	ولی چون باغ این خورشید را	ز غیرت ددی نور شنید پوشید
که با اشراق خورشید عظم	نیم جهان مهر ماه عالم	بسم خود شه ابی پرستان	تم بنده با هجت سبمان
گروه قدس بر پایش خوارند	بشکرانه زبانه برگشادند	که شکر ابد دست بر فضل زحنا	که در این باغ خوش دیدیم قبا
جان گویم که در آن صیقلها	چه واقع گشت در باغ آبی	بیان آن بود با خادم شه	که بود عرق بحرلی مسح شه
که او در بدن و من در شنید	شنیدن کی بود مانند دیدن	شنیدم شاگه آن بجز زخا	ز بستان شه بسوی تل خوار
شهنشاه قدم بر تل قدم زد	عمدهای قدم بر آن قدم زد	بگفت ای تل قدس این آوا	شرف باشد بهفت آسمان
ترا اول تل قدس بر شامی	که زر جل بها با هجت می	از این آبر سموات افخارت	جهله جمله بهیت جاک راست
اقل کو بها بودی تو چون طور	کنون گیش چنان در در شه	که مقصود هزاران کوه قافی	گردی حتی پرستان در مکانی
آسی شکر گاین ایام دیدیم	جانرا چنین بر کام دیدیم	بباغت با همه انوار دیدیم	روز دست باغ را کله از دیدیم

سال سی و هفتم

واقعات سال ۱۲۹۶ هـ ق

۱۸م

فتنه اصفهان و شهادت ملا کاظم

ملا کاظم نام از ارباب عظام و مراجع حکام شرعیه اسلامیه در قریه طائوفه تابعه شهر اصفهان در محبت و ایمان
 بدین نریست و حقیقی را هدایت باین امر نمود و معتقدین و معاندین خصوصاً شیخ محمد باقر مجتهد اصفهانی و سایر
 سابق الذکر پیوسته در صدد او برآمد و برای برکنار او و اشلش همی کوشید تا درین سال سید حسین
 مجتهد قرینه که رقابت و عداوت با ملا کاظم داشت برای آنکه در مجلسی باهم مناظره علیه کرده مغلوب
 نخل شد امالی قریه را بصدقیت با وی بشوراند تا هجوم آوردند و ملا کاظم را با چهار رزاده اش سید آقا جان
 که از علمای معتقدین محمل بود در اسوئه خالو مومنین باین امر گشت دستگیر کرده با اصفهان بردند و در اثر غوغا
 و ضوضاء و ناخوشی در اصفهان نیز تخریک شیخ محمد باقر دست و پسرش شیخ محمد تقی فزنی (ابن ابی
 شورش شد و حاجی محمد یاشم و چند تن دیگر از احباب را گرفتار نمودند و چون ملا کاظم رسید آقا جان
 بدار بنگر که حاضر کردند شیخ محمد باقر و شیخ محمد تقی متفقاً بکنار آن شاهزاده مسعود میرزا ظل السلطان
 حاضر شدند و ملا کاظم را ظلمیده مکالمه و تامل و جواب کردند و او حضرت میرزا کاظم را بنام قائم معبود
 و جلال امی را بعنوان رحمت حسینی یاد کرده اظهار احترام بر ایالی با امر بدین معنی نمود و باجموع مجتهدین
 فزنی بر کفر و قتل او دادند و ظل السلطان بنیت کسر نفوذ مجتهد مذکور سعی بسیار کرد و تبری کرده تلاش
 خلاصی شود و آنان اصرار در سرعت قتل و تلاش کردند و او خود نیز شهادت شهادت و شهادت شد
 و نسبت ظل السلطان ویرا تسلیم میر غضب کرده و امر روی همراه نفرستاد تا شاید تبری کند و تلاش

شب بیست و نهم شنبه شریف اول پس از گذشتن سه ساعت و پانزده دقیقه در خانه از شب تا صبح بماند و ظهر الدین شریف
 زود شب سنج شهر مذکور بفرماند باز در طران خارج شد و در ایام غیبت نیابت خود را پسرش کاظم میرزا آقا تا نائب السلطنه
 ایرکسر و آنگدار کرد و بعد از سفر دستیه آلمان فرانسسه و اطربش بر حمت کرده در شهر شبان وارد طران گردید .

ولی

سال سی و هشتم

واقعات سال ۱۲۹۶ هجری

۱۸ جم

ولی ارباب ذریعہ شتابان بمقتل رفت چنانکہ قاتل برجم از حال وی در تعجب و حیرت شد و چون
بمیدان شاه در بالای سکونی کہ در آن قابوق بر پا بود جیای خدا نمودند عمامه بردا و لباده
و شال کرد و قبائش را کتفه تا نموده برای میر غضب گماشت و آماده شهادت نشست
و میر غضب سرش را برید و جسدش را بنفکند و ابنوه اخلاط انام هجوم هجوم برده است
مطروح تاخته بطرفه همین اعضا بشرا از یکدیگر جدا ساختند و بعضی اعضا را بردند و بعضی را
نفت و آتش زدند و بالآخره استخوانها و آنچه از جسد بر جای ماند در خرابه نیکه معرفت نیکه
بکناش است انداخته دیواری را بر آنها انگیزه موقوفه و مخفی کردند و شیخ محمد باقر مجتهد که
اعزاز داشت کہ سید آقا جان را نیز نقل آوردند ولی حکمران فرزند دستگیر چوب سبازده
بر دو گوشش آریند و در بیوی چهار کرده بازار را گردانند آنگاه بنجب آید کہ جمع اجاب بود
کشیده در معابر و مظاہر انام نشان داده را کردند و این واقعه در بیستم صفر سال ۱۲۹۶
واقع شد و در اثر غمته و واقعه مذکورہ اجباری چنین فیما بین امالی صفتیان مشتہار و مشتہار
بافت کہ ظل السلطان عزم بر قتل تمام و نفی و تبصیر و بغای اموال این مظالمه دارد و چون
آحاد اجباریشان شد اجبار را نیز آقا میرزا محمد حسین و آقا میرزا محمد حسن (سلطان شہیدا
و مجرب الشہداد) کہ از تجار و سادات متمول و منظم و علمدار امر بدین در آن خود بودند تعالی کردند
ایشان ہی زد نمودند و عاقبت الامر توسط آقا محمد باقر مدرس شیرازی کہ از علماء و محترمین
دبیر الرزبه شاهزادہ حکمران و محب این امر بود بدین مضمون نزد شاهزادہ پیام کردند کہ امالی
بلد از این اعمال حکومت منحوس و مضطرب اند و اراعضاء دائرہ حکومت بعضی اجبار
کشیده میشود بنا علیہذا اگر شاهزادہ بیستم است کہ جمعی از کسب دفتر را دستگیر کرده

سال سی و هشتم
۲۴۲

واقعات سال ۱۲۹۶ ق

۱۸

اموالی زهید از ایشان گرد آورد اینک با یکبار آنچه مطلوبت بقدم بنایم تا بندگان خدا در امن و امان غنوه
و خیال شاهزاده نیرزجت و آسوده باشد و ظل سلطان چون پیام بشیند جواب داد که شریات مذکوره کوب
صرف است و ابد ابد بیکران تفرض نمیشود و فی الحال حکم نمود تا تنی از ارارزل اصفهان را که قطعه از گوشت
جسد ملاکاطم شریعت را بر ریسما فی آنچه همه روزه بر درب و کان خویش میافروخت دستگیر کردند
و گوشش بر درب قیصریه پنج کوب نمودند و یکشنبه روزه تمام بر بها محال بدشتند آنگاه را نمودند
و بدین طریق همه شریات و خطرات در اصفهان قدیمی سکون و آرام یافت

شهادت آقا میرزا محمد حسن سلطان الشهداء و آقا میرزا محمد حسین محبوب الشهداء و مشقات احتیای اصفهان

سی و سه روز بعد از شهادت ملاکاطم فاجعه شهادت انجمن معین یعنی آقا میرزا محمد حسن آقا
میرزا محمد حسین در اصفهان واقع شد و مجلی از مفصلی آن واقعه چنین است که انجمن مذکور پسران آقا
میرزا ابراهیم نهری و از اجداد سادات محترم و تجار معظم ایران بودند و در بخشهای سابق شرح اول
این فاجعه جلیله و مقام آن دو برادر آورده زود بخوش لایحه مفصلاً بنگاریم و با همه شماره که در اینجا
با مریدان داشتند درایت ابی را در اصفهان برافراشتند عالی کمال اعتنان و تعلق بابیان اظهار
نیکرند و امور ملکی میرزا محمد حسین امام جمعه بدست آقا میرزا محمد حسن سپرده بود و نهایت اهتمام
تجلیل امام و در جمع مثل امور نگهش نمود ولی بالاخره امام مبلغ بیجده هزار تومان مدیون او شد
و چون دین ثابت و معلوم بوده تخلف از او نمیتوانست پس از او شده مذکوره ملاکاطم که او را
اصفهان استعدادی برای اجراء اغراض حاصل کرد بقصد جان آن دو برادر و تخلف از دولت
افتاد شیخ محمد باقر مجتهد مذکور که پیوسته آرزوی هلاک ایشان را در قلب داشت و از حاجت امام

خوانده کار در تکرار کفر و خوار که کعبه مهر ظهور کرد اول رحمت آمدت می مروض در دست دلفا زهم از
 بابت خرد و در عتد رفایدت با جلد و نماند حضرت با پیه خدایم که در بر منته حدت که در مروض
 دوستی و خدایم که کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد
 کت که این سینه کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد
 شکر خدا در جانش کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد
 ولادت نیند و هم غلم طریقت اول مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد
 نوقتیت صبح اول در سر آفرینیم کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد
 در هم که در سینه کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد
 زین که در سینه کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد
 این مدد که در سینه کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد
 خاطر ما بر کف انفا در دست مسلم منور در جنت بودم از اوزان کردن هم در سینه کعبه مهر ظهور کرد
 نشوونده و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد
 و هرگاه رسته اجتماع آنها افتراق بهم زین عاقبتی عاریت خواننده که در سینه کعبه مهر ظهور کرد
 که این صبر نغز را بر کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد
 بنانه با زنجیر که در سینه کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد
 سیدانند حکیم در سینه کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد
 و سیدانند حکیم در سینه کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد

حضرت مهر ظهور بر این کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد و کعبه مهر ظهور کرد
 محمد مهر (عده نغز در سینه)

سال سی و هفتم

واقعات سال ۱۲۹۶ هـ ق

۲۱۸

جمعه موعظه میگردید و موقع انقضای دیده فرصت از دست نداد و بواسطه میرزا یحییان
مشهور بنائب المصداق از روز امام که بپوشیده نقشه فعل میرزا محمد حسین و قیام رحای او و تعرف
در اهلاک امام در حیرت و در این هنگام بعد از اجراء اغراض مکتوبه برآمد با امام متفق شد و شایسته
ظلم السلطان حکمران را نیز بطمع قبض نعود و اموال اشید مظلوم و تعرض و تطاول آحاد بنطاقه
با خود موافق کرد و اخبار دستیارانکه نویسنده مصداق و فروع یافت و در ابتدا امام محمد دست
بکار شد و چون در روز بیستم ربیع الاول که عید مولد الهی و یوم مفرد و موعود بود آقا میرزا حسین نام را
کاهش آقا میرزا اسمعیل بدیدار امام فرستاد در آنحضرت جمعیت همانند گرفته شد و در حاشیای بنام دین
و عقیدت و غیر تکفیرشان کرده حکم بطهر طرف جایشان داد و بخدمت و گماشتگان خلاط خود پیر
بر دروازه ششم و لطمه دار حکومت کشیدند و آقا میرزا محمد حسن از ماجری آگاه شد و خانه آقا محمد باقر
مدرس است از توجهش برآه حکمران پناه برد و مدرّس بجایت و وقایع وی قیام کرد ولی
امام آگاهی یافته جمعی را پی دستگیری سید مظلوم بخانه مدرّس فرستاد و مدرّس جوابهای
شده گفته بپاهای سخت با علم رساند و امام واقعه را بظلم السلطان خبر رساند و شاهزاده
با حکمران جمعی از علما و خلاط دولتی در قیام در بیان و حاجت عاقبت مدرّس فرستاد
خلاطان دور خانه آقا محمد باقر را فرا گرفتند و قیام را باو دادند تا مطالعه نمود و ناچار شده در
نهایت اگر سید مظلوم را سلیم داد و خلاطان او را باطیش و جبر دار حکومت نزد اخوانش
بردند و حکمران هر سه را نزد خود خواسته اجلاس کرد و زبان بکلمات ناستوده نسبت
بمصدردرگزار میآورد و آقا میرزا محمد حسن متأثر شده در جواب گفت این سخنان نامهربان
و نارواست و اگر آنچه بر ما معلوم گشت بر شاهزاده نیز مشکوف شود هرگز گفتاری بدین لحاظ

سال سی و پنجم ۲۴۴

واقعات سال ۱۲۹۶ هـ ق

۱۸ م

بربان نیارد و حکمران از مقاومت دی در غضب شد اصرار کرد که باید تبری و لعن کنید و آقا
 برزخا محسن همی بنوع لطف و طامیت دفاع نمود و با ناخره شاهزاده با دست خود لطمه و بجه
 بر صورتش زد و حکم داد تا هر سه را مجسم بردند و با ذیت و جفا گرفتند و از وقوع واقعه مذکور
 عموم اجاب اصفهان مضطرب و پریشان حال شده بخمال مهاجرت و فرار افتادند و از آنسو
 شاهزاده و امام (بلا مانع باشد نفوذ و اموال سادات مظلوم برداشتند شاهزاده با جبار حواله
 تلگرافی مبلغ ده هزار تومان بعنوان حاجی میرزا بزرگ افغان شیراز ایشان گرفته مبلغ مذکور را
 وصول نمود و افغان از قضایا مطلع شده بتجار پارس هندوستان که با آن سادات طرف تجارت
 بودند خبر داد و آنان بفرمان فرانس هندوستان متظام شدند ^{بخط} بجزایرت مالی خود حمایت خواستند
 و فرمانفرما شاه در باب حفظ سادات تلگراف کرد و شاه بطل السلطان تلگراف نمود ولی او
 تلگراف شاه را مخفی داشته سرعت اقدام بقبول کرد و بعد ابشاه اظهار داشت که تلگراف
 پس از قتلش رسید و نیز جمعی از تجار اصفهان که با ایشان دوست بودند تلگراف شاه کرده
 که با سادات مذکور معاملات تجاری داریم و خطر بصیغ اموال ما پیش است ولی شاهزاده
 حکمران آنان را دستگیر کرده مجسم کشیده اجراء نمود تا سنده بتفریح محاسبه خود نوشتند و نیز تکمیل و بنجاه
 شتر متعلق بمجوسین را ضبط کرده داغ نشانه مالکیت خود بناده نفوذ کثیره که از ایشان نزد صرافان
 بود اصد و جمع نمود و امام جمعه نیز گماشتگان خود را برای غارت اموال مظلومان مجوس فرستاد
 و طالبین بنجانه ایشان رنجته زمان و اطفال را در یک جا جمع و احاطه نمودند آنگاه تجسس اشباه
 و اموال برداشتند و آنچه یافتند و خواستند بردند و با بجه مظلومین مذکور را مفت روز در مجسم
 نگه داشتند و جور و جفا نمودند و پس از فراغ از امور مذکوره در روز پنجم امام جمعه شیخ محمد باقر
 یازده صحت و سی و نه نفوذ از شب جمعه بیت و پنجم ربیع الاول گشته بخبر محمد باقر

۱۸

سال سی و هشتم ۲۴۵

واقعات سال ۱۲۹۶ هـ ق

۱۸

سازمجتهدین اصفهان از فرزندان حکمران مجتمع کردند و حکم قتل سیدین حسین معلوم را نوشته مهر در مضاء نمودند و امام جمعه نزد شاهزاده تقدمه و انترام هر نوع مسئولیت و نیویبه و اعزیه کرد و بسین ستر حکمران درها خیالی که مجتهدین مذکور در محضرش نشسته منتظر بودند در جم خوزیر با تبع سیدین بر زمان رفت سخت آن میرزا محمد حسن انگاه آن میرزا محمد حسین را سرسیرید و این واقعه در ساعتی قبل از زوال یوم دو شنبه ۲۳ بیع الاول سال ۱۲۹۶ واقع شد انگاه برود جسد را در میان بر پامال بستند از زندان بردن آورده گشتن کسان میدان شاه انداختند و اجسادنا عزوب آرزو در میدان مذکور مطرد بوده مردم بتاشاهی رفتند و برخی (بگراستند سپس بازارچه جنب مدرسه چهارباغ برده محفوظ بدشتند و در خلعت شب تنی از زکرات آن آن محمد باقر نام با جمعی از فرزانان حکومتی دو جسد را در جنب بقعه امام زاده باقر مستشور داده داده کفن کردند و قریب سحر بقبرستان تحت ذلاد رسانیدند و در آن حال که با محال عملت خوف از تعرض شیخ باقر مجتهد و غیره مخفی میگردد دو قبر همیاد آماده بزر خاک نمایان شد و اجساد را در آنجا مدفون ساختند در این واقعه از اجنای اصفهان بر که برای نمود خطر دید و میخواست که شهر خارج شود غم مهاجرت نمود و تغییر ماسی لغرد نهایت بیم دست باط لودن بیرون رفتند و از جمله حاجی عبدالحسین سوار بر الاغ خارج شدند از خطر محفوظ ماند در این راه ششت سر ما و غیره بنسیدند و نامدی حکمران و مجتهدین در کفیشان بودند شاهزاده حکمران مادر زن میرزا محمد شهید را که از نسوان حبلیه شهره انطافه بود در فرج او اوش را نیز در بخش سوم آوردیم طلبیده مطلوبه با اتفاق مراد شش نزد وی حاضر شد پس سوالات و تقریباتی چند نسبت باین امر نمود و پاسخ متین و لطیف مدافعه شنید و بخشش آمده با دست و پای خود شست و لگد بسیار و کمره نوحیت در فاجعات مذکوره آجا و بهائیان در بلاد ایران سخت مضر و منیر ما خوف حیا کله

فاضل قاینی که آن هنگام دیرزاد بود حسب ثبوت با بعضی از اجاب بطهران رفته قصد نمود که بدول منوطه
 اردو با تظلم نماید و باین عزم را بسیار تیزتر شد و در آنجا لوصی برای وی با همضمون رسید که اجاب باید
 تاسی بمرکز امر کنند و صبر را پیشه کرده امروز را بخت و اگدا بند لاجرم فاضل منصرف شد و نیز واقعات مذکوره
 که مشون از استقامت و مظلومیت آند سیه حبیل القدر و از قنات و عداوت ۲ زره در لیا
 حکمران و مجتهدین مزبور بود تا اثرات بسیار شدید در ارض مقدس عکا نمود چنانکه از مطالعه در صورت
 زیارات و آثار و الواح کثیر که در شان شهیدین مذکور و کلمات شیده که در حق قاینی مزبور صدق
 یافت واضح در روشن میگردد از آنجمله لوح ابرمان است که در روز سی و هشتم شهادت آن بطهران
 پس از اجاب بنویسند زینا نوشته شده به یک در پاکاتی علیحده گذاشته یکی را برای شیخ محمد
 دیگر را برای امام جمعه بایست فرستادند و از بیانات صادره در لوح مذکور خطاباً بشیخ این است
 قوله الایه انصف یا لله یا ای برهان اسدک علماء البهود و افوا به علی الروح
 اذانی بالحق و بانی حجه انکوا الضریبون و علماء الأصنام اذانی محمد رسول الله
 بکتاب حکم بین الحق و الباطل بعد اصابه بنوره ظلمات الارض و انجذب قلوب
 العارفين و انک اسدک الیوم بما اسدک به علماء الجهل فی ذان العصر
 شهد بذالك مالک مصر الفضل فیهذا التجن العظیم انک افذبت بهم نبل ^{سختنهم}
 فی الظلم و ظننت انک نصرت الدین و دعت عن شرعیه الله العلم المحکم و نصه
 الحق یوح من ظلمک للناموس الاکبر و یصح شرعیه الحق بها سرت نعمات
 العدل علی من فی السموات و الارضین الی قوله الاعلی و اعلم ثم ایضاً انا
 فی اول یوم فیه ارفع صریر القلم الاعلی بین الارض و السماء انفضنا ارواحنا

و اجابنا

سال سی و پنجم ۲۴۷

م ۱۸

واقعات سال ۱۲۹۶ هجری

واجسادنا و ابناءنا و اموالنا فی سبیل الله العلی العظیم و شکرنا لک بن اهل
الانثاء و الملا الاعلی فیهد بذلك ما ورد علینا فی هذا الصراط المستقیم
الی قوله الاعلی یا عاقل لا یظن بفرک و اقدارک مثلک کمثل بقیة اثر الشمس
علی رؤس الجبال سوف یدرکها الزوال من یدی الله العلی المعالی فداخذ
عزک و عز امثالک و هذا ما حکم به من عنده ام الالواح و در خطاب با امام جمعیه
مسجده است یا فلی الاعلی اذکر الرقشاء التي یظلمها ناحیة الاشیاء
و اذ لعدت فرائض الاولیاء كذلك با مرک مالک الاشیاء فی هذا لتقام لجموع
الی قوله ان اسی الضعیفی یا ایتهما الرقشاء با یجرهم لذغت ابنا الرسول و یضرب

چون رب یضربک و کما یضرب من یتوفی و یضرب الله من یشاء و یتوفی من یشاء و یتوفی من یشاء
شده بود و مضر جان ببری که انقضی با یمل نماید با حاکم بده مرد و ساقی که حسن سلطان بنده در بار او نشین حسین
بنام بهای بزم آن امده خستند برادر ایمر که اسمعیل نام داشت نیز با آن بزم آن رفت ولی چون عیبت زید حیات نبوی
بر خود ترجیح داد و چون ظل زائل امر سید گوئی و ببری کرد حضرت سلطان بنده فرمود تو به میگوئی بس است اینک که زلف
بنا نه نمود و با غضب بر ریشش چند عصا زد و فرمان قتل داد تا چند سال قلم مبارک بگذر شد ایشان جاری و بنواخته جا
سه نذر قبل از فروردی و سی و سه نذر بعد از شهادت کالم بود و در بیت رسوم و رسم اولیوم صوم غصن اظهار بود که قلم علی
و همه افه قش و زنب پر خجا فرمود آن بود که زود بساط امامت در ایشان منطوی شد و اخراج بدگشته و کمال ذلت در پی
سرگردان و بعد با مرضی که خبر بفضیلتی چنان امراض پیدا شده متساگشته و شدت عفونت بزرگه رسید که زن و دخترش
از رقتا دوری می جستند و کن زنب و بر سر زلفش نمودند تا با غسل راجع شدند و بدیده بها حکم با آنان عداوت پیدا کرد که
حکم نمود احدی بر خارزه رقتا حاضر شده و با خسته حال او را بردند و بجاک سرزدند و از قلم حسن قبل از آن خطی بزرگ لوحی تا ناله او در
میفرمایند مثلک کمثل اثر بقیة اشهره بدین کمال زلف هر که تمثال امراض این چنین استمال الا ان تترک الیه و تغزالی قتل کمال و شرح و توضیح
فی القدره و الاصال . غیر زلف

اموالهم الكفرت بالذی خلفك بامرہ كن فكون قد فعلت بانبار الرسول ما الا
 فعلت عاد و ثمود بصالح و حود و لا اليهود بروح الله مالك الوجود الی قوله
 سوف تاخذن ثنات العذاب كما اخذت فاما فلك انظر بايتها المشرك
 بالله مالك العیب والشهود الی قوله قد قلت الكبر و نصبت الصغر هل
 نطن انك تاكل ما جمعته بالظلم لا و نضی كذلك یجرك الجبر نالله لا
 یغنیك ما عندك و ما جمعته بالاعتساف یشهد بذلك ذك العظیم
 مذمومك علی اطفال و نود الامر سوف یحمد نادك امر من عند الله هو المصدق
 القدير لا یجزه شئون العالم یفعل ما یشاء بسلطانة و یحكم ما یوید

استقرار با استمرار عرش ابي زفر برهمنی علیا

بنوعی که گواشتیم حسب تقاضای مفتی عکا و نیز حکمران مصطفی صیبا پاشا جمال ابي بدم
 بخارج قفقاز که گشته و در عمارت و باطن متعدد که و بیش توقف و اقامت فرمود
 تا آنکه در ایام بقصر جمعی که قبلا شرح دادیم انتقال نمودند و الی دوازده سال با عاقله در آن عمارت
 اقامت جستند و عمارت عودی را در عکا نیز به بنیاد گشته و غرض اعظم با والده و خواهر
 و عاقله شان در آنجا مقیم بودند و ذاب اباب بلاتات و استفاضه از ایشان در التماس
 میشد و جمال ابي نیز گاهی در آنجا اقامت و بیرونه میفرمودند و ازین پس ذاب اباب
 زارین از ممالک قفقاز و صدر الواح مکتوبه در قصر متوالی و منواتر شد و بنیل زرندی در مکتوبه
 شدوی که سواخ ایام طلوع ابي را بنوعی ایجاز آورده چنین سرود از درود سخن محبوب الانام
 چون بشدند سال و نه نذر نام جالس کرده خود صمیم شد در دوازه برون شاه قدم

سال سی و هشتم ۲۴۹

واقعات سال ۱۲۹۷ ق

۱۸ م

جاری از وی نهر آب کابری	بید از آن هم فصری از نقیضان	دوستانش از کشتن عین	شد سیر بوستان نایمن
که خدا اینها نشان بر باد داد	ز غم انقباض کمان قوم عاد	چند سالی شد مقرر عرش برت	قصر عبد به پایش لقب
اگر چنین جنت بهجت فرا	بگاید باغ بهمن غم زدا	مرتب در دق خیام شاه بود	بر عکاس هر چند بر سنگا بود
از قدم شه بهی انجام شد	که تبارک همه او را نام شد	گاه کوه کابری طور منع	گاه قصر خاص پاشای فتح
این شیخ و پیوای در زبان	گاه بر کا قصر زوق جوا	مشغل از قبسه نور جمال	گاه کوه قابسیه به مال
که مکان بالای درش را گمان	گاه کرمل گاه جفاش مکان	دان بجا آباد از اکرام کریم	شاه را یک چند مکن با جرم
که لقب بهی شدش عرش	بعد از اینها فصر عودی طرب	بگذرانده فرق را از فرقان	کوه کرمل از قدم شاه جان
آن ملک روح و سلطان قدر	بیشتر در قصر بهی مستقر	شد مقرر کرسی رت العباد	هم بکامیت عمود و دود
آمد از ربع سکون جلوه کرد	تا که نور از سلطان قدر	از شه جان شکبار و عطر پیز	شده دو دو سال انقصر عز
هند چین از اثرش شش جمع	این بران در تبارک و تعالی	ملک من تخمیس مندر	آمد از الواح ربانی زرد

هجوم اکراد و قتل و غارت اجاب

در این سال ۱۲۹۷ ق فتنه طلوع و گردن خشی شیخ عبید الله کرد از قبیله نبیاس در ناحیه حاکم اکراد عثمانی روی داد و تعصبات و ضدیت مذمبه موجب اتو اقمه موله گردید چه شیعیان ایران در طعن و لعن خلفا و نیز اصحاب و زوجات النبی که پریشان شدند چندان نظا هر دوش هر نمودند و تعصب اکراد سنی را برافروختند که کردی مذکور اکراد سرحد نشین دو لیتن را تحت ریاست خود در آورد و حمزه افکار کرد از قبیله سکور از حکومت ساو جلا نغ گریزان شده بدو پیوست و اینو همی از اکراد سنی ایران و عثمانی چون مورد طغ مسلح در عقبشان روان شدند و خود کوزارانه در سرحدات و معورت آذربایجان بکشته مردوزن و صیفر و کبیرا در و کردند کشتند و موهلند غدا ب و غارت نمودند و در اثر اینو قومه حارث جانی

و ساعت دهم از روز هشتم بیخ پناه گزشته تخیل محل واقع شد

سال سی و هشتم

واقعات سال ۱۲۹۷ هـ ق

۱۸

والی بسیار باجای آذربایجان رسید چه از طرفی دشمنان جهان بدست آورده آتش و آتش و آتش
کردند و موجب تعرض دولت برنجی از اجاب شدند و اجالی از واقع این است که در سبب قبل آبا یک
سرتیب رضایقچان افشار بن حاجی سلیمان خان صاحب قلعه در طهران بود و عزم مرجعت ب وطن و فخر این امر
بنامین اهل افشار نمود و تصادفا میرزا محمود زراقی مهاجر با عائله اش وارد طهران شد و حسب میل خان
واجبای طهران نامزد برای این مقصود شده با عائله اش پس از حرکت خان با فخر رفتند و در آنجا
قرار گرفته علم تبلیغ بر افراخت و با بستگان خان و خواین آنجا حضور ما با حرم محترمه اش کریمه حاجی
سید کاظم رشتی که نام دختر آقا خوانده میشد مذاکرات این امر و مطالعه الواح و آیات ستم دہشت و
پس از چندی اتفاقا آقا میرزا اعنایت آسم علی آبادی از طرف مظفر الدین میرزا و لیعهد و والی آذربایجان
برای رسیدگی باختلافات و منازعات واقعه در افشار از تبریز وارد بر رضایقچان شد و برخی دیگر از مشایخ
و شناخته گان این طائفه نیز درود کرده محفل شور و اشتعال آراسته گشت و تبلیغ پرده ختمد و حاجی
سلیمان خان که در متعصبین اتباع حاجی محمد کریم خان بود و شرح احوال او و کسرش رضایقچان مذکور را
در بخش سوم آوردم خبر یافت و بولیعهد که نیز از معتقدین شیخیه بشمار میرفت سکایت و سعایت نمود که
رضایقچان را بابتیه زرافتنه خروج باینجا و حکم بلیعهد بکرت رضایقچان از صاحبین قلعه و جنس
میرزا اعنایت آسم تبریز و فتن آقا میرزا محمود بیلقون آقاج که مرکز امامت حاجی سلیمان خان بود صادر
گردد و در احوال مذکوره طغیان شیخ عبید آسم و حمزه آقا در اطراف ساوجبلاغ کمری و بناب
یا مذاب شروع شد و دشمنان رضایقچان خصوصا پدرش حاجی سلیمان خان را وسیله بدست آمده او را
نزد بلیعهد و خیال در شورش و طغیان مذکور قلعلم آوردند و لذا امر شامانه صادر شد او را دستگیر کرده
بقلعه اردبیل حبس نمودند و نیز در آن هنگام در میان دو آب جسمی کثیر از این طائفه جمع بوده و میرزا حسین

سال سی و هشتم
۲۵۱

۱۸م

واقعات سال ۱۲۹۷ هـ ق

حاجی ملا مهدی یزدی با دازه روحانیه شان قیام داشت و بنابر ابوالقاسم ناظر حکومت میگردد
و حاجی شاه محمد امین لیبیان، و حاجی ابوالحسن (حاجی امین) پس از عودت از عکا
بلافاصله اجبای آنجا ایامی چند گذرانند و ناگهان اکراند کور چون سیلاب بلا دارد شسته
و بقتل و غارت پرداختند کرده اجباب نیز در ضمن عموم طعمه بلا گشتند چنانچه بعد از
آن واقعه خبر چهل تن از زن و مرد دیگر احدی از نبط لقمه بر جای نماند و حاجی ناظر دستگیر
اگراد شد و بعد از جنگشان بمراغه گریخته جان سلامت بدر برد و از تجارت اجبای نراقی که کفن
آنجا بودند جمعی مقتول گردیدند و برخی که از آنجمله که بلایی آقاخان شهبود سر و پای برهنه قرار گرفته
محفوظ ماندند و حاجی شاه محمد هدف گلوله شده مقتول گشت و حاجی ابوالحسن را گلوله بران
رسیده منعمی علیه بن قتل بیفاد و چون اکراد هاجم رسیدند و مجروحین را سر دستگم بریدند
و دریده و تیره پیچ کردند بوی تعرض نشده بعداً با پای مجروح خویش را تا تبریز رساند و معالجه نمود

آغاز ششم در طهران

ناصرالدین شاه در سفرش با روپا بال قبل در نظر گرفت دائره نظمیته و تالیفات بدانسانکه در
مالک اردو با مقرر است در طهران تالیس نماید و جاسوسان زبردست توابع کار دانا انقلاب
مخالفتین سلطنت خود را بدست آورد و مانند سلطان عبدالمعزیر بادشاه عثمانی و لیکسانند
دوم امپراطور روسیه دستخوش مهاجمه اجزاب طایفه مملکت و عطاء دولت نگردد و از سرور
جمهوری طلبان اتباع سید جمال الدین افغانی محفوظ ماند و لذا گنت دولت فرت
اطیشی را با بران آورد بدین سمت موظف داشت و خفیة نویان بسیار برای اطلاع از
احوال جاریه نگذاشت و در آن موقع که فتنه شیخ عبیدیه مذکور برخواست منقضین خبر داد

سال سی و هشتم ۲۵۲

واقعات سال ۱۲۹۷ هجری

۱۸

که بهائیان اجتماعات سرته نموده اسلحه جمع کرده باشنج کردی موافق اند و مجاربه دمواسعه دارند و گنت مذکور
شبانه اطراف خانه های اجباب با سپاهیان پیاده و سواره محاصره نمود و با گنزد دیوارها بالا رفته
باندرون ریختند زنان و کودکان را در جرات مجبوس کرده مردم پیر و نوزادان بی تقصیر چندرا دستگیر
کرده مجبوس انداختند و تمامت محال محمد را برای یافتن اسلحه تفتیش نمودند و مردم منرض و معاند را
بهانه بدست آمده عده کثیری را نشان دادند و بچک پیس انداخته گرفتار کردند چنانکه از باد اذیت پسین
نزدیک هشتاد نفر ساکنین مظلومین را با فتوی قتل از قبل مجتهدین بنبطیه کشیده مجبوس ساختند و چون
گنت مردی اروپائی و نسبت بقائد و احزاب ایران بیغرض بود تفصیل احوال را بشاه معروض داشته
چنین گفت که پس از تفحص و محسوس کامل اسلحه و آلات قاتل در هیچیک از خانه ما نیافتم و منتهین مجبور
گفتم که اگر در عیال سالم صالح بی آزارند و معاندین منرضین پیوسته از ایشان دستگیر کرده با فتوی
قتل از طرف ملا با بنبطیه می آورند و اگر حال با ینموال بگنزد ممکن است عده شان بصد ما بلکه هزار بار
و موجب پریشانی نظم شهر دشویش افکار عامه گردد و من مصلحت خیر دولت را درین میدانم که موا
بالاتر آنکرده تعرض بر عیال نماید بلکه دست حکمرانی و نفوذشان را در امور کشوری و سیاسی مملکت چنانچه
دول اروپا کردند و قدرت و تأمین یافتند مقطوع سازد لاجرم شاه دستور داد که مجبورین استنطاق
کنند اگر فی الحقیقه بی تقصیر اند مضمون صیاط و ملاحظه جانب علما امان را یک یک و دو دو
کنند و بنا علیهمذا همه مجبورین اجاب از مدتهای مختلفه را شدند و ایام توقیف آقا سید ابوطالب
قمی که شرح او شراذخش سوم آوردم چندی بطول انجامید و اقایان را ابو الفضل گلپایگانی مذکور که از جمله
مجبورین بود کیفیت گرفتاری و مکالماتش با گنت و نیز استخفافش بر عیال خود شرح و تفصیل داد
واقع شد که روزی در قهوه خانه مدرسه خان مروی نشسته با جمعی مصاحبه علیه و دینیه میکرد ناگهان

سین

سه تن ناشناس با لباس معمول وارد شده جنبش نشینند پس از شرب چای بواسطه شخصی دیگر باد اجبار کردند که تنی در خارج قهوه خانه حاضر و جوایمی او میباشد و با وی از قهوه خانه بیرون آمده باد گفتند که کنت رئیس نظیه ماراپی شافرها پس با اتفاق روانه شدند و در اثنای طریقی رئیس آنان بوی توجیه خطاب کرده گفت شما مردی از اهل علم و فضل میباشید و جای تأسف است که مای شید و در آنجهنما مردم را بنحی لغت با دولت و حکومت میخوانند میرزا اباد جواب گفت چون شما رئیس نظیه را ابلاغ کردید با شما همراه آمده ام ولی شایسته مداخله در احوال و اعمال مرا ندارید و همیشه نزد کنت رسید اشخاص دیگر که حاضر بودند حسب دستور رئیس خارج شدند و خبر مرزبانی احدی بر جای نماند و میرزا گفت من مقصود منظور شما بهائیان را میدانم و در این شک و شبهه ندارم که برای حسیع علی خاصه ابرائیان خیر و مفید میباشد و نیز کتب احکام و تعالیم این امر را دیده ام و موجود دارم ولی طلا مانزد شاه امر را شسته نمودند میرزا اباد گفت بهائیان از صمیم قلب از خود دارند که سر رشته امور بستان مردمی و انا و بیغرض و متدن باشد تا در امور باده بیطرفی و انصاف بنگرند و از این سروریم که دولت برای حفظ حقوق عموم و تأسیس حق و عدالت و ملت پروری اشخاص عاقل عالم بیغرض از اراد و پاخواست و آمدن امثال شما در این مملکت سبب کمال نرسد ما است و شما میدانید که اینطائفه بموجب تعالیم حضرت بهائیه ممنوع از مداخله در سیاست است در عابای صادق و مطیع دولت و دوست خیر خواه ملت میباشد و قصدی خیر ترویج خدا و نوع دوستی و رفع تعصبات و محاربات از بامین اقوام و دول عالم و تأسیس انتظام و تزیین تعالی بنی آدم ندارند و مقداری بسیار از آیات و بیانات الهی را بیان کرد و کنت استماع نموده همه تصدیق کرد آنگاه چنین گفت مطالب مذکوره بر من معلوم بود و اکنون از گفتار شما شنیده

سال سی و هشتم^{۲۵۴}

واقعات سال ۱۲۹۷ هـ ق

۱۸ م

و من معتمد که از اثر امر شاه ایران و ابرار نیان عاقبت ترقی کرده منتهی میشوند ولی خوبت نوعی زغار کنسید که
آخوند مارا وسیله برای فتنه و فساد بدست نیاید دولت مجبور باخذ حبس شما گردد میرزا گفت
بهمچک از آمان هرگز گفتم در فتاری مباین آسایش دولت و ملت و مخالف آئین و شریعت و معیار
ترقی وطن و سعادت امام و منافق تعظیم و تحجیل رسول و امام از ما نشینند ولی بصرف بغض و عناد
پیوسته و مانس و وسوسه انگیزه ایجاد فساد و مینابند در اینصورت ما چه توانیم کرد آیا بهائیان
از آئین و وجدان که خیر محض است بگذرند و انسانیت حقیقیه را حسب میل طامتا تغییر و تبدیل
دهند کنت گفت هرگز از اینطائفه خلاف و خطائی خطیر با حقیر برزور نکرد و تا مدت نسبتهای
شایعه از کذب و افتراء و بهانههای ناروای معاینه نمود و حقوق و انتشا ریافت اینک هشتم
این است که در حیاتیات تبدیلیات خیز یا حیله یا احتیاط از دولت نه میاید بر این معنایه
معتمدین بهانه بدست نیاید پس میرزا مرخص شده بقوه خانه مذکور نزد نقاشی رفته مکالمات
واقعه را تا ما بیان کرد و در آن ایام علامت قرب برزور فساد می برزک و اضطرار می سترک برای
طائفه از هرگز آنه ظهور و برزور داشت و برخی که در دائره نایب السلطنه کامران میرزا با امرای
اصیاط دستار عقیده بودند محرمانه برای بعضی از اعظم اجناس آورده گفتند نایب السلطنه
بهین صراحت اظهار کرد که تا مات آحاد بهائیان را شناسم و از مقاصدشان کاغذ مطلع نگردم
راحت و اطمینان نیابم چه دولت ازین بابت در خطری عظیم است و برخی از حضار بنوع دیگر
در بهائی اظهار داشتند که معاریف بهائیان با ما همه می شناسیم خوبت دستگیر کرده قطع
بانیام و ضعف و یازجر بشکنی و عقوبت نماید تا مات انتشا ریافت نایب السلطنه
جواب گفت که مکرز اجنبین کردم و برزورند و از چنانچه حاجی ملا علی اکبر شهبه زادی که از برزورگان طائفه

سال سی و پنجم ۲۵۵

واقعات سال ۱۲۹۱ هـ ق

۱۸ م

احضار و ملاطفت و مهربانی بسیار اظهار نمود و عده مآداده خواستم که دیگران ایشان در جواب گفت
من از حال و عقیدت خودم اکامم و از نهان قلب دیگران بیخبرم و هر قدر زجر و اذیت دادیم صبر و تحمل کرد
و فراتر از آن ویر غصبان شکنجه و عذاب نمودند بروز نداد بالاخره کفتم و زندانهایش را بکشند و بر سرش
بکوبند چون بیطاعت شد و از حال طبیعی بیرون رفت بی اختیار چنین گفت و نیم مقتضی است
که بندگان خدا را بر حمت نیندازم اینک هر بلایی که خواهید توانید بر من وارد آید لکن سخت بگوئید
که کدام دین و مردت و انصاف و آئین چنینستم و جفائی را روا میدارد و من بحالت کشیدم
و او را بمجل سجنش فرستادم و با کلمه آقا میرزا ابوالفضل از استماع این اخبار که دلالت بقصیدیه بر فرزند
حدث انقلاب و اضطراب دشت از طهران مهاجرت و مسافرت نمود و اجنامه روزه در
انتظار بروز ختنه و شاد و ظهور انواع بیایات بسر میبردند .

فتنه در نزد

ش هزاره مسعود میرزا ظل السلطان سابق الذکر در تمام فتنه های صفهان خوف رگها بجان کردستان
عربستان لرستان و عراق و برود کرد و کرمانشاهان و فارس و نبرد حکمرانی دشت و حاجی
معدل السلطنه را که از جانب خود حکومت یزد کماشت بعضی از طامانهای و تحریک نمودند
تا بتغرض بهائیان آنقدر دیر حجت و دشمنی را که آقا محمد اسمعیل خیار و شاطر حسن افغانی
پسران آقا میرزا ابراهیم خیار منشادی و نیر ستاد حسین کفشدوز منشادی و آقا محمد باقر نرزی
و آقا سید محمد علی نهرانی بودند دستگیر کرده چندی مجوس بداشت آنگاه همه را بیک زنجیر
بسته پیاده همراه مأمورین سواره با صفهان نزد ظل السلطان فرستاد و آقا سید محمد علی
در روز یکشنبه نوزدهم ربیع اشانه بعد از گذشتن هشت ساعت و هفده دقیقه و کسری از طلوع آفتاب تحویل محل واقع شد .

سال سی و پنجم ۲۵۶

واقعات سال ۱۲۹۸ هـ ق

م ۱۸

مذکور را با آنکه در مجلس چهار بیماری و ضعف گشت سر زنجیر اسرا قرار دادند و خواهرش فاطمه بیگم که در سن بیست و هفت سالگی بود و هنوز شوهر نداشت پیاده پای برهنه همراه برادر و اسری روانه شد و در تمامت شصت فرسخ طول طریق بیخ طویل زنجیر را که بنایت سنگین بود بر شانه خود نهاده تا با آنها گه اخته و مالان رسید و سواران لدی الورد اسری را بحال مذکور نزد شاهزاده حکمران حاضر کردند و او بعد از مکالمه با ایشان دستور داد یکی را بمجلس انداختند و فاطمه بیگوم در شبها از برادر و اسرا جدا شد و در روزها برندان رفته نزد ایشان میماند و بالاخره چندان عرائض جان گذار نشد و نظم حکمران نوشت که نقش را منصف کرد و نامت مجبورین مرض و آزار شدند و با ضعف و شقت بسیار عودت بوطن نمودند

فتنه در قوچان

شجاع الدوله قوچانی حکمران معتد زینور قوچان ملاقات با آقا محمد فاضل قزوینی ز شیخ اکبر و مبارز عظیم محمد بن ملا صادق مقدس (ابن صدق) از مناقب و آداب امراهی اطلاع یافت در ایصال ۱۲۹۸ حاجی میرزا حیدر علی اصفهانی وارد قوچان شده چند بار با وی ملاقات و با او له و بر این طریق پس اظهار واثبات نمود و ایامی در عمارتش میمان شبها مصاحبه روحانیه داشتند و مشی فاضلین بر زمین نام را نیز منجذب باین امر کرد و بالاخره بمیل حکمران مجلس جمعی از علمای بلده فراهم شد و حاجی مناظره و معاهده کرده احوال حجت و اتمام نعمت نمود و حکمران خود نیز در ضمن محاوره تأیید سخنان حاجی را کرد ولی بیست مجتهدین با حاجی کینه در زیدند و با جمعی از اشرار بمنزل سکونه اسس نخته اورا چندان که سر تا پا مجروح و خونین گشته در هم شکست و شرف بهلاک شد آنگاه بزبله اخراج کردند و حکمران معتد را جری بشیند و بدت غضب و غیرت برافروخت و کماشنگان غلط را فرمان داد بمرسه دینیه ریختند و قریب چهل تن از ارباب عظام و اصحاب و خاتم مذکوره را دستگیر کرده بدار محکومند

واقعات سال ۱۲۹۸ هجری

۱۸ م

همه را برندان مقید و معلول کردند و یک یک را ضرب و نایب کامل نمودند و کبیرشان ملا کاظم مجتهد را که اساس فتنه بود از بلده بیرون راندند و نیز جمعی را بفرستاد تا حاجی را محترماً مجتهداً باز بشهر آورند و عیال و اطفال محبوبین با ابرار برانت و اظهار ضراحت نزد وی زفته واسطه و تشیع استخلاص آن خود را قرار دادند و فتنه آرام شد و چون معاینین مایه را بمشهد نزد والی محمد تقی یزرار کن الدوله و مجتهدین نوشتند حاجی مصلحت اندیشیده از قوچان حرکت کرد و پس از خروجش حکم دلی رسید و همه بلاد خراسان فرمان رفت که ویرا دستگیر کنند و او مصون و محفوظ ماند و خود را از ابالت خراسان بیرون کشیده بپهران رساند ولی در آنجا چنانکه آوردیم ملا رضا و اعطای هدایای پس از مدتی جغتیش از عراق عرب پیش از پیش بمقاربت و تعریف این امر پرده خجسته و در شاه در محضر انبوه امام که برای استماع و غنایش حاضر میشدند بر ممبر بدگونی از امر ایهی کرده و میفرمود میگفت و در این هنگام واقعه قوچان را مخلوط با کاذب چندی منتشر ساخت و باین عمل در مدت پنج سال مداومت داشته مردم را بشارت همی میداد که قائم موعود مطابق اخبار آثاماً ائمه و اولیا سال ۱۳۰۰ ظاهر میشود و عوام امام غالباً اعتقاد بدان نمودند .

کیفیت قتل ملا حسین روضه خوان در سلطان آباد عراق

و در سلطان آباد عراق ملا حسین روضه خوان کاشانی که بامین و عاقر روضه خوانان بفضیل و حسن صورت و طلاق لسان معروف بود و جانی خانم دختر سیده فاطمه بیگوم شهیده تفرسی که واقعه شهادتش در ضمن واقعات سال ۱۲۸۰ در بخش سابق آوردیم در جباله نگاهش بود و موجب عرفان و ایمان شوهر گردید و ملا حسین درین اقران و امثال بدین نام شهرت یافت خود آن کمر بر قتلش بستند و همت بر حیل و وسیله گماشتند و هنگام عصری بدرت خانه اش

شناخته او را در گذار بکوه خواستند و چون بعضی از دوستان و برادر فتنه معاندان آگهی دادند پذیرفتند ولی معاندان بار دوم و سوم تکرار عمل کردند و با اینکه بوجه مومنه و براتحادیه یکدیگر ممنوع نشد و بیرون رفتند معاندان در لباس موافقان با چوب بنی و برابا خود بردند و در کوه بخانه در آوردند و مشروب خمر به مختلفن بخت روی و لباسش را بیاوردند و بدین بهانه نزد حکمران کشیده فریاد بر آوردند که مشروب خورده آوردی ملاما در روضه خوانان را برد و حاکم و برافنگه کرده چندان چوب بر پامایش زدند که ناختمبار و بحالت نزع جان رسید آنگاه ویرا بیرون عمارت گذاشتند و اثر ارادارزل جسد را بدینود آنوهی کشیدند تا در گذشت جسد مظلوم را در قبرستان خارج بلد زیر خاک پنهان ساختند

فتنه در همدان

و حکمران همدان بصد و تعرض و ایذا اینطائفه و اخذ در هم و دیار برآمد و آقا محمد حیم و آقا حسین اصفهانی را چون عازم عکا بودند گرفتار حبس نمود و بالأخره حاجی محمد باقر در نیل مسافر همدانی نفوذ داد تا آنروز استخلص ساخت ولی بالأخره دوازده تن از معارف اینطائفه را که نام و شهرشان چنین بود حاجی محمد باقر در نیل مسافر، عبد حسین دینار آبادی آقا محمد باقر زراقی آقا سید محمد زراقی آقا محمد باقر کرباس فردش آقا حسن اصفهانی آقا حسن آقا محمد باقر حاجی محمد ابراهیم آقا محمد حسن پسر حاجی محمد ابراهیم معروف بین عوام بجز نیل بابیه آقا محمد اسمعیل حاجی آقا محمد علی بنور فردش حصارکی آقا محمد بهاری گرفتار حبس نمود و سایر معروفین بوساطت مصون ماندند چنانکه آقا محمد جوادی زراقی مخفی شد و حاجی خان زراقی بگریخت و حاجی مهدی بن آقا رفیعا ز آل اسرائیل مبلغی بامورین داده تا متعرض وی نشدند و محبوبین مذکور را در حبس بتهدید و زجر کشیدند که تبرئه از عقیدت نمایند و خواستند شکنجه کنند و ذکر اعدام و اهل

سال چهارم ۲۵۹

واقعات سال ۱۲۹۹ هـ ق

۱۸ م

در میان بود ولی باز خیره مبالغی جرم همه مطلوبین داده استخلص شدند و چون بدولت نظم کردند
و نگراف مساعد در حقشان بحکومت رسید مبالغ جریمه مذکور را نیز استرداد نمودند .

ششم از عظمت و اقتدار جمال ابهی و نفوذ عیض اعظم در عکا

بعد از مصطفی ضیا پاشا مذکور احمد افندی صلح بکمرانی عکا منصوب شد و او نیز بیاییت ادب
و احترام سلوک نمود و یوما فیرونا بر مقامات حرب و اخلاصش میفرزد بدو و بگو چون عیض اعظم بعد
چندی سفری بیروت برای معالجه از حال تب نوازل که در اثر هوای عکا و مشقات شدیده

عارض شد و نیز برای ملاقات والی و ارکان حکومت و علما و عظام و اراده مقامات علیا
رفتند احمد افندی مذکور که در آنجا بود با کمال صدق و صفا و اخلاص پیوسته ملاقات
داشتند انفقان را جائز نمیشمرد و او پس از چند سال حکمرانی عکا معزول شد و زیور
پاشا از اهل اسلا ببول منصوب گشت که مردی مقنن و متعظم و غیور و بی بداهنه بود
و باغ بلدی عکا و بعضی ابنیه دیگر بهمت او تاسیس شد و اعظم بلد و ارکان حکومت
عالی اجاره در محضرش وارد نمیشدند و در نخستین ملاقات با عیض اعظم چنان مجذوب و
فریفته گشت که دل بمصاحبت و معاشرتشان بست و متذرا جا بقامی رسید که فقط
با ایشان معاشرت و مجالست میکرد و در ایام اوقیصه خوا میهاد واقع شد که رئیس انظار
منصور نام از اعضاء مجلس بلدی و نافذ القول بود و ایشان روزی بتفریح و تزیینت محضر
بهی فرستند و از آنان پذیرائی شده چای و قهوه و قیابان صرف کردند آنگاه در مقابل

توبل محل در شب سه شنبه غره جادی الاولی واقع شد .

۲ سفر عیض اعظم بیروت در اوایل سال ۱۲۹۱ بود .

سال چهارم

واقعات سال ۱۲۹۹ هـ ق

۱۸

قصر زرسایه در خان صنوبر دکن رجوی آب نشسته مشول لهویات شدند و شخص عربی را که آب
 برای قصر میر و قرض نمودند و بزودن گرفتند که هزار قربان عبور کرد و در آن حال تنی از حیات نزدشان
 ستافت که سقای عربت متخلص کند او را نیز زدند و پس از نوحه متنبه و ملقت شدند که اعمالشان
 نتیجه و خیم خواهد داد و غضن اعظم که در قصر مخبر اسی میباشند آگهی یافته اغماض نخواهند فرمود لاجرم
 نزد اجاب طلب عفو کرده متعدد گشتند که این عمل در حالت عدم اختیار و التفات واقع شده
 دلی چون مرجعیت بعکا کردند برای بیم از غضن اعظم بقت چسبه بانک بر آوردند که بجایان با
 بها هجوم نمودند و منصور مذکور بنای فتنه و فساد گذاشت و غضن اعظم حسب نتیجه که بر ایشان قبلاً
 با وی مدارا میفرمودند در این بار چون غرور و غفلتس از حد گذشت با و پیام کردند که من بعد
 هرگز در دانه حکومت منصبی نخواهی یافت و منصور معزول شد و هر قدر با آتاشش گوشه عمرش
 نچید و ناچار یکب مرانی مشول شد و همگی نزد غضن اعظم حاضر شده توبه دانانه و عجز نیاز
 نمودند و با کجبه ایام حکمرانی زبور پاشا متجاوز از یکسال بود بدون از عاقبت و تفتیش پیوسته
 میرسد و اظهار اسف و اندوه از مفارقت می نمود و در عین احوال مذکوره اجتماع اجامی واردین
 عکا درین سینین اخیر بیشتر از اغلب سینین اصبه شد چه در سال ۱۲۹۷ دول اردو با هجوم و حمله
 نموده و اجامی قاهره و مصر ناچار بارض منصور شتافته در جوار اسی قرار و اطمینان یافتند و در لوجی
 صادر با مضا عادم چنین منظور است اسکندریه که فی الحقیقه ناج مدک اسلامیه بود و
 بمثابه عروس بود ما بین مالک و دیار از سطوت مافع انگلیس و اقواب اعبت
 و اطمینان و طراز عزت و عمار عاری شاهد شد در ده ساعت عمالها سا انا
 بظهور و رسید اهل وطن در کمال ضعف و جنبه بنای فوی و غالب الهدی

والعینه

سال چهارم
۲۹۱

واقعات سال ۱۲۹۹

۱۸

والغلبه لله الفرد الجبر این است تفسیر ظهورات ما انزله الله في الكتاب طوبی
للعارفين الفائزين در این ایام نامه مفصلی در جواب دستخط آن محبوب
نوشته شد و لکن چون امورات بوسه منقلب است لذا ارسال آن در
عهده نوبت ماند و اینورفته بکمال اختصاع عرض شد و امید است که آنهم از
ارسال شود چون در دل اجنبیه در سر مصر هجوم نموده اند لذا این دیار
هم خالی از اغتشاش نیست اجای اطبی که در اسکندریه بودند جمع باین
ارض واجع شدند آنچه داشتند مع اموال ناس کل بقاوت رفت البلیه
از اعمت طابت اسکندریه و ما بینها خراب و سوخته و منهدم و لکن بنما
حق و بیان و احفظ نمودند عجزه فی کل احوال الخ خادیم و شهرا
سوال المکوم سنه ۹۹

فتنه در جاسب کاشان

در بیت پنجم شهر جادی الاولی از این سال ۱۲۹۹ ایلی قریه جاسب نهم شتافته نزد آقا شید
جواد مجتهد سعادت و شکایت از میرزا غلامضایکی از بهائیان شهر قریه مذکوره نمودند و نهاد
دادند که جمعی از امالی را بهائی کرده مجتهد با عتقاد الدوله محمد خان سپهسالار که از جانب
کامران میرزا نائب السلطنه حکومت قم دشت نوشت و حکمران مامور بجاسب فرستاد میرزا
غلامضارا با برادرش آقا محمد جواد دستگیر کرده بقم برده محبوس نمودند و آقا میرزا بهائیان
شهر جاسب بطهران شتافت و عرائض تطلم بشاه رساند و دستخط شاه برای حکام
دو برادر مذکور بنائب السلطنه صادر شد و او دستخط را برای عتقاد الدوله بفرستاد ولی

عباسقلیخان سرتیب از اطرافیش که غایت نصب و عرض نسبت با این مرد است با اعتضاد کدوله
نوشت که سید جاسی چندان بشاه و نائب السلطنه عریضه داده از تو شکوه نمود که ترا
ساخت و اعتضادالدوله متعیر شد و بنائب السلطنه چنین نوشت که اگرین این دو
برادر را که کم انالی قم نورش میانند و شما اگر سید جاسی را در طهران مجبوس سازید قم
دیگر حکومت ننوام کرد لاجرم نائب السلطنه آقا میرزا هنگامیکه دیگر بار نزدی برای استخلاص
دو برادر مجبوس در قم رفت در مجبوس خود مجبوس نمود و آقا میرزا مدت نه روز در حبس بسر برد
عریضه مسترحمانه با در نائب السلطنه نوشت تا او را مستخلص نمودند و باز با حالت بیماری
همه روزه بدر ب خانه نائب السلطنه رفته برای استخلاص او این مذکور کوشید و امیر
بهین طریق جاری بود تا بسالی بعد در شهر صفر چون نائب السلطنه بقم رفت آقا میرزا
روانه شده در منازل راه همی خود را بدیشان داد و نائب السلطنه بعد از ورود بقم باحضار
رستوران را در نزد مجبوس حاضر کرد و آقا میرزا حضور یافت و نائب السلطنه از میرزا
علامرضا و آقا میرزا جو باشد که آیا شما از این ظالمانه اید و هر دو اقرار کردند و هر سوالی که در آن
نمود بخوبی جواب گفتند و نائب السلطنه تجمید بسیار از آقا میرزا کرده بجا خرمین گفت من
از استقامت و پافشاریش تعجب دارم در طهران از بس دنبال کردن ناچار شدم
انگادام داد که آقا میرزا و محمد جو آزاد باشند و مبلغی نیز تجمید جواد انعام داد و وعده
کرده گفت انشا الله پس از عودت بطهران تلگراف بکنم که میرزا علامرضا هم برخص
شود و بعد از مزاجعتش بطهران چون فتنه شرعی که عنقریب میادیم واقع شد آقا
میرزا انشا اگر فتاری اجاب بنائب السلطنه تلگراف کرد که وعده فرمودید بعد از

سال ۱۲۹۹ هجری قمری

واقعات سال ۱۲۹۹ هجری قمری

۱۸م

مراجعت بطهران میرزا غلامرضا را مرخص نمایند و او با اعتماد الدوله تلگراف کرد که غلامرضای
بابی حاجی هرگز خلاص نشود و تراشی که بنایب الماشنه در آن خصوص پیدا کند اتفاق نیگذرد
و مدت حبس میرزا غلامرضا در قم متجاوز از شش نرزه ماه بطول انجامید .

فتنه در بصریه

در بصریه خراسان پیوسته اجاب مورد تعرض و ادبیت اعدا بودند توپین و جرمه بیگشته
گهی معاینین عبارات کتاب ارشاد العوام حاجی محمد کریمخان را که در رد حضرت باب نوشت
علی المنابر خوانند و هنگامی معاریف اینطائفه را تحقیر دارد آورده و بدین طریق بهائیان از جور
و جفایتان دمی رحمت نیافتند و بالاخره ابنوه اشرازانة نامی المظلومان هجوم نمودند و در
خانه روحانیه از شاه میراثومات و نیز خانه حاجی میرزا حسن رئیس و خانواده میرزا محمد علی
دینیا فاین بر آتش زدند و در کوی و بازار بیستم و نایستاد گشته و لعن کردند و محمد حسن
کر بلای فاسم را در خارج قصبه بچنگ آورده چندان زدند که از کلمه دامانده بحبس گشت و قریب
چهار ماه بیمار و ستری شد و بعد از دو سال بدرد جهان گفت و در کل مواقع مذکوره شفقت
چون اجناسکایت بر اگر امور می نمودند اعدا کار از کتاب عمال خود کرده میگفتند اعمال و صدقات
مذکوره از ناحیه ضعیان با اینطائفه میرسد و بدین طریق از بی عثمانی دستنرا آنچه خوانستند
کردند و انتقام و مجازات ندیدند

فتنه در قشقاو و یزد

در قشقاو باغواد و غرا نواب رضوی یزد و تبریک ملا و معاینین محل اشرا و اراذل تبر
باجاب برخاستند و در آغاز بصد و ضعف و فقر آبر آمدند انواع ادبیت و جفا از شتم و ضرب

سال چهارم

واقعات سال ۱۲۹۹ هـ ق

۱۸۱۸ م

و توپین و تخیر وارد آوردند و خانه پاشا را غارت کردند و برخی از خانه را آتش زدند و مظلومان
 ناچار با اطراف و بلاد اطری متفرق شدند بعضی بکرمان و برخی بسترابرد و ایلات و
 میخ و جمعی بآباده گریختند و چند تن بطهران مشافتند از آنجمله حاجی حسین نرک با سه زن دیگر
 با صفهان رفتند و سایرین که قدرت نداشتند تن بسلا در داده هرستم و صفحائی را تحمل
 کردند و انبیا و مکتبین آنچه اشرار و اعدا مطالبه کردند ناچار تسلیم نمودند و حاجی حسین مذکور
 با همراش در صفهان بصد و نظلم و داد خواهی از ظل السلطان برآمدند روزی در معبر کرب
 جلالتش ایستادند چون شاهزاده نزدیک رسید حاجی دست نظلم دراز کرده فریاد و
 فغان نموده گفت داد فریاد از ظلم و جور اهل غرور و زرین صفحائی حکمرانان که مجال شتراد
 ضغفا توجهی ندارند ظل السلطان زمام ابر کشیده بایستاد و گفت ای پیر مرد گرچه در حق
 شده حاجی بنوع اختصار چنین گفت پیشند سال از عمرم میگذرد و سالهاست که بنام
 بانی بین امام معروفم چگونه ممکن است این شهرت سلب گردد و کجا سایر امانی نشاندگان
 اگر کشتی هستیم بفرمایند ما را تا ما بیکبار مقتول سازند و الا اسباب سودگی فراهم
 سازند تا به عاگونی دولت مشغول زندگانی خود باشیم و شاهزاده ویرانیت داده
 گفت فردا بدار حکومت آید تا امور شمار ترتیب دهم و روز بعد حاجی با همراگان بدار حکومت رفتند
 و پس از مقداری مکالمات شکایت از نواب رضوی نمودند و شاهزاده فوراً بپراهم
 خلیل خان که از جانب او حکمران یزد بود باین مضمون تلگراف نمود که چنین معلوم میشود
 زمام حکومت یزد در دست دیگران است و گرنه چرا عجت متفرق شوند و با اطراف
 فراری گردند البته اهل مشا در آسوده نمایند و آنانکه لندی نمودند توبه کنید و نیز فرزندان

سال چهارم ۲۶۵

۱۸ م

واقعات سال ۱۲۹۹ هجری قمری

بوی بدین مضمون نگاشت که مطلوبین نشادی را از شرور و تعرضات معتدین بخت بدین
آسوده نماید و متعرضین را تنبیه و تادیب کنسید و حاجی حسین فرمان گرفته بیزد گشت
و بابر ابراهیم خلیل خان حکمران داد و آرد ناچار چند تن از متعرضین را مواخذه و تنبیه نمود و منع کرد
کرد که احدی متعرض ایشان نشود ولی این امر موجب شدت بغض و عناد معاندین گردید
و سید میرزا امام جماعت نیرنگ جدیدی بخت نیمه شبی برخاسته چند تیرها پنجه خالی
کرده فریاد و فغان بر کشید و همسایگان مجتمع و مردم از نزدیک و دور انبوه شدند و امام
بناله گفت سه تن از بابیان بقصد کشتن من آمدند و چند تیر گلوله بقصد من انداخته
رفتند و از این رو عوام را دست آویزی پیدا شد و شروع متعرض و هجوم بر اجاب نمودند
و در آئینان ابراهیم نامی خارکن بود که در فقر و فقر و بی پناهی مانند دشت و روزی دو
بار خار جمع کرده بقریه میآورد و بجماعتی میفرودخت و بدین طریق معاش او و عائله اش
میگذشت و در حال جذب ایمانیه دست داده در حق خود مدعی مرکز قدرت و سلطه میخواست
گردید و سه مئذیه برای خود اظهار کرده بدان متمسک گردید بخت انقطاع از ماسوی تنه
دوم صبر و تحمل سوم استقامت و با فشاری و بدین رو بنام سلطان ابراهیم معروف گشت
و ایامی قبل از واقعه مذکوره و بر اکلانتر قریه ترزجان که مهدی نام دشت خندان چوب
زد که مشرف بهلاک شد آنگاه بمحلی آمد خستند و او بخانه بعضی از جناب فتمه چند
روز می آقامت کرده بهبودی حاصل نمود با بکله در آن موقع ابراهیم مذکور را ارادل و شهرار
نشا و دستگیر کرده از صبح الی غروب در مغهده محل نگهداشته همی چوب زدند و بی
ماکول و مشروب در محلی حبس نمودند و چون تقریباً چهار ساعت از شب گذشت پنج تن

از ملا که تئشان پیران شیخ حسن سزرداری و چهارم پسر شیخ تقی مجتهد بودند مجبوس در دیده
 ذکر نمودند که چون شب سبت و یکم رمضان در لیلای اجیاست و امر در شنیدیم که یکتن بانی را بد
 رگدز با چوب زدند و اکنون مجبوس است برای نیل با عظم مشروبات اخرویة منجوا هم این بانی را تئبه
 و تا دیگ کنیم پس با چوب مقداری بر سر و پهلوش زخم زدند آنگاه دو قرآن بیک نفر داده گفتند
 این بانی را آنچه توانی بزنی تا ما شاکینم و تشویش در عیب بسیار نموده گفتند علمی اعظم مقاما
 ز ادیت بیابیه نیست و هر کس موفق شود تا مات گنایانش مغفور گردد و آنمظلوم را چوبی در فر
 زده موشانند خسته رفتند و او همینکه بحال خود آمد قوت قلب در خود دیده بنوعیکه استفا
 و مقابرت با صنف عدالتواند و از آن محفل پیرون حبت و مردم نشاد از او بودیم و هر پس شدند
 و علی روس الا شهادت تبلیغ کرده استهارا مرید بی هم نمود و پس از مدتی بر او هجوم برده دست
 زنی دیزد برده در دار الحکومه حبس نمودند و چون سخنانی مجذوبانه میگفت حمل جنون بر او کرده

شرح قصه خطره طهران

چنانکه از واقعات سنویه گذشته مفهوم گردید ناصرالدین شاه پس از مطالعہ لوح و بعد از
 شهادت بدیع این را دانست که بهائیان با دولتش محاربه ندارند و در سیاستش مدخله
 ندارند و شیفته معارف و مقاصد دینیة خود هستند و از اینرو متذرا دست از تعرضات کشید
 بنفہ اقدام بضدیت و ادیت اجباب نکرد و لکن تعرضات فقهاء شیعه مستمر بود و بلاخطه عدت
 و عدت روز افزون اینطالعه مزید گشت و عوام را تحریک و تہییج همی کردند و شاه برای
 عدم رشد و قدرت و از جهت بیم خوف از مقام خود فرمان بتعقیب و مجازات مظلومین
 میداد تا ملا ناراضی شده عامه انام از بدین شاه اسلام خورسند و آرام باشند برای

ایضا

جناب امین السلطان باید شکر و فرودسی را بخواند و با او سوال جواب نماید خیر است اما در دنیا به دست خیر بود
 این فقره در دنیا نیست که نائب السلطنه بگفت حد تو قمش است باید حرف زد که تو قمش میگرد و اینها را با تو میسیم در پس
 من است در اختیار تو میسیم در وقت مذاکره باید جناب امین السلطان بطوریکه میدانند مقصود با او حرف بزنند و منظور
 باید در آن صورت شناسید وقتی که در سفر عراق بودیم را برآوردیم از نائب السلطنه تا که از اداره پست داده بودند راپرت
 مختصری بود اینقدر نوشته بودند که دنیا نیست معتقد را در طهران شده در صحنه شیر و اینها می عینت در است
 در دست آنها دیده اند اداره پست تکلیف خواسته بودند که بروند آنها را از صحنه و دست آنها بگیرند یا سکوت کنند
 اگر چه حق در است ایران و پست این بود که دنیا نیست دست هر کس شد فوراً بگیرند و ده جان آرا هم حبس نمایند
 لیکن باز نظر با تجاری در لندن ایران در روس میخواستیم که در خیابان خومان از طهران همچو حکمی کنیم این بود که تو ششم
 ساکت باشد این کار در پرده مانده تا در طهران تویم آنوقت قرار گرفت این امر قبیح را به هم ندادند و طهران با هم
 در درود ما ناخوشی بر زد کرد فرمت اینها را نشد بهم بشیر ستانک رفیق پس از ساکت شدن ما خواستیم که حادث
 کردیم مردم هم صحیح شدند باز جرمه پارت در این فقره از اداره پست دادند که آن مجمع بر قرار است و دنیا نیست
 در چون رئیس پست آنها آقا علی حیدر شیردانا است و خودش از بابای مای سخت بود و این شخص بطوری باید بود که
 پول بابای ما نزد او جمع میشد و مبلغی از پول بابای ما نزد او بود که با که انظر فیما فیستند خود سخاوت و وسوس هم بطور
 حزب بابای بیون آن را میداند و شرکای آن هم که تمام شیردانا یا قوم و خویش او هستند از بابای ما سرور و فتنه تا اینکه
 آقا علی حیدر مرد بعد از مرگ او باز این مجلس مخفی داشته و دنیا نیست را هم داشته ما محض اینکه اطمینان
 کنیم که دنیا نیست نیست و نمیشد صحیح است یکا از این دنیا نیست ما را از محبتش اداره پست میخواستیم که از
 اینها با آن شخص مراد شده پیدا کنیم بطوریکه خودش را از آنها قلم داد و بهیچا از دنیا نیست ما را گرفت آورد ما
 خودمان دیدیم چون ما خودمان دنیا نیست را ندیده بودیم چه وضعی است وقتی که دیدیم جمع تحت گردیم چیزی
 بود برزگتر از بر تعالی و زلف بود که تمام اطراف آن خار داشت که وقت انداختن بهر جا که بیفتد ترکیه محرق
 شود این را در صحنه محلی گفته اند که از بیرون گمان با عت یا پذیرد بر مرده و هرگز بتصور نمیآید که دنیا نیست
 شخص که اینرا آورده بود میگفت و جمعها را دیدیم از این است بعضی کوچک است که در دست نگاه میدارند و بهر جا

مخرب می شود چون اثر این را مانده استیم چطور است تصور کردم شاید جزیر دیر باشد بشر اسباب نازی یا غیر آن
خواستیم همچنان بکنیم بفریم و اثرش بدانیم این بود اوقاتی که سلطنت آباد بودیم مدعیان زورگرفتار و ستمگران را دادیم
بنام سلطنت و میرزا محمدخان سرتب و دیگران را در له برودند بکوه البرز در یک از دره ما از بالا انداختند بعضی در
زمین ترکیه بطوریکه خاک ای آنجا را هوا با چید و سنگ را اوغان کرد خلع سخت و اثر غریبی کرده بود باز
خواستیم فوراً بفرستیم با اطلع سفارت برزد بریزند به صحرای آنها و آنها را بگیرند گفتیم باز بماند اینکار تا برویم
در آنجا با اطلع سفارت اینکار بشود نمیدانیم چه شد بعد از امتحان و نیامت شهرت کرد اینکار صاحبان دنیا
که شیردانیها هستند فهمیدند که این ستم آنها آشکارش از قرار که اخبار دادند با دنیا میت ما را از حیرت شرد
خانه ما شان صحرای که در کار و نهر ای بیرون شهر یا جای دیگر پنهان کردند که عاقد ما نمیدانیم کجاست و اینکار را بجا
که نوشته شد بدون هیچ شبهه در تردید در کمال وضوح و یقین است هیچ شبهه ندارد و توضیح از قرار را برآورد
که بنامیدیم بر پایه تریه که سینه تخت خوابیده است سینه سفید در شبستان حرفه نشاء هم جز در همین شبستان آ
در دربارت همش خواهد دید در قریب حریت سیصد از این گلوله دنیا میت اینها دارند و گویا اینها را ملوک خان
یا از بابای ای که از راه دریای فارس بطور مخفی پیش اینها رسانده اند حالا شاید اینکار شوخی نیست
کار خطرناک پرسببی است نه در بابی بودن آنها حال دیگر شبهه است نه در دنیا میت داشتن آنها چون اینها
حریت نماندند از شامی پرسم که درباره آنها حریت ایران چه باید بکنند ماکه می توانیم در این فتره با این کاری
پر خطرناک و حرامزاد که دارند سکوت کنیم و البته هر چه زودتر باید قرار در این فتره داد شو که مایه اطمینان
شاه و ادیبای دولت ایران بشود که منتظر خطرات اینهمه نباشد پیش از این تا ما جریانی داشته از امرند
رعیت روس جو عاقد چندی است این شیردانیها و بعضی بد ذات های قهقار را آورده اند تا جریانی که لیر خاندانها
تاجر باشی را از همان رعیت روس قرار بر مید و دیگران را باید عاقد با هم را ای حریت ایران تقویت کامل در پیدا کردن
دنیا میت یا بعهر بیاریم دیگرانکه اینها که منطوبن بیاید گری آوردن دنیا میت هستند باید ما از این با خارج کرده
بعضی از فرستید بلکه در دست روس باید آنها را بسیر فرستید یعنی است اگر اینها تحقیق کنند و پرسنه حالا خواهند کرد
خواهند گفت که مانده بایستیم نه دنیا میت آوردیم اما نشو قهقاریهای آنها است که در دفع این خطرات از کرد
و یقین میدانیم که اینها هم بایستند هم دنیا میت آورده اند -

۲۹۲
سال چهل و یکم
واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

۱۸

احیاط از طغیان گردنکشان و انقلابات داخلیه کنت مذکور اطریشی را بر بایست انتظامات
و تأیفات مشغول داشت و از واقعات جاریه روزانه مطلع نگشت و کنت نیز مردی حق گو و عدل
و بیغرض نسبت با حزاب و عقاید ایرانیان بود و از بهایان و آئینشان نیز خفا نداشتیم بلکه
داشته حمایت نمود و معذالک ناچار و لا علاج تاسی از روش سیاست داخلیه شاه
بگردد و از طرفی دیگر ما بین دو شاهزاده عظیم ایشان که در داخله مملکت اولین درجه اجمیت را
داشتند کار بر قابت حسادت میرفت و با اینکه مقام ولایت عظمی بتصویب نایندگان دول
مقطعه شاهزاده معظم مظفر الدین میرزا و اگر از شد هر یک همی و هموشی ہی در قلب و دماغ
خود میپروراندند و اینطائف را حسب امسال در متخالفه متقابله خود نوعی محضرت از زاریه میآید
و کامران میرزا اجمیت و نفوذ آمان را مهیبش نداده با بعضی از اعظم و مهینشان روی طاعت
نموده سخت مرقبت خود گناه داشت و در مواقع مقتضیه تنی چند را دستگیر کرده شاه با مقام
مقام تدبیر و کفایت و عمن سیاست خود را جلوه گر بجاخت تا پیش از برادر این مطمح نظریه
ناجور شود و حکومت طهران و مضافاتش نیز قلم و گیلان و مازندران بدو سپرده و نائب السلطنه
و پهلای کشور ایران بود و در اول محرم سال ۱۳۰۰ آقا سید مهدی و بهی نزدی اسم آسم
المهدی از اراض مقصود عکا و دارد قرب طهران شد و از سان برخی از مخلصین که مدتی با
درودش بودند چنین شهرت یافت که یکی از بزرگان اینطائفه وارد طهران میشود و گویند
بزرگی در سردار و جمعیت تا چهار فرسخ استقبال شتافتند و با اعزاز و اجلال تمام او را وارد کردند
و مجالس بی در پی منعقد گشت و در انقوم ایشان شهرت یافت که خدمتی عظیم در نظر ندارد و
از عظمت جمال ابی در عکا و تعالیم و الواح صادره و چهار جلدیه همی بیان کرد و طبعین از دور

سال چهارم و پنجم

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری قمری

۱۸ م

و نزدیک پی اطلاع و استماع اخبار و آثار در پیرامونش گرد آمدند و ضیافت با مجامع حادی چند صد نفر در خانه ما متوالی شد چنانکه انبوه جمعیت در اطراف و خارج مجلس قرار میگرفتند و در شبها چون روشنائی بقدر کفایت در شهر نبود همین ذاب و یاب مجانس لاله مائی که با شمع روشن بود پیش کرده مرتباً میکشیدند و مردم کوی و بوزن مشاهده کرده غنچه در میانشان افتاد و طارضا و اعطه همدانی سابق آنقدر بشند و بر غیر ضمن مو غلط خویش مطرح کرد و مزاج مشهور بهائیان که وعده سابق الکر اوراد در خصوص قریب ظهور مهدی موجود در سال ۱۳۰۰ بود و آقا سید مهدی فرکر از عکا بنوع طپت و لطیفه بیان میکردند نقل مجالس خود نموده آتش فتنه و فساد را در این زود و کمال میرزا نائب السلطنه بواسطه جاسوسانش این اخبار را بنوع کرافه و اعراق استماع کرد و زمین فساد کمالاً مستعد گشت و در آنحال شماره نقاشی حبت و آتش کلون طامار استغفلت است چه در جمع اهل بهابری از منافقین که لباس مجاهده و موفقت در عقیده پوشیدند نیز حاضر شدند از آنجمله سلمانی گفته فروش و تنی دیگر بنام غلام حسین کفیری بقال و کربلانی محمد بزار که با حاجی ملا علی اکبر شهیر زادی و حاجی میرزا محمد تقی ابهری و غیرها در خانه آقا سید علی گفتند کاشی و غیره صحبت در خصوص این امر کردند کتاب اقیان گرفته لباس مجاهدت و محبت راه دین در آمده بهیچس راه یافتند نزد طارضای مذکور رفته فهرستی از اسامی این طائفه و کتاب اقیان را نشان دادند و از اقدامات اهل بهابریت کرده صریح و اسلاما بار کشیدند و مخصوصاً مضامین لوح الصلوة که در همان ایام بواسطه برادر حاجی ملا علی اکبر رسید بیان کردند و نه تن از اجار که در خانه حاجی بر زبانت صلوة حاضر دیدند بر شمر دند و طارضا آمدند. انزد حاجی ملا علی مجتهد کنیدی برد ما شرح جواب باز گفته کتاب صورت اسرار ارائه دادند و مجتهد در جواب چنین اظهار نمود که من خود از احوال ایشان

و کما

سال چهل و یکم ۲۶۹

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

۱۸
بجوبی مطلق و صند و فخر را در بکشد و فخرستی از ایامی فریب هزار نفر بیرون آورد گفت ثابت این بود
بر من ثابت است که ازین طائفه اند ولی چه کنم که شاه عثمانی بدین اسلام ندارد من مکرر آباد
نوشته قطع و قطع این کرده را خوانم و او در هر نوبت تنی چند را گرفته ایامی در مجلس بگذراند
کردند امن عهد کردم که دیگر درین باب سخن نگویم و آنچه از وی در خواست اقدام نمودند اثر نکرد و لاجرم
نزد آقا سید صادق مجتهد طباطبائی مشهور شافعی در در کابیت و سعادت از بهائیان بسط مصل
دادند و سید مجتهد بهیچان آمد حضورها چون پرسید که بابت در باره من چه میگویند و دو منافق مذکور
جواب دادند که شمار اذغال زمان خوانده مصداق قول مشهور را در باره شما معتقدند که هر موی شما
سازی منوار و جهان متیغه و تاثیر شد که علامه از سید بیگلرکلی طایفه بر سید خورشید
لحنتی بر اسلام گریست و فی الحال نلم برداشته مکتوبی مفصل و مشهوره قاهر بنایب السلطنه
لگاشت و با کتاب فهرست توسط در منافق مذکور نفرستاد و اکیذ قطع و قطع و سید صاحب
این طائفه را خواستار گشت و نائب السلطنه پس از مطالعه مکتوب ملاحظه فهرست و کتاب
برای اغفال برخی از اجباب که در دایره حکومتش بودند روی مسلم کننده فرودش مذکور کرده
پرسید آیا تو بخواه شان رفتی یا آنکه ایشان بسکن تو آیدند و یا تو را اجبار کردند جواب گفت
که من خود رفتم و شاهزاده بمن شدت خطاب متعابی بومی نمود آنگاه در خلوت از عدت
و عدت این طائفه و احوال آقا سید مهدی واهی استرالاتی کرد و دستور داد که معاشرت
با اجباب ادامه دهند چون بهائیان خواهند اجتماع نمایند خبر دهد تا ما مورین بیکبار
همه را دستگیر سازند و از آنسو اجباب واقف مطلع شده دست از معاشرت با آن
منافق باز داشتند و کربلایی محمد منافق مذکور هر چند طرح نیزنگ کرده نعل بازرگانه زد

سال چهل و دوم

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

۱۸

دخواست نوعی تغییر و تغییر کرده آنرا اغفال نماید و استشهاد کرد که میرزا ابوالفتحخان پسر میرزا ابوالحسنخان
 ایلچی از محرمین اجابت در موقع گفتگوی بانائب السلطنه حضور داشت اجابسخان که بش اعدا کردند
 داد مایوس از جماع ایشان شد و نزد طارضا می آمدانی مذکور زقمه داد و فغان نمود و مستحقا
 شکایت به آقا سید صادق مجتهد بردند و از عدم اقدام نایب السلطنه شکایت کردند و ادعای
 مفصل بشاه نوشته تا یکید اظهار داشت که اگر اقدام عاجل نکرده بهائیان را گرفتار و مقتول نماند
 عامه امام خود از وحام کرده اینطائفه را قلع و قمع خواهند نمود و مکتوب نزد نایب السلطنه فرستاد
 که بشاه رساند و نایب السلطنه نیز از اجتماع اینطائفه و دستگیری آقا سید مهدی نویسنده
 و مکتوب بشاه داد و فرمان نمود که بدستگیری عموم اینطائفه صدور یافت و از آنسو طارضا و سایر
 روضه خوانهای شصیر و نیز در پیش موکه کبر و مبارزه معابر انواع فساد عقیدت و اعتقاد بر تربیت
 بد اینطائفه نسبت داده و لعن همی کردند چنانچه عامه امامی را بهیجان آوردند و شایع
 بیم بجز انقلاب گرفته منع اکید کرد و جلوگیری نمود و کاری بهائیان شروع شد و در صبح
 و هشتم ربیع الاول کماشتگان و غلامان دولتی با کر بلائی محمد منافق مذکور ابتدا اینجا نه نمودند
 ملا علی اکبر شهید زادی رفتند و کر بلائی محمد تقدم جنه و قیاباب کرده اظهار داشت که من یک
 باقر و زری بزم و هینکه در خانه بارشده بی تا مل دارد و داخل حجره گشتند و آخوند حاضر شده
 رسوم آداب بجای آورد و کر بلائی محمد از او سؤال نمود که رباعی چه معنی دارد آخوند جوابی
 در آنخصوص نداد و آنروز جای برخاسته گفتند گویا وقت فارغ برای تبلیغ و صحبت امری
 ندارند پس جانند برای وقتی دیگر و از در خانه خارج شدند و آخوند را در اینجا چنانستند هینکه
 بدر خانه رفت دیده اش منتهو چی باشی و کماشته گان نایب السلطنه افاد که گفتند آقا شمارا

طالع

سال چهارم و یکم
۲۷۱

۱۸

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

طلبید آخوند گفت نائل کنسد تا حوراب پوسین و عجا پو شم مامورین اذن ندادند و در
آن اشاکر بلانی محمد بدرون خانه و حجره رفته کتاب بیان فارسی و شرح سوره کور و شرح سوره
بقرة و مقداری از آیات و آثار اربعی و صورت فو عرافیه سلطان اشهدار ابرداشت با
آخوند نزد نائب السلطنه رساندند و نائب السلطنه بادی بیار پرس و مکالمه مشغول گشت و از
طرفی دیگر علما محبین منافق مذکور با مامورینی چند بجهت دروازه قرزین که خانواده مای بسیاری
از اجاب میر بستند شتافتند و آقا میرزا ابوالفضل گلپایگانی با آنچه از آثار امری و صور حجاب
که در منزلش بود بدست آوردند و از آنجمله صورت جمعی اصحاب متعلق با پیام ادرنه بود که صورت
آقا سید مهدی داهی را در آن جمع دیدند و نیز مشهدی حسین عطار قرزین و برادرش مشهدی
باقردیزی پسر و عمو حسین نجف آبادی و بابا حسین کاشی و آقا سید علی کفاش کاشی و
آقا نصرالله تنباکوفروش جدید الایمان و ملا محمد عطار عرب و کربلانی جوهر خانم سدرت ارنی
و حیدر علی بابا قرزین را گرفتار کردند و نیز نظیر محله دروازه عجم رفته که گروهی از علما
اجاب آنجا سکونت داشتند و آقا میرزا حبیب الله بن زینج و آقا ملا احمد روضه خوان و آ
حسین نقیبند کاشی و استاد حسین دماغ کاشی را دستگیر کردند و نیز مبارز ارشد
و آقا میرزا ابن العابدین جراح کاشانی شاعر شبانگ تخلص و عده کثیر دیگر از قبیل
استاد آینه آهنگر و کربلانی مهدی و میرزا مرتضی قالب تراش قمی و حاجی آقاسی جلوا
کاشی را گرفتند و استاد حسن کاشی نیز با زادی خود از حجره میرزا ابن العابدین با تها فشا
روانه شد و عده کثیر دیگر از قبیل آقا عبد الکریم ماهوت فروش آقا میر علی کاشی آقا عبد
الحسین تاجر و آقا میرزا مؤمن و آقا محمد حسین کاشی و غیر نام گرفتار شدند و نامت نفوس

سال چهل و یکم
۲۷۲

۱۸ م

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

نذکور در یک یک ورود و بزار حکومت در موقتی که نائب السلطنه با حاجی آخوند شهمیرزادی مشغول
بصحبت بود وارد کردند شاه هزاره گفت همه را در ایوان واقع در جلوی عمارت مسکن دهند تا بر
که بطلبه حاضر نمایند و همچنین تمام قرار گرفتند وقت نهار شد و یک مجمره غذا برایشان آوردند
بعضی خوردند و برخی دست بسوی غذا نبردند و مکالمه شاه هزاره با حاجی آخوند تا وقت غروب بطول
انجامید و در آن هنگام شاه هزاره سارا اجابا طلبیده از یک یک سسوالاتی نمود و هیچ یک
آفر صریح بعقیده نکردند و از تبری و بدگویی احترام جنسه هر یک بعذر و بهانه متمسک شدند
که موجب توبیر افکار و تبیع امر ایلی گردید یعنی نسبت بمنده ضعیف عذبه است و مخالف حکم مندرج
قران شمرند و اسلوب سلوک نائب السلطنه چنین بود که با هر یک بلا مینت و ملاحظت
کلام کرد و اذن جلوس فرمود خود داد و چون تبری و بیزار می نمجستند با نهایت شفقت
پس برای تحقیقات باید باقی یعنی در حبس باشی و در کلماتی محمد نزار حاضر بوده یک یک را
بزی شاه هزاره شرح احوال میداد و چون به بهترین شناسایی و مکالمه ابتدا آینه با امان
با بیان رسید همه را حکم داد که در حجره واقع در خلف مقر جلوس می مفرد اند و توقیف
آزاد کردند و اما آنچه از صور اجاب و کتب آثار و الواح که برایش آورده بلا باشی معلم عربی
دعای سفلی خان معلم و مترجم خود سپرد و اجاب این جهت خوشنود و امیدوار شدند که
کتب الواح بدیعه بدست شاه و امانا دولت رسیده بخوانند و بخوبی میدانند که بنظر
ممنوع از مداخله در سیاست و امور باطاعت از دولت متوجه خود بستند و نیز لغوی
که تبری کردند بختیر و شدت غلظت سلوک نمود چنانکه میرزا این العابدین حراج خوشین
در ویش در مرید میرزا کوچک بدانی خوانده گفت نسبت با بیان بهم بگویم و نائب السلطنه

بمنظر

سال چهل و یکم
۲۷۳

۱۸م

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

متغیر شده فحاشی و خطاب شدید کرده گفت گمان میکنی من از احوال تو بجزم در راه خدمت و جمله
پیش گرفتی و او را نیز با دیگران در محرابه مذکور مجوس نمود و بعضی از خائنین و مترزین که
قبل از سوال و تقص حال تبری کرده بدگفتند و با فزا و سبهای نالایق لب کشوند
متغیر شده با غضب و شتم امر داد که لطمی چند بر قفاشان نوحشند و بانان چنین گفت
در اوقات آسایش استفاده بهائی ثابته و در مواقع شدت و تنگی بمردم نیک اعمال
ستیزه اخلاق افزایند و اما نیز توقف نمود و اینک شمه از مکالمات وی را
بمحبوسین مذکور برای ارائه نمونه ثبت میدارم از یکی پرسید بهائی هستی گفت سلم
موقن باسلام و ما انزل الله فی انقرام شاهزاده گفت ازین معلوم است که بهائی نیست
و جارمی جواب داد عرض کردم سلم و موقن باسلام شاهزاده گفت لعن کن جواب
خدا لعن کند کاذبان و ظالمان و مفریان بر خدا و رسول و لعنت کند ضال و مضل را
شاهزاده گفت شخصی معلومی را که تو را با ستمش آوردند لعن کن جواب گفت ملاحظه فرمود
که مدعی کاذب و مفری علی الله لعن کردم در قرآن است لا تسبوا الذین یدعون من
دون الله و ایضا لا تقولوا لمن اتقى لیکم السلام لت یؤمنوا شاهزاده گفت عمر لعن
کن جواب گفت خداوند در قرآن اهدی را باسم لعن نفرموده در اینموقع شاهزاده اظهار
حیرت و تعجب کرده بجزا گفت ببینید با این مرد چه کرده اند که عمر را لعن نمیکند و بدو
گفت بمیزا ابو فضل لعن کن جواب گفت عرض کردم که قرآن و شریعت اسلام لعن
بر اهدی را باسم اجازه نداد من چگونه شخصی را که نمیشناسم و خود را مسلم میداند و از
علمای اسلام محسوب است لعن کنم دیگری از ایشان چنین گفت من کتب استدریسه

سال چهارم و پنجم
۲۷۴

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

۱۸م

اینطائفه را مطالعه کردم و بر حج و ادله شان و تفهیم شدن و تحقیق رساندم که بیانات قرآنی و احادیث
سلامیه تک می نمایند و حججشان محکم و متقن است و آیات و کلماتشان نیز شبیه بیانات قرآن است
اینک از خدا می رسم که برای حفظ جان و استخلاص از جنس زندان تبری کنیم و مورد موافقه و بازخواست
آئین شوم و شاهزاده بدو گفت پس بهمانخانه بفرمایید و مقصودش توفیق و جسد بود و نیز مشهدی حسین
قرظی که در قریب آن ایام مرحمت از زیارت ارض مقصود بطهران نمود برای شاهزاده چنین فضا کرد گفت
که من در قزوین از درویشی خبر ظهور تام در جهت حسین شنیده از امر جدید آگاه گشتم و برای تحقیق احوال
ساعت بعکا نمودم و مدت چهار ماه همان شدم و کارا امر از ابلاغات صاحب این امر و صحتش رسید
مشهد است که خبر حقیقت دیانت نفی نمودم و امری مخالف و مغایر با سنت ندیدم و غایت بر روی
و مهربانی در حقم بجای آورد پس مرحمت بایران کردم و باین نام مشهر شدم حال آبا سردار است باین
بخدمت افرا بیالایم و نزد خدا و وجدان خود در مدت العمر خجل و شرمسار باشم و در ضمن کلماتش برخی
از آیات قرآنی خواهد و کیفیت آنرا بود و سبحان زار و خود مذکوره در کتبشان ذکر کرد و با بطنه
مکالمه اولیه با افراد مجربین تا دو ساعت گذشته از شب بطول انجامید و بر تیب عبا سخی خان بعد
دستور که باین هر دو تن از ایشان فرانس را گذاشت تا با یکدیگر تکلم نمایند و موضوعی که مشاهده خود
بمجهز مذکوره که محل توقیف همگی بود در آمده بایشان اظهار ملاحظت بسیار نموده گفت چند روزی تا
بهمان من بمانید آنگاه در کمال مسرت و طمینان بمنزل خود میروید و در این ایام آنچه لازم دارید
از ناظر بخوابید و دستور داد که فی الحال زر بازار برایشان رخصت بقبول کنایهت بیاورند و دو برادر
مذکور مشهدی حسین و مشهدی باقر قرظی را با خود همراه کرده باین گفت تا شام بخورید و غذا
این دو را نگهدارید و باند و دستور داد که در قهوه خانه اش بمانند و خود رفت و در نیمه شب فراموشی که

تأمت مشهدین و اعضا، داره اش نجواب رفتند و خبر کینین فرارش خلوت دتی دیگر مشیخه
 کسی نبود هر دو را احضار نموده اذن جلوس داد و چنین اظهار کرد که من نجواب شدم و شمارا
 هم نجواب کردم اما چون منجواستم سوالاتی کم بتر آن بود هنگامی باشد که کسی نشود
 حال آنچه غیر رسم رست بگویند و هر که از این طائفه از طبقه نوکران و مستخدمین دولتی می
 شناسید بگویند بحق خداوند قسم است که با حدی ادبیتی دارد نخواهد شد بلکه بخودش
 هم اظهار نخواهم داشت فقط هر که از مقربان عیضرت شهر یاری هستند از آن خدمت
 برداشته کاری بهتر رجوع خواهیم نمود زیرا دولت از این طائفه بیم دارد و میخواهد از نزدیکان
 نباشند و مشهدی حسین با و حسین گفت که آیا رست عرض کنم یا در ذوق گیرم شاهزاده
 گفت البته رست بگویند او گفت من احدی از این قبیل اشخاص که فرمودید نمیشناسم شاهزاده
 گفت اگر درین موسم شدت برودت شما که درین مضر جلال و عطا فر فرش نرم و در هوا
 معتدل و گرم مشیخه هم کیشان خود را نشان دهید بهتر از آنست که در میان اصطلح برآ
 منجمد و شکنجه و زجر بجهت تنگ استوار و کشف اسرار کنید مشهدی حسین گفت من بخوبی
 میدانم که شما قادر بر فعل مانند من هزار نفر بلکه بیشتر هم هستید و هیچ کس از شما مواخذه نخواهد کرد
 ولی بحق خدا قسم است من چنان کسانی را که بیان فرمودید نمیشناسم شاهزاده گفت
 حکم میدهم تمامت گوشنهای بدنت با گر لک بکنند مشهدی حسین گفت بجز
 و الا سخن رست این بود که عرض کردم و الا هر که را امر بفرمایند اسم خواهیم برد حکم نایب
 القهار پس شاهزاده روی مشهدی باقر نموده گفت تو بگو و او جواب چنین داد که
 بفرض اینکه من از این طائفه باشم آیا دیزی پزرا با امرا و ارکان دولت چه مناسبت

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

۱۸م

معاشرتی است و شاهزاده مقداری نفکر و تامل کرده بهر دوگفت برود و خود نیز بر خاسته
برای خواب دستراحت بمنزل خویش رفت مشهدی حسین و مشهدی باقر نیز
اجاب آمده شام تناول کرده خوابیدند و چون صبح شد همگی از بستر برخاسته ادا صلو
نمودند و ساور و چای حاضر شد در آنحال نائب السلطنه ورود نمود و از محوسین احوال
پرسید و باخوند حاجی ملا علی ابرگفت من دیگر با هیچ یک کاری ندارم آنچه خواهیم از شما
بپرسیم و بمقر خود رفته پس از صرف چای آخوند را احضار کرده اذن جلوس داده آغاز
سخن نمود چنین گفت ای حاجی ملا علی ابر دیگر محل انکار نیست اولی آنکه پرستی سخن گویم
مقصود ما فقط این است که از احوال رعایا و نوکران خود مطلع باشیم ما غلطه کشید اگر
دولت روس از حال رعایای خود مطلع میبود اوضاع دولت مملکتش بدین منوال نمیشد
و حاجی ملا علی ابر زنت که در واقع حاجی ملا حیات و کتیرا ان نیست و باید رفع سیه از چشم کرد
و تبلیغ امر ایهی نمود لذا شرحی مفصل داد که خلاصه اش چنین است ای نواب والا
مقصود منظور از این ظهور ایجاد امنیت و نهتنام در عالم در رفع نواص و مفاسد و هدایت
و خدا پرستی اجم است و با امور سیاسی مملکت و قیادت و ریاست ملت سروکار
ندارد و اساس این امر عظیم ایمان و عرفان خدا و تصدیق بکل انبیا و تکمیل عکالت و سبایا
میباشد و برای تهذیب اخلاق و تزکیه نفوس این همه بلا یار قبول و تحمل کرده اند و
مقصود از بعثت کل انبیا همین بود و همان سید مظلوم که از شیراز ظاهر شد برای محبت بانام
جان خود را فدا ساخت چنانکه با همه منتظار که سالها برای ظهورش داشتند فتوی بر نفس
دادند نائب السلطنه پرسید چگونه قائم موعود تواند باشد با اینکه قائم باید از شهر جابلقا

سال چهل و یکم
۲۷۷

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

۱۸ م

جمهور کند و با غلام و آثار مخصوصه که در کتب مطبوعه است باید در بروج قرآن نماید و هیچ یک از امور مذکور در حقش
تحقق نیافت و حاجی ملا علی اکبر جواب گفت که تمامت اعلام و آثار مطبوعه در کتب اخبار بود گشت و صدق
نمود ولی چنانکه بر مثل قبل مشتمل شد کار بر این است نیز پیشتر یاد رفت. علت اجتناب ملا همیشه این بود
که میخواستند علامات و آثار و اشارات ماثوره بمعنی ظاهر لفظ وقوع باید در این هرگز نشد و پیوسته استجین
و سلیم در بوم ظهور حضرت مسیح و حضرت رسول و حضرت قائم همگی بهین علت محجوب گشتند اندکی که
فرماید که در خبر ماثوره است اذ اظهرت رایته الحق لعنا اهل اشرق و لغرب و در اوصاف قائم فرمودند
علیه کمال موسی و بهای عیسی و صبر ایوب فیدل اولیائه فی زمانه و تنهادی رد سهم کما تنهادی ردس الترنک
والدیلم و یقملون و یحرقون و یکنون خائفین و جلین مرعوبین تصنیع الارض من دماهم و یغشوا الویل
والرنه فی ساسم اولئک اولیائی حقاً اگر ظهور قائم با علامات و آمار می که آیه بزم نمیدود و شکرند
واقع شود که را قدرت آن است بر اهل عن کینه. یا با اولیائش بدینگونه رفتار نماید و اما شهر جابلقا
نویسم را سخا ششمی از سوره افتخار اس اگر دند که آری بلغت عبر ایشان شهر من موشه میخوانند و در آثار
ائمه اطهار بصحت نه پیوست حضرت و الا قدری تفکر فرمایند در باره حضرت قائم خبر داده شده است
بظرف صبی من نبی ما شتم ذکتاب جدید و احکام جدید بصنع کما صنع رسول الله ما کان قبله کما هدم رسول
امر اجمالیته حال اگر در یکی از بلاد ایران نفسی ظاهر شده خود را امور از جانب پادشاه و حکمران مطاع
مردم خوانند و ناس بعضی قبول و اطاعت کنند البته پادشاه بمحض استماع و اطلاع آسوده نمیشسته
با کمال سرعت و تا کید حاکمی مخصوص و ارادی تمامت آثار حکومت فرستاده کذب حاکم کاذب را بر
ببازد پس چگونه در مدت چهل سال بی رضای خداوندی در بین مردم ظاهر شده خود را جهان قائم
موجود و امور از جانب خدا خواند و کثیری از مردم با عیش و فرح شمرند و معذالک خداوند حاکم

سال چهل و یکم^{۲۷۸}

۱۸م

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

مخصوص خود یعنی قائم سکن جابلقار با آنرا مذکور آشکار ساخت تا بطلان داعیه مدعی کاؤب معلوم
 گردد در این مقام نایب السلطنه پرسیده پس چرا علی قبول کردند حاجی آخوند جواب گفت همیشه امثال
 قبا و جناس و ابوالکلم ملقب با جهل و ولید و ابوراهب و عبده بنه ابی عت کمرابی مردم و محبوب
 اعراضان از حضرت مسیح و رسول بنه و باعث قتل انبیا و اولیا شدند و در باره علی اضر الزمان
 چنین ماثور است فهنا و ذالک الزمان شرفهنا تحت ظل السماء ولی معذالک اگر مؤمنین صدر
 اول در هر ظهوری ما بیکبر و عشار و در اعی و عمار بودند که در حقشان چنین در قرآن مذکور است و اذا
 قبل لهم آمنوا كما آمن الناس قالوا انؤمن كما آمن السفهاء الا انهم هم السفهاء ولكن لا يعلمون و
 جای دیگر فقال الملا الذین کفروا من قومہ ما نراک الا بشر امثلنا و ما نراک الا نبتک الا الذین ہم
 از زمان باری الراس و باری الکم عیسا من فضل بل نطکم کاؤبین مؤمنین این طوری غیب از علی
 معروف مانند ملاحین بشردیه آقا سید محبی و حید ملا صادق و ملا محمد باقر خراسانی و ملا میرزا محمد
 دوع آبادی و میرزا محمد علی و آقا محمد فضل قاینی و ملا عبده الخالق و حاجی ملا احمدی و ملا رضای بزد
 و ملا محمد علی زنجانی و ملا احمدی کندهی با برادرش و ملا یوسف اردبیلی و امثالهم متجاوز از چهار صد
 نفر بودند که مطابق بیان قرآن یا ایها الذین ما دوا ان زعمتم انکم اولیاء لله من دون الناس
 قسمتموت ان کنتم صادقیں در راه خدا از جان و مال و عیال گذشته و سایر علما ظاهر که عاری
 از علم حقیقی و دیانت و طالب عابد ریاست و متطاول در اموال ملت بودند برخلاف نفس آن
 قرآن یا ایها الذین آمنوا ان جانکم فاسق مباقتموا ان تصیبوا قوما بوجوه فقتلوا علی ما فعلتم
 ما دین بی تاقل و تحقیق حکم بکفر و فتوی قتل دادند و مصداق مثل الذین حملوا التوراة ثم لم يحملوها
 کسل الحاکم بحمل سفارا و علما و بود و جا جلد الا تمه شدند نایب السلطنه پرسید آیا معجزه ایشان

بهر

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ و ۱۸

چیت آخوند جواب گفت که برمان ایشان همان است که برمان حضرت رسول بلکه کل انبیا بود
 و محمد اما العلامة من موسی الخوف و ان نظار و العلامة من عیسی ما قالوا فی حقہ و العلامة من
 السجین و البقیة و العلامة من محمد یظهر آثار مثل القرآن و در زیارت حضرت قائم فرموده اند
 یا خلیفة الرحمن و شریک القرآن آیا کدام کافر مشرک بمعجزه ایمان آورد و نسبت بسحر و شعبده نذا
 انکار کرد انبیا اگر معجزه اظهار کردند با اختیار خودشان بود نه بحسب میل ناس و اگر معجزه حجت بود
 بر سایر انبیا فرض میشد که برای هر معترضی معجزه ایان نمایند و لولا که اشخاص متعدده طالب امور
 خدا بقبض ما شدند چه اگر برای بعضی ایات کندند و برای دیگران نکنند ظلم و انحراف و جهل بقبض
 در امر رسالت بشود و آیا نفوس کثیره که در بلاد بعیده هستند و نفوسی که بعد از ایام صاحب ظهور
 بدین عالم می آیند چه گونه مکلف میشوند و لهذا حجت خود را آیات قرار دادند که باقی او برقرار است و
 نسبتش بکل بشر مساوی میباشد چنانکه در قرآن است اولم نجعهم انما انزلنا علیک الکتاب و نیز
 علیک آیات الله نتلوها علیک بالحق فبای حدیث بعد است و آیاتة یومنون و نیز وقال الذین لا یعلمون
 لولا انزلنا آیاتة کذا لک قال الذین من قبلهم مثل قولهم شابهت قولهم قد بینا
 ان آیات لقوم یؤمنون و نیز ان کنتم فی ریب مما نزلنا علی عبدنا فاتوا بسورة من مثله و ادعوا لشهدائهم
 ان کنتم صادقین ایضا و اذا تسلى علیهم آیاتنا بیات ما کان جهم الا ان قالوا انتوا با بائسنا
 کنتم صادقین درین موقع عباسقلی خان سرتیب گفت علماء میگویند آیات شاملق از کلمات
 قبل است حاجی آخوند جواب گفت در قرآن همین قول را نقل از کفار در باره کلمات و آیات
 حضرت رسول چنین حکایت فرمود و اذا تسلى علیهم آیاتنا بیات قالوا قد سمعنا لولنا القلنا

مثل هذا ان هذا الا اساطير الاولين ونيز انما يعلمه بشروان الذي يحدون اليه اعجبي وهذا
بلان عربي مبين ايضا ام يقولون افراه قل فاتوا بعشر سور من مثله مفريات وادعوا من
استطعم من دون الله ان كنتم عند فتن فذبحوا اننا لناذروا انهم انما يشركون بنا على عيان يريد
ايهمه معجزات كه گفته اند پس از كجا پيدا شد آخوند جواب داد كه در قرآن خبري از آنها نيست بلكه در
قرآن چنين مظهرهت و قالون نومن لك حتى تفجر لنا من الارض ينوعا اذ يكون لك
بيت من رخوف او يكون لك جنة من نخيل وعنب فتفجر الانهار خلا لها تجري اوانهظ السماء
كما رغبت علينا كفا او تاتي بانه واما لك قبيلنا او ترقى الي السماء ومن نومن لربك حتى
تنزل علينا كتابا نقرؤه قل سبحان ربي هل كنت الا بشرا رسولا ودر جاني ديگر است
وامنع الناس ان يؤمنوا اذ جاؤهم الهدى الا ان قاتوا بعث الله بشرا زونا ودر جاني
ديگر است قل لا املك لنفسي نفعا ولا ضرا الا ما شاء الله ولو كنت اعلم الغيب لاستكثرت
من الخير ما مني لولا ان انا الا نذير مبين لقوم يؤمنون ايضا ولا اقول لكم عدي خزائن
الله ولا اعلم الغيب ولا اقول لكم اني ملك ان تبع الا ما يوحى الي هل يستوي الاعمى والبعير
افلا تتفكرون ودر محلي ديگر است وامنوا بالله جهدا بما نهم لمن جاؤهم آية ليؤمنن بها قل
اما الآيات عندهم وما يعرلم انها اذا جئت لا يؤمنون ايضا وقالوا لولا انزل عليه آية من
قل ان الله قادر على ان ينزل آية ولكن اكثرهم لا يعلمون ونيز ويقول الذين كفروا لولا انزل الله
آية من ربه قل ان الله يضل من يشاء ويهدي من يشاء وبيدي من اناب پس شكى درين نيت كه حجت
در قرآن آيات الله است نه معجزه واما منكر معجزه بنسبم وطلب قدرت از انبيا نميكنيم ذابسته
معجزه داشتند ولي نه چنسيار مردم وچون ناس بصيرت بخير وشر خود داشتند و بهواي نفس

بني

سال چهارم و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

۱۸

خوش طلب بعضی اشیا میکردند و ماموشان انجام نمیبذیرفت تکذیب کرده در صدد اذیت
انبیا بر میآیدند چنانچه در قرآن است افکلمنا جانم رسول بالانتهی نفسکم استنکرتم ففرغنا
کذبتهم و فریقا نقتلون ایضا و یقولون الذین کفرُوا ما لبعذا الرسول باکل الطعام ویشی فی السواق
لولا انزل علیه ملک فیکون معونه نیرا و در جواب طلب مشرکین چنین مذکور است قل قد جاءکم
رسل من قبلی بالبینات و بالذی قلتم فلم یقوموا بهم ان کنتم صادقین درین هنگام محمد ابراهیم خان
معارف باشی خالوی نائب السلطنه که لقب بوزیر نظام و وزیر شهر طهران گردید پرسید که مگر نه این
است علی گفته اند معنی قرآن را احدی نمیفهمد و شایب این همه آیات قرآنی را شایب آورده تفسیر کردید
حاجی آخوند چنین گفت کتابی که رسول است حجت نبوت خود قرار داده و تاسمت و امر و نواها
آئینه را مجتمع در آن گفته و یگانگی تحت هدایت تاس در زمین نبود و من بعد از آن قرار داد اگر مفسر
احدی نکرده چگونه تاس مکلف مسئول و ما خود میشوند و آیا این همه احکام صوم و صلوة و غسل
و غیره را علی از چه طریق فهمیده اند و حال آنکه آیه ولقد یسرنا القرآن لکذکر فقل من مکرر در چند
جای از سوره اقرت کمر شد ملاحظه فرمایند قریب صد هزار بیت در حیض و نفاس و عقده و عقده
هزار بیت در غسل و طهارت و نضت هزار بیت در استنجاء و نجاست اما تصنیف کرد
و چندین کتاب برای احکام شکایات ناز نوشتند و تجوید قرآنی از جمله و حجاب صلوة قرار داد
تا مردم ناچار تقلید شوند و آن چون دین یکی و کتاب یکی بیش نیست اینهمه آراء مختلفه پیدا نمیشد
و اگر تجتس در امر دین حرام و تقلید علماء روا باشد مجوس نیز تقلید از دستوران خود جزو
زودت همه ادیان را باطل میدانند و بهود نیز بتبعیت از کهنه و طامای خود همه اهل ادیان
غیر خود را گمراه میخوانند و کتابی بنام خرافا یعنی قوی بزبان عبری نوشته انواع مفسریت

سال چهل و یکم
۲۸۲

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری قمری

م ۱۱

در حق متبع نگاشته اند و در کتاب مذکور غیره نسبتهای کذب بسیار بحضرت رسول داده اند و همچنین نصاری بتبعیت از کثیث و خلیفه و پاپ جمیع ادیان بخردین خویش را باطل و پیروان آنها را اهل جهنم دانسته و در حق حضرت رسول هزاران نسبتهای فاسده دادند چنانکه کتاب میزان الحق شهادت حاضر است علی تعلیم از علی فقط در فروع دین رو است و علمایکه مقلد انام اند باید مصداق حدیث ماثور و اما من کان من العلماء اصناما لیدینه حافظ لنفسه فلنفا لهواد مطیعاً لامر مولاه فللعوام ان یقلدوه باشند و این ارباب عمام که زرعی چند زرعش زمینش بر سر پیچید خود را بنوا هرگز از آن است افتخار نمیدید بر غیر خود از آن میکنند و این انان ریاست ظاهره را حافظ اند مال خود را و اموال مردم را نیز مال خویش میسازند و مطیع اند هوی را و مخالف اند امر مولی را و صد هزار مکر و حیله برای اکل اموال انام نموده نام آنرا خدعه و حیله شرعی می گذارند و چون ذیل کلام بانمقام رسید نائب السلطنه خطاب باخوند کرده گفت ای حاجی ملا علی نزدیک است مرا بایی کنی حال بس است و برای صرف ناما را برودید و آخوند نزد اجاب فقط صرف غذا کردند و بعد از اداء نماز ظهر فرمایش حاجی آورده گفت آقا میرزا ابوالفضل را خوانند و او نزد شاه برده رفت و اذن جلوس یافته نشست نائب السلطنه گفت ای میرزا ابوالفضل حاجی ملا علی کبر جمیع ملا ما را فاسد و ضایع خواند و معجزات انبیا را نیز رد کرد آقا میرزا ابوالفضل گفت اما علمای بس حیل و تدبیر برای اکل اموال انام کردند که خدا ایشان را سوا نمود و اما در باب معجزات انبیا هرگز مقصود جناب آخوند چنین نبود که سلب قدرت از انبیا کنند بلکه منظورشان این است که انبیا معجزه را بتیسه و برهان خویش قرار ندادند نائب السلطنه پرسید پس دلیل حقیقت ایشان چیست میرزا ابوالفضل جواب داد جمیع اخبار و آیات و دلیل ظهور ایشان است اگر باور ندارید

بفرمایند

بفرماید چند نفر از علمای حاضر شوند تا با هم گفتگو کنیم حضرت الا خود حکم قاطع فرماید نائب السلطنه گفت
الحق مرتب علم و فضل شما بیش از همه علمای است ولی حیف که بانی شیدیه حال بعد از همه این مذاکرات
آیا معجزه از ایشان دیده شد میزرا گفت معجزات کل انبیا بلکه مضاعف آنها از ایشان دیده شد
نائب السلطنه گفت از چه راهی باور کنیم شایان اعتقاد بایشان دارند محض حب نسبت معجزه بایشان
میدید میزرا گفت کدام معجزه کدام پیغمبر را شکرین از قبول کرده چنانکه بدانید معجزات زردشت
هنود قبول ندارند و معجزات حضرت موسی هنود و مجوس شکرند و از حضرت عیسی هنود و مجوس
یهود انکار دارند و از حضرت ختمی مآب هنود و مجوس و یهود و نصاری هیچ یک پذیرفتند
و این معلوم و واضح است که مردم چون پیغمبری را قبول میکنند البته معجزه ایشان نیز
قبول خواهند کرد و بلاادهرگاه اخبار بیت ساله صدق نباشد اخبار سه هزار سال با دو هزار
سال یا هزار و سیصد سال بطریق اولی محل اعتبار نیست درین هنگام نائب السلطنه بدو گفت
اکنون شما نزد فقهای خود بروید و من کار لازمی دارم پس میرزا ابوالفضل نزد آباء آمد و شاهزاده
در هنگام بعد از مغرب و عشاء اخوند ملا علی کبر و میرزا ابوالفضل هر دو در طلبید و با اتفاق نزد وی حاضر
شدند پس از جلوس شاهزاده بایشان گفت حال که نزدیک است مرا هم مثل خودتان کنید
خوبست بنوعی حقیقت هر کس از در راه و ضمناً و امر ازین طائفه هستند بگویند قبح
خدا و بجهت شاه ابدابانان اذیت و ضرری نخواهیم رساند بلکه دهنه بخودشان اظهار خواهیم کرد فقط
اگر مقرب پادشاهی است کار و شغلی بهتر ما بخواهیم داد علت اینست که دولت از این طائفه
بیم دارد و میخواهد مانند امپراطور روس از رعایای خود بخیر نامه که غفله چنانکه معروف است
قتل او شدند ما که بصدقت و اعدام این طائفه نسبتیم شایان از شناساندن خودتان مضائقه

سال چهل و یکم
۲۸۱۴

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

۱۸ م

دارید و حاجی آخوند آغاز سخن کرده گفت ایحضرت والا اولاً اینکه فرمودید ما در صد قتل و استیصال اینطایفه
نیستیم ملاحظه فرمایند چهل سال است دولت ملت مغفتر بران قیام با خداداین نور الهی نمودند
در روز بروز اشتغالش بیشتر و شوکتش قویتر گشت و حال بسا عرض میکنم محال است که این نژاد
بجوایه فرضا آنچه از این طایفه در طهران نقل آید فرزند و کاشان و قم و صفهان و عراق و بیدان و شیراز
و یزد و کرمان و تامت ایالت خراسان و در بخان و آذربایجان و گیلان و مازندران و سایر بلاد
ایران مملو از اینطایفه است و بالفرض هرگاه تامت جمعیت کثیره اهل بهار در ایران بقتل با عرض
و مصر و ترکیه و فقاریه دهند و اروپا چه خواهد کرد که از مشقت و سیبی اثر تحمل نکند و سفین بند
که اینطایفه هرگز بخمال ریاست و سلطنت نیستند تا مانند مملکت با نسبت با هر طور چنان فکار کنند
اگر با نسبت با اینحضرت پادشاهی قصد سوزی داشتیم چون در همه جا حتی در اندرون شاهی ممکن است
از ما باشند ما چار مبادرت بعمل میگردیم چنانکه از همین وقته حایله هنگامیکه محمد نزار اقدام کرد و اقا
سید صادق بشان نوشت در هماناعت اولی خبده داشتیم و چون از خود سطلین بودیم پنهان نشدیم
و موجب اقدامات دوره سابق نیز خود شاشید زیرا چون تامت بزرگان اینطایفه را کشتید
زمان کار بدست جهال افاد و از مردم جا بل اینگونه اقدامات بعید نیست نائب السلطنه تعقیب
کلام ویرا کرده گفت راست میگویند اگر سید شیرازی را نیک شتند کار را با اینجا میسید آخوند گفت
با اینکه خود دسته دبی برید پس چرا بصد و ادیت اینطایفه بستید شایده گفست استغفر
ما ایند اخیال قتل این طایفه را نداریم بلکه چنانکه مکرر گفتم برای فتنه و فساد و مفاکات و محاربات
که قبلاً از بابی ما برز کرده سلب اطمینان دولت شده و از شما سطلین نیست چنانکه شما نیز از او
اضمینان ندارید و شما نباید ازین رهگذر مکرر شوید و دولت بخوابد راهی برای اطمینان فکر خود و نیز

شاید کند و چنانچه بکرات گفته میجوایم جناب این جماعت نسبت به دولت کاملاً بدینیم بریزد ابو الفضل گفت
 ای نواب والا مکرر اندر مکرر عرض کردیم که محروب ما منقلاست از جناب فساد و انقلاب و تحصیل ریاست
 در مقامی از آثار حسن جنین فرمود از بحر و بر همه رسل طین که منظر قدرت اند و گذار نمودم و در حالی
 دیگر فرمود ان یقتلوا خیر من ان یقتلوا و در محلی دیگر طوبی لمن اصبح قائماً لخدمه الامم و نیز لیس الفخر الخلیف
 بل لیس الفخر لمن یحب الوطن بل لمن یحب العالم و ایضا عاشروا مع الایمان
 بالروح و الریح گذشته از همه اینها آنچه از آثار کتیبیه که از قبل داین ایام بدست شما افتاد بیاید
 به ما آید فرماید سرگناه ایشان تصد ریاست و سلطنت داشته باشند معلوم خواهد شد چون
 سخن ما بجای رسید باناب السلطنه گفت بسیار خوب گفتید ولی اکنون بروید شام خورده است راست
 لذا ایشان بجمع نجوین آمده شام تناول کرده خوابیدند و در صبح بوز بعد چون صرف صبحی کردند
 شاهزاده باز بر دور خواست و گفت از کلمات و آثار خودتان بیاید و قدری بخوانید و ایشان نزد
 اجاب آمده و بعضی آیات بمحض شاهزاده برزند حاجی آخوند پرسید که از آنرا طلعت اعلی بخوانیم
 یا از جمال الهی شاهزاده گفت از کلمات ایشان بخوانید و حاجی شروع بخواندن کرد تا بجایی رسید
 که لفظ رب اعلی مذکور بود درین مقام وزیر نظام مذکور گفت ببینید سید شرازی از تمثیل
 گذشته ادعای الوهیت کرد و حاجی آخوند جواب گفت که ذکر لفظ ربوبیت مستنزم ادعای
 الوهیت نیست زیرا که رب یکی از صفات الهیه میباشد مانند جیم کریم غفار ستار و ماب
 عزیز رحمن غفور و غیره و مردم بدون استحقاق اینها را اسما خود قرار دادند جیم کریم و کریم عاری
 کرم و ستار خالی از ستر است بلکه اصلاً از جاده بشریعت خارج اند و احدی بر ایشان عزیز نیست
 نمیکند ولی در اینجا چون بدیده غیر درستی میگذرد اسم ربوبیت را الوهیت بخوانند و اگر بنظر

۲۸۶
سال چهل و نهم

۱۸م

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

انصاف نگزند خواهند دید که سید بزرگوار مری امام بود و چندین هزار نفوس را چنان نصیبه نکرده و
تربیه نمود که کل بصفات الهیه متصف گشتند از جمله علامه علی بافروشی بود که هشت هزار بیت
سبک آیات در معنی الهیه تصحیح و شرح بر قل هو الله زشت و عده کثیر از علمی معروف دست
از ریاست ظاهر کشیدند و جان مال و عیال را فی سبیل الهیه فدا نمودند انصاف میداگر نفسی
بدینی از ادیان متدین نباشد ولی متصف ببعضی از صفات الهیه گردد فی مثل وجود و کرم از درگاه
شود و خویش را کریم خواند آیا در آن تکیه نمیش نماید پس سیکه از هر جهت متصف بصفات الهیه است
هرگاه یکی از صفات الهیه را بخودش نسبت دهد چگونه توان گفت ادعای الوهیت نمود درین
هنگام عبده الهیه خان پیشخدمت باشی نائب السلطنه دوالی گیلان پرسید پس چرا حضرت
خاتم النبیین خود را بدین سمان نامید آقا میرزا ابوالفضل در جواب گفت اسماء خاتم النبیین
الهیه بود حضرت ولایت مآب که خود را عبده از عبید خاتم الانبیا فرمود در خطبه شریفه
ندای انا حنان انا منان انا دیان انا رحمن انا رحیم انا غفار انا ستار انا فانی انا موت
والارض برشید گذشته از همه این امور چون نامشان که سید علی محمد بود عدد ابارت
یکی است از اینرود خود را باین نام خواند در این مقام نائب السلطنه روی بوزیر نظام و سایر
حضار کرده گفت فی حقیقه کلمات این طائفه عجیب است و مردم و بخت اند که گوش
بکلماتان میدهند پس از جای برخاسته گفت شما الحال برودید و ایشان نزد اجاب
آمدند و بعد از ظهر این روز قارن محمد ابادی یزدی از متقدمین این طائفه را که با قاضی کشید
و دستار و عبا سفید در مسجد شاه بشغل ترسل و تشریف مکاتب اشتغال و نزد عاتقه امام
باین نام استنمار دشت غلامان و کماشتگان دولتی گرفتار کرده آوردند و نائب السلطنه

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

اورا احضار نموده اذن جلوس دادند و ملا محمد ضامنست و بانام حضرت اهلدار اب کرام نمود
 و وزیر نظام مذکور گفت گویا در ظاهر حضور شمار رسیدم ولی نمیدانم در کدام عالم بود وزیر نظام گفت
 خدا کند در هیچ عالمی حاضر من با تو باشد ملا رضا گفت شما مطمئن باشید در هیچ عالمی از عوالم
 با من حضور نخواهید شد زیرا که متحد جانهای ایران خداست پس نایب السلطنه از او پرسید
 بابی هستی جواب گفت بل بابی هستم و پنهان نمیکنم و نهایت امان خواهم داشت اگر
 سفیدم را بچونم فرزند کنید و سالها بدین آرزو بودم که جان نالایق خود را در راه حضرت به حاجت
 عظمت فدا کنم نایب السلطنه گفت از خوانین هر کس را از این طائفه میدانید بگویند او جواب داد
 که یزید قلی خان پسر سلیمان خان صاحب قلعه ازین طائفه است دیگر کسی را نمیشناسم نایب السلطنه
 بفرشان گفت این پسر بیابالا خانه تلکرافخانه (که در داخل عمارت مسکونی نایب السلطنه بود)
 و سی از تلکرافخانه مرکزی با بخا وصل کنند که بهر جا خواهیم مخابره نمایم و ملا رضا را باین جهت
 تنها به بخا فرستاد که مبادا سایر جناب محض مراعات و بجهت حکمت و در ایکنان و ادارند و
 چون باسی از شب گذشت نایب السلطنه حاجی آخوند میرزا ابوالفضل و ملا محمد رضا را متفقاً
 احضار کرد و ملا رضا گفت مقداری از کلمات جدیده بخوان و او کتاب الواح را با دست گرفته
 بوسیده بار نمود و مقداری از آن با لحن بدیع خواند و نایب السلطنه از حاجی آخوند پرسید
 که علت این همه تاکید در تبلیغ چیست آخوند جواب داد چونکه ایشان امر در مدعی حقیقت اند
 و حق خلق را دوست دارد و میخواهد همه انام بدین حقیقتی او که اصل صفت است وارد شوند
 چنانکه انبیا انواع بیات و مشنات از جمال تحمل کرده دست از هدایت خلق بسوی خود
 نکشیدند و نیز تبلیغ علت شوق و تقرب مردم بسوی خداست چه که وظائف و شرائطی برا

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ

۱۸ م

مبلغین مقرر شد که ناچار ادلا باید خود را تبلیغ کرده تزکیه و تصفیه شوند آنگاه بعد ایت دیگران
 پردازند و از این رو قیام تبلیغ سبب میشود که مردم خود را بصفات الهی متصف نموده زقیات عالیه
 یابند شاهزاده پرسید که ایشان چه مقامی را ادعا دارند طارضا گفت این ایام ایام است
 و این ظهور ظهور است و حاجی آخوند فی الحال چنین گفت ایشان هزاره چنانکه میدانید در هر مثنی
 صوفی است و طارضا صوفی این طائفه است و غلو نمود اما بنده عرض میکنم چنانکه از قبل خبر
 دادند که بعد از ظهور حضرت قائم حجت حسین میشود حال ظهور حسین میشود نائب السلطنه گفت
 چگونه ایشان چنین ادعا توانند و حال آنکه میان ایشان و حضرت حسین هزار و دویست سال
 فاصله است و پدر و مادر آنحضرت و والدین ایشان جدا است حاجی آخوند گفت حضرت
 رسول فرمود منم موسی و حال آنکه میان ایشان و حضرت موسی دو هزار و کسری سال فاصله بود
 و ایشان از قریش و حضرت موسی از بنی اسرائیل بود و نیز چگونه فرمود منم عیسی و حال آنکه
 ششصد سال و کسری با ایشان فاصله بود و ایشان از بعد الله و آمده و حضرت عیسی از
 روح القدس و مریم بودند و نیز فرمود منم آدم منم نوح منم ابراهیم و حال آنکه والد ایشان معلوم و
 چهل سال هم در میان خلق بودند و اینگونه ادعا نمودند پس معلوم میشود که منظورشان محل و
 زمان و شئون جدیدانیه نبود بلکه نظر بجهت انبیا داشتند که قوت و قدرت باطنیه
 و احاطه در جمیع علوم اولین و آخرین و مافی السموات و الارضین و بر مافی که تمامت خلق
 ایشان بمثل آن نتواند یعنی آیات و خطب و مناجات است و همه از حضرت ختمی مرتبت
 ظاهر شد اما اینکه گفتیم علوم نگونید چرا حضرت ساعت ساری یا آسن کوبی یا بخاری و غیر
 نمیدانست چه که علوم ظاهره شان مخوفین انبیا است و چون بروح ابمانی و نشاط روحانی

بهر

حیات ابدی سردی عطا شوند فوت قوی و اشراج صدر یافته موفق بعلوم و فنون گردند اگر بنظر
دقیق نگریم خواهیم دید که آنچه صنایع و علوم از مردم تراوش نمود با مبایرا جمع است زیرا فواید
مدینه و ادا مرد و نواهی شرعی و حدود و حقوق جماعیه و آداب و انتظامات و مراسم انسانی را از
انبیاء آموختند تا جان و مالشان از تعرض یکدیگر مصون مانده در عهد امان قرار گرفت و از این
درکات حیوانیت و وحشت نجات یافته در راه انسانیت و ترقی مدینت پیش رفتند پس آنچه
از مدارج و معارج کشف و صنعت و کمال را انجام دهند از آثار و نتایج ظهورات الهیه میباشد و این
بدینست که بدون حصول مدینت و انقیاد فرصت تفکر در صنایع و خراعات و نظایات
حاصل نگردد مانند اهل ایران که چون مدینت نام را از کف دادند فرصت تفکر در هیچ گونه از صنایع
گرفتار نگردد بگذشتند ولی مقصود ما از علم انبیاء علم الهی است که ناس از که و نصیحه نموده بصفا
الله متصف سازد و با جمله حاجی آخوند فضل مشیح و کمال در تحقیق اینکه حقیقت کل اعیان باقیوم
به استوره یکی است و تغایرشان از حیث زمان و مکان و سایر عوارض حادثه میباشد ذکر نمود
و بوجدت حقیقت کل از حیث لون و عطر بدون ملاحظه تفاوت زمان و مکان بیان مقصود کرد
و بشر مشهور مشهوری رومی دیده میجوایم که باشد شناس تا شناسد شاه را در بر لباس
تمثل حجت حدیث انما کل لنبیین را فرد خواند حقیقت حجت حسینی را بدین اساس
مؤسس داشته سخن را با انجام رساند و نایب اللطنه و حاضرین از بیان منظمش عزم و مهبت
و منظم گشته بگاشتهای خود گفت حاجی آخوند و آقا میرزا ابوالفضل منزل خودشان و ملا
محمد رضا بقدر خود برود دانان رفته صرف شام نموده استراحت کردند در روزی بعد پس از ادا
صلوة و صرف چای باز هر سه را متفقاً احضار نمود چون نشستند از ملا رضا پرسید انقض

که شما قائم میدانید آیا احکام قرآن را نیز بیج کرده و یا احکامی جدید آورد و ملا رضا گفت حضرت
 ربّ اعلیٰ و جمال ایسی هر دو دارای مقام ولایت مطلقه و البته صاحب احکام و قوانین جدیدند
 او امر و نوایمان را فرمودند شاهزاده از نماز و روزه و غسل و غیره آنچه خواست پرسید و ملا محمد
 رضا همه را بنام و کمال بیان کرد و شاهزاده بعدی بفرزاد ابو الفضل نموده گفت مگر نه حضرت رسول
 مکرر فرمودند انا خاتم النبیین و حلالا حلال الی یوم القیمة و حراما حرام الی یوم القیمة میرزا ابراهیم
 گفت اولاً مفسر این حدیث حدیثی دیگر است که فرمودند اذ اقام اقام قائم قامت القیمة و چون
 مراد از یوم القیمة بمفاد این حدیث یوم قائم میباشد مفهوم احادیث مذکور نیز تعقیباً غلطی
 ندارد و اما در خصوص کلمه خاتم النبیین بنیاد است که با آدم بود در حق حضرت رسول
 صادق است آخرت هم درباره ایشان صحیح است و آنست که فرمود کنت نبیا و الا ذم بنی
 الما و الطین اگر بفرمایند منم خاتم نبی است و از پرده جناب ولایتی است در بارت حضرت
 ختمی مرتبت فرمود الی تم لما سبق و افترج لما استقبل سابق که معلوم و مشخص است و با جا
 مستقبل هم بدان هیچ بابت بیاید و در پیغام نائب السلطنة سؤالات را حجه بمائیل
 این امر را بریده آغاز منظور اصلی خود نمود چنین گفت حال اگر ما بخواهیم با هم صلح کنیم چه عیب
 طرفین از یکدیگر مطمئن باشیم چه باید کرد ایشان جواب دادند که چنانکه مشروطاً مفضل گفتیم
 درباره دولت ابدان نظر و قصد و غرض نداریم و معذالک آنچه موجب اطمینان شما میشود بفرمایند
 تا معمول داریم شاهزاده گفت دولت دو چیز از شما میخواهد یکی حضور شخصی که تازه از عکا آمد و
 اینست لکن چنین باور کرده فریفته شدند که عوفاد آشوب برانگیخت دیگران که جاسان امر را
 با شما سازند و اگر چه شما برای بیات و تصدیقاتی که قبلاً از دولت دیده اید در قبول

سال چهل و یکم
۲۹۱

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

۱۸

این دو امر نامل و نزدیک میکنند ولی من که پسر شاه و نائب السلطنه ام پسر شاه و حضرت امیرالمؤمنین
قسم باد میکنم ابد اقصه کشتن و اذیت ندریم چه میدانیم که شما کشتن ممنوع و تمام نشود بلکه
بلکه مقصود آنست که قانونی مرتب کنیم که دولت و شاه هر دو آسوده شوید آقا میرزا ابوالفضل اذن
تکلم خواسته چنین گفت اولاً از آن زمان که حضرت بهما، به در بغداد اقامت داشتند تا حال
که نزدیک سی سال است در هیچ جای ایران مقاومت و مجارسی از اینطایفه مشهود نشد و هر چه
ستم و جفا دیدند فقط بدولت التی و شکایت نمودند چه که اطاعت دولت بر آنان واجب فرض
است و این کافی است که دولت مطلع شده اطمینان حاصل نماید و اما بهائیان طرآن ضبط
و حصرشان خارج از حیطه امکان میباشد چه که این امر قبسی و عقنقادی است و یوم فیوم در ترقی
و از رویا و همیشه و نیز بسیاری هستند که ایمان خود را بنوعی گمان میکنند که اعضا،
عالمه شان از حال هم دیگر خبر ندارند و شما حسن آمان بنوع سلامت و ولایت برای
دولت ممکن نیست و بنوع شکنجه و عذاب نیز میسر نخواهد شد زیرا افراد اینطایفه عذاب
تحمل نمایند و برادرشان را که میثاسند بدست بدهند و برای دولت اینگونه اقدام نتیجه
بلکه موجب تنبه و بیداری انام و شرعاً ثابت میشود و اگر مستضعفین چند از اینطایفه را
و عذاب گیرید چونکه همین و محترمین قوم پیوسته ازین گونه اشخاص محبت و محترمانه افراد حقیقی
بهائیان بدست نیاید و ممکن است اشخاصی که با اینطایفه معاشرت برای کسب و کار و غیره
داشتند گرفتار شوند و این سبب اضطراب و انقلاب و سلب اطمینان در حجت عامه گردد لذا اولی
این است که دولت ازین مقصود صرف نظر نماید و اما در خصوص اشخاصی که تازه از عکا و
شد البته اگر بدانند که حضرت والا طالب دیدش هستند و مقصودی جز بختش و تقاضی

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

۱۸م

نذارد و طبقه اش این است که حاضر شود شاهزاده گفت بی اگر بیاید و دو یا سه مجلس ملاقات شده
طرفین نوشته بسیاریم که سبب اطمینان گردد بسیار لازم و مفید است حاجی آخوند گفت
اگر در طهران برقرار باشند همین است که حضرت و آقا فرمودند ولی از شهر رفته ملاقات گفت
هنوز رفته در شب قبل بخانه دامادم همان بودند ولی برای همین گفتگو که در شهر پیچیده شده
نیامدند و اگر کسی نزد ایشان معروض دارد بی مضائقه می آیند و آنچه را ایشان امضا گذارند
احدی تریدی نمی کند شاهزاده گفت البته اگر بیایند و یک بار هم با علی حضرت پادشاهی
ملاقات کنند اولی و سبب باشد اینک شما بالاخانه مقرر ملاقات رفته در آن مخصوص شود
کنید بمن نیز محضر شاهی مردم لاجرم هر سه بالاخانه تلگرافخانه مذکور رفته و صرف ناما کرد
ملاقات با ایشان گفت از من دیگر نشوید هر کس تکلیف خود را بهتر میداند شما تکلیفی دارید و
تکلیفی دیگر و مقداری مکالمات متفرقه کردند و پاسی از شب گذشته نائب السلطنه هر
طلبید و تا ساعت پنج از شب گذشته صحبت داشتند و مقداری از آیات قرآنی
بدیعه خوانده شد و نائب السلطنه گفت بروید بالاخانه و شور و قیام کنید و هر سه باز در
بالاخانه مشورت کردند ملاقات گفت آقا حکما باید بیایند و الا بر اجاب صد سه بسیار دارد
بیاید تا میرزا ابو الفضل هم گفت اگر چه عهد این گروه محل اعتبار و اطمینان نیست ولی چون
غریق اندیشه و اضطراب و بیم عظیم اند اگر ایشان نیایند احتمال وقوع بیایات و مخاطرات
است و علی اصباح شاهزاده هر سه را طلبیده پرسید که نتیجه مشورت چه شد هر سه
گفتند اگر بیاید بهتر است و شاهزاده بجلایها گفت پس بروید و بیایید و او جواب داد که
بسخن من اعتنا نخواهد کرد شاهزاده از میرزا ابو الفضل خواست و او نیز جواب گفت که

کنند

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ

۱۸

من نیز نوشتنیت فقط بموجب کلام حاجی آخوند شاید بیاید و شاهزاده باخوند گفت شما
 او گفت میروم ولی آندش را بعینه نیکبیرم چه ممکن است از هزاران رفته و با بموجب قول
 بناید شاهزاده گفت من شما اطمینان میدهم شاهم ایشانرا مطمئن نماید سخن خدا و کلام
 و سخن رسول که احدی را با ایشان تعارض نیست و مقصود ملاقات و اطمینان طرفین است
 آخوند گفت پس بنویسید و شاهزاده بمضمون مذکور نوشته داد آخوند گفت هر کس
 شاهزاده گفت بخط خودم نوشتم دیگر چه احتیاج مبر است آخوند گفت چون الحاح
 میروم و سیدی بزرگوار از اولاد رسول است آورده بدست شما میدهم بس هرگاه صد
 با ایشان وارد شد من نزد خدا و خلق مسئول و ما خود بنایم نیکبیرم بموجب این سند
 پسر شاه مطمئن شدم نایب السلطنه خندیده مکتوب فرموده باخوند داده گفت اینک
 از من مطمئن بنویسید یا بگویند تا بدانم که سر چگونه از شما اطمینان حاصل کنم که چون از اینجا
 رفتید بموجب عده وفا کرده بر میگردد آخوند گفت من فقط حسب تکلیف امر شما
 میروم اگر اطمینان ندارید نفرستید در اینموقع نایب السلطنه و عباقلینان گنفت
 دو مونت فوت رئیس نظیه بلغت فرانسه در حضور فنون وی سخن چید گفتند و شاه
 باخوند گفت ایسان فنون ما را مصلحت نمیدانند و آخوند جواب داد چونی وفای عهد از
 وظایف پادشاه است و در خود نمی بینند مرا هم مثل خود گمان بردند ولی من خواهم بر
 نایب السلطنه گفت حکم الله بر اوید و آخوند بخانه خود آمده مکتوبی توسط یکی از سوان با قاضی
 سید مهدی نوشته تمام ماوقع را بیان داشت و خود در وقت عصر نزد نایب السلطنه رفت
 و او حضور شاه بوده پیام فرستاد که باشی تا بیایم و پاسی از شب گذشته بیاید و حاجی

سال چهارم و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

۱۸ م

آخوند بادگفت مکتوب نزد آقا فرستام و هنوز جوابی نرسیده که بدانم در طهران هستند یا نه نائب السلطنه
گفت ای حاجی ملا علی کبر آفرین مرجهایم آفرین ثم مرجهایم و با دارا دی داده گفت بخانه خود برید ولی
همه روز در وقت عصر بنیجا بیایید و آخوند نزد اجاب رفته مقیاری صحبت نموده بخانه خود رفت
در رفته دیگر با فاسید مهدی عرض نمود جواب رسید که شب در خانه شاطقات شده فراری
میدیم و در همان روز شیخ ابوالقاسم عطار که عاظمه مشکین قلم را از صفهان بعکارسانده مرا
کرده بطهران دارد شد و با اجاب طهران معاشر بود در معبر کربلانی محمد بزاز منافق مذکور و علامان
دولتی میگذاشت او را دیده گرفته نزد نائب السلطنه حاضر کردند او را مخاطب داشته پرسید
شیخ ابوالقاسم تویی گفت بل پرسید کجایم گفت بزیارت پرسید چه دیدی گفت آنچه
آرزو داشتم و خواستم پرسید دلیل جهالت چه دارند گفت نیک آفتاب ضیاء است
شاهزاده خنیدید و گفت او را هم نزد رفقایش برید و حاجی آخوند وقت عصر نزد شاهزاده
پیام فرستاد بگویند که امروز کار داریم و بیانات ممکن نیست باشد بعضی فریاد آخوند نزد
اجاب رفته مقیاری جوابی احوال شد آنگاه مرحمت بخانه خود نمود و ساعتی از شب گذشته
آن سید مهدی با تجار رفته از نامت احوال و واقعات استخار یافت و حاجی آخوند گفت برای رفتن
نزد نائب السلطنه حاضر و مشرب را می بینم آدم آخوند گفت بعهد و خط این کرده عماد می است
او گفت من میدانم مغذالک میروم آخوند گفت او کی آنکه با اجاب شکر کنم مبادا او نمی دارد
و در باره من سخنانی گویند او گفت بر شما عرض نیست و من خود میل در رضا میروم و جماع اجاب
شور بیرون از مصالح وقت میباشد آخوند گفت بایک یک مشورت میکنم و روزی بعد با اجاب
مشورت نمود برخی تشویب کردند و جمعی گفتند اسرار این دقیقه بر ما مستور و صواب و خیر بر یکبار

در کتب

پوشیده است آنگاه اقوال و آراء را بوی گفت و او اظهار نمود که اینک حسب شریعت نیز مصلحت در
 میباشد و بعد از ظهر همین روز فراتها آقا سید هدیه قمی را از در که کفش دوریش گرفته نزد
 نائب السلطنه حاضر کردند از در پرسید که نوز اینطائفه هستی جواب گفت من مردی سباج و کیم
 و با اهل بر عقیده و هر طائفه معاشرت میکنم پرسید که با این طائفه هم معاشرت داری جواب گفت
 اظهار داشت که اگر از اینطائفه منی است و لعن کن گفت من از ایشان بدی ندیدم بلکه بهترین
 طوائف عالمند و بسیاری از کلمات و مطالب را شنیدم همه صحیح و فصیح و جذاب است
 در اینصورت چگونه بد گویم و حال اینکه از حضرت رسول نیز خبر کلمات جزئی دیگر اکنون بدست
 نیست و اگر روایات معجزات مناسط باشد از ایشان نیز روایات بسیار در باب معجزه شنیدم
 شاهزاده بامورین گفت حال این با هم نبرد سارین برید و حاجی آخوند بوقت عصر نزد نائب
 السلطنه آمد مقداری صحبت کردند آخوند باو گفت فرمایشات و ملاطفات لسانی شما باد استیگر
 کردن آقا سید هدیه و حال آنکه از نایت مناسقات دارد شاهزاده گفت فراتشانی اظهار
 من چنین اندام کردند و چون او را جهرا آوردند بهترین است که آقا سید مهدی بیاید همه یکبار
 شوند حال بگویند چه شدند آخوند گفت فردا شب در ساعت دو از شب گذشته باقی
 میایم و آخوند نزد ساراجا برفته احوال پرسید کرد و بخانه خویش رفت و در شب که پنجم
 شهر ربیع ثانی بود دو ساعت گذشته از شب آقا سید مهدی و حاجی طاعلی کبر استغفا
 وارد منزل نائب السلطنه شدند و در حجره خلوتی که مقرر داشت نشسته با هم صحبت کردند پس
 شاهزاده با عباقلی خان و عجمه خان آمد و کمال احترام نشست و اندک استادند و باقا
 سید مهدی گفت آیا نترسید و باینجا آید او گفت جلال اهل العالم و فی سبیل الله شرفیابا

سال چهل و نهم ۲۹۶

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

۱۸م

حضور شدیم تا بر شما معلوم کرده که جناب فساد و نزاع نداریم و شاهزاده تمجید و توصیف بسیار از ایشان فرموده کرده
گفت سخن دفا و جرت شما در این نظر می باشد پس از احوال از من پرسید و حال اهل اسیران بسیار
کرد و آقا سید مهدی بارتیبت مصالح وقت نسبت مطلب جواب گفت و سخن بجای می فرمود
که آقا سید مهدی حدیث خواند نایب سلطنت گفت مگر شما با حدیث ما عقیده دارید و او گفت تنها
بقرآن و احادیث معتاد داریم بلکه جان در راه آنها فدا می کنیم و حامل و عامل قرآن هستیم و علمای
که ایمان با حصول دیانت اجباری و بقصدی پیدا کنند و تمام بحثان در فروع حکامی است که بیدلیل
و فائده استنباط کرده در کتب فقهیه انباشتند و خود با آنها عمل نمیکنند و بقوادین مجبوله غیر
دست تطاول با موال و عیال مردم دراز می نمایند و با جدی حق سوال و بازخواست از رعایا
و اعمال خود نمیدهند و بعلاوه بشارات اخبار ایشان نور عظیم در قرآن و اخبار خود مشغول است
شاهزاده گفت امروز بیدار آقا سید صادق رفتم پرسید با بابیه چه کردید گفتم چند تنی را گرفتم
گفت آنچه است باید فدا می کنید آقا سید مهدی گفت شما ایشان را از همه مردم بهتر
میشناسید چرا تا این درجه حکمیتان را تحمل میکنید گفت ناچاریم چه دولت دشمنی اعظم
از آنان ندارد ولی از آغاز تسلط و نفوذ یافتند و اکنون چاره نیست و نیش تاعیت
و بیخ گذشته از شب صحبت بطول انجامید و بعد از صرف شام شاهزاده بعباسقلیان شریف
گفت خودت فانوس کشیده جناب آقا را با حاجی ملا علی کبر نمبرشان برسان و آقا سید
مهدی گفت امشب وقت گذشت اولی اینکه همین جا بنقوشه کنیم شاهزاده گفت چون
همه دوستان شما مضطر و مضطرب اند بهتر اینکه بروید آخوند گفت پس خود حامل فانوس
میرویم و سر ترب رحمت نمیشند شاهزاده گفت چون فراول دوره بدون اسم شب بعد از

روز

سال چهل و نهم ۲۹۷

۱۸ م

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

ساعت مقررۀ مانع از دباب و ایاب آمدن و سرتیب هم شب دارند ادلی آنکه همراه باشند و
 کفشهای آقا سید مهدی و حاجی اخوند را عده نه خان جلو گذاشت و شاهزاده نادرب
 بدرقه نمود و بعد از غدر بسیار گفت خراب آقا حال مرا اینم بابی کردید ادلی آنکه چند مجلس مطلقاً
 شود و سخن را بپایان رسانیم آقا سید مهدی گفت حقیر حاضرم هر وقت معین فرمایند
 بجات آخوند خبر دهید با اتفاق شرف بحضور میوم شاهزاده گفت همه روز در هنگام عصر بجات
 آید هنگام فرصت شد خبر میکنم آنگاه عسقلی خان فانوس کشیده نادرب خانه حاجی اخوند
 رساند و ایشان از سرتیب معذرت خواهی نموده بجانۀ رفته و عصر روز بعد حاجی اخوند
 بمنزل شاهزاده و نزد اجاب رفته پیام فرستاد شاهزاده پیام کرد که شب وقت فرست
 ندارم و باین شرح تا چهار روز گذشت را خونه اطایارت با شاهزاده حاصل شده بعد از ملاقات
 اجاب بجانۀ خود برگشت در آمدت اجاد اجاب وی ملاقات صحبت کرده اظهار شد
 از ما وقع نموند و او پیوسته میگفت با اظهار محبت و تعهدات جاریه اعتماد نباید کرد مگر
 در آغاز با اجاب خدعه کرده قسم ما خوردند و در پایان کار تخلف نمودند مگر خداوند تفضل فرماید و از
 آنوش شاهزاده خود هر روز یک بار بحجره اجاب در آمده دلجویی کرده میگفت محزون و ملول
 نباشید یقیناً همین دو یا سه روز آزاد میشوید و بعضی از کودکان اجاب را که برای ابلاغ
 پیام و امور اخیری بحجره اجاب میرفتند بهر یک سخنران با یک تومان انعام میکردند در عصر
 روز دهم ربیع الثانی حسب معمول چون حاجی ملا علی اکبر نزد شاهزاده رسید بجات
 امشب خراب آقا بیاید و او بجانۀ رفته با اتفاق آمدند ولی شاهزاده ملاقات نکرد چنین
 پیام فرستاد که امشب چون با سفرای دول مشورت داریم شما در بالا خانه تکرانخانه نزد

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری قمری

۱۸م

ملاقات آقای میرزا ابوالفضل بانی نادر از ملاقات شود و صبح فردا حسین پیام کرد که امروز علیحضرت آمدند
بکن میروند و بعد از دو روز خواهند آمد و معذرت بسیار حسته گفت چون حاجی ملا علی و آقای سید
اصرار دارند اولی نیست که چندی در اینجا باشید و توشش نکنید آقای سید هدی گفت اگر مطمئن
نبودیم چرا اینجا میآیدیم قلب آسوده است چه اگر بکشند شهید فی سبیل اللہیم و اگر نشدند شاکراً
از ما سوی چشم پوشیده راضی بقضاء الهه شدیم بلاش ایجان عزیزان و خدا کردن جان موجب دبار
محبوب میدانیم نه از بستن محزون و نه از رستن سرور میثویم این سر ما و آن شمشیر شما ما حاضریم
در دادن و شما قاری در گرفتن آنچه مصلحت مملکت خود میدانند معمول دارید نائب السلطنه چون
این بشنید گفت همان است که مکرراً اظهار داشتیم دولت ابد انجیال تفرض شایسته اینهم
را میسند سخنها میماند است و شاهزاده بطبقه باین رفته بوزیر نظام و غیره گفت ^{طائفه} الله من
شما قریبتر ازین جماعت ندیدم و نشنیدم گویا جان در زردشان بقدر خردلی قیمت ندارد
در آن اشیا میرزا عبدالوهاب جان نصیر الدوله و آقای امین حضور آمدند شاهزاده همین حکایت
برایشان اظهار داشته چنین گفت چه کنم که دولت قدر نمیشناسد خدمتی کردم که کس تا بجا
نکرد این شخص ثانی تر ازین طائفه است که باید سیر بدست آورد و اگر دولت بکن کرد خرج
میکرد و تیر نمیشد و تا جس دولت است احدی از اینگونه جرات اقدام برخلافی نمیکند و آنان
بیز تو صیف و نجید همی از خدایش نمودند و روزی دیگر کس فرستاد میرزا ابراهیم خان زده
میرزا ابوالحسن خان بلخی را که یکی از پیشقدمان مخصوص وی بود حاضر کردند و از او پرسیدند
ایا تو هم ازین طائفه باینهستی جواب گفت بابی نمیشناسم و اطلاعی ندارم شاهزاده
دستور داد که خدا یعنی کر بلخی محمد نواز مذکور حاضر شد و از او استفسار احوال میرزا ابراهیم

وز

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

م ۱۸

خان نمود که خدا گفت بحضرت والا این میرزا ابراهیم خان است که در آغاز همین واقعه از نمرن
 شایخبر برای بایه بارود و میرزا ابراهیم انکار کرد که من ابد ا اطلاعی از آنچه میگویند ندارم و شاهزاده
 گفت میرزا ابوالفضل و ملا رضا آوردند و از ایشان جو یا شد گفتند ما در اینستایم و ملا رضا
 باز همان سخن خود را تکرار کرد که فقط رضای فخر را میباشناسیم و شاهزاده حکم کرد که میرزا ابراهیم خان
 نیز در حجره جمع احباب توقیف باشد تا تحقیق شود و اقامت میدی دو روزی بعد ازین از جهان
 بالا خانه نکلر افغانه که مفرشان شد بواسطه یونس بن مشهدی حسین قزوینی مذکور که برای
 پدرش برین و شلوار آورد عریضه در تفصیل واقعات جاریه فرستاد و حاجی محمد رحیم بکاک
 خصم کمر ارسال نمود و در شب چهاردهم حاجی سلطان مراد میرزا حاکم سلطه سابق الذکر که
 دخترش زوجه نایب السلطنه و خواهر نایب السلطنه زوجه سپردی بود با برادرش حاجی فراد میرزا
 معتمد الدوله حاضر شدند و نایب السلطنه بایشان چنین گفت ای حاجی عثمانی کرم در این ایام
 خدمتی بدولت نمودم که مانند آنرا احدی تاکنون ندیده چه که در مدت چهل سال دولت محفل
 مشغالی شد تا از دست بایه آسوده باشد و نتوانست دمن بندهایر صائبه کی از اکابر قوم را با
 کثیر بدست آورده گفتم و تا بدست دولت باقی مانند اینطالعه جرئت و جبارت اقدام بامر
 مخالفی ندارند حال اگر بایه با آنان قدری صحبت بداریم و آند و اظهار میل کرده هر سه متفقاً و از
 تالار شدند و مجلسی بسیار مهم و خیر برقرار شد و امراء و وزراء و غیرهم از ارکان درجه اولی
 دولت ایران حضور داشتند و حاکم السلطنه فاتح هزارت و معتمد الدوله صاحب السیف و العلم
 لقب داشت و صاحب تالیفات و تصنیفات علمیه و دینیه کثیر بود و در میان شهرزادگان کبار
 و ولات عالیقدر از بمبئی و نظیر بودند و نایب السلطنه از ایشان بغایت تحمیل و احترام مینمود

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

م ۱۸

در آغاز سال ۱۳۰۰ هـ ق در آذربایجان و سایر بلاد...

سال چهارم و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

۱۸

در آغاز بدستوری علامه رضا را حاضر کردند و نشست و از او سئوالات بسیاری نمودند و جناب
طبیعت وی بود بصراحت بیان هر یک جواب داد و سخنش بدینجا رسید که جمال بهی در وقت چهار
ساعت هزار بیت آیات مانند قرآن از زبان و قلم معجز نیاش صادر نمایند و معتمد الدوله بانها
غرور علم و جاه و مال و نسب و منوع نگردد استهزاء سخن علامه رضا را چند بار تکرار کرد که در چهار
ساعت هزار بیت آیات مثل قرآن از زبان و قلم معجز بیان خود نازل نمایند و در این موقع
آقای میرزا ابوالفضل را وارد ساختند نشست و شروع سخن کرده خطبات معتمد الدوله نموده گفت
ایا تعجب حضرت نواب والا شاهزاده کبریا چیست این محقق است که کلام خدا را عبادت
و نشان و شاید و بیانی است که آنرا از کلام خلق ممتاز سازد و جدا نماید در هر کلام که کلام
و اثر و خاصیت و ثمرشاده شود و لو یک سطر باشد حجت است و اگر آنعلامت را بدینگونه
باشد و لو هر قدر فصیح و بدیع و بیخ و بدیع الاستلوب و طبع باشد و خواه بهر شیئی از زبان و قلم جاری
و یا بتانی و تفکر صد در یابد معتمد الدوله گفت بی صحیح است و شما کلام خدا را از کلام بشر
عدمت تمیز میدید و جدا میکنید میرزا ابوالفضل گفت حسب قانون مناظره ایضاح و بیانی
اینست که حضرت اجل اشرف میباشد زیرا حضرت رسول بوحی رب العزة چنین فرمود ان
کنتم فی ربنا نزلنا علی عبدنا فاتوا بسورة من مثله و ادعوا شهدائکم من دونهم ان کنتم صادقیین
و با اینکه بشهادت کلمه من دونهم مفهوم معلوم است که مراد از شهدائکم است و مقتضود
لازمائت چیست بمحض حضرت والا عرضه داشته میپرسم که اگر مقتضود مماثلت و مشابهت
در شیون کلام عربی میباشد که فی مثل او اخر کلام بواو و نون مانند یعلون و یا نون
مانند صا دقین و الف تنوینی در حالت لضب مانند بصیرا و امثال ذالک تمام شود

سال چهل و یکم

۱۸م

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

بس بربر عربی دان انبان مانند آن سهل و آسان و کتب مقالات و فصاحه عربیه با کمال فصاحت و بلاغت بسیار و فراوان است که در آجر حیدرآباد اگر بعلیون صادقین و بصیرا واقع شده باشد اعطای و اجلا لا خبتام پذیرفت و اگر برای کلام سه علامات و نشانیهای دیگری بدست دارید که مماثلت و شباهت بدون آنها تمام نشود متمسک و متمسکین مستم بیان فرمایند و روشن و واضح کنید و در این مقام مناظره فیما بین ن بطلان انجامید و معتمد الدوله مانند طبرهراسان و گریزان همی از شایسته پدید که شاید مغالطه نماید و عجزش ظاهر نشود و بالاخره میرزا باو گفت خوب است جنسی از شاهپیر مجتهدین را حاضر و مجتمع سازید تا با هم مناظره کنیم و بدانند که علم از همه مستقیم نایب السلطنه چون عم اکرم را مغلوب دید و احتمال میداد که باین میرزا در قلوب حاضرین تاثیر نماید بیان آورده میرزا خطاب کرده چنین گفت ای جناب آقا میرزا ابو الفضل خواهش دارم درین مسائل با اعلام کرام بسلامت صحبت کنید زیرا که قصد مجادله ندارند و میخواهند ازین امر اطلاع یابند و با معتمد الدوله محنت از حسن خط و اثار و رسائل میرزا که برای ما کجی صاحب نایبده پارسیمان بوزراء و امران نوشته نمجید نمود و معتمد الدوله نیز معذاری از علم و فضل و ثروت ایش و میرزا توفیق کرده ناسف خورد که ممکن بود برای ترسل و ناسف حقوق بسیار از دولت بگیرد و میرزا احمد و شکر خدا را بجای آورد که موفق و نایب با بیان حقیقی و طالب و مجاهد در راه حق است و آنچه را اعتقاد نموده با دلیل و برهان میباشد و بجن توکل حسنه و از ما سومی هزار دستغنی گردیده و اظهار داشت که بسیار مایل و مشتاقم کسی بطلان این عقیده را بر من ثابت کند تا برگردم در این موقع شیخ ابوالقاسم مذکور را حاضر کردند و معتمد الدوله از وی سئوالاتی در خصوص آداب و احوال جمال ایش نمود و او تمامت امور را کما بین می و یقین حسی وضع لباس و فرس منزل و آداب

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

۱۸

اکل و شرب چای را وصف کرده معتقدند دله پرسید آیا مردم عکاک اعتقاد حرام بنمایند و شیخ
 شرحی در کیفیت صنوع و شوع و ولات و حکام و ارکان حکومت و قاضی و مفتی و معاریف عکاک
 نسبت به غضن غظم بیان داشته گفت در مهنه آقا بکجا رخصت عظم از شرب عکاک عظم زیارت
 چمال ایس نموده سافت قرب نیم فرسخ تا قصر بهی پیاده طی بنمایند و پاشای معظم و ارکان محترم
 و علمای مجید و بزرگان بلده نیز در عین گرمی هوا با اتفاق ایشان پیاده بهی میرزند و باداب
 لایوصف بمحضر ایس شرف بخونید و خوشین را لایق مستحق درک حضور محترم میباشند و از
 سخنان شیخ نامت حصار حضور معتقدند دله عزیزت و محبت شدند و مجلس سکوت
 عیبی فرا گرفت و میرزا ابوالفضل بیانی در باب حجیت قدرت و نفوذ مطهر آئینه نمود و معتقدند
 بالحنی اینجمله تعجب و غضب سم جهانی ایس را برده پرسید آیا ایشان حجیت عصرند نیز پرسید
 که اگر ایشان نباشند پس حجیت عصر کجاست و حدیث ماور لولا آنچه ساخت الارض بالهار
 تواند معتقدند دله گفت علیا حجیت اند میرزا گفت علیا در شعب عقیدت و مدارک دینی
 اختلاف است و هیچیک مدعی مقام الهام و قانیت نیستند و در حجیت عصر اختلاف تعدد نشاء
 و مقام الهام و نبوتت هر جانب آیه باید دمن خود یکی از علما زمان هستم و معتقدند دله و نائب السلطنه
 هر دو تصدیق و اعتراف بمقامات علییه اش نمودند و میرزا در خصوص عقیده عامه بحجیات محمدین
 احسن دانش در شهر جا بقا و غیره بسط مقال داده آرا مخالف رای حکما و عقلا بیان کرد و معتقدند
 خود تا لیفات و جزو یافته داشته نتوانست بشیری موهوم نمک جوید لاجرم بسند خام نینین
 و معجزات دینر علامات ظهور قائم نمک کرده موضوع سخن را تغییر داد و میرزا تا مات مورد کور را
 حل کرده جوابهای مفتح و سکت داده و شمه از الواح ایس صادره در حق خود را خواند و معتقدند دله

سخن

سال چهارم و پنجم

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

۱۸ م

سخن از جمله که در برخی از بیانات مذکوره مسطور است و هو هذا ان نفسی تا علی فی کل الاجزاء
 بجول فی مغایر المعرطه و لم یسأل و لکن اهل الامکان یسعون و لا یملون الا من شاء ربک
 المیهمن القتیوم بمیان آورد و خواست تنقید ادبی و اعتراض بر کلمه بجول نماید و میرزا استیضاح
 و گنایه بلندی را در جمله مذکوره شرح داد و سخن را بقدرت و عظمت ابی و تائیدات متابعه در
 ارزش بی پایان رساند در این موقع فریاد میرزا از شدت غم در حسد و کینه نتوانست خودداری
 کند و سخن نالایق بر زبان راند چنین گفت شما که را پرستید و چه ادعایا در حقش مینمایید
 در صورتیکه با خودم بازی شطرنج کرده شراب خورد و میرزا با امر احاطت ادب و طایمت کلام بوی
 جارب گفت که چون بجهت نبی ازین قبیل تمت زده افه اگر گفتم انده امثال این سخنان مورد
 قبول ندارد چنانکه در قرآن است ما یانهم من سول الا کانوا یستزنون و بفرض اینکه صدق
 باشد شما مطلعید که حضرت موسی قبل از بعثت قتل نفس نمود و در قرآن از قول آنحضرت
 چنین مسطور است فقما اذا وانا من الضالین حضرت شکم نما جنتم فوہب لی ربی حکما
 و جننی من المرسلین حضرت عیسی در مجلس مهمانی آب شراب کرده تناول نمود و کذا لک
 در قرآن از قول مریم چنین مذکور است یا بیستنی مت قبل هذا و کنتم نبیا و خطیب
 قوم ما و چنین مسطور با اخت ماردن ما کان ابوک امر سوء و ما کان اکت نبیا و حضرت
 رسول اصحاب خود را بهجوم بر تافه و سرقت و عارت مأمور نمود و فریاد میرزا اینچنین است مکرار
 سخن کرده ادامه بحث نماید که طارفا سخنش قطع نموده با صراحت بیان که مخصوص او بود
 چنین گفت هر کس بگوید ایشان شراب نوزده اند کافر و ملعون است دیگری هم بمن این
 سخن گفت و من با دصری گفتم تو خود اقرار و اعتراف بنفس خود نمودی و حققت ثابت شد

سال پنجم و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

۱۸ م

و شهادت فاسق فاجر در حق دیگری سموع نیت تا چه نسبت بطهور آید و موعود جمع کتب صحیح
 وزیر صدانیه و این بیان حکم نزل صاعقه داشت جمع خاموش و مد هموش ساخت و در حجره فریاد
 اثار سخط و غضب نمودار گشت چنانکه از جای بر جاسه بی اختیار در تالار قدم زد و نائب السلطنه نیز
 برای اطفا فتنه برخواست با عین دسائیرین نشند و میرزا ابو الفضل با توارخ و شج ابو انیسام
 نیز بمقر خود عودت کردند و فراماد میرزا معتمد الدوله اعتماد بعبادت داشتند اوقات با هم
 داشت و در مقرهای حکمرانیش با اتفاق افتاد که چون بنخواست مشغول با قامة صلوة فریضه شود لکن
 حکومتی مقصری را حاضر کردند و او را بقتل داده مشغول بنماز شد و محکوم را در حضورش سر بریدند
 در حالیکه ادعیه در عقب نماز میخواند سر برش آوردند و گاهی چون زرد می رسیدند که مقصر را
 چه نوع بقتل برسانند سر بریدند یا طاب بنیدازند یا شکم پاره کنند استخاره نمود و هر نوع
 که خوب میآید جاری میکرد و با در اثناء اشتغال بنماز با اشاره حکم قتل میداد و جام استغنه
 دیگران نیز در اجراء اعمال قسوت نادر نظیر بودند و با بجله بد نظیرین مناظره و مجامه اکابر میزد
 و اعظم ارکان دولت با مجوسین مذکور روز و شب مشغول در جزایر مجلس غنیمت بطلمی معجزه و
 خوارق عادات گردید و احباب قرائع معجزات را باده منقوله زر کتب مقدسه زد کردند و حجتیه
 کتاب معجزه عموییه را قیام و استقامت و نفوذ امر و شریعت و تربیت شمزدند و ملا محمد رضا طهرانی
 شد که آنان متحد و در تعیین معجزه منفق شوند و لکن افا با کتبها از محضر ایسی بخواهند و اگر انجام
 نپذیرفت او از اعتقاد خود بر گردد و او را بقتل آرند و نائب السلطنه الترام ملا رضا را برای
 میرزا ابو الفضل گفته رای او را خواست و او جواب گفت که با چنین الترام و تعهد ملا رضا
 برای چه مسامحه مینماید و یکی از مجلس مناظره در حجره مذکوره خانه نائب السلطنه که منظر میرزا

ابو الفضل

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

۱۸م

ابوالفضل حاجی ملا علی کبر و ملا محمد رضا بود واقع شد و ایشان با سهام الدوله و معین نظام و نصر الملک
وزیر نظام خال نایب السلطنه گفتگو کردند و منظور جمیع مذکور این بود که کلمه از ایشان گرفته بهانه نموده
عمل بر بنوع قصد و ناسود نمایند ولی نتوانستند بهانه بدست آرند و جمیع مذکور غالباً بخشن شده مشورت
در نایب فتنه و فساد و قلع و قمع بهائیان همی نمودند از جمله مقرر داشتند که در سرنا سرایان حکام
و مامورین سالم و بی آزار را معزول نموده بجایان حکمرانانی معین کنند که تشنه خون بهائیانند
و نیز علمایی که تعرض ندارند بی عثمائی شود و با علمائیکه با ایشان دشمن اند غایت تعظیم و تحقیر نماید
تا امر او علی متفق شده عامه انام را بدزدگی نسبت بانبطائفة وادارند و از این رو در کن الدوله
سابق الذکر را از حکومت خراسان معزول و حاکم السلطنه را که دشمن سرجم بهائیان بود
برجایش منصوب داشته گویند از در مجلس شورای ملی و قیام بر کشیده گفت تا دوست
گفت تا دوست نفر از امالی وطن بنام بهائی کشته نشوند که یکی فقط در میان بواقع بهائی
باشد محال است اینگونه را نابود توانیم نمود و نیز نزد شاه انواع سعایت و حیل کرده بانبطائفة
نسبت ضدیت با شاه دادند و گفتند اینکه در بعضی کلمات صاحب امر ذکر اطاعت از دولت
برای اغفال ماست و هر وقت بنخواهد حکمی دیگر خواهد داد چند آنکه شاه را متوحش و مضطرب
ساخته بقلع و قمع بانبطائفة داد داشته و از محمد بن عظام طهران فتوی خواست حاجی ملا علی که
که علم دارش بود فتوی داد که عوام تقصیر ندارند و ارتدادشان موجب قتل نیست زیرا که
امر برایشان مشتبه شد ولی مبلغین و مؤلفین و علمایشان را باید دست در زبان برید
و عوام را تویخ و تهدید کنید کرده از حبس آزاد نمایند و بسیاری از علمای دیگر نیز بهین طریق
نوشتند ولی آقا سید صادق طباطبائی نوشت که کل را از کوچک و بزرگ دعای عالم

سال چهل و یکم

۱۸م

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

کنید منهای رضایت از شما خواهم دشت سالها ساعی بودم که ریش سفیدم بخونم قرض شود اگر مرا قرض
کنید زهی سعادت والا معلوم گردد که در بخان بی بهالائق قربانی در راه بهان شود بسبب آنها
که پرورش جان نموده ام بهر چنین زمان که برایش کم قدم آنگاه بمجل اجاب آمده یک نیک را
استنطاق کردند و هر یک آنچه روز اول گفتند اعاده نمودند و مشهدی حسین قرضی بیوع
نذکور حکایت شرفش با رض مقصود و ملاقات با ظهور حسینی را بیان کرد گفتند آبا ایشان مانند
حضرت حسین نیزه بر زمین زده آب بیرون آورد مشهدی حسین گفت چون ایشان
با کسی منازعه و محاربه نکردند احتیاج نبود که نیزه بدست گیرند و آب هم در آنجا فردان است
و چون از آنجا رسیدند همه قومی سوالات کردند نیز آنچه در آنجا گفته بود اعاده کردند
از آیات و کلمات بدیع بیان آمد و ادالهار داشت که جمعی از آل اسرایل و برخی از سبعمان
و گروهی از پارسیان نیز ایمان باین امر آوردند و بشارت موعود در کتب مقدسشان
تحقق یافته جمال امی را موعود منظر خویش شناختند و برایشان الواحی مخصوص صادر
و بموجب میل مستظفین بعضی از الواح پارسی و نیز الواح عربی صادره در حق زردشتیان
و سبعمان و فرقانیان و یهود را از حفظ خواند و آقا شیخ ابوالقاسم مناجات صادره در حق
ناصرالدین شاه غلامت نمود و مستظفین تمامت مکالمات را با اسم در رسم هر یک
ضبط کرده بمجلس شورای وزیران بردند و اعضا شور مطالعه کرده گفتند بالاخره این نظام نامه
مانند اصحاب سبج از پیش میزند و در همان روز مجدداً نزد جناب آمده گفتند صورت استنطاق
مطلوب شد و ممکن نیست پای عکس چسباند و استنطاقی مجدد نمودند و روزی بعد باز
با استنطاق پرداختند و عباسعلی خان سرتیب مباشرت کرد و در عبارت اجاب میل خود

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ

۱۸ م
 تغییر و تبدل داد و هر قدر اجباب اصرار کردند که آنچه ما بگوئیم بنویس جواب گفت آنچه نوشتم
 عین گفته شد تا طبق مصالح میباشد و صورت مکالمات با هی عکس حسابانده نزد شاه بود
 و در همان روز حکم شد که تمامت مظلومین با بنابر بزند ولی برای اینکه آقا سید صادق صاحب
 مذکور در گذشت در آن روز نبردند و کیفیت وفات ناگهانی وی چنین شد که در پنجم ربیع الثانی
 احترامی در قلبش پیدا گشته بسری گردید روزی بعد حرفت نزل نموده مرض نقرس
 در پاها ظهور نمود و روز دوازدهم بدماغ صعود کرده تولید خوف بیم گردید و پیوسته فریاد برآورد
 میگفت ای وای بابیان مرا کشتند ای وای قطعه قطعه ام نمودند و عریضه نزد نائب السلطنه
 فرستاد که اینطایفه قصد قتل مراد دارند و شاه هزاره چند دسته مستقیمین نظامی بری
 حفظ وی روانه و نامور کرد و در شاه نهم نقرس متحول بشفا فلوس گردیده ازین جهان
 در گذشت حسب امر دولت سه شبانه روز دکان و بازار شهر بسته مراسم عزاداری
 بجای آوردند و روز بیستم جنازه را از محله سنکلیج که خانه اش بود حمل کرده در حالیکه را
 پر از گل و بیرون شهر بر ابرف بود اغلب علما و امرا و تجار اطراف عمارت پرده زده گریه
 ازیهود را بر انداشتند که بغت خویش در جلو جنازه نوحه گری کردند و بدین طریق تا بقصده
 شاهزاده عابد اعظم برده دفن کردند و روزی بعد از وفات سید صادق پنجاه تن فرزان
 فرزند پویش نامور شدند آن بیت بیخ نین اجباب مظلوم را در میان گرفته هر یک نفر
 دهن فرزان از دو طرف پنجه در پنجه انداخته از منزل نائب السلطنه تا دم سبزه میدان
 که ابنار شاهی است رساندند و در معبره گذرانوه تا شایان مجتمع بودند و اجباب و غلام
 همه در گمان داشتند که برای قتل میرزند ولی پس از واقعه ناگهانی سید صادق

شاهرا

سال چهل و یکم^{۳۰۹}

۱۸م

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

شاه پانجم دویم احاطه کرد و حکم حسن صادر نمود لذا همه را تسلیم محمد ابراهیم بیک یوزباشی که انبار سپرده
با بود نمودند و قبض رسید گرفتند و در تمام آن روز همه در شهر راجع با شیطانند و عدم خوف و هراس
پسید چه مظلومان همراه فرآشان با نوعی از سکنه دو قار میرفتند که مشهود بود بیکه گاه قوی و مقتدری
دارند و با جمله از آغاز حسن اجاب در خانه نائب السلطنه تقریباً یک ماه شد و در ابتدا آیام مذکور دوزخ
و نیز یک پسر یکاله اش که صاحبان میرزا نام داشت فوت شدند و هنگام نظر مظلومان بر زمین کنند
و زنجیر گران افتاد در خیانتان گذشت که اینک در مقامی مظلومانه واردند که شهادت او تیره و حال
مترد استند و استاد حسین دماغ کاش با حالت قطع و تاثیر بر زبان آورد که خانه اصلی ما اینجا
در هر قدر در خارج باشیم مانند غریب خواهیم بود و اقا محمد خضر خاتم ساز شیرازی که شش پانزدهم اول
با آب حوض انبار سلیف و نظیر نمود فرآشی زردی جهت پرسید و او جواب گفت که انبار حاشی
و نیکان است همیشه سقرانیا و اریا بوز و غیره نیست بگفتش الوده وارد شوم پسر فرآشان
زنجیر گران آوردند آقا سید مهدی و حاجی ملا علی کبر و اقا میرزا ابوالفضل و طارضا را بیک زنجیر
و بیت زن دیگر را و ده نفر دیگر بیک زنجیر بستند و اقا میرزا ابراهیم خان را علیحده در یک زنجیر نهادند
و یکپای هر یک را در خلیج نهاده مقفل کردند و بیت چهارم مذکور را دو قسمت کرده در دو
سنگین طویل و زنجیر مشهور قره کمر دست و پا محکم بستند و چون پاسی از شب گذشت
محمد حسین خان حاجب الدوله بن محمد رحیم خان علاء الدوله وارد انبار شد و از یوزباشی ابراهیم
بیک مستحضر انبار احوال مجوسین استیصال کرد و او یک بک را بیان نمود تا چون نوبت
باجاب رسید و پرسید که اینان کیستند محمد ابراهیم بیک گفت بایه اند و او در میان آقا
سید مهدی کرده گفت ای مردم من مأمورم و هر کس برای مجلس در انبار من میپارند خواه

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری قمری و کلم

۱۸

پیغمبر پسر پیغمبر باشد ناچار باید کند و زنجیر نمایم در انبار بسته کنده و زنجیر میباشد نه اسباب محالی
و چون مأمورم معذورم و اگر شمارت میگویند و بخت خود را از جس نجات دهید آقا سید مهدی
گفت چرا حضرت عیسی و امام حسین و امام موسی کاظم خود را از چنگ اعدا و جس خلاص نکردند
و امثال شما همیشه مأمور و معذور بودید چه در کتبه چه در کربلا و غیر آنند آنچه کردید حسب امری بود که
از مراکز خود داشتید پس حاجب الله که بیوز باشی گفت شلاق را بیار و او آورده بدستش داد
قدری وزن نموده گفت این سبک است درو میآورد بیوز باشی گفت محکم میزنم حاجب تازیانه
بدست بیوز باشی داده رفت و بیوز باشی دستور داد صندلی آوردند خود نشست بدو تن
فرشانش و قلب گفت تازیانه برداشته بیاید و توجه باقا محمد حنجر شیرازی نموده گفت ای
بدگیش انبار جای صفایان و پاکان نیست بلکه محل زرد فطاش و سفله و او باش است
و نفراتشان امر داد او را تازیانه بزنند و دو سخت دل تمام فوت و شدت دیر با تازیانه بزدن
گرفتند و چون پایش بکنده و گردنش در زنجیر بود و حرکت نمیتوانست سرخویش روی کنده
گذارده تحمل و استقامت نمود چنانکه لب تبکلم و نظم نکشود تا قریب بیاض صد تازیانه زدند و
بیوز باشی متغیر شده سپند آسا از جای جبت تازیانه از دست فرارش گرفت و آقا محمد
مخاطب ساخته گفت ای بابی پوست کلفت استقامت بمن میفروشی حال بر تو معلوم
بیدارم و با تمام قوتش قریب سیصد تازیانه بر پشت آن مظلوم غریب نواخت و صدائی از وی
نشند دستش از کار افتاد و وحی بیاورد پس خطاب باستاد حسین دبایع کرده گفت چون
حالتی که اینجاست البته غذای اصلی شما هم شلاق میباشد ایفراتشان بزنند و قریب
چهار صد تازیانه بنوع مذکور بر او دارد آوردند و صدائی از او نشنیدند باز بیوز باشی بخشم آمد و

باز شد

سایل چهل و یکم

۱۸م

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

و بادشش فریب صد تازیانه بر آن مظلوم نوحخت در این هنگام آقا سید مهدی یوزباشی را مخاطب ساخته گفت این مظلومان فقیری نگردند که مستوجب ضرب و تعزیر باشند و شایسته شایسته قدری استراحت کنند و ادباً کمال غلظت جواب داد تا امت فقیر با تو است آقا سید مهدی گفت چنین است و آنچه میخواهی با بنیان وارد آری بر من وارد ساز رضی شاکرم یوزباشی گفت تو بفکر خود باش نوبت تو هم میرسد آقا سید مهدی گفت من همان وقتی که باینجا آمدم فکر خودم را کردم و بدون فکر نزد نائب السلطنه رفتم حال بیم تبه شروع کنید مینا و حاضرم بزنید آنچه میخواهید در این مقام یوزباشی جملت کشید و نشسته گفت من فقیری ندارم شنیدید حاجب الدوله چه گفت و الا من رضی شاکرم آقا سید مهدی گفت ما عذر شما و حاجب الدوله هر دو را قبول داریم پس یوزباشی قبایلی کشید و رفت و شب را محبوسین با غل و کذب سر برزند و صبح بیدار شده در قید و بند صلوة و مناجات خوانند و در روز بدینموا گذشت و غذای نامار و شام از خانه حاجی طاعلی کبر و آن محمد کریم عطار و نیز از خانه بعضی محبوسین که استطاعت داشتند میرسید و برای مصارف لازم و دیگر نیز از خانه حاجی و عطار مبلغی نقد آوردند و در روز بعد که نوزدهم ربیع الثانی بود میرزا ابراهیم خان را با آقا نصرت تبا کو فرزندش مرخص و آزاد کردند و در روز بیست و دوم کر بلانی مهدی و آقا حبیب الله دستاد حسن بنا و دستاد حسین دباغ و آقا محمد جعفر شیرازی و آقا حیدر علی بیک قزوینی را مرخص نمودند و سایر محبوسین هر یک یک تومان بنیوزباشی دادند و بنجرشان را سبکتر کردند و گمان میرفت که همه بتدریج مستخلص شوند ولی پس از چهار روز دیگر باز همان بنجر اول را آورده بگردنشان گذاشتند و علت را چنین ذکر کردند که علیحضرت شاه عزیمت سفر مشهد دارد

سال چهارم و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

۲۱۸

زنجیر سبک در راه لازم است ولی علت و سبب فتنه و آشوب غریب جدیدی بود که در فتنه هفتم مذکور
 نمود و گمانیکه موجب همگامه و فساد مذکور شدند چون دیدند که دولت موافق رضایشان رفتار نکرد
 و از فوت آقا سید صادق بیزارش گنیدند و مشتعل شدند نیز یکی بکار بردند که رعیت از دولت
 متفرود دولت را از ملت بدگمان نمایند و شبانه چند کتوب در ب خانه های علما انداختند
 و ابلغ کردند که فلان مبلغ از نفوذ برای جهاد فی سبیل الله لازم است باید مبلغ مذکور را فردا در
 مکان گذارید یا درین طریق بمصرف رسانیم و همکاتب بدست نائب السلطنه رسید و جمعی از
 علما مان و فرایشان را بازار در سناده و سناده آید آهنگر و آقا محمد کریم عطار را گرفته
 نزد او بردند از ایشان پرسیدند که این مکاتب خط کتبت و ایشان سوگند یاد کردند که ما ابد
 اطلاعی از مکاتب و امور مذکوره نداریم و بعد از تهدیدات بسیار ایشان را بانبار انداخت و
 عبا سغلی خان سرتیب بانبار در آمده آند و را بشکجه گرفته صاحب خطوط را مطالبه کرد و فهرست
 اسما که قریب پانصد نفر بود با عکسهای که از صد و پنجاه آقا میرزا ابوالفضل گرفته بودند نشان داده
 گفتند باید همه را با هم در رسم بیان کنید و بدست دهید و ایشان بعضی را منکر شده برخی را
 باجمال و ابهام گفتند آنگاه صورت اسما و عکسها را نزد آقا رضا بردند و سؤال کردند او جوابت چنین
 گفت که تمامت این اشخاص بابی اند ولی در پای سماور و نزد قاپوچیس کس جمعیتی افزون
 نزد آقا سید مهدی برده گفتند اسما هر یک را در بالای عکسشان بنویسد و او جواب داد که
 این عمل مخالف ادب احترام است و من نخواهم کرد و نام هر یک را بیان نمود و چون بعکس خودش
 رسید بنام کرد و عبا سغلی خان سبب پرسید و او جواب گفت که خودم هستم آنگاه از
 عکسهای متعلق با جناب طهران پرسید و او جواب که من اهل این شهر نیستم و این اشخاص را

بنام

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری قمری

۱۸م

نیشاسم پس بوزباشی حب الامر نجات مجوسین را بر زمین انبار برد و گمان داشت
 که در همان شب یا روز بعد بمکمل را قتل میاورند و لذا عباد و بالا پوش بعضی از ایشان آوردند
 و زیر زمین مذکور گل و لای در طوبت بود و بوزباشی نیکداشت که لباسشان در خارج محبس
 از طوبت و نم خشک نمایند و بایشان همی گفت درین دو روز باقی اگر لباس شما نماند باشد
 چه خواهد شد و منظورین شب و روز را بد مشقت در عین انقطاع و مسرت گذرانند و بعد از
 سه روز از حوض وسط انبار که تا خود انبار تقریباً ده نزع فاصله داشت راهی بر زیر زمین باز
 و آب جو شیده انبار مملو از آب شد و بوزباشی ناچار مجوسین را بیرون آورده در حیاط
 انبار در آفتاب اسباب قینه و بیدشان را اختیار احوال و لذت لباس خود را خشک کرده
 آسوده شدند و روزی بعد از دستگیری استاد سده آقا محمد کریم استاد محمد قلی حیات
 داماد حاجی آخوند و نیز آقا عبد العظیم آقا حیدر علی آخوند اودوم میرزا علیجان خرازی فرد
 ترک را در بازار گرفتار کرده با دانه پولیته بردند و بعد از یک شب دیگر پنج تن را که از این
 استنباه کرده دستگیر و نزد نائب سلطنته کشیدند و چون از این امر پرسید انکار کردند و آنچه
 میشنید بود گفتند و خلاص شدند ولی بچهار تن احوال مذکور هر قدر اصرار کردید نگفتند لکن
 چهار کشت در اداره نظام توقیف شدند و روزی بعد داماد و آخوند حاجی آخوند را با
 نائب سلطنته بردند و میرزا علیجان را در اداره نظام نگاهداشتند و پس از پنج روز پدر پیران
 نزد نائب سلطنته رفته با قدمش افتاد گریه و التماس کرده برای پسر خود که تقریباً سه ماه بود
 با او از برنج نانگشت امر آزادی گرفت و آنچون بعد از هشت روز در محبس رمانی یافت
 و بوزباشی از قتل احوال یوسس شد و لباسشان را زد کرده قبول مغفرت خواست ولی

سال ۴۱۳۴
سال ۱۳۰۰ هجری قمری

۱۸

در طهران غوغا و همهمه بر پا بود چه عمال اداره نعلینه و غلامان حکومتی پی دستگیری بنظافت بر سو جو با و پویا شدند تا هر که رایا بند گرفتار نمایند و در آن احوال مسعود میرزا ظل السلطان که بنوع مذکور شاهزاده اکبر و در درجه اولی مستغذ و مقدر و حکمران چندین ایالت مملکت بود در شورای دولتی چنین اظهار داشت که علی القطع یقین بهایمان دشمن شاه نیستند بلکه آنکسانی دشمن شاهند که متعرض ایشان میشوند و من تحقیق رساندم که انگیزه مردمی است که من مظلوم میباشند و ابداً سرکاری با امور دولتی ندارند و خود بجز شاه چند بار عرض نمود که اذیت با بنظافت ابداً موافق مصالح دولت و مملکت نیست و من در اصفهان بخبریک میرزا حسین امام جمعه سه تن از ایشان را کشتم و با اینکه خودم تقصیر کار نبودم تمام ملک شد و ضرر و خسارت کثیری من رسید و اهل اصفهان بر من شوریدند بنوعی که جانم بفرصت رسید و امام جمعه خود بدترین مرض سخت ترین الم از جهان رفت اولی اینکه دولت ایشان را بجان واکندارد اگر فی الحقیقه براه ضلالت و باطل اند از میان رفته نیست میشوند و اگر بجایه حق و صوابند مخالفت و معارضت رواست و گذشته ازین امور الحال در این شهر مانی نمیگیرند بلکه هر که را صاحب مال و ثروت می بینند اخذ مینمایند و این اعمال موجب فساد و عسرت بیچاره است و بنا علی هذا حکم نمود که دیگر متعرض اینظافت نشوند و آنقدر که گرفته اند بس است ولی اظهار و مهر ظل السلطان و صدور امرشاهی موجب مضاد و تائب السلطنه گردید و همت بر ادامه حبس مجوسین نهاد و نیز از جمله اموریکه سبب فرغ تعارض دولت نسبت با حباب گشت واقعه هلاک سلطان محمد میرزا احسام السلطنه مذکور بود و او برای مغلوبیتش در مقابل آرد و بر اینی که میرزا ابوالفضل و غیره در مجمع و محضر تائب السلطنه اقامه کردند و سخنانی که از ملازمان شنید بغایت حقه و کینه برافروخته در شورای دولتی بمقابل اظهار تائب السلطنه

کتابت

سال چهل و یکم

۱۱۸

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

بجایب ظل سلطان نمانی شدید گفت و عهد نمود که چون بمقر حکمرانی خود و مشهد خراسان
رسید همچنانکه در شیراز میز آقا را کباب ساز و دو تن دیگر را بنوع سابق آنکه مقتول ساخت
از قتل و اسیر انواع اذیت بموم بهایان بخدود ذره قنور و قصور نکند و از نائب السلطنه صورت
اسماء بهایان خراسان را گرفت و غالباً در مجالس و محافل این سخن را تکرار نمود که اگر خدا
بمن ادامه عمر دهد درین سفرم بخراسان تمامت بخدود را از وجود این طائفه مصفی خواهم کرد و
پس از پوشیدن خلعت حکمرانی خراسان در بیت و سوم ربیع ثانی تویج گرفته نزدیک
بهلاک رسید اطباء در بایش مجتمع شده بمعالجه پرداختند در هنگام صبح زبانش گویا وحش
بترشد ولی درد پیلوداشت و پسر ذرا ادامه یافت تا در شب بیت هشتم مرض شدت
کرد و مدیهوش شد و اینکه بحال آمد صدقه بسیار سادات و فقرا داده و نعام فرادانی باطباء
ایرانی و اروپائی بذل نمود و بانوسل همه وسائل مذکور یوما فیوما مرض شدید و قوایش ضعیف
شد تا در شب چهارم جمادی الاولی غش کرد و اطرافیش گمان نمودند که جان سپرد و نائب
السلطنه نزد شاه شتافته واقعه را خبر داد و شاه یکی از طبای مخصوص خود را شبانه فرستاد
ویرا بملک بادکش پی در پی و ترزین با سوزن و تیغ کشیدن بریدن بهوش آوردند و بطیب
بکطافه شال کشمیری و صد تومان نقد دادند و بفقرا بذل مال بسیار کردند تا در صبح ششم دچار
غشی عمیقتر شده قریب بموت رسید بنوعی که اسباب تجمیز از قبیل عماری و غیره حاضر کردند
و باز بانواع وسائل مذکوره و برا بهوش آوردند و غیب انداخته مایه نبی و غیره که در طول ایام
حکمرانیش از مردم گرفته جمع نمود در مدت بیماریش صرف معالجه و غیره گردید و بالاخره در صبح
هفتم بعالم دیگر و مقر اصلی خود انتقال یافت و جاززه اش را بحال تجلیل ناقصه عبد العظیم

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

۱۸ م

از آنجا بشهد خراسان فرستادند و مجلس عزاداری و سوگواری در مسجد شاه گذاشتند و سه روز در همه
وزراء و اماراد و علما و عظام حاضر شده صرف قهوه و قلیان و ناهار نمودند و در روز سوم ظل السلطان
از طرف شاه زلفه مجلس برچید و با بجه چند روز بعد از فوت او استاده شده و آقا محمد کریم بدست
دوساط و شفاعت حاجی قلیباشی مرخص و آزاد شدند و باقی محبوسین مذکور در انبار باقی ماندند
و عده از سوان بهائیات دلیر که در طول مدت حبس مظلومان بهمت برساندن خوراک و پوشاک
و نقدیه و اخبار و غیره کوشیده سسی در استخلاصشان همی نمودند بقوت و همت تمام اقدامات
خود را ادامه دادند و آنان مادر و زوجه حاجی ملا علی اکبر و نیز خواهرش زوجه استاد محمد علی مهم
مادر آقا محمد کریم عطار (ده پد) و زوجه آقا محمد علی برادر حاجی ملا علی اکبر و خاله آقا محمد صدقदार
صاحب دیوان و زوجه آقا میرزا محمد علی و زوجه آقا ملا محمد عطار و غیره بودند و در ایمان خدا
و اقدامات مادر آقا محمد کریم که مخصوصا برای استخلاص آقا سید مهدی بکار برد اعتبار داشت
و با وجود کسرتن و ضعف بنیه در خانیکه تازه از تبر تجاری برخواست محرک سوان سوانی شد
و آنان را با خود بایجا و انجا برد و مکررا بشارت انگلیس زلفه سفیر را بی استخلاص آقا سید مهدی
بر آنجستند و نیز عریضه شاه همی دادند و بدیوانخانه عدلیه پی در پی نظلم کردند و بالاخره در سوم
میت چهارم جمادی الاولی همگامیکه شاه بیدرقه ظل السلطان ناقصه عبد العظیم رفت چون
مرحبت شهر میموده تن از زریان مذکور در معبر کوبه شاهی استیادند و همچنین مویک شاه نزدیک
رسید خواهر حاجی ملا علی اکبر عریضه سردست بلند کرده نزدیک فراشان سواره جلوس داشت
و هر قدر سعی کردند که او را دور کنند نتوانستند و چون چند برادر نو ختنه و پولیس رسیدند
و اصرار کردند که بکناری رود میتر نشد عاقبت با پشت کتاره شدت زدند و چادرش را دریدند

داو باکم

THE
FIRST
PART
OF
THE
HISTORY
OF
THE
CITY
OF
LONDON
BY
JOHN STOW
1618

LONDON
PRINTED
BY
I. B. AND
C. R. AT
THE
PRINTERS
TO
THE
CITY
OF
LONDON
1618

THE
CITY
OF
LONDON
1618

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

۱۸

و او با همه این احوال خوشتر آنجا که شاه نزدیک رساند و عریضه داد شاه پرسید که از شما
کسی بگوشته جواب گفت از بیایات باشد چه تفصیل دهم مختصر آنکه از من بکنند در
در انبار شاهی در سه نفر در انبار نائب السلطنه مجوس اند شاه عریضه را گمده است بدو گفت
نزد شاطر باشی برو و جواب بگیر و او دو روز بعد نزد شاطر باشی رفت جواب شنید که نزد
نائب السلطنه بروید لاجرم روزی بعد نفودی با قاسم بدری طبیب نائب السلطنه و نیز
بعباس قلی خان دادند و آنان را واسطه کردند و عریضه نیز بنائب السلطنه نوشتند که در یوم
بیت و نهم جمادی الاولی نائب السلطنه استاد محمد قلی و آقا عبدلطیم و آقا حیدر علی بر حضا
تر نگرفت که با احمدی از اینطائفه حتی با حاجی با علی اگر مراد زده کند و اینست در این
دورانها این احوال دو تن از مبلغین شیخ آقا میرزا حیدر علی و آقا میرزا سید اسماعیل در
عشر خیر جمادی الاولی بطهران وارد شدند و اینطائفه مضطرب گشتند چه که جاسوسان
خبر یافته آنان را نیز گرفتار نمودند لاجرم پس از ایامی چند در جمعی میرزا حیدر علی با صفهان عود
کرده و بسیار شیراز گشت و آقا میرزا سید اسماعیل مجدود و ما زندان رفته بعد از چندی بطهران برگشت
و توقف نموده با صفهان مراجعت کرد در آن بین سید فتح اسماعیل کفشدورک
شاه عریضه داد و شاه رجوع بدیوانخانه عدلیه کرد سید فتح اسماعیل عریضه بدیوانخانه برده و سخی خان
میرالدوله داد بشرالدوله پرسید عریضه از کجاست گفت از من است پرسید تو کیستی
گفت بچه بابی دزد خجارت همه اعضا دیوانخانه در شگفت شدند و بالاخره بنگامیکه شاه
از سلطنت آباد مراجعت کرده بعشرت آباد که فریب در داره شهر بود رسید فتح اسماعیل مذکور را
یونس ابن مشهدی حسین قزوینی که هر دو صیغری بودند بمیان جاده رفته مشغول بباری گشته

و فراتر از آن و غلامان قصدشان را ندانسته متعزف شدند چون موکش ہی رسید عطفه عرض را
 بیرون آورده تقدیم کردند شاه را از این جبارت و تدبیرشان بسیار خوش آمده با قادیانی ابدار گفت
 عرضیه این دور ای باره دست بردار که در شهر جواب بگیرند و آندو در شهر نرید آقا دانی مذکور بقند
 شاه و بنایب السلطنه دستخط کرد که پدر ایشان را مرض نماید و طفلان مذکور با قادیانی التماس
 کرده گفتند که شاه چند بار دستخط نمود ولی نایب السلطنه مرضی نکرد لاجرم آقا دانی خود دستخط
 نزد نایب السلطنه فرستاده اظهار داشت که شاه مرا مامور نموده که این دو نفر را مرض کنی پس نایب
 نایب السلطنه بنا بر فرستاده آندو را حاضر کردند و با ایشان گفت بد بگوئید تا شمارا مرض کنم
 جواب گفتند که مادر و فرزند اول گفتیم که شخصاً بد بگوئیم ولی بر هر که کذاب و ظالم است و هر که حلال
 خدا را حرام و حرام خدا را حلال کرد لعنت بلکه صد هزار لعنت باد نایب السلطنه گفت این
 نزد نزدیکان من نفروش نمیرود نصیر الله له حاضر بود گفت ایحضرت و آلا دیگر جای سخن باقی
 نگه داشتند شاه را ده گفت شما لعنت نیستند اینها حلال و حرام این شخص را حلال و حرام
 خدا میداند و صادق و مظلومش میخوانند مشهدی حسین گفت اگر این سخن در دست است
 دیگر چه اعتراض دارید و اگر کذب است ما بر هر که دروغگو است لعن کردیم نایب السلطنه گفت
 یک نفر فراتر از هر دو را نزد میرزا عبدالرحیم امام جماعت مدرس مرحوم محمد حسین خان مروری بود
 تا فتوی و حکم بیارند و هر دو نزد علما مذکور همان کلمات را تکرار نمودند و او عرضیه شاه
 نوشت که این دو نفر باقی نیستند و فراتر از هر دو را با عرضیه طابعشرت آباد نزد آقا دانی
 برد داد شاه رساند و حکم مرضی هر دو صادر شد و بدین طریق آندو تن در نذر بست و بنام
 جمادی الثانیته وارد خانه خود شدند و مدت حبسشان سه ماه و یک روز بطول انجامید

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری قمری

۱۸ م

دعایه مجوسین دیگر نیز عریضه بشا دہمی دادند و در روز چهارم جب آقا میرزا احمد روضہ خوان
شد و سائرین در انبار ماندند و ہر چند روزی یکبار مبلغی نفوذ یوزباشی زندانبان میدادند
تا زنجیری سبک وزن بگردشان بیندازد و باز عذری آوردہ همان زنجیر سنگین را اعادہ
دانا سید مہدی و حاجی ملا علی اکبر روز بانی زنجیر در شبہا ہر یک ذر زنجیر جدا گانہ بودند
و آقا میرزا ابو الفضل و ملا رضا ہر یک تنہائی زنجیری بگردن داشتند و سوان منونات ہمہ
روزہ بدر ب انبار رفته گاہی یوزباشی اذن ملاقات میداد و چارم حجت بگردید
مبلغی نفوذ دادہ نزد آقا سید مہدی و عبرہ رسیدہ مطالب خود را اظهار کردہ خودت نمود
و در واقعات طهران در آن ایام آنکہ آقا سلیمان تاجر شالفرش از بہائیان یہود ہمدان
پویشہ برای استخلاص مجوسین کوشید و بواسطہ بہودیان بوزیر امور خارجه عریضہ داد و
فرشباشی بوم ہشتم جمادی الثانیہ اورانیز دستگیر کردہ یکشب در حبس ذر زنجیر گمہ داشتند
و آقا سلیمان مبلغ پنج تومان دادہ مرض و ازاد شد و نیز در میان اوراق حاجی ملا علی
کنوبی از ظہما سب قلیخان سوادکوبی بن خلیل خان بود شاہ ویرا از محمد ابراہیم امین سلطان
طلبید و او دوزن سوار فرستادہ ظہما سب قلیخانرا بطهران آوردند و در خانہ یکشب با کمال
احترام توقیف کردند و ہر چه از او راجع باین امر جو باشد جواب داد کہ اطلاعی درین
مقولہ ندارم و صبح روز بعد امین السلطان ویرا بنصرہ خان سرنگ فوج سوادکوبہ سز
کہ در طهران ازاد باشد ولی بولایت خود نزد تارفع اشتباہ گردد و پانچال بسر برد و تا چون
امین السلطان بیمار و بسترد چار شد اذن رفتن بولایت یافتہ مرض گشت و در خلال
احوال مذکورہ سوان بہائیات چنانکہ گماشتیم بی در پی بوسائل متنوعہ عریضہ بارگانہ

واقعات سال ۱۳۰۰ ق ^{۲۲۱} سال چهل و یکم

۱۸

نائب السلطنه حکم مرخص نماید و او از دماوند بوزیر نظام نکاشت و بمرز اترک را مرخص در مانود
و بالاخره در اواخر شعبان از مجوسین احباب طهران در انبار بارده نفر بجای ماندند و شستن
از احباب زن در آنها و نیزه تن از انبار باره از زنی بشرحی که عنقریب میادیم با آنان مجوسین
دلسوان بهائیات نوعی که نوشتیم همه روزه با بنبار رفته شام و نهار میبردند و از احوالشان اطلاع
میسافتند و سوسن حاجی شهیمیرزادیه از مومنانست برای اطلاع احوال مجوسین بازندان و بر
غذا برایشان درخت شستن و درخت نوبرون همه روزه با بنبار رفته مرحبت میکرد و خوشتر از قربان
نزد زندانبانان شناساند چندا که برخی از مجوسین را نیز نگهان رفت که از خوشبختی و زندانبان
میباشد و احباب حتی از بلاد دور درخت دخته برایشان فرستادند و والده آقا محمد کریم عطار
خواهر آقا سید مهدی خواند تا هر وقت برای احوال پرسی و برودن شام و نهار در باب انبار رفت
ایرادی نگیند و همه روزه با ام الرزوه حاجی ملا علی اکبر و غیره که گفتیم بدر باب انبار رفته جوهای اول
شد بر ریگشتند و شام برایشان میبردند و بانی روز را برای استخلاص آقا سید مهدی و حاجی
ملا علی اکبر و سایر مجوسین چاره بسته عریضه ارسال مینمودند و بالاخره چندان رشوه دادند
که زنجیر حاجی ملا علی اکبر و آقا میرزا ابوالفضل و آقا ملا رضا برداشتند و زنجیر دیگران را هم سبکتر
کردند و مصاریف سم آه و برخی دیگر از مجوسین که بکس بودند از خانه آقا محمد کریم گرفت و
معدالک احباب از بسیاری از بلاد مصاریف فرستادند و والده آقا محمد کریم و کان مذکور
حاجی ملا علی اکبر و نیز متعلقین دیگر مجوسین عریضه بدیوانخانه عدلته بمشیر الدوله داده استخلاص
آقا سید مهدی و دیگران استند عا کردند و او شرحی بنائب السلطنه نوشت و نائب السلطنه
زیر نام هر یک عذر و بهانه آورد و زیر نام آقا سید مهدی نوشت که در بابی بودن این سید

شبهه نیت و خلاصی اورا مصلی دولت دست بند نام و چون شیرالدوله از نائب السلطنه نایب
 شد در ضمن عرائض دیوانخانه بحضور شاه استخلاص مجوسین را خواست و شاه دستخط کرد که
 انشا و به بعد از مر حجت از مشهد و ورود بطهران قرار کلی در باب این طائفه داده خواهد شد مطلق
 باشند زوجه و ام الزوجه حاجی ملا علی اکبر عریضه نیز بنائب السلطنه نوشته استند عای مرتضی
 آخوند را نمودند و نائب السلطنه بام الزوجه وی گفت حاجی ملا علی اکبر کافر و دخترت بخانه اش
 حرام است بدگری شوهرده و او جواب گفت من دیدار تر از دامادم احدی ندیدم اگر او کافر است
 پس و نزاری در عالم نیت و دخترم از او چیه طفل دارد و سپس چون آن محمد ابراهیم امین سلطان
 در بیابان سفر شاه بخراسان در قریه مهر بنزد امیر مرضی سل در گذشت شاه شغل و منصب وی حتی
 لقب امین سلطانی را بامین الملک پرورش داد و لقب امین الملکی را بپسر که چک پرورش بر گزار
 نمود زوجه حاجی ملا علی اکبر عریضه شاد نگاشته و عریضه نیز بامین سلطان جدید جوان عرض
 نمود و ظلم و استند عای استخلاص آخوند کرده و عریضه شاد را در جوف عریضه اش نهادند
 پست روانه مشهد مقدس نمود بعد از چندی امین سلطان کنونی بامین الدوله نوشت و دستخط
 شاهی را خطاب بنائب السلطنه که حاجی ملا علی اکبر از حبس رانمایند ارسال داشته مرقوم کرد
 که شما خود دستخط را نزد نائب السلطنه ببرید و حاجی ملا علی اکبر را البته مستخلص سازید تا آسوده
 خود و عائله اش بدعا گوئی شاه مشغول باشند و معذالک نائب السلطنه عذر پیش آورد که
 این اشخاص با هم دستگیر شدند و باید متفقاً مرضی دارا گردند و انشا و به بعد از ورود شاه
 همه بیکبار از حبس برین میانند و با جمله بموجب اقدامات مذکوره بعد از مر حجت شاه از
 سفر مشهد متذرجان نامت مجوسین خلاصی در مانی یافتند و اقا سید مهدی مؤخر از کل

سال چهارم و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

۱۸

خلاص شد که در اوایل فروردین ۱۳۰۰ واقع گردید و مدت حبس وی بیست و دو ماه بطول بجای
و در شش ماه اول پیوسته اخبار خوشه اندام دولت بقیستان میرسید و غالباً کسی را بلاق
راه نمیدادند و احوال واقعه مذبوره طهران که ما آنرا برای عظمت و نشانیش در اینجا ذمّه عمریه
برای بهائیان ایران بدین تفصیل نگاشتم در بسیاری از الواح و آثار صادره از ارض مقصود
ذکر شده از آنجمله در روحی خطاب بجای ملا علی اکبر چنین مینویسد: با علی علیه السلام بجائی و عنای
آنچه بر تو درین ارض طار از احزان داد شد نزد مظلوم مذکور آنه معک بشهد و بری و هو
السمیع البصیر معشر غافلین بر اطفان تو آتی پیام نموده اند و شرف من مقلین بر احقاد و نار محبت
رب العالمین منتهای جد و جهد و مبذول داشته اند اما فرعون چه درج بود و اعدای
چه شمرید و از ظلمش چه اثر یافت با تمام همت بر سفک دما، اطفال پیام نمود عاقبت
بدفدوت و تربیت الهی ختم زد و تربیت او تربیت نمود و ظاهر هر روز داده آتی بر آن است
در شفقت حق جل جلاله و ظلم اعدا فکر نمایی و در سنه او از بد خراب الله را از توابع و
جدال و فساد منع نمودیم بحباب فضا امطار بلا بر ایشان و بخت معذات صبر نمودند
کلمات سخته شنیدند و جواب نگفتند کمال ذلت را دیدند و اعتراض نمودند کشته شدند
و نکشتند معذات خلق بی انصاف دست بر نداشتند اسم الله دادند اید صبر و سکون
رحم و شفقت و محبت و وفای ایشان را اکثری دیدند اندر شدند معذات او را معذات فایم
داده اند و برضش پیام نموده اند این است شان خلق حق از ظلم ظالمان چشم پند
و نخواهد پوشید مخصوص در این ظهور که هر یک از ظالمین را جزا داده و در پیش
از قبل و طائفان حولش فکر نماید خدایم به اخذ عزیز معذات چه که من غیر وجهه

ال الله وایجن انعم فرستاد و همچنین در رؤیا و ذب انکرا غایب کادب رض طارا
 که بنیادش معروف ملاحظه کنید معذات خلون غافل بشود بنامه اند و از مجرا کا
 و دانای بالمره محروم اند آنجناب باید در جمیع احوال با حق اعلی ناظر باشد و بر حد
 امر قائم قسم با قنای حق سما معاذ هر نفسی که از شما در سبیل الهی بر آید لری الله فخر
 و مکتون این گلزاره های عالم که مجبور و صفوف و ظلم فخر مینمایند بملاقات آب بلبل
 از هم بریزند بیک لب شعله نادر و بیسرد و آتش حرص و هوی منطفی کرد
 سبحان الله معذاتك مثبه نشد و نمیشوند من غیر چه فضا نفس واسحه
 نرسد اند اولیاء الهی را من دون جرم و گناه اخذ حلیس کرده اند لمر الله سبحان لجنبت
 دانسته اند و ظلم و اذایات عدل شمرده اند چه که در سبیل حضرت مجرب برایشان
 وارد شده آنچه وارد شده طوبی لمن یجتهد و ینکرهم و یخیرهم و یقرّب الیهم انه
 من اهل الفردوس الاعلی فی کتاب الاسما، شهد بذاتک مظلوم الآفان الذیحضق
 فی التجن انه الا اله الا انا العليم الحکیم البها، علیک و علی من معک و علی الدین
 ما ذلهم اشادات القوم عن صراط المستقیم انهمی خ ادم ۲۹ شهر ربانیه
 و نیز در لوجی دیگر که در جواب عرض حاجی آخوند مذکور بعد از استخارش از حبس و طلب اجازه شرف
 بعکاصدور یافت خطاباً به چنین مرقوم هو الناصر القدير يا ايها المسجون في
 سبيلی ان اسع نذات انه نذکرک و حين احاطت الاخران من کل الا شطار
 انه اخر جکم من التجن لبعلم الغافلون انهم غیر معجزی الله انه ینشرهم و هذا الجن
 بعذاب الیم لا تخزن من الذین کفروا و عرضوا سوف یرون ما قدر لهم من لادن

مصدر

مستدر قدیر لعن الله لا یفتنهم خبیثهم ویکالهم سوف یجدون انفسهم فی عذاب الله
 من غیر ناصر و معین ان العاقبتین استنصرنا علینا بجزو شتم و صفوت شتم و سبوت شتم و
 خبولهم و نحن استنصرنا علیهم بالله العزیز القابض المستدر القدیر قد حضر کتابک
 و قرئه من کان حاضراً لدى العرش اجبتک باایات الاعداد لها ما فی العالم بشهد
 بذلك هذا الکتاب المبین قد ورد علیکم فی سبلی اناح به فلو وصاح من طاف
 حول عرش العظیم طویلاً و لذین صبروا و شکروا فی البأساء و الضراء الا انهم
 من المعزین عند الله رب العالمین انا ذکرناک و الذین یجنون من قبل بذکر محمد
 المرزوب عرف البقا کذا لک قضی الامر من لدی الله انعمتیم ان حکیم خدا کتاب بقوه
 من عندک انه یؤیدکم و یقر بکم انه هو العفور الرحیم و در لوصی بقلم خادم جنین مسطور است
 با ابناء سلطان موجود ملاقات واقع شده بلی هسگامی که در بند شهبان قبل از
 ظهور منظر اکبر واقع شاهرا دکان عظام از جمله مراد میرزا که بحام السلطنه ملقب و
 فرهاد میرزا و امام علی میرزا که بهمدالدوله ملقب دیوار بدر بند آمد حضور مبارک
 ابدان نمودند مع سبب الدوله بسرطل السلطان و اما فریدون میرزا که بفرمانفر ما ملقب
 بود یکبار و جمال ندم بمنزل او رسیده چه که در جوار ساکن بود من دون آن آنچه گفته
 کذب بعضی از ذوی العریبه با ایشان مراد شده داشتند و بعضی هم با مرادات بعضی مشغول

و در بعضی از کتابت کرده از ارض مقصود در آن ایام چنین بطور است این ایام درین ارض مورد جدیده اعدا شده
 در اذن توقف نمودند و بعد هم بمقتضیات حکمت ربانیه عمل میشود ایضا درین انقلاب ارض طایفه
 ازین ارض گفتگو بیان آمده از هر جزئی تفحص نمایند :

بودند سبحان الله اگر قول آن نفوس تصدق غایب طهور امر اعظم و اکبر و اعلى و ابهى
 مشهور میشود و در جمیع محبت بالغه کامل و غام باری بقولون ما قالوا من قبل ^{الحقیقه} ۱۱
 انسان بی بصیرت و بی انصاف حکم معده هم بر او شده و میشود امر اینکه با این صفات ^{صوت}
 باشند بمثابه نبود فرعون بود و هستند ظاهر مکل و باطن پنهان الخ خادم ۲۹ ^{نجمه}
 و قوله غریبانه اذ ان ارض کلمه بسمع مظلوم رسید که فی الحقیقه سبب چهرت شد و آ
 والا معتمد الدوله فرهاد میرزا در باره مسجون فرموده آنچه ذکرش محبوب این مظلوم با
 ایشان و امثال بسیار کم ملاقات نموده آنچه در نظر است در باره در مزاج محله
 شریفان که شرف مظلوم بود شریف آوردند که اولی عصر بودی و کوه فانیه بود جمعه صبح
 شریف آوردند و نزدیک مغرب مراجعت فرمودند ایشان عالم و آگاه اند نباید
 بفرحی تکلم نمایند اگر نفسی خدمت ایشان رسید این کلمات را امام وجه از
 قبل مظلوم مذکور دارد هو العلم المنجبر باين الملك حضرتك و اینتی من قبل کا حد
 من الناس لو توجه اليوم ثواني بنو لم يدر احد من اطهره و بناد لا تدی نفس من
 اشعلها ولكن المظلوم بدوی و بعرف و بقول اطهره به داراره الله رب العالمین
 و اودتها بالقدرة بجمع من و غیرها ما الله تدانی الوعد و مکلم الطور و بنطون و سدره
 المنجود و العوم اکثرهم من العاقلین با امیرند کنک ساوا امری اطهره و تی و کنک
 و انذا الفضلی نعمة الله فلما دفعت و اسی سمعت من کل الجهات با ايتها النبا
 فی السد و طوبی لا ارض شرف بشد مکت و لنفس فاوت بندانک و لوجه توجه الیک
 ثم و فل با ملا الا ارض لبست افکاری افکارکم و لا امشی فی طرفکم انکر و اما و عدتم به

في ما نزل من قبل وفي كتابه المبين اذا مضت ونطقت بما امرت به لیس هذا من عند
 بل لذن مؤد قدير اسئل من حضرتك العدل والانصاف في هذا النبا العظيم وهذا النبا
 الكريم ل حضرتك ان نسل الامر لله في سبيله سفكت الدماء ونصبت الرسوم وثبتت
 الصدود وذابت الاكباد وانصفت العباد الا من شاء الله وبالعالمين ليس الامر بيد
 بل بيد الله هو القوى الغالب عليهم وابن لوح ربهايمان ورا بران بمقتد الدوله نه كور رسا نه ندو حرام
 نسيم گرفت و با گفته ما موريم براي شما بخوانيم داد و خواند نه مستجب و شکر شد و کلمه مخالف ادب بر زبان
 نیاورد و چون اجازه گرفته از محضرش ما ستند اظهار خضوع و ادب کرده استند عای دعای خیر در حق خود نمود
 ربه اجوی از وی کلمه سونی در خصوص بن امر شنبه و سموع شد که در مجلس مهم حضور داشت سخن در
 خصوص بن امر بیان آمد و او این آیه از قرآن را دقال جل مومن من آل فرعون کیم ایا نه اقلقون ان
 ن یقول ربی اینه و قد جا کیم بالبیتات من بکم ان یکت کا دبا فلیسه کذبه وان یکت صا دقا یصیکم بعض
 الذی بعدکم ان الله لا یهدی من یوسرف کذاب فرد خوانده گفت این نبیل اموزا کذب است کاره یه
 و تفویض شد آگنیده و او قبلا نیز در ایامی که حکومت فارس داشت در شیراز بواسطه بعضی از اجاب کتاب
 ابقان پیش رسیده و مطالعه نمود و چنین گفت کتابی بدین حلاوت و اتقان و باین سلوب مطبوع
 تا کنون نوشته نشده و مخصوصا تبیین آن شجرة الزقوم طعام الایم را در باره کریم کرمانی و عبارت کریم
 فی ارسه عزیز من الانعام و انیم فی کتاب همی وصف و ستایش میکرد و اینطرافه از شر و طلا
 و اعدا محافظه نمود و علی بن ابی بجز از این واقعه مذکوره طهران قبلا و بعدا از او معارف و معارضت دیده شد

فصل در سر وستان فارس و شیراز

چون اخبار فتنه مذکوره طهران ببلاد ابران منتشر شد اهل تعصب و عناد و طالبان شورش و فساد و غیره

سوال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری قمری

م ۱۸

این مظلومان دست گزودند از آنجکه در سردستان فارس که مرکز جمعی از شیخان و دلبران قوم بود و در آنجا پیوسته انتظار قضا، وقت و تحصیل مسائل را داشتند موقع را مناسب دیده بنا بر حمله و هجوم گداشتند و اجاب مدفت نمودند و کار از رخاورد و شاجره بنی نرغشت و مجازات کشیدند خیار واقعه حکومت شیراز رسید و حکمرانی فارس با سلطان حسین میرزا جلال الدوله بن ظل السلطان از جانب پدرش بود و میرزا فتحعلی خان صاحب دیوان میکاری ویرا داشت و ماموری علی بن نام برای تحقیق احوال از شیراز بسردستان فرستادند که دستخوش القادات کذب و تطمع و بیج ابالی گشت و اخبار واقعه را موافق ایشان بکومت ابلاغ نمود و حکم صادر شد که مظلومین را بشیرا بیزند و چهارتن از بزرگان و دلبران و نمایان این طائفه کر بلائی حسنان و کر بلائی صادق و مشهدی سلیمان و علاء علی خان را مغلوب آوردند و لدی الورد در باغ ایالتی شیراز نزد صاحب دیوان حاضر کردند و او بعد از سوال و جوابی چند حکم داد تا گماشته گان ایالتی چوب و فلک حاضر نموده سه تن اول را بفلک بسته چوب زدند و چون نوبت بنام علی خان که جوانی دلیر جوی و فدائی این امر و دخر رازده کر بلائی حسنان و هم از خویشان کر بلائی صادق مذکور بود رسیدش عبرت بر افروخت و همیکه پایش را بفلک بسته بلند کردند بر آشفست نسبت بکبران کلمانی سخت باین مضمون گفت که خود تحقیق کرده برانت با طمع و غرض و زری مامورین دانستی و عالما عاذاذیت مظلومین پرده خشی در روشن و واضح ساختی که سببیت و عقیدت امثال شما با جور و ستم بر بندگان خدا سرشته و آیمخته است لاجرم ویرا بقوت و شدت تمام زدند آنگاه هر چهار را بجهس برده با طایغین و سایرین شیر بر کند و بزنجیر نمودند و علاء علی خان چنان شیفته در ز محبت و بندگی بجمال بهی بود که بر حلد هر یک از بازوانش مصراعی ازین بیت بزرگ

ازین

سال چهارم و یکم

۴۱۸

واقعات سال ۱۲۰۵ هجری قمری
 ازرق نکر کرده و دست چنانکه در بازوی راستش مصراع طلعت بها جلوه میکند و در بازوی چپ
 مصراع جلوه آتش هزارنده میکند از ساقش زرد دیده را خیره میکند و صاحب دیوان بدست
 در زری دستوره دهد ویرا باز بخیر محبتش آوردند و حکم نمود استین مایش را بالا زدند و
 با کلمات خیر خیر گرفته گفت اینها چیست که بردست خود کوبیده او جواب داد وقت
 ملاحظه فرمائید خواهد فهمید که چیست صاحب دیوان گفت خودت بگو چیست و غلام معنی
 با آنسگی رفیع و تقنی بدین بیت را خوانده گفت این نام محبوب من است و صاحب دیوان از حال
 شبنمگی و جزایش اظهار تعجب نموده گفت خبرتسی و باین توضیح و صراحت اظهار مینمائی
 و ادور جوابت چنین گفت هرگاه قهر رسیدم این کتاب بر بازوان نیگویم و صاحب دیوان حکم
 نمود ویرا گوش برینند و در کوی درزن گردانند و باز بارفتایش در مجلس بغل و کند کشیدند
 تا پس از چند روز حکم قهرتس تغییر کرد و صاحب دیوان نیز بعد از خیال با شترش در اعمال داکوتی
 معزول گشت و محبوبین منگوم با قدم محمد رضا خان قوام الملک از حبس متخلص شده برودن شدند

فصل در آماوه فارس

در آماوه فارس جمعی شیور و جور از این طایفه نیز نیتند و معاندین و منسیدین اجماع نموده سی از این
 دستگیر کرده بمحضر کی زدند و ملا فرمانداد تا منگوم را خوب فرادان روزه بمجلس انداختند
 و گردی از دران جناب جواب کرده آمده مینمای قصص و استخلاص گشتند ولی ملای نبرد در پیشند
 و تبر رسید و بخیر سیر از حصار و غدر خوابی بسیار کرده چنین گفت عملی که از من ظاهر شد نه
 مبنیست از عداوت بلکه برای مصلحت شما و اخلاص نیران اعدا بود اینک منم عمم نزد کرده خود
 شناخته نصیحت آغازی همه را متفرق سازی و راه خانه خود گرفته بشون زندگانی و مشاغل

سوال چهل و یکم

واقعات سال ۱۲۰۰ هجری

۱۸

خوابش بر او نازل گهرم بدین طریق آتش افروخته منطفی گردید .

فصل در سزای

در برادر ابامی که شاهزاده ظل السلطان بنوع مذکور در طهران بود طاماکاتب شکایت از اقدامات
 میرزا علی محمد در قاشهر که چندی در آنجا بود تبلیغ میکرد نزد حاجی ملا علی کندهی مجتهد مشهور طهران فرستاده
 اظهار داشتند که مردی کثیر را با مرهبانی دعوت و هدایت و علی ملا الشهاد با علما مجاهده و مناظره
 نمود و اگر شاه امر قبلی او ندهد ما خود با کز لنگ آمد جامه زندگیش را از هم بدریم و مجتهد مذکور نامه را نزد
 شاه فرستاد و ادنی السلطان را طلبیده گفت با درنگ تلگراف دستور ده این شخص را بگیرند
 و آنچه نسبت شکایت جیش مجری دارند از ظل السلطان بپراهم خلیل خان سابق الذاکر که
 از جانب می حکومت یزد داشت چنین تلگراف کرد که میرزا در قاشهر گرفته در منزل فراسباشی توقیف
 دقیق نموده بدست وی بسجارتا بصفتان مرجعیه کرده دستور دهم و حاکم مذکور میرزا در قاشهر
 در توابع یزد دستگیر ساخته بنوع مزبور توقیف نمید تا آنکه ظل السلطان بمرکز حکمرانیش صفهان رفت
 و در قاشهر از ابراهیم خلیل خان طلبیده و معلولاً بصفتان وارد کرده مجوس نمودند و ظل السلطان ویرادر
 محضر خود احضار و شخصاً تحقیق کرد و در قاشهر باقتضا مصالح وقت جواب داد و ظل السلطان چنانکه
 ضمن واقعه طهران آوردیم باید نیل آمل و مقاصد سامیه خود در آن ایام با بیاطلاع حسن سلوک نمود
 و برای خلاصی در قاشهر اقدام کرده شیخ محمد باقر مجتهد (دنب) را و داشت که بشاه عرضیه نموده استخاض
 و درخواست و خود نیز با همیضمون عرضیه فرستاد که میرزا در قاشهر مردی شاعر و طبیب و سیاح است آنچه
 معاندیش خبر دادند صرف بهمان واقعه بود و تعرض و آزار بوی مخالف عدالت و بی حجب
 و علقی است ولی معذالک شاه حکم بازادی در قاشهر داد و چندی در صفهان مجوس ماند و با او

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

۱۸ م
خان نخبیاری که نیز در حبس بود مصاحب شده و بر او من و منجذب بن امر نمود تا آنکه پس از چند
حکم استخلاصش از شاه رسید و آزاد گردید .

نشر اهر بهائی در سه ده صفه‌ها و حدوث فتنه

در سه ده صفه‌ها چند تن از سادات و شعرا و ادبا و غیر هم که فائز با میان بدیع شدند شعله تبلیغ برافروختند
و بحر العلوم و میر سید علی و امام جمعه قریه از شاه‌ده آن احوال بهیجان آمده اما لی را تبیج نمودند و شیخ
محمد باقر (دوب) مجتهد صفه‌ها در کن الملک نائب الحکومه ظل السلطان شکایت کردند چند
تن فراتان حکومتی برای گرفتاری احباب وارد شده شدند و بختن از معارف یعنی آقا محمد تقی
و آقا سید محمود نیز و آقا سید اسمعیل سینا و آقا میرزا محمد نعیم و آقا سید محمد کتک نیز را دستگیر
کرده چوب و فرزند و کتفها بسته مقید را اجلا با صفه‌ها کشیدند و در انبار حکومتی بغل و گذاشته
و در ب خانه ما شان در سه روزانده انوار و اشیا را با بیابان نمودند و مظلومین مجبورین بندگوار
چندی در حبس صفه‌ها بسر بردند و معاینه من اصرار در فتنه‌ها همی کردند ولی رکن الملک اقدام
نمود و بعنوان اینکه بطلان عقیدتشان ثبوت نه پوست زنجیر از گردنشان برداشته آزاد و
مستخلص ساخت و رشته شورش فتنه سه ده تا سال ۱۳۰۴ امتداد یافت چندانکه ایشان
دیگر اقامت در وطن ننوخته مهاجرت بطهران کردند و طاماز زمان بعضی از ایشان ایشون تکلیف
شوهر دادند چنانکه در بخش لاحق ضمن احوال نعیم و نیر و سینا مینماییم .

فتنه در گیلان و حبس و شهادت بهائیان

کامران میرزا نائب السلطنه در خلال تفرقاتش با نیطافه در طهران اقدام بتعرض در بلاد که قلمرو حکومت
بود نیز نمود از آنجمله پیشخدمت عایش عبدته خان معروف بوالی که از جانب دی حکمران گیلان بود

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ ق

۱۸

با تعلیم و دستور مخصوص برای دستگیری اینظالعه در عشر آخر شهر ربیع ثانی ۱۳۰۰ از طهران عودت مرکز
 کمرانی خود کرد و مگرانی از شاه خطاب بوی بدین طریق رسید که کیلان و ماندران جنگلگاه و کارگاه
 من است اینظالعه خانه یا حبس یا باخراج بند و چند روزی بعد از ورود اقدام بحبس بقید بهانیان رشت
 و توابع نمود و گماشتگان حکومتی و اشرار و مفیدین را فرصت بدست آمده پی عارت خانه و دیگانه
 نسبتین با برآستینین بالا زدند و سخت حاجی نصیر فردین از بقیته سیف قلعه طبرسی که وصف او
 در بخش سوم نگاشته گردید با پسرانش آقا علی و میر میرزا حسین هدی و میرزا احمدی و ملا محمد و ملا
 یوسف علی و میرزا باقر بصاری برادرانش حاجی میرزا علی و میرزا علی صفر و برخی دیگر از معارف اینظالعه را
 از حجره تجارت و شغل و خانه مایشان بحبس حکومتی کشیده کتفه و غل نمودند و در لایحه ایجان میرزا
 علی شرف عندلیب و کرملانی بابا و آقا محمد تقی و میرزا آقا محمد صادق خروینی را دستگیر کرده و بجزیره
 گردن و بازوان انداخته پامایشان را زیر شکم مرکب بسته بسوی رشت آوردند و امالی شخصی بقصبه
 و قراسی واقع در آستانه راه نظام دستم برآید آن بگلیباه وارد کردند و همین آورد و برشت نیز انبوه
 زن و مرد صغیر و کبیر در بازار و معابر برای نمشایستاده دست و زبان بسوادب گشوده خار و
 خاشاک بر سرشان همی ریختند و والی محترمین و مترقبین بلد را دعوت کرده هر یک بنسبت
 شان خود برصندلی و نیم تخت شادمان و خوش بخت نشینند در چنان حال مظلومان آورد
 بارگاه جلال ساختند و والی بعد از سخریه و استهزا، آنان را بنزد انبار حبس نمود و عده مجموع
 محبوسین رشت بعلاوه چهارتن مذکور بکهل و کینفر رسید و روزی دیگر آقا سید عبد الله برورد
 و حاجی سید خلیل قتی از اجباب سیاب محبوسین در ایچی چند بزندان بان دادند و بنام نامش
 محبوسین داخل شدند و برادران دین خود را بر غل و بجزیره و کتفه مشاهده نمودند و بجزیره را بوسیده

کردن

سالی چهارم و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

۱۸

برگردن نهادند و خطاب مستحق کرده گفتند ما را منی مشقت و جستجوی کماشنگان حکومتی نشده با ما پی خود
 و بحال خستبار و رضا آیدم اینک را بجوار برادران در کند ذبح نموده و مستحق نرزد والی ششانه با جری بی
 نمود و اوج جمع اهل مجلس عزیزی بجز نعتی بخر شدند و آند و چون بجمهور آندند و سوال و جوابی چند
 و بدل شد بالاخره چنین گفتند که آنچه بر برادران ما دارد شود بر ما نیز باید وارد گردد پس هر دو در مجلس
 و غل کشیدند و والی شرح قوعات خود را عریضه کرده با مبالغی از نقود که از اموال مظلومان بدست آورد
 نزد نائب السلطنه فرستاد و داد مجلس محضر خود نرزد ارکان و اعظم دولت تجید بسیار از حق تمکیدی
 والی نمود و مکتوبش بشاه داد و او هم اظهار لطافت بسیار بوالی کرد و با بکله حاجی نصیر که مردی پیر بود
 و طاقت کند ذبح و مشقات محسن انداشت پس از نه یوم از جنس بجان باقی عروج نمود و حسب حکم در
 چهار جمال جسد مظلوم را از کنده ذبح گرفته بر تخته پاره نهاده بیرون از مجلس کشیدند و بخانه اش برود
 و چون این واقعه در روز جمعه اتفاق افتاد و امانی شهر بیکار و مجتمع در رگدرا بودند اطراف جنازه جماع
 نموده سنگ زدند و خاک اینا شدند و در خانه ریخته جسد را مشله کردند و خواستند بوزانند و
 مالک خانه مستاجر مسکونه حاجی شهید مانع شد و لذا جسد را بیرون بلد برده با همان کس
 که در بدن داشت در چاهی انداخته با سنگ و خاک چاه را پر کردند و سایر مجوسین در زندان
 نار یک پلید با انواع مشقات و تصمیقات استقامت کرده روزان و شبان بسر بردند و اینکه
 همه سخت پیوسته بکند ذبح بودند و از سختی غل که در گردن داشته مشرف با خنق شدند و هنگام
 خفتن و بزخاستن باستی همه بیکبار میفتند و یا بر خیزند و در خیابان بزنند آن رفته فریاد بر کشیدند
 که وصیت نامه بنویسید چه روزی دیگر همه اعدام شوید مگر اینکه بخانه امام جمعه رفته تبری کشید ثبات
 استقامت ورزیدند و چون ناجاتی صادر از قلم اسی برای استخوان رسیده که بر قراضی لاجورد

سال چهارم و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

۱۸

نوشته بود در دل شب استعانت از روشنی چراغ فطری کم روشنائی خوانده ساجات و طلب خلاصی کردند
 و با روح رضا و سلیم سرور و شادمان گشتند و چندی ایام برای منوال گذشت و برخی از آشنایان و مردم
 نیک فطرت اقدام در خلاصیشان نمودند و تا چون ماه رمضان رسید و دختر والی بیمار شد والی اندر کرد
 که هرگاه دخترش صحت یابد مجوسین بایه ر امر خص نمایند و دخترش شفا یافت نه چهارتن را بر خص
 در مانود و آقا میر سید محمد علی امام جمعه که مردی حکیم و عارف و شاعر بود و با اینطایفه ابرار ملاحظت نمود
 آقا علی (ارباب) بن حاجی شهید مذکور را از حکومت طلبیده و محضر جمعیت خود از وی تحویل
 مدح کرده در جشن چنین گفت مردی بایندرجه از دیانت و امانت و خدا پرستی و عبادت دیرین بله
 نشان ندادم بجز این هر کس هر چه گوید محفل اعتنائت و من انوار حقیقت اسلام را در سیاهی ماتموی
 ایشان کما یبغی و یلوق می بینم و بدین طریق ویراسته ساخت و بلاخره شفاعت او و برخی دیگر
 از اخیار مردم با خدا در هم و دنیا را یکی مستخلص شدند چنانکه بعضی از ایشان هر چه از سماع و نیوی
 ذخیره داشتند بوالی دادند و بعد از استخلاص محتاج بقوت خود و عیالشان گشتند و فقط پنج تن از
 مجوسین آقا علی شرف عند لیب و آقا سید مهدی صفهانی و آقا سید عبد الله بر وجودی ددند
 دیگر باقی ماندند که در طول مدت دیده متمدن جامر خص و آرا گشتند و مدت حبس عند لیب تقریباً
 دو سال شد و فقط آقا محمد صادق قزوینی را مدت ببت دو ماه در حبس گذشت و در محبس جان سپرد
 و جسدش بیرون کشیده در قبرستان دفن کردند و مستخلصین را نیز غالباً امر بکلبا وطن دادند و عده
 از آنان بسوی عشق آباد پناه بردند . **فصلنامه در قزوین** عباس میرزا ملک آرا
 برادر ناصرالدین شاه از جانب کمران میرزا نائب السلطنه حکم قزوین شد و طاماً معرفتین معارضین
 از مالی بیجان و در صد و تفرض و طغیان بهموم اجاب آمد و در آن اسامی کاظم نام خواهر زاده ملا

خبر

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

۱۸ م

جناب معروف بخاریابی که بغایت معاند و مبغض بود بدار انگور زقه شکایت و سعایت از شیخ کاظم
 سمندر شیرید بنبطریق نمود که خالویم جناب امخیانه بقتل رسانده جسش را مفقود ساخت و جناب
 مذکور آن وقت حسب حال اندیش اجاب و استیاض از تعرض عدل قاضی قاینی که متوقف در قزوین
 بود با ملت نزد آقا محمد علی الموتی رساند و در اینجا توقف داشت کما شتکان حکومتی بخانه افواج
 کاظم سمندر میخشد و آنچه در سرشان واقع شده بودند و سمندر را دستگیر کرده نزد حاکم آوردند و فرمودند
 که باید ملا علی را نشان دهد و بدست ایشان سپارد و سمندر اظهار بجزیری نمود و بالاخره بعد از
 آنکه گفت و شنید مانی مابین او و حکمران واقع شد الترام سپرده مبلغ بیست و سه تومان بجا
 باعضای دایره حکومت داده و مرتضی و آرا داشت و درین واقعه که حکومت بصدور قرار اجاب
 برآمد تقریباً چهار نذر دست از شغل و کسب خود کشیده مخفی و پنهان شدند و معدالک تبریز
 و خمدین دامن باتش فساد همی زدند ولی بتدبیرات اجاب بسالت جمعی از خوانین ایلات که
 برخی مومن و بعضی محب بودند و خویش را نزد آقایی با اسلحه حاضر برای واقعه نشان دادند و برخی
 از ارامنه ساکن قزوین نیز مساعدت نمودند امالی را بیم گرفته اندک اندک بر جای نشستند و حادثه
 مولود واقع گردید خبر آنکه محمد تقی زای از بیطاطفه را سید مجتهد در خانه خویش سخت گرفته که تبری
 نماید و او استقامت کرد لذا با مجتهد مظلوم را ضرب شدید کرده شغرات میانش را کردند
 و نیز بعضی از معارف اجاب مانند قاضی قاینی و ملا علی مذکور و غیره با از شهر خارج شده چندی
 مخفی گشتند قسطنیه در مازندران عمارت و حبس و قتل بهائیان
 و نیز کامران میرزا نایب السلطنه از جانب خود میرزا ابراهیم نوری سهام الدوله را مازندران
 مازندران و دستگیری اجاب بکند و نمود و او در ماه جمادی ثانیه ۱۳۰۰ در دوشهر با فروش کرد

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

۱۸

دو پس از چند روز بجای ملا اسمعیل حجه الاسلام گفت آنچه از طائفه بابیه یعنی در این صورت اسباب بدیدید تا آنجا
 کنم و مجتهد بوی چنین جواب داد درین شهر ازین طائفه احدی نیست چه در سنین اولیه حکومت وقت
 همه را کشته خانهاش را آتش زدند و همچنین از مجتهد مذکور نوبیدگشت توجه به آقا میرزا افضل الله پسر
 نموده مطلوب خود را از وی خواست و شتر بعد از قریب سیصد نفر از شهر و اطراف صورت داد و حکمران
 صورت اسما را بجهت الاسلام ارائه داشت و حاجی مذکور در قه را گرفته پاره نموده گفت شتر بعد از از طرفین
 عداوت این مردم را متمم کرد و من ضامنم اگر بابی باشند بهر کجا که شما یا دولت بطلبید روانه نمایم و شما
 بلا تا مل ضمانت نامه مرا تلگراف کنید من ضامن ایشانم و هر گاه فساد ازین افراد ظاهر شود من بخود
 دولت توایم بود و حکمران فرزند ناچار پذیرفت و بسیاری رفت و در آنجا از آقا ولی کلانتر صورت
 اسامی بهائیان ساری و نواب را خواست و او از بهائیان مشهور قریه لر طی و ماه فرزندک جمعی صورت
 کرد و در آن مجلس آقا میرزا احمدی کارپرداز دولت روس عثمانی حضور داشته اظهار نموده که موافقت
 قول آقا ولی تمامت امالی ما نزد آن بابی اند و این واضح است که منی بر عرض میباشد و حکمران
 چون این سخنان بشنید صورت اسامی را پاره کرد و بعد از چند روز با شرف رفت و اخبار مذکور
 بسمع بهائیان بار فرودش ساری و اطراف سبده دگمان بردند که گفته مانند طهران و غیره در
 نخواهد شد ولی سهام الدوله حکمران بعد چند نندی دیگر از اشرف بسیاری آمد و شبانه مظنون
 دیوان بگی را با محمد حسن خان بن میرزا سراج و میرزا عیسی خان و آقا ولی کلانتر با چهار صد نفر سوار کرد و ساری
 ما مورد است که بجنگل اطراف جیبا و پنهان منتظر وصول دستوری باشند و عیسی خان نوری تفنگدار
 باشی او نیز بزرگ موثری ریخت تا بیزحمت بهائیان نواب را طبق صورت مذکور اسیر نمایند
 و همین الاقتصا سواران مذکور را نیز ما مورد دارند و آن نیز بزرگ چنین بود که عیسی خان لباس تجارت

در آن وقت

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

۱۸م

در بر نموده نهب بر اسی نهاده باد سواری دیگر باه فرزندک وقت غروب روز ۱۸ جمادی الثانیه وارد شد
وزرا اهل فریه خانه آقا سید آقا بزرگ که خدا را پرسید و بد آنور رفت و در خانه مذکوره پیاده شد
و آقا سید آقا بزرگ حضور یافت و او باین عبارت پرسید که آقا سید بزرگ کجا تشریف دارید
و آقا سید آقا بزرگ گفت منستم پس بلا درنگ تحت و رسم بهائیان الهه ایی گفته
و دستها بگردش حلقه کرده گونه مایش پوسید و من قربان تصدقت می شوم و بد روزه اظهار داشت
که من از قائم و مدتی است در تبریز و غیره تجارت دارم و این هنگام که سرکار سهام الدوله حاکم مازندران
شد از جهت خوبش و ندی مرا تفکد ارباش خود معین کرد و دستور داد که بظهران رفته قطع میسب
با مردم نموده مرجعت کنم و بمنصب مذکور برقرار باشم و انشالله بعد از این بدون خوف مراده
بسیار خواهیم کرد و ازین قبیل کلمات چالوسی فرمیده بسبا گفت و بهائیان ساده دل باور
کردند و در انشا سخنان خود یکی از ایشان گفت این سب را که همراه من است بد میدی کی از بندگ
خدا سوار شود بنیر چون عجمی آقا سید آقا بزرگ اندکی گفته بود عجمانی نواز منفرش خود بیرون
آورده باد بدیده کرد و آقا سید آقا بزرگ امتناع از قبول در زید ولی او چندان اصرار داشته متعهد
شد که در مرجعت من عبار از دی بگیرد تا قبول نمود و تا قریب بموقع صرف شام صحبت کردند
الگه چنین گفت مدتی است آیات بخوانم باور به تلاوت کنیم آقا سید آقا بزرگ گفت
من نمیتوانم بخوانم و ملا علیجان نیز انکسار مراج دارند و گرنه تشریف آورده تلاوت مینمودند علیجان
گفت من نمیتوانم و آقا سید آقا بزرگ صد و فقه آیات و آثار بدلیعه آورده نزد وی گذشت
و مقداری از آیات خوانده صرف شام کرده خوابید و علی الصباح برخاسته گفت خوب نیست
اینجا آمده خدمت جناب ملا علیجان مشرف نشوم و بهتر نیست جای صبح را در منزل ایشان صرف کنیم

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

۱۱۸

و آقا سید آقا بزرگ ملا علیجان که شوهر خواهرش بود خبر داد و ایشان قبول کردند و تدارک پذیرائی دیدند و علیجان با آقا سید آقا بزرگ چنین گفت بعضی از دوستان که واقعات آن مناسب باشد نیز باین اولی است و آقا سید آقا بزرگ گفت بسیار خوب شما شریف بیایید البته بعضی بخت شما میرسند پس علیجان برخاست و صندل و قهقه آیات و آثار را هم برداشته گفت در یکی از الواح عبارتی بود که بخوبی نفهمیدم میخواهم برسم و بنامه ملا علیجان رفتم و نشستم و شروع بمکالمه کردند و از بهائیان قریه آقا سید حسین و آقا سید محمد برادران آقا سید آقا بزرگ و آقا سید عبد الله برادرش آقا سید حسین و نیز آقا سید خلیل از متعلقان ایشان و هم استاد نوربسته سلیمانی حاضر شدند و پس از تعارفات مرسوم علیجان بوار را که همراه آمدند گفت چون شما بنده دارم سوار شده برید من از عقب میآیم و سواران مذکور زرقه مظفر میرزا و آقا ولی و آقا میرزا حسین و میرزا شکر کردند و آنان بتفاتی ستم خان سه دار و چهار صد سوار عطفه رحمتند و علیجان بکدست ملا علیجان و بدست دیگر آقا سید آقا بزرگ را زرقه تسلیم سواران داده گفت سخت این دور که رئیس اند بگیرد بعد سایرین را نیز گرفته دستهایشان را از عقب بسته جلوی اسبها انداختند و سایر االی چون این میا هوشینند بکجکل فرار کرده پنهان گشتند و سواران با اسبها بسوی ساری روان شدند و آقا ولی با همفردزک برگشته خانه آقا سید آقا بزرگ را جارفت نمود و مشغول بغارت خانه آقا میر عبد الله شد و اینخبر بمیرزا عیسی خان رسیده برگشت و نما نمود و همگی روی بساری رفتم و درین راه چهار تن از زار علیان قریه ارطی بهائیان اسیر را با اسبها دیدند و ترسیدند و در زحمت را گدشته فرار کردند آقا ولی کمان برد که بهائی اند و فرمان داد ایشانرا هم گرفتار کردند و با مین ماه فرزندک تا ساری تقریباً دو ساعت راه بود و تمامت

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هـ ق

م ۱۸

تن بهایان اسیرند کور از اهل ماه فرزندک و چهارتن مسلمین از اهل ارطی را دست از عتب بسته پیاده در جلوی سواران از میان لای و خار گذرانند تا باری وارد شدند و همه را با کلمات و آثار که از خانه ملا علیجان آقا سید آقا بزرگ گرفته نزد سهام الدوله بردند و او خود مقداری از آیات خواند و ملا علیجان گفت بیا قدری بخوان و معنی بیان کن ملا علیجان گفت منم مانند شما نمیخونم و معانی را نمیدانم گفت چگونه نمیدانی و حال اینکه امالی ماه فرزندک و غیره را بانی کردی و دستور داد او را با آقا سید بزرگ به آن خانه منزل دادند و سایرین را مجبوس در کتف و غل نهادند و در هنگام مغرب همان شب آقا ولی کلانتر بکمران مردض داشت که با بیان ماه فرزندک استخوان فراوان و لوازم خشک ذخیره دارند اجازه دهید بروم از ذخیره آنچه هست بیاوم و تکمیل آنچه داد آقا ولی باسی سوار بقریه دارد شد سخت زوجه ملا علیجان و پنج تن دیگر از بهائیات را بستند که زده در هر حبس بمیو پس آنچه در خانه ملا علیجان بود و بقیه اشیاء خانه آقا میر محمدتپه را تماماً جمع و ضبط کرد و بفارت سائر خانه باپردخت در آن حال آقا میر خلیل و جانا آقا نام مسلم که گرفتاری زمان را شنیدند بدرب حیره جشنان زفته نشستند و تا صبح براقبت و بمی فطرت بیدار ماندند و علی الصباح آقا ولی شش زن اسیر و دخترک صغیر ملا علیجان را که بقایه نام داشت پیاده و پای برهنه و گهی سواره جلوی سب سواران بساری آورد و در برگدزما برای حفظ اسری از تعرض ابنوه تماشایان مستحفظ گماشتند و در خانه خود وارد نمود و پس از دو ساعت از آن و اجازه از حکمران یافته اسرار را در محضرش بدار الحکومه که مردم بسیاری مجتمع شدند حاضر کرد سهام الدوله از ایشان بنوع بارخواست و استهزا برسید شما یکی سکنه دیگری خدیجه هستید ایشان در جواب چنین گفتند خدا لعنت کند

بالمحض شور فصبده در مح این امر میخواند و معلوم شد که مایل است با برادران سبائش در حبس برود
 و جمعی در پیراموش مجتمع شده و تخریب و اجوشش بودند و غلامان او را دستگیر کرده نزد حکمران
 آوردند و او بعد از سوال و جوابی چند و بر امر خص و اراذ نمود مصاریف راه داد مشروط باینکه در ساری
 نماند و زمان اسیرند کور چون بقریه و خانه خرابان برگشتند هیچ چیز خستی لباس نداشتند و معدا لکت
 در چنگ ظلم و عدوان و شرارت زن و مرد قریه و چار و گرفتار گشتند و با بجمله سهام الدوله حکمران
 ماجر می را غرضیه کرده با عین کتب و آثار که بدست آورد نزد کامران میرزا نائب السلطنه فرستاد و
 نائب السلطنه با چنین عرض کرد که هنگام فتن سهام الدوله بازندان ناکید بسیار برای دستگیر
 ببا بیان نمودم و او بعد از درود با انواع تدابیر سرسبانیه و خود در با چند تن دیگر گرفتار کرد و غرضیه
 سهام الدوله و مقررات مقدسه این امر را بدو داد شاه لجنی از کلمات را خواند و نائب السلطنه و نیز
 سهام الدوله اظهار ملاحظت کرد و دستور داد که مجوسین را بطهران بیاورند و نائب السلطنه مکتوبی
 ب سهام الدوله حاوی تمجید بسیار نوشت از آن جمله این عبارت بود که مرا نزد شاه رسید کردی
 و با نائب حمید که از نائب فراتان مخصوص خودش بود با اتفاق پنج تن غلامان شاه بسیار می دانستند
 و در سفر سهام الدوله چند تن از طامای ساری را حاضر ساخته در خصوص بطلان امر آه ساسا ای کفر
 و قتل اسری فتوی گرفت و حمید خان با دامادش تقیخان بلاریجان ز قتم چهار صد سوار از میرزا محمد خان
 پسر عباسقلی خان معروف گرفته وارد ساری شدند و سهام الدوله نیز چهار صد سوار همراهم نمود
 از آن چهارده تن اسیر فقط آقا سید محمد ابلت در دپاوتن از آن چهار نفر غیر سبانی را برای اسیری نمودند
 داشت و ده تن دیگر را هر یک کند سنگین بر پا کردند و در حالیکه ابنوه مالی برای تماشا هجوم
 آوردند و برای سنگین کند بازوهای طایعجان را گرفته بودند همه اسرار را در بزه میدان سوار قاطر

برهنه کردند و باطل و شیپور بوی طهران را نماند و چون مقدار یک فرسنگ از ساری دور شدند
 و حمید خان را خوف حمله با میان اردل رفت چهار صد سرباز را مرخص کرد و با چهار صد سوار که ناظران
 مأمور بودند نزدیک شهر بابل شدند و حمید مجید قلیخان حاکم بلد پیغام کرد که رهگذر ما را تا مین گنهند
 تا از خطر حمله امالی محفوظ باشند و لذا چون بد ان شهر وارد شدند اسری را از پشت بازار بردند و
 بسره میدان رساندند و در آنجا چهار هجوم امالی شدند و حکمران با تواری خلوصی و چهار صد سوار که
 جلو گرفته اسری را محی فطت نمودند تا از زمین ابنوه مردم خارج شده رانند و تبرک محله واقع در
 فرسنگی بابل رسیدند و حمید قلیخان در آنجا برای حمید خان نامه فرستاد و از آنجا نیز از زمین ابنوه امالی
 خارج شدند تا بابل رسیدند سه روز ماندند و ملا علیجان را دارد شهر کردند ولی باقی اسری در راه نگهداشتند
 و میرزا محمد خان لاریجانی دستور داد که قورخانه فی را که از طهران همراه داشتند بشهر وارد کردند و با خود
 بطهران برگردانند و سه شبانه روز نیز در لاریجان اقامت نمودند و حمید خان از اسری قطع آب و نان نمود
 ولی جعفر قلی بیگ نامی در نیمه شب رسیده گی کرد و غایت احترام و پذیرائی مجری داشت و پسرش
 که در اردل بود توصیه نمود که تا طهران از آن مظلومان مرقتب و مراعات کرد و چون شاه عازم خراسان
 بود و در بوم هند توقف داشت ملا علیجان از حمید خان خواهش کرد که اسری را در محضر شاهی
 حاضر کند تا شاه آنچه خواهد مجری دارد و او پذیرفته چنین گفت شاید بعضی ازین اسری سلبان
 باشند و رسم بقصبتش ہی هلاک شوند و لذا بجگی را بطهران رساندند و با مای مظلومان ارصد
 کند تا سینه درم کرده گردشان از گرمی زنجیر و حرارت آفتاب مجروح شد و غالباً بیمار تا توان گشتند
 و بوم درودشان در طهران هشتم شعبان که سه روز بعد از خروج شاه از طهران بود و نائب السلطنه
 نیز بدرقه شاه رفت و حسب امر ذریع نظام بجگی را با کند و زنجیر با بنابر نائب السلطنه بردند که بد

باز

سال چهارم و یکم
۳۴۲

۱۱۱

واقعات ال ۱۳۰۰ هجری

بیت دشمنی فرزند پسر مجوس بودند و اجاب طهران برای رحمتان می کشیدند و خواهر
حاجی ملا علی میرزا کور همه روزه بانبار نزد ملا علیجان زنده نفس جوانان مرده آنچه از بخار بود و
لازم میشد فراجه میخورد و از آن سو سهام الدوله هم بدستور کامران میرزا خود را در سنان بموکب یونی
رساند و از حسن تدبیر و شجاعت خود شمه معروف داشته اظهار نمود که اگر بجز در اقامت
مذکوره داخله در بیس تبیان ما هرگز زک تاخیر میشد قطعا دو سال سر بار و سوار و توپخانه دولتی
مشغول گرفتاری انحصاری میگشتند شاه گفت پس از تحقیق قضیه و ثبوت عصیان طعیان
ملا علیجان چنانچه لازم است و برانجا رسانند مقرر شد هم شعبان نائب السلطنه طهران مرخص شود
و در روز چهارشنبه بیت و یکم ملا علیجان را طلبیده گفت در بابی بودن تو شکی نیست و او
جوابی نگفت نائب السلطنه متعجب شده گفت نبری کن تا تو را با خلفت دستم می رقیب آید
مخبر می کرده آنچه از تو و سایرین عارت کردند پس بیاید ملا علیجان چنین جواب داد که من آنستم
که بین را بدینا بفرستم و نائب السلطنه دستور داد او را بانبار برگردانند و شاه در دامغان
چنین تکلف کرد که رئیس بابیه با نذران را بانه نفر دیگر آوردند و آنچه سعی کردم بد گفت
جواب تکلف کرد که آنچه جناب حاجی ملا علی حکم کند مجری دارید و در عصر روز چهارشنبه خواهر حاجی
احمد نزد ملا علیجان رفت او گفت امروز فردا روزی سه بار نزد ما آید و زود بخشینه
بیست و دوم شعبان هنگام ظهر نائب السلطنه بملاقات حاجی ملا علی رفت و مادام که در بیان
کرده صورت تکلف شاه را نیز نشان داد مجتهد مذکور گفت چون اقرار دارد و شاه هم اظهار
علم میکنید نقش و حبیب است لذا در سه ساعت بغروب آمده همان روز نائب السلطنه دستور
قتل داد و میر غضب چند تن فرزان و یک نفر نائب بانبار نائب السلطنه زنده و بر سر درون

آورده گفتند حکم بقتل تو شد اما پسرند اگر بدگونی نورا بشیم جواب داد که کشته شدن منی اهل من است
چگونه ممکن است زبان بنا لابن بیالایم آنچه بشما حکم شد مجری دارید پس دیز از راه بازار میدان معروف تالی
تایوق بودند در طی طریق طویس بنیه ضعیف سیف خیرگران در گردن داشت و میر شهبان در ظرف
زنجیر ایدست گرفتند و با سرعت و شتاب در جبهه افروخته بمیدان قدما شتافت و دم بدم با فرس
و نائب گفت و شنید میکرد که موجب جرات دوست دشمن شد و جمعی از اهل ابدلیان و پارسیان
و غیرهم از مشاهده آن حال متنبه و متفکر شدند و فائز از زبان بابن امین گشتند و درین راه دو نفر با مظلوم رسیده
گفتند نائب السلطنه پسر دزهر جا در راه اگر پشیمان شده بدگوئید شمار عرض و ارا دکنیم جواب داد آنچه گفتم
همان است تا بمقتل مذکور رسید و از میر غضب مهلت خواسته آب طلبیده و ضرورتی ملاوت
آیات و مراجعات مشغول گشت و بمالعی نقد میر غضب داده اشاره کرد که بد آنچه ما موری عمل نماید
باز نائب بدگفت بدگو تا شمار عرض نمایم چون بحال مراجعات بود بدست اشاره کرد که بحال
نداد در همان حال مراجعات در خیم خورشید با خورشید کرد و جسد غرقه بخوش بنیخت و بنوه مریز
تا شالی هجوم برده خاک و آبدامن همی برادر بخینند و چون خبر قتلش بنائب السلطنه رسانند دستور
داد که مجوسین هممان الشهید آقا سید آقا بزرگ آقا میر خلیل آقا سید حسین آقا میر عبد الله آقا
میر حسین استاد نور الله را با سه تن غیره بانی آقا زکریا محمد تقی آقا گل از انبار مخصوص وی بانبار شالی
برده بکند و غل نهادند و از آنسوی بهایان طهران از شهادت ملا علی بن خیر یافتند و خواهر حاجی ملا علی اکبر
با سوسن حاجی مذکور در همان عصر خورشید به پایدار رفته خویش را بر روی بدن آغشته بخون المظلوم
غریب افکنده شبون کمان از خون حلقومش بر روی خود مالیدند و مردم اخلاط هجوم بایشان کرده
سنگ نمودند و فرایشان منقطع ایشان را از روی جسد کشیده دور کردند و شدت بسیار نمودند

داود

سال چهل و یکم ۲۴۰

و اثنای سال ۱۳۰۰ هجری

۱۸

و انما شجیبه مؤمنه ناجیه بر حجت گشتند و باز فردا بسای دارش تا نقد و خواهر حاجی اخوند یکم توان
 بفرایش داد که نگذارند مردم شمار زیاده سودا بکنند و بدین طریق حیدر آتشیده شب روز در میدان
 افتاده و آفتاب بر او تابید و مردم ستم و جفا کردند تا در یوم سوم شهادت سوسن باجی زنده یک
 توان بفرایش داد و جسد را برداشت و فرستاد همراه شد که مردم ازین ترسانند و مصاریف
 غسل و کفن داد آنگاه جسد را بخلف کاروانسرای گللی اول قبرستان در دروزه عجمه لعظیم دفن کردند و
 بدن آتشیده از کثرت اثر سنگ و کارد و غیره پاره پاره بود گوشت را نماند قطع شده و از سینه
 تا پهلو سوراخ شد و بد آنحال در زیر خاک مستور گردید و بعد از عشر اول شوال سوسن باجی قبر آن
 شهید را ساخته نشان نهاد که محلش محفوظ نشود و چون خبر شهادت آن مظلوم غریب و واقعات
 مذکوره بمحضراهی در عکا معروض گردید صورت زیارتی فرستادند که باینکلمات عیالیات مصدر میباشد
 هذا ما نزل للعلی الاعلی الله استشهد فی ارض الطاء بشهادة مشهده منها الملائکة
 رباح اهل الجنة العلیا وللحرفیات العالیات الذین افقروا ما لهم و بهم فی سبیل الله
 مالک الاضیاء و السموات و باقی هری نادرسال مجوسس انبار بودند دستا نور تبه سلمانی
 در زیر کند و بنجر در گشت و از قلم اسی در حق وی ذکر شهادت در لوجی صدر بیافتد محمد تقی نام از
 آنان در محبس ایمان با مراهی آورد و با سایرین مرخص شده بوطن برگشتند .

آغاز لغو و این امر فیا بین زرد و شتیان

گرچه برخی از احاد زرد و شتیان در سنین اولیه این امر فیا تر بعرفان و ایمان گشتند چنانچه در پیش
 سوم شرح ایمان مهربان همین نا براهی معنی کا شازا که در دور حضرت بشر اقبال کرد کا شتیان و نیز
 نایکی صاحب نمایند پارسیان هند چون بایران بیاید در بغداد بمحضراهی رسیده از تباط و اهتفا

سال چهارم و یکم

واقعات سال ۱۳۰۰ هجری

۱۸

حاصل نمود ولی نفوذ و اجتماع و مخالفتی در آنان مشهود نگشت تا آنکه چندی قبل ازین تاریخ ملا بهرام خیرخوار ساکن قره مریم آباد از توابع یزد فائز با بیان گشت و با قدرت مالی و وسعت اطلاع دینی و معرفت حسن و اعمال یزدان پرستان تبلیغ این امر برپخت و درین تاریخ ۱۳۰۰ شاه سیادش مهربان از شناخته گان پارسیان اطراف یزد نیز ایمان آورد و شروع نفوذ و نشر این امر باین پارسیان مجذوب شد و این اجنای پارسی و اسلامی مراد در محافل و مجامع مستمر و دائم گردید .

قره امر اجرد و همدان

دیندارین سال داد و قلی بیگ علی اللهی و میرزا گل محمد از بزرگان قره امر اجرد همدان بدلات محمد و بیگ بیوک آبادی داخل دین امر شد آنگاه طالب بیگ و کر بلانی نصرانه پس بیگ بیگ قبول نمودند و مندرجات جمعیت و مرکزیت برای این امر در قره مذکوره حاصل شد و مالی تقصیب و رزیده نجی لغت اجاب قیام و اقدام کردند اما از دخول در مقام عمومی منع نمودند و بسبب این برداشته آمد این بر سر رویشان در همین عبور و مرور انداختند ولی بالاخره قدرت و جمعیت این در قره مذکوره قرار گرفت .

آغاز بنا شهر عشق اباد و مجتمع بهائیان در خاک روسیه

چون دولت روس ترکمنستان را تصرف نمود بر جاییکه کنون شهر عشق آباد است و قشون فقرا بنای شهر داشت خواست بلدی بنیاد کند که مطابق بلاد متمدنه عرب خیا با نهایی ستیقم هندسی و انجیه نیمه رفیع و هشتم مرکزی برای حکومت شرقیه نشان گرد پس زمین نقشه بندی مهندسی کردند و اعلان دادند که هر که خواهد دولت با دینی سعادت با عطا و قطعه از زمین بنوعی سهل و سفید بنیاید و مردم ایران در روسیه از هر سو بد بخار رفته خانه و آبادانی نمودند بهائیان ستم کشیده ایران

نظر

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۵

۲۱۸

نظر بانیکه محل آسایش و آزادی در عمل بعقیده خود یا بند دین نظر تکبیر و تجارت عطف توجه بد آن نمود
در آغاز سال ۱۳۰۵ حاجی میرزا حسن افغان کبیر چون از یزد بطریق روسیه عازم عکا شد همیکه برود
رسید و اوضاع عشق آباد بشنید قصد خرید املاک در آنجا نمود و این سبب شد که حاجی
عبدالحسین یزدی بعشق آباد رفته برای او دینار برای خود املاکی خرید و در آن ایام هنوز خط آهن
تفکار ناپس نشد و حاجی میرزا حسن از باکو تا باطوم را در مدت چهل شبانه روز طی کرد و از طریق
اسلامبول وارد ارض مقصود شده بحضور در محضر اعیان مشرف گردید و این را بهایان بفال نیک
گرفته موقع را منقسم نموده بر مهاجرت بعشق آباد و آسایش در قلمر حکومت روسیه و استخلاف
از نصیبهات طایفه حکومت ایران و ناپس امراهی در آن خود دل نهادند و از ارض مقصود
بنا را از طریق خراسان بعشق آباد فرستاده خانه ها و دکا کین و کاروانسرا سازند و چون
در جهان ایام سال ۱۳۰۰ چنانکه بمقتضی اوردیم فتنه و تصدیهات و اضطهادات عمومی
باتفاق دولت و علما و رؤسای در عموم بلاد ایران برای این طایفه برخواست و گرفتاری
در قادیروز و تبعید و حبس در اصفهان واقع شد و میرزا حاجی میرزا احمد علی اصفهانی بنوعیکه
بجای ششم در زندک در طهران ننوشت و با اصفهان دینار در رفت با افغان و محترمین اجای یزد
در خصوص استخلاف محبوبین و بنوع عموم برای زرع مضایق اجبا در ایران مشورت کردند و
اقا سید احمد افغان با بنصده شد که جمعی از اجبا بناد بد دولت روسیه برده از ظلم و تعرضات
ناصرالدین شاه شکایت کنند و اقا میرزا احمد اصفهانی را از طهران با اصفهان بری
مشورت خواستند ولی چون تگراف بمخبر اسی کرده اجازت طلبیدند و منع صریح رسید

سال چهل و یکم

واقعات سال ۱۳۰۱

۱۱۸ م

افغان مذکور منصرف از اقدام گشت و بالاخره استناد علی کبر و استناد محمد رضا دارد عشق آباد شدند و از
عشاقان حاجی عبد الرسول یزدی و آقا محمد رضا اصفهانی و معدودی دیگر رسیدند و برای شروع بنیاد
و بنیاد نرسات قطعه زمینی از حکومت خواستند و تجارتسرای عالی برپا کردند و این شهر جدید بر سر تپه
ترتی و توسعه یافته مردم بسیار از هر سو روانه شدند و سکونت و عمارت و تجارت گرفتند و پس از دو سال
جمعیت بهائیان در آنجا فراوان شد و دارالانجمنه و مدارس و عمارات چند بنا کردند و حضرتها افغان کبر
و آقا سید احمد و حاجی سید مهدی و حاجی میرزا محمد علی از افغان اراضی بسیار خریداری نمودند و بالاخره
در سال ۱۳۰۵ مطابق دستور واصل از جمال اسی عمرم بنا معبدی نمودند و حاجی میرزا محمد تقی کمال الدین
روس با مجلس حاجی میرزا محمود از یزد بعشق آباد آمدند و قطعه وسیعیه از عظیم نام ترکمان تبلیغ
صدقات خریدند و بهائی نهادند و اتحاد در نهایت حریت که از روی آزاد در ایران میکشیدند
در اسرار حاضر شده بتلاوت مناجات و ادکار پرداختند و آن زمین معروف بزین عظیم و اولین
مشرق الادکار رسمی بهائی گردید و نام عشق آباد در ایران مثل امر بدیع را در نظر نشان داد و شهر
اولین بلاد از خاک ترکمانیه روئیده از طرف خراسان است و بردهنه شمالی جلالی واقع شده که
فاصل با بین خراسان و آن مملکت میباشد و چنانکه مینگاریم بهائیان مهاجر بعشق آباد در آن
زمانی فیما بین سائر امالی حضور ما نزد روس دارانند و ترکمانان بحسن اخلاق و دیانت و امانت
در معاملات معروف و مشهور و مغرور و محترم گشتند و جمعی در نجارا و سمرقند و غیره از بلاد ترکستان
شرفیه روئیده برای تجارت اقامت گرفتند و میدان تبلیغ در آنجا داشتند بنوعی که آقا میرزا ابوالفضل
بعشق آباد بعد از سفر رفته تبلیغ و تالیف پرداخت و با مساعدت اولیا روئیده بعد از
مطبعه و نذر نامه شد ولی اولیا در این امر در طهران صلاح ندانستند و بالاخره فاضل قاینی بعشق آباد

اولی

سال چهل و یکم

۱۸

واقعات سال ۱۳۰۱ هـ ق

دبرای تبلیغ مبعوم بخارا گردید

فتنه در اشتهارد

در اشتهارد فرزند ملا ما اتفاق کرده اما لی را بعد اوت و محاسمت بهایان بهیجان و غلیان آوردند
 و تورش عمومی شده بر آن بیچارگان هجوم نمودند گروهی را ابواب خانه آتش زده بخانه ریخته ضرب
 و آزار کردند و برخی را که در چاه پنهان شده بیرون کشیده بعد از عقاب گرفتند و اموال
 و اشیاء را بغارت بردند و عده از مظلومان بطهران شتافته دادخواستی کردند ولی ملا ما علی ظالم
 نیز جمعی از امامی را با خود بطهران آوردند و در محضر نائب السلطنه و وزیر نظام با طرفین سؤال
 و جواب شد و بهایان خصوصاً شیخ محمد بن شیخ ابوالرب شمسیر مظالم تبت خود را امتین بر این
 داشتند و نتیجه و نمره این شد که ستم دیدگان امر عودت بوطن یافتند و عده از جا برین چند روز
 در طهران توقیف و سپس با و آراد گشتند و ملا ما با رزوی قلع و قمع این طائفه که در دل داشتند
 نرسیده برگشتند لاجرم تعرضات خود را در محل ادامه دادند چنانکه مظلومان از دخول در
 کره مای عمومی منع کردند و نوبتی یکی از ایشان را در حمام یافته ضرب و ذیبت و افرساندند بر
 بشکنند و موقعی دیگر بر حسب تبتی از این طائفه تاخته ترش با سنگ و غیره نرم کردند و با
 چندان جفا و ستم وارد آوردند که همگی مجبور بفرار و مهاجرت بدیار دیگر گشتند ولی بهر جا قدم
 گذاشتند آتش فساد و عناد بر ایشان افروخته شد و علماً داد و درسی نیافتند تا آنکه ممد رجاء
 بواسطه متنوعه مسکن و ماسن حاصل کردند

فتنه در مامق و حصار خراسان و قتل و عازت بهایان

ملا احمد مستلم از علمای فریه حصار از نواب تربت حیدریه در شیر خراسان دهم برادرش ملا علی که

سال چهل و دوم^{۳۵۰}

واقعات سال ۱۳۰۲ هجری

۱۸م

که بر دو از متقدمین بایسته و مبلغین امرایی بودند و در قریه حصار دنا متوجهی کثیر را متدی ساختند و در قریه مذکور از مراکز اینطایفه شناخته گشت نوعی که در بخش سوم ضمن شرح احوالشان آوردم مورد حیات و معاذت ملاهای محل واقع شدند و در بلائی ابوالعاسم ملاهای حصار با حالتی افروخته از غضب و عناد پیوسته بخصمت و مفادمت کوشیدند و در مقابل علم و عرفان و ذوق و بیان ملا احمد نایب مفادمت نیادند و معذالک در تقصیر و تبیح امالی و می آرام نشستند و بالاخره در سال ۱۳۰۱ صورت استشهادهای شوم بمرور امضاء امالی حصار راجع بفضلال و ضلال معلم و بهایان قریه تنظیم کرده نزد ملاهای تربت حیدریه فرستادند و از آنان حکمی صادر نمودند که معلم را از مسجد و مبرش ممنوع دارند و چنین کردند و معلم ناچار دست از مرجعیت خود کشیده در خانه نشست و همکارش محصور با جمع اجاب شد و متدبرجا تبیح و تقصیر ملاهای مذکور از ارزل انام و ابنوه عوام در شایه و معابر متعرض اینطایفه گردیدند و بسقط گفتند و توپین نسبت بمعلم برخاستند و این نخستین حادثه موله آنها بود و بر اجاب سخت ناگوار و گران آمد و دودن از جوانان بهائی بمرکز حکومت در تربت شتافته نظلم کردند و حاکم که مردی بیغرض و سالم بود بنائب خود در حصار حکم داد که جلوی از شرارت اشرار نماید و این اقدام موجب فزاید بهجان عوام گردید و جوانان را لدی امر حاجت بحصار استهزا و ضرب نمودند و هم سه تن از اجبار که بوساطت و اصلاح ذات البین بر ترفه نصیب گفتمند بستم و لقم گرفتند و در جوان مذکور با تربت شتافته تفصیل احوال نزد حاکم بیان داشتند و شکایت از جور و جنای اعدا کردند و مجدداً حکمی از طرف حکمران برای رفع تعدی اشرار صادر شد ولی کر بلائی ابوالعاسم بانفوذ و قدرتی که داشت مانع از اجرای حکم گشته و آتش بر جارت و شرارت افروزدند و با حالت اجتماع در کوی و بزرگ رفته هر کس از بهایان مظلوم یافتند

سال چهل و نهم

واقعات سال ۱۳۰۲ هـ ق

۱۸

توبین کردند و سب و دشنام گفتند زنده و آرزوید و در خانه معلم همی سنگ انداختند
و بضرب و آزار و آزار دین و مرجمین پرده چشمتند و لاجرم معلم با حاجی نامن خبر داد تا اطلاع
پسر ملا علی برادرش که دامادش بود و نیز میرزا اسید علی برای وقایت و حمایت بجهت آمدند و
در خانه اش کتیک داده و بر حفاظت کردند و معاندین قدم جارت فراتر گشته بر آن شدند
که مجتمعاً بنجانه هجوم کرده هر سه را قتل آرند و ملا فضل الله دخامت حال را با حاجی نامن اطلاع داد
و ده نفر از ایشان بجهت آمد معلم را با خود بنامن برده بنجانه برادرش ملا علی رساندند و معلم از بنجانه
برافت پسر برادرش ملا نعمت الله و نیز ابو العاسم بصوب ترش حرکت کرد و در معان بنجانه میرزا
زین العابدین داماد خود اقامت جست و میرزا زین العابدین مذکور و میرزا ابوالحسن حکیم و میرزا زین
از روسای محل را با مرابهی مهندسی ساخت و بوالی خراسان میرزا عبد انوار خان شیرازی صفت
مشروحی شکایت و نظم از جور و جنای ملای حصار و آمانی پر آزار گماشته بشند فرستاد و از آن
در حصار چون اشرا از حرکت معلم خبر یافتند بنجانه اش هجوم برده مستخدمش را ضرب شدید نمودند و
الواج و آثارش که بخط وی بود بدست نیارند و معان این واقعات دوش از بهائیان حصار
سید حیدر و جنابکرم لغزم شرف محضر ابهی در عکا غنیمت سفر کردند و برشته داد بفضا و عصبت
و اعدا بنفروند و مستخدم معلم را مجدداً گرفته بعضی آثار کتب امیریه را یافتند و سید محمد بیگلر
معلم را که خانواده اش را سررشتی میکرد گرفته مورد تهدید و آزار خواست قرار دادند و از او سپهر
مطالبه کردند و گفتند ای که آنچه از کتب و آثار امیریه در خانه معلم است تسلیم نماید تا ما بمعلم لعن
ناتش از امر تبری جوید و سید محمد مذکور با آنان مدارا نکرده بدین بهانه که کتب و آثار از خانه
معلم بیاورد از نزدشان خارج شد و بلا تا آن در حالی که هوا بدست منقلب بوده باران میبارید

بوسی کوه گرینج و از طریق مخفی بنام شتافت و بنامه ملا علی برادر معلم وارد شده موقوفه را بیان کرد
 آنگاه بمان زلفه شرح ماجری را برای معلم حکایت نمود و از آنجا تریب مهاجرت کرد و در عقب فرار
 آقا سید محمد بیل مذکور از حصار قسطنطنیه دیگر از اجباب آنجا نیز تعلقت شدت بلیات ستواری در پراکنده
 شدند و جمعی در خانهای خود منزوی و برخی در منازل امن و سالم مخفی گشتند و ملا حمید تپه پسر نورس
 معلم چند بار دچار اشرار شده مورد ضرب و زجر شدید گردید و عاقبت ناچار بنامه عم خود ملا علی در نا
 پناه جت و نیز جمعی از اشرار شبانه بنامه ملا حسن بختند تا او را بقتل آرند و او از درمی دیگر گریخته
 بمنزل حاجی میرزا حسن نام که مردی سالم و بی آزار بود طبعی گشت پسران حاجی مذکور اشرار متفرق نمود
 و اما در نامت دادا کر بلائی ابوالقاسم ملائی معاند مذکور حصاری که خود نیز ملا ابوالقاسم نام داشت
 مقدر بود و زمین فتنه و فساد را مستعد کرده با اتفاق مصطفی قلی و عبد العلی بیگ از روسا، اعدای
 امالی را تهبیح نمود و عبد العلی بیگ مذکور با این آرزو بود که کر بلائی اسمعیل که فدای نامت را که از بنظر
 بود بر زمین زده خود که خدا شود و با ملا ابوالقاسم فرور کمال مساعدت کرده فتنه عمومی بر پا نمودند
 و سخت حکم صادر کردند که برادران معلم حق حضور در اجتماعات محلیه ندارند چه کافر و نجس بیایند و
 اتفاقاً ایام عید نوروز رسید حسب التزم جمعی از امالی نامت بیدار خویشاوندان حصاری خود آمدند
 در خارج نام و بسط کلام در رد امر اسبی و سقط و فتراد اظهار بغض و عدا نسبت با جادادند و سپس کر بلائی
 ابوالقاسم ملائی معادی حصاری مذکور با سپر قماش سیمی بعبد القهار و فرزندش تن از حصاریان
 برای باز دید بنامت فرستاد و سپر عبد العلی بیگ مذکور آنان را پذیرفته شده تحلیل نموده و برست
 لعن و تعرض با جاد اجاتر بیس کرد و تمامت جمعیت مذکوره بخرابک عبد العلی بیگ مسجد مجتمع
 شدند و فریاد و فغان بر کشیدند و غم شورش نمودند و مسجد مزبور در جوار خانه ملا ابوالقاسم بود

دبیران

واقعات سال ۱۳۰۲ هجری قمری سال چهل و دوم

۱۸ م

و بهائیان در آنخانه اجتماع داشتند و سخنان معاندین شورشیان را شنیدند و نزد ملا علی صبرار گریز
که سوار شده نزد نائب الحکومه رفته شرح احوال گوید در راه علاج جوید ولی او تن بشهادت داده ذکر تسلیم
رضاهمی نمود در آنحال محمد علی نام صباغ تربتی در مسجد زبور بمیرز قتمه مردم را بقتل بهائیان بیخ
کرد و ابنوه اشرا را از مسجد بیرون آورده بغرم قتل اینطائفه در کوهه با شتافتند و هر کس از مظلومان
بافتند بمسجد آورده نزد ملا برای لعن و تبری بر پا داشتند و آنان اطاعت نکردند و مورد ضرب
و جفا گشتند و احوال بدین طریق چند ساعت گذشت تا آقائی و ملا محمد علی و آقا سید حسن
قدی و ملا محمد بیگ دستگیر و اسیر ساخته آوردند با سنگ چوب مشت و کله همی زدند
و در هم کوفتند چنانکه آه و جنین و استغاثه و اینشان مرتفع گشت و ملا فضل الله بن ملا علی
و ملا خلیل الله و ملا اسد الله خواهرزاده مای ملا علی با محمد علی نام از اجاب متاثر و بیطاعت شده
از خانه بیرون آمده برای جلوگیری از شرارت قدم جلادت پیش گذاشته و قریب صحت
از حصاریان و چهل تن از نامتعیان با چوب اسلحه بسویشان هجوم بردند و اینهمه را با کمال شجاعت
و جرات مقاومت نمودند و جمعیت اشرا را با چوب از عمده شان بر نیامده سنگباران نمودند
و چند سنگ سخت بر سر ملا فضل الله اصابت کرد چنانکه دوسه بار بر زمین افتاد و ناچار
خود را برای فرار عقب کشیده بدیوار کوناهمی پناه برد در آنحال اسحق و کیل یکی از زید سا اشرا
نزدیک رفت که او را دستگیر نماید ملا خلیل الله بدافع قدم پیش گذاشت و چوبی چنان
بروی نواخت که بزین افتاد و ملا خلیل و ملا فضل الله هر دو لطف کوه فرار کردند و اشرا
بتعاقبشان شتافتند و دست نیافتند و ملا اسد الله و محمد علی نیز خود را کناری کشیده
قریب مخفی گشتند و چهار سوار و چهل پیاده از اشرا را برای دستگیری ملا فضل الله و ملا خلیل کوه

سال چهل و نهم ۲۵۴

واقعات سال ۱۳۰۲ ق

۱۱۱

دویدند و بمقصود رسیدند و نیز در هنگامیکه بنورند کور چارتن مزبور مدافعه نمودند و هنگامی که گرم بود
 خیر بلا ابراهیم برادر معلم رسیده از خانه بیرون آمد و اشرار دور ویرا احاطه کرده سخت کسور و
 مجروح نمودند و با در ملا حلیل الله نیز که برای حفظ برادر حجت و خیر دیگر در ضرب شدید وارد ساختند
 و بالاخره جمعی از سوان ثمنات هجوم برده ملا ابراهیم را بخانه ملا علی نقیال دادند و ملا علی
 رهنمای برادر و خواهر را بسته در بستر خوابانید و در آن حال اشرار بیرون خانه اجتماع نموده خواستند در
 شکسته داخل شوند لکن برخی از مردم بنیض و خیر خواه ایشان را منصرف ساختند و در آن روز هنگامی که
 فاد بهین مقدار با خبر رسید و در نیمه شب ملا فضل الله و ملا حلیل عودت بقریه کرده نزد ملا علی
 آمدند و او دستور داد که فی الحال متعاقب یکدیگر از قریه خارج شدند ولی بعلمت مه و باران
 یکدیگر را در کوه کم کردند و ملا فضل الله خویش را بکوه سنج رساند و بمنزل میر علی نام از سادات و بزرگان
 محترم که مردی بنیض و خیر خواه بود وارد شد و او مهربانی نمود و قضایا را بنا بر آنست حکومت بهایم کرد
 داد اقدامی در رضع غائبه نمود و اما ملا حلیل الله بمغان نزد معلم شتافت و ماوقع را حکایت
 کرد و حصار بیان مذکور که در نامش بودند روزی دیگر با قوام خود پیغام دادند که بهائیان سرکشی
 و کیل بر شکستند و این ننگ و عار بر شما خواهد ماند لذا بهر سرعت که ممکن است اجتماع نموده بمقام
 بر خیزند و آنان بر پشت نام خانه اسم خود برآمده فریاد بر کشیدند که هر که در خانه بماند و فصل و
 غارت بهائیان بر نخیزد سقف خانه را بر سرش منهدم کرده او را بقتل میرسانیم و او اشرار
 بغارت میریم لاجرم بلا درنگ قریب صد تن از اشرار با چوب بیل و کلنگ و اسلحه دادند
 جنگ هنگام غروب آفتاب از حصار بیرون شتافتند و هنوز نیم ساعت از شب نگذشت
 که وارد نامش شدند و بخویشاوندان خود ملحق گشته با فریاد و فغان بتره و سنان برافرا

دخانه

و بخانه ملا علی تاختند و چون در خانه بسته بود یکطرف دیوار را خراب کرده داخل شدند و بسوی حجره ملا علی شتافتند و او را احاطه نمودند و بی تأمل هر کس هر چه بدست داشت بر مظلوم نوحخت و در آئینان یکی با کلنگ پهلویش را در هم شکست چنانکه از پای در آمده جان تسلیم نمود پس بسوی ملا ابوالقاسم که در بستر بود تاختند و ضربتی چند نواختند که یقین بهلاکش نمودند و خواستند هر دو جسد را از بنام خانه بزر بر اندازند و بعلت مخالفت بعضی منصرف شده بغارت پرداختند و از اشیاء و اثاثیه خانه آنچه را لایق و قابل دیدند بگنجا بردند و بقیه را در هم شکسته بر زمین ریختند و رفتند و این واقعه در شب ششم نوذرین سال واقع شد و در اثنا آن هنگامه زوجه ملا علی و ملا ابوالقاسم با اطفال ضعیف و ملا ابوالقاسم بنابه بخانه همسایه برده در انارگاه مخفی شدند و اشرار با چراغ بد آبخاش تاختند و دوتن از ایشان که در جلو بودند دیدند و بحال مظلومان رحم آورده بهر مان نگهتند و کودکی میفر معلم تاجندی در خانه مای اجباب برای احتیاط از اطلاع اشرار در صندوقی مخفی بود و نیز خواهر کر بلائی ابوالقاسم ملائی معاند حصاری مذکور زمان قره حصار را جمع کرده بجا معلم هجوم بردند و چون خانواده معلم در آنجین بخانه سید سلیمان پنهان بودند کسی را نیافتند و ظروف خانه را شکسته بخانه سید حمید از اجباب دیدند دزدان و دختران او را با فساد شدید زجر و ضرب نمودند و در نشانی که خواهر زوجه معلم بود از غایت بغض و عناد موسی سر کنند و زینت زیورشانرا از دست و گردن بیرون کشیده بنیما بردند و ظروف و اثاثیه خانه را در هم شکسته پامال کردند و روزی دیگر حصاریان مذکور از نامق بمجل خوش معاد نمودند و در بین راه ملا حسین تام از اجباب دیده آثار و الواح را که بخط معلم با او بود گرفتند

سال چهل و دوم ۳۵۶

واقعات سال ۱۳۰۲ هجری

۱۸م

و بس شادمان شدند چه که اسناد و مدارک برای مقادمت با معلم بدست آوردند و چون
بصهار فرستند می گرفتاری باقی حجاب در کوه ماهی گشتند و ملا محمد علی را گرفتار نموده خوانند
او را بقتل آرند لکن ملا مرتضی انام که مردی بیغرض و سالم بود ممانعت نمود و او را از خشک
طالبین بدین بهانه ربود که در خانه خود برده توبه دهد و بهائیان دیگر در خانه های مردم بی آزار
چندی پناهنده و مخفی ماندند و ذماب نزد حکومت و اظهار شکایت برایشان میسر نبود
مگر بعضی از ایشان که قبلاً گریختند و نیز برخی از مردم بی آزار مانند ملازین العابدین نامی که
با بهائیان دوست بود و چند تن از ایشان را بخانه خود پنهان و محفوظ داشت شبانه
در برف و باران شدید تبرش رفت و باجبری را بحاکم اطلاع داد و حکومت رحمتی آنه خان
نامی را با دو وزده سوار که همه از اهل سنت به جماعت بودند بنا متوجه دستار و سواران
نذکور وقت عصر رسیدند و رحمت الله بیالین نعش خونین ملا علی شهید که هنوز بی غسل
و کفن افتاده بود حاضر شد زار زار گریست و بستگان شهید را دستور داد تا جسد را
برای دفن بردند و شیخ عباس و ملا فضل الله و ملا یوسف علی و سید حسن قندی را با صلحه
چهارده روز حصار را بمشهد رساندند و رحمت الله خان با سوارانش شب در ماتم اشرا
کرد و زوری دیگر رؤس اشرا عبدالعلی بیگ و عباس علی بیگ و مصطفی قلی و ملا محمد کادی
که دخالت و مباشرت در آن اعمال داشتند دستگیر کرده با خود نزد حکومت بر شیر
برد و از آنجا بمشهد اعزام داشتند و کربلایی ابوالقاسم ملای معتمد حصاری قریب
شصت تن از اهل حصار و نامق را با خود متفق کرده برای استحصال توقیف شدگان مذکور
غریب مشهد نمود و برای تقویت صحت اعمال و مدعای خویش کتب و آثار غارت شده

مستطاب

سال چهل و دوم ۳۵۲

واقعات سال ۱۳۰۲ هـ ق

۱۸ م

معلم را با صورت استشهاده و فتوی علماء تربت با خود همراه برد و از آن معلم نیز مشهد رفت و در خایه حاجی محمد ترک دشمنید از معارف اجناسکنی نمود و ازین آشفته بود که چرا او پیش حیدر برادر شهیدش بشهد نقل زانند و در زمانش دفن نگردید و در ساسا اشرا بر مذکور بدت دو ماه در حبس ماندند تا آنکه امرشان بکجام شرح محول گردید و کربلای ابوالقاسم و اعوانش موقع را منقسم شده گتیب آثار معلم را در محضر علماء ارائه دادند و بهائی بودن معلم و ملا علی شهبید را اثبات خواستند و ملا کا مشهد فتوی علی تربت را تائید نمودند و گفتند ترکیب را بجرم چنین قتل بازخواست نتوان کرد فقط دو تن از علی مشهد نیز رسید احمد بخوردی رسید گفتند باید برای حل فصل این مسئله معلم حضور یابد و از او تحقیق شود و از بهائیان غیر معروفی در آن محضر حاضر نموده از ایشان اجازه خواسته رفت و ستم را آورد و او ندی آورد در محضر نیز رسید آمد مذکور شد که نشست حصاربان و نامتقان سخنان تو بهین آنیر و خلاف نسبت بوی گفتند و عثمانی بدیشان نمود و مجتهد آمان رساکت کرده با معلم بکالمه و محاوره پرداخت و پس از اندکی سوال و جواب همی بر عقل و علم و احاطه اش در شعب علوم آفرین گفت و حصاربان چون چنین دیدند بعضی سخنان نسبت بخود مجتهد بر زبان راندند و مجتهد حکم داد یکی از محضرش بیرون راندند و معلم را برای حفظ از صولش مانعت از خروج نمود و پس بوی اجازت داد که بخانه مستشار و قرا از بهائیان محروم زرقه تا صبح بسر برد و اجنای اهل حصار که در مشهد بودند در محضرش در انشبت بخر ماندند بشد گران شدند تا آنکه روزی دیگر او را یافتند و او برادرش ملا ابوالقاسم دیز نیز از فضل الله دستور داد که بجمار رحمت کردند و خود مدت شش ماه در مشهد توقف نمود آنگاه مسافرتی با طراف کرد و توصیه از حکومت در حق خود گرفته بجمار عودت نمود .

سال چهل و سوم

واقعات سال ۱۳۰۳ هجری

۱۸

در سال ۱۳۰۳ در قرآنی تبیه در توابع همدان همدان مانند ساری قمش چو قلو میرزا کنزی
 بواسطه نائب دادستان حسین آبادی این امر شرافت دعته کثیری بهائی شدند و در میرزا کنزی کرم بیگ
 مشهور شده مورد تعریضات اعدا واقع گردید و شیر علی بیگ نائب قریه برای اسکات نسکین امانی و برای
 باتنی دیگر از اجاب نزد ملا مهدی جناب متصدی امور شرعیه قریه چو قلو فرستاد تا کفر و ایمانش را بنجد و
 ملا مهدی از وی سائل شرعیه سلامتیہ پرسید و او همه را بخوبی جواب گفت و ملا مهدی در درقه شهادت
 بر سلامت او داد و کرم بیگ چون ملا مهدی را مردی سالم و بی آزار دید با وی در خصوص این امر صحبت
 و حسب خواهش وی کتاب ایقان داد و ملا مهدی فائز بنایمان بدین گشت و باین نام شهرت یافت و امانی
 از مراجعات عظیمه با دست نموده شدند و او در ضمن معاش افتاد و مالک قریه روزی ویران حکومت طلبیده
 چنین گفت اگر آنچه مردم در باره امانت شرفت نماندند صدق است امانت تو در این قریه بیشتر از آنست
 بمجلسی دیگر روی و اگر کذب است اولی آنکه بمجلس شرح حاضر شوی و بدین طریق که دستور دهند تبری
 کنی تا نام مقرری در جنت داور شود و امانی زدن تو بر آوردند و ملا مهدی ناچار همدان رفت
 و بمجلسی در بعضی مدارس پرداخته امانت نمود و صاحب مکتب و ثروت گردید .

برخی از واقعات عظام و عظمت جمال اقدس امینی

شیخ یوسف مفتی متعظم مقدر متمول و شخص اول ناصره که ولایت و پاشای ایالت شام
 حسین عمور بدند کور و خود بمجلس شرح حاضر شد و او با حدی اعتنا داشت توبتی بهنگا وارد شد
 و در مجلس با غضن اعظم تصادف ملاقات و مکالمات یافته بمنجرت سعادت علم و قوت بیان و کلام
 اخلاق گردید و چون ناصره برگشت مرسته مکرار و اشتیاق موصله اظهار نموده رجا کرد که امانی
 چند در ناصره و عمارتش بسرزند و اشهبسی خاص بدین اخلاص نفرستاد که بمیرا رضی الله

بکسر

سال چهل و سوم

واقعات سال ۱۳۰۳ هـ ق

۱۸م

بخشیدند و او مرکب سواری خویش قرار داد و بلاخره دعوتش مقرون با حاجت شد و آنحضرت برای آن ایامی چند عزیمت ناصر فرمود و اعضاء و معنی عمکا و تن چند از امالی نیز در کوشش روان گشتند و شیخ بر سفالی مسافت به فرسنگی بدر بار میر خدمت مع لوازم ضیافت مهیا کرد و برای استقبال دسته دسته از بزرگان بدرار روانه نمود و خود با تنبیش و اعظم امالی شهر ناکبفرسخی پذیرفته شد و در مدتی که بعارش اقامت کردند محضرشان برای فضل و اعظم بلده محل دود و استفاده گشت تا آنکه مراجعت بکام نمودند و بعد از چندی شیخ بکام آمد و همان آنحضرت شد و علماء و اعظم ملت و اعضاء دار حکومت بی ملاقات ذهاب و ایاب کردند و با هم نامش در خانه مای مستعد که همه تعلق بانبطافه دار میزنند و اقامت و استراحت نمودند چنانکه کسی در عمارت مسکونه ایشان که با والده و شقیقه و عالمه پسر نسیینه و جمال ابی گامس از ایام دیالی در اینجا نرسد و اقامت می نمودند بسر برد و وقتی از استیضانه روز در آن خانه مجاور عمارت مذکوره که محل اجساب بود و قبلا جمال ابی ایامی در اینجا ماندند صرف شام یا نهار کردند و در روز دوشنبه در خانه دیگر که جنب عمارت مذکوره و مسکونه حاجی عبدالرحیم بزوی بود نیز است و این واقعه که حکایت از زمانیت احوال و وسعت امور و عظمت و اقتدار جمال ابی است و برای دیگران در عکایا نیز تکلیف موجب و خود نادره و عصیبت مخالفین و معاندین گشت و تصادفا دولت در همان ایام خانه حکومت نشین عمکارا که عمارتی واسع بود بظافه شاذلیه فروخت و آنان از جهت اقامت زور پاشا حکمران سابق الذکر تصرف کردند و همینکه او مفردل شده برفت عمارت مذکوره و تکیه خود قرار دادند و حکمرانی جدیدی که کردی زور پاشا و ات شام بود و چندی نیز چنانکه قبلا حکام ششم در ایام فسله حکمرانی در عکاک کرد و ارد شد و خانه را در جنب عمارت مسکونه آنحضرت اجابه و اقامت نمود و در همان ایام حاجی نهم پاشا والی شام از بیروت بکام آمد و در خانه مستاجر مذکوره درود نمود

سال چهل و نهم

واقعات سال ۱۳۰۳ هجری

۱۸م

دعای بر حکمران ضیق شد و معاندین مفیدین بنای اسعابت و فساد انجاده نزد وی چنین گفتند که اینطی لطف خانه مای متعدد دارند و جمعی از وادین خود ابر فامیت نهادند و حکمران را بمضیقه مگر از ادلی آنکه جانب حکومت را ملحوظ آرند و دوسه در قلب حکمران اثر کرد و میریخا اظهار نمود که خانه ایشان برای اقامت والی لازم است و برخی از اعضا، دائره حکومت نزد آنحضرت سرورض داشت و ایشان اظهار قبول کرده چنین فرمودند تا خانه دیگر جسته انتقال کنیم و در آن ایام والده شان (دوره عیال) بیمار و بگری بود و اطباء آمد و شد میکردند و اما ضعف روز بروز شدید تر گشت و در چنین حال پشای کرد همه مدینه کس فرستاد و منی لیه تغییر خانه نمود و مفیدین معاندین را موقع بر آورده ایقاد نیران ف و همی کردند و چون برالی که مردی بیک نفس بود شرح واقعه سرورض افتاد چنین گفت که برای من خانه دیگر لازم نیست تا آنکه جمال ایسی بنگا آمده اقامت فرمودند و والده عظمی اعظم بملکوت بقا سعود نمود و برای شیبیع جنازه جمعی کثیر از بلد از سلیمان و سجین و هم انبوه امالی حاضر شدند و در حالیکه قاریان قرآن در جلو جنازه و تحصیل مدرسه بالحنی حزین بابیات عربیه ترجیح میکردند و آل و غصان و اغان اطراف جنازه را احاطه داشتند بر دست برده بخاک سپردند و والی نیز به بیروت برگشت و موضوع جنباج بخانه از زبان رفت و معذالک مفیدین دست کشیدند

بعد هر پاشای که در حکاک حسن سلوک مرعی داشت زمان حکومتش طولانی و مورد برکت و کامرانی بود ولی هر متصرفی که بیضا قیام نمود نزد وی دست قدرت نکونش کرد یک روز عظمی اعظم نزد مفی هشت والی را شکر زد که همه بعد از سفر بنگا در جهت بشام سرزول شدند و بعضی برودی و نات یافتند مگر همان عزیز پاشا که در اثر ادرنه مشرف شده بود و بعد از آن تره کرده والی بیروت شد و دو مرتبه بغرم زیارت بنگا آمد و بخدمت حضرت عظمی اعظم رسید و آنرا بطلب جمع سکنه حکما میدادند که هر والی بنگا آمد در جهت از ولایت برانام منزل شده نبیل

سال چهل و سوم

واقعات سال ۱۳۰۳ هـ ق

۱۸

دپاشای کرد اصرار در تصرف خانه همی کرد تا آنکه خانه را حالی نموده بتصرفش دادند لاجرم دیرانجهان رسید
که بر نوع تعدی بنجواهد تواند بقصد مدخل بنای تعرض نهاد و آنحضرت مقاومت نفرمود ولی آید شد
با امالی را ترک نمود و پاشا تعرضات را ادامه داده هر روزه و ماهی دارد کرد ولی طولی نکشید که سعد
افندی حکمران ناصره از خیانت های مالی و اختلاس اش آگاه شد و بوالی نگاشت و در اثناء آن اجول
تی از اعضا، دائره حکومت عکا در مین تجارت که اظهار دوستی صوری میکرد و چنین گمان داشت که
از حقیقت حالش بجزند آمد چنین معروض داشت که رفیع که درت پاشا نموده ادرابنوع دلخواه طرم
کردم که این پس تعرض و تعدی نماید و اکنون اندک مساعدت مالی با و ضرورت چه کنیم که
مردم بوفای حقوق نشاسوا نظر جز ما مورد نیویست و آنحضرت پرسید در حال چه ای که گفت
مجلسی قبیل از نفوذ بدید که برایش بریم و ایشان بسیار متاثر شده بدین تجارت فرمودند بسیار خوب
ایکه چندان تمام بود چرا در ترکمنی و بحال میفرستم و بلا تا مل از جای برخاسته و ضو گرفته و کتبت
نماز بجای آورده بدعا پرداختند و او معطر برای وصول بمنبع نفوذ بنشت تا از دعا فارغ شده بر
خاستند و سوال کرد که چه فرمودند فرستادیم پرسید باک فرستادید فرمودند شمار بود
مطلع بشوید و او بر خاست و رفت و اینکه نزد پاشا رسید تلگرافی از برودت بدینضمون آمد که پاشا
و مرافقتش معزولند مفتش برسد و لذا عربی بخت و جرت گشته همی سبحان تبه گفت و پاشا
از علت استفسار کرد و او ماجری را نقل نموده چنین گفت میخرم که چگونه از تمامت حقیقت واقع
اطلاع دارند و پاشا اظهار داشت من سبجه ایشان را میدانم در این امور بحسب ظاهر مدخله میکنند ولی
دعایان تاثیر مینماید و کتوبی در پورش از اعمال خود توبه و انابه بجزشان فرستاد و زوری
بعد سواره بدر بباغ آمد چون در منزل نبودند باقا محمد رضا گفت که از طرف من خواهش قبول

سال چهل و سوم

واقعات سال ۱۳۰۳ هـ ق

۱۸ م

توبه و انابه عرض کنید در بهمان چند روزه حاجی مفتش با تفاق احمد نایب افندی از اجاب امور تفتیش اعلیٰ پاشا شدند و خواستند بحضور آنحضرت برسند اذن نیافتند و در محلی سکونت جستند همه روزه با منتظان پاشا در فعالیت تفتیش امور مالی پرداخته شدند و این مزید عبرت و حیرت مردم گشت که چگونه است شخصی از خود بیاطلاع مأمور تحقیق و محبتش ازین امر باشد و تمامت معاینه بنفیدین رسم بوزش واقعات پیش آورده توبه و انابه نموده دعای آنحضرت را در حق خود خواستار شدند و دید بر تحریرات حکومتی زن و عائله اش بر سر پستی ایشان و آنگه آستانه بیروت رفت و همچنین برخی دیگر مرکز ایالت شتافتند که رفع تقصیر از خود کنند و در انجام دهند که بی عنایت و التفات ایشان کاری نمیتواند کرد و عرائض فرستاده توبه و انابه همی کردند و عنایت فرموده آمار از مجازات مستخلص فرمودند ولی پاشا و دید بر تحریرات معزول و مخدول شدند و آنحضرت عائله مدیر را سرستی نموده بهماهی دوشن از اجاب بیروت فرستاد و آمان همگی اظهار انفعال و خجالت از الطاف و بزرگواری ایشان همی نمودند سپس احمد پاشا اباز، بعکا آمده قریب دو سال حکمرانی کرد و چون در بیروت در توصیه بحسن سلوک و آداب نمودند کمال مراعات و اخلاص اظهار کرد و در ایام حکمرانش حاجی باشد پاشا والی ایالت باز از بیروت در کشتی مخصوص بجهت آمدن آنحضرت بی ملاقاتش کشتی رفت و الی اظهار محبت و خلوص نموده استند عا کرد که اخلاص و تجاش را بمحضربهی معروض دارند و خواهش کنند که دعای خیر و طلب توفیق در حقش فرمایند و بجزیره داخل شده خبر نوزده متماری که در آن هنگام کیاب بود با دست خود بنصوحی بیگ برای تقدیم بمحضربهی داد و او بواسطه معنی رساند و جمال ابهی در حق وی دعای خیر فرمودند و بعد از چندی عارف افندی مستصرف عکاشد که والدش در سنین ادرنه بحضور عظم رسید و اظهار خلوص نمود

سال چهل و چهارم

واقعات سال ۱۳۰۴ هجری

۱۸

بسیار میکرد و در آیام حکومت او جمال اهی با عاقله و اعصابان محض تغییر هوا از قصر بهی بجایارفته
 تقریب سه ماه اقامت فرمودند و بدین طریق تسنین اجزیه اشراق جمال اهی در مدینه منوره عکا
 و قصر بهی یگذاشت و عظمت قدرت و جلالتشان در آنکزد عمل توجه دوست و دشمن
 و با همه بیم و دوهم سلطان عبدالمجید و نیز حسادت و معاندت متعصبین دولت وقت
 احدی از مخالفت و معاندت سودی نبرد و زارترین بهائی فردا و جمعا از ممالک ایران و عراق
 و روسیه و ترکیه و مصر و هندوستان متعاقبا بعکا اهی شتافتند و جمعیت مهاجرین مجاهدین
 در عکا و حیف ساکن بوده طائف حول اهی یگذاشتند و زارشا میرمجاورین طایفین مشکین قلم
 سابق الذکر بود که پس از اقامت نوزده سال در قبریس بعکا برگشت و از هم پاناش سیاحت
 در همنجا درگذشت و آقا عبدنفزار گر خجیه بعکا آمد و دیگر از شا میرمجاورین میرزا آقا جان خادم
 وزین اقبیرین و نبیل زرندهی و غیرهم بودند که احوالشانرا مفضلا در بخش لاحق میآدریم و لوح
 صلوه در سال ۱۳۰۴ بایران رسید و اجابعلی بدان پیر خجسته و قبل از تاریخ مذکور مذکر
 نود و پنج بار آه اهی در شبانه روز اکتفا میکردند و الواح همه صادره از قلم اهی بغارسی عربی
 بی دربی رسیده در ممالک مذکوره منتشر میشد و فضلا مبلغین مانند میرزا علی محمد در قادرا در باجیان
 آقا شیخ کاظم سمندر در فردین و حاجی میرزا محمد تقی ابهری در زنجان و حاجی ملا علی کبر شمیمزادی
 و ملا محمد فضل (نبیل کبر) قاینی و آقا جمال بروجرودی در طهران و آقا میرزا ابوالفضل گهمانگانی
 و آقا میرزا اسد آه و حاجی میرزا جیدر علی در صفهان و میرزا علی محمد ابن اصدق و میرزا محمود
 فردعی در خراسان و میرزا علی اشرف عندلیب در گیلان و آقا سید محمد رضا در مازندران
 و غیرهم بنوع اقامت و سفر در بلاد ایران هر سو علم هدایت و تبلیغ برافراشتند و رسائلی در

اثبات امر ابداع ابی و دفع شبهات معارضین نشر دادند و در همدان و طهران و کاشان و یزد
جمع کثیری از آل اسرائیل و پارسیان در این امر درآمده یوما فیوما فرزاد شدند و الواح کثیره خطاب ایشان
از ارض مقصود عکسها همی رسید و مرکزیت عشق آباد و بادکوبه و بهمنی و زنگون و مندله و مصر و مبدم
قوت یافت لاجرم بعضی از شاهپرط لنین و ستغین و غیرهم را از جهت شدت عظمت و عزت
و دوفرت فیض و انانیت بجز و غرور متذربا بسرافساد و از حد و خود تکلی کرده آغاز بنید پرواری نهادند
چنانکه بخش لاجن ضمن اجوشان و هم در بخش نهم هر یک بوقع مینگاریم و از آنجمله میرزا آقا
خادم بود که بعضی اقوال و احوال ماستوده از وی تراویده و اجابیکه گیر نقل و حکایت نمودند این
موجب کدورت شدیدة خاطر ابی گشت و اجمال ما وقع چنین است که چون از ایام او اهل ادب
لی او انتر عکاس قویات و سوانات اجارا خادم شستور ابی جواب میوشت و با عبارت
بیغ و عمیق آینه بفرس و عربی شتمل بر مناجاتهای بدیعه و دلائل متقنه ترین میکردند
طی مقال جواب پرسنوالی را نقل از بیان مبارک مینگاشت و برخی از اجابخان برزند که
انفاظ و معانی الواح مذکوره بستن، آنچه از زبان جمال ابی نقل نمود از خود اوست برای
دی مقامی بس فیغ تصور کردند و او نیز رد نکرد و قبول نمود تا آنکه جمال ابی همه را متذکر داشته
آگاه نمودند که تمامت عبارات الواح مذکوره من الف البدایه الی یا الهیاته با ملا مبارک بود و
خادم حرکتت و رقم نصیبی نداشت حضرت غصن اعظم از وی مکتوبی بطلبش در اعتراف
بطریق مذکور گرفته نفع مستفاده کرده برای معارف اجابى بلاد فرستادند ولی جمال ابی
آخر ایام از خادم مکر بوده میل بشا به میباشن نکردند و منگامیکه در سترانوانی قرار داشته
بنوعیکه مینگاریم غصن اعظم خادم را بجز ابی برد و او خود را بر اقدام مبارکه اندخت و توبه

استند

و استغفار کرد و غصن اعظم بسجیه محبت شفقت و عفو که در طینتش بود از او شفاعت داز
ایر و ظاهراً مورد صفح و اغماض عا مضمی قرار گرفت و در عین حال مصائب شدائد وارده نیز
افزود و چنانکه گماشتیم در عکا والدیه غصن اعظم سال ۱۳۰۳ و نیز آقا میرزا موسی کلیم سال ۱۳۰۴
بعالم بغا فرمایند و در بلاد مذکوره همه جا متعصبین و معاندین برای قلع و قمع اینطائفه همی
کوشیدند و خصوصاً در بلاد ایران و بلاد شرقیه روسیه که این امر بحال سرعت و قوت
انتشار یافت آثار بیجان و طغیان مردم و خصوصاً ملانما واضح و نمایان شد و در ایران
برای جنبش سیاست داخلیه و خارجیه و طغیان جمهوریت طلبان آثار فساد عیان گردید

فصل در هشتمار و قزوین

در هشتمار و قزوین نوعی که منظور کشت پی در پی تعرضات و تعدیات برای اینطائفه استمرار داشت
و مالی منوی نفیها و مجتهدین بر اجای آنجا تعرض کرده هجوم بر زدند و دستگیر و سیر کردند و
اموال بغارت بردند و غیر ما س خانه خراب نمودند و قریب پنجاه تن از آن بیچارگان در هشتمار
بظهران ششنامه عرض حال بدربار شاهی دادند

فصل در شیراز

در شیراز مقدمه فتنه خطره شروع شد ولی بهمت دالی فارس برآوده او پس میرزا حشام آقا

در خلاصه مراد قزوین از عکا مورخ شهر پنجمه ۳۰۵ چنین منظور است چون تقطیف در این ایام در صحرای طبع می شود لذا
حسب الامر نوشته شده که یک نسخه شرکت نموده که در اسبوع و شهری که طبع می شود باسیم جناب میرزا محمود خان نیریز
روان نماید جناب آقا ملا علی کبر علییه ۶۶۹ ده دوازده روز است فارس است

سال چهارم و پنجم
۲۹۷

واقعات سال ۱۳۰۵ هـ ق
رفت داد احترام و تحویل شایان معل آورده از آنجمله قبیان طلا که در بهمان برای خویش ترتیب کرده و حاضر
نمود و شاهزاده قبیان را پسندیده و همی نظر کرده توصیف و تحسین داشت خان داشت که شاهزاده
طالب قبیان است و ساعتی بعد از خرد بخش قبیان را با مستغلات آن و مبالغی از مسکوک از
عقبش روانه کرد و اندک حکمران بغایت ممنون بوده میخواست در مقابل اکرام و انعامی نماید و در
این موقع چون نصیبه را استماع کرد بدو گفت ایضا مضطرب مباش و هرگاه از رفتن بخانه خود می
داری در آنجا بگویم بان و صلاح این مقصد بعد از من است و بر سرعت اطفال ایران خواهیم کرد
و خان برای اینکه عاقله اش مضطرب نشود بخانه رفت حکمران چندین سرباز برای حفظ خانه و
نامور کرد آنگاه کس نزد محمد و شهادت پیام نمود که شنیدم هنگام محکمی از بیضا لفظ ضاله به
آوردید اولی ایران است که خود ما آنچه حسنه بدار حکومت حاضر شوید تا بشورت یکدیگر بد آنچه در
استیست است عمل کنیم و چند بسیار سرد شد و عند آنچه را با تمامت محتوبات حتی در قه
عراقیه مذکور برداشته بدار حکومت رفت و شاهزاده آنها را حرم بسیار و دعه اهداات شما
کرد و چون محمد خواست بر گردد باو گفت منند و چه را بر جای گذار تا محتوبات را بدقت رسید

در حکومت قاجار ابو الفضل فضل در ایام انقراض در بهمان برای طهران موزع ۱۷ سفره ۱۳۰۰ چنین مظهر است این چندین
صدقه عریض برای اجاب کلمه در راه و در راه او نه خط فرمود اجمال آن این است که چندین قبل از عاری بود که مردی است بنام
سبغ غنود مبلغ چهار هزاران جریه گرفته شد و او در خیال قاضی در مدارک این وجه بود این چندینم خانیه جانب استحق
و آن یوسف عربی که از اهل اسلام مبلغ هشتصد تومان و این نفره را مدعی یهود با اتفاق با کار نقل که سرد با اجاب
در حال عداوت اند در حکومت سینه کاری نمودند که آقا آقاجان و آقا یوسف تاج تورات اگر گوید هشتاد و خیره
که بر خانه اهل اسلام سراندار است پریش بدون خبر بر دلا یوسف را گرفته بودند حکومت و خوب بسیاری بودند

سال ۳۶۸
چهل و نهم

۱۸ م

واقعات سال ۱۳۰۵ هـ ق

نمایم و مجتهد بخانه خود رفت و ش هزاره بخان صله خان اطلبید و صند و قچه را با تمام محتویات باد داد و
تختس کردند و دست نه که پوزی مفرود شد آنگاه بوی دستور داد که اگر رسید کله سولی بشما گفت
احتیاط نکن و جواب سخت بگو و خان با کمال اطمینان زید تیر و قدرت حکمران با صند و قچه بخانه رفت
و عامله اش دور صند و قچه جمع شدند و از ریارت الواح و آثار شادمان گشتند و روزی بعد مجتهد مذکور
پیغامی سخت نزد خان فرستاده اظهار کرد که اسناد و ضلالت تو با تمام نزد من است و مغری برای
خلاصی از قتل نخواهی یافت جز اینکه امروز وقت عصر با جمعی از علما و مؤمنین در مسجد کبیر حاضر
و با حالیکه چکمه پر از ریگ بگردن انداخته بیک دست قرآن شریف را بلند کرده و بر دست دیگر
شمسیر گرفته و پایی برهنه حاضر شوی و در محضر جمع توبه کنی و بد کوفی تا از گناه تو درگذرم و گرنه حکم
شرع در باره تو مجری میشود خون تو و جمعی که در درقه نوشته بحکم منوادم ریخته گردد و خانه ات منهدم
و ویران شود و خان برای حسن اخلاق و ملائمتی که در نهادش بود جواب نگفت ولی مبرز ابو سفیان
و اما دشمن اجازت گرفته بدین نوع برای مجتهد جواب فرستاد که پیام شما برای خان بعینه پیام
ابن زیاد است برای حر ریاحی و اگر در درجه این زیاد هستی میتوانی مرا چکمه بگردن و قرآن دشمن
بدست برای توبه و اما به طلب کنی امانه تو این زیادی دهنه من حر و چون جواب مذکور رسید

و مبلغ دویست تومان جریده نمودند صبح بصره بصره جناب کیل الدوله مستخلص شدند و مراتب شتاباً بکارهای اندوخته
تقصیری خود را بجنورندگان حضرت اجل امجد امیر نخله العالی معروض داشتند عدل حضرت اجل شامل حال ایشان
و دعه التفات فرمودند خلاصه امر در قبض دویست تومان را ایشان رد فرمودند و بجناب استحقاق هم دعه خلعت
فرمودند قباله خانه بیاعی ایشان هم با بصرای دولتی رسید بهر حال بجهت خیر گذشت بیچاره جناب محل
و سعادت کل محل شده اند خداوند قادر توانا خود پناه بیکان است

از غضب برافروخت و شتاب نزد حکمران رفته راجع با قداماتی که دعه بود صحبت داشت و شاهزاده بطریق مدینه اجراء عمل را به فردا انداخت و چون روز بعد بدار حکومت رفت مأمورین با او چنین گفتند که حضرت در آنکالت دارند فردا بیایید و در روز سوم بماند آرزند که شاهزاده بخارج بدرفت سید مکتوبی بکمران نوشت و ادجواب نداد آنگاه سید دانست که شاهزاده بادی موافق نیست و بعد از روزی چند خود را ببلات رساند و شاهزاده در اغار بلا میست حکم کرد و سید مطالبه صند و قچه نمود شاهزاده گفت چند بومی نزد من بماند تا بدقت تمام مطالبه کنم در اینموقع سید چنین گفت چون برای من مشکلی در نیست که قاسم خان بابی است تکلیف شرعی با خودم میباشد و حکمران بخشم آمد و بادی تغییر نشد و گفت آردلیل این است که هر کس کتب ملل مختلف دارد منسوب بآن شود من نیز کتاب تورات و انجیل و کتاب تیرد منزل دارم پس بنا بقول شما باید یهود یا مسیحی یا کبر باشم و بحال غضب گفت بجهت شاه قسم است اگر از حد خود تجاوز کنی و موجب انقلاب شوی تو را از بلده اخراج خواهم کرد و اجرم سینه بخانه خود برگشت و تخاصم نموده بیرون نیامد و پس از آریامی چند که از خانه بیرون آمد ابد سخن در این خصوص گفت ولی پوسته بصد و تعرض و تعدی بانیط لعه بود تا پس از چندی جمعی را بفرستاد و آقا مرتضی سردستانی را از دکان صباغش با نهایت جور و جفا کشید و بجهت شش حاضر نمودند و فرمان داد او را چوبی و آفرزند و پس نزد شاهزاده حکمران بفرستاد و پیام کرد که در حبس باشد تا تکلیف شرعی ببیند و فتوی صادر شود و حکمران مظلوم را تسلیم محمد رضا خان قوام الملک نمود تا در بحر خفا خویش بندد آنگاه سید علی مشیرالدات شیرازی شیراز نمود که محرک گرفتاریش بود و ریش بدون حلق

صبح سید علی مشیرالدات در ۱۲۵۶ در قصبه شیراز رسید و در آنجا در محفلش نشست و این غقبه شد و سپس شیراز رفته نزد بانی آن
به محبت نقد وصول کرده معروف با جهاد گشته سدره عمل رجوات مالی مستفاد شد و در آنجا شد

بدون طلاق عقد کرده تصرف نمود پس از ایامی چند تخریبی کرد بلای حسنان و کربلای صادق سرد
بسیگر کرد و نیز مجتهد مزبور برود و او پس از اذیت و جفا آمار از دشت هزاره حکمران و ستاد و شاهزاده
ایش را چوبی و فرزند حبس کرد و نیز پس از چند روزی مشهدی شکرته محسن دستگیر و حبس نمودند

شهادت میرزا اشرف در صفهان

میرزا اشرف از علمای مبلغین اخیر در صفهان استغفار حسته تبلیغ میکرد و شاهزاده مسعود میرزا ظل السلطان
حکمران چنانکه اشاره کردیم از همراهی این بطلان نفع نسبت بمقاصد ترمیمش باین نفع کینه در دل گرفت
و حاجی سیاح که بکسر سلطنت او و صدارت امین الدوله بود سفر بعکا کرده ابلاغ مقاصد نفوذ
او را در محضر اهلین نمود و جواب باین آورد و بعد او را این بوی را بهم گرفت که بمباد برای همراهی چند که با او
و غیره از این بطلان نفع کرد و در نسبت باین امر دهند و مستعد شد که بوسیله دست آویزی متفرق
شود و اتفاقاً خارجی از مستخدمین نزدیک وی بواسطه آقا میرزا اشرف بهانی شدند و شاهزاده ازین واقعه
آگاهی یافت و آنان با کتابی که از میرزا اشرف گرفته طلبیده باشکند و آزار اقرار و اعتراف گرفت و
از فراسباشی میرزا اشرف را خواست و او با یکی از اجاب ساد دل آشنا بود و بعنوان اینکه اطلا

در خط محمد خواد در ذی قعدة ۱۳۰۶ فرمودند بنویسند نجاب حیدر قیل علی علیه ۹۶۹ هـ ق که از ملاقات شما با کسی در صورت
واقع گردد احدی زرد خسل و خارج باید آگاه نشود و معاشرت با او بهتر تا بهیچ وجه صلاح نه چه که همین معاشرت او با اولیا در ارض
ی بود که علت شهادت شهبه ۱۱۰ علیه من کل بها ابناء شد و سبب وقوع گرفتاری در طراد و رشت و ما زندان گردید
د فرمودند که از سس هم قطع مران نب نمایند در هر خطی ذکر حکومتی بشد مکنید انش
و نیز در خط موزع ۱۳۰۷ در باب ظل بهیچ وجه نباید از اذ مطمن شوند در حق اولیای الهی مانند ختم خوش خط و خال :

سال چهل و هشتم

واقعات سال ۱۳۰۶ هـ ق

۱۸

در این امر تکمیل کند از او خواست که با میرزا اشرف صحبت کند و قرار ملاقاتش دادند و در ساعت مقرر
 زیرا ملاقات دستگیر کرد و نزد ظل السلطان بردند و این در یوم نهم شهر صفر ۱۳۰۶ بود و پس از
 الاسلام آباده که آن اوقات در صفهان بود نزد شیخ محمد تقی نجفی (ابن الذب) مجتهد صفهان
 شتافت و گفت که بابی بودن میرزا اشرف و تبلیغات او در آباده اظهر من الشمس است
 و مجتهد مذکور بمجتهد حکمران وارد شده ذکر احوال میرزا اشرف نمود و شاهزاده امر نمود او را حاضر کرده
 و مکالمه نمودند و شاهزاده عباسقلیخان که بسیار فاضل و محترم و در عقیدت شیخیه بود حضور داشت
 و آن نجفی از میرزا اشرف عقیدتش پرسید و او شرحی از توحید و نبوت حضرت محمد و حجت قرآن
 قرآن و اوست نامه اش را شریبان کرد و شاهزاده و آن نجفی او را تحسین گفتند و آن نجفی از
 او خواست که تبری و لعن نماید و او بیان کرد که در شریعت اسلام نبی و منبع از سب و لعن نبوده است
 لا تعالی المن العلی الیکم سلام است مؤمنان را بر خواند و آن نجفی صبر کرد که بعلاوه تویی تبری هم
 لازم است و باید بدگویی نامرغص و از ادشوی و میرزا اشرف گفت خداوند سازا برای ذکر حقیر
 افزید نباید آنرا بدگویی کرده و آن نجفی با دستهای کرد و او نیز لعن شدید گفت که من هم با
 اندازه ما از مسائل دینی مستحصرم و هرگز نمی گفت قرآن نمیکم و آینه دلان سبوا لیدن بدعون من دون
 آن را خواند تا اینکه آن نجفی گفت که از ضروریات هدیه غیبت محمد بن الحسن العسکری است
 و چون شما منکرید قتل شما واجب میباشد و جمعی از شهود زود حاضر شده شهادت بر بهائیت او

در خط مجروحان نزدیکین مورخ ۱۳۰۶ خطاب بجای میرزا حیدر علی خرد به اسم حضرت نازل که از آن بر کلمه اش شمس سمان و بیان
 مشرق هنوز تمام نشد سبک اشرفات است اول در کلمه اول از فردوس علی میفرماید باری بومی از ایام فخر بودم
 عظمت قرانت نمود چهار پنج فقره او را بیان فرمودند است البته در ادب پس از تمام ارسال میشود ۱

سال چهل و هشتم

واقعات سال ۱۳۰۶ هـ ق

۱۸م

و خردیش از مذبح شیده اشاعریه دادند و هر قدرش هزاره عباسی میرزا نصیحت و هراس کرد که اسراع در قتل
 این مظلوم کنید نشینند و لاجرم با حالت نهایت ناخوش و تغییر از مجلس برخاسته بیرون رفت و همین
 امر سبب که تخریب حقیقت بر خاسته فایز با میان بدیع نشینت درین هنگام آقای نجفی ظل السلطان
 می طبع ساخته گفت چون کفر اذیت است اگر اقدام بقتلش نشود طلاب مدارس و مکتبه میریزند
 و او را قطعه قطعه میکنند و ظل السلطان بمیرزا اشرف اصرار کرد که لعن کن و برو میرزا اشرف گفت
 من آنچه تکلیف خود داشتم گفتم و آقایی نجفی گفت بحضرت والا دیگر چرا منتظر آید و شاهزاده رمضان
 بر غضب اند کرده میرزا اشرف را تسلیم او نمود در رمضان ویرا بمیدان شاه برده معلوب ساخت
 و همینکه ویرا بمیدان زود صلیب شکست و ظل السلطان جبر برده گفتند که این واقعه دلیل بر عدم
 میمنت این حادثه میباشد و او غمی چند برشتی در کاکت نسبت بدین ادا کرد و حکم نسبت بصلیب داد
 و با جمله پس از شهادت آقا میرزا اشرف آقا نجفی با جماعت طلاب سیدند و جسد خاک افشاده
 چنه کند نوشته گشته آنگاه آقا امام باین میثویان اقدام جستند و آنچه خواستند دارد آردند
 آتش زده سوزاندند و استخوانها در هم شکسته را برده در خرابه واقعه در پشت مطبخ در گودا
 ریختند و دیوار بر روی آن خراب کردند و این واقعه شهادت میرزا اشرف که بعد از چند روز ایام
 حبش بود در بوم چهارشنبه ۱۷ صفر سال مذکور واقع شد و در بسیاری از الواح مشهور گردید
 از جمله در لوحی ذکر میرزا اشرف شهید و ظل السلطان و حاجی سیاح است و بجهت
 هو الولید العلم الملکم با حیدر علیک بهائی نامه جناب سیاح بعد حاضر نوشته و
 در آن نامه اظهار تبری از اذکار قبل نموده جوابی با نوشته را در سال شد او حق مظلوم او را
 مظهر ساد از افکار کل مفسد عذار و کل ظالم مکار مع اوعای آن شخص بر اعانت مظلوم

در ضمن کمپوئی بخط آقا میرزا ابوالفضل که از صفهان مورخ ۲۹ دیجبه ۱۳۰۳ گاشت مطور است حضرت
 لیاقها بجهت حسن نظاره یوم ۲۶ شهر حال آزاد و مستخلص شده اند و تفصیل بر این شرح شد که حضرت والا
 روحی فداه از رسیدگی و اختصار حضرت در مجلس استنطاق صرف نظر فرمودند و حکم فرمودند که نه نفر که ناخوش
 بودند معاف و سه نفر دیگر را خوب زده آزاد نمایند و هر قدر حضرت موظمین خواستند که از تادیب خوب هم
 صرف نظر فرمایند قبول شد لکن بعد از مرقت نمودند که خوب زیاد نرزدند و شخصی چند عدد قبیل استغفار
 و در مجلس هم که جناب آقای امام و بعضی دیگر علی حاضر بوده اند فرموده بودند که من خودم در امر بزرگی ماسیده
 کردم دروغ صرف در حق آنها گفته بودند و بدون جهت تنهم کرده بودند و من ملاحظه کردم که اگر نحو امام استم
 آنها را خدمت آقا یان که خودشان رسیدگی فرمایند موجب نصیب علی میزد میشد زیرا که ظاهراً در
 میشد که بعد از آن محض دروغ صرف این بیچاره با اگر رفتار کرده اند مثلاً از یکی از اینها معلوم شد که
 دختر عمومی و جنبه خوشگلی داشت که معترده او بود طای یزد او را خواستند بود که او را اطلاق بدهد که آن
 بگرد چون از اطلاق دادن زن خود ابا و امتناع نمود لهند او را باین اسم تنهم کرده است خلاصه چون
 جهت گرفتاری همه از این قبیل بوده لهند اصلاح در آن دستم که آنها را بدون رسیدگی محض نامیم
 که امر خلاف کاریهای طای ما مستور و پوشیده بماند و محققه حضرت والا روحی فداه در این امر نهایت
 مرحمت را مبذول فرموده اند چه که جناب عالی میدانید که امری صعب و مشکل بود که حاجی ملا علی کردی
 در طهران بیاد شاه عرض کرده بود و حکم شده هم که همیشه در نظر انور است و محض رأفت حضرت والا
 امر سهولت منقضی شد بلکه منت بزرگایم گردان علی گذشت و لکنه ماضیه خدمت جناب
 اهدی بودم از چند عدد خوبی هم که به نفر اینها زده بودند از سان حضرت والا روحی فداه خیر عذر خوا
 که صلاح درین بود فدوی هم آنچه شایسته بود در جواب عرض کردم نه ایه تعالی فرود که صلح دیجبه
 است بدست عازم یزد خواهند شد دیر زور با ایشان ملاقات واقع زیاده از حد اظهار شکر
 نمودند مبلغ پنج تومان برات یزد جهت لیاقها دارد و همچنین برات جهت عیال آقا میرزا عبد
 برات لیاقها را با چهره موعده قرار داده بودند صلاح چنان دستم که از این وجه تعارفی جهت

ماب تبه شود لکن عیون ملاقات از بس اظهار تنگی و بریشانی کردند از ماب صرف نظر نمودم و خیال دارم
 بتوبه میانشان تقسیم شود لکن درین میانہ بر جناب آقا سید محمد علی گویا سختمه گزشته است
 زیرا وقتی که آقا میرزا ابراهیم پدر سه نفر لبا میهنی آمده است بطرف صفهان آقا یان وجهی باو نقد امرت
 فرموده اند برانی هم بعد فرستاده شد که ابدایان عبد اظهارند گزشته بودند تا این اواخر که از خارج
 فریدم جناب آقا میرزا ابراهیم هم ازین وجه که زیادہ از مبلغ بیت تومان بوده هیچ ملاحظه جناب
 آقا سید محمد علی را ننموده اند و خود صرف کرده اند معذالک کلمه حقیر صلاح دانستم که بیانشان برای
 گواہ مال بالتوبه تقسیم شود اگر صلاح میدانید نیز اظهار میفرمایید که جناب سید بیشتر مورد خیار
 شده است شاید اینجا ملاحظه از ایشان شود اوقات سخن را با تمام ناخوش بوده اند .

در کاشان حاجی میرزا جانی نامی از تجار معروف که او را حاجی میرزا جانی ترک و حاجی میرزا جانی
کو حکم میگفتند چه یک طائفه از تجار کاشان بودند که ایشان را ترک میخواهند زیرا آبا و اجدادشان
از آذربایجان بکاشان هجرت نموده سکونت کرده بودند اگر و عظم این طائفه خیره مرحوم حاجی محمد
حسین تاجر بود که در سنه ۱۳۰۳ که اینقدر در کاشان بود اهل کاشان با غوای ملا حبیب کاشی معروف
بدر و ازیه صفه نامه بر ضد او شورش غریبی کردند و موقوفه، مسجد، ایما و نمودند زیرا ملا حبیب التمشینه
بود که حاجی محمد حسین ترک در مدینه منوره عملاً بشرف تمام اجمال اقدس این شهر شده و مخصوصاً
این آخوند حکم بکفر مرحوم حاجی محمد حسین نمود دستمجد جهاد شد من دون آنکه از آن راه برسد
این خبر رست است یا دروغ در صورت وقوع برای چه بعبارت است و بالاخره قابل قبول و
موقوفه تطویل یافت و اخیراً کیفیت حضورش و معروض گشت پادشاه مرحوم چون اخلاق آخوند
سالها بخوبی معلوم کرده بود خلعتی برای مرحوم حاجی محمد حسین در سال فرمود و باعه عتقاد الله و له حکم
تم و کاشان حکم صد دریافت که ملا حبیب التمشینه را بغیر از شهبه دار کاشان نفی نمایند عتقاد الله
از تم خلعت و حکم را بنای حکومه خود در کاشان ارسال نمود و او را با اجرای حکم مامور داشت
حکومه در سن عم بود خلعت بجهت مرحوم حاجی محمد حسین ارسال نمود و در حرام و توقیر او خود
نکرد ولی در سر علمای کاشان تعلیم نمود که عراض استر حرام باشد معروض دارند و طلب عفو نماید
بدین موجب شاه بشرط اینکه ملا حبیب التمشینه من بعد گردن فصولی نگردد عفو فرمود و موقوفه منقضی شد

آن میرزا ابوالفضل طلبایگان

چون بنت ناسدش مقبول بنفاد بفر برخواست و حضرت اشرف را شهید نمود امر الله
 اگر جمیع عالم بوضرا بنظر مظلوم بنام نمایند با اصل ناسد همراهی ننموده و نمی نماید سبحان الله
 از فساد آن شجره ذوقم آنجناب انکادش را دانسته و میدانند فلانا فلانا من قبل
 است انکار ای فکار کم و لا اثنی فی طرفکم از هرامی از امور و هر فعلی از افعال و آنچه ناسد
 و نزاع و جدال استقام شود اهل بها از آن مقدس و غمزه و میرا نفسی که باید بر و برادر
 ضربت بد البته با دیگران و فایده خواهد نمود عدم تصدیق مظلوم همراهی نماند اش را
 بر عدوت بنام نمود و در قلیش نا و بغضا مشغول در حضور سبحان کفتم امثال آن نفس
 و فاندانسته و ندادند لافطمن منه طهر ذیل فوادک من سوء اعماله و افکاره و نیانه و در کل
 علی الله این بود و من بنا بفر حساب با وی حال از فرادو شسته او بفضله الله و منته
 از شیخ ظلم و فساد خود را فایز و آزار نمود لذا رضایتش را طالبم که کدر نباشد چه که از
 اول ایام با ما محبت داشته و ما او را دوست داشته و داریم نسل الله ان برفقه
 علی خدیجه الامرا با محکمه و البیان و بجمله خالصا لوجه و نمتکا بجمله انه هو المقصد
 الغنیة الفضال

نشر امر در اطراف بمبدان

درین سال در قریه لاله چین از توابع بمبدان کر بلائی علی اکبر و محمد میرزا سلطان و آقا محمد مجاز
 که شعر نریکفت ایمان باین امر آورده و متذرجا جمعیت اجاب در قریه مذکور بسیار شده
 واقعه شهاوت بر خمی از بهائیان در شیراز
 چنانکه مسطور شد در شیراز شاهزاده اوئیس میرزا حکمران حسب حکم و اقدام حاجی سید علی اکبر مجتهد
 فال حصیری بسال ۱۳۰۵ کر بلائی حسنخان سر وستانی و کر بلائی صادق و آقا مرتضی رحیموس

سال چهل و نهم ۳۷۴

واقعات سال ۱۳۰۷ هـ ق

۱۸ م

نمود و مجتهد مذکور در این سال حکم قتل کر بلائی حسن خان را نوشت و حکمران شبانه آن مظلوم را مسموم نمود و علی الصبح جسدش با همان لباس که در برداشت بخارج بلد دفن کردند ولی بهائیان سر دستانی قبر را پیدا کرده شبانه جسد را از زیر خاک بردن آورده در نزدی پتیده سیرستان نقل دادند و در باغچه همان شهید غریب دفن نمودند و گماشتگان حکومت پس از چهار ماه کر بلائی صادق را نیز بپاک کرده بنوع مذکور در خارج بلد مدفون ساختند و محل قبر آن شهید مظلوم را چنان نمودند

که معلوم اجابت شد فتنه در قاسم

در قریه سرچاه قاسم برسی مظلومان بدین طریق فتنه برجات که سید غلام رضا از غلاب مدارس دینی بر چند کتاب اعیان از خانه ملا حسن بهائی بپرست برد و فیما بین طلاب بر چند شب میفرمود و قیل و قال در میان آن افتاد چنانکه خبر بسیم ابر علم خان حکمران رسید و خواست کتاب را بدست آرد ولی میرزا آقوشید خان آرد از دست طلاب ر بوده مخفی کرد و بحکم حاکم مامورین چند خانه ملا حسن را بتفتیش گرفتند و کتاب یافتند و از زبانی چند از بهائیان بداد حکومت کشیدند و حکمران چون از دست کتاب را مطالبه کرد و او تماشایی نمود حکم داد و برادر حسن بستند و کیش با خیال بی خوراک گنهد استند و چند بار شدت زنده انگاد و در اراد ملا علی صفیر و ملا محمد حسین را نیز بداد حکومت برده بنوع مذکور بستند و سپس هر سه را جدا جدا حبس نمودند و بالاخره میر علم خان از ایشان ابرام گرفت که با صورت تفصیلی اسامی بهائیان قاسم را با تمام بد دیند و یا اینکه مبلغی کراف از نفود نادیده نمانند و باین شرط آنا را رها نمود و در مدت سیزده روز که آزاد بودند عمل هیچ یک از دو شرط مذکور نتوانستند و متعجب ابر بر روند و لاجرم حکمران بصدور دستگیری شان برآمد و ملا علی صفیر را مدت دوازده روز بکند و بنحیر مقید داشت و ملا حسن را بخت کشی مجبور نمود و ملا محمد حسین چون مریض و بستی بود مصون و آزاد ماند ولی ملا آقا بابا را گرفتار کرده با دو مجبوس مذکور بزرندان انداختند

بنا

سال چهل و نهم^{۳۷۵}

واقعات سال ۱۳۰۷ هجری

م ۱۸

تا آنکه در نتیجه نظلمات منوالیه بهائیان با ولیایی دولت در شهید و طرز حکم اسخدا فیضان رسید و
میر علم خان سخت متغیر شد و ملا حسن را مفضلاً چو بکاری نمود و بجای بار بار کرد و امیر علم خان حاکم مرزوقان که
اعمالش با بهائیان متدرجاً درین بخش بخش گذشته و نیز در بخش ششم ضمن شرح احوال بهائیان قاین
مذکور است بالاخره بسالی دیگر ۱۳۰۸ این جهان در گذشت و پسرش امیر اسبیل خان شوکت الملک
بحکمرانی قیامت نشست و بعد از او امیر براهیم خان امیر قان شد و امیر علم خان مذکور و احفادش
هر چند در قمر و حکمرانی خود رضی بشورش مردم بنام بهائی نمیشد ولی در مواقع تحریکات علما و بزرگان
طغیان عوام جنبه مخالفین را بر امارت کرده بسیار استیجابی تعرض نمایند و جنبه و شربت و حسرت
یکردند .

شهادت حاجی محمد رضا در عشق آباد و عدالت گسری

دولت بهینه روستیه

دوم در این سال ۱۳۰۷ هجری شهادت حاجی محمد رضا صفهانی در عشق آباد و مجازات قاتلین و محرکین از
طرف دولت روستیه واقع شد که از جهاتی چند حاضر مقامی بسیار مهم در تاریخ این امر میباشد و همین
عبارت استناد علی کبر مهارزیدی اشهد را که در دانه مذکوره مطلع و حاضر بوده و بتفصیل تمام توابع
در اینجا نقل و ثبت مینمایم و هونهار در دوم ماه ذیقعد سنه ۱۳۰۶ از ررض مقصود پاکسی بنام حقیر
رسیدش لوح از بیانات جمال قدم جل اسم الاعظم در آن پاکت بود یک لوح باسم فانی بود
و یک لوح باسم بناب حاجی محمد رضا چهار لوح دیگر باسم چهار نفر دیگر از اجاب بود و در لوح جناب
حاجی بیاناتی بسفر مایند که دل است بر شهادت یکی از اجاب اول آن لوح مبارک عربی و بعد
تجوید حمل نینس ۱۳۰۷ در شب ۲۹ رجب واقع شد .

واقعات سال ۱۳۰۷ ق

فارس و ختم آن لوح عبری در اینجا آنچه مقصود است ذکر میشود قوله تعالی صد هرا بدارشکر مقصود
 عالمیان را که شما را بر خدمت امر موبد فرمود طوبی از برای نفسی که حوادث عالم او را از محبت
 اولیا منع کرد تمام هست بخدایت پیام نمرد قسم با قاتل حضرت هیچ عمل عند الله مسود
 نه کل مکشوف و جزای آن اولم ندیم مذکور و مسطور این ابام مجدد در هدیه عثمان حاد
 رخ داده ان الثعبان فاغراه ولدع مطلع عنابه مولاة فاسئل الله ان یؤید اولیائه علی
 الصبر الجمیل والاصطبار العزیز البدیع لا زال مذکور بوده و هشی نسل الله ان بقوی جسدک
 و یطمن قلبک و ینور وجهک و یطول امک انه هو السامع المجیب المعتمد القادر البها
 علیک مره بعد مره و کره بعد کره من لدن عفود و جهم انتی و این لوح مبارک در یومی رسید
 که جناب ابی محمد رضا اجاب در زین اعظم سخانی کرده بود این لوح مبارک و آن پنج لوح دیگر
 محضر اجاب تلاوت شد جمیع اجاب متحیر که در عشق آباد هنوز حادثه رخ نداده که حق جل جلاله ابراه
 اجاب صبر و صطبار سفرا بینه هر کس بگمان خویش ذکر می نمود جناب ابامیرزا ابو الفضل در آن
 محضر شریف داشتند فرمودند محققا حادثه موحش عجیبی ظاهر خواهد شد و کلمه ان الثعبان فاغراه
 ولدع مطلع عنابه مولاة کاشف بر شهادت کبفر از اجاب است تا یار که را خواهد میشنید
 و این امر چون محقق بوقوع است بلفظ ماضی ذکر شده باید مترصد بود چه وقت اثر بیانات مبارک
 ظاهر شود در سایر الواح هم اشارات و تویجاتی که شعر برین مطلب است مشهور و معلوم بود بجملة
 لوح حقیر بیاناتی است تدل برین مقصد از جمله چون مختصر است همان لوح مبارک بتماسه مرقوم میشود
 قوله تبارک و تعالی هو السامع العظیم الجبیر با علی قبل اکبر ذکرت ذر غمرا کبر بود
 و هست تدفیر بلوح لاج من انصه بقو عنابه دیک الکویم چندی قبل لوح اصنع اندس

مخصوص

مخصوص آنجناب مع الواح منزله ارسال شد از حق مظلیم عباد خود را از بحر معالی مستور
 در آيات محروم نفرماید و از ضراط واضح مبین منع نماید اولیاد انبیا و انبیا است
 و الطاف حق بشارت در بکر از اوقات و اوقات عباد مشغول شده محروم مباد
 قسم بانوار وجه الهی که از افق اعلی مشرف و لایح است این اموات سبب اعلا
 کلمه الله بوده و هست عنقریب کل بقا راجع و پوی المفقرون الامر کله لله و المغا
 البهائم اللایح من افق سما و حمی علیک و علی کل صبا و شکر و نظر بک من منزله کل و
 از افراد و اعتراف با این امر امام و جوه منع نمودم لکن ان یمسکوا بما قبل من قبل القیمة
 دینی و دین آباء خدایه بعد از وصول این الواح مذکوره برابر باب بصیرت معلوم و محتسب
 که کاس بل در برم اهل دلا در دوران است تا انجام شهادت ساهی قضا بکه عطا نماید سبب
 حاجی میفرمودند بلا شبهه این جام از برای من بریز شده چنانکه این حکایت در لوح من مذکور است
 و ذکر سکوت جمال تهم در حین رجای شهادت میفرمود خباب حاجی این ازین خیال فارغ نبود
 که چه وقت با مال خود نامل میشود تا اینکه ماه محرم سنه ۱۳۰۷ از افق آشکار شد ماه محرمی که نمود
 از افق بلال چون ناخنی که غمزه آلابدش بخون ایام طغیان اهل فساد فرارسید و عرق
 حینت و غضب اهل تجدید و تقلید بنا بر شد خباب حاجی هم کارهای خود را ترتیب داده و وصیت
 در یوم تهم محرم مذکور نوشته همیا از برای اشامیدن انجام شد در یوم دوازدهم محرم ۱۳۰۷ حقیق
 و جناب فایمرا ابو الفضل در حمام حضرات افغان بودیم دو ساعت قبل از ظهر جناب آقا خیر الله
 شد ذکر نمود که جناب حاجی محمد صارا حضرات شراره در وسط بازار شهید نمودند فوراً از حمام لباس
 پوشیده بیرون آمدیم در کوچه و بازار ملاحظه شد این خلق چون جوار غم شمر بهر طرف میروند و هر

کدام ذکرى بنمايند کى بگويد امام زمانى با بى مار کشتند و بگويى بگويد سه روز ديگر زنده ميشود بعضى سب
 و لعن مشغول اند بعضى بهر سببه مبارکباد بگويند بعضى بگويند بايد کار سارين را تمام نمود و بگر خال
 اين مانس خدا شناس در امثال اين وقایع معلوم است مخصوص اهل سوق که اکثر اهل فوق اند
 کيفيت شهادت حاجى محمد رضا باين قرار است که عرض ميشود جناب حاجى بازار شريف برده
 چند شيشه گنه گنه جهت بخارا ارسال نمايند گرفته از بازار بسمت منزل مرحبت مينوده از
 مقابل دکانهائى که اجاره همان دکا کين مذکور را حاجى ميگرفتند نزديک قهوه خانه خانى
 اصفهانى که همه اوقات محل ارازل و الواط است بفته و نفر از اراک چون گرگ خو خوار با
 با خنجر مای ابدار بيرون آمده بر آن مظلوم جان تار حمله نمودند از يمين و يسار و سينه و پشت
 و پهلو زخم مای کارى ميزند و خلق بازار جمع شده تماشا مينمودند و شادى مينمودند و بان دد
 پهلوان سجاج تحمين و آفرين مينمودند زيرا که جوانهاى سى ساله با سپر مرد هفتاد ساله بى حربه
 مقاومت نمايند منتهى شجاعت است که با اين کمى سن بر او غالب آيند جناب حاجى بيضا
 شده بر زمين افتاد و جان را بجان تسليم بنمايد و بزبان حال الان ده حصص الحق بگويد و
 باين شهادت تفسير بيانات جمال ايهى بنمايد که در لوح مينفرمايد ان لثعبان فاغراه ولدخ
 مطلع عنبايه موده واضح و آشکار نمود و تويج کلمه مبارکه نسل الله ان يقوى جدک و ظمين
 فلک رازر تحمل آن جنماى کارى ثابت و مبرهن نمود زيرا که سى و دود زخم کارى بر آنجده مبارک
 وارد آورده بودند که بک زخم از آن زخمها براى شهادت کافى بود مثل آنکه پهلوار شکافته بودند
 بفسى که بگر و سپر نمايان بود سينه را شکافته شکم را باره باره کرده بارى اشاره يقوى چيد
 و يظمن قتلک مشهود است که اشاره باين مقام است و بکذا معنى يقول الملك و ينور وجهک

بر اهل بصره عیان شد که باندک زمان تمام قطعات ارض ابن خنجر منتشر شد و این شهادت حقه در شهر
 باری در آن حین چند نفر از پلیس حاضر شده بر سر آن جسد ایستاده مانع از جارت مردم بودند
 و اندونفر قاتل بهم با خنجرهای خون آلوده ایستاده و بادمان خونهای خنجر را پاک نموده میخوردند و
 خیال فرار دارند و لکن بطور تانی و دو قار میروند علی بیگ قدیم اف که در آن ایام رئیس پلیس بود
 در عقب آنها رفتند تا بطون صد کرده این دو نفر را در فاطون با خود نشاندند و عدو خلاصی
 نجات بایشان داده بسمت پلیس میروند از پلیس ایشانرا بغزات میبرند و جمعی از
 پلیس هم بازار میفرستند که مباد از جهال فسادی ظاهر شود لکن خلق اطراف جسد
 ازدحام نموده بولوله و هلهله و کلمات ناشایسته مشغولند آنچه میخواهند جسد را از آن مقام
 بردارند ازدحام و هجوم عام در زالت عوام کالای نعام مانع است جناب شهیدی علی
 شیردانی پیش آمده مردم را تهدید و تهدید رسو مال این افعال ترساننده آنجند را از آن
 محل حرکت داده بکار دسر ای پشت که نقل سکنای جناب شهید بود آوردند در کاب دسر ای
 محکم بستند با خلق از جهات دیگر بیام برآمده بست و معن مشغول بودند آنجند مظهر را کفن نمودند
 در تابوت گذارند لکن متحیر که چه وقت بردارند و در کجا دفن نمایند که از شهر معانین محفوظ
 ماند قرار بر این شد که در نصف شب او را برداشته بمقامی دور از معموره دفن نمایند نصف
 شب آنجند را بار باره حمل نمودند جناب کر بلانی حاجی محمد سبزواری و دو نفر دیگر مع چهار نفر
 سالدات از شهر بیرون آمده بالای آسیاب سمت راه ایران حوالی چشمه غریزانه
 محلی حفر نموده دفن بنمایند و آثار قبر را سفود بنمایند مدتی سواهی کر بلانی حاجی محمد دیگری
 انخل را می دست بوم بعد از شهادت در محلی اجاب مجتمع شده در خصوص قتل جناب حاجی

مشورت نمودند که تکلیف حسب عاقبت برین رای متفق شدند که حکومت مزاحم نشوند زیر اعلی که درین
 شده مطلع است آنچه مقتضی قانون است خود اجرا نماید لکن حزب فساد و اهل عناد باهم مشورت نمود
 که حال چون باین عمل دست زده ایم باید کار را تمام نمایم برخی ذکر نمایند که باید بطور اجماع برین رفته
 نفوس که باین امر معروف اند قبیل سائیم بعضی چهارده نفر را معین نمایند بالاخره سه نفر را منتخب
 نموده که حکما باید مقتول شوند و سه نفر هم جهت اجرا نمودن اسمعیل معین نمایند که خود آنها مایل بودند
 و باهم قرار میدهند که فردا بعد از ظهر بازار رفته بوعده خود وفا نمایند روز دیگر طرف عصر بازار میایند
 و آن سه نفر را که میخواهند مقتول نمایند جناب قاشقهدی یوسف میلانی و جناب فایمیرزا عبدالکریم
 اردبیلی و حقیر علی اکبر نیا بزدی اگر احباب در آنجین در بازار بودند چون جمعیت احباب را ملاحظه نمودند
 و ایشانرا متحد متفق مشاهده میکنند خائف شده از جناب خود منصرف میگرددند چون احباب اراده
 آنان را نمیدانند در غلی مجتمع شده مجد و مشورت نمودند رای صواب این شد که واقعه قتل جناب شبیه
 و کیفیت یوم بعد و اسامی محرکین که متشا این فساد بوده اند عریضه نمایند و بهیئت اجماع نزد جناب
 جنرال قمرآف روند فوراً عریضه را مفصلاً عرض نموده با اتفاق درب خانه جناب جنرال قمرآف
 حاضر شدند دو ساعت بعد از غروب بود جنرال را در بان اطلاع داده فوراً تشریف فرما شده
 عریضه که پانزده نفر امضا نموده با اسم جماعت عرض شده بود تقدیم نمودند ملاحظه فرموده اظهار

قمرآف والی مملکت خوارزم با جمیع احباب گفت من درین بنفست سال کا ملا حسن اخلاق شمارا تقدیم ولی گفتمند
 که شما بآنکه درین شان بگفتید و اجابت ایشان ثابت و مدلل کردند که بآنکه شنبه معنقه نباشند انقاد به دستور
 والی عریضه باضواء نوزده نفر تقدیم نمودند و والی برینس نظیبه نفاذ کوف فرماد که اطراف محل را و کاین احباب
 مستحفظ مسلح گماشت و شهر را تحت حراست و مراقبت گرفت تا امر کجین فرار نکنند و در نهایت جناب

سال چهل و هشتم

واقعات سال ۱۳۰۷ هـ ق

۱۸م

تلف و مهربانی فرمودند و اطمینان دادند فوراً حکومت بده لفظ نوبت طلبیده فرمودند در خانه
بسی اجابت مستحق نگذارند و در کویچه بازار قرارداد آنچه هست مضاعف نمایند و بمانا فرمودند آسوده باشند
درست خواهد شد و مرض فرمودند بنابر رایج شریع و مانا حسب دستور چند روز با حربه محض بوده حسب
بگردیم تا آنکه اطمینان حاصل شد و شعله شرارت اشرار از شوکت و اقتدار حکومت عادله منطفی شد
جناب جنرال اکرم غرضیه را نزد پرکرد در دستار و پرکرد در ملاحظه کرده نزد مستنق ارسالی نمود
مستنق بجای تحقیق و تفتیش گذارد و تمام نفوس که در عراضیه اسم آنها ذکر شده بود چه از شاه بد چه
مدعی تمام را متدرجاً طلبیده با ایشان جوابت بسوال نموده فرمود می نمود هر یک از نفوس اجزایی
عیبیده برزود نموده بود قریب دو ماه مدت استنطاق طرفین طول کشیده درین طرف مدت که استنطاق

آنگاه که از اشرار را دستگیر کردند در ضمن معلوم شد که سه نفر از کجایان ایرانی و یک نفر از عمالشان که روضه خوان دو خط بود
محرک نموده بودند و بقائین پول دو صد و تریات ملی دادند لهذا آن چهار را نیز دستگیر کرده و حبس انداختند و این در
شمالی بود که محکم تشکیل شد و تا پیش و نیز طرفین استنطاق میگردند و بعد از رسیدن مثبت شدند حتی تا پیش
بخف طرف کردند ولی فراد از بهر احوال بسته کار کرد که قاضی عظیم عسکری بفرستند لذا نشانی یکی رئیس قضات
بر سیه که صاحب لقب قبیل در سر کرده بزرگ حاکم رویسه و بسیار عالم و فاضل و کامل و عامل بود و آنرا بلفت رویسه
میگویند با چهار قاضی عظیم داد شدند و مردم از همه جا برای تماشا آمدند و عساکر رویسه شهر را حاطه داشتند

مضمون کلام آن بزرگوار ابو الفضل علی بن ابی طالب

کتاب که عراضیه را اسم ایضا نموده در سر او قلم کرده اند از برای است که عرض می شود

- ۱- شهیدی بر ابراهیم ۲- جناب قانیرزا ابو الفضل ۳- جناب آن بزرگوار عبدالمکریم ۴- آن شهیدی یوسف ۵- شهیدی
- ابراہیم ۶- حقیق علی اکبر ۷- آن حسنعلی ۹- ارباب ۱۰- بزرگوار ابوالقاسم ۱۱- شهیدی علی شری ۱۱- مرزا مهدی شری
- ۱۲- شهیدی محمد علی ۱۳- شهیدی حسین تبریزی ۱۴- علی اکبر داد شهید ربوبی ۱۵- استاد محمد رضا ۱۶- آن هم محمد اکبر
- ۱۷- علی بن حسنعلی شری ۱۸- جناب قاضی صفر شری ۱۹- آن بزرگوار علی اکبر ۲۰- آن شهیدی علی صفر حمزه یوسف

سال چهل و نهم^{۳۸۲}

واقعات سال ۱۳۰۷ هـ ق

م ۱۸

بنمود حضرت معین را بدیج افزوده بقرات میفرستاد تا اینکه همه را محسوس نمودند مستنطق هم صورت
استنطاقات را نزد پرکردار ارسال نمایند پرکردار هم تعصبات هر کدام را معین نموده خدمت جنرال قرائت
ارسال نمایند جنرال هم بطرس سبورخ اطلاع داده خواشش نمایند که سود بزرگی جهت قطع این نزاع در آن
حکم آن معین نمایند از تعلیس سود و ابائی جهت رسیدگی و قضاوت این مطلب تعیین میشود که تا
آن سود این است که مدت گفتگو و محاکمه باید بیست چهار ساعت علاوه نشود سه شبانه روز هر شبانه
روزی هشت ساعت و بعد هم احدی حق قبول نکردن و یا بجای دیگر عرضیه دادن ندارد الا در قضایان
ستقیان بعد از قبیل مدتی آن سود با جمعی از اجراء دارد عشق آباد شدند از ورودشان متنق و
اضطراب قلوب اصحاب ساد و اهل عسار و فرا گرفت احباب هم در میان خوف و رجاء بودند که آیا انجام
چه شود بعد از چند یوم از شبیه پیس با دقیقه سفیر دادند که روزی که باید بهشتاد و پانزده در خصوص
این عمل بمن داده اند که باید بهر کس بدیم از بابی و سلمان و ارامنه و یهود و روس از شهود و غیره که
فردا در ساعت نه باید کل در ابائی قلوب در خدمت سود برستائیل حاضر باشند بوم بعد از تکلیف
عازم بمخبر شدیم لکن قلوب خوش که بساد او منی دارد آید و با کلمه منافی حکمت ذکر شود و الا بر کل احباب
یعین بود که چند شبهه غالب بوده و خواهند بود فانی در وقت خروج از بیت بغرم محل سود قرائتی حاضر
بود در آن تفال زده کتاب ته را گشودم در هر صفحه این آیه مبارکه مرقوم بود انا لکنصر سلنا و الین اسوا
فی بنده الجنوه الدینا و بوم یقوم ان شهود و لا یضع الین ظلموا مغذرتهم و لهم اللغه و لهم سوء الدار و انتم
که الین ما است و هر کس در آن مخبر حاضر بود میدانند که مصداق آیه مبارکه جمیع در آن محل آشکار بود از قبام
از شهاد و از ملت اسلام و نصارا و یهود و بابی و از عدد و غیر ظالمین که میخواهند خود را از تعصیر خلاص
نمایند لکن مغذرت آنها پذیرفته نشد و در آخر سبیر که سوء الدار باشد از برای ایشان مقرر و معین شد

علاوه

خداوند محضر بود حاضر شدیم ملاحظه نمودم مجلس کمال عظمت و مصلابت آراسته چند جبار از جهت چراغ آرزوی سرزنده
 تفنگ تزیین داده آویخته اند و دیوار کوب از سرزنده تفنگ درست نموده اند در ایوان مقابل حیاط کتو
 بزرگ بزرگ گدازده مابوت قرمز روی او کشیده پرستاین در وسط چهار نفر دیگر از زمین بسیار او
 جالس و از طرف ایوان مقابل روی هم یک نفر بالای استول طرف زمین جالس و جلوی ایشان
 اوراق استنطاق با بر روی میز گدازده که آن شخص بر کرد بود که از طرف مظلوم گفت دشمنند مینموند
 در مقابل روی بر کرد هم شخصی از طرف شمال که از جانب دولت وکیل بود از جهت مفسرین که
 اگر ممکن باشد آنجا بی تقصیر نماید و کپی اوراق استنطاق هم نزد او بود و دیگر نفوس متعده در گوشه
 و کنار ایستاده موضبت دارند که احدی با هم تکلم نمایند و اکثر اجراء سود لباس قرمز پوشیده اند
 حضرات مفسرین اصحاب شمال طرف دست چپ زبردست وکیل با غل و زنجیر بر روی زمین حلقه
 نام زده دور ایشان سالدات که ملائکه غلاظت شده اند چون عاشره دور آنها مانده زده اند و کتو
 محل جلوروی مفسرین از برای بابی مبعین نموده نیکت گدازده بر روی آنها جالس اند و دیگر هر طرف
 از شهود در محل جداگانه بر پا داشته اند و چند سالدات موکل آنها نموده اند که با هم تکلم نمایند و
 هر کاه یک نفر از شهود خوشه باشد ادرار نماید و نفر سالدات با اورقه و با او مرجهت بنمایند
 جهت قسم دادن شهود نه ضعی جهت سلمانها کتیش ارانجهت از منی با کتیش روس از برای
 قسم دادن روسها ملای بیودی از برای شهود بیوده همه حاضر شدند و همچنین جناب میرزا ابوالفضل
 جهت قسم دادن بابی با همه در محل خود ایستادند و سیصد استول در ضمن قوت از برای جلوس
 معتبرین برای تماشا گدازده اند و دیگر هر قدر که جای ایستادن بود از هر قبیل مردم از جهت
 تماشا حاضر شده ایستاده بودند بعضی نفوس بلا و فقاریه و از طرف مرد بخارا لاجل تماشا

بودند فی الحقیقه اوضاع غریبی بود و شش نفر نمرحرم روسی دان و ترکی دان و فارسی دان حاضر نموده بودند که مفت یکدیگر باشند که سواد یکی بطور نقب کلامی را ترجمه نماید خلاصه شود بر ملت افغانون نیت قسم دادند جناب میرزا ابوالفضل گشتند شما هم حضرات بانی را قسم بده جناب میرزا ابوالفضل فرمودند در شریعت ما قسم نیت اگر شخصی متدین و صادق است بی قسم هم راست میگوید و اگر بی دین در متقلب است قسم بخورد و دروغ هم میگوید بعد از قسم دادن بنای مکالمه و تحقیق گذارند اول اهل بیار یک یک طلبیده با ایشان سوال و جواب می نمودند و بعد از ذکر مطالبی که هر یک نزد مستظنی ذکر نموده بودند بیان میکرد پرسناییل بمقتضی که اصحاب شمال بودند میفرمودند آنچه این شخص ذکر نمود اگر جوابی دارید بگوئید گاهی یک نفر از آنها قیام نموده کلمه لایقش ذکر می نمود بعد سود بوکیل مقتضی میفرمود اگر جوابی داری و کرمانا او هم گاهی سکت گاهی قد علم کرده چند کلمه ذکر می نمود بعد از آن پرسناییل قیام نموده چون ثعبان موسی جمال و عصا مای سحره را با اشاره می بلعید و بیانات مؤلفه آنها را که چون بیت عنکبوت بود با اشاره مدوم می نمود و سوا اعمال و افعال و حرکات ناشایسته انقوم ضلال را در حضورنا و در حال ذکر می نمود مثلا میفرمود من منجمم که ابن کرده چند قسمی القلب و ظالم آن که پیره مرد بهشتا دساله را این قسم در میان گرفته این نوع او را میکشند و تمام خلق پسنداده تا شایسته نمایند و اظهار شادمانی نمایند و مبارکباد بنمایند که در حین بیاناتش اکثر زنها روس میگردیدند خلاصه بعد از بیانات پرسناییل و آنچه از نفر بهین و سایر پرسناییل و در کمال مقتضی برخواستند و دیگر میفرمودند و با هم مشورت نموده حکم از آن نوشته جمعیت می نمودند و بار یک نفر دیگر طلب نموده سوال جواب می نمودند و طریقه سوال و جواب این قسم بود که عرض میشود فقره سوال و جوابی که با خود حقیقتش عرض میشود ابتدا حقیقت را با اسم صدازند علی اکبر با قرادف برزیده نزد

حاضر شدیم بزرده استنطاق اول سه نسخه آن موجود یک نسخه آن جلوسود و نسخه دیگر مقابل
 پرکرد و دیگری مقابل روی و کیل که از ده پرسید نامت صحبت علی اکبر باقران اهل کجانی
 بزرده رعیت که هستی سلطان ایران چند سال داری چهل و نه اهل و عیال داری بی
 ندهبت صحبت بهانی کتاب شما صحبت بیان دام لبیان قرآن را قبول داری بی کیل
 و کیل اصحاب شمال برخاست و گفت دروغ میگوید خود ذکر نموده است که قرآن را قبول ندارد فانی عرض
 کردم که من این قسم گفته ام مستنطق از من سوالی نمود و من او را جوابی گفتم صورت آن سوال و جواب در نزد
 شما حضرت و خطه نمایند و گفتگوی حقیر با مستنطق این است که چون از مذمت سوال نمود عرض کردم
 بیانی پرسید بچه دلیل این دین را قبول نموده عرض کردم درین موقع مقتضی صحبت این امر نیست مگر مختصراً
 عرض میگویم آن این است که آنچه را که سار امتهما دلیل بر حقیقت آنها اعصمه در زمان خود دارند که منطقی
 است و صفات آنها اند از امت بیرون و نصاری و مسلم و غیرهم و با ایشان گردیده اند ما هم اکبر و عظیم
 زانما از نقطه اولی و جمال اهل دیده ایم و ایمان آورده ایم و علاوه بشهادت از کتب انجیلی قبل
 ثابت می نمایم که این وجود باری که البوم بدعوت جمیع امم قیام نموده اند اینی حضرت بهادته شارت
 ظهور در او و انجیل تورات و صحف نبیا ذکر شده و میقات یوم ظهور او را ذکر نموده اند پرسید در
 قرآن چه عرض نمودم با ملت نصاری از روی قرآن صحبت می نمایم از روی تورا و انجیل با اهل اسلام
 بدلیل قرآن صحبت می نمایم و ما اهل سبط لعیم که مجلسی فراهم آید که علمی هر ملت حاضر شوند و علمی
 این حزب هم و فرشته بر حقیقت دین خود ایتان دلیل در میان نمایند تا محققند امر مکشوف گرد
 و حقیقت این امر مهم بر جمیع امم واضح و آشکار شود و مستنطق جمیع این بیانات مذکوره را مرقوم نمود
 و در مقامی که ذکر شده بود که ما باطن لفظ نصاری از قرآن ذکر می نمایم مترجم درست ترجمه کرده بودی

سال چهل و هشتم
۲۸۶

واقعات سال ۱۳۰۷ هجری

م ۱۸

برود معلوم شد که مترجم منتخب درست ترجمه کرده و ایضا عده خدمت سود عرض کردند که ایوم نورت
و بحبل و قرآن علی حدی است ما بشریت و کتاب بهایم خلاصه ابتدا فرار بود که سه یوم برزنی
بشت ساعت گفتگو شود و بعد چون جمعیت زیاد بود فرار بر چهار یوم دادند که سه ساعت قبل از ظهر سه ساعت
بعد از ظهر دو ساعت از غروب گذشته گفتگو نمایند در روز چهارم قبل از ظهر تمام شد که تمام مدت صحبت
و گفتگو میت یک ساعت طول کشید و بعد از آن تمام جناب برستائیل فرمود کار تمام است حضرات شهن
و جماعت بایه برگاه بخوانند بروند مانی از برای ایشان نیست و با اجزا و پیر کرد در اطاق خلوت نشسته از برای
اجرا حکم بعد از استماع این مردم برودن رفته متفرق شدند و با ستوی خود ذکر نموده بودند که حضرت
بابی کل مقصر شده و مجوسین نجات یافته ترخص شدند این مردم کم فرصت هم باور نمودند باز برای برزگونی

بعد از استماع مانی شهادت شهید و طرفین مدعی عمومی بر حیات و قریب به سرعت بخت رومی نطق کرد و جناب شمس
نات کرد و حکم بعد از شمس نطق مانی داد و در آن وقت جان ما سوادش خشنید و مدعی ایوم جناب مانی با است
آنکه در جنس و قصات از بعد در محروم دیگر مشاوری نمودند و پس از یک ساعت و نیم مرخصت کردند و صورت حکم از برزنی
خوانند علی حسین و علی بابا و در زده شوند و ملا احمد باجر زدی و مشهدی حلیل و مشهدی احمد از باجکای نطقی سپهر با
و شغال با مال ساق و نظر همه نطقی بهاد نزدیک و سال و نیم و ملا مهدی و حفظ در روضه خوان تبریزی نطقی بهاد تبریزی
شناس شاد و او بود که در جنس است و لمن بگرد و حکم بقبل حاجی محمد رضا داد و مقرر بود که پس از سه روز حکم اجرا شود و
سه روز والی نمرود حق تحقیق یا تصعیف بخلم در باره هر یک از ملکومین داشت و در آن سه روز دین نوبه لوی
عشق آباد و سالهات مایه یا سوره نام شوارح و اطراف شهر را احاطه داشتند و همیکه مخالفین از مر سو با دش
شدند نزد اجاب رفته اظهارند است و جملت و جتیماج نمودند لذا اقا میرزا ابراهیم فضل و اقا میرزا محمد کریم و
مشهدی بر صف میلان و آقا حسینعلی باجر زدی و بعضی دیگر از قبل جمعیت اجناس نزد والی رفته اظهار لشکر و غیر
شفاعت از اعدا کردند و حذران اصرار نمودند که او قدری ملایم شد و اظهار کمال نعمت از امر جمال ابراهیم و خدیق
اجا کرد و قول داد که سس کند تا قدری تحقیق در جزئی ملکومین حاصل شود در حالیکه اقدامات شاه و سجاد علی شجبه
مژدند و در روز معین مدعی ایوم فرمان والی را خوانند که بموجب شفاعت بهایان تحقیقی داد شده و این جناب
در جرایم منتشر شده و مالی عشق آباد از بهایان نهایت شکر گذری و احترام نمودند . برز ابراهیم فضل و اقا میرزا

واقعات سال ۱۳۰۷ هجری

دست لعن که از ده نقتند در خانه فلاح احمد و شمس دی جیل و شمس دی محمد اخبار داده حضرات گویند حاضر
 نموده جهت قربانی شربت میا کرده همه منتظر که آسمان وارد می شود و در نفر دو عدد گویند آورده بودند جلوس
 که حضرات مجوسین چون از محل برودن بیایند آنها را در جلوسان قربانی نمایند که ناگاه مردم بعد از
 حکم از قلوب برودن آمده با قلوب پریشان چهره های غمگین و بیان احکام سود را ذکر می نمایند این عباد
 که گویند جهت قربانی آورده بودند مایوس شده گویند ما را در زیر عباد پوسین مخفی نموده خجیل و منفعل
 بر میگردند و خدا صدمه حکم سود این بود که آمد و نفر قاتل علی کبر و علی بابا باید بدار او بخت شوند و سده
 اردبیلی و یک نفر دیگر در باد کوبه مدت دو سال در قران باشند ملا احمد و ملا مهدی و شمس دی
 و شمس دی جیل چهارده سال در سو، الدار سیر قره گیرند این است حکم بعد که درباره آنها جاری شد
 لکن جناب خیرال فرادف اگر بخوانند تخفیف بدهند اختیار دارند و دو نفر دیگر هم به شتابه ایشان
 اخذ نموده اند چرا که حضرات باینه ذکری از این دو نفر نکرده اند مگر حق علم است که از
 برای اجاب چه وجد و سردری حاصل و از برای اندامه غدا بلی نازل و در آن یوم کلی فصل واقع
 شد که در سنه یک هزار و سیصد و هفت بود و بعد آن یوم فصل هم سیصد و هفت است که بعد
 الف گذشته بود آن یوم افضل کان میقاتا و در آن تمام بیانات مبارک که از قبل در کتاب
 آمدس نازل شد و عباد منتظر آن یوم بودند بتمامه در آن یوم ظاهر شد قوله تبارک و تعالی
 ان با ارض المنا انما سمع فیک صوت الرجال فی ذکر ربک الفنی المفضل طوبی اوم نضیب
 فیه و ايات الاحیاء فی ملکوت الانشا با سنی الا بحی ارا بصحن المخلصون و یهون المشرکین
 لیس یلاحد ان یمرض علی الذین یمکون علی العباد و عوالم ما عندهم و یوجیوا الی
 القلوب حال ملاحظه نمایند این واقعه در عشق آباد که جز خراسان است و ارض خوارزم است

و چه گونه حکم بعدل نموده اند و احدی نتوانست اعتراض نماید چنانچه میفرماید لیس لاحد ان یعرض علی الذین
یکگون بالعدل و نصب شدن رایات که نفوس ثابته مقدسه اند معلوم و هویدا و نوحه شرکین و فرج
مخلصین اشکار عرفی از بیانات مبارک نماید مگر آنکه معذرتش ظاهر شد و لکن اکثرهم لایسعون و باز
چون امم سابقه فائتا بما تقدمنا ان کنت من الصادقین میگویند و دو یوم بعد از صدور حکم از منوبان
و متعلقان ملا احمد و مشهدی جلیل و مشهدی صد آمده نزد اجاب و مذکور نمودند که چون سو فرزند
است که جنرال اختیار تحقیق دادن در مکافات مقصرین دارد ما از شما ما خواهش مینمایم که شما
بروید خدمت جنرال و از آنها شفاعت نمایند که اگر ممکن است از تقصیر ایشان بگذرد یا آنکه تحقیق
دید اجاب مشورت نموده صلاح بر آن دیدند که با چند نفر از اهل و عیال حضرات بخدمت جنرال روند و
شفاعت نمایند چند نفری با اتفاق متعلقان مقصرین بخدمت جنرال رفتیم و عرض نمودیم که ما از
برای شفاعت و وساطت آمده ایم و تمنی داریم که اگر ممکن است از تقصیرات ایشان بگذرد
اگر ممکن نیست تحقیق دهید و ما از شما کمال تشکر و امتنان داریم و اصل مقصود ما این بود و متعلق
ما ما و ظلم و تعدی آنها معلوم شود حمد خدا را از عنایت دولت عادلانه بینه رسیدن این مطلب معلوم
و بکار آرد انتقام و تقوی نداریم جناب جنرال فرمودند آنچه مذکور نمودید غنهای انسانیت و مردمی است
لکن بقانون سیاست حفظ مملکت تنبیه آنها از الزم امور است عمل این نفوس سبب مینامی
خدمت و ثنات قبای دولت شده فردا است که در تمام جرائد ثبت است که در فدان نقطه
از مملکت و رسیدن نفوس بوا نموده در وسط روز در میان بازار در سر گفتگوی بین مردم آید
شته اند و این دلیل بر بی نظمی دولت و حکومت است و از برای دولت نقص است عرض نمودیم
در صورت امکان و الا صلاح مملکت خویش خسروان دانند و از خدمت مرخص شدیم حضرات

هم مایوس راجع شدند بعد از آن روسای ملت ب طهران و تبریز و مشهد بعلمای تلگراف نمودند
و علمای طهران از دولت استعفاء و استعانت خواستند که این حکم سوداگر جاری شود و نقض رت از برای دولت
ملت که از برای کشته شدن یک نفر بانی نفوس عیدیه مورد سیاه غضب باشند چه دینی ازین بالاتر
که جهت یک نفر بانی که ایشان را در ایران پنج پنج ده ده میکشند و میوزانند و این عمل باید افتخار است از برای
ایشان درین بلاد کفر این نوع ذلت و خواری بر مسلمانان روا میدارند و او بیلا و مصیبتا و ادبنا و اشرعیات
اسلام از دست رفت شریعت غیر چه باید بقدر باشد ملت بمصا از چه تیره شد دولت جواب فرمود
اجزی حکم قانون در مملکت دول خارجه و ساست قبول ننمایند و اشخص را که کشته اند او هم از رعیت
آن بیچاره مگر صاحب خیال و اولاد نبود باذن و اجازه که این عمل نموده اند باذن دولت برد یا بقتوی علمای
بسته عمل خود سرانه بنموده آن زمین است چنانکه در لوح بعد از شهادت خات حاجی محمد رضا خطاب
باجتای عشق با دنازل شده میفرماید لیس نهم ناصر و لامعین ازین بود که حضرت سلطان
ناصر تدین شاه همه قدام بر حضرت و معادنت ایشان نمود در استقامت انوح مبارک ذکر میشود قوله جل
لیرایه و عصمه یا اولیاء هنالك انتم معانج ابوب الاستقامه بین البریه و ذیاب الهذاب
الخلیفه لکم نبت لوجه ذاب و نیر به کینونیه نوصیکم یا اولیاء الله بالحکمه و بما یرتفع
به مقام انکم ضوی نکم و من یحکم حاله الامر الله رب الارض و السماء و رب العرش
العظیم انکم ان یخوفکم منوضا القوم الذین یبذو العدل و انکم یتمسکین بالظلم
الا یهم فی عذاب مهین لیس نهم ناصر و لامعین سوف ناخذهم نجات العذاب
من کل السوفات انه هو الاحبذ المقدر القدر انتهى اگر چه کتبیم آنچه الواج در
این واقعه که در ساحت حمانی نازل فرمود نمایم این اوراق کفایت نماید و این مطلب است

ایذک علی خدمه امره و عرفک سبیل الرشید با فم انکر من استشهد فی سبیل الله
 و فل اول مجلی ظهر من افق سما الفضل و العطا علیک یا من سمیت مجهد قبل و ضا
 اشهد انک آمنک بالرحمن انما جبر العرفان فی الامکان واجبت النذ ان
 ارفع بین الارض و السماء و شرب و حبس الوحی من بد عطا و بک مالک
 ملکوت الاسماء انت الذی ما منک حیات الظالمین و الایمان العبد
 و نکت علی قوم افندوا فی الارض بعد صلاحها و کفروا ببعثه الله بعد انوا
 و الروح لک یا من مصیبک نوح المظربون و صاح المخلصون طوبی لک
 لمن یزودک و یقر بانزل من العلم الاعلی فی هذا المصرا الاقدس الاعز الانوار
 الایحی یا علی اکبر علیک بھائی و عنایتی ذکر اجبالی من یلی و
 بشرهم برحمه الله و فضله و عنایتہ انا نوصیهم بالانفاق و الاحقاد و
 فیل الله ان یویدل علی صلاح احوالهم فی کل الاحوال انه هو الغنی المتعالی
 و هو العزیز الفضال خلاصه آنچه من و نوشتن است کفلا من مختصرین نمودند و غیر
 سبابی نوسل بستند ثمری حاصل شد چندی در قرمات عشق آباد بنوسل بودند و با
 اشال و اقراں خود ما بنوسل و بجه روزه منتظر فرج و خلاصی تا اینکه یومی از ایام اعلام نمود
 که فردا آمد و نفر قاتل را بدار میا و بزند و سایرین را بسوزد اگر که سبیر است روانه نیمانند
 نزدیک درک حکومت سبابت و یکنن آمد و نفس فراهم نمودند سوار قراق اطراف
 ایستاده فوجی از سالدات و چند ارا به توب حاضر نمودند چونکه بعضی از جمعا که علی العیبا
 تعصب دین را بر خود فرض میدانند مذکور نموده بودند که اگر بخوانند این نفس سبیر بزند کسی

از برای شخص بابی که در شریعت ناکشتن او فرض است بدارکشند ما هم بیرون آمده جهاد بنماییم و اگر کشته شویم از شهید محسوبیم این اخبار بسع حکومت رسیده لذا آنچه لازم است حرم و احتیاط است مجری داشت خلق هم از برای تماشا از هر فرقه بیرون آمدند مقصودین را با سلاسل و اغلال حاضر نمودند آمد و نفر قائل (اور با کسی) در حاضر کردند ایشان را بالای منجیق بر پا داشتند در زیر پای ایشان گودی حفر نمودند که بعد از خروج روح از بدنشان در آن گودا انداخته مستور نمایند لباس کفن مانند بزرگان پوشانده همی که در خستند طاب به گردن ایشان اندازند جناب پسر کرد در آنجا حاضر بود فرمودست نگاه دارند در فرقه بیرون آورده بسان روسی فرانت نمود بعد بمترجم اشاره نمود بسان ترکی و فارسی ترجمه نمود و بیان این مطلب این بود که در آن روز که چند نفر بواسطت خدمت جنرال رفته بودیم منظر بنامه خدمت امپراطور اعظم تگراف بنمایند که حضرات بابیه آمده مقصودین را شفاعت بنمایند حضرت امپراطور انصابت تگراف را بمجلس شور ارسال بنمایند که آنچه صلاح دانند بجنرال تگراف بنمایند ایشان شورت نموده صلاح بر آن دیدند که اولی این است که در سلطت بابیه نایکد وجه قبول شود که عداوت معاندین آنها کمر شود این قسم قرار داده اند که آمد و نفس که باید کشته شوند ایشانرا نکشند بسیرا بی بزند و ما بقی که چهارده سال بسیر جهت ایشان معین شده بود نصف باشد هفت سال بسیر روند حضرت امپراطور این رای را امضا نمودند جواب جنرال تگراف را تگراف نمودند جناب جنرال هم این مطلب را کمونم نموده در آن بوم که جمعیت از هر طائفه حاضر بودند این مطلب مفصلاً بیان نمودند که از امپراطور اعظم حکم چنین صادر شده که محض خواست طائفه بابیه بآنها تخفیف داده شد و آن حکم همان بود که نموده بودند بعد از استماع این بیانات آمد و نفر که برای او بختن حاضر شده بودند مذکور نمودند که ما شفاعت بابی ما رضی نیستیم البته کشتن بابی

سال چهل و نهم ۳۹۳

واقعات سال ۱۳۰۷ هـ ق

م ۱۸

بهبتر است و سایرین هم سرمای ایشان را رشید کلاه مای روسی وارونه بر سر آنها گذارده
 برار به سوار نموده با طنطنه و کبکبه و جلال بدم راه آهن آورده در آن اطاق و اغون که از
 برای ایشان میباشده بود سوار نموده روانه دارالبوار نمودند و نفر آنها درین راه تا باشد
 و نفر قاتین بمغزی فرستادند که خبر و اثری از آنها معلوم نشد و نفر هم بعد از قبیل
 بمغز اصلی خود شناختند ملامدی فرار نمود بایران آمد بعد از شش ماه خسته شد و بر آن
 شده روحش بیگان و محل خود را جع شد از آنها یک نفر ملا احمد بزوی از برای نمانه در زمانه
 باقی مانده تا کسانی که آن نفوس مغفوده را ندیده اند او را ملاحظه نمایند و عبرت گیرند
 باری مقصود از شرح و بسط این مقالات این بود که بر صاحبان بصیرت و اولی الامر و مغا
 و مصداق آیه مبارکه بریدن ان یظفونوا نور الله باقوا هم و باقی است الا ان تیم نوره و
 و لو کره الکافرون واضح و مشهور و برهن شود زیرا که در مجلس شور اهل فساد این مذکره
 نموده بودند حفاظ شرع بین و پیران دین سینه لم سیلین که ما باید اہمیت نمایم که
 در عشق آباد احدی ازین طائفه نتواند زیست نماید و باید چند نفری از اینهار کشت تا
 بقی حساب کار خود را نموده از اینجا خواهند رفت همه این رای را صواب دانسته بر این امر
 متفق میشوند و آن دو نفر را از برای شهادت جناب حاجی معین مینمایند و مبلغ دو دست
 وجه بان دو نفر میدهند و دیگر از اثر کلمه مبارکه ابی است الا ان تیم نوره غافل بودند که
 حق جل جلاله رعنا لا نفعم ان نور را از افق عشق حاضر مینماید که صیبا و پرورش جمیع
 روشن و منور نماید جلت عظمت و تعالی قدرته اباراد لقصانه و لا مانع لامرود و هو المقدر
 الغیر بحکیم چنانچه در لوح حقیر کی از الواح شش گانه که از قبل ذکر شد که پاکت آن بحکم

آمد و لوح جناب شهید هم که اشاره شهادت در آن ذکر شد یکی از آن الواح بود باری در لوح میفرماید
 قوله جل و عز بجزوار نازفته و فساد که از فسادات قلوب عباده مشتعل شده محزون باشم
 بانوار وجه الهی که از افق اعلیٰ مشرق دلاج است این امور سبب اعلاء کلمه الله بوده دست
 انتی آنچه عرض شد اهل بصیرت کافی است و الا از برای غیر اهل بصیرت هر چه ذکر شود
 بلا شربت چنانچه حتی میفرماید و ان یرد اکل آیه لن یؤمنوا بها کیت که از حق راستگو تر باشد
 و من اصدق من الله قبلا باری اگر خواسته باشم جمیع الواح که درین خصوص از قبل و بعد
 از شهادت جناب حاجی شهید نازل شده ذکر نمایم باید کتابی عینده مرقوم نمایم در خانه
 مطلب این لوح اینست که بدل است بر عنایت و رحمت بدولت ابد مدت
 بهینه روسیه ایده الله تعالی ذکر نمایم که در قرون و اعصار ذکر خیرش درین لوح مبارک
 باقی است و در سایر الواح دیگر هم مذکور است بویچا فظالمقتدیه لهدیه حسین علیه السلام
 بهاء تشهد انک ذرت بما کان مستودا فی اللوح و مرقوما من الفلم الاعلیٰ من لدی الله
 رب العالمین طوبی لك بما ابلت الی الجهر الاعظم و ایت مواجهه و اللالی المکوننه فی
 بیانه و صحت ما ارفع من الافق الاعلیٰ بعباده الله رب العرش العظیم با اولیایه
 فی الممالک اعرفوا مقام من نصرکم و حکم بنیکم بالعدل الخالص نسل الله ان یؤید فی
 الحرب علی ذکره و ثنانه و خدمته و یظهر منهم له لعله الظاهر المقدس العزیز العظیم
 با اهل البیضاء قد کان نیر العدل مسودا محجوبا تحت غمام الظلم و لکن الله ابد حصره
 الدوله البهیمه الراسیه علی شراعه و ظهوره و نجاة من حجاب غلظت و حجاب
 عظیم نسل الله تبارک و تعالیٰ ان یؤید اولیایه و امثاله الذین بهم نصبت

بفضل

النصر هناك وعلم الظفر امام وجوه الخلق وعما للذين حبسوا العدل والاضاف ومنعوا
 عن اشرئها ونودها وطعورهما على اعلا كلمته واظها وامر واثبات حقه وبوقفه على
 انقاذ المظلومين بنذاعى العدل والاضاف ونجا لهم من الظالمين والمعدنين و
 والمنكرين كذلك قضى الامر من لوى الله الامر الحكيم بندى بارى ندى مظلوم و
 بسنو با دجا طرا اذ بين يوم الى آخر الذى لا آخر له فدر غنايت دولت بهمه
 ايدها الله وابدانند وآنچه سرا وادين عدل است برآن قيام نمايند و نفوسى كه
 من غير سر و حجاب عدل و نائيد نمودند و نصرت فرمودند و اين مظلوم مسجون را
 از بند طلبا مجبل مئين اضااف بر آوردند و نجات بخشيدند سرا و اباد ايش عظيم اند
 از حق جل جلاله بشهد المظلوم با تخمهم الذين نصروا عباد الله واخذوا حق
 المظلومين من كل ظالم بعيد وكل فاجر مريب انشاء الله اوليا و حق مرفى شوند
 در مرون و اعصاب بر نداك اين غنايت كبرى كه از دولت مباد كه عادله ظاهر
 البهار والنور والفر والشان على حضرة وعلى الذين حكموا من جانبه بالعدل
 الفالص ومنعوا الظالمين من ظلمهم واخذوهم اخذ عمر بن مفضل ابنى

نشر این امر در توابع همدران

آقا محمد شير على نام زنجاني از خلاصى بافته كان اجاى زنجان در قرية بهار از توابع همدران
 اقامت جست و با ناخره دير سال شيخ احمد خان از بزرگان قرية مذكوره هدايت نمود كه
 بواسطه او جمعى از انالى مانند آن حسين آقا نصر الله مراد على بيك اسمعيل مير حسن عطار شيرازى
 على حسين استاد محمد حسين كرم داني عدا معلى وغير هم هدايت شدند و آقا محمد شير على مذكوره تا

سال ۱۳۲۵ در فرقه مذکوره حیات دشت و خلفی میرزا جلال نام باقی گذاشت که بدو زبان فارسی و ترکی شریفیت

فتنه در اسلامبول و انتحار حاج شیخ محمد علی

در اسلامبول آموز با پسندیده چند بدترج ایام پدیدار شده انضمام بانقند و بالاحظه واقعه آینه الذکر را ایجاد نمودند
و اجمالی از امور مذکوره این است که محمد علی نام تبریزی سالها در زمره ایشا نغه بود و در عکاظ فضل دعایت
ایش با وی گرفت ولی عادت استعمال مسکر داشت و ترک نتوانست نمود عاقبت بیم آن بود که از اعمال
لکه برد این تهفیس این امر نشینند لذا اجمال ایشی دیر اسطرود و منفی از ارض عکاظ فرزندند و با اسلامبول رفته
سکونت کرده بر سوا اعمال و خلاقش میفرزد و بالآخره بعد اوت و خصمت با این امر برخاست و با محمد علی
اصفهانى از احصای که سال ۱۲۹۸ در اسلامبول اقامت نموده حجره دولتی و تجارت و مرجعیت تجار ایشا نغه
فراهم ساخت و با شیخ محمد ازلی بزدی ترا رابطه و مرادده حاصل کرد معاشره و نواس گشت قیام بقیه و
نمودند و اصفهانى بصدد خیانت و جمع نفوذ و تجار برآمد و در نادیه و حجه اجاب قتل کرده متعذر برقت اول
خود همی شد و حاجی میرزا محمد تقی وکیل الدوله و حاجی سید میرزا آقا سید احمد و حاجی میرزا محمد علی نسیم
چین از تجار متمول افغان که در ایران و هند و غیره با تجارت داشتند با قصد شدند که مرکز تجارت در
اسلامبول برقرار نمایند و حاجی شیخ محمد علی قزوینی را برای محاسبه و دفر داری و اداره حجره تجارت
نامزد کردند و او حسب اشاره ایشی سال ۱۲۹۹ از قزوین بانجام مقصود مذکور شتافت و اقامت
حجره تجارت همه تاسیس کرد و حاجی ابوالحسن امین نیز در حقی در شرکت گذاشت و آقا محمد علی مذکور هم
سهمی در آن داشت و امور حجره بعد از حاجی شیخ محمد علی و آقا محمد علی هر دو منقوض شد و شرکت بنام تجار
افغان و بهائیان در همه جا مشهور گردید و بهائیان و غیرهم پیوسته رجوعات تجار فی نمودند و حسن
سلوک و خدمات و حجاج و زوار و مسافری ایرانی از بهائی و مسلم و سیمی بدانجا رجوعه و اقامت همی

سال چهل و نهم^{۳۹۷}

۱۸

واقعات سال ۱۳۰۷ هـ ق

مؤید منظور مهم در تأسیس شرکت مرکزیت در دن اسلامبول برای شرابهای و مساعدت ذمات
ایاب زارین و مسافرین عکاک بود ولی آن محمد علی بعبت حسادت و بخرمک محرکین و مفیدین که
از آنجمله محمد علی نام بریزی مذکور بود با وی معارفت و معاشرت کرده پیوسته موجبات پریشانی
اوضاع تجارت را فراهم نمود و در اثناء این احوال سید جمال الدین افغانی شهیر که سودای تاسیس
جمهوریت واحد اسلامی در ریاست عامه سلیمان در دماغ داشت و جمعی کثیر درنده از مالک ایالت
تابع افکاک بش شدند در اسلامبول امانت گزیده نفوذ در ارکان حکومت عثمانیه یافته بشر مقاصد
مشغول گشت و بدبیر همیگر و که بیظانغه را با خود همراه نماید و بمقصد خویش نائل گردد و چون خلعت
و معرفت در مقاصد سیاسی بموجب تعالیم اسی اکتفا نمیزد بود از بر طائفه یابوس و نیز جوگر دید
ولکن میرزا یحیی و تاباعش با ادموفت نموده متفق شدند و آثار و مقاصد نقطه اولی را موافق اغراض
خود جلوه داده تفسیر کردند و شریعت بیان را الت اجرا نیات سیاسی اش قرار دادند و برای
هدم بیان این امر و تقریب مرکز عکاک نقشه مطرح کردند و شیخ احمد روحی بن حاجفر کرمانی ازلی و قاضی
خان کرمانی معروف که در اسلامبول متخرجه از دی تبعیت کرده بشر افکاکش پرداختند و
آن خان برای نیل بدین مقصد سفری بکاک کرده یابوس گشت و سفری بقبریس کرده امید داشت
و دختر میرزا یحیی را بزینت گرفته با اسلامبول برگشت و آمد و بانفوس کثیر در ایران مرسله و مکانیه نموده
افکار عامه را بقصد سلطنت و بتاسیس جمهوریت و زرع انواع معتقدات یتیه و دینیه و غیر ما
سوق دادند و با میرزا حسینخان خیر الملک شیرازی عضو سفارت ایران در اسلامبول و نیز شیخ محمد
یزدی ازلی و میرزا احمد پسر میرزا یحیی و جمعی از پسران افغانی متحد و متفق شدند و آن محمد ظاهر میرزا
ختر که بفارسی در اسلامبول طبع و شر میافت با خود متفق ساخته جریده مرزبوره را ایته افکار و

سال چهل و نهم^{۳۹۸}

واقعات سال ۱۳۰۷ هـ ق

۱۸م

و مقاصد خویش قرار دادند و قطع و قطع این امر تمام قوت و قدرت برخاستند و برای توشیح اذمان
عموم و وسوسه در خاطر سلطانی بهر وسیله و حیله مشتبه شدند تا عموم ملت اسلامیة دود و فتنه را
بدانقت اینضائفه برانگیرند و با کجمنه تحقیق یگانه مانع بیدار دستوار مقاصد و افکار خود امر ایستادند
با بابیان از اینان ساختند و با احاد آنان و میزبانی بی در پی مکاتبه کردند و بدین طریق اسلامبول مرکز
مهم برای ازلیان و ایجاد فتنه و فساد برای بهائیان گردید و محمد علی صفهانی و تبریزی با ایشان راه یافته
الت اغراضشان گشتند و موقوف حاج شیخ محمد علی خلیفه و سوسویش سنگین گشته و در مشقات و
امتحانات شایده افاد از اینرود غصن اعظم بادی طرف مرسله و مکاتبه شده خطاشی و اسلوب
معاشرت را تعلیم بمیداده نصرت و مساعدت فرمود چه که محمد علی صفهانی پیوسته سکایت و شقا
از او بسوریه نزد افغان نوشت و سفیرایت و اسماال نالایقه در باره وی مشتمل ساخت و او بتیغ
محرزون و متاثر گشت و غصن اعظم بوسیله برخی از ارکان حکومت ترکیه مانند نوری بیک و غیره که صفها
و حیاتت بلکه اخلاص و ارادت داشته از شهر و در مقامه این سخن جاگرمی می نمود و آنان با آن خردی

محمد صفهانی در عمل مذکور تاسی بعد از آن حدیث از ترک کرد ولی بعد از آن حدیث هزار لرد مال عمود و عودی نصرانی عکس از خرد و
اصفهان پیش از آن از اسوال افغان و احباب بود چند آنکه شیخ محمد از او و تبریزی دوری جست . بنید زندگی

تا در باب مینب کسیره لفته احمد بعد از ورود حضرت افغان و جناب حاجی شیخ و جناب نظر و جناب امین بر کل از تبریز معلوم
و در اینج گردید جنایت و جنایت و کذب و افترا آنها مهربان صفهانی قهر به علیه مذکور نموده بیست سال بود گمراه و کافر بود حال
میان شده ام عتاب گیر نموده و در تعکم قرانت حمد سوره توحید بکوشد و میخواهد جنس در کوفه به و بلکه مغضبه بود و ما حظه
دام و حیل را نمائید که چه قدر تر و زور دارد و بجه مقام جنایت برسانده با افغان کرمانا و گزشت نوری و شیخ محمد بزرگ
و جمعی دیگر اراده نموده اند که بضر عظیمی قیام کنند فباطل همانم نظرین . در خط محمد و او در قریب مورخه ۷ شهریور سال ۱۳۰۷

که چنان وقت از طهران نوشته اند که اجحای تهران الحمد لله همه بر امر الهی مستقیم اند و لکن اگر یک نفر را معین میفرمودند که توجیه کل باو میشد بهتر بود و اختلافی بطور منزه با کفایت در جواب بنویسید که اگر با یک نفس را معین کنیم یک ماه بیشتر ندهد بخوابد مانند مثل آنکه امیر نظام از امر من مطلع میشد هرگز دست از ظلم برنیداشت بسیار هم سعی نمود که چیزی بفرموده تفهیمه و خدا بخواند که بفرموده . . .

و نیز جیل زندی نوشت که در شهر رمضان چنین فرمودند ملک ارض قرنهاست بخوانند به تنظیمات سیاسی خود عالم منظم سازند ولی ممکن نمیشود بر فرض که در روزی در انتظام آنها اجداد عالم از خودت سیاست منظم شوند با تقوی چه خواهند نمود و حال است عالم استواج حقیقی پذیرد و نظم دینی باید مگر آنکه تقوی بخوشیته است منور شود و در دمارا بخراین در مانی نیست اما اهل ایران خود را اهل توحید بنا و ملل دیگر را شرک میخوانند و حال آنکه ابد معنی توحید را نفهمیده اند معنی توحید یک سبب استگاری آنها بود آن بود که موقن شوند باینکه هر کس بحضرت حق ماب مومن شد او هیچ گناهی کافر نخواهد شد و اگر بالفرض نفس با همه اسلام معتقد شده مجرم است نه کافر و عدلی ایران از این معنی کلی محروم ماندند و نیز تا تخفیف آیه در عالم محکم نشود عالم منظم نخواهد شد مراتب عصمت بیانات فرزند مفاد آنکه عصمت کبری برای منظر امر او ادعای حبش بدون عصمت کاذب باید در روز شب از خدا خواند که وجود بخلعت نه عصمت مردا سازد و چون تن و جان باین نه ردا آراسته گردد ادعای حب او بجا است هر یک از اعضاء عصمتی جداگانه است که آن مقبول درگاه الهی میگردد عصمت بن القطع از غیر اوست و ضرب عد او طیران نماید عصمت طلب آنکه غیر محبوب خطور ندهد و چون نارسینا مشعل بنا را داشته عصمت صمد آنکه ساده از هر نفس و زنگ بوده تا زنگ نیز می ز قبول تواند کرد عصمت نفس آنکه بیزار از آماره شده با هزار خصوص مطلع فرمان جن باشد عصمت چشم آنکه خبر بر وجه باقی ننگرد عصمت گوش خراپات محبوب و آنچه بر ذات او ادعای باشد آسمان نمایه عصمت دست امانت است و ارتفاع بدرگاه رب العالمین عصمت پا استقامت در راه محبوبیت بهمت با مقامی که اگر با پای دار رود سستی نگیرد . . .

والله انفس میزند که ما با بحال اینکه همیشه در اینجا بستید و ملاقات ممکن است در مرادده یا حیر کردیم در مصائب
 شما کما یبغی مطلع شدیم بگردد یک طلبه از اهل نجف پیش آمد و اظهار نمود ما در امر شما متحیریم تکلیف ما چیست باو گفتیم
 که ما دوازده سال در اینجا بودیم و احدی را از ملاقات منع نمودیم تو هم در نجف بودی و بارها شنیدی که از جناب
 شیخ مرتضی درین امر سوال کردند او جواب داد که بعد از نزدیکت بروید و تحقیق نمایند این امریست تحقیقی
 نه تقلیدی با وجود این در جمیع اینست اجمال در زیده نیامدی و نفهمیدی حال که دم رفتن است تکلیف
 بهوایی در اینجا تکلیف تو همان شرح لمعه قدیم خواندن و در عذاب هم خود ریسین است و ما هیچ وقت
 چنین چیزی با جدی گفته بودیم و لکن با نطالب غیر صمیمی گفتیم ما هر جا وارد شدیم اولش مثل اسل عکاید
 بهمان سخن آن بود که در لوح سلطان خطاب باد و علما نازل شد که اگر چه شما ما بیلا ما وارده بر ما
 سرورید و اینرا دولت میدانید و لکن اذره ازین بلایا را بجمع غزتهای شما و غزتهای عالمان مبادله
 نخواهیم نمود و آنچه سبب حال نوعی شده که جمیع امالی انجند و خاضع اند همه جا اینطور بود هر قدر اول
 امر در نظر ما صحت بود آخر همه خاضع شدند از یزد نوشته اند که بعضی از علما طالب شده اند که با جناب
 محسور باشند اما جاز نیست معاشرت ما گفتیم مگر حکم کتاب قدس عاشق را مع از دیان باز روح بخت
 نشنیده اید اگر معاشرت نباشد فصل واقع میثوبید و احدی اقبال و هفت بنماید علی اگر اقبال کنند
 در امر ته مستقیم و پاک مانند بنزله روح اند در جسد عالم و بنسب به بجزند در روس امم حال که در ایران خبری
 نیست مگر آنکه هر از احو را سب لعن بنمایند. لکن ما لعن انهی نمودیم حیفا است لسان با اینکه
 کلمات آلوده شود ایوم امری که بسیار لازم است اتحاد اجناس است باید هرگز در امری معاوضه نماند
 و با و له نکنند مطلب حق واضح معلوم است اگر با قلب سیر القا شود البته نماند خواهد بود و اگر
 القا شد و اثر ننمود طرف مقابل را و گذارند و متعرض نشوند تیر ز سبب شهادت حضرت اعلی از ترقی
 باز مانده بود تا آنکه جناب قاشعاعت کرد و مناجاتی نازل شد حال خوب شده و یکی از علمای اینجا
 اقبال نموده مقصود آن است که معاشرت با کل نفوس بحجت القا کلمه است با روح و در بیان مجتوب است
 مگر با نفوس اگر کما بعضا از آنها استقام شود که در آن وقت جناب لازم است جناب حاج زین العابدین

کتاب

بیان است که جمال اربعی تقریباً در سال ۱۳۰۶ برای جمعی از جهاد و عفا در حضور و محضر انور داشتند فرمود چهره نری
 در کتابت بخش ثبت نمود قوله اگر چه ما را بکجهت هر با کمال احترام با ما میرین صدارت ایران و سفارت روس از طرف
 بغداد فرستادند ولی مقصودشان ازین منعی کردن صوگنری بود و همچنین از بغداد و هندسول دادند و در آورده بعضی از
 ظواهر این امر در بلاد فرنگ شده بود و از بلاد فرنگ این آیات بایران و سایر ممالک شرق و ستاد و بیست معلوم میگردید
 که امانی این بلاد چگونه اقبال می نمودند اما اهل ایران قدر ندانستند و علماء مردم را از حق منع نمودند در سنه فتنه
 که ما را در شیران طهران گرفتند با آنکه بسبب سفارشات صدر اعظم و غیر روس مرا مثل دیگران در حبس
 وارد نیاروندند معنای این حرکت ابهام را از عقب بکجهت بگردانستند که از زنجیر کردن صوگنری نهایت شدید تر بود
 و بعضی فرانسوی شاهسی با ما بودند ولی هر غضب ما اظهار محبت میکردند و یکی از آنها یک فغان چای و یک کت
 انگور برای من آورد اما هیچ کدام نمیخواستیم بخوریم چون مرا با نبار شاهسی بر زدند زنجیر کردند یک روز طاها باشی و معین
 دوزانو با احترام پیش من نشستند و دلگیری داد و گفت خطای از شما ظهور رسیده که با سبب گرفتار شده
 باشید این گرفتاری بجهت امر دین است طاها باشی هم در ضمنی ادب حرکت کرد اگر چه او در مجلس و مسجد و مسجد
 حضرت در تبریز در آن مجلس شریف نشستند بر کرد ولی چون بطهران آمد سکت شد و در تبریز از آن
 رسید در ایام بغداد میرزا مهدی شیرازی که پیشکار بالینوز گلپوش بود با ما اظهار محبت میکرد بسیار پیش ما میاید
 یک شب هم بالینوز بدین ما آمد و بعد از آن میرزا مهدی اظهار نمود که بالینوز را باز دیدیم گفتیم که گفتیم چون منزل پنج
 کس منبر بودیم چگونه شود که منزل بالینوز برویم او دلایلی ذکر کرد و بسیار ابرام نمود بعد ایک روز نقابین
 نشینیم و از روی شرط که شنبه منزل ایشان با من آیدیم بالینوز بسیار حرام کرد بعد از آنجا نظر
 ببل میرزا مهدی در نقابین که اظهار نمودند منزل ما هم اینجا است آنچه هم فتنیم و همیشه بواسطه میرزا مهدی
 بالینوز پیغام میفرستاد و اظهار محبت میکرد تا وقتیکه نباشد ما را با سلا بمول بزند بالینوز پیغام داد شما
 برای چه با سلا بمول میرودید هر مطلبی دارید بنویسید من بجا بخت نوشته جواب بشما میرسانم من گفتیم
 مطلبی ندارم دولت عثمانی تا بحال بجا محبت کرده حال می خواهد ما را با سلا بمول ببرد امر او را رد کردن و
 بدولت دیگر رجوع نمودن مناسب نیست در ضمن حرکت از بغداد بی در پی اهل بغداد و طلائع عمام سیاه

این ایام خبری است خزانکه چندی قبل جناب سیاح افندی اینجا تشریف آوردند و لکن آمدن ایشان بسیار بسیار خلاف حکمت بود مع خبر خواهی و محبت و شفقت این حزب باهل عالم اگر مشایخ و نایب لفظ مرادده است طرف دیگر بعضی نام این جناب فرورد بسیار صادق اند این حرکت سبب علت ادوات خواهد شد از بعضی صحبتهای و جنالات ایشان بسیار پرشانی دست داد از خدا میطلبیم ایشان را مفسدس فریاد از آنچه سزاوار نیست و ایشان را تأیید فرماید بر آنکه سزاوار است فساد ارض طایفه بیشتر بجهت مرادده ایشان با دوستان شده چه که ایشان بسته شخص معلوم اند و شخص دیگر مخالف آن لزاماً در هر دو ضعیف بخت این فقره از برای کل صفت و نعمت و رحمت و عزت میطلبیم امیری را که طایفه اطمینان عدل است و پس که با حزب دسائیس بیک قسم رفتار نمایند باری بجهت باید ملتفت باشند و ذکر نمایند که سبب این بخت شریف چه اگر که در تشریح فرست بسیار است معصود از این فقره باطنی خود آنجنوب است و بعد با حدی ذکر نمایند و در اینجا تا گفته شد که جمیع امور را حق و اگر دارند و توکل نمایند اگر فی حقیقه شخص معلوم با ولیای حق رفتار نماید چنانچه باین رفتار نماید از حق جل جلاله حفظ او را میطلبیم و بلوغ او را الی بایتمناه مسئلت میمائیم از حق جل جلاله سائل و آمل که کل را از فساد و نزاع و منکر حفظ فرماید این عبد نزدیک است ازین حزن هلاک شود که هنوز باس این حزب را شناخته اند مع آنکه سی و سه سنه لیسند و نه از قلم اعلی جاری شد آنچه که سبب عمار عالم و اصلاح آن و الفت و اتحاد بنی آدم و شفقت و رحمت در ستم و درستی بوده معذالک هنوز بعضی در شبهه بوده هستند پیش از این ذکر شرح جائز نم باری آنجنوب بگویند و ستر نمایند از کل چه اگر نه بجله سرایت نماید گذر شوند و این سبب فساد کلی است اقرا ثم استر و لبها علیک خ ۱ دم ۲۲ شهر ثوال المهر ۱۳۲۸

خوستان کردند و حجره تجارت مذکوره را زبان یافته و متلف اموال مردم خواندند و محمد علی اصفهانی را
 سالی کثیره طلبکار گفتند و در جریده اخترا اعلان نمودند و نسبت ارسال وجوه را با رض عکا توسط
 آقا سید احمد افغان که بعزم شرف محضر اسی رفت شهرت دادند و در آن اثنا میرزا ابوالقاسم ناظر
 اصفهانی بعزم رفق بعشق آباد دارد اسلامبول شد و حاجی شیخ محمد علی باوی برسم صفا و یگانگی نمود
 داشته چندی با هم بودند سپس ناظر قصد مرجعیت بکاد آوردن اهل عیال خود نمود و باکشی بسوی
 رفت و محمد علی اصفهانی نسبت سرفتی بوی داده شکایت بسفیر ایران معین الملک نمود و امر عکرا
 از جانب سفیر شده ناظر را باسلامبول مرجعیت دادند و در سفارت و عدلیه و برامی که کردند چیزی
 در دنیا در روزی است ذمه بش نایب شد ولی آقا محمد علی او هم مانس قضیه را بنوع افراد اطلاق
 و اطرا در جریده خیر نشر کردند و مغربیات و در حیف بسیار نسبت بحمال اسی بین ایرانیان شیوع
 دادند حتی در اسن و افوا ایشان بسخن افاد که دولت عثمانیه قصر اسی را آتش زد چندا که تخت
 آقا میرزا حسن افغان آنگاه آقا سید احمد و حاجی امین و ناظر حسب امر اسی باسلامبول آمده رسید
 با مور شرکت نموده آقا محمد علی را محل بازخواست قرار داده دعاوی در عدلیه مطرح کرده طلب خویش را
 ثابت نمودند و او را محکوم و کذب مغربیان را واضح نزد عموم کردند سپس شرکت تفریق نموده سا
 و دفتر تجارت ابرجدید و آقا محمد علی اصفهانی بکمال بعضا برخواست و مقالاتی در تبری خود ابرین نمود
 و لعن در جریده خیر منتشر ساخت و این سبب که ندای این چنین از قلم اسی مرتفع گردید چندا که
 حاجی شیخ محمد علی که مردی عینور بود تا اثر و مخزون گشت و عاقبت بعلمت غلبه غیرت و شدت تاثر
 بصدد آتار برآمد و خویش را بدریا اندخت و لکن جمعی از جانش باخبر شدند و او را زنده بیرون
 کشیدند و او عزم عکا نمود و ایامی چند بجزر اسی مشول یافت آنگاه حسب الامر بعزم ایران

واقعات سال ۱۳۰۷ هـ ق سال چہل و ہفتم

۱۸ م

عودت کرد و چون با سلا ببول رسید چندی اقامت گزید و مصمم بر اہلک خود گشت و در نهم ربیع سال
 بعثت شدت تاثر از مفریات اعدا خود را در مسجد واقع در قبرستان ایرانیان در حیدر پاشا بہترین
 مسموم دہنک کرد و در ہمان قبرستان مدفون گردید و ہر چند بطریق مذکور حسب و سانس اعدا گرفت
 این امر در سلا ببول منضع گردید ولی عاقبت چنانکہ در بخشہای بعد میآیدیم معاینہ و معینہ بنوب
 شورش و انقلاب در ایران شدہ غالباً از میان رفتند و مقام امراہی در ہمہ جا واضح و درخشان و در
 بسیاری از الواح اشارہ بواقعات مذکور شدہ از آنجملہ در لوجی بعنوان خادم مورخ ۲۴ ذیحجہ ۱۳۰۶
 چنین مکتور است این ایام فوجہ جانوزہ چہ کہ ساوین مدینہ کبیرہ نااطمین طریق شدہ اند
 محض حجت حضرت آقا بان اتقان علیہم بہا، اللہ الا بعنی بنفس اصفہانہ کحال در مدینہ
 کبیرہ موجود اعانت نمودند و چون بجاوت حکم شد و متعل وجوع احباب از اظرفت گشت
 بنا در حص و طبع مشعل و مقصودش آنکہ جناب نبیل ابن القلیل حاج شیخ محمد علی علیہ السلام
 از میان بردارد و بعد با نفسی مثل خود کہ اللہ تفضیل او داشتندہ و با پیشہ بدستند
 در فساد و سلب مال مردم را از میان برد و فریاد برآورد کہ ساوین برود اند و چون این
 او پذیرفته شد بر اعراض تمام نمود و بہینک حرمت امر پرداخت در نزد جمیع اہتمام
 مدینہ کبیرہ مذکور داشت با بہا آمدن و مال مرا سرف نمودند مقصود از این ذکر آنکہ
 آنجیب و لیا آگاہ باشند کہ احدی قبطہ مدینہ کبیرہ فوجہ نماید تفاوت آن فضیلت

در نهم شہر ربیع این امر واقع شدہ در ۲۷ خبیر رسید و در عرہ شہر عثمان عرض شد ہا نروز و روز دیگر اجاب آقا بان
 انحصار شدہ مجہس تا تجمہ بعد از تلاوت مصیبات عالیات صورت وصیت نامہ آن مرحوم فرات شد و در بعد لوجی
 بخت سمند را سال گشت ذکر صعود مرحوم در آن است . در خط جواد ۱۳ شہان ۱۳۰۷ در خصوص دفعہ حاج شیخ محمد

اعلی رسیده حرمت امر الله و انوار انجام ضایع کردند پسند الحاد و به بان بیعت من بصر
 الناس بکذبهم و انرا فهم اند علی کلشی قدیر و ایضا قوله الاعلی و آسانه علیه شخص
 اصغرها مع انکه کمال عنایت در باره اش ظاهر باعد الله متحد شد و بعضی او را
 شریک نموده اند مقلین و انتم مینمایند عمل کرده اند آنچه را که هیچ ظالمی عمل کرده نادر
 حرص و طمع اخذشان نموده مبالغی مال عباد را با رعایا انکه سرفت شده از میان
 برده اند باری از امانت گذشته اند و بخیانت ثبت جنبه اند و حال در فساد
 مشغول اند پسند الله ان نریحهم بالانصاف و نوبدیم علی الرجوع فم باقاج حقیقت
 او کتاب نموده اند آنچه را که شبه و مثل نداشته حکم الله انکه لغرض باجهت نمایند
 و لکن با نفوس مغرضه که اعراضشان ظاهر شد معاشرت و تکلم و ملاقات جائز نباشد
 همدل حکم نازل من سما، اداره امر مردم طوع لمن بنذ ما اداد و اخذ ما اداه الله و

العالمین **فتنه جمهوری طلبان در طهران گرفتاری بهائیان**

اندامات تیره و فتنه نویسیان و جمهوری طلبان از اتباع سید جمال الدین افغانی برای بهم زدن سلطنت
 ناصر الدین شاه در طهران بسال ۱۳۰۷ برزور کرد و نده بوسیله عمال کامران برزرا بهاب السلطنه همسالار و همرا

دیگر از وقایع آن جناب سید احمد افغانی که درین ایام در سلا بمول تجارت داشته محمدی صفحا نسبت داد که او
 با طایفه شریک بجزیره من رفته بمندوق رگشوده و یک کتبه لیره سرت نموده اند و چون جناب سید احمد در این ایام سر
 و در جناب افغانی این کتبه شمرت داده اند این خبر استماع نموده هنوز از پنج ماه نیار سیده و کلی از وصال بخیده ناجا
 برای رفع هتاهن سب افغان عازم سلا بمول شد و مقارن ورودش بغیر کسرا نای معین الملک هم از ترکستان بمندوق
 دارد و چون با کمال عدل و انصاف سیدگی کرد محمدی را تدبیر و توبیخ و از خان سکون بیرون و بطلان اقوال او را بطلان
 کرد و در جمیع محافل بحد افغان زبان گشود . . . نیل زندی

طهران دستگیر و مجبوس شدند و بعثت جهل و نادانی و یا ابرار حسن خدمت و تحصیل کامرانی خود برخی از کابله
 اینطالع را نیز اسیر و مقید بغفل در بجزیر نمود و آغاز واقعه چنین اتفاق افتاد که مکاتیب شورشی انگیزی
 حاوی اعتراضات و عیب جونی از اعمال دولت بختا میرزا نصرالله خان و میرزا فرج الله خان برادرزاده کی
 صاحب دیوان بدست اعضا دایره کامران میرزا رسیده آنها را گرفتار کردند و میرزا رضا و میرزا احمد کرمانی و
 معدودی دیگر را نیز دستگیر نمودند و حاجی سیاح مشهور مذکور در سابق که عامل فعال ^{فصل السلطان} مقاصد
 بود هم بچنگ آورده و او چون در موقع هجوم غلامان دولتی گریخت از بام نهاد و پایش شکسته لنگ شد
 و سپس در هفدهم رمضان حاجی ملا علی اکبر شهید زادی و حاجی ابوالحسن امین اردکانی را نیز گرفته
 با آنان مجبوس داشتند و با اینکه احوال دوا سیر مظلوم از آغاز برای کامران میرزا و امثالش واضح درو
 بود و در مقامه با آندو رشتند که مقاصد این مرتطم ارفع و اوسع از این است که اینطالع در امور
 نازله داینه مداخله کنند معذالک نه دولت بامین بهائی و ازلی رسیده جمالی تفلیک کرده مردم
 فرقی گذاشته و کلاه بی همه با پیام ابلی میخوانند و ^{بیت غلبه طبع جلیب احوال در حال دیگر} زایب السلطنه بعثت
 که مذکور شد حاجی ملا علی اکبر را پنجاه و هشت روز در خانه خویش مجبوس نگاه داشت و حاجی امین را با
 مجبوسین دیگر در انبار بغل و کند انداخت و سپس همه را مغلولاً بقرون بردند و با کله و غل در انبار حبس
 نمودند و نظر باینکه انقلاب جمهوریته طلمی مذکور امری خفیه بود و خاطر شاه ازین رهگذر بغایت خوف
 و شوش داشت بیم آن میرفت که عجم اینطالع را بعثت جهل و نیز عداوت متعرض شوند و قتل و
 غارت نمایند لذا همگی در اندیشه بودند و در چنین حال تصادفاً فاضل قاشی و آقا جمال برودردی و
 میرزا ابوالفضل کلهپایگانی و میرزا اسد الله صفهانی و میرزا علیمحمد درقا و حاجی میرزا محمد تقی اهری از شایر
 علما و فضلا و مبلغین این امر در طهران مجتمع گشتند و مراعات احتیاط نمودند و معذالک دولتمدار حاجی

میرزا...

هوالمهمین علی منج الارض والسماء

یا علی علیک سلام الله و غناپنه نو شاهد و عالم گواه که اینمظلوم خرب الله
 در باالی و آیام بنصالح و موافق از ما لا ینغی منع نمود و بما ینغی امر فرمود
 مرقات محزون البوم مر غطه حسنه و افعال طیبه طاهره بوده و هست طوی
 از برای نفوس که مال و منال ایشانرا از غنی معال منع نمود ایشانند مظاهر
 انقطاع و مطالع نفوس علیهم سلام الله و غناپنه و فضله آنجناب بر اعمال
 و افعال این حزب از قبل آگاه بوده و هست اینمظلوم بعد از توجه بعرف در جمیع
 احیان بفریب عباد مشغول نان ناطق و قلم جاری و اعمار و اثاره موجود
 در بعضی از مقامات بیان امکان نمود میفرودیم و در بعضی اوقات بقلم بنصرت
 امر الله مشغول بودیم و گاهی با اشارات حاجت چیم گوشه آگاهی عطا میفرودیم
 مفصود آنکه جمیع جوارح و اركان بشهر و مکتب به عباد مشغول که شاید
 مابین احزاب عالم الفنی حاصل شود و ناز حق مشعل گردد نعم باقل من قبل
 حواجننا بفضی الخواص بیننا ونحن سکوت والهوئی نیکم یا علی علیک
 عنایه الله و فضله در سخن اعظم مشاهده نمودی چه مقدار نفوس موجود
 مع اختلا آراء و تفاوت مقامات بحیث و در ادکل و انگاه داشتیم از اول
 دنیا الحین شنیده شد نفسی از اولیاء و با اصحاب در سخن مع این جمعیت
 وارد شده باشد حال در جهالت این مظلوم تفکر نما که بچه محبت و خلق
 این جمع بر انگاه داشتند بنانکه اکثری در جمیع احوال باق اولاده الله ناظر اهل
 نادر و نور در آیام ظهور موجود اهل نور معلوم بعرف من سماهم نصره الله العلم
 محکم و اهل نادر نفوسی که نصح الله را نمیزنویسند و بنی و خشیانگان
 گشتند امانت و بختانت و اوصاف و با عنایات بتدبیر نمودند حق شاهد

و آگاه که عبادت که بمقتضای آن در مدینه کبریه ناطق اند محض حفظ ایشان از
 روانه عودیم چه که اعمال و افعال مکشوف شد و از برای هر یک خط عظیمی
 محض عنایت و محبت عمل عودیم آنچه را که حال او شفقنا اینها به بود و کن
 آن بی اضافها عمل کردند آنچه را که کل آنها کند و میدانند آن و غیر آن
 از و از حضرت بر نیاز محروم عود حال از حق میطلبیم جمیع دوستان را
 حفظ فرماید الا ذال غیر نفوی و امام وجه شرف و تلامح شاهد نمایند
 و آن نمک جویند و با اعمال و اخلاقی ظاهر شوند که حبش عالم را
 احاطه کند و از هر بدنه و در یاد و این اتحاد و علم اتفاق مشاهده کرد
 نامه آنجا ب سید و امام وجه مظلوم با ضغافا تو طوبی لك و نعمالك
 قد نطعت بما عهد منه المقربون عرف الحسبه والوداد في الحقبه خیر الخیر
 عودی نسل الله ان محضك بر بچرك بشرویه و سلطانه انه علی
 کلتی فدیر السلام علیک و علی من معک و علی کل ائمتنا و صلواتهم

سال چهارم و هشتم

۱۸ م

واقعات سال ۱۳۰۱ هـ ق

میرزا محمد تقی اهری (ابن ابر) و برخی دیگر از اجار یافته دستگیر و حبس نمودند و مجوسین مذکور درین
 بعد از هفده ماه و بیست روز بطهران عودت داده مجوس بدشته و حاجی قلی اکر را اجای طهران سبانه
 نفوذ گرد آورده با امران میرزا ادا میرخص نمودند و حاجی ابو الحسن چون بد است که امین حقوق آئینه است
 طمع کراف برای استخلاصش داشت و امین از جهت مظلوریت باساک از تنبیر و حقیاط و محاط
 حقوق و اموال آئینه راضی بتایید نفوذ شد و لذا کامران میرزا ویرا با سایرین مدت سه ماه چند روز دیگر در
 انبار سیمه چال گنبد آشته آنگاه با اقدام بعضی از دوستان و عضو محترم سفارت روس معروف بمر
 صاحب بیس و جدیت میرزا ایوب حکیم شاهی حکم استخلاص امین صادر و کامران میرزا ویرا را نمود
 درین فتنه چون بنوع مذکور حاجی سیاح گرفتار شد و ظل السلطان و چار اندیشه ویم گشت که مبادا
 اعمال مخفیة و اسرار مکنونه اش کشف گردد و ازین رو برای تبرئه خود در نظر شاه و بعلت غلی که از این نظر
 در دل گرفت با قدمی بغایت فحیح و فطیح مبادرت نمود و ندبجه دگداز یزدر با بر صه برز آورده که بفرست
 مین گناییم و واقعه مذکوره طهران در بسیاری از الواج و آثار صادره از اراض مقصود در آن ایام ذکر
 از آنجمله بقلم خادم مورخ ۲۴ ربیع الاول ۱۳۰۹ این ایام بعضی خبرها از ارض طار سپد که مایه
 حیرت شد از جمله نوشته اند سپه جمال الدین افغانی بنوکان ایران را بنویجه طنون و اوها
 بنوید کشتد بعضی که در فساد با او شریک شده اند و آن شخص تا در مصر بود کمال عداوت با آن
 خراب من غیر جهت ظاهر نمود و نوشت آنچه را که سرا و او خود او بوده و همچنین در بهر
 مکتوب نوشته و بیطرس که بطبع دائرة المعارف مشغول بود داده و آنجاهل بچیز هم در کتا
 خود طبع نموده و انشاء داده و بعد پارس رفته و در آستانه و رفته اجساد طبع نموده و
 اسمش عروه الوائیه گزاده در هر هفتنه خدمت سبند و مولای حضرت غصن الله اعظم

عمل ما را که قرآن بر سر میگذازیم استهزا کرده کفشن بر سر گذارند و نقلید و منخر نمودند و در آن حال چندین
رسیده غوغا کردند و شیخ محمد تقی مجتهد تنقذ مذکور که در صدر مجمع کین بود خبر دادند و او امر کرد هر دو را
بزنند و از مسجد برانند و جمیع اشرار حضار را بهانه بدست آمده احاطه کردند و توپین و تخیر نمودند خصوصاً
مهدی بن استاد باقر عطار و ملا تقی حیات ساز و غیره قوت بارو نمانند و آن دو مظلوم را با
زنجیر زدند و اجبار در برابر لعن تبری کردند و چون آنان کلمه سو بر زبان برانند و استقامت کردند
و صبر و تحمل پیشه ساخته غضب معاینین افزون گشت و حاجی سید اسماعیل بن افراسیاب یک
شیرازی معروف بحاجی نایب فرشباشی شیر جلال الدوله که در مسجد حضور داشت سقط و دشنام
چند گفته لطمه بر سر و صورتش از نوحهت و حس حکم مجتهد مذکور با شتاب ایشان از مسجد بقلعه خلکو
برده در محبس انداخت و علی الصباح بجلال الدوله خبر داد و او هر دو را احضار کرده اصرار نمود که اگر
بهائی نیستند تبری کنسید تا شمارا کنیم و چون ایشان جواب نگفتند بلکه حاضر کردند و پادشاهان را
بجواب بستند چند آنکه مجروح شد و خون جاری گشت و هر قدر هموار و زجر نمود که پس کنند ایشان
سخنی نگفتند عاقبت شاهزاده نایب دهنده شد و مظلومان را بمحبس بردند و شش شبانه
روز در کند و زنجیر بداشتند و احما شوزن و اتفاق کرده مبلغی نفوذ فرایم نمودند و بواسطه احابن
علاقه بند از حساب نزد شاهزاده تعظیم داشتند و آنانرا مرض در ما کرد ولی چون در دوزری بعد
از گرفتاری آنان نگرانها پدش ظل السلطان در صحنمان خبر داد و تکلیف خواست که دوشن باقی
گرفته حبس کردم آیا با ایشان چه نوع سلوک کنم و در رز دوم سوال جواب رسید که آن دو را در حبس بدار
تا دستور بدیم لاجرم از حاجی نایب فرشباشی خود بکیدا دستگیری آنانرا خواست و
فرشباشی بواسطه برخی از اهل بلد مهدی استاد باقر عطار معروف را که بمسایه آن علی مذکور

وزرا عدل و انضام بود احضار نمود و دستگیری آقا علی را از او خواست و او حیل کرده بدرب خانه
 آقا علی زرقه و قیابا بواب نمود زوجه آقا علی پشت در آمد مهدی چنین گفت که نزد شاهزاده
 حکمران بودم گفتگو از آقا علی و آقا علی سخنرانی آمد عرض کردم مردمی یکاسب و فقیرند بهتر
 این است که وجه جرمیه را بایشان رد کنید قبول فرمودند و من بلا خطه همایکی اینجست را
 انجام دادم زن ساده دل باور کرده بدو گفت آقا علی با برخی اکنون در خانه استاد عبد الرحیم
 مشکلی با ف بن آقا علی اصغر از بهائیان مشهور اجتماع دارند پس مهدی خوشحال شده
 بفرستد بفرستد و فی الحال با چند فرانس بعتنه بخانه عبد الرحیم مذکور داخل شدند و
 آقا علی و آقا علی صغیر را گرفتند و در آن حال اجابیکه حضور داشتند هر یک بهمتی در فرستند
 مگر پنج تن که ثابت دستگیر بجای بمانند و فرستادند بفرستادند حکم داد اما فرستادند
 و هر هفت را دستها بپشت محکم بسته بقلعه حکومتی کشیدند و آن پنج یکی ملا علی سبزواری بود
 دیگر آن محمد باقر بودیم و چهارم آقا علی صغیر و آقا حسن خلفان آقا حسین شهیر کاشانی پنجم شایسته
 مهدی بنا بود و چون ایران را از وسط شهر و زمینان بار بار عبور دادند صد بار از شر او و انظار
 مانس بهایشان روان شده و سب و لعن گویان تا قلعه فرستند و مظلومان را بجنور شاهزاده
 رساندند و چون هنگام غروب آفتاب بود سوال و جوابی نکرده فی الحال گفت برید در زیر کتف
 حبس کنید و نگرا تا بدال السلطان گرفتاری هفت تن بابی را خبر داده تکلیف خواست
 و در آن ایام که منتظر وصول جواب از صفهان بود شیخ محمد تقی مجتهد مذکور بدیدار وی رفت و شاهزاده
 دشمن مکالمه از وی پرسید و چنین گفت جواب شیخ تکلیف این هفت نفر بهائی که گرفته حبس کردیم
 چیست مجتهد جواب چنین داد ما نمیدانیم که حضرت والا برای حفظ بیضه اسلام ما ایند وجه اهتمام

در دفع

و در دفع طائفه صالحه مجد و ساعی اند فی الحقیقه حج اسلام قدر است کرده از اقدامات حضرت والا جناب
 تازه گرفته اند و بدین طریق هم نفی بیرون از حد تصور بشا هرزده میرسد و هم خدمتی بزرگ در زاد اسلام انجام
 میگیرد و مستعد و مظهر شد که مجتهدین فتوی و حکم قتل نهند و شاهزاده ابراهامیاید و بخانه اشس جهت کرد
 و بید زک بخانه ملا محمد صادق و ملا محمد باقر خلفان ملا محمد بن ملا علمایین مجتهد زنده شده در مرج حکمران و
 اسلام پرستیش بیان اعراض بعلق و قمع این طائفه نمود ولی اثری نیافت و آند و برادر مدخله کردند لاجرم
 بخانه برگشت و پدر خود شیخ محمد حسن و برادران خود شیخ محمد جعفر و شیخ محمد باقر را طلبید تا با وی انجمن
 شدند و با ایشان گفت که شاهزاده همت بخفا درین قلع و قمع ضالین مضلین نهاد و بر حج اسلام فرض است
 که با چنین حکمران متفق شوند و جان و مال با تبه را از میان بردارند و لحنی از ملا محمد صادق و ملا محمد باقر
 مذکور و عدم مداخله شان درین امور خوبش نمود و پدر و برادر آه نمود که ملا حسن و ملا حسین مجتهد خفهان
 حاجی ملا باقر اردکانی را حاضر ساخته مقصود و منظور را بیان نهاد و آند و با ایشان ساز موافقت زده می
 زرشا رکت گرفتند و قرار دادند که در خصوص اسراء سید و سایر بهائیان بمعبت یکدیگر و مرا
 با حضرت والا بر حکم و اقدامی که لازم شود بعمل آند و شیخ محمد تقی همان شب نزد حکمران رفت و با خبری
 کرد و قرار دادند که شاهزاده مجتهد بن بدر اصبح روز بعد در دار انگلوسه مجتمع سازد و زیر اسبده علی بدر
 نیز حاضر سازد و شیخ مجتهد مذکور خود حضور یابد لاجرم روز بعد مجمعی از علما انعقاد یافت که از آن جمله شیخ
 مذکور و آقا میرزا سید علی مدرس و ملا حسن و ملا حسین اردکانی بودند پس ایران مجوس ابا بنجر جمع
 کردند و شاهزاده خطاب با ایشان چنین گفت حال چه میگوید اگر بهائی بنسبت تبری گنبد تا شما
 مرخص کنم و ایشان سکوت کرده جواب نگفتند مگر استناد بهدی بنا که بدو خطاب کرده چنین گفت
 ای حضرت والا من بنا هستم و این آن آخوند ملا حسن مر می شناسد و ملا حسن تصدیق کرده گفت

استاد مهدی رسن میگوید مدتی در خانه ام بنائی کرد و بابی نیت اورا مخص فرماید و آقا میرزا سید علی مدرس گفت من مهدی نامی ثابت الباقیت می شناسم که در سینه گدشته حکم کفر و فتن را دادم و شاهزاده از شخص پرسید داد آخوند ملا مهدی خود کی را نام برده گفت اگر بخوانید انزال در خود یک اقامت دارد و حکمران بیدزنگ صدخان صاحب جمع را باده تن روانه خود یک نموده که با آن بیاورند و بعد از رفتن مأمورین در روز هفتم شورشوال نگراف از ظل السلطان بدبختی رسیده که هرگز از مجوسین اگر اقرار بیابی بودن نمایند و شرعا ثابت باشد بقتل رسانند لاجرم حکمران شیخ محمد تقی بدار انگلونه خویشته گفت حکم قتل مجوسین را بنویس و او جواب گفت اقرار بعقیده خود نمایند تا حکم صادر شود و تدبیر چنین است که علی را حاضر کنیم و وسط تالار را پرده کشیده آنان را در خلف پرده جای دهیم و با بیان را حاضر و مکالمه نمایم تا علی اقرار بشنوند و فتوی نویسد و حکمران نیز چنین نمود و علمای مرفور پشت پرده نشسته و مثل مومین بار داده امر نمود زنجیر کردنشان برداشته و در نزد خودشانند و خدام چای و شربتی حاضر ساختند و اظهار ملاحظت نموده چنین گفت مراد است حاصل شده اکنون بنحوا هم حقیقت امر جدید را بدانم و چون مجلس خالی از اغیار است بملاحظت صحیح کنید و ملا علی بنرواری بیان نمود که حقیقت این امر را چنانکه من دانسته ام شما التفات نمیکنید شاهزاده پرسید که شما بچه طریق دانستید او گفت چون ما منتظر ظهور قائم بودیم و پیوسته از درگاه حق سبقت نوز بقا آنحضرت داشتیم لذا اینگونه خبر نداد جدید بسمع رسید و طلب شفافه و باتنی از مومنین ملاقات کرده با ادله عقلیه و نقلیه از آیات قرآن و احادیث و اخبار رسول مختار و ائمه اطهار منظرین باقیم و چون کلمات و آیات بدلیه را زیارت و تلاوت کردم قوت و قدرت آیات الهیه را در آن دیدیم و قلمم را بتما به بسوی خود خدب نمود و ملا علی بنده از ادله و آیات قرآنیه و اخبار بیان کرد و شاهزاده

سال چهل و هشتم

واقعات سال ۱۳۰۱ هـ ق

م ۱۸

ندری از کلمات جنبیده بخوان داد با نغمه طبع لاجی چند از حفظ خواند پشایده تبحرین نمود. گفت روزه
 شمار میدانم نوزده روز است ولی نماز را نمیدانم درین میگاه آقا علی صفر و آقا علی از جای برخاسته در
 دی وضو ساختند آقا علی صلوة کبیر و آقا علی صفر صلوة صغیر را خواندند و با جمله چون شاهزاده بمقصود خود
 رسیدند و از هر یک بطریقی اقرار شنیدند آنان را مرخص نموده بهر یک مسکوئی اشرافی انعام کرد ولی
 اینکه از مالآبر بردن آمدند حاجی نائب اشرافین از ایشان گرفته آنان را بحبس کشیدند آنگاه ملاها از آن
 پرده بردن آمدند و نزد شاهزاده فرمان قتل مظلومان را نوشته بگلی امضا کرده فرستادند و از آن سواران
 مذکور بفریه خریدند واقع در سه فرسخی شهر رسیده نیمه شب بر دیوار خانه ملامهدی برآمده داخل
 شدند و او را با دو پسرش حاجی احمد و آقا محمد حسن دستگیر کرده در زیر زمین پانچخانه حبس نمودند
 و علی اصباح دستها بسته سوار کرده روی بشهر نهادند و ملامهدی چون محاط با سواران و غلامان
 بحالت مذکوره در میان آنه ماشائیان در معابر شهر میگذاشتند چندان سرور و شوق بود که موجب
 کمال گردید و همیکه بدار محکومه وارد کردند حکمران پرسید بهائی هستی جواب ادبلی امر بتبری کرد قبول
 نمودند و تهدید بقتل کرده چنین گفت بر خود رحم و کلمه لعن ادا نمائید گشته نگردی آخوند دست
 بمحسین سفیدش کشیده گفت ای حضرت دلا من چهل سال است بانتظار چنین روزی بودم که
 ریش سفیدم در راه حق بخونم خضاب شود و شاهزاده دستور داد او و پسرانش را نیز با آن بهفت
 در حبس انداختند و لاجرم در شب نهم شوال ملاهای نیکو رو را طلبیدند و ملامهدی را از حتماً
 کرده گفت امروز با حقیقت امر بهائی را ثابت کن و آزاد باشی و یا کشته خواهی شد و ادجواب
 گفت که من از کشته شدن پروا ندارم بلکه چهل سال است آرزو داشتم و برای ثبات این امر
 عیبها و آفاده ام حال بفرمائید آیا مقصود شما استنداره مسخره است یا قصد قتل دارید شاهزاده

گفت مقصودم فهمیدن و قبول کردن است ملامهدی پرسید که آیا طرف خطاب شما هستید یا غلام
گفت ای آقا! گفتگو نمائید و من بهستماع کرده میفهمم که حتی با کدام است پس ملامهدی خطاب بلام
کرده چنین گفت آیا شما منظر موعودی بوده هستید یا نه و آنان متفقاً گفتند ما همه منظر ظهور مهدی موعود هستیم
لامهدی گفت اگر برستی در نظریه چرا با وجود ظهورش در سنه ستین با تمام صفات و علامات و آثار که در احادیث
و اخبار ماثور بود ایمان نیاوردید و با اینکه قدرت و غلبه اش در آفاق و انفس بشهود رسید و نمونین بحرب
آیه فتنه الموت ان کنتم صادقیین جان در راهش نثار نمودند و او را شهید نمودید میز آیه علی مدرس
جواب گفت ای اینکه ادعای او بد نظریه که از ائمه ما روایت شد وقوع نیافت ملامهدی این حدیث
ماثور را قرائت کرد که بظهر صبی من نبی ماسم ذو کتاب جدید فیدعوا بناس و لم یجبه احد و اگر ائمه
الغنیما فاذا حکم بیس لم بطیعوه و قالوا هذا خلاف ما عدنا من ائمه الدین و بدین طریق اخبار در روایات
ماثوره بسیار قرائت نمود و آیات کثیره از قرآن خواند و آنچه ملاما در دل داشتند و اظهار خوشتند
گفتند و هر یک سوالاتی نمودند و حکمران استماع میمود و با جمله ملامهدی با ادله عقلیه و نقلیه کتب
مقدسه و مخصوصاً آیات قرآنی و اخبار نبویه و امامیه اثبات ظهور اعلی و ابهی نمود و سرگشته
که نمودند جواب متعجب داد و مدت مناظره و محاجه مدت چهار ساعت بطول انجامید پس از خستنام کلام
حکم قتل او را نیز نوشته مهر درمضا نمودند و متفرق شده بخانه مای خود رفتند و ملامهدی را فرستادند
بجکم شاهزاده مجبش برزند و در آن شب که نهم شوال بود آدانس نام عکاس مخصوص شاهزاده حکمران
حاجی میرزا محمد تقی افغان وکیل الدوله روس آمده چنین اظهار داشت که شما بتوانید بزرگ دولت
روسی را بلند کنید تا هر یک از این طائفه در زیر آن مجتمع شوند و وکیل الدوله بید است که خطای
ندکوار طرف خود شاهزاده دینی بربیک موضوعه و مسائل خفیه است و میخواهند این طائفه را الت

بعض

سال چهارم و هشتم

واقعات سال ۱۳۰۸ هـ ق

۱۸

بعضی اغراض خود سازند و جواب حسین داد که مادر امور رعایای دولت ایران مداخله نمیکنیم و او پس
 مایوس شده مرجعیت کرد و همیکه رزق شد حسب معمول علی الصبح ملا مهدی پس از فراغت از نماز
 و مناجات با آقا علی صفر که صورت شیخ جذابی داشت دستوراً اشعار جمال ابی را بصدای سا
 خواند و هنوز غزل ساقی از غیب بقا برقع بر فکن از عذار را با خرز سازند در زندان باز شد که
 آنمطلوبان را برای شهادت ببرند چه که علی الصبح بدستور حکمران شیپورچی شیپور حاضر باش
 کشید و سران بان و فرایشان و غلامان و میر غضبان و اعضا، دایره حکومتی مجتمع شدند و هزاره
 حکم داد که بهائیان مجوس را بیاورید و در آنحال صبا جمع مجبوس شافیه بجای احمد آقا محمد حسن
 پسران ملا مهدی گفت من بسبب تو مان خون شما و برادر دیگر شما آقا ابوالقاسم را که در
 خونک است از حضرت والا خریدم و صد تومان هم خود میخواهم آیا قبول دارید گفتند قبول
 داریم و خون پدر ما نیز بخیر ادا عت مینمایم و صبا جمع گفت علما در باره اش حکم قتل دادند
 و از خود نیز اهل کشته شدن است علاجی ندارد پس آندوز با استاد مهدی بنام در مجلس شدند
 و هفت تن مذکور را با زنجیر نزد شاهزاده حاضر کردند و او خطاب به آقا علی صفر کرده گفت که تو جواب
 بر خود رحم کن و تبری نما و الا الان کشته میشوی و آنجوان نورس رشید پاسخ داد که من جانم
 نثار راه محبوب الهی دهم هر که خواهد بیاید قبض نماید و حکمران امر لطفاً نمود و افراسیاب
 سیاه میر غضب و فرایشان لطفاً حاضر کردند و شاهزاده با دست خویش برگردش چست

خطا صد در آنوقت سند پانزده روزه از من گرفتند سیصد تومان را صدتقدار شاهزاده داد و سی تومان هم نزل
 آنچه را صدتقدار سند گرفته بنده و اخویم حاجی احمد را مرخص نمودند و در سر و سره چهار صد سی تومان از بابت سند و
 یازده تومان هم بسم زندانبانی مادر برادر آقا مهدی بنا، که او را مرخص کرده بودند و هفت نفر شهید از من گرفتند، همچنین ملا مهدی

سوال چهارم ۴۱۲

۲۱۸

واقعات سال ۱۳۰۸

و افزایب سید طباطبائی از دست شاهزاده گرفت و سردیگر را فراتشان گرفته کشیدند و آن مظلوم بر شهادت رساندند و آقا علی صغیر مذکور اهل قریه یوزداران و با کمال اشتغال در ایمان و سعی و جدیت در تبلیغ بود و در عین شهادت ۲۷ سال داشت و شاهزاده حکم کرد تا چند تن یهودی را حاضر کردند و فرمان داد که بر سر بیای جبدانده در جلو بکشند و شش تن اسیر از عقب دستها پشته بسته و بیک زنجیر ارتباط داده و سر زنجیر را بر غضب بدست گرفته و فرج سر باز با طبل و شیپور از دو طرف در همین دیوار احاطه کرده و حاجی نایب فراتش و مبارک خان سیاه پیشخدمت مخصوص با سواران در پیشاپیش دانسود جمعیت مردوزن و اطفال امالی بلد از عقب بیابان برده و تا میدان خان که بایستی آخرین مقفل شهیدان واقع شود برسانند و شاهزاده خود محض تماشا داخل قلعه بالای قصر که مشرف بر همه اطراف بایستاد و چون اسری را بنوع مذکور بجلو قصر آوردند توقف کردند و آخوند ملا مهدی را که سر زنجیر بود زنجیر از گردن گشاده و پنجهن اسیر را بالای سرش و قوف دادند و در مقابل شاهزاده که در بالای قصر تماشا میکرد میر غضب و بر ایستاده با خنجر بیداد سر از بدن جدا کرد و محل قاتل بخاک افکند و شش ۸۵ سال بود و هنوز اعضا حرکت داشت که ریسمان بیایش بسته بدست چند تن یهودی دیگر دادند تا بنر از جلو کشیدند و با پنجهن اسرا بنوع مذکور تا بحسینیه شاهزاده مقابل درب حلیله ملا که بنر مقابل قصر حکومتی است رسانده مگند استند و در حالتیکه حضرت دالاد در بالای قصر تماشا میکرد و تمامت اعضا حاضر بودند و جمعیت تماشا میان موج میزد و ادای کوسن و کرنا را بر عی عظیم در دلجا افکند آقا علی را که شوهر خواهر آقا علی صغیر و لا حسن اسیر و سر زنجیر بود و قوت ایمان و کمال استقامت و اخلاص و تقیر نباسی سال داشت گشودند و در قریب آب انبار در حالت ایستاده روی بیبالا کرده یعنی خود را با دو انگشت گرفت و میر غضب بیک ضربت سرش برید و قاتلش بز زمین افتاد

در خلاص

سال چهارم و هشتم

واقعات سال ۱۳۰۸ هـ ق

م ۱۸

و اخلاط باس جسد مقتول را بسنگ زدن گرفتند چنانکه تحت چهار ستون و منحنی شد
و چهار اسیر دیگر را بنوع مذکور تا قرب خانه شیخ محمد حسن مجتهد سزواری مذکور رسانده توقف دادند
و ملا علی سزواری که سز زنجیر بود باز کردند و مبارک خان غلام سیاه و پیشخدمت معرب
حکومت پیش آمده گفت ای آقا دلم در حق شما بسیار میوزد زیرا که در این بلد غیر عبد
یکت کلمه تبری بگو نمیگذارم شما را بکشند و خون شما را بسصد تومان میخرم و در آنحال آدمی
کرس و نامی ساکت بود و تمامت جمعیت مهوت و آرام ایستادند و اعضا حکومت
و غلامان و فراسان اطراف اسری را پاره روند و میر غضبان خنجر بران بردست منظر و کمر
شدند و ملا علی بصوت رفع چنین گفت ای مردم بشنوید حضرت امام شهید حسین بن علی
علیها السلام در صحرائی که بلا خطاب با فراد سیاه و جمعیت اعدا فرمود بل من ناصر نضری
گفتم و من عرض میکنم بل من ناظر نظیرانی این بگفتم و بهانحال که ایستاده بود سر را بر
شهادت بلند کرده حلقوم را همیای بیع نمود و او را از سیاه خنجر بریده بپایند و هنوز
رق دشت که در مقامی با بیل جسد را قطعه قطعه نمود و سرش را چنان با سنگ کوبیدند
که منفر متلاشی شد و آن مظلوم چهل و پنج سال دشت پس به مظلوم دیگر را بهمان طریق
بروند تا نزد یک مسجد یا خون رسیده و بدستور مبارک خان سیاه زنجیر از گردن آن محمد
با فر برداشته و او از متقدمین و مخلصین مؤمنین و حریر باف بود و در این مهکام چهل و دو
سال دشت و همیای برای شهادت شد و مبارک خان ایستاده بدون سؤال و جواب
ویرا سر بریده بندخت و دو برادر اسیر اخیر را بسوی میدان خان مذکور کشیدند در آنجا
صدای طبل و شیپور و طبله و غنقله در بازار افکند و سز زنجیر ایران بدست میر غضب بود

سال چهارم و هشتم

۱۸ م

واقعات سال ۱۳۰۸ هجری

در میان میدان و پشت باهمای بازار و اکنه مرتفعه از کثرت جمعیت جای خالی نداشت
آندورا بمیدان خان که وسط شهر و پایتخت دارد غم بود وارد کردند و نظر بانیکه آمد و مظلوم
بنفایت جمیل و جوان بودند کشتن ایشانرا با خراجه خستند که شاید نبرسند و تبری کنند
و چون ایشانرا امر تبری نمودند و جواب چنین گفتند ما از شما و عمل شما بیزاریم حال آنچه میخواهد
معمول دارد و آقا علی صغیر برادر مہتر بود و بیت و پنجال داشت و اظهار عیش کرده آب حوض
و چیز مستکرمی برایش بردند و اورا زد نمود و اصرار کرد که سخت ویرا بقتل آند و آقا حسن التمس
نمود که مقتول گردد و برادر کشته نمید و میر غضب بد و گفت سخت برادرت را خلاص کنم
و نوبت تو نیز بهین نزدیکی میرسد پس بزجر کردن آقا علی صغیر گرفتند و در کن حوض
فرب تخت دارد غم سر بریده بیند خستند و اورا تقریباً بیت و چهار سال بود و برادر کهنش
آقا حسن را که بیت دو سال داشت و در طرف دیگر یکبار حوض ایستاده شهادت برادر
مہتر را گزیت با این میدان و لب حوض رسانده زنجیر داشتند و مبارکجان سیاه
پیشخدمت منرب جلال الدوله نزد وی اظهار داشت که شاهزاده جوانی و جمال رعشای شما
رحم آورده مایل بکشته شدنت نیست کلمه تبری بگو تا ترا غلام دار در جلو افتاده با خود بحضور
حضرت والا برم و با کمال عزت درخت بخانه خود روی داد چنین جواب گفت زود مشغول
بکار خود شوید که رفقایم همه رفتند و نائب حسینعلی شیرازی بقوت کار در پشت کتفش
نواخت و مبارک خان خطاب بدو چنان چنین گفت عجب جگری دارد مشکمش را پاره
تا مشا هده کنم پس فرا سیاب کار بر کشید شکم بدید سر از بدن جدا کرد و دو تن از
ارذال امالی بود محمد حسین کرمانی و مبین گدا لختی از گوشت بدن بعضی شهدا را برآ

سال چهارم و هشتم

۱۸م

واقعات سال ۱۳۰۱ هجری

روغن زخم بریده با خود بردند و اعضاء دایره حکومت با فرانش و غلام و طبل و شیپور سراقا
 حسن بر نیزه تفنگ کرده بقلعه حکومتی رفتند و مبارک خان و افراسیاب خان
 از حضرت والا در مقابل حد مانی که انجام دادند خلعت گرفتند و شیخ محمد تقی مجتهد تبریزی
 هم خلعت با فراسیاب خان داد و مبارک خان از شاهزاده لقب نسیمی با شش یافت و بیشتر
 و ذیجاده گشت و سر بریده آقا حسن بدست از ادل هانس افتاد و در کوه سنگ
 تراشی بردخت توت قرب خانه استاد جواد پذیرش که بعد از ذیجابه معرکه
 بدخت داد و ملا گردید بیاختند و تا عصر روز نیکو آویخته بود و مردم فوج فوج تماشا
 رفته بدگفته سنگ همی نواختند و جسد شهید را در ب خانه اش افکندند تا مادر پیرا
 که از شهید اربعه مذکوره آقا علی را مادر زن و آقا علی صغیر و آقا حسن را مادر بود دل بگذارد
 و زمانی چند با آلات لهو و لعب بخانه اش وارد شده رقص و طرب نمودند و حکمران در
 هنگام عصر آمد داد که جمعی از یهود رفته اجساد شهید را که تا آنوقت در رگلهای متفرقه
 کثوف و مورد توپین و اذیت بودند بجائی در خارج بلد انداخته مدفون و مستور کنند
 و آنان بهر سو رفتند در حالیکه ابنوهی از اخلاط هانس با غریب و هامله پیرامونشان گرد
 آمده بیای اجساد انداخته هر گروهی جسدی را از جایش کشیدند و جسد مقطع لفظات
 و خالی از امعاء و اعضاء داخلی آقا حسن را که بقرب خانه اش افتاده بود سرش را
 آورده بقتبت اسفل جسد باریمان اتصال دادند و جسد نیم سوخته ملا مهدی را
 از محله نهادان که دسته از اشرار نزد جوی آب در کودالی انداخته و کریم نام خالی نفوذ
 معهود از مردم گرفته لفظ خزیده بر جسد ریخته سوزانده نقل دادند و با جمله اجساد متفرقه

سال چهل و هشتم

واقعات سال ۱۳۰۸ هجری

۱۸

شهداء را از هر جا یافتند بحال فطاعت و فصاحت نامه باز دحام انام بگوبان و سنگ
 زنان و پاکوبان بخارج شهر کشیدند و مردم چندان سنگ بر اجساد ^{های} توختند که کاسه
 سر خورد شد و مغز افراد ریخت و عضلات بدن را جدا کردند و با سکه در صحرا سیل مسیح
 بتل کوشک و کله منار در چاه خالی قنات محمود آباد ریختند و سپس اجزای یزد هر مقدار
 از قطعات اجساد آشفته را در معائنات غیر ما یافتند در آنجا بیدار شدند و تا مدتی سینه
 روزله ناس در سر آنجا مرکب اعمال زدیله شدند تا بالاخره تنی نذر پارسیان آنقطعه زمین
 بایرا خریدند و باغ و زراعت کرد که هر چه اشرا می صحت نمود ولی آرزوی محفوظ و مضبوط
 یافتند و دیدیم شهادت مذکور جشن و عیوبی برای مردم یزد برپا شد چنانکه بیکدیگر تبریک
 و تهنیت گفتند و تمام دکانین و بازار بسته کار و شغل تعطیل گشته امانی بعیش و
 عشرت پرداختند و حسب امر حکومت که منادی داد بازار ما در شب زینت و چراغان
 نمودند چنانکه از هنگام عصر تمام مردم سوق باین بستن و نصب آئینه ها و بلوریات و قابلهائی
 قیمتی و چراغانی مشغول شدند و جشن و چراغانی که در آن شب بموجب حکم شاهزاده گران
 دینزهجت علما و مجتهدین و بمقتضای میل و خودمانی مردم در تمامت بلد برپا شد و شین
 بندی و عیش و عشرت و ساز و نواز و آجتماعات زنانه و مردانه بیکه برقرار گشت و چراغانی
 بعیش زبان و ذکر تبریکات و تهنیات بر قلوب کموده اجباب زدند کمر نظیر آن دیده شد
 امالی از ذکوری و انانث و صفار و کبار خصوصاً ارباب علمائیم مانند امام اعیان بتمام رفتن
 خضاب نمودند و در بازار ما بحال افتخار گشته بیکدیگر تبریک و تهنیت گفتند و باز ماندگان
 شهدار اول بر بیان نمودند و برخی از اجباب مخفی شدند و بعضی که صاحب حجره و

دکان

سال چهل و هشتم

۲۱۸

واقعات سال ۱۳۰۸ هـ ق

دکان بودند ناچار آئین بسته و با جگر بریان تظا هر سرور کردند و جلال الدوله با اجتناب
دارد اش برای تماشا بیازار و متاجر برنجی از تجار گردش کرد و در بسیاری از جایها
نشسته شادمانی نموده چای نوشید و حالات و کلماتی ناگوار نسبت بانبطان
بروز و ظهور داد و تقدیمی و پیشکش از تجار برد چنانکه بحجره تجارت حاجی میرزا محمد تقی
و کیل الدوله در سرای خواجه که ناچار چراغان کردند کی نشست و سخانی ناروانست
باجاب ادا کرد و روزی بعد بمرکز مذکور افغان رفته در حالیکه جمعی از تجار و محترمین حاضر
بودند خطاب بحاجی و کیل الدوله نموده گفت شما شایه باشید چند نفر مقصرا بخبر
اعمالشان رساندم حاجی بدو گفت شما در این بحجره ایام جوانی خود بعضی حکم متبای
خوب کرده اید اما درین بار چشم زخم بزرگی بکار شمارسید و در این قبیل سخنان دیگر
بزرگی گفت و او ملاحظه کرده حاجی بیازار دستار دادند که هر کس نام بهائی برده
متعرض شود مورد مجازات میگردد ولی در همان روز بعد از مذکوره شهادت سبعة
علاما نزد حکمران مجتمع شده اظهار داشتند که حاجی املا محمد ابراهیم مسئله گوار علمای معروض
بهائی شهر است و برای احاطه اش بر مسائل اسلامیة و اعتمادی که انالی باد دارند
فوج فوج را بدین آئین وارد نمایند و اگر حضرت والا همت فرموده ادر القبل آرد دفع ضرر
و خطری بزرگ از اسلام میشود شاهزاده پرسید که اکنون در کجا است گفتند در آمای
نزدیک برای تبلیغ بتفت رفت و حکمران فی الحال حاجی نائب فرانشبانش را بآن
سوار برای دستگیری حاجی اعزام نمود و چون بتفت رسیدند دانستند که حاجی در
غشاد میباشد و جمعی از شهرار و معاندین تفت را برای راهنمایی با خود بنشاد بردند ولی بعضی

سال چهل و هشتم

۱۸

واقعات سال ۱۳۰۸ هجری

از اجای تفت بمشاد شتافته واقعه را با حجاب اطلاع دادند و آنان حاجی را بمخاره کوچی
مخفی کردند و چون فرشباشی دسواران و همراش علی الصباح بمشاد رسیدند و حاجی را اینها
تفتیاتی که همراه بودند هر سویی تقصیر از حاجی فرستند و او را در مخاره پیدا کردند و بمشاد آوردند
و فرشباشی بلا تامل دشنام داده ستم و جفا نمود و با پای انفالم متقی را که سنش اقرن از
هفتاد سال بود در فلکه گذاشتند و چوب دافرزند و نفوذ میخواستند و لاجرم اجای مشاد
بمالفی نیر اشباشی دادند و حاجی را از زیر چوب مستخلص کردند و مأمورین او را با غل و زنجیر سوار
بر استر کرده بغرم شهر حرکت دادند و چون بباغ ناصریه واقعه در دو فرسنگی بلد رسیدند
جنر حکمران رساندند و امر داد تا سربازان باطل و شیپور و غلامان دسواران با عده
از فرزان چوب بردست گرفته حاجی را احاطه کردند و بدین حال وارد شهر نموده سوی
قلعه حکومتی بردند و ابنوه امالی از مردوزن و اطفال و کبار که در معابر مجتمع شدند با دست
و لسان آنچه خواستند و توانستند نسبت باو گفتند و کردند بنوعیکه چون بمنیر حکمران رسید
از کثرت مشقت و کوفتگی و پیدی عمامه و عباءه لباسش صلاحیت و مقدرت متقابله
و گفت شنیدند داشت و شاهزاده دستور داد او را بجهت نام بردند و حاجی کس فرستاد
یک دست لباس سفید و پاک از خانه برایش آوردند و در بر نمود و در محلی که برایش
در قلعه معین کردند اندکی راحت و خواب نمود آنگاه شاهزاده ویرا خواست و سؤال
و جواب در خصوص دین و عقیده کردند و شاهزاده پرسید بابی هستید گفت بهائی هستم
و فرق بابی و بهائی را بیان کرد و گفتگویشان بطول انجامید و شاهزاده اظهار شفقت
نمود و بعد از صرف شام که سه ساعت از شب گذشته است دستور داد که او را از دروازه

کن

سال چهل و هشتم^{۴۱۹}

واقعات سال ۱۳۰۸ هـ ق

م ۱۸

سمت جاده خراسان برده روانه مشهد نمایند و خود نیز سوار شده همراه رفت و عده از صاحب
منصبان و اعضاء محترم دائره اش نیز سوار گشته روان شدند و مقرر داشتند و برابر چهار
سفت خود نشانند و نظائر تکلیل و احترام در باره اش کرد تا بتلی که معروف بتل تپه کبر
مقابل صدر آباد است رسیدند و برابر جلوروانه نمودند همینکه قدری دور شد بادست خود
پشت ویرانشان کرده بدف گلوله ساخت چنانکه آنمظلوم بر زمین افتاد و همزمان نیز
ناستی کرده پی در پی گلوله نواختند و جسدش را در گوشه تل زیر خاک خان مستور و مفقود
نمودند که اثری از محل معلوم نشد و این واقعه در شب ۱۴ ماه و سال مذکور واقع شد و
شاهزاده صند و قبه الواح و آبات و یکصد و سی هفت مجلد کتاب و سند طلب بمقتاد لوما
که آنمظلوم از حاجی غلام نام نساج طلب داشت و این جمله از سردکاش بود تصرف نمود و با جمله
مذکوره شهادت بستن چنانکه گواشتم خاتمه یافت و اما سه تن بقیه مجوسین استاد
مهدی بنا، خانه خود را بجمع شرعی فروخت و ثمن را بکومت داده مستخلص شد و حاجی احمد و
آقا محمد حسن پسران ملا مهدی شهید را نیز بمالغی نفوذ گرفته مستخلص کردند و حکمران بسیاری
از آحاد اینطائفه را نیز دستگیر نموده بجهنم انداخت و جزو ستم بسیار دارد ساخت و بالاخره
مبالغه با بینه گرفته را کرد و اموال و اثاثیه جمعی را تاراج نمود و برخی بهر نوعی ممکن شد از شهر گریختند
و مخفی و تنواری گشتند و از گشته شدن مصون ماندند و مدتی دور از عالمه و خانه خود رنجستند
و جمعی آنچه توانستند فراهم کرده جریمه بکومت دادند و از نقد یا نش محفوظ شدند و برخی در آ
انصدقات برود حیات گفتند و بعضی از مستضعفین و نابالغین در ایمان پناه بعلماء و
مفتیان برده داهم و دیناری دادند و بشهادت برتری خود از اینطائفه خط و امضا گرفتند

Handwritten text at the top of the page, including a header or title in Persian script.

Handwritten text in the upper middle section, possibly a continuation of the header or a separate line of text.

Handwritten text in the middle section, continuing the main body of the document.

Handwritten text in the lower middle section, showing further details of the document.

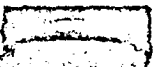
Handwritten text in the lower section, possibly a concluding paragraph or signature area.

Handwritten text at the bottom of the main body, including a signature or date.

Handwritten text in the bottom section, possibly a footer or additional notes.

Handwritten text in the bottom-most section, including a signature or date.

Handwritten text at the very bottom of the page, possibly a final note or seal.

Vertical handwritten text or numbers on the right margin, possibly a list or index.

سال چهارم و هشتم

۱۸م

واقعات سال ۱۳۰۵ هجری

از شمارا باید گشت و دیگران را باید دست و گوش برید تا همه برسند و از این بی بی بیرون نروند
و بعد باور از اجاب حاضرین که جایک بود بدو گفت آیا چه خطائی از ما سرزده که مستوجب چنین جزا
شویم دستور با صوت جهر و صورت غنیمت تر گفت لب زدند که نقصیرت محتاج توضیح و
تفسیر نیست زیرا همان کسی هستی که در محرابی خود یک بر پشت تبه شن تو را دیده که گوی دستها
با سمان بر کشیدی و هنگامی خود را خم داشتی و نماز بهائی گذاشتی و چون سخنانی چند فیما بین
زد و بدل شد ملا بهرام بهمن مذکور از بهائیان حاضرین که با مکتب و ساعی در شهر این امر و مردی
سلیم بود بدو گفت ای دستور از این نکته نباید غافل شد که امروز شمارتیس روحانی زردشتیان
ایران هستند و اگر سلک بدی را به بدینان تنائی در راه و از جهاد جدا سازی دهند و اندر
ندمی آنان با چار بر اهی دیگر خواهند رفت و با خواست و پادشاه گناشان بر شما خواهد رسید
چه گناه از روی نادانی در خود آورده است و شما ایشان را نادانی گذاشتید اینک من از شما
ای دستور بهدینان پیروم که از ما چه گناه در آئین زرتشت دیدید دستور که خدای خدا در
نشان داده گفت که خدا اینجاست و آنچه از شما دید بیشتر دلی که خدا سوگند یاد کرد که این
دگر دار و در خار بیرون پرستان از بیکو کاری و مردانگی و بخشش و پویش از دیگران برتری
دارند لاجرم ما بین دستور و خدا مبادله سخن شد آنگاه شهریار چشمه که پیری با شهامت گز
اجاب پرسی بود در محضر دستور با خدا مبادله سخن کرد و ملا بهرام سخن بمیان آورده
خطاب بدستور گفت اینک مصلح از مفسد معلوم شد و برای آنکه در راه در غم جفای بر اجاب
مصرف سازد و عده او پیشکش در نظر گرفته محض آنکه او ملتفت شود و حاضرین بفرمودند
بغیر از منظور نمود که من بعد ازین مخارج آنکه در مرم آباد را خواهم داد و آنچه باید به رسم بخور شما

سال چهارم و هشتم

۱۸

واقعات سال ۱۳۰۱ هجری

نفییم بیدارم تا بر نوع که مصلحت است صرف تشکده نمایند و مقداری از سنگینی مسئولیت وی در استقامت احوال و اعمال زرنشتیان سخن گفت و در خصوص صفای نیت و خلوص عقیدت خود و همراهِ چنین استهلال نمود که اگر ما به ایمان پاری رحمت و عزت و نبویه و طالب بودیم اولی آنکه قبول اسلام نمایم تا برگردن دیگران سوار شویم و قبول امر اسی موجب چنین خطرات جانی و مالی است و کسی پیرامون آن نگردد مگر آنکه چشم از امور فانیه پوشد و در روزی بعد منع خطیری از نفوذ برای دستور نماند و لاجرم تعرضات دستور موقوف شد و غنمه مشغله خواستش گردید و واقعات مذکوره موجب تنه پارسیمان فریه حسین آباد گشت و انوشیروان بهرام و انوشیروان مهربان همیشه بهرام و اردشیر بهرام بواسطه ملا بهرام قبول ایمان نمودند و سایر پارسیمان فریه را هدایت کردند چنانکه چندین گشت که فریه بنام ابن امر معروف گردید و دستوران بنای تعرض را که داشتند و از آنجمله دستور نامه از فریه حسن آباد از دکان مطبوعه دردم و بنا انوشیروان مهربان مذکور گماشته بفرستاد و انوشیروان در جواب وی منظومه حاوی ادله حقیقت این امر تنظیم کرده برایش ارسال نمود نیز غنمه مذکوره یزد بکرمان سرایت کرد چه که برخی از فراریان اسباب برسنجان رفتند و این موجب شورش و بیجان مردم شد چنانکه آقا میرزا محمد صالح خان و آقا محمد طاهر از اجنای آن بلد برای حفظ خود و سایرین بکوهستان گریختند و اشتر برای دستگیرشان از عقب شناختند و آمد و مدتی از کوهی کجوبی دیدند و اعداد تعاقبشان بودند ولی بدست نیاروند و با جمله شاهزاده جلال الدوله تعرض و تطاول برآید و قتل و سبب ادامه داد تا آنکه مایع در برخی از جزایر او با بطبع رسید و بواسطه تماس و سفراء و هم بواسطه داخله بساد رسید و جمعی از حبا بطهران رفتند نزد شاه دارکان دولت تسلیم نمودند

۱۸

سال چهل و هشتم ۴۲۳

۱۸م

واقعات سال ۱۳۰۸ هجری

از آنجمله حاجی میرزا محمد افشار و صدر و معتمد اردکانی و شاطر حسن و برادرش آقا علی اکبر و نیز آقا محمد سمعیل عریضه شاه و او راوند و بعضی در مقابل کالسکه شاهی استاده نبوغی مؤثر سخن گفتند شکایت از جلال الدوله نمودند تا آنکه تلگرافات راجع بمنع از تعرض اجبار و اموالشان بدور رسیده فرین خزن و باس گرفته و با آخضره پس از فریب بکمال منزل و حضار بطهران شد و مردم ستم دیده یزد از اجابت غبار که در طهران مجتمع شدند بر او شوریدند و برخی از اموال منسوبه را استرداد کردند ولی در مقابل آنهمه فساد و خونریزی نه او راوند و ملاهای یزد احدی مورد بازخواست و مجازات واقع نگردیدند و بعضی از واقعات و گذارند کوره یزد از رقم ابسی در الواح صد دریافت منها قوله آقا علی اوست گویند و پاپند چشم عدل گریان و انصاف با ایران سید الله در ایران افکار و بظلم و ستم و بی رحمی و اخلاق درندگان صحاری و برای شده در باب خیرات و خیرات و انعام الهی و دیدند و خسارت عظیم و اوج کبر و افتخار امر و چنین اشیا در ارض با مرتفع و فریاد و ناله و سفهای معانی از چاهها ظالمان بلند و خمی عظیم بر صدر عدل وارد و ضربت محکم بر هیکل انصاف نازل نمازهای معجزی محبت و عفو و احسانها کن در یکین و اطفال مهمل و اطفالها بی شرم و چپا از بی مقام و جنودش ظلم و عساکرش نام و هم در ایران بمشابه عطا با اسم و بی ستم و انصاف بمشابه کبریت احمد ندکود و غنی مشهور در شب بید و سوم و رمضان عبا و در خان عظیم از ضعیفه و بغضای منکون و معصومین برخاست بشاء که خلیفات انوار نور عدل و استر نمود بل محو کرد و مظلوم بی چاره و بی معین آقا علی و آقا علی اصغر علیهما بحما الله و عنایه

سال چهارم و هشتم

۱۱

واقعات سال ۱۳۰۱ هجری

در جامع شیخ حسن سیرتوی بدون سبب و علت اخذ نمودند و با کما شنه و الا حاجت باب
 باخت تمام بحضور نواب و ابروردند و انواع سپاس و امجری داشتند و بعد بحسب فریاد
 و از فرار مذکور آنچه ممکن بود از نظار اخذ کردند و مرخص نمودند و بعد در خان دیگر از قضا
 بنی و فحشاء مرفوع و آن اخذ نفوس مقدسه در کربت اخری بود هفت نفس اخذ نمودند از
 جناب ملا علی سیرتوی بود و همچنین جناب ملا محمد علیها، الله و عتاپه نواب
 یکی گفته بری کن ما خلاص شوی انقطع حقیقی فرمود چهل سال است که من منتظر این
 بوم بودم و الحمد لله امروز فائز شده ام و نفس اخری در هنگام مرود در اسواق با غصبتها
 زنا و اوجاه عباد فرمود با قوم سید اشهد فرموده هل من ناصر ینصرنی و من غرض
 مکم هل من ناصر ینصرنی باری با و بقضاء بشاء متعل که فلم از ذکرش عاجز این در نفس مبارکه
 و نفس اخری با ستقامتی تمام جان فدا نمودند خوئیهای این نفوس سبب شد که حال
 ایران بعضی از کاروان باشند و ساکن اند بلکه می پذیرند اهل ایران با نفس خاویه من
 نموده اند چه که نفوس با الله کل را محسب میدانند ابدانکم و جانور چشم زید حال از غنا
 اینطور و اعظم ابواب معارف باز شد آن لوحهای فدا پذیران و اعلی اضیها از ما
 برخاست و کل را بحضور و لقا بشاد فرمود و نافر نمود و ما، عثمان در آواز معجزه شامند
 و اسباب بعد بساط بیان و فرمود و فریب بر مقامش معرواوی معین فرمود حال
 اکثری با جمیع احزاب عالم معاشر و محبت و المینفه منبئی نسبت بکل خاطر شد که ظهور
 نوری عباد از محالات شمرده میشود بآرک الکریم ذوالفضل العظیم حال کل بصیر
 شده اند تا ببینند و سمع شده اند تا بشنوند انکار و جنود از فرار از میان برداشت

در فرود

در نفوس مذکوره و ابیدترین عذابهای عالم شهید نموند پس از طاب اینها کشند و کسند
 با آخر بلبل و با بیه و از عصب او مندرند و پیردند بعضی با سنگ و بعضی با چوب و بعضی را
 با زنجیر و بعضی با سلاح آنها کل مقدسه را قطعه قطعه نمودند و بدانش زدند و
 استخوانها را در گودالی ریختند از فرود مذکور و هزار نفس رو بجهت آگداوند معلوم
 بکجا رفته اند چه شده اند و احدی در آن ایام از مجال و اطفال سوال ننمود و از بیم و
 خوف نزدیک ترقت آن مطلوبها بعبوت مانده اند و از فرود مذکور بعضی از ملت روح
 امیر شام الله در سترس من غیر اطلاع احدی استگرو نمودند و قوت بوشه و ادسا
 داشته اند با حبیب و رضای امروز ناله سنگر برده ها از صحراها مرتفع و خشن ایجاد
 بنند و شب آن بوم با بر ملکوت ناس عید گرفتند و جشن بزرگه بر پا گویا اطلبی فرمودند
 سبحان الله ظلم و بد شعور و عیبهای رسید که اهل آسمانها از زمینها و اکل میخوردند
 سوف بیرون بخرا و ایمانم چه که بعد از طلوع نود عدل مشرف بودیم در اعنای مجلی
 نیز انصاف با هر در جمیع احوال فضل الله تبارک و تعالی ان بوی عباد علی الافا
 و علی التذاریک علی ما فان عنهم فی النبایه و الا ایام انه هو العزیز العلام و نیز در لوجی
 و بر چنین مستور میباشد ظالم ارض باء قصد اطفای نور نمود و بکل کرد آنچه که از
 اول دنیا الی حین احدی مرتکب نشد فهم نبود بیان که آنچه کرده بسبب علای
 مکینه مبارکه بوده و هست زها لافه و لمن معه و حینه و نیز در ضمن صورت زیارت جاهل
 و حشمان چنین مسطور است اشهد بمحببتکم صاحب الخضره و ارضت الصیحه

۴۲۶
سالی چهل و نهم

واقعات سال ۱۳۰۸ هجری

۱۱م

و ذرفت دموع اهل الجنة الاحدیة اشهدکم بنود استقامتکم توبین دیباج کتاب
الوفاء فی ناسوت الانسا و بنیزکم بنیاد و وعلیکم نواح قلب البها و صراح قلبه الاعلی
و انقطع الفیض من حجاب الفضل و العطاء آه آه باکنونذ الوفاء آه آه با مشارف الایواد
فی سماء الذکر و الشنا بمصیبکم منع مجرب البنا عن امواجه و السدود عن اثارها و الشمس
عن ضیاءها ان المرفیون سا و اورداد و ان الصحاری و البراری و فی الجبال و الوادی
لجود و انطعات اجسام و اجابکم و لیبود منها عرف محبه الله موجبکم و محبوبکم و مصو
و محبه صدام و محبتکم طوبی لکم و ان محبتکم و یوزوکم و یوزو ذابوکم اشهد انکم قوم المقام
الاعلی و الذود العلیا و بلفظ مقامنا یغزیکم الله بنضه و یغزف انباکم و اهلکم و ذریعتکم

فتنه و ریزوار

در سبزوار چون بغداد و بهایان شهر از اهل بلد جمعی دیگر نیز از معارف احباب بلاد اخری مانند
حاجی محمد کاظم از صفهان و حاجی عبد الرسول از یزد و غیرهما در آنجا اقامت حسنه تجارت
مشغول شدند و بدین طریق گروهی از شناخته گان این طائفه بجمع یافته تبلیغ کردند و حاجی
میرزا ابراهیم شریعتدار مجتهد متقدم شریع بلد با رعایت احتیاط از رقبا و اعداء علما و طلابان
لذا آتش حسد و کینه برخی از علما حاضرین برادران شریعتدار مذکور مشغول گردید و با ایجاد فتنه
و فساد همی کوشیدند ولی قدرت شریعتدار مانع بود تا آنکه ماه رمضان رسید و عرق حینت
جایلیه بنافس گشت و طلا با بر روسس بنا بر نیامی تعرض دست و لعین نهادند و از اذل و سفله
شجر یک برفساد نمودند و میرزا ماشوم تاجر صفهانی ساکن در تجارتسرای متعلق بشریعتدار که بخارج
یزد در آنجا تجارت داشتند محرک و منفذ اصلی بود و بنصیحت و مواعظت مضرر از اعمال خود

ن

سال چهل و هشتم
۴۲۷

واقعات سال ۱۳۰۸ هـ ق

۱۸ م

نشد و اتحاد این طائفه را متغیر ساخت و میرزا علی رضا یزدی و میرزا باقر حیدر زاده که بدش سیاه نمود
گشت و معاندین را بهانه بدست آمد و او را ببدن خونین بسجده جمع و واقع در جنب تجار تهرانی
نذکره بردند و علمای ائمه جماعت بچشم خردش آمدند و شیخ روضه خوان صفهانی و نیز
سید یزدی که عوام بزوار اول را عروس الذاکرین و دوم را غنچه ات میخوانند علی بن
یک یک از اجاب نام برده نامش را دستخط گرفتند و او را کسین و بازار را بسته کسب و شغل را منع
و تعطیل نمودند و امالی اجتماع و شورش کردند و شرعاً بر این زمان از اقامه صلوة شدند و ایام
ساجد را قفل نمودند و یا علی یا علی گویدان تجار تهرانی نذکره بختند و عده از اجار گرفتار کرده حتی
حسن نام جوان تجاری را بجای حسن نامی مشهور از این طائفه بدین جرم دستگیر و بازخواست
نمودند که بر خلیفه دوم لعن کرد و تمامت مجوسین را بمجس حکومتی کشیده جس نمودند و نیز باز حاکم
عام بخانه حاجی عبدالرسول هجوم بردند و او و پدرش ملا عبد الوهاب گرفتار کرده ضرب بسیار
نموده سرد پای بر منته برای حکومتی کشیدند و حکمران امر بمؤذ ایشان را در یکی از جزرات اندر دنی
جس کردند و این واقعه در یوم بیت و ششم رمضان واقع شد و جمعی از اجاب در خانه مانده
و پنهان گشتند و در غایت ترس هم مدتی بسر بردند و برخی لباس زنانه در بر کرده شباً
فرار نمودند و گروهی گریخته آهنگ مهاجرت و اقامت در عشق آباد کردند و با جمله ملا با تانها
حکمران متفرق و قطع و قطع این طائفه همت گماشتند و تمامت مجوسین را پای در کند کرده
متجاوز از ده هفته در مجس حکومتی نگه داشتند و احدی از اتمام و اقارب را اجازه ملاقاتشان
ندادند و پنج تن از ائمه جماعت فتوی و امضای کفر و فسادشان داد ولی شرعاً در نذکره
مخالف بوده مساعدت نمود و صورت شهادت عربی و طویلی با امضا جمعی کثیر از امالی

رساند و یکی شهادت دادند که حاجی عبدالرسول را مکرراً در حال صلوة و عبادات دیدند تا آنکه اجابت عشق آباد عرضحال داده بعنوان مطالبات خود تقلم بکمران نمودند و او تلگراف بشاه کرد و نیز تجار یزد و غیره تلگرافات بکمران نمودند و دستور از طهران بوالی خراسان که در این هنگام صاحب دیوان میرزا فتحعلی خان شیرازی بود رسید و او بکام بسزوار که پسرش معتب بمؤمن الملک بود دستور داد و مجوسین را استغطاق کرد و غالباً اقرار صریح بایمان نمودند و مقرر شد که مبالغی گرفته مستخلص نمایند و باقی ده نفر را که پنجهن بسزوار می بخشن یزدی بودند با اتفاق دوازده سوار روانه مشهد داشتند و اسامی پنج تن بسزوار می چنین است ملا عبد الوهاب مذکور میرزا هدایت که سیدی معتم بود و در استغطاق اعتراف بایمان کرد و میرزا محمد و میرزا ابراهیم برادرش که یکی صباغ و دیگری بخار بودند و اسامی پنج تن یزدی چنین است حاجی عبدالرسول آقا محمد صادق بیت ساز آقا محمد بن حاجی محمد ابراهیم مبلغ آقا عباس برادر زن حاجی مبلغ و میرزا علی رضا و بعد از درود بشهید حاجی عبد الرسول مبلغ با نصد تومان که مقرر شد داد و او را با ملا عبد الوهاب و آقا محمد و آقا عباس ناکرده و شش تن دیگر که دارائی و توانائی نادره و جوه رشوه و تقدیمی داشتند با چهار فریب سه ماه در مجس بسزوار تا بواسطه شیوع وبا و فرار اعدا مستخلص در نگشتند .

فصل در بهدان و شهبان و آقا محمدرضا و یزد

در بهدان باغوا شریف الدوله رئیس التجار جمعیت بیوه و معارضت و تعرض بهائیان اسرائیلی باشند و چند تن خاقام که از اورشلیم بهدان آمدند با خود نزد غر الدوله حکمران برده بدین نوع کتابت نمودند که قبیلی از آحاد جمعیت با فریفته اقوال بهائیان شدند و شریعت تورات را به پشت سر انداختند و بر رسوم و قواعد ما عمل نمیکند و درخواست ما این است که حکمران یزد را

باز من جمعیت ما خارج شوند و یا مترم که دیگر مخالفت تورات نکنند و حکمران حسب دستور شریف
 الملک عدّه را بتفحص و تحقیق بجا داشت و نقشه تدبیر چنین کشیدند که تنی از بهائیان اسرائیلی را
 بکنیه حاضر کرده بمقاوله و مناظره با خاخام با بکارند تا نرم و مطعم شوند و حکم درباره شان صادر یا
 ولی جمعی از بهائیان بکنیه درآمدند و مکالمه بدین طریق واقع شد که کلیمیان بایشان گفتند چون
 شما احکام تورات را نقض و رفض کردید یا مترم شوید که بعد این مخالفت نکنید و یا خود را از جمعیت ما
 خارج نمایید و بهائیان جواب دادند که ما هرگز با اساس تورات مخالفت نکرده و نخواهیم کرد ولی
 بدعتهای شما که با شریعت موسویه مباین است اعتقاد داریم و شما را مخالف شریعت و در هم شکننده
 احکام میشناسیم و بعد از گفتگوی بسیار قرار چنین شد که در مجلس تحقیقات بلدیّه که مرکب از درازده
 نفر از تجار و اعیان بدست ریاست نماینده حکومت مشهدیّه میآید که گفتند و شریف ننگ مذکور
 که خود یکمن از اشراف همدان و عضو مجلس بود با حضار سه نفر نماینده از اجنای اسرائیلی فرمان داد
 ولی ودائی رو بن از اجنای مخلص و عده نماینده گردید و خاخام همدان نماینده کلیمیان شد
 و با اتفاق خاخام وارد از اورشلیم بمجلس بلدی آمدند و اثنی رده بن نیز حضور یافت و رئیس مجلس
 که میرزا آقاسی قائم مقامی بود از نماینده کلیمیان پرسید شما را بر اینگونه چه ادعا است و
 او جواب داد که ایشان از دین موسی برداشته چه که حرمت یوم سبت را نگاه نمیدارند و اغذیه و
 و اشربه پدید میخورند رئیس پرسید که اغذیه و اشربه پدید کدام است نماینده موسویان توضیح و
 اثبات کرد که ذبحه مسلمانان و پیرو دوع ساخته آنان نزد موسویان پدید میآید و
 این کرده احترام و عیب نمینمایند و رئیس چون این سخن بشنید شدت غضبناک شد
 و تأسف خورد که چرا برای استماع امثال این سخن حاضر شد و فی الفور حکم داد موسویان را زند

و بیرون کردند و نیز دوبار دیگر حکومت بهمان بعضی از اجاب سراسلی را گرفتار نمود و مسلماً بنوعی بیخونان حرم عقیدت از ایشان گرفت و نوبتی دیگر نیز موسویان برای آنکه بعضی از اجاب سراسلی در بوم سبت بشغل و تجارت پرداختند بفرالدوله حکمران شایسته کردند و در دار الحکومه مجتمع شده غوغایا نمودند و بالاخره حکومت فرمان بطرد موسویان داد و نیز در این سال حاجی محمدنخار از بهایمان معروف است که در تبیین سعی و همت مبذول به داشت وفات نمود و سلیمان اردفن جسدش در قبرستان شان محافظت کردند و بالاخره در صحنی مدفون گردید و نیز در نزد آقا محمد رضا از محرمین اجاب بوجب فتوی بعضی از علما هدف کلوله برخی از اشرار شده بشهادت رسید.

طبع کتاب قدس الواح معظمه در بهمنی

چون طبع بیچک از الواح و آثار بدیهه تا اینست میور شد و نسخ عیدیه که بخط ابن المقربین در آحاد اجاب منتشر گشت عده روزی از این طبع کفایت نینمود و لذا حسب دستور ابی در عکا کتاب ستطاب قدس تنظیم مجددی از الواح مستوعده بشکل کتابی حجم تیره شد و دو مجلدی دیگر نیز بهمان شکل و حجم مرکب از معظم الواح فراهم آمد و شکی نقلم با خط زیباش کتابت کرد در ابن المقربین مقابل و تصحیح نمود و میرزا محمد علی عیسی کبر با پرشس میرزا شعاع است در شهر حمادی الادی ۱۳۰۷ برای طبع و نشر عازم بهمنی گشت و نسخ مذکوره را با خود برد و در مصر ورود نمود پس از آنجا

حضرت آقای ابرار اداج بشر فداه درین شهر خونه تشریف آورد دیگریک رساله مفصلاً که الالآن بوقت فرود نازل نوشته شد از جهت ابن العربی نازل اکثری از کلمات و آیات و سوره بابت بر مقام در اندک کور و مسطور و بختی رساله باین تکمیل الالآن نازل گردیده بعد از آنهم البته سواد در سال میورد (خط جواد فریدی مورخه ۹ شعبان ۱۳۰۸)

کتاب اندک مسطور که که مشهور بلاگشته بخط فاتی است و در آخر نام حسین الدی سخن نه بخرطوم سر راه آقای ابرار اداج بشر فداه و بخط فروده و این کتاب مبارک بجهت من و بفریب من علمه شین که نشسته و امضا فرمودند و طراخی باید از روی

سال چهل و هشتم

۱۸

واقعات سال ۱۳۰۸

استراحت ایامی چند روزه هندوستان گردید و چون درود نمود اجناسی آنجا مانند مومنین مصر شادمان شده امید ملاقاتش برای تبلیغ بافضل و دجهای الهی داشتند ولی او شهسوری چند در بعضی منوع استیساط و حذر بسربرد و برای طبع کتب مذکوره سعی نمود تا از طبع بیزن آمدند و بنام کتاب قدس و کتاب مبین و کتاب اقدار معروف منتشر شدند و در شهر شعبان ۱۳۰۸ آنک عودت بکاکا کرده در شهر رمضان وارد شد .

شهادت حاجی ملا محمد علی دیریز

دیریز در شب بیست و هشتم صفر حاجی ملا محمد علی ده آبادی از علمای متقدمین مومنین را در سن بیستاد و یک سالگی باقریس از اشرار بله میخواستند از کوه بگدشت هدف کجولو نموده استخوان سینه بهم شکست و پسران سندیوم تقول شبانه جسد را برده دفن نمودند .

این موازنه و مقابله شوند و لابد کتاب تعالی سباج را در خطه فرموده اند آنرا هم فانی در زمان حضور سرکار آقا در بیس طبع فرموده اند قدسی از طراوت و زینت خارج است ولی ملاحظاتی حکمت مرعیه جاریه بوده و کتاب ایقان صحیح هم در کتب چاپ است و الواح مرتبه کتاب است که اکنون چاپ و تمام شده ولی باطراف نشر نیافته و کتاب مبین هم با کتاب ایس منطوق شده و این اداره راجع به سرکار آقا می گویند که بدون ایضا و اذن کتاب از داخله طبع نخواهد شد ... بچاپ عریب از ارض منصور در سه ماه قبل وارد شده و بعد از توقف یکماه خیال حرکت حیدرآباد و کن نموده اند بعد از ترغیب توفیق سیر مرجعت نمودند اکنون در بیس منقول بکتابت چاپ هستند یعنی کتاب استه ناله جناب حاجی میرزا افشار که چند وقت از شطر منصور وارد شده اند بنویسند . (کتاب حاجی میرزا حسین معروف خرطومی خطاب بحی میرزا محمدش مرزفیزیک ۱۳۰۹)

ولی این ایام کتاب قدس و بعضی سورهای معتبره که منضم آن است در کمال دقت بصوابه سرکار آقا روحی فخره بکتاب فانی است بجنور مبارک جل جلاله ارسال شد و در نهایت اصلاح حکم بچاپ فرمودند این نده ما تمام است و هرگاه منتشر شود کل کتب ای ایس باید محو شود و این کتاب قدس ثابت و محکم خواهد ماند و در بعضی الواح و کتبهای دیگر هم چاپ شده و کمال صحت مزجده است البته بارزده آفایان است که برگاه معلوم باشد منتشر کنند (ایضا مکتوب میرزا حسین خرطومی خطاب بحی میرزا محمدش مرزفیزیک ۱۳۰۹)

مرزفیزیک ۱۳۰۹ (۱۳۰۸) میرزا محمدش بکتاب قدس منضم آن اعمال نفعیه او و عمرانش امثال جواد قرینی و حاجی میرزا حسین خرطومی را ذکر فرمودند و در بعضی از آیات کتب سار که مسطوره دست برده برای تائین نوابای خیره اش تحریف نمود .

۴۳۲
سال پنجم و نهم
واقعات سال ۱۳۰۹ هجری
۱۸ م

فتنه در اردکان

دور اردکان استاد محمد حداد از معروفین اجاب گذشت جمع مومنین حیدر ادرستان دفن کردند و بعد از سه روز گماشته بعضی از طامایا با تفاق اشرا حیدر را از قبر بردن آورده با لفظ اش زودند و کفن نیم سوخته را در ب دکان مظلوم باو بختند و باز ماند کانش حیدر نیم سوخته را در باغ ملکی خودش دفن نمودند و طامایا اشرا را تحریک و تهنیت کردند تا شورش نموده جمعی از معارف اجاب را دستگیر ساختند و ضرب و جفای بسیار داد آورده بخانه علی کشیدند و مورد بازخواست و ستم قرار دادند و بالاخره حاکم مبالغی نفوذ از مظلومان گرفته مستخلص ساخت ولی از شدت تعرض و مفاد امالی استقرار در وطن برایشان معسر بلکه خیر مقدم گشت و جمعی که نخواستند بیاید اخیری فراری و متواری شدند و برخی بر جای مانده از شدت بیانات و شفقت وارده اینجهان فانی را در

فتنه در آذربایجان و خراسان

گفتند . در تریه مطنه واقع در بعد شش فرسنگی تبریز اعیان بعضی اجاب برخاستند و حاجی حشام مالک تریه چند تن از مظلومان چوب تحقیر و تفضیح نمود .

و در بشردیه از جهت توالی عبور و مرور مبلغین در آنجا اشتغال جمع مومنین امالی متعصب و تفریق برخاستند و آن میرزا مهدی رشتی که بغیر تبلیغ درود نمود بعلت تهاجم مردم ناچار شد در شب بعد از ورود بیدزنگ مرجعت کرد و اشرا بر جارت بیفرودند و در کوی و برزن با اسم باب انبیا . و در قه لهر دوس در دهانیه سب و لعن و شتم و ناسزا گفتند و پشت در خانه مای اجاب اجتماع کرده دشنام همی دادند بحدی که مظلومان مزوج از منازل خود نتوانستند و در اسما از آب انبار با کوزه آب بخانه بردند و میرزا محمد علی طاماحد شریف را اعدا دچار کرده بسختی زدند

۲۲۳
سال چهل و نهم

واقعات سال ۱۳۰۹ ق

م ۱۸

واضع و احوال مدت دو ماه امتداد یافت انگاه آسامی احاد اجارا ثبت نموده بطرس و مشهد فرستاده فتوی قتل و غارت خواستند ولی چون در آن ایام که قریب و قریح و جزیره عظمی غروب شمس اسی بود مرض دبانتش را یافت اشرا و معاینه گریخته شده از قرض

دست کشیدن . واقعه عظیم غروب شمس جمال اسی از افق ادنی

در این سال محنت اشمال ضیقاً نسبت به آریانیه داشته الالبته جمال آده سنج پس از چهل فرساده بذل عنایت و افاضت که در سیکل عنصری بشری بر بنی آدم و اهل این عالم فرموده آنگاه غروب از افق عالم ادنی و اشراق از ملکوت بهایش نمود و تفصیل این سانحه عظمی و مصیبت کبری که در قریب پنجم از شب دوم شهر ذیقعده سال ۱۳۰۹ هجری قمری مطابق ۲۹ مای ۱۹۹۲ میلادی واقع شد چون در همان ایام کلیه از اقلام اعلام اجاب نثراً یا لفظاً صادر و منتشر گردید لذا به ثبت برخی از امر قیامات اکتفا نمائیم مناسبتی زبفرزق از قلب پر از حسرت و حترق علامه نبیل اعظم است که در فاجعه عظمی حاضر و ناظر بوده مرتبه سرانی نمود و همی بده

بسم الحاضر الشاهر المشهور و بجماله اشاهد الغائب المستور

از غیاب شمت رب البوب	آتش افشان بادی در بهوب	کردی اشجار وجود آذر گرفت	آتش آتشها بختک آذر گرفت
دشمنها و نهرا را بحر ها	باغها در اغما و مشهرا	جملگی یک قطعه آذر شد	سوی قصر بهی دار شد
در قصر شاه جا صیحه زنان	موکمان بر سر زنان آری	کی مهین قصر به شاه تو کو	آفتاب اختر ماه تو کو
ای گلستان بهار در تو کو	دستان دلبزر تو کو	بانج بهی شاخ شمشاد تو کو	دان خرامان سرو آرز تو کو
نخت بهی ملک تو کو	بحر بهی میس افک تو کو	عرش بهی شاه بهی تو کو	نغمه جان بخش در قامی تو کو
وحی نبی و قطبیل تو کو	سوی زین دریای تریل تو کو	دلر باهی عشق برین موی تو کو	گلغده از نشین روی تو کو

سال چهل و نهم

۱۸

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری

جلوه گر خورشید آفاق تو کو	دمل صبح و عصر عشاق تو کو	طافان بر نور تو کو	وان قوتش در سردر تو کو
بافتن عجب در آینه در ندا	کی نبیل دل بر از خون خدا	بیش از این تشنه ز افان	خوش تشنه است نه طلاق
انقدر زاندا کمان روح پاک	در عیون باران خون آب کمان	کین من شد بر سر طوفان	عرق خون شد جسمها جان در روح
گلک آتشبار برکش عیان	گانشش از دخت اوراق جان	بس کن از بهر خدا شرح فرخ	طقت کل طاق شد از جهرن
ذکری از ایام و مدتش کن همی	بر جود قلب نامه مرهمی	نادل عشاق سلطان ظهور	مشغول گردد و نخل نار طور
دهر انوارشان روشن کند	ازین اود کارشان گلشن کند	صد هزاران زنها این آفتاب	که نغمه می بود در خلف صحاب
آنچه از ابصار ستور و نهان	و آنچه مشهود و هویدا در جهان	جنگلی از قدرت کمون او	در دمی طایر ز کاف و نون
آدم از وی گشت بسجور ملک	هم پیشش شد منخرم فلک	نوح و ابراهیم و موسی روح	در زندا هر یک بال جان فصیح
کی جهان بشری که شایسته بود	نور بخش مهر و ماست بر سر	گرچه پیشش نور است آناه نور	آیه نور علی نورش ظهور
ایک بر قدس تا او این شود	سکن در حسن عکاشش	ز نایب از خسته پایل خلیل	شده و با او بر سر این بر خلیل
تا شود طائف بدورد در یار	بر زنده بشری با بل آن یار	کین یار از عرش برتر شود	پایتخت رب کبر میشود
ناکه حق زو بر کند آفاق را	دانش اسمعیل هم سخن	ناکه از یعقوب و یوسف کلیم	جنت آید از من مصر حرم
عرف حق با بدان از حق نشد	بعد از آن موسی با بر کرد کار	جمله را از مصر آردشان شام	تا شوند از عرف حق مشکین شام
شد چه موسی سوی یار بر شام	آتش از نخل نار بر شام	صوت احلامی آناه سه سوگی	زان ندا فانه یک آید بگویش
آن درخت نار روح نور بار	بود سرد مات موزون	کان کلیم دست در نیایش	صوت بخش آناه تشنه شنید
جان موسی سینه از زنجیر سعد	ز نایب کسان به پیشش قبل بعد	هر که میخواهد شود مشکین شام	از غیرستان روح بر شام
بایدین با صد جهانشون دوله	ناظر آید سوی شرح بسمله	که با بر سرم محبوب خویش	عصن اعظم ز درم نه پایش
حجت حق آید شرح لطیف	کرده کامل بر صانع در برر لطف	هر که آن اعلی میان را نگردد	بر رومور این ارضی بی بر
انقض چون نخیل روح زدا	مژده حق را بر شام داد	تو است کین حرکت حقیقت بیجا	بروز در خیطه ملک حجاز
سوی که بر د اسمعیل خویش	تا نزل ناکت بخیل خویش	آن براری دان صحاری کیند	زان صدف با صدفه گر کیند

یا نفس

از یقین صد آن میر شریف	شد محمد در آن جمله صد	بر حجاز ابواب رحمت باز کرد	در غنم سر حق را ساز کرد
بنده آن سری سوی سراج شد	تا بقصر هجی بهاج شد	منتهی شد سوی سدره منتهی	غرق شد در بحر دیدار بها
جمله قرآن را از سر تا با بخوان	تا بسین و آن امیر ملک با	بخرشته امبی بودش مقصدی	دایم از شمس چنانش غنهدی
یک بعد از حضرت می نشست	اکثری از وقتند از نشست	از فرقی اند کرده یک صم	تابع وی گشته مانند غم
زان سبب سر او انوار کتاب	ماند از اسلامین اندر حجاب	سینان را راه زن شیخ	شیده را از عمان به پناه
جنگ غرق بجز قیل و قال	بی نصیب سیرت و خلاق	اینچنین بودند اندر لیل تا	تا جمال احمد آمد آشکار
قب و روشن با نور خد	سینه اش منق و سرار خدا	فردی از شیعیان را آنگاه	سیران بر ماند از حجاب
کم ککشان وقف از سر کرد	وزر منام دشمنان سدا کرد	سید کالم مراد را بار شد	قلبش از وی همسط انوار شد
سیدش رسید ازین اعظم	در جوشش کرد مرقوم آن علم	که نباشد مصلحت بعین این	زین بنا آیند وقت بعد
سید از این برده چون کمال	بزرگش بهر بیا پیش گفت	که رسید در آن ایام	پراگنده ایاق را از نوبه تا
بعدین رد سوی صحرا مانید	داد سعی جهد و کوشش برید	تا که مقصود بهر شما	جلوه گر کرد در چه خورشید
بعد سید نور بشردیه شافت	آنچه میخواست در شیراز با	رب اعلیٰ چو شش مرد راه	قب در اطراف هر آگاه دید
از شه امبی خبر دارش نمود	وقف از اسرار دلدارش نمود	گفت من بایم ندیده رخ	من بشیرم بویف سبح
امرا او ستمتر است سکون	بعد نسج کل خیر تدکون	باب شبرونی چه نار مشعل	سوی رسی بهر وصل شاد
شاه ابایش بطهران کرد	جان او را از هجوم آزاد کرد	مشعل چون سدره طور	سوی شهر طلوس ما شوش
شاه امبی نیز غم نور کرد	خویش را در حق مشهور کرد	آمران و عا طمان اندیار	هر یکی از یک نظر از ان
همچو اموی حسن صید آمدند	با هزاران شوق در قید آمدند	بعضی آنها بنایت مستقیم	آنچنان در راه حب استیم
که برادر طلعتش جان جهند	سیرق شاهنشاهی خفتند	اکثری از تپدا و از محن	آمدند اندر بلا با محن
الغرض شاه بهادر سال شفت	آنچنان محکم کرد امرت	که نباید از مبارک مفسد	لوم و منیع لایم و مانع صد
دانا با پیش پناه با بیان	دانا با سیف تپان بیان	امحق را زانهر و مضور بود	در همه اوصاف حق مشهور بود

سال اول و دوم

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری

۱۸

عالم فردوسی نامتبه	چون مجلس کشته شد	زرقه از بیابان را دستگیر	جانب طهرانشان برود اسیر
شاه ابهانسان پذیرائی نمود	مرحمت فرمود و دارائی نمود	ز نسبت یک شب به طهرانشان	گشت زار با عرض خوش نظر
طاهره از بهر قتل عم خوش	دستگیر و بنوا بسته شد	قصه ابن عم او با پاک او	یک شب از زردان پاک او
نقص قدرت بی همه گفت	زان میان چون که برایش بود	چند نذری داد در طهرانش	بعد از آن نامه با چندین
سوی ارض خاوندستان	نی دمی در امر جرمش	چون ز ناکو امر از رب عطا	که با عرض خاوند اهل دلا
شاه ابهان نیز با فرشی	سوی ارض خاوند با فرشی	در بدشتان روز خدیو	گشت تدوین آن جان
مدتی در طهرانش با هم زمان	میهمان شد در آن خرم مکان	هر دمی طرز بدعی در بروز	ز بحال ابرع عالم فرود
یک خبر قدوس غیر طاهره	کس وقت زان شنون	العرض در مکان در طهرانه	بهر اهل آن ناصر بود دلا
چون نقدوس حبل دبا حق	در طهرانی مرشد بر صفت	مدتی با مال کرد امداد	داد ایم آنچه باید داد
چون رفت از مال دادن کاش	رفت تا نصرت کند با جانش	ده سوار جهان تا نشد در گنا	تا زنده بر آن سپاه ای حساب
با کند بر جنبو امان فتح باب	با که جان باز چه امان	چون شیت بر لغا شاه	دست شیت کار زار دارد
شاه ابهان با تمام هم زمان	شد گرفتار از قضای ناگهان	آنچنان بر زد سوی امش	بس جهاز از چندین باره شش
کامیابی شد که در خا	تا بیاید است سلطان قضا	شاه و هم زمان رسید از آن	سوی طهرانشان شد روانه جلال
هر مرض هم بلای تازه بود	هر مرض آفات بی اندازه بود	عوان سراج شاه اسما حضرت	در میان جبر موج حضرت
یک دست قدوس محفوظ و ا	با حفظ سردی محفوظ داشت	تا تا با یک جوهر شمر در زید	کرد در تار با علی شمشید
شاه ابهان بدو طلب	تا قصار گشت از تقدیر بر	شد تا با یک رچی از شاه دلا	که شود عازم سوی کر بلا
شاه ابهان با دوش از چاکران	شد سوی کر بلا خود روان	شد شرف بر لغا دار اسلام	دغدغه فرمودش شهنشاه نام
که تو را دار بحال خود کنم	قبله قرب وصال خود کنم	کاظمین کر بلا در نجف	از قدم شاه جهان بهر
چند ماهی شاه ابهان را چنان	بود در بغداد و طهرانش	تا تا با یک سوی قهر نازد	صدر نوروی صاحب
دشت نا شاه به صاحب نهان	فاصلش آمد سوی جهان	سوی ری خواند آن ملک نور	تا کند روشن شب بجز را

ش

شد سوی شرطت انام	آن سفر کمال خبری تمام	شد دو ماهی چون بپایان رسید	گشت طایفه ای از سادات
شاه جان در قریه صدر از زمان	بجنب اخوان صدر شین	اندر آن فتنه جناب زبان	خوبت انحراف شد از سازد
تا زخماش نشناید گزیده	شاه را بر او بد ناسپند	شد باره با تن تنها سوا	شد بار دوی رفیع شهر ما
مهر را چون شلمان دیدند فاش	دور گرفتند مانند خفاش	در تیران ابتدا جوش	بند و بجز غلش کوش
بعد از آن جاک سلطان همی	در سیه چالی در انبار همی	و آن همین بجز فرخنده گهر	که بود مشهور بر قار گهر
زور دست در گردن شاه با	در خلی با پای آن میر با	از جایی که العالین	قرب چهل تن از یار وین
بعضی نام بند و نیم بجز شاه	بعضی شان هم بزم نیم بجز شاه	و ایم از تعلیم شده باخوشه	ذکر جمله حسنا به لعلی
هر صباحی بابت این قانون	مجمع که قسمت شده فلان	زور دستش به دست بادیه	تا بعد بجز نامش شنبه
شد شدی با لطف خسروی او	همچو توکل بر کفشی دوی او	از فرمودش بر صبر و سکون	بافش میرفتی از زبون او
باز این شوق جان معاشی	راست شامه میافرستی	از ایل تن به بیان یک	کرده شادوی بر او میومد
عاشق نامش کرده رون	ای فدای عهد جان برودن	انگهان کرباغ صواب تر	این زمان او ای این میرا
بک به زبان او نام سعید	که از آن سازاد این مشیر شد	کز پاهای قهرش قمار	بیج شدت در برش در کار
زور و سب نقل بیفتش در شان	فرو خورشید شده فلان	در شب یک در شوق	نیت از ذکر حشش کلام
چشمه سون که اندر طلعت است	ای کرده طایبان حضرت	سوزی او با صد شبانید	ناجات میری باید کل
باد از عون حق این همی کرج	شمع بزم صاحبان تخت	الارض سلطان او جار به	در غل و بجز قهر باد
تا چشمه آمد هر چه است	رو سیه حاسدان	از غمناهای رب العالین	شد تغییر در روش سیر
تا از آن بدایه بر آرد شد	با جلالت تازه بغداد	غشس عظیم با کلیم و جرم	امره آن تا جدار زد و لکرم
صدر اعظم خادمی از محرمان	کرد همه بار او بخش	در شامی میل بر برت و بر	همچو سده نار سلطان
کرد طی ره بفر حسروی	هر مکان مبعوث از دجانی	شخصیت ز اول حماد علی	شد بیغداد عرا از نظر
کز قدم شد کز مخفی نام او	بجوش از ایام روح انجام او	قرب لی چون بزور	بروز از غل و لها بادین

۲۳۸
 وقایع سال ۱۳۰۹ هجری قمری

شاه ابراهیم شد بنام ابراهیم	بی جانش شد ایشان جهان	اغصن اعظم از آن جزایر	قد نطفی گشت خم مانند بر
هیچکس از جلال شد	نماندی پرسید حسبی حال شد	نمود سال آن شکر بری مرد	سکن اندر کوه سار مگر گو
گاده گاهش بر سیمانی گذار	کم ملک تا بید نور آن مدار	نور باران گشت کرستان	نام شد چید در هر مرد بوم
ناسوی دار اسلام آمد خبر	که سلیمانیه شد در بد بر	غصن اعظم مهر افلاک ولا	شیخ سلطان بجو از کرگان
بخت اور شرق اجمالی کرد	دوی سلطان سبش ارسال کرد	رفت و بعد از چند گسلفت جان	آفتاب ساز زور اشد عیان
جمله قرآن در آمد در کلام	ر بنابید عمو الی دار اسلام	چون بزور اشد با لیا	روح حسید از بسیار و ازین
هر که دیدی طلعت شد یک نظر	گرز باد خاک بودی گشت	گر هزاران قرن بوسم ملام	شرح باید قصه دار اسلام
باید کردن سخن مختصر	دلم بر خون شد از دم بصر	چون در ماهی ماند تا ساعده	سطر دوم از شاه جهان شد
چاره سلطان با غرور	با جلال کبر یابی در سفر	تا بفلک نرسد در سمرقند	فلک زار شوق جهانی سکو
تا که زمان بر کوشش داد	بر عتای خود کوشش داد	چاره ام شاه قیوم تدبیر	کرسی سلطانی شکر کبیر
بعد از آن آمد بیک شند	شتر شمس چهارش اوج	نرسش حق چون تیر است	پرده نور ایشان چه است
حق و باطل از هم تمنا کرد	بار دیگر بر جهان بار کرد	بیخ سال ز راض سران جهان	بر جهان آینه سرد و حجاب
بعد از آن شد عزم محبوب الام	جزم تا صبح لغات تا بر شام	و عددی انبیا و مرسلین	مژده های اصفیای واصلین
جمله را شهود آورد	صدان چون شمس کسوف	لاجرم از راض سرزب محمد	زد علم بر حال بحر سفید
از گلیسبولی بفلک نرسد	گاده ثابت گشت و گه سیار	ساحل از میر با سکندری	شد مبارک زان جهان لبری
تا که غصن اعظمش باستان	کردشان از سرود قامت بستان	کوچه و بارشان اگر کبیر	در بهوشان بال و پر و پیکر
خواست از حق نامورشان کند	خالی از خلق مگردن کینه	سال غرور از قاضای قدر	از جادوی العید در نانی عشر
دارد از در دروازه بحری شهر	شد بکار ز جوش بحر و بر	در میان قشله آن علی المقام	شد مقرر عرش محبوب الام
چون یک سال باده ماه دهم	از قه در خدادند علیم	غصن ابر جهان نثار شاه	محقق دلخواهی آل تبه شد
زان سبب قربان سلطان آب	از برای عاشقان شد صبح باب	چون دو سال دهم در باج	قند شد عرشش عالم فرد

نمودار

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری سال چهل و نهم

۱۸

بعد از آن بیت ملک شد	پرنوا اتفاق گشت از ناک	بعد از آن شد بیت منصور	عرش دبار شهنشاه منع
بعد از آن گشت بیت رابعه	از شعاع شمس ایمنی نامه	یکم هر یک بن بیت	چند ماهی مسکن بیت جلیل
بعد از آن شد بیت عودی عرش	عرش رحمن در می آید بر فرا	در طوفان صند ملک ملک	نطق ایاه و هی الملک
از درود سخن محبوب الامام	چون شد نه سال در نزد نام	جاس کرده خود و صمد	شده دوازده برود شاه قدم
شده سیر بوستان نامعین	دوستانش ز منور گشت عین	بعد از آن هم قصری نغصا بر	جای از وی نه براب کاری
قصر عید به پاشایش لقب	چند سالی شد مقرر عرش	ز غم نفط لمان قوم عاد	که خدا بنیانشان بر باد
بر عکاه هر چه زینت گاه بود	مر نفع در وی خیم شاه بود	گاه باغ نامعین عم زدا	که جنبی جنت سبب فرا
گاه قصر خاص پاشای منع	گاه کوه کابری طور منع	که تبارک به او نام شد	از قدم شه بهی بخام شد
گاه کوه ناستبه بی مال	مشعل از قبله نور جمال	گاه بر کا قصر مرزوق جوان	ابن شیخ مشوای در زبان
شاه را یک چند مسکن با بریم	دان لبله آباد از اکر ام کریم	گاه کرمل گاه جیفایش مکان	که مکان بابای در شش مکان
کوه کرمل از قدم شاه جانش	بگذراند از قرق از زندقه	بعد از اینها شعر خودی تر	که استبیب بهی شد شیخ
همه بنگا بیت عبود و داد	شد مقرر کرسی ب العباد	بیشتر در قصر بهی مقرر	آن ملک روح و سلطان
شده دو دو سال آن قصر عزیز	از شه جان مشکبار و عطربیز	تا که نور امر سلطان قدر	آمد اندر در بیج مسکون گد
آمد از الواح جهانی ز در	ملک روس و انگلیس و هند پر	اهل ایران در خیال طبع	هند چون از امرش اردن چه
در هزار و سیصد و شصت از فتح	آمد از آن مشت قربان صفا	در هزار و سیصد و شصت از صفا	بهر شه درویش خان سیراد
ز انبندای سیصد و شصت شاه جان	دانا در کوهش در زبان	ز نسبت جانها بخر عم غریب	فی بسوی ساحل شادی طریق
سیمای از انبندای ماه صوم	تا بمید صوم در بریل بوم	با همه باران ملک اختر	دانا اندر صحبت هم و داد
چون شد از سوال بوم زده	از تبت شه شد فرزند	شبهه فخر واحد و عشرت	خاک انام بستر قد غارت
بیش ازین تا در نیم بر این میان	اینقدر دایم قیامت غیا	گر نبودی منع حفظ کتبت	مردوزن ایشان ملک
خویشتر با هر برید می ازین	تا شود در کوی جانان رحمن	یک کل از قله از دست	بمقرار و سولوار و مشکبار

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری

هفت روز و شب فخر و هم غمی	بهره مند از خون سلطانی	فوج فوج از شهر عکا دور می	کامیاب از نعت تب الوری
هر فخری شد بسوی غصن شاه	جانبخت غمناکش داوراه	بس قصاید گشت آن عرا	بی طمع از جازه و جود خرا
هم خیل مسکین بر شام	هم نصارا عظیم الاحصام	وصف داد و وصف است	رزمه اندر تبا نهفته اند
که بگوید سلم باند هجی	آن شارا خرد در اوصاف	هم سب می گفته با لفظ صبح	آنچه نون گفت خرم بر سرح
آن قصاید با نقاب صیل امود	شد رقم از امر غصن شاه نو	نسخه اسرار غصن از لطف خود	سوی هر شهر یاد از فرود
تا اجبای بها و وف شوند	عز امر به را عار شوند	که بشهر سخن با یک قلم	بی معین بی سپاه و چشم
امر را فرمود اینگونه بلند	کز تمام فرقهها چون چند	با وجود آنکه نبود شمشیر	ظا هر آید این چنین شرح
از لسان ترک در روی و عز	نفت اظا هر شده در وقت	که بود از هر کی حجت تمام	بر کرده شنبه و الا مقام
بوم ناسع شد کتاب چند بار	بخطا ایاتی جانان ایگار	جای غصن افغان عهد	ایمن چنین نامور از زب مجید
که بسوی غصن اعظم بگردند	جمله در جول زهین بر	ساعلم از شاه ایمنی و هم	که همه اهل سارا با تمام
بر کنای عهد خود عادل کند	فضل خود ابر کل شایسته	هر موفقی هزاران پرده	هر منافق را باجا از سر زده
ز نقاشی کشد سوی وفا	نامه با جان دول با نقاش	از ره بی غصن قبولیم قدر	بهر ماجبه صلاح ناگزیر
ناصر امر شده ایمنی شوم	بر نمایش روز و شب گویا شوم	همت با این شود هر صبح و شام	که همه روی زمین با تمام
بنده خاص جمال تبه کنیم	دست بردمان غصن از بیم	تا زمین همه با یکش همه	از بهایا بیم حسن جانم
شاه ایمن حق غصن اعظم	هم سخن جمله خاصا بر ارام	کین دعا است سبحان او در خود	ایقادی نام نوسن او بود
این ایمنی را بر مستقیم	هر دست با در سار غصن	صد هزار آله ایمنی می	تا که زور و شب لغز در می
مشعل سازی ازین فرخنده بار	جمله اشیا در ادرق دیار	نامه نامیت کز زمین زمین	گشت تا ج فرخ ازین عیدین
اندر آغاز نصیبت در رسیده	روح تو بر جسم بیجا نرسیده	سوی غصن نه روان شده است	تا مگر امرم نماید در جواب
چونکه غصن اعظم شاه بها	همت مشعل نار سوز آنها	ز نسب نامه جارت در سوز	تا جرم آید معوق تا بحال
تا که در این جمعه کز زب درود	یوم سبعین از یوم است	غصن اعظم نیز ملک مدی	جمله منجی بها و ارفدا

سال چهل و نهم

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری

۱۸ م

خوابیدن پسر پسران بابر	غرق انوار محمود از نظر	بعد از آن فرمودگان زلفی	این بهر عهد سزایر با
نامه نبوشته از بهر سد	که شود زان مشتعل جان و حسد	رد بخوان دزد هر چه اندر	عالم آرزو بران جاننازد
دست بر چشمان شادم از ادب	در رسد آن مه را که در طلب	شد تلاوت بهر شتافان	با حلاوت اشید اناخته
با کج گفتم کیدل یک یک	یا تقی یا لیثا کنایه	تا که از نغمای آن اعلی مقام	که بود ما و ای محبوب الامام
با درو صیدن کایا بایم کل	زان عنایت مستطاب نیم کل	الغرض در منظر اعلای بار	شد زیارت بهر تو ای کل
هم برای آن اما ز کبات	که با نواشده شان آجبت	کامده ثابت مانند جمال	بانه آمانند ز خیار حال
از نانت در نانتان غرضها	کردم اندر منظر شاه بها	بشکبان بعد از آن گشته	تا که آمد سمع جامم را بکوش
کابن بهر راجو کر لطف حق	بردی از بسیاری یاران	هم مکان هم غدا یکن	کز نیت در ز خطر این است
چونکه دایم غرق در یاد منی	بار و عجزات منم تو منی	ای خوشش کوی کوی کوی	بهر جانان با سمع تو است
خانصا بینه ز خدایت شود	حاصل کتوت بنیاید	ای جوان کوی یاران	بستان این دایم و اید
زردن باشد دعان مستجاب	بردم از من بهر شان فحجاب	ای تقی ای بنده و جهانا	نیت حالت در بساطه
غصن اعظم با همه غصان	غرت سائل فضل کرد کام	هم همه حجابت العالمین	از برایت شکباران تو
هر کی را قلع و لیل نار	دست دعوت سوی عرض کرد	کی بیا و العالمین از لطف	این بهر امانان دود
که با رضی طرف چون کی کله	شیرسان گزیند و سله	هر سه را از بند و قید از دکن	جمله یاران خود را دکن
در کتاب عهد فرمودی شما	که کشید از دل سلاطین دعا	ناصر الدین شاه را ای جلا	یارش و امانش از ملا
طافش را سجودت ای له	کن شاه و با عینت خیره	بار الهما هیچ بن با سر باد	هیچ شکر کی شه سر باد
حق تو ز قلب منظران خویش	حق شکسته چشم و جوران	حفظ کن غم خود را از زانو	بر گرفتارانت فراموش با

امر اهل الله را اصلاح کن / جمله را بجزیر کن مفتح کن

و دیگر مقاله مفصله است در بیان واقعه عظمی که در هاق آیام زاراض عکلا برای اجبار سیده
منتشر گردید و همی بده ۱۵۲ الشناء الذی ظهر من نضك الاعلی والبهاد

سؤال جميل ونعم

واقعات سال ۱۳۰۹ هـ ق

۱۸

الذي طلع من جمالك الابهى عليك يا منظر الكبرياء وسلطان البقا ومليك من فني
الارض والسماء اشهدان بك ظهرك سلطنة الله واقداره وعظمة الله وكبريائه
وبك اشرف شمس القدم في سماء القضا وطلع جمال الغيب عن افق البدا واشهد
ان بحركة من فمك ظهر حكم الكاف والنون وبوقر الله المكنون وبديت
المكنات وعبث الظهورات واشهدان بجمالك ظهر جمال المعبود و
وجهك الاح وجه المفضود وبكلمة من عندك فصل بين المكنات وصعد
المخاض الى الذروة العلياء والمشركون الى الدركات السفلى واشهد بان من
فقد عرف الله ومن فاد بلفانك فقد فاد بلفاء الله فطوبى لمن آمن بك وبآياتك و
وضع سلطانك وشرف بافانك وبلغ بوضايتك وطان في حولك وحضر بلفايتك
فويل لمن ظلمك وانكرك وكفر بآياتك وجاهد بسلطانك وجادب بنفسك و
اسكر لذي وجهك وجادل برهانتك وفر من حكامك واقدارك وكان
من المشركين في الروح القدس من اصعب الامر مكتوباً فبا آهي فتجوب فانزل الى عين
عين رحمتك وغنايتك نضات قدس الطائفك لجذبين عن يقين وعن الدنيا
الى شطر فرهب ولفانك انك انت المقدر على قاتنا وانك كنت على كل شيء محيطاً
عليك يا جمال انه شاء الله وذكره وبها الله وفود اشهدان ما ذات عين
الابراع مظلوما شبعك كنت في اباك في غمات البلايا مرة كنت تحت الللا
والاغلال ومرة كنت تحت سيف الاعداء ومع كل ذلك ادرت الناس بما ادرت
من لادن عليهم حكمهم وروح لضررك الفداء ونفس لبلائك الفداء اسئل الله بك

بسم الله الرحمن الرحيم

سال جهیل و نهم

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری

۱۸م

وبالذین استضانت وجوههم من انوار وجهك وابتعوا ما امر واجبا لئلا تنفك
ان يكشف البحار التي حالت بينك وبين خلقك ويزوفني خير الدنيا والاخرة
وانك انت المقدير المتعال العزيز الغفور الرحيم ۱۵۷

صل اللهم بالهي على السرة وارداها واعصانها واقنانها واصولها وفرجها
بهدام اسمائك المحسنى وصفائك العلبا ثم احفظها من شر المحدثين وحبس الظالمين
انك انت المقدير القدير ۱۵۲ صل اللهم بالهي على عبادك

الفاويز وامالك الفاويز انك انت الكريم ذو الفضل العظيم لا اله الا انت الغفور

الكريم

الرحمة سرا در آن بود که بعد از عبودت عم علی از داخل موی نورانی اسم تمم و خامه در رسم در قم و با همه اینها
وجود بعالم عدم راجع شود و لکن چون درین بوم طمانی که در قاف رحمانی در ریاض قرآنی در حقیقت نبوی
یوم بحبل الولهان شبها مترجم و خطیب سبحانی بر بنا بر سوره قرآنی ذکر کوش میان ان زلزله
است غمیش عظیم منکم و از قلوب و عیون اغصان و ما صان تیر امکان انهار دما و دموع
بیزان و میران است این مورخه و منبع پر بسته و پیر دل شکسته از مصدر امر رحمانی و مطلع
حکم سبحانی صراط انه المستقیم و منبع به نبوی و الفرع المنشعب من اصل التقدیم حضرت سر
کریم غصن له العظیم روحی و نفسی لوجه الوقار و لنفسه الفداء ما مور گردید که در تاریخ این ایام
ظلم و ترزیزه العظمی و ابلهیه استی منها نشقت الارض و انقطرت السماء راضیط نماید تا از احتراق
و انحراف محفوظ ماند و دست حوادث زمان در آن تصرف و تبدیلی نتواند فوراً افعال نمود
و قدم تسلیم بودم ولی لسان جنال در عهد از ابیات و اشعار باین بیت شریف مولوی باطن نشسته

سال چهارم و نهم

۱۸ م

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری

چونکه کل رفت و گلستان در گذشت نشوی دیگر ز بهیل سر گذشت نذا بکلی فی چون
 و عالم پریشان سستیما من بطفه لعیم و فضله العظیم آغاز نمودم و صفحه اولی را بزبایات و صلوات مبارک
 که از تقم اعلی در ارض سر و عکا تا جابه آیه فی ارض الحما و دیا را اخری نازل شده فرین نمودم فلله
 که شرف قبول مشرف گردید و بر صبح و ما حضرت غصن آیه ال اعظم جمال قدم جل شانه را بهمان
 زیارات و صلوات با جمیع اعصاب سدره رحمن واجابه آیه خاضعا خاشعا متذللنا ساجدا متهدلا
 زیارت میمانند و ملا اعلی و سکان فردوس ای را بناله و خین و صبح و این میا و زید طوبی
 ملا اربین طوبی معفارین طوبی لدر اسخین امید که با جبر این عمل که خالصا لوجه لکریم است
 بزودی بندهای اهلای اسرع الی مولاک و ارجع الی منقلبک و شواک باناحت باکم خواند و از
 این بیم و باکم راند آنه قوی قیدر و بالاجابه حقیق بدیر کما سبحان من عینه ال اعظم و سوره الکریم
 نه ماه پیش از اینوقه عظمی فرمودند که دیگر نمخواهم در بنجام بنام و داما با اجبالی که درین سه ماه ملا
 منفرد روزی ذکر و صایا و بیایاتی میخواند که از جمیع آنها عرف و داع استشمام میشد و کمال تجلیل در
 مذاکره بودند ولی صریحا اظهار نمیفرمودند تا شب یکشنبه یازدهم شوال که پنجاهم روز نوزاد بود رسید

بزرگ شرف خدای سبحی که در آن ایام زائر در واقعات حاضر بود رثانی گفته با بران فرستاد و صورت آن چنین است

آه فامد جام جاننا سانه بزم قصنا	ریخت جای راج روح افزا شرنک جهان گرا
بهر درد هست در مان بهر بر رنجی دوا	آه از این رنج بید مان و درد بی دوا
چشم مهکان بیره آمد قلب عالم بیره گشت	گلشن دل بی صفاشه میل جان بیوا
منفصل گردید از این صده ارفان وجود	مغفصل گردید از این لطمه عرش کبریا
گشته ساکن بجز موج کرم زامواج فضل	موج زن در بای عم در قلب و جان اولیا
رایت بسا حسنی سزگون شد بزمین	ناله خرب آلهی مرتفع شد بر سماء

وائعات سال ۱۳۰۹ هجری

دو مرتبه در جد عنصری مبارک نمودار گردید و لکن انشب اظهار فرمودند و صبح همان شب
 جمعی از اجباب مشرف شدند و نزدیک عصر آنروز شدت تب ظهور و بروز یافت و بعد از
 عصر جز یک تن از اجباب که عرض لازم الاضعا داشته احدی مشرف نشد و روز دوشنبه
 هم که بوم دوم بود جز یک نفر از اجباب احدی شرفیاب نشد و لکن نذر شنبه که بوم سوم
 و بوم الوصال این شکسته بال بود هنگام ظهر تنها بند در احتضار فرمودند و قریب به نیم ساعت
 گاهی جالس و گاهی ماشینا در اظهار عنایات کافیه و تبیان بیانات دافیه ایگاش سید
 که شرفیابی آخر است تا ذیل مقدس اخذ نموده رجاء نمودم که بقدر قبول فرماید و این دارالفرود
 وارد بحر سردم نماید آه قضی و مضنا و در عصر آنروز هم که جناب حاجی نیاز از مصر دارد در گاه محبوب
 بی انبار گردیده بود آنجناب با جمعی از اجباب بار حضور دادند و باب لقابرده جمعی گشودند و تا
 نزدیک غروب دسته دسته اجباب شرفیاب میشدند و دیگر بعد از آن روز احدی از
 اجباب مشرف نشد و باب لقاسدود و خرج کبیر از آه و چنین خجوران پردود و ایشان
 سده رحمن همگی در کل اوان در حول مبارک حاضر و حضرت عنصرتنه ضیاءاته الابهی روحی له

کرده در عالم قیامت از غروب خود بسپا
 موسیان را منقصن بازار خروش سن تری
 شد پدید از چشم نوح امواج طوفان کجا
 شد نهان تنس لقا در مغرب قدس بقا
 چشم شد ممنوع از انوار خورشید بقا
 فجر مینت دوم و یقعد و شد غائب زما
 بود ثالث عشر شهر عین طلا و میم و تا
 هم ز هجرت یک هزار و سیصد و نه گز قضا

آنکه در عالم قیامت از ظهورش شد پدید
 آنکه از ظهور بقا انظر تری را کشف کرد
 بحر عظیم کشتن یا قوت خود را غرق کرد
 شد یکین سلطان امکان در لای مکان
 گوش شد محرم از الحان و رقاع ظهور
 نوزده بوم آنجال ایزدی شد بتری
 بود سادس عشر ماه رویان بین ایار
 هم ز نوزدهم شد منقصن بقا و روز

سال چهل و نهم

۱۱

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری

الفداء ذکر نمودند که جمال مبارک در آن ایام بیانی میفرمودند که ما با طافت استماع انهار انذار
 و عرف فراق در بیانات نیز آفاق ساطع بود و فرمودند که کتابی مخموم بخط خود بعضی اعظم سروده
 و آنچه لازم است در آن کتاب ثبت نموده ام باری بهین منوال ایام و لیلی منقض شد تا
 در شبیه یوم نهم که یوم الاخران دوستان و اعضان و خاصان بود در رسید در آنروز
 حضرت غضن اعظم از محضر مبارک مجلس سافین نزل نمودند و بکبر مبارک را بهیگی رسانیدند
 و ذکر نمودند که جمال مبارک فرمودند که باید کل صابر را ساکنان آثار سخا بر ارتفاع امر الله
 قیام نمایند و ابد مضطرب نشوید چه که من همیشه در هر جا که باشم باشما هستم و در ذکر شما
 ذکر شما هستم از آن بیانات آتشبار قلوب حصار در حتراق و انقطاع چه که عرف دواع مالک
 الابداع از آنجا شمام شد و چنان صبیح دوستان منقلب و پریشان شدند که همگی فری
 بملاکت بودند که از منبع الطاف محبوب کجا و دوست بهیما یوم دیگر که در شبیه یوم
 بود یوم اسرود شد و نیز هجت و حبور بطور آمده حضرت غضن الله اعظم هنگام طلوع فجر

جله قد غابت گردید تاریخ عرا	این مصیبت گشت حادث این خواسته آشکار
در فضای ارض حکما رستخیزی بر بلا	صبح محشر را چشم بر عیان دیدم که بود
جله در سجی شدند از بهر اظهار وفا	خلق حکما بر تسبیح از وضع دایره نایف
هم ز اعراب بلده استبداد استبداد	هم ز اجناس عجم ز دانه برگردون علم
هر کجی قائم بصرف صبر و شمیم در رضا	بهر تجنیز مبارک در حرم اخنسان نور
این چنین فرزند بالمن نضیع دل را	حضرت غضن الله اعظم با جناب از کرم
در کتاب آندس جزو بر نام ما سوا	کس نگرود مضطرب زیرا که حق فرموده است
هم سعاد می کلم پنهان شود از دیده و عا	کای خلابن چون لند شمشیر جمال من نبرد
مطلبن بشید و افزاید بر عالم لوا	جملگی بر نصرت امرم جان قائم شوید

۴۴۷
سال چهل و نهم

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری

۱۸م

باجت و انتشار اعصاب و انوار بیدار نمودند و بشارت سلامت و صحت مبارک سببش فرمودند و بعد از آن چون گل شکفته و خندان بنزل مافین نازل شدند و چون نسیم شگبار جبهه کار و روح القدس بخت پروردگار یگان یگان اجابت از خواب بیدار نمودند فرمودند که برخیزید و با سرور تمام سجده و شکر مولی الامام قیام نمایند و بنوشیدن چای سرور با جت و جوهر مشغول شوید که حمد النعمه العلی الاهی که صحت تمام در احوال مبارک بود و آثار عنایت عظمی از جبین مبارک پیدا گردید فی الحقیقه آنروز جهان افروز سرور و استیلا طایفین عرش طلعت بناج و دوستانش بنوعی بود که بجمع اهل عکا بلکه تمام امالی بر شام سرایت نمود و عموم انام از خواص و عوام بمآند بوم عید تبریک و تجید و تفریح و تجمید مشغول گردیدند چه که از بوم حدوث تب بقدر هزار نفر از نجاش و هزاران با قوه جبریه مجتمع گردیدند و با بس عسکر و پاسبانند و بمشغول نظام و ادب شده بودند که بعد از چند بوم همه با فلک ناز با قوه دیار ارسال دارند و در نزدیک قهر مبارک خیم آن اسیران بر پا و حسنین آنها را اهل و اولادشان شب و روز بفرش مالک الوجود ممتما بود و در صباح همان بوم اسرور ناگهانی مکراف سلطانی در نجات و آزادی آنها رسید و باعث

دخترم حکمتی در چشمم هم حکمتی است	کس نداند حکمتی برود جز ذات خدا
پس بیاید نصیحتی گردید در اعلامی امر	پس بیاید متحد باشید در جور و جفا
از پی تبلیغ و نصرت میبکند واحد شویید	روح اندر میبکند عالم دمید از این ندا
یا زده تن برده اند صاحب عیب می سج	بعد روح همه داوند اهل امکان را شفا
ما بجهه همه هستیم این زمان چندین هزار	جنگلی روشتند از انوار و آثار بهسا
منت یزدرا که کل ذلل عیض عظیم	فرع آن اصل قدیم و موج آن بحر عطا
مستقیم و مطمئن باشید بر امر عظیم	صابر اندر این مصیبت شاکر اندر این بلا
کاش میباشید قبل از این نصیبت لب	ز کف ساقی صبا می ازل کاشس فنا

سال چهل و نهم

۱۸

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری

دشادی آن روز نیز با منتسبین آنها گردید و انگلی بخلعت سرور و جوهر زمین مالک ظهور فائز شدند حضرت
 غضن اعظم خند گو سفید قربانی نمودند و بغض او اسرا و اهل زندان و لیسان قیمت فرمودند بنوعی که جمع
 السنه و ضروب بزرگها و شکر نمایی محبوبی در داخل و خارج عکا تا طاق دوگوا بود باری بومی بود
 مشهود که احمدی در خاطرند اشت که چنان سرور عمومی در بر شام بکافه آنانم دست داده باشد و
 همان یوم حضرت غضن اعظم بکات شریف بردند و بکیر از لسان جمال مبارک در جمع منازل حجاب
 بر جمال و نساء ابلاغ فرمودند و در یوم یکشنبه پانزدهم وقت عصر جمع احباب که در قصر حضور داشتند
 و جمع کشیری از مهاجرین و مسافرین بودند حضار فرمودند در حالتی که در ستر بجزرت غضن ابه الابه
 دعی از انقدن کجه فرمودند بوزید جمع احباب با کینا طائفه محترفا متسلما شرفیاب شدند لسان عظمت

دیروز علی محمد در قار در ایمن چون خبر مصیبت کبری گوش رسید زمام طافت و سبزه کفش رفت و مرا تا بسا بر بزم آورد
 که از بجهت چنین است

دیروز با بر صده کون این چه محشر است	دشمن ناگه کجای خسرو میر است	باللجب در افنده این صحر است	و در تحویب فرخ و شرف است
یک نغمه صفت بود در کفر نغمه نیام	این نغمه ناز و ابجی صفت بر است	این ششهای جاریه چون سبزل است	و این همای بافته چون کهن است
یارب چه بدی داد که شد تیره آفتاب	و آنچه بنجاک بخت و نه مدد است	در شرق و غرب این اثر حضرت است	و در جهات این نعمات عذبات است
از تیره کون ای قضا بر قضا ای آه	با ناله ای عدا بر مخرج حضرت است	این مدد بر حق صفت خود است	و این ارشاد از لرزه لرزه است
عاری بجموم عاده چون سبیل است	ساری عجم مفرود چون چرخ است	این آه و ناله و زان و درود است	و این کوشش اولاد در شوق است
زین بزمی که باز ز نژاد و پیر زاد	چون مهره مهرات این نغمه است	در کوشش که کل بیل مدینه است	آوای یوم بزم است
آنان منت نشسته و نفس در مضطرب است	کجای کوشش آمد گیتی حضرت است	شد سر سرنجلی انوار سطر است	در تیره کون قضای قضای است
صاعده شرا راه ز غبار آسمان	نزدل بود ایشک ز گردون حضرت است	در کوشش و محمود فنا غرور است	ساعت که بجموم چه داین است
جم حرم ز زنده و قدر خانه بنگون	هم عرش ز دست فحاک بر است	گر بوسیدیم بعبت بر سنی است	در خواب گفت پس این بزم است

دارانای بر صده عالم چه بدی داد
 و زمام دهر باز بگیتی چه فتنه زاد
 یارب چه بدی داد که شد عرش مصمحل
 دارکان امر خلق ز دم گشت منوصل

در کمال مرحمت و مکرمت و ملاحظت با همگی ناطق که در جمیع شما ما را ضمیم بسیار خدمت گردید و رحمت کشیدید هر صبح امید و هر شام امید بهنگی نوید و موفق باشید بر اتحاد و ارتفاع امر مالک ایجاد و آن شرف نشین شرفیابی آخر اجاب بود و بطور قلوب بندای قد غلق باب انقار با ایل ارض و سما با حسین و بکاسادی و فی طب و قیام قیامت کبری را مراقب تا شب شنبه رسید که شب بیت و یکم از حدوث تب جمال مبارک بود مقارن با شب دوم ذیقعدة الحرام سنه ۱۳۰۹ هجری جلالی و شب نهم خوردن نارس جلالی و شانزدهم ایار رومی و لیلته بقدر از شهر العظمت بیانی که بوم منقاد بود از روز نوزدهم و سنه پنجاهم قمری و چهل و نهم شمسی از بعثت بشر طلعت محبوب ابی علی و رحلتیکه از تب اثری نبود اراده محترمه سلطان بفا بر خروج از سخن عکا و خروج بمالکه الاخری التی ما وقعت علیها

ناوین باره قنصت بوم با تزلزل	صباح انوار قد غرت نیز چهل	شصت عیش تیره روز سال	ایدل بر آن ناله و ایدیده چون
شد آسمان چکل مبدوم نزل	منور در غیاب غایت نزل	بلذت عهد شادی آمد زمان غم	آمد غزان حمرت بگشت نبها
موج شیبه در بار سیه نیز خنجر	مستور شد بر رخا شرف جمال	در آن کله لیل غصه جسته نند	عندای بیست ایدیدگشت جمعی غا
ای شنگان ایدید هجره شینا	و حسرتا که رفت فرود به دصال	بزرده گشت بکسین بکلود ماند گل	فسرده گشت بکسین بکسین نند
در قنص بود اخرو عساک ایدید	چیده گشت قمر سینه در این نال	یارب چه دانست که اینکوز نند	آمد رضای بقیمه نبیضا شد
شمس شهر گشت در انرفه چون	بر در جود گشت درین غم نال	عکنا که چه دید که جاری بود	در یای عم ز دیده خونبار کن
شد سفطر زنده حور بقا سما	شد نند لکت صبحه طر انعا جمالا	بهی حست حینه بصرای عمراده	فرود رس گشت که گردیده گرا
سانا زخم الم در در حرن دم	با دست کربت بخت بر پانیه بلا	اوخ چه روی داده که گردیده دو	جاری گشت دیده در جوان چو پیا
شد منهدر ز دیده طوبی و شوع و	بیران خرن در کور کور شوق	از چشم قصر نرود جاریست نند	بزنه فلک از آجین سید شرار

ماهده الحسینه و انهم و در حرن
ماهده الرزیه و انهم و در حرن

و حسرتا چه گویم ز این دردی کن
و حسرتا چگونه برم نام این غم

سال چهل و نهم

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری

۱۸

عجبون اهل انصاریه که ذکرش در لوح رویا از قلم اعلی در عتره محترم سعیدین که سال سادس ازورد
 مدینه عکا بود که نوزده سال قبل از این سال بر طال بوده نازل شده بود تعلق گرفت و انقلاب
 عالم تراب جمیع عوالم رب الارباب را با اضطراب آورد و در ساعت ششم از آن لیلۀ الظلماء التي
 فيها بکت السماء علی الرشی ظهر ما نزل من لسان الهه بقدرت من فی کتابه الا قدس و بکرسان حال قائل
 از بیان حال عاجز الملک و الملکوت لله ولا حول ولا قوة الا بالله در شورش آن محشر اکبر که
 جمیع امالی عکا و قرای حول آن در صحرای حول قصر مبارک گریان و بر سر زمان و و مصیبتا گویان
 این دو بیت مشنوی مولوی مناسب حال و مطابق احوال است بخرج بر خوانده قیامت نامه را
 تا مجرّه بر دریده جامه را آسمان میگفت آنم بر زمین گریامت را ندیدستی بین
 ز یکدفعه از آن محشر عظیم شب و روز جمع غنیمتی غنمی و فقیر و غنیم و سیر از خوان نعمت عالمین

خاکم بر کلونه بر نام اینترا	چون باد دوش غم شوم از نام اینترا	ای نیر سپهر قضا شهر بارکو	عکا است شهر بارکو شهر بارکو
شد خیره چشم مهر از برق این الم	شد تیره روز مردون از شام اینترا	ای بیت تدین یکم هم چه	دی دار عزت امیر دین کو
طلعت گرفت بر سر افاق قیامت	چون در سپهر یک سیه نام اینترا	خالی است خانه خدایه روی	تاریت عجره چه کی نرسد کو
جانم زین میدار صفای عیبت	هوشم بر سر پرید پیام اینترا	ای داریا طلعت غر ز سنا چه	ای بیت برت بکله غمید تار کو
شد عرق غم جگر عدم کشش جوی	از صدمه ز طمه طمطم نام اینترا	رضوان کی است کاندو از غم و اعلا	فرس نشسته دوزخ نندار کو
بپسید دل ز کشتن شمشیر بجان بی	افق و طیر روح چه در دام اینترا	ای عشقش کرسی عرشش بی آ	ایطور قدس سره کی نرسد تار کو
از کام در آن زلف با بر زور درک	سخنی در دو غمی آ نام اینترا	کلهش چه بر جنبیه وصال	اناه سرود قدومه کلندار کو
آغا خرسنت او بهای اجل با	مار بر عالم انجام اینترا	ای خبره جرح طاعت شمس قدم کی	دی نیره دهر بکله در دمار کو
کو لید فاکو دم دل بخواب کن	تا در هم ز طوت آیام اینترا	با این تبه نای سکون تو ای کجا	در این زینه بر سر دیش قرا کو

دادار غمی که جانیه جانرا نمود خاک
 در زمانه می که بر سر عالم نمود خاک
 زمین مار عم که در کفر خاک بر خردست
 یکدفعه اش سر اوق هفت آسمان

با سلطان ایجاد و لیکت البدأ والمعاد که ظهور و عجايب هر دو سبب آسايش قلوب عباد و عمار
 بلاد بوده است از صين استواريت بهر شش علی و سیکل اغراض علی ایسی که فجر یوم ثانی از محرم
 احکام سنه هزار و دویست و سی و سه هجری بود تا صین ارتقايت بما لکت بقا و عوالم اخرايت
 که ساعت ششم ازینده است دوم ذی القعدة احکام سال هزار و سیصد و نه است که مفقود
 و مهفت سال هجری آلام ماه هلالی بوده و بعد عز (۷۷) معدود گردیده در کل حال و هر غنود
 و اصل و همراه سال سبب عزت عالم و امم بودی و هیچ سائل و آلمرا از باب جودت رایج
 نمودی آلا با هجت عظمی و عطینه کبری و هیچ مہوم و محرومی را از محض انور و منظر اکبر خارج نفرمود
 آلا با سروری عظیم و رحابی اتم حاشا که این عبید را از بوس شبد نرمانی و سرور مالا میرند

دو دستا که گری...	دو دستا که گری...	دو دستا که گری...	دو دستا که گری...
شد قیامت از ابصار...	شد قیامت از ابصار...	شد قیامت از ابصار...	شد قیامت از ابصار...
آن یوسف ظهور فرمود...	آن یوسف ظهور فرمود...	آن یوسف ظهور فرمود...	آن یوسف ظهور فرمود...
شد اخذ از ممالک کل...	شد اخذ از ممالک کل...	شد اخذ از ممالک کل...	شد اخذ از ممالک کل...
ایجان بجای آیه برآورد...	ایجان بجای آیه برآورد...	ایجان بجای آیه برآورد...	ایجان بجای آیه برآورد...
ایدا و این خراکه بران...	ایدا و این خراکه بران...	ایدا و این خراکه بران...	ایدا و این خراکه بران...
عاشق با حیره برافروخت...	عاشق با حیره برافروخت...	عاشق با حیره برافروخت...	عاشق با حیره برافروخت...
انصاف سر و حرکت ازین...	انصاف سر و حرکت ازین...	انصاف سر و حرکت ازین...	انصاف سر و حرکت ازین...
احوال آل و اهل محرم...	احوال آل و اهل محرم...	احوال آل و اهل محرم...	احوال آل و اهل محرم...
زنده در طاعت اربع...	زنده در طاعت اربع...	زنده در طاعت اربع...	زنده در طاعت اربع...
بر ناله سر آه و تندی...	بر ناله سر آه و تندی...	بر ناله سر آه و تندی...	بر ناله سر آه و تندی...
بر این غبار خرن که...	بر این غبار خرن که...	بر این غبار خرن که...	بر این غبار خرن که...
بر کربت مصیبت احباب...	بر کربت مصیبت احباب...	بر کربت مصیبت احباب...	بر کربت مصیبت احباب...
محبوب بان بجان نظر...	محبوب بان بجان نظر...	محبوب بان بجان نظر...	محبوب بان بجان نظر...
بر خرن قلب مهبط...	بر خرن قلب مهبط...	بر خرن قلب مهبط...	بر خرن قلب مهبط...
بر روی غصن کربت...	بر روی غصن کربت...	بر روی غصن کربت...	بر روی غصن کربت...
احباب بوضه یازنا ایسی...	احباب بوضه یازنا ایسی...	احباب بوضه یازنا ایسی...	احباب بوضه یازنا ایسی...

درقا خمر شوش زانیت برده باد
 کر ناله تو و لوله اندر محرم فساد

دیشتر تو ظهور غریب نقابی خوش
 بنگر بر اهل حقیقت و قرب واقعاتی خوش

زمانی است که آله الا است و در یوم ثانی صمودی قیوم الی مقامه ان قدس از منع محترم
 المکتوم هر یوم از فضلی اسلام و نصاری و شعرا می آید تا ملاقات لغزب باحت انور حضرت
 عظمی الله ال اعظم دارد و قصه غزاه در مرانی و غزاه در محضر اهلر شان حاضر سبحان ربنا
 العلی ابی اگر در اوان ظهور مطهر الهی و مشارق شموس رحمانی اهل اعراض و غماض
 مجال یافتند که بعضی مقال سبب اضلال شوند چنانچه در حق سید انبیا و سرور صفیا روح
 سواه فدا گفتند آنچه گفتند و اقوالشان را رب العززه در قرآن بیان نموده (و اذ ارادک
 الذین کفرو ان یتخذوک الالهة و ان اهل الذمی بعث الله رسولا) در مقام دیگر (ولما سموا
 الذکر قالوا انه لجنون) و حسان این ثابت که بعد از ارتفاع رایت اسلام مداح عظم
 خیر الام بود در سنین اولیه چه مشاهدات عظمه در مقام این منبع نور و ملاح ظهور انشا و انشا و نموده

در روح بصیرت و سکون فطرتش	نفس مزین مضطربین در بخشش	حب و امانت بران جمال ده	در رب نبوت فدا و صیقل بخشش
فیض آب بر دوستان بخشش	نوری نور فضل بر زمین بخشش	از فیض بخشش قدرت و خلاقیتش	رحمن بر بحر حیات ملک و جود بخشش
کشش شکستگان فدا بخشش	منیرین بحر بلا را بخشش	دو جرمه منسی را بخشش	زان خمیر لایزال که اندر خم فدا بخشش
سرشار غری بمن بود بخشش	ای اجل ز مظهر می فنا	ما را بیار گاه عدم اذن بخشش	بیزار نشسته ایم و این مستی بخشش
در ظل عظمی عظم خود پایدار	ما را بر اقدس خود استوار	این لیل را ز نور حضرت بخشش	ای امر خلیق در کف نقیر کوب بخشش

ایضا این مرتبه از اوست که بعد از چندی از مصیبت گبری سرود

بازید به ارشد دوم ذیقعد ماه روز جهان تار شده زار قضا آه آه
 غیاب شد چهره پنهان شده می ماد جنبل عموم و عموم کشید بر سو سپاه
 بر شد بر آسمان بزه سالی سباه
 لشکر شادی شکست خویش نشانه
 در دو قضا شده بنده نصر قدر شد خراب

۴۵۲
سال چهل و نهم

۱۸ م

واقعات سال ۱۳۰۹ هـ ق

که لسان از ذکرش خجل و همچنین کعب ابن جهم که چنان بدمت آنحضرت قیام نموده بود که آنحضرت دم او را بدر فرمود و بعد از عزت و اعلا کلمه اسلام نبوی بداح آنحضرت قیام نمود که عفویش فرمودند و جوائز عالییه بخشیدند و لکن آنکه دلنشین که در این ظهور اعظم قدرت و عظمت امر آنست چنان ظاهر و باهر است که در سجن اعظم جمیع امم روی زمین ابدی مجال یافتند که کلمه از لسان که مخالف عزت و شان باشد جاری سازند بلکه همیشه در احوال تنبیت و تعزیت با آنکه معترف بمقامات الوهیت و ربوبیت نیستند قصائد عالییه انشا و انشاد در مدح سلطان ایجاد نموده و می نمایند و از هر سمت تلگرافات بلسان ترکی و فارسی از سفرها علماء و امار رسیده و میرسد مناسب دیدم که صورت یک تلگراف با چند قصیده در این اوراق مذکور دارم لیفرح الابرار با علاء امرتہ العزیز المختار و اعزاز کلمتہ الیهی النوار صورت تلگرافنامه شخص فاضلی از اهلسنه سمس میجی الدین افندی ان بنا اول شمس الکمال و کوکب الجمال اورث القلوب ضمیجا واجیجا و صطر ابان ان الله سنوة

و معتظرا را میجی الدین
صورت جواب تلگراف احلی بیان حضرت غضن الله الاعظم لمصیبتہ

گویند داده است در بدر حسرتا که خیزد از کشتی نماند حسرتا صحیح و سوانا صیرنج و ادیتا
ایمن و اگر بنا چنین و محنتنا ایجج و احرقا عویل و افرقتا ز فیراد امشتا شهنین و ادشتا
ز کیت این خرقا پرست این انقلاب جریانهای سپهر جنین گزیده جوازح ماه نوز غم نغمه شده
جرا چنین پشت خنجر خنجر شده جراتقوب عیوان پراود آدر شده دجوه منفرد شده دموع جمر شده
اموم بجیده شده غموم بمر شده بر چه ناله رعود بهر که گریه سحاب

والرزیه صمد فالصبر مضرم والقلب مضطرم والدمع منجم وهیهات السلوة والغراء الامن استجا
جوار رحمة لکبری دستان من ذالک الجوار و هذا الجوار (عجاس)
صورت فسیده اولی که شیخ فاضل و شاعر و ادیب کامل شیخ عبدالملک شعبی در تعزیت نشاموده

این دین الفی حلیعاسوی السهد	و مد مع عینسی سح فی صفحه الخد
علی بکجه حلت فحلت عری النہی	و مال بها الصبر الجبیل الی الفقد
فحمتی با دهر انت محاربی	باسم زر، لا تقابل بالرد
اصبت نوادی کم و کم قد غنعتہ	و ضل رقادی و انزوی للجوی رشیدی
و کنت قوی العزم ان جئت شایرا	سید عناد لن یبیل انی لعنید
فمازلت تسطو بالجند و تعدی	وان لم یفدک القبط ملت الی القد
کانتک الایام ان جرت حارب	و ساعدت خطب ان انزلتم عید
لما حادثات کم تمر علی الفقی	وان یرج منها الضمالت الی الضد
ترسی بحر فی اکدار با ظل نعیدی	و یصفوا بیا عیش التیم مع الیعد
و ذی حاله الدیال من یک فاضلا	اذا فک من قید تکبیل فی قید

زحمت برای بحر جوار آر د خورش
عقول گدیده مات نفوس گشته نموش
چرا فضا پر صد است چه دیکت تکام خوش
فسوده در سدره ناز زهوش فقه سر دوش
جبال صعقان شده تلال فتنه زوش
بیایغ نالان طهور بدشت گران خوش

تسویح روح لبحار فصیح قلب العنصاب

در عجا اینغزاد اینم جانگاه حبیت	در زمی و بر ما دین سف آه حبیت	رزوی در خراب مهر نزاری ماه حبیت
ناله روز از چه دوست آه شبانگاه حبیت	صوت صحیح و عویل در حرم شام حبیت	سختی سر بوجود ذرفه آه حبیت

بدا خطب عظیم ذالک حزن عجاب

درد نغمه فیه من اعظم الرشد	وسعد الفقی فی عفتہ و تائب
بلی بابہ المقصود للفوز بالقصد	الم تر ان الله نادى بساود
لدعوة مولاه فجباه بالوعد	وسار الی جنات عدن ملتبیا
وعاد و اردو احاطتوح علی البعد	تغمم بالفردوس رب مكارم
وندت اماننا وعدنا بلا جد	فاعطی اماننا وجودا تحققت
ونحن من الاخران نرفل فی برد	وسر بولدان و حور ترنیت
واحسانا تصلی بحجر اللطی المریدی	ویناه رضوان بزخرف جنه
ونادی بهاد الله ان ابنی من بعدک	وناداه جبریل یسئلی بعره
واقواتنا صاگ تحصل بالکد	ولذ بعشر قد صفا من کدر
ونادنا ساقی الکتابه بالکمد	واطر به رشف الرحمن مسللا
وجبر الندی و الوجود و الحکم و المجد	لقد کان رب الفضل و العلم و التقی
بلی غایه الراجی و اکرم من سیدنا	و مصباح جود فی الدجی یهدی

تخرج قسره القدم یصبح بیت الوصال	تفج روض ملقا سخن عرش الجبال	تبکی عین الجبار تضح قلب الجبال
تقول ارض النور این ملک الجبال	این ساد اکرم این محیط الفضال	این آله الوجود این ربی الکمال
	این معنی البعاد این حیر الزقاب	
دا اسفا الجهان جمال محمود کو	ایز می وایز زمان شلعت مقصود کو	شهنشه ذوالکرم ملک ذوالجود کو
خدای عالم چه شه آله مشهور کو	موجہ من فی الوجود حضرت وجود کو	جمال تدسقم بیکر محمود کو
کجا است رب البیان	کجا است ام الکتاب	

سال چهل و نهم^{۴۵۴}

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری

۱۸م

دافعاله بالعزم المحرم قانت	تامت فقلت من فضل من الوند
امام بهام فاضل متفضل	تقی تقی قد نکت بارهه
و بحر روی الصادی بعدب زلاله	وانفس ارواح الوری من صفها الورث
درود خاله اغصان جود بتاقت	اذا حله الجانی حماء من اللد
لمن تکت العلیا اولمت لفقده	فقد خلف العباس فی تقی لسهده
ترقی الی امام السماک بفضله	یفوج بهذا العصر کالمک و السده
معاون اسرار و موضع حکمه	و منظر الطاف لاندیه الحکمده
فلا تأسفن عباسا فهو منعم	بحور و ولدان تحبیه بالود
و عینا کما تمنع نسیم نورنا	ترکا بهاء الله قد خد لسنده
ناظنها الشیخ عبد الملک الشعی	۶۶۴ ۷۱۴ ۶۷۹ ۶۲۱
	(۱۳۰۹)

لونی غمنا چهرا شده و زبون
بر آرای قلب روح زفر نار از درون
چاب ندس بقا چهرا شده بنگون
بنال عید و صهر بزار چین و چون
قرب شده بی شکیب
زین توان رفت و تا

پس از تو ای جهان جهان دجان کوباد
ببار و کل چون گشت در جهان کوباد
ز بید شمس ظهور مهر جهان کوباد
بعد از محبوب روح دل در زبان کوباد
که زندگی در فراق بود شد العذاب
شکیب و صبر در آتاپ توان کوباد
چگونه در فای شوق پشش نمده خوان
شد از غم فرقت پس از تو ای جهان
که طلعت شام کل ز دیده اشده نمان
وجودش وی عدم با عیش و خج
قلوب اجاب شده ز ما بجزرت کباب

صورت قصیده ثانیه که فاضل ادیب و شاعر لیب ایمن فارس معلم مدرسه برتسنت
در کفر سیف (رثاء فرد الزمان) انش نموده

یا لایحه بحر و معینا لا یبحر	فکانه ویم غدت نخدر	یا لقلب کایه نظره بنفوس	سکایه ترین در ابرو نقر
یا لانا نام کاکو امجدین	کانه جموعا لیکما یخیروا	یا بال عکة قد عرتهما حفته	یا بالها نیکی دما رینبر
یا لبیطه زال عنها سغما	وغدت بقرقه مشکل تخسر	یا دکت الغبراء ام اهل دارت	یا خضر ام ما زاد ما انا
یا ام ذاک صوت الصور انم لیا	یا البلاذ فکل طرف یسطر	یا بهار آینه قد ترک الثری	یا من جیث ناداه لعلز الزاب
یا فطرت کباد کان الثری	یا یحی بعد حمله تنفطر	یا هو فی سردر و الا نام کسره	یا ذفاتم منه ایاد تذکر
یا قد کان کهنفا لعلرا یکل سن	یا دافا و کان نیان ما یسنظر	یا قد کان شمسی و بدر لیل	یا وضاخر دما شرا لا تنکر
یا فانه شی من الافعال دا	یا رت ابره کل برصده	یا و ما نطقت من فلا حیط بعض	یا بعض صنیه الی تحاط الی
یا فی الزمان و ذکره لا یطوی	یا سطر الا جلا و لما یسنر	یا و صاده حبت عن تیسینه	یا نثرت بنا و فاح منها نبر
یا و صا من کل مع قد خلا	یا الی احار بائی مع اذکر	یا عن الرابا ثانی شخصه	یا الی سبل الموائد فاندرا

علمی که ز فرقت بجنب عالم رسیده
دو صد هزار آفتابان بعضی عظم رسیده
که بر تمام وجود علمی از آن هم رسیده
بر اظهرت هم گذشت بر نورت هم رسیده
علمی که بزرگ سپهر فغان و نام رسیده
بعضی کبر شمشاد بخت انعم رسیده

دلی برای حرم نیاید اندر حساب

چگونه است جان ز درد اهل حرم که چون برایشان گذشت این بودی عظم
برون شرح است و صغیر بود علم خموشی در فک بر وقت قوت از روح و
خواه از حق شکیب خدر کن از اضطراب
زین ازین پیش از دست مرهم صلب
دوای این درد را ز غصن عظم صلب
ز لطف سرالوجود تغای نیم طلب
ز مشرق فضل وجود حیات عالم طلب
ز شاہ در بایق فضل برای اینست طلب
ظهور فضل و عطا از حق و مادام صلب
که اوست در کل شان
سیک بوم الدآب

۴۵۸
سالی جهل و تنگم

واقعات سال ۱۳۰۹ هـ ق

۱۸

فهرتدی استغفار الیکمال معنی	والمجد و الحمد الذی لا یتخیر	والحکم و العلم لمجمل بالهدی	والعزم و العزم الذی لا یتخیر
بیهات ان تخشی مناقبه الملائ	اوان یحیط بوصفه المستبحر	حسانه لا تمنی قد ثلث	عد بحباب فهل لئذ اغر
یا قوم فارق ارضنا ذورقته	من دونه کسری ایضا فیضیر	لفقدت حیرت الدروع کانیر	وتغنی لظنی و سطر الخاشعیر
وتکا و اهل ارض ان یقضی سنا	تغنی الصعدا و هی تغیر	لولا ان جابشاله اهل علی	ان یخلفوه لکان قدس یغیر
لا تقنطوا یا قوم ان شبروله	اهل نکل حتمه تنظر	مات من علی و راه نظیرم	قد ما ثنوه مناقبا فاشیرا
انته کبر لا یقال بوصفهم	لکن اولو باهم ما یکنر	ابنیه صبرا انتم ادری الوری	بضررب تقریبه تعالی حیر
و بصیرکم اهل لمصائب یقتد	عین الالسا فیضیر و ادر	ترک البهار الا فرس و انخار	ولذاک فی لفرس و انخار
ترک البهار الا فرس لکن ذکره	فیها یجمله و هو سکر اذ فر	یا صاحب قم انشد بنیه زمانه	و اسألهم ان یقبلوه یمنه
و اذا استراوز العظم تاریخ فرقه	بقی جهات بنیه صبره	(۴ جزران عربی ۱۸۹۲)	

ماظهما امین فارس معلم مدرسته پر و سادات فی کفر سیف

به غصن اعظم نگر س زود برادر بین عیان در این فجر نور تجلی بازمین در ملکوت طوره جمال و دلار بین
 دیده حق بین کشای جوده و ندر بین شعله شمس فضل لکه انوار بین مطهر آیات جنب مرق آثار بین
 نقطه سر الوجود آیت فضل الخطاب

ای ز تجسته طراز کتاب عهد آله می تو دیمه شمه بر آینه ماواد ز مهر اهی نونی مدام حاکی به ماد
 ز می بیکنایت کتاب قدس گواه کسی که در نفس حق بر تو کله اشتباه با د چونکی مدام در دو جهان رسوا
 همیشه با دوش نصیب قرشیده العقاب

ز می مبارک فدای که چون تو شس بنده است خوش شمش کس چنین غلام فرخنده است که غصن اعظم برش عبد سز کلمه است
 در آسمان طوره چه مهر نایبده است ترا شبها بندگی طراز زربنده است نزد شمش کس که بنده شمرنده است
 خدای از همیشه نهنقه رخ در نقاب

صورت فسیده نماند که یکی از صلیبی عمکا که بدیانت در پد و قدس معروف است و هرگز احدی را لاجل الجاه مدح نموده در این مصیبت عظمی لسان فطرتش باین ابیات مطلق شده که اهل علم بعضی از ابیات او را جز در حق حضرت خانم الانبیا روح باسواء فداه جائز ندانند بلکه

فائل آن را از منج فریم دور شمرند

یا من تسامی بالمعانی و البی	و استاسر لعقل حکمه عقله	لا یخف عباک الی اللہ	فما تقر الکائنات بفضله
ان الوری جرعت علی فیه	بفرع از غرعت القلوب	طب تبریح کاستوی فی السما	لا هی تیه کیمایا دل صله
ولذا بکیت دعا علی العلم الکی	ما عا دیا تمیا الزمان مثله	و آیت فی نظم الرثا مغزیه	و مذکر ابی اقول لاهله
صبر علی نه المصا و ان یکن	شم الردی لا تقوم بحمله	فالصبر اجد بالخطوب مکانه	حس و الیق بانفیسده
و لرب یوم فیه قد عظم البسلا	در می قلوب بنی اکرام مثله	فلیکثر دین من الناسی انما	بمصا ب من علین الوجود لاهله

(الاشقیه السیه - خانه) (از کتاب محمد بنو کلان)

ای سپردو اکرم و ز پر فود اجدال	سرسه فی نظیر این اب بیهال	یافت خدای شناسنده کیت کمال
داوه از بندگی آله را گوشمال	انت بدیع استخوان انت جلیل انفعال	انت کریم الصفات انت حمید بحضال
	انت بسیط اعطا انت خزین الثواب	

ای رحمت پدید جنود آمار حق	شتمل از سدرات نور حق و نار حق	ماه خیرت مستغنی ز مهر خوار حق
ز فجر هبت عیان شاع انوار حق	عرف آلهی توئی ای کل کلزار حق	در صدف صدر تو هست ظلم سرار حق
	توئی شه کامکار توئی بر کامیاب	

شعبه بورق خویش ز لره بت نفوسه	ز ساعت جرعه ز کوثر طغنه	ز غامدت آیتی ز در فرت صفحه
ز جلوه بت پر توئی ز لجه بت شکله	ز گلشن سینه ز نظره بت جذبه	ز بخشش قسمتی ز خزنت بهره
که تا شود ذره	ز فیض تو آفتاب	

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری قمری سال چهل و نهم

۱۱۸

قصیده رابعه که یکی از ادبای بیروت آنرا ارسال نموده : یا مصبور

ان عیون الی المرکز ترجع	والروح مثل ذخیره نستود	والدین یسبحون و الهی تنسی لغنی	عن ان یسبحون من غیر
من ذاینا نزع ربہ فی ملک	ومن الذی تقضائہ لا یخضع	سبحانہ من خلق و یمین	منہ الیہ الاتجا و المفزع
نقدت مشیتہ سابق علمه	و عننت لقدرتہ کما ان یجمع	عش ما فی الارض انک	و حبت بها من شئت فنبود
و صنع بها ما شئت تره غذا	اذ لا یهین ینفک مما یضع	ول الرئی کم من نواصی	فیه دکان الملک من یاطیع
و بعد فضل صد ہوت لرغامہ	کانت نثارها ایضا صیغ	ان الامام فرانس السبعہ الا	یام فہم بالرزیا با سبع
جر الزمان علی الالی ذیل البلا	فما کل تحتہ متبرقع	واناخ کلک علی ما شیدا	فمد کت اللم و انوت
فاذا بنوا العباس مات رشیم	هذا ابو العباس من ارفع	عظم المصائب فاس من	الامن منہ الیہ الرج
بوم کبوم الدین لا اورر بہ	ولکل مرزئہ شان مفتح	ما خص بظہر لا و الاوق	بل عم یا شمل الحظ الا و
الامر و حکم ماردع جد الہ	جد و الا ای سن تفرع	جبت یحقی فی العوائم	فقدت ببا ما فی شملی
تکی لمصباح طوت شکاتہ	نور الیہ تجلی العقول و تطع	ادناہ حسن یخفی من رب الوری	لطفہ و ابودہ المعام الار
کلانہ شمس کھنایت فی الملاء	و الشمس تقرت تبیان و نسع	یا قبرانت الان زومہ خبہ	من زار تربک فہم یبرع
یا قبر قد ادعت منہ طیباً	حیا و مینا فادر من نستود	ہذا الذی بک نشرہ منضوع	رکن العلامن فہدہ منضوع
یا رحلا البقی لنا من بعدہ	ذکر اباجا السہما بتضوع	طابت نفوسہم لوضعک فی الثری	علما بانک لیس شیاً وضع
اذ ان ملک ہو بحر زاخر	لیست یحیط بہ الثلک اللذیع	سکان رزوک فی صحیفہ	رحمت و لیسیم ما یضع
جادت علیک بحایب من حمتہ	رودی تراک بدیمہ لاس	و عظرت نسائم تسلیم من	مولاک فنیۃ خولک و ارب
ولقیبت انساب الذی قد متہ	من سراج ینمیتہ فضل ارب	ما یلینا لفقدرک علما	ان الوفاہ سبیل دار سع
و وجود اجال لعم فضل سما	و بصیرتہ بزبانہم و تضلع	و فصاحتہ علمیتہ و فراسہ	حکمتہ و نفوذ رأی یقطع
فہم المکارم و اکرامتہ و علما	و ہم لفضائل لغو فضول جمع	و لقد ترکتم لہم عماد امام	تلك الطریقہ لاعرا نامر
عباسم فی یوم فقدت و	الکامل المتفضل المتررع	متکون العرفان عہد تون المعروف	یقبلہ کما یلتون

بعض

سؤال چهارم
 واقعات سال ۱۳۰۹ هجری قمری

متفید بالذلف مطلق بجهت و بصیرة ترفع من تحت
 و شرح عطفه بعارف حلال العلوم بوشین مع
 کیف الغزاله و مورد فضله ما غاض من فی فوضه لیه
 لکن فی قد حبت فی مرثی و تمیح احر فاعین الیه
 (مصباح رمضان)

قصیده خامسه که ادیب لبیب رشید امدی صفدی زر اعضای مجلس بلدیته

عکاشات نموده

منصاب لبیب بعقبه شفاء و دواء ما اصبحت و دواء
 و کرب زلزل الدینا بهول له حزن علی الارض السما
 و حادثه لغت فطب المعال فضاوق لوقعها فیما لفضا
 امام قد حوی علی و فضلا و رشد آمنه قد ظهر لبها
 بتیقین البین علی الصلح و زهد لایشوبها ریا
 و ظالمه لهنون برودین و حکم الیه فی شرع الوفا
 و سبک انه قد سار عنا الی افق لمیزر کما یثا
 و مناد هنرا بابحرن نرن امانا قد یکن له الرثا
 نسل النفس غمه فی مینه هم یصلحی لکرام الایضا
 و لما ان رانی کلا یسفی و بنا لکون لبیب الیضا
 قال بها من الرمن غرا بروضات ضو ما الیضا
 و خطب قد طارا الاح کد و فز قیما و قد عظم البلاء
 و دهنه دعت قوما برز علی آثاره حب البکاء
 بیات من قد حار سرا تلاث فی الوجود له ساء
 بادراک بحقیقه فی لبیا بنان له علی لفصل العلاء
 و ند مال الکمال و کل شی کمال یعتبر به الایضا
 لعی علی السوی فیما الرضا یفر علی السوی فیما الرضا
 و کما فحجا فی حسام اقل صفات صبر الیضا
 و بیکه و ما طول لبیا علی التقید بران غیر البکاء
 علی ان الفقیه دان قولی قور لا یحیط به جلاء
 سعی نحو لجان برودم مدار لایده ایضا
 فارخه بلا هو فی لب لجات البها سار البها

(۱۳۰۹) (الفقیر رشید صفدی)

(قصیده سادسه که مجمع دینیته مدرسه خبریه کلیسای روم ساکنین عکاشات نموده اند)
 (انشآت الفلوب)

١٤٦٢
 واقعات سال ١٣٠٩ هجری سال چهل و نهم

م ١٨

مات الارض بعدة اذ تولى سبغ النور صاعدا وتولى ام دوز منهاره لاسما كي هول وقع قد صار فيه تخلي
 لا بجا، لانه وعويلا انه القطب الماتى كله النبل في الاماثل اولاً - وه اعزاز كل وحيد
 سا هول لا يحكى هول لامصا بالالجب ام كلا انما الخطب يعبرى الناس - لذات البها، الكرم ثم تصلي
 نحن خلت لفظنا الخطب خلق واصفا كامل الصفات كحلت فاضيا، غير كل عما - وانما لكل فقر اقد
 ذارجا، لكل باب لم وارضا، لكل خبر اهللا سار باق مستفضل في بينه فيه في النور في الكمال كحل
 كيف يقنى وكله لفضل حقا وانه النور سايا مستقلا بشر والارض والسماء بين - هما انما البها ماتولى
 فاز للنور يظلب النور اروح وانهما، يعبر في نية حل

(اجية القديس جادرجويس البحرية الارثوذكسية في عمكا)
 (١٣٠٩)

قصيدة سابعة كه معلم مدرسه بردستان در عمكا انا نموده

ما بال هذا الارض تصعد للسماء طير افضل طير الكارم قد سما ولم يكونا كقد تزايد صودها هلا اليها من سناه تقدا
 مالي اياك قدرت في انفسنا انظر فقد صارت كحش نظما وقاربت وترتبت ثم اذلاله فاهل عليها سلما
 ذهاب الذي ارجوا البرية ذبا من كفته خودا كما مطارا لهما حقا اذ انكبت عليه مداع من انصا تروى ثراه ان
 يا ارض منحي واندني تقبلي خرا على من كان ذكيبا يا ارض منحي فالنواح لولا جسم كحبيب الى الهرب سلما
 عجبنا ترى هذا نايه من اسمي المناقب جميعا ان كذا وكذا لم يزل حي وبل ان البها الى البها، تقدا
 يا ايها الاقوام فوجوا اندوا لفرها شخس بالهارة علما شقوا القلوب مع كحسونا خفت لكي تقبلي له ارفعدا
 جودوا بدر من عيون كان فنا اذ انكم افراة قد نظما اجوا الفراق ليس بكفده ان البكا على لفقيه حرما
 لكنم ان تصبروا الرن تندوا او تبعوه ومن بركي اسلمنا لا تحزنوا الوفاة فوفاته بدء احياء كذا القضا كحسنا
 ما ذا نقول داي شي منتظن في وصف من عن كل صفة سما بررودف فضل نور بديحه الا فواته تصار
 رجل ذ اول تصور بجمته يتي لقرض ما قضا يرا من ذكره لمعي لهما جهارة من شمه من كل با سلما

من

جسین نفی الاماکن حجتاً	احد بمن للبر صحنی مجتاً	لما رآوه دونوا النیاح هجا	هذا الندی تلحی حقا قدیمی
فله لبقا ونا الیه اوبه	لابد منها لیس من هجا	فلسفین باثره فی بره	حتی تزکی فی الحیاة و تخمناً

(الفقیه امین زعرب)

یا نام ایتمی ذلور لبحا	ای لفظ یفیک حق لبحا	لیت شعری من لی لخطب	فیه ارثی علامه انامیا
سید کان بعنه للبریا	خیر عوث من واسع الا	بث روح الرشاہ بالکلن خطراً	هادیا بالتحقیقه البعد
و مد استکمل الرسالیه فہم	صعدت روحه لا علی سما	ظہرت معجزاته تتلانا	بینات کالبدر فی الظلم
فابتمی کل عاملین سما	واحاط لفضلان بالکملنا	یکذ الشمس لا یفوت ضیاها	غیر و غدی مقلد عیسا
عرفت فضلہ للملوک و حر	نحوہ سجدا بدون ریا	و عمری الارض بتره یوم	فہوت خرنا انجم الجوزا
و کی لفضل نقه انظم کرن	من ذویہ لکرام و لفضلا	و عیون لسمی سحت علیہ	ادعا مثل فیضہ بالسمی
من یری بعدہ لرفیق الیاس	و عیانت لفقیر و لضعفا	و اذ اما الشمس المنیرة غایت	من لنا بعدہ ہا بشر الضیا
هان الیہ بعدہ کل خطب	و خیرنا الموت فرق لبقا	یا عیون العریض سحی علیہ	بدل الجبراد معا کالمداد
غاب من کان لانتبوه جملا	غاب من کان کعبه لفضحا	فانکسی العلم بعدہ بجدا	وارمدی بالسواد خیر ردا
ما نأخرت عن ثابہ لعدر	غیر داعی الی فی فرط الیکما	یا قلیل اسرع لسمت عددا	بالمسیر الجہام من غیر ما
لا تسلی حق الریا لملک	و رسول قد جل عن فخرنا	کدت اقضی علیہ لولائیک	بعده فی اشبالہ لنجباء
فہ تصیلح ہندی المعالی	و اسرا یا لهم و بذل لبعظا	انت منم و فو قتم یا ملاذی	بعلوم و حکمہ و ذکا
ولہذا فلما بلین منہی	ان یزیکت فی مقام الرشا	انت ادری مسا و ادسع علما	فی حیاة مصیرنا لفسا
ما شولی امام عرشک	الاداء المفروض بعد الادا	فاذا ما سلمت للذہر و خرا	سلم الیہ من جطوب البلاء

(امین زیدان)

داین کلمات راہم کہ بطراز بلاغت و براعت مزین است جو انی از ادبا و نجیبی مسیحیہ کہ در علما

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری

ساکن است بکنور حضرت عیسیٰ عظیم در این ایام میسبت عظمی تقدیم نموده

الی غرة جبین الذی بر دستان عین افضل سیدی و مولای العالم اعامل فضیلتی و عباس افندی
الافخم دام غره تازل یا مولای یا خیر الذی و امیر المکرمات و تقبل من مفتون اداکم عبارات
یبعده لطفها عن قبح معانیکم کبعد الارض عن نور سحما، حاول ان یاتی علی ذکر صفة من صفا
مولاکم بحلیل و سیدکم بنیل و بدرکم اساطع و کواکم الامام ح اول ان یصیف خطبا ذمیت لید
بصائر اولی بحکمة و حارت عقول صحاب العسلم و العفم

(خطب الم بکل قطر فضیه کادت له شم بحبال ترؤل) حاول ان یصیف
کفت لیا شمس الضحی و افل بدر المکرمات و کبارنا و الحمد و انفضت عری العیاء و شوه وجه
انحرم و العزم و عاضت نیابیح المعارف و تکررت بسلمها و فقرت ربوع المسرة و درست مواها
حاول ان یصیف خطب بقدر تقصت لصفاه الاضالع و ارتجت نورة الثوب و انکت الم
فا هذا الکرامة تدب خطبا و سیادة کلی جامی و نارهها و العلی یونین ابن بجدته و الحمد یرنی ارعی
حتی خطا من الای کل طفل نا شحا قبل ان نیم الرضا عا و قام مفتونوا هاهنا بیکونه عدد
انعامه و عدله ذمیت قلوب انما محتم تنجب علیه ثمة بارما زرع فیها من حبه و فضله . کیف لا و هو
الراجل الذی تولت المکرمات برحیله و الواعظ المرشد الذی هداهم بواضع علمه و خیریل جمله
فای اناره لایند بون بعده و هم لا یطلبون محمد و عدلا الا وجدوهما عنده . انار علمه لیس خیرنا
فی صدورهم ام واسع فضله الذی شمل کل کبیرهم و صغیرهم ام اشبل محبه و خیریل حکمة ام عظیم نبیه
و شریف کرامته . و لسا بعد رباسته عما و علو مقامه و رفعة شأنه لیس تطیع الایمان خیر
من الواجب فی تعدا و صفاته حسنة و لو جمعا فی رثاه جمیع ما قبل فی الدنیا من رثاء
الملوک و الامراء و افاضل الناس . فلما محسن فضله تدرك و لا ما شر عدله تعد و لا یحکم

مرتب تو صفت ولا غزارة مكارمه تحمرو ولا كرم اعزازكم بقران الناس . فان كل حمزة نعمته
 التي كان فيها آية له في خلقه لم تكن لتنفى بوصف بعثته اشرفه فهو الامام المنفرد بصفاته واجر مستنهي
 بحسناته وبنزاته . بل هو فوق . بحيث الوصفون بعفتنا عتيد . الراحل الذي لم يترك
 للناس زاداً غير الكفاية طيبة ودمع محبوب . فكيف يوزع وصف من جلت صفاته عن التفضيل
 كيف يلين ان يخرن الدمع بعد فقد هذا السيد الجليل . ولقد

حمد الماء رعبه وارتبعا وجرى الصخراته ولبتيا وضياء ليلنا استحال فلما والى المحو مطلقا قد تداعى
 مذموى من على الفضل والود . بانح جاور السماك ارتقا . وانا لجل هذا البدر عن ان ينفور في العصور وهذا نجم
 عن ان يبيت تحت شري . انما هو نجم بيا لم يكن الا لينقل في بروج سعدة ويقرن بمنازل عزه ومجده
 حاشا علاه من الممات واما هي نعله قبا لمن والى . ولقد ناداه من اجبه فاجاب بعد ان ترك الاز
 ذكرتمنا بعثته اشرفه وبعد ان اوجد في هذا الوجود مواد لطف وجوده كفى بوجودهم عزاد شرفا فيادكم
 مولاي واتباعكم الكرام اصحاب انما اثر الحميدة تجدون بنور حكمكم وعلمكم ما سنه نجم بناكم المنفصل في
 بروج مجده فهو وان اخرتكم واخرنا جميع بعثته فقد سر ملاكك واراد النعيم حيث مقره بعيد ففعل ايها
 السيد السند من عاجز عن ادراك سر مغربك ومقصر عن ادراك الوجوب نحو كراته حضرتك انت يا من
 في قلوبنا بزور الحية واستلمتنا بكائنا الى عشق نفاك مرسيم تغزيرة التي تجمل وانه كيف يلين
 الاياتان بجا . فبا بر علمك وواسع حلك يدركان سر قصورنا وتقصيرنا . ادام الله بقاءكم وحضرت
 اخوتكم الكرام بالقر والاسداد . (القيصر جواد عهده سنة ۱۳۰۹ هـ - ۱۸۹۲ م)

(۹)

حال که بوم بیت و منتم از غیاب شمس جمال و غیاب نور جمال است اوراق نظم و نثر از دبا
 و فتنه ای استلایه و سحره خارج از احصا بجنوب حضرت عیسیٰ علیه السلام نیزم شده و میشود ولی این اوراق

منظومه منشوره چون از نفوس معرّفه بمتجرب در دین و عدم انقیاد و نواضع و ملتق و توقع غنیمت و
 متولین بوده منتجب و درج شد تا صاحبان بصیرت در افتاد این ظهور عظیم نظر نمایند که آیا در سخن اعظم
 که سخت ترین سخنهاى عالم بود چه روش و سلوک از جمال قدم جل شانّه دیده شده که آن شدت کبری
 باین رخای عظمی تبدیل گشت و آن ذلت بی منتهی باین عزت بلا انتها بدل گردید در کدام تاریخ از
 تواریخ عالم دیده شده که از نفسی که مبعوض مل و مفضولت بی بوده در چنین محلی چنین قدرتی از اوق صرف شده
 که در ایام ظهور آفتاب جمالش دوست و دشمن از ماده فضل و عطایش منتعم و همیشه بابش طجا آوارگان
 عالم و جمع همش مصروف آسایش جمیع امم در دین غیب نیر جمالش همش نفوس کس با جدی از ابناء عالم
 خاضع نبوده اند بدون احتیاج طمع باین گونه کلمات بصرف مخلص و محبت حش نمایند و ثنای خود
 در خائفتش زبان گشایند و نفس الله لیسینه علی آفاق که چنین امری از اول ظهور مشاهیر سبحانی
 تا حین شراق این نیر عظیم بر آفاق عالم نه در تاریخى مذکور و نه در صحیفى مسطور اسی دوست یکتا را بکلمات

فک از این الم طون شبت	آواه از آنچه مار شد زوت	فوح دل ز غوطه در دریا تو	کنان غرّه گشت اندر جای بحر چون
این نه طوفان که باید آنجا	تا به کبدل نباید روز ما	تا بجزر و گرا امواجش کونان	پاره مای دل می برز درون
قاف قاف بیایند نگر	کو که آوره قطعات بر	در سر هر کوه سیلابی رود	گشته از خواب غیب غافلان
مسلم در زری انصاری و میورد	در شکاف از مالی بر که بود	هر فرق بر رسم او نمی که بود	بر رام خود عزاداری نمود
قوم این از درخشان محرقه فتر	در دانه دانه باش این شتر	از زمین غیب گشتند	در مصاب بس قصابان گشت
دیش بخمای اسلام ز کبار	بهر غمخ الله عظم شکار	هر یک از هر نوز بلدان معید	ز مصاب بس مصابان سید
شاعران فصیح ملک عرب	کلی تمجید و ثنای و قهر بر	آنچه از اعلی فصاحت بودند	در مصیبت ناله شد تفسیرشان
تا چهل نذر و شب از آن خاص عالم	در طواف روضه کردی تمام	انغ	بنید ز زندی

۴۶۷
سال چهل و نهم

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری

۱۸م

تیبیا که از قلم اعلایت نازل شده میخوانم که شاید در این وقت سحر دعایم را بپذیری و اهل عالم را بپوز
انصاف شناسانی منور فرمائی ای رب عرف عبادک جفاک ولا تجتلم محرومین عن جرمک
الشی جرت من سبع شینک فی بابک انک انت مقتدر بقدر (انتهی)

و چون این آیه بی مقدار راهبش در روز چنان بوده که چنین روزی را بیستم و نهمین حال که فضا
مخوم برتقا، این معدوم مستدر شد دیگر نرا دار ندیدم که بعد از چهل سال مرا حی جمال مختار عظیم شفا
مبادرت نمایم و لسان بغزیت و تنبیت گشایم امید که عذرم در درگاه غنی مستعال و غصنان سدره
جمال بشری قبول فایز گردد و اکنون بسبب مطلع تاریخ باین دو بیت اکتفا نمودم تا مطلع تاریخ
محفوظ ماند و کسی در آن تصرف نتواند.

شد نشان شمس جمال آمد شب هجره و ذوق بدر غصن به سرزد از افق با هسته سراق
سال تاریخ غیب شمس قدر غایت گشت تاریخ طلوع بدر غصن به باق
(۱۳۰۹)

و اتم الکلام فی هذا المقام بانطق به بولی الایام لیکن ختامه مک لبقا لمن فی صیبا
(قوله عزیر هانده و عظیم سلطانه)

ای رب لا تظلمنا ساه الذی ابرسط باسکک ولا تظلمنا سراج الذی او قد بمارک الای
لا تمنعنا بحیوان عن البحران الذی یسمع من خیره بایع الالحان فی ذکرک و شانک و لا تمنع
العباد عن نفحات بذرا العرف الذی فاح بحکمت (انتهی)

و در یوم نهم از غیب جمال قدم جل ذکره و شان حضرت غصن عظمه جمیع حیات با آنکه در
این نه یوم همگی از خوان کرم مستنعم بودند مخصوصا همگی را از جمال و نسا، و کبار و معارف بنامده
عیانیت مخصوصه و عیوت فرزند و همگی و صحنی مفت نغز را بمحض نور احضار نمودند و فرمودند
که در ایام حدود تب جمالی قدم کتابی مخوم بمن سپردند و فرمودند که چون قدر کتوم مخوم شد

سال چهل و نهم

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری قمری

م ۱۸

باید آنچه در این کتاب است اعلان نمائی و من هم میدانم که در این کتاب که بخط مبارک است چه مرقوم فرموده اند بعد از تقریر این بیان کتاب مبارک را گشودند و بجناب آقا رضا علیه من کحل بهاء البهائم و من کحل شفاء اعلاء واحملاد عنایت فرمودند و در آن محضر طاعت نمود و جوی خون از قلوب عبوی گشود و این آیه مبارکه که کتاب مدس در آن کتاب مطور و مرقوم (اذ اغیضر بحر الوصال و قضی کتاب المبهی فی المال توجوا الی من اراده منه الذی انشعب من اصل القیم) و مقصود از آن آیه غضن عظیم است که باید اعضان با کحل من فی البهائم باو توجه نمایند و بعد از مقام غضن عظیم مقام غضن کبر است و احترام عیضان و حیثان بر کحل لازم و چون لوح نه با تمام رسید بقره مبارک که از بوم صعود هر صبح و شام مشرف میشدند حاضر شدند و جمیع اجاب را آن متر اعلی که مطابق بل ملک و ملکوت است احصا فرمودند و کتاب نه را که بخط مبارک است بجناب میرزا محمد الدین علیه نقحات است محبوب العالمین عنایت فرمودند و با علی بندها بما فی معنی له فی ذاک لمنظر لیسیر در آن محضر طاعت نمودند لسان از بیان قاصر که چه حالت از استماع کتاب عهد نه بر اجاب است دست داد چون ذکر آن کتاب سین که آخر نامه در تالیف اولین و محبوب العالمین بود بیان آمد نفس آن کتاب بجناب هم مرقوم شد لیکن بهی و ذکر می افامین و الحمد لله محبوب العالمین

کتاب عمده

الکرام علی الذین عرف دنیا خالیست و لکن در خواست توکل و تقوی از برای
 وراثت بهرات مرتب است لاعدل له کذا یشتم کبج نکدا شتم و بود هیچ نهم فرودیم ایم الله
 در ثروف خوف مسرود و خطر مکنون انظر و اثم ان ذکر ما افوز الرحمن فی القران
 (و بل لكل ثمرة لمره الذی جمع ما لا وعدده) ثروف عالم و فانی نه آنچه داننا

احضار

سال تجل و هم

واقعات سال ۱۳۰۹ هـ ق

ملوك مظاهر قدرت و مطالع عزت و ثروت حصد و باره ايشان در عاكبند
حكومت ارض بان نفوس غنايت شد و فلوب از برای خود مقرر داشت
نواع وجدال را فني فرمود زيبا عليما في الكتاب هذا امر الله في هذا الامر
الاعظم و عصبه من حكم المحر و ذنبه بطوار الأبحاث انه هو العلم الحكيم
مظاهر حكم و مطالع امر كه بطراز عدل و انصاف فرزند بر كل اعانت ان
نفوس لا ازم طوبى للأمرء والعلماء في البهاء اولئك امناء بين
و مشارق احكامي بين خلق عليهم بهاء و جمعي و فضلى الذي احاط
الوجود و كتاب قدس در اين نظام نازل شده آنچه كه از آفاق كلياتش انوار
بخشش الهى لامع و ساطع و مشرق است با اعضائه در وجود قوه عظيمه
و قدرت كامله مكنون مسطور با وجهت اضداد او ظاهر باشد نه با خيالات
ظاهره از او و صبه الله الله بايد اعصاب و افان و منسب بين طراز به
غصن اعظم ناظر باشند افطروا و انزلناه في كتابه الأقدس اذا غصن بها
الوصول و فضى كتاب البهائم و المال فوجهوا الى من اراده الله الذي انصب
من قبل الاصل القديم مقصودا و اين آيه مبا و كه غصن اعظم بود كبرك
اظهرنا الامر فضلا من عندنا و انا الفضل الكريم فمددنا الله مقام الغصن
الأكبر بعد مقامه انه هو الأمر الحكيم فدا صطفينا الأكبر بعد الا عظم امر
من لدن عليهم خبير صبت اعصاب بر كل لا ازم ولكن ما مدد الله لهم حفا
في احوال الناس با اعضائه و افان و ذوى مراتبى فوصيكم بتقوى الله
و بمعرف و بما ينفع و بما يرتفع به مقاماتكم بواسطه ميگويم تقوى سرها و

اعظم

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری قمری و سال ۱۳۱۰ هجری قمری

۱۸

اعظم است از برای نصرت امر الهی و جنودی که لاین این سرداواست اخلاص
 و اعمال طیبه ظاهره مرضیه بوده و هست بگوای عباد اسباب نظم و آسب
 پریشانه نمائید و علت اتحاد با علت اختلاف مساویند امید آنکه اهل آجا
 بکلمه مبارکه قل کل من عند الله ناظر باشند و اینکلمه علیا بنیابه آیت از برای
 اطفا ز یاد ضعفند و بغضاء که در قلوب و صدور مکتوب و مخزون است احرام
 مخلقه از این کلمه واحد بنور اتحاد حقیقی فائز میشوند انه یقول الحق و
 بهد السبیل وهو المقدر العزیز الجهد احرام و ملاحظه اغصان بر کل الاذ
 لا غر و امر و ارتفاع کلمه و این حکم از قبل و بعد در کتب الهی مذکور و مطرود
 طوبی لمن فاد بها امر به من لدن آمریدیم همچنین احرام و آل الله واقفات
 و منسبتین نوصیکم بخدیته الامم و اصلاح العالم از ملکوت بیان مقصود
 عالمیان نازل شد آنچه که سب حیات عالم و بخا و ام است فاصح
 فلم اعلی بگوش حقیقی اصفا نمائید انما خیرکم عما علی الا و من یشهد

بذلک کتابی العزیز البدیع

و صورت لوح مذکور صادر از قلم ابراهیم برای بعضی از اعیان خراسان که زیارت نامه مبارکه تمامها را
 اقتباس شده چنین است ۱۵۲ بسم الله العلی الاعلی سبحان الذی تالی
 الآیات بالحق و مجذب بها قلوب من شاء و انه کان علی ما یشاء فهدی سبج له ما فی
 السموات و ما فی الارض و کل عند ذلک النوح مذکور ان یا عبد ان احرم فی قلبک
 للکبینه الحرام ثم ذرها بخضوع تبینا فلما سدا السبیل الی ذلک فهدی فی الارض
 بان یترجموا یقبلون بحم الی مفرع عرش عظیمهما لان الناس یطغوا السبیل صنعوا

سال چهل و نهم ۴۷۲

۱۸ م

واقعات سال ۱۳۰۹ هـ ق

العباد عن الورد على شاطئ عزمينا لذابل الله عنهم نوحهم الى شطرنج
بطلب ظهرا واذا ادركت الزيادة فوضا كما امرت في الكتاب ثم ول وجهك
شطر العرش وقل الشناء الذي ظهر من نفسك الاعلى الى وانك انت على
كلشي مجبوا كذلك امرتك بانها العبد ثم اعلن بما امرت وانه يكفبك عن
من على الارض جميعا ومن زاد هذا العريب المحزون المسجون بما الفى الروح عليه
في هذا اللوح قد بعفه الله واببه وامه وذوي قرابته الخ

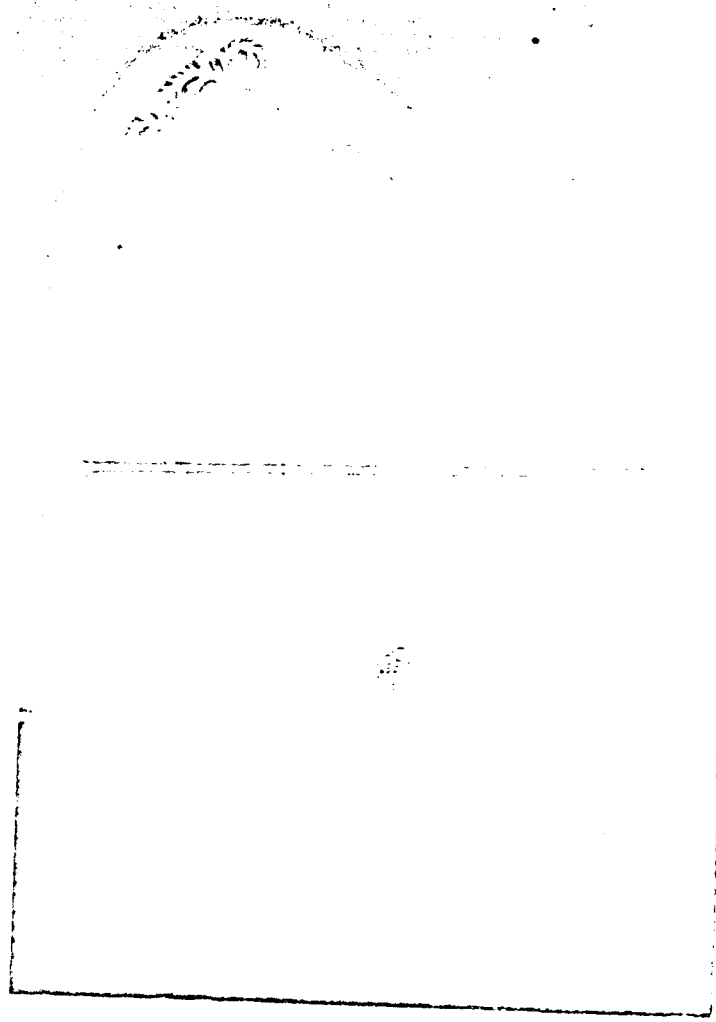
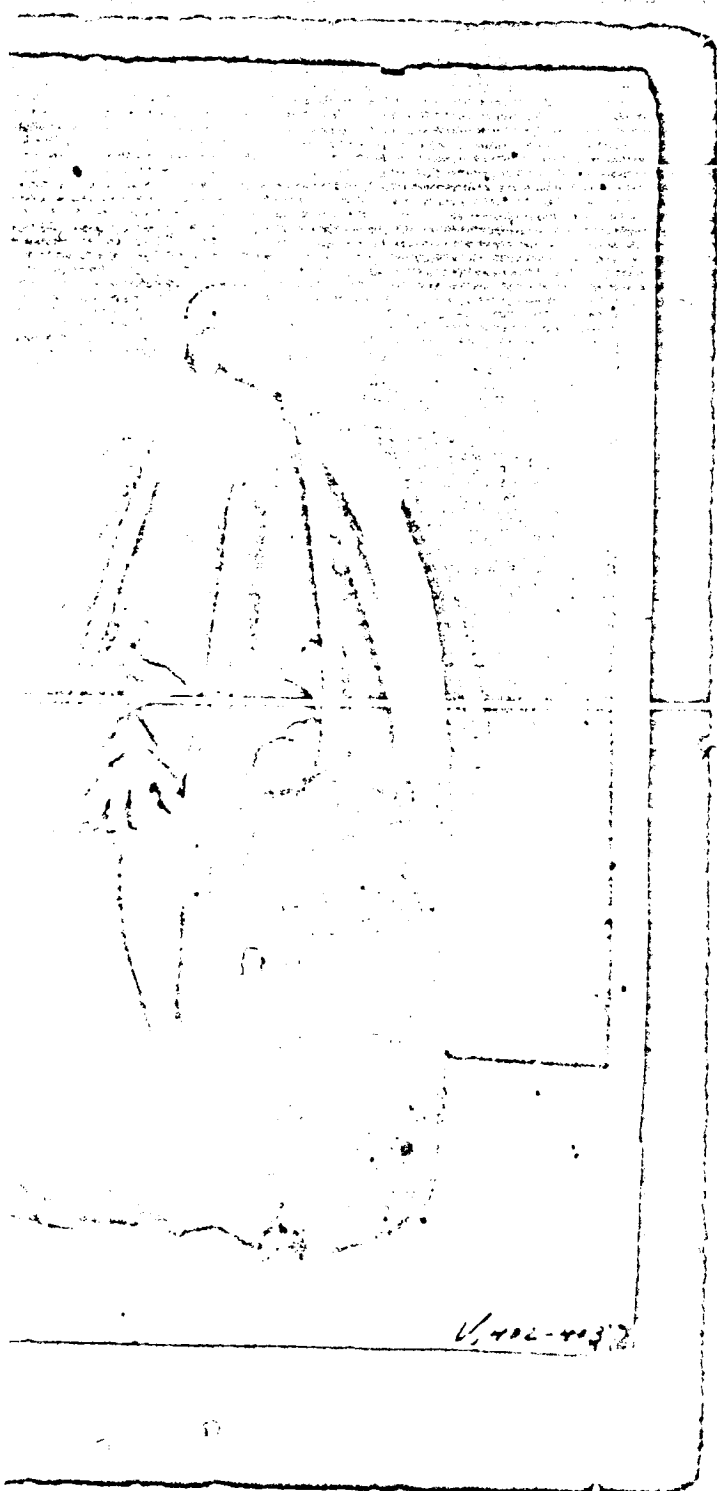
روضه منوره ابجھی

حضرت حسن اعظم در صبح یوم دوم دیقده مذکور نگراف بدر بار دولت سلطان عبد حمید خان بنمونه
فرموده که بیا، آه از عالم عنصری عروج نمود و منجوا ایم جسد مظهر را در قصر بهی برسم امانت گذاریم و
نگراف اظهار موفقیت کرد که اهی کل آبی با دست خود آب غسل کفن مجوی داشتند در حجره از خانه
مجاوره قصر مذکور که ملکی مسکونه آقا سید علی افغان صهر مبارک بود قرار داده امانت گذاشتند
و آنروزه منوره که محل زیارت عاقله الهیه و مستبین و احباب مجاور در واقع شده قبله در صحنه و محل
نوحه اهل مجا گردید مندرجا تعبیر و برینی که لایق و در خور جهان مقام مقدس است فراهم شد و اکنون
از حیث زیبایی بنا و فرش و چراغهای برقی و غیره که در داخل و خارجش میباشد و از حیث زوفا
و صفای باغ و گلستان اطرافش در عالم نادر لطیف است و فوج فوج از بهائیان مل و ممالک متنوعه
و غیرهم از آنروز الی یومنا به زیارت رفته کسی در مسافر خانه مخصوص شب بیتوته نموده در صبح و شام
سواجه باروضه منوره شده صورت زیارت و صلواتی را که مسطور گردید قرائت مینمایند

شتمه از سمات و صفات کریمه ابجھی

جمال بمثال ابی و چمنان آسمان نام در شان دلر با که ناظر و شاه عبان و نهان بود و زمین

کاشده

۴۷۳
 وقایع سال ۱۳۰۹ هجری قمری
 سال چهارم و نهم

۱۸

گشاده و ابروان کشیده و گیوان و محسن بچها، زینب و شخصیت جمیده و هجرت عظیمه فرزندان را با
 زوار و سیاهین یار و ایثار ستوده اند و نایب اندک طویل سمر، که در غایت زیبایی و انصاف باخوب
 الوان آجیده کرده بر آن عمامه سفید خفنی پیچیده بود بر سر داشته که آنرا بناج اولیا و شامان اقیم هر
 میخواندند و لباس فراخی سفید و یا خاکستری نام در بر کرده عبا برودش میگردید ولی غالب زارین
 بدلت غلبه جذب و هجرت مضر قادر بر طراخه و مطالعه چهره و لباس نشینند و قامت در غایت
 اعتدال نه قصیر نه طویل نه سیمین نه ضعیف و منظر بنیابت و قار و عظمت و جلال و اعضا در نهایت
 زیبایی و کمال بود و مصداق حسن الخالقین را مصور و مثل میبخت و دو قطعه تصویر طلعی که قطعه
 رسم فتوغرافی را که در مخزن ارض معصوم معرض زیارت میبماند قبلا اشاره نمودیم که در بغداد
 درویش محمد کی را در حالیکه در حمام بودند و دیگری را در خارج ترسیم نمود و سوم در آورده با بناج
 و لباس مذکور رسم فتوغرافی برداشته و هیچ یک برای مراعات احترام نداشتند و باقی بناج
 و زارین پیوسته در ارض معصوم زیارت نموده و بنمایند و رسم جلوس ابی خنجر بود که بر کرسی
 بر عرشه قرار میگرفتند و حتی در باغ رضوان نیز که برای تفریح گاهی اقامت می نمودند عرشه در آنجا نیز

عاجی بودی نامی از اهل بزرگبویان زکری با آن میرزا آقاسی افغان در پانزده سال قبل در یک محضر مبارک مشرف شد و بعضی از نقلات
 مذکور از جمله کسری جمال مبارک را نقل می نمود لاجل جهت تفریح بعضی از دوستان و نیز در وقت گفت
 از جمله آن میرزا عبدالحسین یک قطعه گرفته و نه شده و تومان داده و کذا لک دیگران و یک قطعه و آن میرزا از افغان گرفته
 صد تومان داد آنچه خیر داشته ام ایامی که در عین بود باشم که عکس از خسته و اجابت بوده و نیز شده آن فی کربان مبارک
 از اهل فخر گرفته عکس برداشته و این معلوم است که شاید مبارک از جمال قدم تا مانده است و شش کس که آن در وقت
 اندک موجود است یک شعاع حسین که جمال مبارک در حمام محرم بوده اند کشیده شده است آن بیکدیگر آن عکس را از
 شامل محرم برداشته است بعد از برداشتن قطعه که بدوش مبارک انداده بود سیاه کرده و با جام بر سر مبارک انداخته
 کرده و عکس برداشته است این تفصیل از خود صفحه عکس معلوم است
 حیرت منی که با آن میرزا حسن ادیب القاضی از ایادی امرته مورخه ۱۳۱۷ در حال مازت اشمیت شریه جزیره ایران زارت

سایه درخشان معروف که شناخته بیکدیگر انداخته مستفخران را با خود فرستاده عرشه برقرار میگردد در این
در نهایت آداب مصفوفان مرتبا اذن یافته بر که درسی تجارده می نشینند و احدی از یار و اختیار بدون
تحصیل اذن حضور و خود نمی یافت و در محضر انور از خود چیزی نگوید و در جمله سببها
مشهوره جمال اسی تعلق نام بسره و چین و گل و عطر و آب جاری و نسیم صبحگاهی و لذت و لذت
بود که در تمام شئون ظاهریه و باطنیه جلیه داشت و مصداق آیات نازل در کتاب مستجاب
انته او ادا ان بزرگم علی آداب اهل الرضوان فی ملکوتہ الممنوع المنیع در کتبه امثالان دیده
میشد و دیگر غنا و استغنا و رفیع فاقه و عفا و اشتغال بصنعت و معرفت و تجارت چنانکه در کتاب
اندس فرمودند فدا کتب علی کل احد منکم الا اشتغال بامر من الامور من الصنائع و الا
وجعلنا اشتغالکم فیما نضر العباده لیسه الحق و در سنین اولیه اقامت در عکا چندان
دنا کید راجع بصنعت و معرفت و تجارت و امثالها فرمودند که حضرت عیسیٰ اعظم بمنزل آقا محمد
شیرازی در زمان زنده نزد صاحب خان تحصیل شغل بوریا باقی نموده عیسیٰ کبر باستاده محمد علی بزرگ
قرارشکنی گذاروند که در کان صباغی بازمیایند و نیز تعلق نام بشرف معارف ادبی و ترجمه خط فارسی
داشتند چنانچه از زریبا فی اوراق و خطوط که الراجح اسی بدان خط میرسد هر دیده لذت
میابد و برای بنیم زیادگان کتبی حب دستور مبارک در عکا تألیف شد که آقا سید ابراهیم
و برخی دیگر تعلیم قرائت و کتابت در سینه اشتغال جستند و لذت فارسیه و اسلوب
و بلاغت به نظیرین که شاید در احوال و عیال و عیال و عیال و عیال و عیال و عیال و عیال
به یکل اسی شهادت و شجاعت آئینه عادم این نیز و استقامت و سترت در مشقات و بیانات و بذل
و سخا و عطف و تفقه بحال سوره گان و فخر و عدم اعتبار بر وسا و احویا و امثال ذاکت بود
که در ضمن واقعات این بخش بخش این و لاجی حکایات و اتفاقی در این امور مشهور است

لا

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری قمری

آثار و آیات جمال امجدی

و اما آثار مقدسه جمال امجدی هر یک از کتب صادره و عین عبارات و مضامین بسیاری از رسائل
 و الواح و آیات در ضمن بخشهای گذشته و این بخش و بخش لاحق حسب اقتضای مقام بنماجا و یا شمه از آن
 مسطور است و استقصا کلی آن تحقیقه غیر میسر میباشد و منت کثیری برای غلطیاداد و نقل
 عبارات که در مدت نهادیه تصنیفات دولت ناصرالدین شاهی و قفا در رسا و مینه و نقیصات عامه و شد
 سخنینما که از طرف دولت عثمانیه شد و بعجل اخری از میان رفت و معذالک قسمت معلومه که بر جای
 ماند و تعدادش برودن از دست حوصله آمده و خامه و وقت میباشد مقداری کثیر از آن در لغت عربیه
 فصیحی بغایت قدو بیت و سلاست و بلاغت و مثره از تعقید و استعمال لغات غریبه صادر شده
 و بسیاری طبع از فارسیه و عربیه و فده منعی بهار کسبه بدلیه و کثیری با پرسی سره در نهایت روانی
 و سهولت فهم و بلاغت برای ناچکی صاحب نماینده پارسیان اند و برخی از اجزای پارسی
 صدور یافته و با جمله الواح و آثار صادره از زبان و لسان امجدی که تا ما با اسلوبی بدیع و هر یک
 شامل نوعی از معارف عمیق و روحانیه مخصوصه و مطلوب مومس عقول در آنکه سلیمه و در سبک و سنی
 کلام و در تمام سهل متمتع است از شدت و فروع و سطوع و آشتها مستثنی از توضیح همین چنان
 و آنچه جواب سئو شیع و سنی و بهبود و زردشتی و مسیحی و حکیم و عارف و تشریح و تبیین است
 هندوان و غیر هم صدور یافت او بان و نذا همی قیامه را تجذبه و تبیین نموده حقایق و اسرار را از
 حقیقت و آشکار فرمود و ما در مشاوری بخشش این بخش شرح صدور غالب از کتب در سائل و الواح
 آوردیم و بنده از کلمات و آیات بعینها ثبت نمودیم منها شردنه از آیات منطوقه شومی و غزلات
 فارسیه و قصیده عز و فاء عربیه را که در ایام بنیامانه سرودند نقل نمودیم و از جمله اینغزل مشهور است

ساقی بده آن جام هو هو مطرب ببرانام هو هو نانی بنوا برگو بملا عالم شده در کام هو هو
 ای قاصد جان بر غمزه گان بیار تو پیغام هو هو ای طیر بقا تا چند خفا بر پر تو زنه فام هو هو
 بر کویش اگر عازم شده آهسته بزین گام هو هو هشبار که بس عنقا کس افتاده در این دام هو هو
 نادل نکی زرخن وانا هرگز نشوی رام هو هو هماره عیالیک جبرمه بیا ران بادو کلغام هو هو
 نازنده کنیم جام بیم از کوثر طغلام هو هو هستم همه بستم همه از شر به انعام هو هو
 خواشوش غماشع من و اسر ز خود ایام هو هو دانا سبح خواتم ابی که برفوق لوح مهر عزیزند
 برخی از آنها چنین بود بمسارسته
 ۱۲۹۲
 انه لبها وسته لمن فی ملکوت الامر و الخلق
 و مصباح الندی لمن فی السموات الارضین

قد استتر جمال اقدم علی اعروش عظیم اذا خلق
 لسان العظمة و کبریا غده سه زده المنه منی مخاطب المنی
 الارض و السماء فو عظمی و جمالی قد ظن من کان فی ازل
 ان ازال مخصافی کناز العزة و الاجلال انه لیسوا برب
 قدانی حیوة العالمین

دیشی نفسی دبر یانی امری و بی جانی ایمن
 هو قد اشرق انوار الوجه عن شروق الحق الا الله
 الا هو ای الابهی اتنی انا حقته اتمه و نور
 قد اشرق من افق القضا شمس قسم
 علیها من اعلم الابهی استج لطلوع الابهی
 الادی نذر سلطان الله و قد اراه لمن فی السموات

شبهه به بنفله لیسف بانسی انا حق فی الاضیاع
 و اذ ایتض من نورها افق فی کون شنی بانی انا الله لا اله الا
 انا انا المقدر المتعالی الیمن بنسیر زلسبیر

استجرت لیسف الوجد لیسف انا المظلوم الیسف الیسف الیسف و الارضین

دینار رساله هفت دادی و سه دادی و چهار اسرار و کلمات کمنونه فارسیه و عبریه شمه برسم
 نمونه شما شینم (حضرت عبدالمجید راجع بکلمات کمنونه چنین مرفوم فرموده این کلمات کمنونه

دعا

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری قمری سال ۱۳۷۶ شمسی

۱۸

و لسانی محرومه که از قلم حضرت بجاء آهسته صادر در بغداد در سنه ۱۲۲۴ هجری نازل شد عجله بجاء آهسته
و هم کتاب ایقان که اصل آنرا حاجی سید محمد خال ابر حضرت نقطه اولی از بغداد بایران آورد و
کتاب بدیع که اصل آنرا از ارض عکا در سال ۱۲۸۸ برای آقا محمد جواد عموجان فرمادی بفرودین
فرستادند و کتاب استغاب اندس که ام الکتاب و جامع تعالیم و احکام است و بسال ۱۲۹۹
کامل شد بیان کردیم دیگر رساله سوال و جواب در توضیح برخی از احکام کتاب اندس و دیگر
رساله شیخ (ابن الذب) که در سال ۱۳۰۸ خطاب شیخ محمد تقی نجفی صفهانی صادر گردید
و از سوره الواح شنبه مهیبت محروفات عالیات که در ایام بغداد بعلت وفات آخ الحرم
در طهران صدر یافت و قسمهای عربیه را خود بفارسیه ترجمه فرمودند و بقرائت در مصیبات
اختصاص داده شد لوح کالی الطعام سوره توبه لیسر سوره انفصاح مدینه انجید لوح قراح اهد است
سوره یقلم سوره الحج خطابا للنبیل الاعظم لوح الامر خطابا لمرزا علی رضا لوح الفواد خطابا
لشمسدر لوح ایها برای فرمادیه قزوینی لوح فتنه صادر در آدرنه لوح لطلب لوح الحکما لوح
سلطان ناصر الدین شاه لوح رئیس سوره الملوک سوره البیکرک و الواح و جدید که خطها
بقرائت عباد دارد و لوح اشرفات و طرازات و تعلیقات و لوح فردوس و لوح دنیا
و امثالها است که عمرنا مزین بخاتم ابی و صول یافته نسخ کثیره با خطوط زیبا و ادراق نینه نشا
بیافت و بعد بطبع رسید و باسن متعدده عربیه ترجمه و انتشار حاصل نمود و از جمله الواح
ابی چنانچه بیان کردیم و در بخش هشتم نیز شرحی در آن مضمون میآوریم الواحی کثیر است که باطرا
بارک و خط میرزا آقا جان خادم صدر یافت و نیز مکاتیب بسیار حاوی بیانات صادره از قلم
ابی بقل محمد جواد قزوینی و غیره بایران رسید و غالب الواح صادره از قلم ابی بخط زیبای میرزا
محمد علی عیسی کبر و محمد جواد مذکور و میرزا آقا جان و نادرا بخطوطا برخی دیگر از علما میر رسید

واقعات سال ۱۳۰۹ هـ ق سال اول دهم ۴۷۸
۲۱۸

وقبل بخت مغر مظا غصن عظم عبد الجبار، وانی بخت مبارک ابی نزد افراد این طائفه موجود میباشد

سبب منتسبین ابیحی

والد جمال ابی چنانکه در آغاز بخش عدم بنوع اجمال نوشتیم میرزا عباس شهباز میرزا بزرگ از اهل قریه ناکر تو
ماندگان داو سپرز ضاعلی بیگ بن کر بلانی عباسخان بن حاجی محمد ضایگ ابی آقا محمد علی معترف
به آقایی بن آقا قزبن شهریار حسن بود که در ایام سلطنت صفویه میر بست و بلوک آل زیار پیوسته
د آمان بیزدجرد شهر یار آخربن پادشاه ساسانیان اتصال نسب داشتند و از اینرو بنام طائفه
شهر یار معروف اند و اسلافشان پس از آل زیار در حدود نور و طبرستان ده خدائی و فرزانرالی می
و نولد میرزا بزرگ تقریباً تقریباً سال ۱۶۰۰ هـ ق در قریه ناکر واقع شد و تحصیلش در هنر سنسکری
در آن ایام متداول بود در همان حدود صورت یافت و در ایامه ساگی با قدمات والد از دواج کرد و پدر
عمارت مخصوصی برایشان بنا نمود مسجد حسینیه که نیز از بناهای والدش بوده در جلوی عمارت مذکوره
قرار داشت و در نظر میرزا محترم و ناپسند آمده نقش مهاجرت از وطن و اقامت در پایتخت دولت
بر خیمیر بست و برای مناعت نوایا با طاکت داموال پیری قناعت نمود و رسیدن بمقامی اعلی و
وارفع را در خیال خود متصور کرده در سال ۱۲۲۰ با عائله به بزرگان وارد شده اقامت و سکنی گیرند
و چون در فضل و ادب و کفایت و درایت مقامی زاهر و در حسن انشا و ترسل و حضور منا در زیر بانی خط
رتبه شاه داشت شهرت حاصل کرد و در دائره دفتر شکر شکر بنصب شکر نویسی منصوب گشت
انگاه فتحعلی شاه ویرا بوزارت پسر حرم امام دردی میرزا که تو بخانه و قورخانه و کشیک خانه بدو سپرده بود
گماشته مسئولیت دوائر مهمه مذکور را بعهده او تفویض کرد و میرزا بنا بر این از در سبک و زرا آورد
مسکک گردید و حکمرانی قزبن بر وجود و غیره را نیز در قبضه گرفت و شاه در بر وجود ارضی و اطلاق ناگوشید
و با بخت میرزا بزرگ وزیر امام دیردی میرزا حاکم طران و مؤنس و محبوب شاهزادگان و بواسطه فضل و کمالش

مورد توجه دانشمندان دارکمان گردیده املاک و اموال بنید وخت و اجمیه و عمارات رفیع متصرف گشت
 و باغ و ثروت در طهران نیزیت در وطن معلاده عمارت پدیری بنائی رفیع در دامنه کوه اوزنگ
 بنهاد و عمارت مسجد تکیه و مصیف را که بنای پدریش بود توسعه و تکمیل کرد و بنای مذکور که رود هزار
 مسرف و کوه اوزنگ و سبزه و گلگهای خوش آب و رنگ در منظرش قرار داشت و حاوی اثاثیه خلیف
 و زیبا و کتابخانه مشتمل بر کتب قدیمه و خطوط قیمه عیدیم لفظیه و بهیما بود تا سال ۱۲۸۸ در محوطه همان عمارت
 مسجد تکیه و مصیف مذکور میدرخشید و در سال مذکور بنوعیکه در بخش چهارم نگاشتم مورد هدم و عمارت
 سپاه ناصر ازین شاهی گردید و در احوال میرزا آورده اند که نوبتی در کتابخانه فتحعلی شاه جمعی از اعاظم
 شهنزادگان و ادبای ارکان حضور داشته سخن از کجالات ادبیه و صنایع خطی و حسن ترسل و
 زینبائی خطاب می آمد و آثار موجوده از مقدّمین را ملاحظه کرده فوسس همی خوردند که درین دوران با
 قلم و دستاویز خط اشغال میرعماد و در پیش جید لجمید و غیرها لریعه ظهور نمایند در آنحال یکی از
 شهنزادگان چنین گفت میرزا عباس شکر نویس نوری اگر در حسن خط بهتر و برتر از میرعماد باشد
 تحقیقا کمتر از ادبیت و فنی از کجالات وجودت خطش بیان نمود لاجرم برای معاینه و امتحان میرزا
 خواستند و با وی در امور مذکوره مذاکره کردند و او مرقع خطوط میرعماد را که مشتمل بر قلمهای درشت درین
 بود از محضه آثارش بی گرفت تا مانند آن نویسد و هفتدی دیگر در مرقع مذکور و منظر شکل
 مذکور با خود بجهت شاه و شهنزادگان برد که یکی خط مذکور میر و دیگر خط وی بود و بر همه شسته ماند و
 نوشتند و شاه و شهنزادگان استحسان و گفت گرفت که جبهه تمینش از بر در آورده بدوش میرزا
 داد و میرزای بزرگ خواند و از او خواست که آنچه از آرزو در دل دارد بر لب آورد تا اگر ممکن است
 بصورت رساند و او از جهت غنود استغنائی طبعی جزیری نخواست و شاه همی اصرار نمود و با آنحضره
 میرزا رفیع تحصیل منال دولتی و سر بارگیری را از فرستین تا کرد کلا که یکی موطن اجدادی و دیگری محل تحصیل

علم کتابت و قرانت و دروسش بود تقاضا کرد و شاه پذیرفت و از آنجا فریه ناکر قبولی برآید و مبلغ
ششصد چهل تومان مالیات ده ساله ناکر را نقداً بپرداخت و نیز آوردند که میرزا بزرگ شهابی نامه
بافتخالی شاه در صورت و محسن قامت داشت چنانکه نوبتی از عیارت سلطنتی بیرون آمده سوار شد
و نوجوان گمان شاه برده چند توبت خالی کردند و چون شاه مطلع شد میرزا را خواسته اظهار نمود که مقدراً
یک قبضه از محسن خود را گناه کند و یا مبالغی کران بجزم آنچه واقع شد بد هر دو با کمال اتضاع و تواضع
شق ثانی را اختیار کرده مبلغ پانصد تومان ادا نموده پس از فوت مفتاحی شاه در ایامی چند که پیشتر
فصل سلطنتی و نهجوا می سلطنت بر سر افتاد و طهران بتصرف گرفته و رسد و ایرا خداری برآمد از میرزا
قبول مقام صفارت را خواست و او قدری پیش آورده مقام مستوفی اطاقکی را قبول نموده در بده
گرفت و در ادای سلطنت قد شاه همیشه میرزا ابوالقاسم قائم مقام بوجوب چهل و دو سالگی
بمنصب منصوب شد و از سنخسرها کت رسید و حاجی میرزا آقاسی بجایش بصدارت قرار
گرفت میرزا برای ملاقاتی که با عین او و قائم مقام بود و حاجی را آخوندی ریاست خواه عادی
از حقیقت و غیره لای مقام صدارت میداشت از منصب خویش اجترار کرد و هر چند بزرگی
تسلیتی و ناکید کردند پذیرفت و جواب چنین میگفت که طبیعت من در اضی نمیشود که زیر دست
آخوندی نشینم و حاجی با وکی بیاد است برخواست و ضعیفاً استلانه دختر فتاحی شاه را که میرزا
بیسکار اظهار کشی بجهت بضاوت داد است و بهانه بدست آورده تمامت عمارات مفت دست
ویرا در طهران تصرف نمود و میرزا پی حقایق حق خویش قیام کرد و دعا سمعیلی و مبارک امیر شریقه
مخضر فاشحویه مجتهد طهران بن فاشحود علی چند کرمانشاهی را وکیل نمود تا عمارات مخصوصه را بدست
ضعیفاً سلطنتی بیرون آورد ولی با آن خزانه تمامت عمارات مذکوره پس از وفات میرزا بعنوان
بیع شرکاء نزد ضعیفاً سلطنتی رفت و با بکله میرزا با قداست حاجی از کار و مقام افتاد و منصوب

سال ۱۳۰۹

۱۳۰۹

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری

واقع شد گویند اشغلی باین اوجاجی برجه رسیده که شهرت یافت میرزا بزرگ نوری باطنی که
 در صنعت کیمیا دارد بانصد است که بنام سفر براق عرب برای زیارت مقامات تبرک بقوه کمال
 و علم و عظمت خود سپاهی رزم آورد انبوه کرده بر حاجی تبار و مقام صدارت معصوبه را که
 بقفل سید بزرگوار میرزا ابوالقاسم قائم مقام بچک آورد از وی بازستاند ولی میرزا بنام
 زیارت قصد مهاجرت از ایران داشت و اجل او را مهلت نداد و بعقبه بعضی حاجی او را
 مسموم ساخت و در صحنی که مینمای سفر براق بود و مقداری از لوازم سفرش بقصبه عبید
 برونه از جهان در گذشت ۱۲۵۴ و جسدش نقل نجف شده در آنجا مدفون گردید و مقبره اش
 در ایوان مقابل درب حرم میباشد گویند هفت نوع از خطر را در غایت اتقان حسن زیارت
 مینوشت و اما برادران و خواهران میرزا بزرگ بدین اسامی بودند نخت میرزا محمد برادر بزرگ
 و نیز طایفه لعاب بدین که در آنجا نوازه بنام محمود با معروف گردید و جمال ابجی احمد نامیدند و در طایفه محمد
 زمان و شیخ عزیز نته و میرزا محمد طاهر و طاعلی و صفی قلی بیگ و محمود رابع و سلیم خانم زوجه میرزا ابوالقاسم
 تاگری که واقعه پسرش میرزا علی محمد را هفتاد و هشت سال ۱۲۶۱ آوردیم و پسر دیگرش بندرستان
 زنده ماند و اولاد در آنجا برقرار کرد و دیگر بی بی خانم زوجه میرزا خیر قلی بیگ الاشدی که یکی از
 پسرانش آن شکر نته در خدمت جمال ابی طازم سفر براق عرب شد و دیگر ملک نسا خانم
 زوجه میرزا کریم محمد سب و پسرش میرزا محمد وزیر بود که عنقریب فراموشیم و میرزا کریم مذکور را

بمیرزا نوری شرح اینست در ایران سال ۱۲۷۳ چنین نوشت در طهران قریب حیره جناب میرزا خانی (خانم بزرگ) برای ما را در مدینه
 فرود جناب میرزا محمد عقب بر بزم در آن مجلس بودند و در محققه مدح منم شایه شدند و در آخر پرسیدند جمال ابی زیارت کرد
 عرض شد علی فرودند درست نیده و خانم نیست آنرا است و از آن گنید بی فضیلتی بجهت ما باید و عالمی فوق این عالم را نیست
 یاد و در صورت سیرت ما این کلمه بودند از طایفه ایشان که در آنجا صلوات شد و باب نظر بر وجه منقوح حالت انصاف پیش آمد

از زن دیگرش پسر بی اسکندر خان نام که مدتی حکومت طالقان نمود و بحال ایمان و مخلص و در امر
 اهل اقصای داشت و برادران و خواهران مذکور از مادرهای متعدده بودند و ذکر مقام ایمان میرزا
 محمد مذکور و مراد و واقعاتش بجز اینها در اینجا و غیره گذشت و نیز ذکر ایمان طابین لهابدین و
 کرمانی زمان و غیره و شدت فقر و اعراض شیخ عزیز الله را نیز آوردیم و میرزا این لهابدین
 در سال ۱۲۵۸ میرزا یکی را از نور تابند در ساند و مرجعیت بایران نمود مردی خلیق و سلیم و مطلع
 از اسرار این امر بود و در لوج بریم که در بخش چهارم آوردیم جمال اهل درختی وی چنین فرمودند جناب
 بابا در سنین اولیه بابا بودند و آگاهی دارند از دین و روح الهی و صدق و یقین از انانیت
 نطق نماید و پسرش آقا محمد حسن سفری برای زیارت بعکافت و در اول لوجی که از قلم اهل
 برایش صدور یافت و در این خطاب ای پسر من منی طلب فرمودند و والد جمال اهل خدیجه نام از
 خویش ندان پدری برز بود و قبل از ولادتش میرزا شوهری دیگر بنام آقا سی سلطان از
 خدایین نور از طائفه معروف بنام سب پسر بنام میرزا محمد علی و دختر می موسوم بتخان خانم
 داشت و خان خانم زوجه میرزا محمد برادر ابوی مذکور نیز باشد در قبه خانم و خوا خانم که نامش
 در برخی از الواح اهل ثبوت است از ایشان بجز اینها ظهور آمدند و خوا خانم بزرگت میرزا محمد وزیر
 پسر عمه جمال اهل ملک نام خانم مذکور در آمد و از ایشان میرزا مهدی و میرزا علی آقا خیر نسای
 در حیده و آسیه و بی بی و با جبر و سلطان خانم بطور آمدند و بعضی از ایشان خصوصاً
 میرزا علی آقا در ایمان با ما اهل نامه گذشتند و دستخطی از جمال اهل در هنگام هجرت از طهران
 خطاب بتخان خانم باین مضمون صدور یافت خواهر جان ما نسیم فدای حافظ سفارش شما را
 به آقا دادش میرزا محمد حسن نمودم و سه با جیه مرتع مشنورا بشما بخشیدم کسی را با شما صحبتی
 نیست در مرقوم در دست دارم موجود است و ظهر آفرین مبر اخوان محنوم میباشد

۴۱۳
واقعات سال ۱۳۰۹ ق = سال ۱۲۸۸ م

۱۸ م

در متع مذکور با بکسبت متصرف اند و دو دختر دیگر نیز بنام فاطمه و رقیه از عثمان خانم بود که زوجه
میرزا یحیی ازل شدند و مدفن عثمان خانم در تارک می باشد و میرزا محمد علی در زیر دست میرزا ابراهیم
مماصل کرد و در ایام سلطنت چند روزه علیشاه در طهران میرزا لیاکات اقبالیست و قبل از وفات
میرزا وفات نمود و وفات والده ابی در طهران بسال ۱۲۶۰ واقع شد و اما خاله و احوال جمال
ابی باین اسما و اعداد بودند میرزا باقر میرزا علی اکبر میرزا محمود میرزا محمد علی زین العابدین خدیجه
و اما خواهران و برادران ابی نخت جمال ابی نخت ساره خانم (حضرت خت)
که مستاز ایشان اکبر بود و اول دتش در تارک وقوع یافت و باز دوایج میرزا محمود نوری ششیر آمد
و غایت علاقه باین او و جمال ابی بود و در حدود سال ۱۲۹۵ در طهران وفات نمود و در نقیبه
بی بی زبیده مدفون شد و میرزا محمود مذکور مردی صاحب اعتبار دولت در زمانه ان بود و مورد
تقدیر دل ناصرالدین شاهی واقع شد امولش غارت کردند و از ایشان خنقی بنام میرزا اسمعیل بر
جای ماند که چنانکه بمناسبت کاریم زاد و محرم محترمه اش عمره فخر الحاجیه بنت حاجی میرزا رضا قلی سیم
اعتقابی بنام آور آمده خانواده وسیعه تاسیس گردید و جمال ابی در حق خت چنین فرمودند
عن زاذ الاخت و المسیح بوقت گمنان و زودم آقا میرزا موسی (کلیم) که
سنا اصغر از جمال ابی بود و تولد و نشو و نما در طهران یافت و در کتف عماله و پرورش
جمال ابی بردمند گردیده مقدار کمی کثیر از حالات و واقعات ایام حیثش در مطاوعی بخشهای
این کتاب ذکر نموده و با جمله مانند وزیر مساعد معاضد بی نظیر حضرت خدمت نمود و با قوت
عرفان و ایمان و تقیر و تحریر و تمامت مقدرت در راه محبت جمال ابی مدافعت از شرور عدو
ابی کوشید و بلاخره در عکا بسال ۱۳۰۶ بفق اعلی صعود نموده و در قبرستان عکا مدفون شد
زوجه اش دختر شیخ سلطان کرمانی بود و از ایشان خانمانی در عکا برقرار شد و ذکر مال احوال بر

سال چهل و نهم

واقعات سال ۱۳۰۹ هـ ق

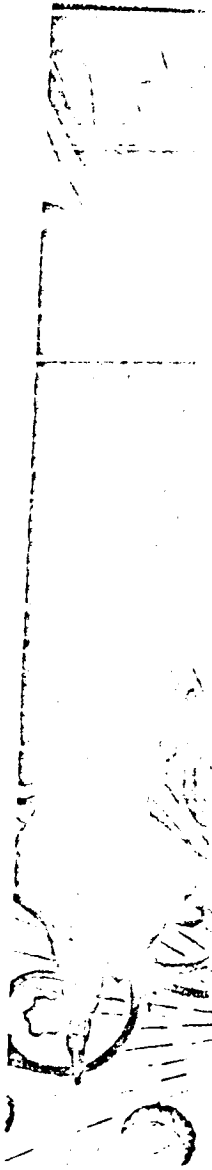
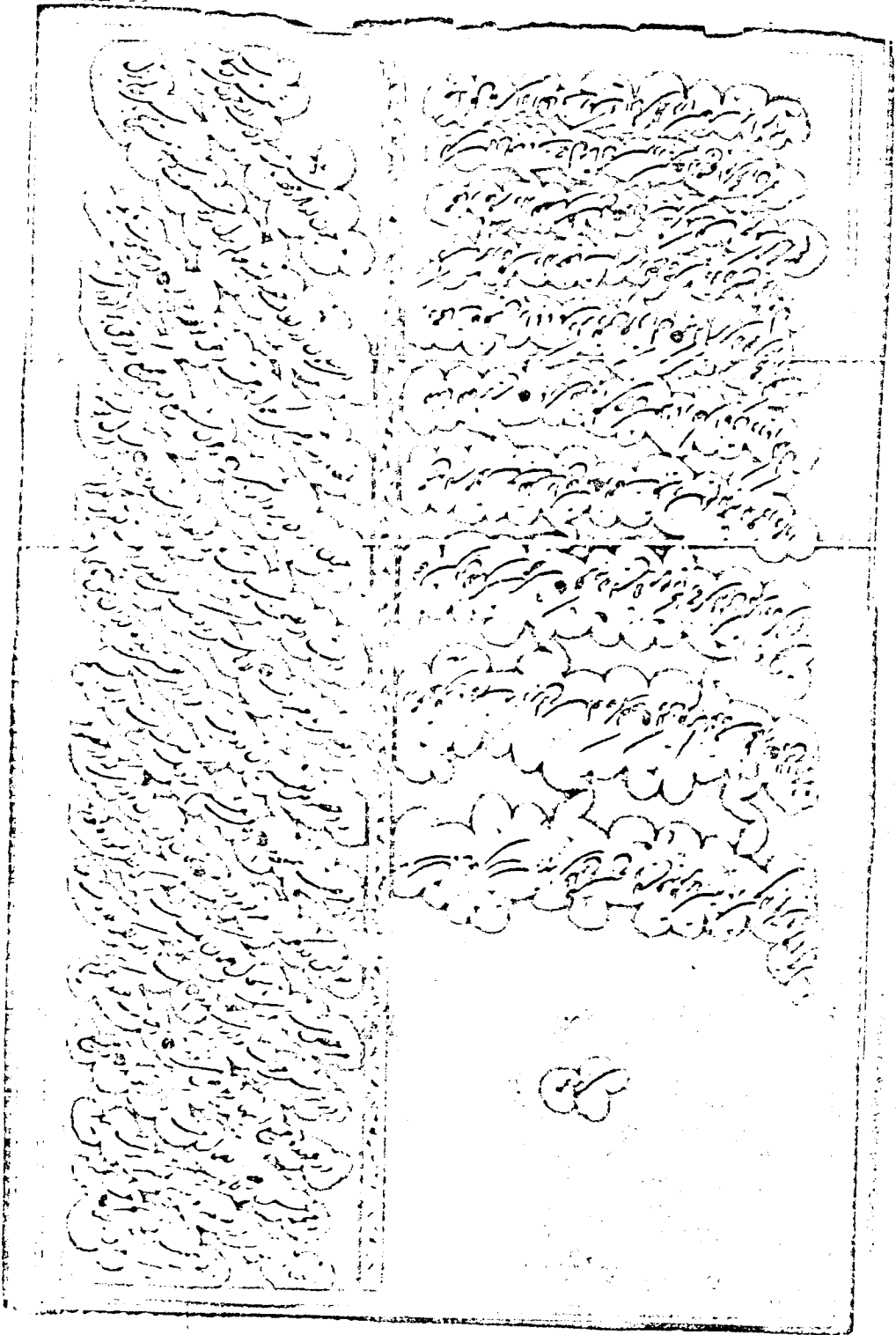
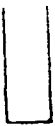
۲۱۸

از ایشان خصوصا میرزا محمد الدین بن کلیم که صدیه خانم بنت جمال ابی را ازدواج کرده تا آنکه تالیس نمود
در بخش بنفتم میاید و نظر باینکه تمامت جریات احوال جناب کلیم در طی بخشهای گذشته مسطور و معلوم
گردید در اینجا حسب حاجی شرح و تفصیل ندیدیم در باره وی جمال ابی چنین فرمود از پدر و مادر احدی
مطلع نه خود و نه احدی از آنها الدی سمی با حمد استشهد فی سبیل دینه و الاخرت
سمی بالکلیم و او را بجز میرزا محمد الدین ^{نزد} سپرد دیگر بنام عیضا و جمال و کمال بود سوّم

سایه خاتم نیز صغر سننا بود و تولدش در تارک واقع شد و در طهران نشو و نما یافت و باز در
میرزا مجید خان ابی نشی سفارت روسیه مقیم طهران درآمد و حاجی میرزا ابوسف پدر میرزا محمد خان
نشی اول سفارت مذکور بود و سایه خانم کمال فلق جمال ابی داشت و در سالهای هزار و دو سیست
هفتاد و اند در طهران وفات یافت و بموجب وصیتش جسدش را بعد از بروزند تا در محلی دفن نمایند که
عبور و مرور جمال ابی از آنجا واقع میشد آورده اند که گماشته میرزا مجید که همراه جنازه بود در سر قبر نهاد
مصداق جناب کلیم شد و کلیم تصور کرد که جنازه میرزا مجید خان است و گمانی که حاجی میرزا از آنجا
گماشته بود بکلیم داد و موجب حزن و تأثر شد بدگشت و گمانی مختصر راجع بر سینه جنازه گرفته برآ
ببهران کرد و جناب کلیم بعد از آنجا حرقه از شراق را بجهت ابی برد و سپس حسب دستور بگشت
دفن نمودند و میرزا مجید خان مذکور تقریبا در حدود سال ۱۲۹۰ وفات یافت چهارم

میرزا محمد کی نیز صغر سننا بوده در طهران میرست و زوجه میرزا محمد علی اخ امی سابق اندک
پس از وفاتش بزوجهت گرفت و اخیرا بشیر از زوجه آقامت بسته در آنجا وفات نمود و اینها همه قبل
آغاز ظهور بدیع شد پنجم خواهری دیگر بود که از او اثر و نسلی بر جای نماند دیگر از آنخان جمال ابی
میرزا آقا برادر مهتر ابوبکر آقا همسر از آنجا حسن که در ضمن بخش پنجم ذکر می از آنجا نشو و نما
نخستین اولاد میرزا و افضل خوشنویس و مادرش زوجه اولیه و بنت خال میرزا بود که در مجده

سال

واقعات سال ۱۳۰۹ هجری قمری سال چهارم و نهم

۱۸ م

ساگلی ویرا با قدم والد باز دواج آورد و میرزا آقا و آقا میرزا محمد حسن در تارک متولد شده نشوونما کردند
 و میرزا آقا در مسجد ساگلی درگذشت و آقا میرزا محمد حسن بکمداری مشغول گردید و فائز بابیان برپا
 شده طرف توجه و صدور الواح و خطابات اسی بود و در سنین اشراق انوار آئینه در بغداد سفری
 بد آنجا نموده و بلاخره در پنجاب و پنج ساگلی بسال ۱۳۸۰ در طهران وفات نمود و برادر خود حاجی میرزا
 رضاقلی را وصی و سرپرست عامه خود قرار داد و جسد در بین بحرین شاهراده عبد العظیم مدفون گردید
 و در لوجه قبرش ابائی سفوش است که بیت اخیر ماده تاریخ چنین میباشد زد خانه عزیزی بایر
 آن رقم آن آفتاب برج اسی در حجاب شد و اولادش از زن اول شهر بانو خانم کلثوم خانم و میرزا
 غلامعلی بودند و میرزا غلامعلی بغداد رفته در محضر جمال اسی شرف حضور یافته مرحبت بطن کرد و چند
 طول کشید که از اینجهان درگذشت و از زن دوم شمسبیه خانم و نوریه و از زن سوم میرزا فضل الله خان
 در سال ۱۲۷۹ متولد شد و پس دیگرش میرزا حبیب الله که نیز ایمان بر برج آورد و شهر بانو خانم در
 صنع سن نامزد حضرت غصن عظیم بود و جمال اسی از بغداد آقا محمد جواد کاشی را با مال دنگش بر
 خطبه بطهران فرستادند و بعد آن میرزا موسی کلیم از اوزنه حسب الامر مکتوبی به عثمان میرزا ازین آنگاه
 تذکره راجع با رسال شهر بانو خانم گذاشتند که صورت مرقومه چنین است هو ابھی لابی بابا بیا
 بابا بیا هر قدر زده بیاید ویراست امر فرموده که بر قسم که مصلحت میدانند نور چشمان را حرکت داده
 عازم کعبه مقصود شوید بایشان نوشتیم که ناممکن است رضایت جناب خودی حاجی میرزا رضاشلی
 خوبست والا خود مختاریه بهر نحو که مصلحت بدانید حرکت نمایند از جهت مصارف از طهران الی
 درود بغداد هر قدر لازم باشد اگر نور چشمی چیزی نداشته باشد بقدر کفایت قرض شود و یا
 چیزی فروخته شود و درود بغداد گرفته رد نمایند دیگر در بغداد آدم و مال و خبری عین است و تارک
 موجود جناب آقا سینه مهدی یزدی در آنجا است آنچه بخواهید و امر کنید اطاعت میکند زیاده هر قدر

زودتر حرکت نمایند بهتر است ملاحظه بغداد را نمایند این صفحات بسیار سرد است اشاد به حسین
 حرکت اجبار نمایند کثوم خانم را هم امر فرمودند که بیاورید و اسلام و شهر بانو خانم مایل و طایب عازم
 حرکت بود ولی در طهران حاجی میرزا یحیی خان خالوسی او بمختصانی بیم و احتیاط و دستور حاجی میرزا
 رضاقلی دیرابز و جنیت میرزا علیخان پسر میرزا آقاخان صدر اعظم در آرد و یکسال بیشتر شد که
 شهر بانو خانم با کمال اندوه از بد بختی خود ازین ^{جهان} بگذشت و بعد از او خواهرش کثوم خانم مذکور را
 بمیرزا علیخان دادند و او بنام همه و خستیا از طرف دوزوجه خود تریه تا کرادست اندازی و حساب
 کرد و آقا محمد جواد چندان مشارکت که بیمار شد و بکرمانشاه آمده سخت بستری گردید و با همان
 حال با اهل و عیال باتفاق میر محمد مکاری ببغداد برگشت و در آنجا وفات یافت و از میرزا فضل
 خان و مسیه خانم پسر و دختر آقا محمد حسن خاندانی از او برقرار ماند حاجی میرزا رضاقلی
 حکیم از پیش کثوم خانم بنت نصرالله خان امیر آخوند فقهانی شاه بود که میرزا دیرابز در طهران بعد از
 دوزوجه مذکوره گرفت و میرزا رضاقلی بسال ۱۲۴۲ در طهران متولد شد و در آغاز ظهور برین فاک
 با بیان گردید و طبیب مخصوص شاهی بوده معذالک بانساب بجمال اسی دنام امر شهرت داشت
 و پس از مهاجرت جمال اسی ببغداد خزانه و محل رجوعات مالیه ایشان بود و بسال ۱۲۸۵ بعضی
 از علما و ملاکین نور علیضه شاه دادند که امالی تا کر باز در صد و خر و ج اند و بعضی از وزیران طهران

نبیل زندگی در ضمن شرح واقعات ایام انتمش در طهران بسال ۱۲۸۳ چنین آورد انشب در خانه خانب سید ابوطالب بودم
 و حضرت درقه بگرا، بواسطه استاد محمد صادق بناء طعام فرستاده بودند و آنوقت بهجوره بستری بودند و اذن داشتند که پنج
 از درقات شکر مقصود مسافرت نمایند که شاه اورا بساط قرب قبول حضرت غرض عظم رسانند و لا چون بعد شاه
 عبد العظیم نقل مکان کردند خانم بزرگ مشهور بسبت غلی که در دل داشت گذشت اینفر صورت گیرد و همین سبت نقل
 قوامی ایشان شد تا چون تمام کا فوری بگذشت و شعور و بملکوت آس نمود و لولجی بنمازان محذره و تغزیت او صادر گردید
 و بنده جزوی شومی در آن متعینت شستم در آن ایام در باره شهید، و احزان دارد بر اولیا خواسته بودند که در سرتجاری سوس
 ایشان باشد هفت بند بر جمع بجز منوشی نوشتم

نیز تأیید کردند و حاجی میرزا رضا قلی در طهران بکلیگری قیام نمود ولی اعدا تجربات شیخ عبدالحسین و قزلباش
 بغداد و غیره شاه که در جاجرود بود رساندند که مبالغه فیه از زودسیم برای حکیم از بغداد واصل شد
 تا بتبلیغ و سمع آوردن عده مشغول گردد و شاه قسم یاد کرد که حکیم را در طهران سر برود و احدی جرئت بشاید
 نیافت و عمال دولت حکیم را دستگیر کرده در انبار حبس نمودند و تقریباً یک ماه در انبار بسر برد تا آنکه
 مستوفی الممالک در سرحد حصار بهنگامی که شاه مشغول تناول ناهار بود مطابق بظلال شایعات
 مذکوره را بیان نمود و حکم مرخصی و تبعید وی صادر شد لکن حکیم را نفعی نبلد و تبعید بقیم کردند و بعد ازین
 حکیم در طهران با کمال تقیه و حسنیاط در طهران بزیست چند کله خویش را از اخلاصمندان حاجی ملا علی
 مجتهد کندهی نشان داد و با علما و مجتهدین و وزراء و محرمین معاشرت و خلط نمود و در ظاهر تبرکی
 ازین امر و در سرانجام ایمان میگردد و در سال ۱۲۸۱ با مادر و خواهر و دختر بگه رفت و برای مراقبت
 دولت بیم کرده بنگاه وارد شد و جمال ایهی برایشان نوحی ارسال فرموده خواهرش عزت الحاجیه
 و دخترش ثمره را فخر الحاجیه خواندند و هنگامیکه حاجی میرزا حسینخان بشیرالدوله از اسلامبول بظهران
 برگشت و ارکان دولت و بزرگان ملت بدیده اش مشتاقان حکیم نیز بملاقات رفت و بشیر
 الدوله او را برای حصار بنام برادر جمال ایهی تعریف کرد و او ترسیده اظهار داشت که مرا بنام پدرم
 تعریف نمایند و بشیرالدوله بنوع تعجب بوی گفت که هزاران نفوس محترم بعبدیت آستان
 برادرت افتخار مینمایند و تو از نسبت برادری خوار داری و با کلمه حاجی میرزا رضا قلی هتاهد مرحله
 از مراحل عمر اعلی کرد و سال ۱۳۱۲ در طهران وفات یافت و جنازه اش نجف برده دفن نمودند
 و مقبرش در سمت خلف و بالا سر حرم میباشد و میریم خانم (در قه الحمره) زوجه اش خواهر عمه علیا
 بود که عنقریب میسنگاریم کمال معرفت در حق جمال ایهی داشت و در ایامی که نام میرزا ایهی بن بابیان
 شهرت یافت پیوسته دم از محبت جمال ایهی میزد و لوح مفصل که در او خرافات بغداد از قلم

ایسی بنام مریم صدر یافت مشهور میباشد و مریم در طهران وفات یافت و در مقبره عجمه بحسب مریدان
 گردید در لوحه قبرش ابیاتی منقوش که ماده تاریخش این است بنوحه عیسی مریم بنام مریم
 و صورت زیارت برای مریم از نظم ایسی صدر یافت که مصدر باین بیانات میباشد هندوزبان
 لِلّٰهِ سَمِعْتُ بِمَرِّمِ اَنْهَا اشْعَلَتْ بِنَارِ حُبِّ رِبِّهَا قَبْلَ اَنْ تَمُوتَ وَ اَنَّا سُرْنَا شَا اَنْهَا فِی
 حَبَابِهَا فَلَمْ اَرْفَعْ اِلَى الرَّفِیْنِ اِلَّا عَلٰی كَفِّ اَللّٰهِ الْحِجَابِ وَ عَرَفْنَا عِبَادَهُ وَ مِنْ اِذَا دَانَ
 بِزُورِ الطَّاءِ الَّتِیْ اسْتَشْهَدَتْ فَلَمْ یَزِدْ بِهَذِهِ الزَّیَادَةَ بِاَبْنِهَا الْوَرْدَةَ الْحَمْرَاءَ وَ الْاَبْنَةَ
 الْاَبْجَهٰی اِلَى اَخْرِ الْبِیَانَاتِ وَ دُرِّ خَاتَمِ حَبِیْنِ بِرُقُومِ وَ زُورِدِ هَرَفِ نَفْسِ اِذَا دَرَ كَذِ حَضْرَتِ
 وَ وِدْقَةِ الْحَمْرَاءِ وَ اَللّٰهُ مِنْ اَهْلِ الْبَيْتِ الَّذِیْ فَرَزَ بِنُصْرَا، اَللّٰهُ دَا زِيَادَتْ نَمَاهِدُ لَهْ اَنْ
 بِزُورِ بِنَا تُوْلِدُ مِنْ بِنَا عِدَةِ الْاَحْمَدِیَّةِ مِنْ لَدُنْ اَللّٰهِ مَا لَكَ الْبَرِّیَّةِ وَ از حاجی میرزا رضا قلی
 مریم و خرمی بنام زهرا خانم معروف شمره بمرثه ظهور آمد و دیگر از برادران میرزا تقی ریشتی
 برادر ابوبنی حاجی میرزا رضا قلی تولد نشو و نمایش در طهران شد و در طریقت عرفانیه و حبشتر
 و ذوق شاعری بود و غالب اشعارش همنامه فردوسی را در حفظ داشت و نیک میخواند گویند در ایام جوانی
 برای محمد شاه اشعارش همنامه میخواند و اخیراً در پیشه تجارت داخل شد و جواهر فروشی میکرد
 و از دواج نمود و با وجود تحول و ثروت ایام عمر را بحالت انفراد بسر برد و بسال ۱۲۹۲ در طهران
 بگذشت و بدستور حاجی میرزا رضا قلی جسدش حمل نجف شده در آنجا مدفون گشت دیگر
 از برادران میرزا ابراهیم در صنوبرستان شوق تحصیل علوم را نجه داشت و در سلک طلاب
 علوم دینیّه داخل شد و پس از فراغت از تحصیل در طهران برای تکمیل معارف عربیّه بدین
 اجتماع رسید ولی اجل مهلت نداد و در سن جوانی از اینجهان درگذشت و از خواهران
 فاطمه خانم خواهر ابوبنی حاجی میرزا رضا قلی بود و باراده و اقدام جمال ایسی باز دواج میرزا

ابن میرزا محمد علی برادر جمال ابسی در آمده در طهران نیز هستند و میرزا محمود مذکور چنانکه در بخش چهارم
 آوردم سال ۱۲۵۸ در انبار طهران با جمال ابسی هم سلسله شد و بالاخره در سال ۱۳۰۳ در طهران
 وفات یافت و در قم مدفون گردید و فاطمه خانم قرب بمقاد سال از عمر را بیابان رساند و علت
 وفاتش چنین شد که در آن سال خبر صعود حضرت عیسیٰ عظیم را دشمنان کذباً منتشر کردند و زنی بخبر
 حقیقه بجهت رساند و او چنان بخورد و پریشان شد و چنانکه لطمه بر سر رسیدن خود زد که خون از حلق
 و دهانش جاری شد و یکسال با بیخالی مبتلا بود تا در گذشت و این سال ۱۳۳۵ وقوع یافت
 و در جوار بقعه امام زاده معصوم مدفون گشت و از او پنج اولاد ذکر کرده ام اما ثبوت بر جای مانده
 و دیگر از اخوات حاجیه خانم بزرگ نیز خواهر ابوبی حاجی میرزا رضا فی بود و هم در طهران
 تولد نشود و نما یافت و خانه مسکونه شان در بازار معروف بخانه خندق طهران ملکی و والده شان
 حاجیه کلثوم خانم بود آورده اند که در ایام حسن جمال ابسی در سیاه چال طهران روزی حاجیه خانم بزرگ
 بمجلس رفت و ایشانرا در حال ضعف و بیماری دید و بخانه مرحبت کرد و با اتفاق مادر بخانه میرزا قاسم
 خان صدر اعظم شنافت و حاجیه کلثوم خانم با قدم صدر اعظم افتاده و درخواست استخفاف ابسی
 نمود صدر اعظم چنین گفت که برای شاه تقدیمی لازم است و بالاخره دیوان حافظ بخط میر عماد
 و مجرعه ادعیه بخط حضرت علی امیر المومنین و نیز سه قطعه مرثع و اقمه در تارک را تقدیم کردند و صدر اعظم
 دیوان مذکور را بشاه داد ولی ادعیه را برای خود نگه داشت و بعد از وفاتش آنرا در سه اوراق و
 با بستان تقسیم کردند و قبالة فرزندش مراتع مذکوره که نیز نزد در شه باقی ماند بمهر جمال ابسی ^{حسنی}
 مرین است و جمال ابسی چون از انبار بیرون آمدند بخانه مذکوره رفته چند روزی توقف فرمودند
 و با محله حاجیه خانم بزرگ از مؤمنات در امر حضرت فاطمه اولی شدند و در انبار را در جمال ابسی از اسما
 میرزا یکی گردید و الی آخر کجایات بحال اعراض و اعتراض زیست و لوح معروف بلوغ عمده صادر از

از قلم حضرت عبدالبها خطاب است و نام او جواب ناموایی حاوی نغمات از لیسین طبع منتشر
 گردید و در شان او در لوحی از الواح بخط حضرت عبدالبها چنین صدور یافت قوله
 درقه طیبه زکمه مطمئنه اتمه نه خدیجه سلطان عیبهما به ایه لایس ملاحظه نمایند
 هو الاهی اسی درقه معتزله از نغمات آئینه آنچه مرقوم نموده بودید ملاحظه گردید و سبب روح و
 ریحان شد که اکمه نه آنورقه طیبه باین خدمت قیام نمودند در تعقیب قلوب همت گماشتند
 که شاید نسیمی خوشش بوزد و در آنکه دلکشی ساطع گردد دیده های رمدیده روشن شود و قلوب م
 کرده منجذب ملکوت اهی شود و طیور بال و پر شکسته بر تازه برویاند و باوج معراج تعذیب پرداز
 نماید آنورقه محترمه که با ملاقات نمودید جمال مبارک بنفس مقدس او را بتعین فرمودند و در وقت
 که از سخن طهران بیرون آمدید جمیع خدمات جمال مبارک را او تکفل بود و شب در روز در راحت
 اندس خدمت بسمازه و مبارکجت است چنان افروخته بود که مشغله نیران و لسته از نور بود چنان
 جمال قدم براق شریف فرمودند سید نه معمور میدان را خالی یافت و خانه را بی والی نهاد
 که شبیه و جوشید و شب در روز فکر صرف کرده تا کم آن آتش افروخته را همزده کرد و آنورقه سده
 فتنی را پرمرده حال بلکه بهمت تو با آنورقه محترمه نزد تازه گردد و از نغمات قدس حیات بی انداز
 یابد داین خدمتی باشد از تو باصل شجره رحمانیت و بلسان تعذیب در مجامع ابرار و مجانیل ابرار
 تا ابد الا باد مذکور آید بلکه نغمه خوشنخدمت تا ملکوت اهی مستمع عد شود و انشا اتمه بقو
 ثوت بر عهد و ميثاق الهی بر این خدمت موفق گردی چه که البوم ثابتن بر عهد بکنود ملکوت
 اهی موفق و نویدند و آثار تا بید و توفیق در پیشان چون نور حقیقت ساطع و لامع باری
 جناب آقا سید نصرته و حضرات اخوان و درقه طیبه مطمئنه و والده و همشیره را تا ما بکبر
 ابدع اهی ابلاغ فرمایند همیشه در روضه مبارکه بذکر و یاد ایشان شتولیم و ابها علیک

و علی کُل در ذمه ثبت علی همیشه شاق ع ع ای درقه ممتززه بنفحات الله خدمت عظیمی و محبت
 جلیلی این کیفیت است اگر بعبون و عنایت جمال مبارک از عمده برائی و انورقه فوجیه منقطعه
 از سدره را باز بشجره مبارکه راجع نمائی قسم جمال قدم که طلعات قدس در غزوات خلوت
 اسی و درقات انس در حجرات طاعلی تجسین توصیف نماند نمایند پس بجان و دل
 بکوشش و بسیار فطن و زیرک باش که مبادا همین کیفیت سبب شود که او شبهاتی بر
 اما آیه الف نماید خود تنها مرادده نماید ابهات علیک ع ع مکتوب مفصلی بنجام بزرگ موزم
 شد ولی از بر نغمه در آن موجود فی کتفه در صحفه صمد تا تاثیر نماید و اگر بر مرده قرأت شود
 حیات بخش نماید مکتوب را بحضرات ابادی امر آیه نماید بعد نزد خانم بزرگ ذکرش
 بکنیم بعد از آنکه او را شنیده نماید بدید ع ع

و او متجاوز از بیست و سال عمر نمود تا سال ۱۳۳۵ در طهران درگذشت و در چهار بقعه امام زاده معصوم
 مدفون شد دیگر از برادران میرزا محمد قلی مادرش ترکمانیه و هنگام وفات میرزا در
 سن رضاع بود و در طفل جمال اسی او تربیت یافته ملازم صادق گشت و در طهران و بعد از
 و اسلامبول و اورنه و عکا ملازمت داشته بحمایه و خدمت بنام کرد و با عبرتیه وصلت
 و ازدواج جنسیار نمود و محترمه خانم جان بنت عمه خود را نیز که بعد از ایران بردند بترغیت
 گرفت و خانواده واسعه تاسیس نمود پس از غروب شمس اسی وفا بعمه و میثاق نمود تا
 درگذشت و در نقیب طبر با مدفون گشت و دیگر از خواهران حسینه خانم مادرش
 که رجبیه بود و نشو و نمایش در طهران شد و بزوجهیت میرزا محمد علی و زوانی درآمد و بعد از
 آنکه بچاه مرحله از مراحل عمر اطمینان کرده عاقبت در خانه حاجی میرزا رضا قلی در طهران وفات
 یافت میرزا یحیی و جمده - ازل - ثمره - مرآت مقدماتی فیه از تبیین مادرش

بر وجهی که ناشایسته بود که میرزا بزرگ در ایام حکومتش در بر وجود درستان منته کرده و میرزا یکی سال
 ۱۲۴۵ در طهران متولد شد در طفولیتش مادرش فوت نمود و والده اسی طفل را در حصن خود
 گرفت و هنوز در صغر سن بود که میرزا اول و سپس حرم محترمه بجهان اعلی انتقال یافتند پس جمال اسی
 در طفل عنایت خود سرپرستی کرد و ولادت می کردی را معلم در قی مقرر داشت تا قرائت و کتابت فارسی
 بیاموزد و نوشتن خط نستعلیق را بگوشه گرفت و چون نداء حضرت بشر عظیم در ایران بر ترفع شد
 و شاه اسیاب مؤمنین در محضر اسی بر آورده نموده استمداد در حل و عقد امور اسی بستند تقریباً سال ۱۲
 میرزا یکی هم از این امر خبر یافت و آثار بدیعه زیارت نموده در زمزمه مؤمنین داخل گشت و سپس اسی
 چند ملازمت حضرت قدس و طاهره در مازندران حاصل کرده منجذب کلمات و آثارشان گردید و اسی
 قدسیه را حفظ در خاطر نموده با لحن همینچناند و بی نیر و متدرجا استمداد و ملکه یافته بدان نش کلماتی
 ترکیب و تفسیق نمود و مانند او عیب و خطب غیره مقالات و عباراتی پرداخت تا چون در ایام بس
 حضرت بشر در ماکو و خصوصاً در ایام سخن چهرین که قاعده اکبریم فرمودی و اسیه ارسال رسالت
 بین ایشان و جمال اسی بود در توفیقی خطب با بتا عبد اکبریم چنین فرمودند اناللسار و ذلک
 فی الظهور و ناکب ما ینصک الله رب العالمین با امر لا یخالف الناس من بعد محمد
 الشمس و لا یظهرن من ظهوره الله فی یوم ظهوره و ان هذا ثلاث ذکرت حکیم اسی
 و قاعده اکبریم بجز اسی معروض داشت و جمال اسی دستور فرمودند که امر را باج با خوشی کمتر
 میرزا یکی نماید و با و صاف و القاب رفیع بسناید چنانکه همه طائف حول باشند تا وقت معلوم
 فرارسد و منظور جمال اسی چنین بود که توجه نام با نیجا نواده شده در عین حال سیکل مقدس
 در حضرت ناصر الدین شاه و میرزا اسی خان و غیره مصون و محفوظ ماند چون سال ۱۲۶۵ اسی
 احتشام امر قلعه طبرسی سیاح مراغه حسب دستور بشر عظیم برای اجراء مراسم زیارت از چهرین نفعله

در طریقی

در طریق عیود باذریجان در طهران بیعت ایچی دارو شد و بعد از اقامت ایامی چند خواست عیودت
 باذریجان نماید و جمال ایسی صورت کتوبی را اطلاع فرموده میرزا ایچی نوشت و بعنوان وی توط
 سیاح ارسال نزد حضرت بشهر نمودند و نیز خود مرقوم گماشتند و ملا عبد الکریم هم حسب دستور مذکور
 مشروطه نوشته توط سیاح فرستادند و همچنین نامه بان مظلوم رسید سرسید دهناده شکر
 بجای آوردند و توقیعی با اسم میرزا ایچی در برای ملا عبد الکریم و شیخ عظیم و غیرهم صادر شد و در
 راجع بحفظ و تقویت میرزا ایچی ازین قبیل بیانات فرمودند الواح مسطوره که از جوهر دله و ساج
 اینجذاب متجلی گشته مشاهده الشکر لجلبه جل و غیر کمال شرافت در روح راد نواح آن
 منظور داشته که ادبای مشرفه بنواد آن ساکن نگردد و اسباب شوق در خاطر
 املا بر نیج کمال از برای او فراهم آورده و نیز ولتاید و با ادبای و دکم و لفظ
 عن کل ما یرکد ما و حبه فی نفسہ و یحبس هوا و دده فی ذالہ و لطفی ناد مر به فی کتوبه
 و بیث ثواب چند به فی اینته که او بعد بمانه کرده دلیل بر تقاضات خود نزد حضرت اعلی گرفته
 جمعی را بفریفت و ما کیفیت ارسال حضرت نقطه اولی توقیعی مخصوص که در آن سبب در نصبت
 اشتقاق از کلمه بها فرموده و نیز ارسال آثار مخصوصه خود را بواسطه ملا باقر صرف حی برای
 جمال ایسی در بخش سوم آوریم و راجع بتوقیع مذکور از حضرت غرض عظیم عبد البها سوال
 شده در جواب چنین مرقوم فرمودند و اما ما سئلت عن جنه الاسماء انما طری المسکله
 المرصوم بالخط الایچی اثر العلم الاعلی النقطه الاولی و وحی له الفداء علی و رفته
 و فی المسکله اشتقاق شئی من کلمه البها و هذا الیهیکل المکرم قد سره بهیحی الایم و
 معه الواح شئی بان النقطه الاولی و وحی له الفداء طناً منه ان ذالک بجهده
 نفعا کلا ان هذا العمل حسره له فی الآخره و الاولی و لکن سواد ذالک المسکله

موجود عند الأبحاث نسخة منه بخط محبوبي وبعث هذه النسخة مع جملة كتب
 من الواح دباب الى الهند امانة ولكن مركز النقص التي في طلب الامين ان يستولى
 عليها ولا يوردى الامانات الا اهلها هذا شأنهم في الحيرة الدنيا ويسر
 التابع والمبتوع ويا حصره على الذين استوعوا من الذين استوعوا في هذه الحيازة
 العظمى فسوف يظهر الله بقره من عندك ان الماشين لفي خسران مبين وعليك
 الصلوة والسلام ع وبالله ميراخي مفروش وارسال ۱۲۶۷ بعد از واقعه شهادت
 حضرت نعل اولی با معارف بابیه که باقی ماند اجتماعات نموده مساعدت در مقاومت
 باناصرالدین شاه همی نمود واز اطاعت او امر ابی انحراف ورزید و متدبجا داعیه وصی بود
 برای حضرت بشر را اظهار کرد و با اینکه در نصوص کلمات آنحضرت وصایت در دو زبان نیست
 منع نگردید و کتب در سالی تلفیق کرده در ترویج احکام فرعیه بیان و استخراج احکام دیگر از خود
 سعی همی نمود و حکم قتل مشاییر بابیه که از اطاعت نموده داد و با مبادی عمومی جمال همی
 که عدم مقاومت با دولت و حرار از داخله در سیاست و احترام ماسم دیانت و معاشرت
 و اختلاط با ملل اخری و غیره است مخالفت و معارضت نمود و فریاد ترویج فروع خرنیه بیان
 از قبیل حرمت استعمال قهوه و ادویه طیبه و سیر و پیاز و غیره بر کشید و حقه استیکبار و رزیده
 با بعضی از معاندین ریاست خواه بیان متفق شده ترا و بالاخره علنا بخیالفت با جمال ابی
 برخاست و از بغداد دوبار سید محمد را با صفیایان فرستاده که محرمانه تها می و منظر متشن را بفرستاد
 با پیش حکایت نمود و با موافقت میر محمد علی نام عطار بابی چنین نوشته است که جمال ابی میرزا
 یکی را پنهان و در قبضه خود گرفته طرم و مجبور بد آنچه میخواهد بنماید و همه ستاناش که آنان را شنیدند
 بیان خواند چنانکه در این بخش و بخش سابق نام بردیم و شرح احوال آن بمقتضیل در بخش سیم و ششم

مسطور است ملا جعفر زقانی و ملا جعفر کرمانی و ملا نادوی قزوینی و سید محمد صفهانی و میرزا محمد
 حسین متولی قمی و حاجی میرزا نادوی دولت آبادی و غیرهم از دگور و اناث بابتیه بودند که الی آخر
 العمر بر مخالفت باقی ماندند و خاندانی از بی بر جای گذاشتند ولی غالب بابتیه حتی حقیقت را
 برور ایام یافته از وی اعراض نموده بوسنین امر ایهی پیوستند چنانکه در کتاب مدح چنین مسطور است
 از حوم بودانی نگذاشت در سنین قبل هفت نفر شهدا ز نادیه معین نمود بکی از آن نفوس
 بعد از اطلاع نائب شد و رجوع الی الله ... و دفعه الی جنبه الاجهی فوق سدره
 المنعمی انه منی یوسفی فی ملکوت الاجهی ... و آن نفس مبارک میرزا موسی بود
 علیه بجا الله که بشکرت صنم و هم و هویدا و در ملک الاهی باذن الله خالق الال
 و التما، مستقر شد و بعد الی الله رجوع نمود و نفس بگرا اید قبول آن افک نمودگان
 روح القدس اخیره و حفظه من مغربا ب هولا، المقویین مختصرا نکه سه نفس از آن نفس
 باقی و در آن جزو این نفوس با شهید نام نموده و تصویرها نوشته که هر کدام در حق بگویی از
 برای و دیگر سلف مع در هم و دنیا بند و آن جزو آن در دست موجود و مراسمات
 میرزا محسن با همدستان مذکور مداوم شده بگرا بر مخالفت و مقاومت بهایان تحریف و تحریف می
 کردند و صورت زیارت برای برخی از آنان که هلاک شدند مانند حاجی میرزا احمد کاشی و غیره نوشت
 و یکی از بزرگترین همدستان وی زوجه منقطعیه صفهانیه حضرت نقطه اولی و برادرش ملا بر بلی و

و همچنین همیشه ملا جعفر که هم حضرت اشک بود حضرت تپسته اطلاع دارند که اورا طلب نموده از آن ارض آوردند بکشت در نزد خود
 نگه داشتند و روزی در بغض و حیرت او را از خانه خود بیرون کردند و آن مرد در جنبش داد چنانکه خود همان صفهانی بجهت اینست
 ذکر نمود و بطلعت اندر من ای قسم که در حسن ذکر شدت گریه میکرد که ای قسم بمن کردند و والاه حضرت ای همین
 برادر ابمهان که الان در بیت میباشد خیال حاجی عبد الجبه فرموده بودند که اگر شما معتقد بوده استید که ایشان منی
 حضرت اشک حجه است بودند و ظهور الهی چگونه هم اورا تصرف نمودند ملا حمله فرمایند که چه میتوان گفت که در هر چه

و ملا علی قزويني بودند که نیز شرح احوالشان را در بخش نهم و در مشاوی بخش سابق آوردیم و در الواح و آثار کثرت
 مذکور گشت از جمله بعنوان خادم چنین مکتور گردید حال از رجال گذشته و اینها و همایون
 در اول ظهور حضرت اعلی روح من فی شکوت الامم فناء او در دنیا و در کمال عبادت
 و فیضا بودند اکثری از اهل بلد بر این فخر مطلع اند در منازل و محافل و مجالس گفتند
 آنچه را که نلم از ذکرش شرم بنماید در این ظهور و نظریست چند پوی اظهار اقبال نمودند
 و بعد بدسته های خاصه و اعمال فاسد مشغول گشتند حال بعد از شصت
 سال عثمان جدید پافت شد نبأ للعسان و نبأ للحسوف اگرچه جمله در اظهار
 و رفتار از فکر نمایند حضرت بنیاد مشاهده بنمایند که در لباسهای ملوثه ظاهر
 شدند ..... رجحان نفسی مقبله و اجماع چه که عیوب است آن نفوس سبب اقبال
 دایمیه شد تا حال اینصورتان نظریست مورد اظهار و اداسی مینمود لکن در این سنه
 که فرار و درویش و فروتنی است ظاهر شد از او امری که او شبان قبل و بعد ظاهر
 نشد بشهد بنیادک من عند ام الکتاب بیست سنه حرجل جلاله فوالحسن
 ستر نمود و همچنین اینصورتان و لکن در این گروه واجب است که بعضی از اظهارش ذکر شود تا

این ظهوری و نبی در سوره چنین کاری اهل آن بیت الهام کردند با اینکه در لوحی بنمود شجره کفر حضرت اعی روح مایه فواد
 نازل فرموده اند در اول لوح خطاب بود میفرمایند ان یا اسم الازل فاشهد بانثی انما حق فی الانبی انما هی الهه کبر
 الهه کبر چگونه خلق چشمها را میکنند و آثار الهه را موقت میشوند و چگونه بتصریح شمس جمال اعدای را در افاق قدس اهلان
 اشاره فرموده اند و در هر زمان لوح بار خاتما بان مشرک باله میفرمایند و ان نظرنی ایاک اهدتک هذا
 و یورثن الامر من لدی الهه المقصد عزیز محبوب و ان کن نظرنی یقین بان الهه ما اراد بان یعرف نفسه
 حال مدخله نماید که چگونه بصراحت ذکر ظهور الهی را در آیام خود او میفرمایند (مکتوب سید مهدی دهی)

تا عباد الله و اما نه الهللاع با بند و او دابشنا سند و با جمله بیز ایچی و همه سنا
 بالآخره در ایام آقامت ابی در آورده علم فصل و مخافت بر او خستند و در مضاد با جمال
 آنچه نوشته کردند و خبری مخالف بنام از تیه و بابیه تائیس نمودند و چون بسیاری از اعمال
 مخفی لغتهای ویرا در مطاوی این بخش و بخشهای دیگر آوردیم از تفصیل طویل که مخفی است
 تاریخ بخاری است صرف نظر نماییم و شرمه از کلماتش برای نمونه از افکار و آراش ثبت
 نماییم از آنجکه در موقعی که جمال ابی مهاجرت بسیمانه فرمودند بمیر حسین متولی قمی مذکور که قسمی متم از جریبا

دنبال نماندی در یک منظومه خویش در بیان احوال دی چنین سرود که شمه از آنرا در بخش چهارم ثبت کردیم

انکه خود را خواند مرات بیان	که بر ارجحیت از اودات بیان	ار کسی کاین بسم را بر سر نهاد	نام خود یک ندم من بظرف نهاد
زود فزونی داد اندر کشتش	هم بسبب هم بخون آغوشش	و قدر سینه طش را در دین	کاین بیان از بهره کرده بین
حکم قتل جدید نفس بگناه	ثبت در اند فر شیطانی	حضرت بیان که از اعلای عالی	بود صاحب تبه و غم و جلال
آنچه نازل شد آمد نشان او	ز بر شیطنت جانان او	صدیکش در حق آنکرات شوم	نامه نازل از اوصاف شوم
بلکه فرموده بدیان این چنین	که کتاب پنج نشان از ایشان	که سپردار آمده این تازه طیر	در هوای روح اور بخشیر
در کف لطف خود اورا بر پران	این بصیفت کرده هم بر پران	بر وحید الکریم بسم عظیم	هم بسم اصدق و اسم کریم
جده را که مرید بر او	تا مگر تریاق گردد ز بر او	انکه این نشان در این منصف	برین چهره ناز در میان تا بیک
حضرت دیان با بر شکر کشته	هم کبریا کشتن بخون غریبه	بر فزیده از اسم آیدین تباہ	هم در آن ساعت یک با سیاه
در جهان گردید همچون لیل تار	با وجود شمس در نصف النهار	هم عا که بر که قبش ساده بود	شاه بخارا همی هم راده بود
کشت بد و در استخوان گناه	که چرا برده بدیان او ناه	هم او این اسم دهام شمشاد	چنگ مقبول از آن دلی برگزید
هم حرم نعلمه را از ارض صاد	خوشت تا بنفاد با صفت	خود تصرف کرد یکجا و تمام	بعد از آن دادش نشان لیل حرام
که بر او نشان عور و حال خوان	و صف اورا از لسان صدق	گفت چاه از صفا و شکر کن	نسل شیطانی و تمام من است
گر چه فردی بدگداز میکند	یک دعوی خدا میکند	اچورت تا کنی فرزند سما	نیت عوررت و محبت ما
خوش حرم نعلمه را کرد حرام	که بخشیدش بان لیل حرام	زود از در حال طعون یکسیر	روی بزبان رفت شد بخشیر
گر بقیه نسبتش بودی نام	جانب شیراز رضی بی کلام	در پناه عصمت اعلی حرم	ماندی اندر حفظ خلاق کریم

اعمالش در طی بخشهای سابق آوردم مکتوبی نوشت و بنده از آن چنین هست فلما املت
 الارض ظلم اذا سافرت بر حلی من دون شیشی لما شاء ربی و قضی و لقد نزلت ارض الکاف
 و النون و سکنت هناک شهورا لما قدرته و اجری و مکنت هناک لما کان سبیل مرفوعه
 و اطلق مرفوعه لمن یسافر و یشی فاذا لما فتح تبه سبیلی اذا سافرت و نزلت فی البغداد الکبری
 فلما سکنت هناک شهورا و رأیت اخوتی فی غل اذا اعترلت عنهم و حلت و حدی فی بیت
 مع من یبشر امری و اری ما ذیری انه لی و لما شاء احوای حسین لم اک تقبعا له و اه فیما یرید ان
 یتبع و یکن صاحب من اهل الصفا اذا اذهب من دون ادنی و سا فرجین اهل النجمه و فرستم
 فیما هم علیه و ما کان ان یعرض عن الهوی و در کتابی که بنام اخلاق روحانین مکتوب کرد چنین

دیکه چو بگفتنش ناپاک بود	که ربای که هر چون کاش بود	نیست یکدیگر نیندرد اهل بیت	تا پرسد ز آن پرس هر زمان
کین هم احوال اینزشت بود	با چه بران آمد از دست	این همه کردی بجان و یران	باشه ابا چرا تا سرگران
چهره مرفوعه و تبه سبیلی	دست ظلم و جور از تو برید	بودی اندر ظلم نطق و نیت	خادم و هم کتاب آیات او
چون مجالش شهرت یافت	ز آنکه او در لایطایق	خونت نام محفوظ ماند از خبر	اندر ایام اما کت از تبر
نام مراقی روی تو نهاد	نامت اندر شهر طهران	هم بنامت نامه بر اعلا	تا بروت نام مراقی بهشت
این شهر شد از نده ایرها	شهره در دین امان از فضل	که بهار یک برادر هست خود	سینه تاب از خود بروی سپرد
هر کسی این گفتی با شنید	دک روی نامت از کس	همه غولت کرده سرور	محضی اندر جنگل از نذران
زین سبب لغو نامد از شهر	از جنای تبه و جزر طبر	خون و فتنه حسن به طهران	حانت در مار نوزاد از گرفت
نام زین نام ایدین را ایدش	کردی و همراه بروی ما خود	همه کشتول و بوق بر تشا	در تندی هر صبیح و هر عشاء
از کار جنگل و کمر خرز	نه شهرت قرینت گداز	تا کز ماث قلبت بر خورش	خلعت اموتت الفدی بدش
بهر عهدش قرین کفن	قدر میکردی به سبب حسن	در فداکت با چنین حال ترا	تا بهار شده بان کشور گذار
احمد مشکوم را کردی در آن	پیش و ساسی کنیم اندر زمان	تا بهایت در هم و دنا در آن	بسیله و پنه خرمی از اهداد
جانم ز راه سندیج	رضی و خود و بجز روی از رخ	سایه کردی ببغداد آن	از زیر سر جان بیکه از دکان
نم خود جانی گفتمی ناسک	که در اینجا میفرستد بر قطن و ناسک	تا کت را بود از زمان	تا کسی آگاه بودت از مکان

با تباخ خویش دستور نوشت آن همه سینه طرکم بودا بقول فیما ان تپوانه ولا تقربوا الامم غیرکم
 ان الذی لم یکن فی لبیان لم یکن کما یرا ولم یطلق علیهم اسم الطمارة الا ان یدخل فی دین له
 دیکن من المؤمنین کتب الله علی من یکن سلطانا فی لبیان لا تاخذ الفدیة ولا الجزیة من
 نفس بل یصلوهم کانه کما قالوا کم کانه حتی تکون المؤمنین ویا بکجه خیا نکة کما شتم میرزا بچی را
 در سال ۱۲۸۵ حکم سلطان عبد العزیز با عاوه و بعضی تبا عیش بغربس بردند و در ماغوسا
 استرا گرفت و ذمات ایابضی از تبا عیش از ایران و مرسلاتش با آنان ستم گشت و
 تخریب امراهی و مدافعت بهایمان بوسال شش پرده ختمند و خصوصاً چون در سال ۱۳۰۵ خمر
 قریس متصرف دولت انگلیس آمد و میرزا بچی از حبس دولت عثمانی آزاد شد و از لبیان با احراب

شاه اسی چون امیر ختمش	هم عرب ضامع پیشش هم محرم	در پناش قلبش بوده بود	یک چون طینت تور اسی بود
بیشبندی کینفر او در عجم	کرده اند از لبیان حسن عجم	جانت در پناشش پریشوار	بنوروی با شب بجه و فساد
بغت تن در عجم خواند کی سید	بهر بر خفت بن نوشی امینی	کر برای من متاع فاخره	با بنات جاذبات باکره
زود بغربسته ای بازان نمی	که مرا نبود در حساب آمد می	از خفا نام برت بان بغفت	جای بنت بکر یک پرده کینز
تا ز خودش جانت کام نیست	از نه زن نفسش پرده آرام با	چونکه شاه جان ز در او باشد بر دم	عزم کوی رنگار است چه بوم
با صریم نه با صده بند سه	روجه مای خویش با دوسه	در خفا کردی روان با توبت	تا در آخر خود سپردی از عفت
هر دمی از بیم جانت صبر خیل	بود ناشد ز زورا با جمل	همراهی امین پاکش	رفتی از بیره بموصل پیشش
طا بر اول با هزاران خیرم	داشتی در خدمت صده سالم	بس عتابی دید در راه از تو و کما	شد تبدیل بر عفتت سیم دی
پای خود میکرد در پیشت دار	نفسی از تو نیست بهیم خیر از	امراهی کرده با تو هم رسم	حالیا از زنبه تو گفتم
گر رسد دستم به امان بها	میکنم زین همزی بس تپه با	چون بموصل شاه بر زنده گناه	رفت طاهر نزد شاه با شک و آه
شده چه حالش دید امدادش	گفت مری و ز عجم شاهش	تا بموصل بودت ای بچی کمان	که خنجر دارد ره شاه زمان
چون بموصل رستی از خوف خنجر	عزت نه را بدیدی بیشتر	کم لکک در گوشه انفاق فله	جای میکردی و کین دودله
بنم شب با زنده کایت در جهان	روز غائب از شاه و از بمرمان	هر یک از اجابتت دودله	دیدم اندر گوشه انفاق فله

مختلفه ساخته بطرق غیر مستقیم بشر آمال و مقاصد خود سعی نمودند و با بجا قدرت و سیاستی موافق آمال و مرام خویش کوشیدند انقلاب در مملکت ایران حادث کردند چنانکه اقدامات جمهوریست مجلسی را درین بخش آوردیم و انتخاب مشروطیت خواهی را در بخش هفتم مینماییم و بالاخره میرزا یحیی در دو شنبه ۱۷ جمادی الاولی بسال ۱۳۳۰ مطابق ماه آپریل سال ۱۹۱۲ در سن هشتاد و سهگی در مانوسا چهارم اردگرد گفت و چون در خاندان وسیع اش شخصی قابل دلائق نبود حاجی میرزا امادی دولت آبادی را که در بخش آتی شرح احوال میآوردیم وصی خود قرار کرد و بدین طریق در ایران حزبی با آمال و امانی مذکوره اجتماعی و سیاسی بنام ازلی و بابی برقرار ماندند که عقیدت اصلی خود را مخفی کرده در لباس تقیه حسب دستور میرزا یحیی باند امپراطور حراب

گفتی ایتر دیودی از کجاست	گر این منزل برایش بودا	تا که غرت را در آن همه آشتیا	که از امرت پروردگار برده است
تا که باران نوز باجد شوند	چون بهایت را کعبه مساجد	چون بهایشان داده صباغی	کس بشن تو نظر نمود عتسا
بیت و هم خویش نام شد	ز شتار خویشین نام شد	یک کار از دست برودن بود	غیبه مستور تو بشکفته بود
هر چه میدیدی خنوع بمریان	در مبارک محضر شاه جهان	غل صدر تو فرودتر میشدی	نزد ما با عقل خود بر میرودی
گر جهان سازی بخوان آن قصه	یک مردم منیر و خوش نودتا	طه از نزد بها خانع بدی	در خنان رای دیگر بر میرودی
تا باز فرستد بسختی قدم	بار ما با حاجی از شانه می نسیم	سخت نایل بودی بکاران محوم	که همه دلها شسته از روی بر غنوم
بیکر ایوان هموم آوری	خند ندری شد مرغیست تیرکی	چون حکیم با وفا نشد را بدید	تا توان شد رنگ از رویش پرید
دور شده گردید با سوز حسگر	رفت بریدن با در آن شمر	ش فرمود این حسکیم با وفا	جان خود را کرد بهر ما فدا
چون بنامه رفت در بستر فنا	هر دیش شیه می نمودی قضا	تا چه عثمانی خلاق دود	گویی قربانی جانان را بود
شد قبول شاه او قربان او	بعد از آن بسود شده جانان	لک ای کجی تو در آن خند	که دل اهل بهاید بر بر سوز
خرم و شکفته و خندان یکی	خنده باز حال شدی تا میردی	چون که دیدی چشم تو کاری شد	سم عدوی بیگل با می شد
یکتن از خدام شد را در زندان	خویشش بر قتل محبت جهان	کردش اگر ام دادی خلعش	تا مگر کاری رود از خویش
خو که کیدت بان میگویی	بی مجا با صیحه از دهن گشید	هر چه جانان حجت خاکش	دانشخمار از فراموشش کند
سینه پر درد او ساکن شد	ساکت از کید تو ای جان	گر نبودی از بها منع شدید	ز روی نهادم شدی تو ناپدید

مختلفه فرزند نموده تخریب بنامی عقاید دینیّه در عیب بگرفت عقایدیه همی برداشتنده و نیز یکی
 زوجات متعدده اختیار کرده اولاد بسیار آورد و اکنون اصناف کثیره از او در ایران و قبریس
 و غیرهما متفرق اند که غالباً نسب خود را کمون میدارند یکی از زوجاتش رقیبه بنت میرزا محمد برادر
 ابونبی میرزا بزرگ بود که شش از احوالش در مطاوی بخش سابق و این بخش ذکر نمودیم و از
 او دو پسر معروف بمیرزا تقی الدین و عبد الوحید و دو دختر محترم و مریم بفرقه ظهور آمدند و عبد الوحید
 در حیات میرزا یکی فوت شد و انعامه بسال ۱۳۱۵ بظهران سفر کردند و از میرزا تقی نسلی نماند
 و نسل مریم در ایران موجودند و سپران مشهور دیگرش میرزا احمد عبد العلی رضوانعلی و میرزا

یکشنبه بهر سکون سالکان	با حرم فرمود تغییر مکان	یکتن از اصحاب امر بنبرد	جلده بسیار بدست تو سپرد
امیر شد بر منبع رویشند	با مصفا در دیش جن صدقش	تا تو را خدمت کند با جان	نامه اتحادم از آن خدمت کسل
آبجان خدمت نمودت امیرش	که فدای درنگان داشتند	که شده از عاشقان مدی	که چنین گردد در کوی تو
ظرفی از غنای مهنوع خود	از تو بر در پیشش احمد	که بخور ایتر که حضرت سلطه	در کمال صنع خود پرده بسته
گفت او ستم بر شه مایه	بهر ما بجهت حلوا حید	بهر تو نیکو بود حلوا ای او	بهر ما کاف بود حلوا ای او
چون شنیدی تو در دیش این	کردی از خدمت جوشش	بعد از آن ای نقره قوس عباید	حاجی ابراهیم شد بر تو یار
ریشخند کرده خوردی گولی او	تا عمل کردی تو بر نامولی او	نامه نبوشتی از بهر عجم	فدما می رشت خود را می دم
صد را در ایوان نوشتی و کتاب	داویش نسبت سلطان تک	که مرا مجوس ندان کرده اند	فطخ از من آب و نم مان کلاه
ز هر دو دم ز کینه بار ما	کرده اند اندر جانم کار ما	ایک خود را خوانده امرات حنا	گشته مخرجی از نفس مرا حنا
گیرم از اعراض مادی سفر و رخ	از حد کردی اینجهت حل و دروغ	آنچه نموشتم ز تو در این کتاب	جمله خط هر مثل آفتاب
هر که را در هر کسش شد سخن	هست اثباتش بعد جان	خط تو موجود در هر اقرا	وقت بر مان حاضر آرم جمله را
جله آثار اعلی را تمام	که سپردت شاه در دارم	نسخه الواح را برده اشتی	بدر خریف اندر آید کاشتی
خند اشید حسین مهندی	که تو از رویش همی او نمندی	جمله موجود همی در مشتهای	چو در این تخریب تو عظم گواد
چونکه ابواب بیان فارسی	بود خط احمد کاتب سی	دست از تخریب آن که ماند	خفته بعضی بقصد در راه ماند

نورته سابق اندک بود و میرزا احمد پس از فوت میرزا یحیی با زادگان خواهر یحیی آمده در جوار عیبت حضرت
 غصن اعظم عبدالباقی ایستاده و در جای دیگر گشته در قبرستان جهانی مدفون گردید و یکی از پسران
 یحیی محمد نام داشت که ترکان دلی محمد میخواندند و از قبرس کمر را بکمر رفته در جوار انصاف حضرت عبد
 بسر برده نفقودی را که بوی کرم میفرمودند بملگ ری و شهرت را فی صرف نموده و بالاخره او را بسید
 قمی سپردند تا بوجه و نوید بسیار بطهران رساند و در رشت برادر خود میرزا نورته مذکور را که آن ایام
 در زنی و نام سیدی طبیب در بلد مذکور اقامت داشته طبابت میکرد یافت و از او یکی از زوجه
 متعدده اش را میخواست و میرزا نورته استعدای از آقا سید سید آیه و سایر احوال گیلان کرد تا

گر کنی انکار بآب باین	کفر این طغیان گردید عین	چاره هرت نمی ماند دنی	یا کنی انکار عیبت را حسی
یا نماند بی کجی و محرف	بر جمال غزایس عترت	کو بود مقصود از کل جان	با همان بران خسته عبا
که بان ثابت شودین بی	هر که خواهد چینه آن بران عین	گویی غل از دل بهل کشا نظر	کن بسجن اعظم ابی گذر
تا که در عمان تریل حبیب	عرقه عین صند هزاران جریل	آنچه زایع گشته نازل در	نیم روز ارشاد بی در روز
جمله آباتی که اعلم معروف	که ز اتیان وی از باطن	هم من رهم خاسم من هر است	ز آنکه این منصور را او هر است
گر نبود ارشاد ابراهیم مد	خادم صامت بماند تا ابد	جملا دارم زبان عثمان بی	آنچه بسر دم از نور قادی است
اعتراف و جده اعلم این بود	بیشتر ای کجی جوی گردین	میزنی صیحه تو با اعلم لندا	که نمودم ظلم بر خود بچند
سینه و جان گرام نمود	در جوی جویش چون کاه بود	مقصود از اعلم و الواج بی	جمله شده بهین شاه عیان
که زمار ذات خود بی سال	باشدش هر دم فروز شریف	بر چه برت و اسما و صفا	بیشتر آمد بسوبی صفا
دمدم روشنی را مشغول	آخرش فیروز تر از اودش	بر سینه ز بهی نشاد	در عجم بر پاشد و یک کرطا
شوکت صحیبات آن رعای	برد نوکتهای سر باران	هر طرز کشفه یک نوکته	از شهبان ره آن دستار
لک ای کجی نور انصاف	سینه است از غل و بفضا صفا	دست را ادستی و دشمن بی	نیش خرمای بی پای خود زدی
با تخطت موجود این ناموس	که نوشته حضرت ایسن	که اگر شده در زمانت اشکا	چون تویی این امر را بروی
در نه تعیین کن شهبان در	تا شود آن نیر امکان	تو بنال شاه اسما و صفا	خوش را میدیدی اندم نمود
ترک خود عینی نکردی ای غل	نزد رحمان بت ستودی نقل	مطلع بودی تو از عیسان	که بهر یک نافه بر مار شده

نادلی محمد البهران رسامه بازلیان دادند و یکی از دختران میرزا یحیی در اسلامبول زوجه شیخ احمد
 کرمانی شد و چنانکه در بخش لاحق میکاریم شیخ احمد ویرا بواسطه سوء اعمالش مجازات کرد و مورد آزار
 شدید میرزا یحیی واقع شد و لذا انگشتان خود را برید و با بخت ^{اعتقاد} میرزا یحیی از بنین و نبات در خاک ترکیه
 و ایران دهند و غیره متفرق شدند و غالباً مادی و برخی بصورت اعتقاد بادیان اخروی گشتند
 و از میرزا یحیی کتب و رسائل بسیار در زردپروانش بر جای ماند که چنانکه گماشتیم در صورت
 تعلیم از اسلوب کلمات و معارف و تعلیمات حضرت نقطه اولی است ولی لفظاً و معنی بنفایت
 رکاکت و بساعت قرار یافته بدرجه یک قاری و جامع راجرت و نجیب فرا گرفته در مقام دانش افکار
 غربت شکفت میگردد و چون نسخ آن بسیار است و نیده از آن را نیز ثبت کردیم اوراق کتاب
 مشغول نمسازیم و چند جمله بر سبیل نمونه ثبت میمائیم از جمله در صلواتش بر بیان که بعنوان
 بسم الله الا غیث الا غیث شروع کرد چنین مسطور است ثم صل علیهم صلواتنا بارقا مبرقانا من
 بوارق برق براق غریک صلواتنا اشارقا مسترقانا من اشراقا شراق شواق خلقک
 صلواتنا شعاعنا لامعا متقدنا منورنا متجلجلی متلعلعا متلغفا متلغفا متطرزا مستطرزا استطرزا
 طیر طرا نرکیستونیک و در زیارت قائم سبحانک سبحانک یا ایها المانع للال الحرات

زرد بزر غصن غصن	که مسخر بود کل امش	خویش را دیدی تو با چشم بصر	کنزد از یک قطره بی باوسر
چون کردی امر را سیم او	تا بهی ز رحیل دار تعلیم او	نزد غصن اگر بش آن بیبال	که ز عمرش زفته شش با نیت
حق با بایات جفتش ناطق بود	همه شمس از مهرش شایع بود	جمله آثار خود را چون ضرب	یا فنی در نزد آن در شرف
چون با او سپردی ز تبه	ترک کردی شاهزاده	کردی آن گوساله خود را	هم ششیدان ساختی تنبلی
شکر لته کان نهال پر عنا	غیر بار یاس محرومی ند	ز ششیدان گشت شیرین تو	نه ز فرزندانی در جام تو
ثبت از ناکس و سکی	مادی گمراه را کردی صی	تا مگر زان ره درختل تو بار	شجر را بار ز خرننگ و عار

الافره

سجائک یا ایها الذی کبت لک الحماث فبجائک سجائک یا ایها النیثا الاستغاث
 اذ انت لا اله الا انت فبجائک سجائک یا طلعه المنبج فبجائک سجائک یا ایها الوجهه
 المنبج فبجائک سجائک یا ایها العقص فی سر لقطیه باجمال المنبج فبجائک سجائک یا ایها
 الحمد علی الختام المنبج فبجائک سجائک یا ایها الذی ایتیه منه المنبج اذ انت انت لا اله الا انت
 فبجائک سجائک یا بن الصالح فبجائک سجائک یا ایها العلوم الفاع فبجائک سجائک یا ایها
 الاکوار الالاع فبجائک سجائک یا ملک الملوک فی طور الالاع الالاع فبجائک سجائک یا ایها
 الناصح اذ انت انت لا اله الا انت فبجائک سجائک یا ایها الستر المسترخ فبجائک
 سجائک یا ایها الجذب المسترخ فبجائک سجائک یا ایها المقصور فی النافع فبجائک سجائک
 یا ایها المتعطر فی حرط الراح الی فبجائک سجائک یا ایها الرعاد یا صید الاعداد یا ایها
 الذی انی لک الایه یا حمید الذی لک الشداد یا حقیقه الایه یا ایها سجائک
 یا حضرت لطرار یا طیک استنظار یا علوم الاطرار یا سرار کار یا ایها العقیص الایه
 یا ایها الاقص من کل الاقصا یا ایها الخلیص من الاخلاص یا ایها المستخلص عند الاغلاص
 یا رب المقص بالتمام یا بیض البیاض یا نقطه النفاط یا سرار النفاط یا ایها القسط
 الاقسط یا حبیب الخالک فی عرش القسط ومن هذا القبیل الی آخره

عاطفه جمال ابھی

اسیہ خانم نواب - درقہ اعلیٰ بنت میرزا اسمعیل بالردوی نوری حرم جعلی جمال ابھی
 و میرزا اسمعیل وزارت یکی از شاهزادگان قلم را که در طهران حکمرانی میمود داشت و امور طهران بدست
 بدست میرزا اسمعیل حل و عقد میبایست و جمال ابھی در سن هجده سالگی سال ۱۲۵۱ هجری
 تا کر نور با وی وصلت فرمود و فرزند نخت صادق نام داشت که در سه سالگی فوت شد دوم

میرزا علی محمد که بشش سالگی درازنندان فوت شد سوم حضرت عباس افندی
 عیضن اعظم - عبدالبها در طهران خامس شهر جمادی الاولی آغاز بود بشر و دعوت حضرت
 بشر عظیم اعلی تولد یافت و غالباً در طهران دگمی در نور نشو و نما کرده قتل و غارت و بیعت گوناگون
 که بر این طائفه در ایران وارد میشد و مشایر اصحاب مومنین را که در بیت اسی ذناب و ایاب میکرد
 شنیدند و مشاهده نمودند و در آیمیکه جمال اسی در انبار طهران بودند سفید بار غلام ایش را برداش
 گرفته بانبار برد و جمال اسی از غایت علاقه که با ایشان داشتند مانعت فرمودند تا از مشاهده زندان
 و زنجیر گران تا اثر خاطر حاصل نگردد و آنحضرت خود برای میرزا فضل الله خان اوزنگی ابن عم نظام الملک
 در حیفا چنین حکایت فرمودند که در سن چهار پنج در یک رستمان با اتفاق والد مسلمان آقا عمو آقا
 میرزا حسن بودیم و در آن ارسی روی بشمال منزل داشتیم در بهار با اتفاق میرزا غلام علی اخوی شما
 رفتم مربع طبع برای گو سفید من در جلوی عموزمان بر یا بوی کهری سوار بودم حاجی اسمعیل هم همراه بود
 و نیز برای وی حکایت فرمودند که روزی سفید بار غلام مرا بسجین برد مشاهده حال و مقام میرزا محمود را
 نمودم بگویم آیه مقام محمود در قرآن کریم بشان او نازل بوده و نیز در مدرسه میرزا صالح واقع در محله
 پانصار معروف در طهران ایامی چند تحصیل قرانت و کتابت فارسی نمودند و در سفر ما بکبک اسی

و در آن وقت سال ۱۳۰۹ واقع بری حضرت عیضن اعظم روح داد و آنوقت بیست سال داشتند از سان مبارک خودشان شنیدم که
 فرمودند در آن ایام انقلاب مادر خانه میرزا اسمعیل خالو بودیم و کاهی که من بکوچه و بازار عبور می نمودم اطفال محله جمع شده صدای
 میکردند بایه باب من متعرض میشدم بگوشتم از جمله یک در تنه از بازار بسمت خانه میرزا غلام اسی در عقب من جمع شده
 دستک میانه چشمند صدا میکردند من دیدم تا آنها نرسند دست از من برنگزینند دست برگردیم و چند تنم بر سرت روانها
 رفتم دیدم بی اختیار رو بفرار نهادند و می گفتند بولای کجه باب آمد و حاله مار خود بیشت بعد از فرار آنها برگشتم دیدم
 بصدای بلند بگوید بشر را کجه اسی ماند بدو دیدید از سعوت این طفل چگونه همه اطفال که از او بزرگتر و قوی تر بودند از چشمند

بجیل زندی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي خلق الخلق بكلمة من عنده وارسل اليهم الرسل وانزل عليهم الكتب ليهد بهم الى
صراطه المستقيم نشهده ان لا اله الا هو اقرارا لعظمته وقدرته وسلطانه واعترافا لفردانيته
ووحديته لم يزل كان في علو العزة والارتفاع ولا يزال يكون في سمو العظمة والامتياز
لا اله الا هو اعلم بحكم يا اهل الوفاء اذا حضرتم لدى رس الورقة العسليا التي صنعت
الى الرفيق الاعلى فقولوا سلام والتكبير والتهليل عليك يا ابنا الورقة المباركة
المنبثة من السرة شهدتك امنت بالله وآياته وحسب ذنابه واقبلت اليه منك
بجمله وتثبتت بذيل فضله وهاجرت في سبيله واتخذت لنفسك مقاما في العزة حقا
للقائه وشوقا لخدمته رحمته من تقرب اليك وذكرك بانطق بقسم في هذا المقام
الاعظم نسئله بان يعفونا ويعفرا الذين توجهوا اليك ويقضى لهم حوائجهم ويعطيهم
من بدائع فضله ما ارادوا انه هو الجواد الكريم الحمد لله اذ هو مقصود العالمين ومحجوب

العالمين

بفرانق عرب در سال ۱۲۶۱ که دولت ناصر الدین شاهی مهلت نداد تا تهیه ما بکنج و لباس سفر
 نمایند بعلت سورت بردت تحمل شفت و غنا بسیار نمودند چنانکه درین طریق محضراً گردید
 اسد آباد همدان اثر شدید در انگشت پا دارد شده و در ایام بغداد آثار بروزات بحالات عظیمه
 از هر جهت در ایشان نمایان شد که موجب حیرت یار و اغیار گشت و آیامی چند بموجب دستور
 ابی باشیج عبدالسلام از علما و مدرّسین بغداد که در بخش سابق نام بردیم معاشرت یافته بذاکرات
 علمیه پرداختند و شیخ مذکور چند بار در محضر ابی اظهار تعجب و حیرت از تجرد و وسعت و بداعت لب
 ایشان نمود و حسن خط و آثار علمیه عربیه و بیانات فارسیه ایشان ما در نظیر است منها نویسنده
 که بلجن آیات حضرت مبر علیهم در تفسیر و بیان آیتین از قیوم الاسما صادر فرمودند و جمال ابی
 بیان و تجرّج احویه مسائل علمیه را غالباً با حضرت و اگر از منفرمودند معذالک در شئون ظاهریه
 از قبیل قوت و قدرت و شجاعت و سواری و شناساوری و تیراندازی و غیر ما شایسته
 و عجم را مستغرق حیرت و تعجب نمود و ما کیفیت اراده جمال ابی را برای ازدواج آنحضرت درین
 شرح احوالی میرزا محمد حسن آوردیم و در آیام ادرنه مانند آینه شخصیت و احوال و اعمال جمال
 ابی میدرخشید و بمقام عبودیت مرفه و استغراق در شرایین امر و تحصیل رضای جمال ابی و محاسن
 با حکام و مقدرین و افاضل بلد اشتغال داشت و در نشر و نظم ترکیه و معارف دینی و ادبیه ملل و اقوام
 سرآمد افاضل قوم محسوب گردید و چون جمال ابی بسجین عظام درود فرمودند روز بروز مقامات عالیتر
 مکنونه حضرت غنیمت عظم بر پیش از پیش واضح و عیان گشته و با شاره و تلویح قریب تصریح مقام شایسته
 در جامعه بشریه و طائف نام را در مراعات خیر ایشان معین و معین داشتند و بالاخره در کتاب مستطاب
 اقدس که در تصریح و فاش مقام ایشان فرمودند و ما چون در مطاوی بخش سابق و این بخش متقداری
 کافی از اوصاف خصالشان را آوردیم در این مقام مکرار کرده با مختصراً میگذریم و فی الحقیقه غالب حل

و در لوحی بعنوان خادم خطاب بناظم منظور است

و در فقره نوشته حضرت عیسیٰ ع الا اعظم روحی و ذاتی که از اب مقدمه الاعراف
مرفوم فرموده بودند که محبوبت فارسی شود بعد از آن نوشته رساله مرفوم
فرموده اند بسان پارسی از برای اهل ایران که هنوز کبوتر عرفان فارزنده اند
بسیار نافع است و مقصودشان از این رساله آنکه ناسر از مرتبت
جملایع نمایند بچشم و گوش خود در امور ملاحظه کنند و فی الحقیقه اگر دست
ملاحظه شود از برای کل سراسر سال مبارک که نافع بوده و هست مع آنکه ظاهراً
از امور بدیعه مشرقه لامعه در آن ذکر می نشد و لکن هر ذی شمی از باطن آن
عرف ایام الهی را استنشاق نماید و هر ذی بصری انوار شمس مسنوی
ملاحظه کند و از رساله نزد مهاجرین موجود است انشا الله بنظر پنجاب میر:

و عقد امور معضله جامعه را در قبضه قنطار و اختیار گرفته آنچه مقرر میباشند مقبول جمال اهی بود و در عکاظ
 حسب دستور اهی بنام درس تفسیر قرآن مجسمی در بیرونی خانه مرتب نموده که گروهی از فضلا حاضر شده
 از بحر سبک ان علوم آلیه اش استفاده می نمودند و اما آثار صادره از ایشان که در سنین اشراق جمال قدم
 مرقوم داشتند بعلاده الواح کثیره که حسب الامر خطاب با حجاب معارف نگاشته یکی مقاله تاریخ
 امر است که بنام مقاله شخص سیاح در حدود سال ۱۳۰۳ هجری در سال دیگر رساله دینیه و نیز رساله
 سیاحتیه و دیگر رساله در تفسیر حدیث قدسی کنت کزنا مخفیان الخ و غیره نوشت و اما
 حرثان در شوال سال ۱۲۸۸ هجری حسب پیشیناد بعضی و اجازه جمال اهی علیا معظله غیره خانم
 بنت آقا میرزا محمد علی نوری که در بخش سوم بیان احوالشان نمودیم با برادرش حاجی سید محسن از ^{صفینا}
 بفرم عکاب برای حضرت غصن عظم حرکت کردند و در شهر دیقنده وارد شیراز شدند و مدت پانزده یوم
 بلافاصله معاشرت با حرم محترمه حضرت نقطه اولی و غیره با برادر گشته آنگاه از طریق بو شهرت

و قبل از زندگی یکی از بیانات ترا که در خان جوین در مجریه یکی از اصحاب فرمودند چنین ضبط کرد ما بین جمیع شیبا هم تهیه باید از آنجا
 دیده نگارنده شده و هم جهت به اختلاف و اختلاف در معنی این سخنان سخن نیست که این یک سبب اعظم و قوه عظمی است
 شود که این اختلافات در میان آن نادر باشد و این قوه نامنون چون محبت از مبرون در میان بود که خیال اجراء قانون انصاف
 کرده ارض را داشت و اما حال او مثل آن است که مقصد اعظم بخواجه رسید اصلاح عالم شود و جز غلب بر کل کرده نمی خواهد که نمی
 عالم را بعد بشرین نماید ذات نایافته زبستی بخش که تواند که شود بستی بخش چون این عالم ملک مرات عالم ملکوت است
 این است که اراده مطلقه بحسب جنساج و رفتار زان نفس سلطان را از بی نوع نماند برانگیزاند و او را بر دیگران اعتبار
 و غلبه بخش و مجر و آنکه سلطان حکم خود را بظاهر در عالم نماند و به مردم را بهرح و نمای خویش باطن مشاهده نمود چنان تصور نماید که
 این سلطه و غلبه را بهصرف عقل و دانش و جلاوت و شجاعت خود تحصیل نموده اند امروزی شود و بحیالات ساده می افتد و چون بشری
 در سلطه و اقتدار رسیده و فتنه باندک چیزی با شمشیر حیدر و خنجر گاهش چون بت ملکوت پاره پاره میشود تا اهل عالم بدانند که اگر
 نیل با بقام بدش بر آید و بستی بر حفظ آن مقام قادر باشد تا عقل و فتوری در آن راه نیابد مثل سگند زومی مشهور که غلبت
 بر پاس خراسان خود بستی میشد و بیخ نغارت خود را بلوک ارض نمود تا وقتی در حدود صین بر تخت پادشاه آنجا که یکی از آن بود و بسا
 سفارت رفت و در کمال جبارت با بلاغ مقصد و مرام پرورخت که چون تهدیدات او را بشنید عمل نکرد و خلوت کرد پس سگند ز

بعض مقصود رسیدند و غصن اعظم قبول فرمودند و از دواج واقع گردید و با بیکدیگر نوعی که در مسادی
 این بخش آمدیم حضرت غصن اعظم با خلق عظیم و معارف عظیم و با غایت اعجازی تویم که در لغت
 عربیه و ترکیه و فارسیه داشتند با علما و ارکان دولت و ملت ترک و عرب معاشرت داشته
 همه را مجذوب و منقاد خود ساختند و در امور همه سیرانگشت بدیر حل مشکلات می نمودند و جمال
 اسی اجزای آن خطبه را وفق صلاحید ایشان معمول و با متردک فرموده بدور نزدیک مقام
 عظیم ایشان دادند و غصن اعظم در سال ۱۳۰۵ از عکا بیروت سفر کرده بخانه فرزند عمه خانم
 خواهرشان که عنقریب میادیم نزل نمود و ایامی چند با او غلیم و فضیلتها و امر معاشرت در چنان
 شب و روز با بیت مفتوح و تمامت خدام با انجام خدمات مخصوصه مروج مشغول بودند و بر یک
 احباب بعد از نصف شب زیانشان مقدر و مجبور میشد تا آنکه خبر کالت جمال ابی به ایشان
 رسیده تاب بناورند برای هر یک از بزرگان درقه و دوا حیه فرستاده از طریق بر وجودت بجز آن

از کجوس نمود اسکندر ابا و اقطاع کرده گفت سفرا چه خدمت که در محضر ملک جلوس نمایند بلکه درخواست و دستن را گرفت
 و گفت تو با من در شان در تبه اگر خود را بر ندان کمتر میدانی تو خود اسکندری و بر من شسته نیست آخر که جبه خود کرده
 و شامل اسکندر را با نموده گفت من مثل تو خود بخوار نیستم تو در آن منی چون تو خود را از دانش بی نظیر میدان و بگان خود نشسته
 بحسن تیر و قوت شمشیر منو خا می شماری خواستم بر تو معلوم کنم که تو بجهان نادان که خود را دست بسته بنیم دشمن خود نمودی که
 اگر بخوام آن نور با اشاره معدوم و هلاک ینمایم نهایت شجاعت و سعه تو این است که چون اجل بعضی سلاطین تمام عالم
 رسیده بود خداوند تو را عزرا بیل آنها قرارداد و تو گمان کردی بقوه خود آن کار را از پیش برده حال چون فرست
 خود را سنجید و بجز خود را دیدی نزد از اینجا بیرون ره که اگر بر من مطلق شود از برای تو نجات نخواهد بود چه که بدتر است
 کشته اسکندر بسیار اظهار تمنا نموده از همین بیرون رفت و لشکر خود را برداشته نسبت ایران در دم مر حبت نمود و از
 خیال جانیگری گذشت ناپیون ام همین منوال خود را غلیم و جمال عالم میدانت و کوس استغفال بگو بد چون نیست
 نام خدا را از روی ارض بردارد و خود که خدای دنیا شود در مد روز باطن منطوری شد و عا کرش کسور و خودش با بود حال
 هم بسیار که خود را عقل اول میداند تا به یمنیم از برای او چه مقدر شده با بنجاد اتفاق که از نوایای خبریه تائیس شود باعث
 آسایش عالم و حیات ام است اگر غیر نوایای خبریه باشد اتفاق آنها مثل اتفاق قطاع طریق خواهد بود که سبب بنا و اضطرار

مادر

و با بجز غصن عظیم با عاقله قبل و بعد از وفات والده شان در عکا مقیم بود غالباً هفتصد یکبار تنها و با جمعی
 از محرمین و اجباب برای زیارت محض اسی بقصر میرفت و در آن موقع مقرر حسب امر اسی جمع عصیان فدایان
 با استقبال میشتافتند و در معاد و نشان مشایعت نمودند و اجباب ازین مسافرتین دارد از مالک
 و بلاد متنوعه حسب امر اسی زیارتشان بکام میرفتند و بدین طریق ایامشان میگذشت تا غروب شمس اسی
 واقع شد و ما شرح مبوط از بیان احوال و آثار و مشون آنحضرت را مستقیماً در بخش لاحق میآوردیم
 و اما رسم فتوغرافی که در سن ۲۴ در ادرنه حسب الامر مبارک بسال ۱۲۸۴ برده اشته معروف و متداول
 میباشد چهارم سلطان خانم که بعداً بجهانیه خانم مسمی مشهور و پس از فوت والده
 بلقب درقه علیا معروف گردید و لادش در طهران بسال ۱۲۹۳ واقع و هنگام مهاجرت جمال اسی
 از طهران شش ساله بود و در بغداد و اسلامبول و ادرنه و عکا همه جا همراه بوده و در عکا با دو برادر
 و الاکبر میریت و شوهر خنبار نمود و بعد از غروب شمس اسی با برادر با جان برابر در عکا و سیفا
 بنایت جلالت و مطامعت بریت و پس از برادر خیمه سالی بیش دوام نیارده بسال
 ۱۳۴۲ در سیفا بملکوت اسی خرامید و مقام رفیضان در سیفا هزار زارین بهائی میباشد و ما
 شرح عظمت مقام و آثارشان را ضمن بخشهای لاحق میآوردیم

عبادت باری حال چون موک مخالف اند اگر در یکی بر نفس از یکی ظنی دارد و شود ممکن است که بلوک دیگر بناه برده
 نجات یابد اما اگر جمع موک با این حالتی که دارند با هم متفق شوند و دیگر منفرد از برای هیچ مظلومی نخواهد بود و موک در
 کمال اطمینان بدون هیچ مانع آنچه تعدی بخواهند در باره رعایا مینمایند لکن چون آنجا دایم با اراده مالک قدم بنویسند
 خیریه دست دهد دیگر موک یارای تعدی بر رعایای خود ندارند مثلاً ملک روس اگر نخواهد بر ملک روم قیام کند
 عساکر در رعایای او متفق بقلب و لسان خواهند گفت که ما با با اهل روم نزاع و خلافتی در میان نیست چگونه بسلطنت
 آنها بر خیزیم اگر پادشاه روس عمارت شخصی دارد خود برود و با ملک روم محاربه نماید تا هر که غالب شود از شهر
 دیگری آوده ماند انتی

پنجم میرزا حسن غنصان پهلر که در طهران سال ۱۲۶۴ متولد شد و جمال ابی در تمام
 مهاجرت برای عراق نظر بجزر سن وی و فاخته سر و اشقات راه او در طهران بستگان پسر
 و منتهی هفت سال در مخالفت ابی و اقربا همی گریبان و بریان ماند تا سال ۱۲۷۵ به ستور جمال ابی
 از بغداد با بران آمده ویرا ببغداد آورده و در ظل سده آئینه موی گرفت و یوما فیوما در عوالم روحانی
 ترقیات عظیمه نمود و نوعی که در ایام اقامت ابی در اردنه طاقات و مکالمه اش موجب انتهای او
 ز ابرین بهائی بود و در آن ایام و هم در ایام سخن قشله مبعودت جمال ابی قیام کرد و بیانات عالیله
 و عبرتیه را نوشته با مضامین غنصان پهلر برای اجانبی رساند و چون طیر آبی پوسته اشتیاق عروج
 اعلی داشت تا سال ۱۲۸۷ تبریکه تفضیل دادیم از عرشه قشله بیفتاد و بملکت ابی عروج نمود و ستور
 زیارت و بیانات عالیله در حق وی از قلم ابی صدور یافت منها *الاعظم الاقدس هذا يوم فيه*
طائر طائر من اطا والعرش وطاوت معه الافئدة والفقول ان باهم المجدات او شبت عروج
و دجان و مجیدت في الاخران كذا تك منى الرحمن انه طو المحسن العیوم ان كنه شبه ال الله
اذ اخرجنى المشركين من ارض الطار و لغرف بنا الفراق في سنين معدودات اذ انى اللطاف
هدى بك الى كونه الوصال الى ان دخلت السجن و فديت نفسك امام وجه ذك الغريب المنبوذ
طوبى لك صلن بهتبه اليك و بنو و نوبك و بنو ربك الى الله رب ما كان و ما يكون ان
باها، القويه فصدرك معاج القدس و فوكك الدنيا في سبيل ربك اشهد انك انت

چونکه از طایفه با حرم خویشین سوی بغداد آمدی ای دوزخ
 در او ان هجرت ببار شد و فراق کرد ما و هفت سال تا مقدر گشت به راه وصال
 غنصان کبر با حرم شد سوزی او در شکفت از بوی صفت روی او تا که هر دو با حرم هجرت نمودن خارج از طهران چهل تن
 در راه گریبان سوی بغداد آمدند از خانات هجرت آمدند پنج سال بگونه در دار السلام از قحشان دوستانت یاد کام
 (بند زود)

هو الأبي قل يا ظالم الأرض والسموات الخ قد ظهر مضمون النار في قلب الأفاق الذي بامر كرت
الأصنام وارتفعت السماء ونبتت الأرض واستقرت البحال بما غرست الأشجار في الرضوان وحصا
الورقاء على افان لودقه ليهاء بان اغتموا يا قوم قدر ذلك الأيام ثم اشرى من سبيل الحكيم الذي جرى
عن بين عرش ربكم الرحمن ولا تجعلوا انفسكم محروما عن هذا الفضل الاعظم العظيم

هو الأقدم قل يا قوم بالله الخ ان سدره سينا وقد ارتفعت على ارض القدس وادى الناس
وتنادى كل ورقة منها بين الأرض والسموات فونفسه الخ قد ظهر غيب الممكن عن كمن الذات فعلى هذا
الظهور الذي بطوره شئ سرهويه وطلع جمال الاحديه وبه حضرت اركان البيت وقشرت الجلود
واخذ الزلازل سكان السموات والأرضين قل فاسرعوا اليه ولا تكونوا من المتوقفين

هو القدير ان سر بنيانه ربك المختار لان عناية احاطتك في السر والاجراء ثم شكره
بما سقاك في هذا الجود سبيل الظهور الذي عصر من انامل ربك لغفور

هو الأقدس اذا اصابتك من سرور لا تفرح به واذا اصابتك من حزن لا تحزن عنه لان
كثيرا يصفيان في ان من الاوان وما يقبى هو فضل ربك الابهي ان ظنن به وكن من شاكرين
هو الأعظم لا تحزن نفسك لا اخارته لك بل بما قدر لك من مقدر حكيم لان ما اراد هو
محبوب قلوب العاشقين ومقصود افئدة العاصدين

الأعلى لا تقل ما لا تعرف واذا عرفت تكلم به ولا تعمل ما بهر مذموم عند اولى النبي ومنه
البحي بل بما يامرك الاين كذلك رقم من اعلم في هذا الحين

هو العزيز لا تشك من بهرم لهتماء لان ما ينظر من اهتمام هو الامضاء عند جواربه وصفياه
فارض به وكن من شاكرين

العظيم ان اقدر ربك في كل الامور ثم جعل مشيتك فانما في مشيته وادرك فيما
اراد لان هذا الاصل النصح لو انت من العالين

هو العليم ان اجرد في نفسك ليزلزمك ما يقر بك الى الله ويليرك في هواء الرقة والعلية
وحررك عما يمنعك عن الدخول في حقيقة عزة والورود في ساحة انه يدخلك في
خسة الابهي والحرم الاقصى كذا لك قسم لك لتعرف وتكون من الاميين
هو القادر ان جعل قبلك شطراته ومطالك حرم الله ومصدقك بيت الله وهر بك
ظل الله ودرعك ذكر الله وسلاحك حب الله ومنفرك ما يامر بك به جالفك وعظمتك
واجلاله لوسمع لته خفي في ملكوته الابدع الابدع

هو الحكيم تكبجل القاعة في كل الاحوال لانها يحفظك عن كل ما يبعدك عن
سبيل ربك العزيز المتعال

هو المبرز دينك باطيل الانقطاع ولسانك بالصدق الخالص وتبكت
بذكر ربك وهيبك بطراز العبودية لله ربك خالق البرية لتعمل بذاك ليعظم ربك
من على الارض والسما

هو الغالب ان اركب على خيتم الانقطاع ليجوبك بنقطه عن كل شيء ونيفيك حاسوا
ويحفظك عما يكرهه ربك فاطر الاشياء

هو الحافظ ان احفظ مصباح الحب في مشكاة قلبك لتلا تتر عليه ابراج النفاق عن شطرا
هو المستار ان اتم جوهر المقصود في هدف الجمان لتلا يقدر احد ان ينصرف فيه ذك
او يملكه غدا غيرك

هو المقصود ان جعل التقوى سراجا امام عينيك ليكون ما ديا وبشارة لك الى صراط

عدل مستقيم

هو البديع ان اشدائد واليمن مذمومة الا في حبه ورضاه والراحة والرضا ممدودة الا
في عين غفلتك من جماله فاعرف يا عبد ولا تكن من المرسين

هو الناظر قل يا قوم زينوا رؤسكم بتيجان الشهادة في سبيل الله عالم الغيب والشهادة وانتم
بذكره وشأنه وقلوبكم بطراز الانقطاع عما سواه وبسلككم بانحسار لربكم اعليم اعظيم
انت القادر على ما تعجل سبحانه اللهم يا الهى لك الحمد بما سقيتني من كادوس الطمانين بيدك
اذا استسكنت بان لا تحسني عما تحب وترضني ثم ابدني على اعلاء كلمتك وارتفاع اسمك من لبلاد
ثم وفقني على ما ارتضى به في صحائفك ثم اسكنني في جود رحمتك الكبرى ذاك انت الله لا اله الا انت
العزيز العظيم ارب رب ابد اجامتك بالاستقامة على امرك والا صطبار فيما ورد عليهم في سبيلك
بحولك وقوتك لانهم عبادك وخلقك وحفظوا اماناتك في انفسهم وانت خصصتهم بذلك
بين اهل الابداع اذا يا الهى لا تحرمهم عما عندك ولا تحببهم عما قدرته في الواحك للمقربين من
خلقك والمحبين من برتبتك ارب هو لادفراء وانت اعني ذوالمن والافصال وهو لاد
عليس وبمينك ملكوت السماء لا تطردهم عن بابك ولا تبعدهم عن جنتك يا محبب وعده من
دعائك ويا منيف من باجراك ويا منجي من نام في جهاد الاستيقاق ويا مضموم نار الشوق في
ثوب الشاق لانك انت القدير لاشمل عما تفعل ذاك انت العزيز الحكيم انت الهى
تجيب دعوة الداع فاظر اللهم في هذا العبد قدرتك وسلطانك على من في سماك وارتك
سبحانك اللهم يا الهى انت تعلم بانى كنت مقرا بوجه انك وموقفا بظمتك وقد ارك
قبل ان يرتفع صرير العلم الاعلى في ملكوت الانشا وسمعت نداك قبل خلق سماك وارضك
واجبتك بايك انت الكريم ذو الفضل العظيم ذاك انت القدير ذو العرش الشديذ ذو العلو
لا اله الا انت الحكيم على ما تريد في الهى تجيب هذا الفقير الذى تمسك باذيال مخلوقك
الظرد هذا العاصى الذى سرح الى مدينة غفرانك اتبعه هذا الدليل الذى تقرب الى مدينة عزك
اتمسع هذا العطشان الذى هرع الى الكوثر احيوان في حبك يا من دعوت نفسك بالرحمن
في ملكوتك لا فوجها لك يا مالك الممالك لن يمضيه ابد اولن بعده سرمد ان تحسبني يا محبوب

ادعوك ادعوك بانك انت اكرم وان تظروني يا مضمودى انا وديك انا وديك بانك انت
الرحيم حينئذ نسرك بهيبون نسام الكاذك الذي تب على الافاق ويطا بانك
الذي خضع له كل الاعناق بان ترسل على اجبتك ما ينصيهم عن ذنوبك ويحلبهم خالصا
لوجهك ويفدسهم عما سواك في هذا اليوم الذي صعدت فيه لاشراق شمسك الابهي
على كل الاشياء وخبرته لتفكك العليا بين الارض والسما ثم انزل عليهم ما قدرت لهم
في ملكوتك فهدرك ثم عززهم بفرزك واهبهم بقدرتك على اعدائك ليظهر ارضك من
هؤلاء الذين كفروا منك وانكروا حججت وحمدوا اباك اذ انك انت الهدير
بيدك ملكوتك بغير تنزل على من يشاء كيف يشاء ومنع عن توبه كيف توبه لا اله الا انت
الغالب المقصد المهيمن العزيز العسير اقمك يومئذ يا سيك الاظم يا محي الرمم ومضمود
الامم بان تؤيدنا على امرنا في ضحك والواحد والسلوك في مناجح رضاك ثم
استنك بارادتي هذا اليوم الذي فيه نشت سحاب الامام وشرق شمس جالك عن
انوار اشرق بكل الافاق بان توخني على جميع امرك وانتشار اناك من العالمين ليرتق
اعلام جانبك من عبادك وتشتعل نار محبتك في قلوب تربتك يا محي النار و
يا من بيدك يهبط الرياح ثم هسنتك يا محي في جبالك الابهي بان تكلب السحاب
بينه والبصار ما اخذت حديد ووجهها منورة مستبشرة وشفاها فاحك حنته وادنا
سامعه واجنه ونفسا منيرة مرضية وقلوبنا مقدسة مطهنة وايادينا مرفوعة مبرورة وار
قيمة قائمة مستقيمة والناسنا مؤثرة زكية لقلب من على الارض كلها بامرنا واداد
ونقرتم الى شاطئ البحر الاظم ليشهدن كل بانك انت الله لا اله الا انت المحبوب في قلوب
العالمين والمضمود في فمده المشافين

عليك يا غصن الله ذكر الله وثنائه وثنائه من في جبروت البقاء وثنائه من في ملكوت
الأسمااء طوبى لك بما وفيت ميثاق الله وعهده الى ان فديت نفسك امام
وجه ربك العزيز المختار انت المظلوم وجمال القسيوم قد حملت في اول ايامك
في سبيل الله ما ناحت به الاشياء وتزلزلت الاركان طوبى لمن يذكرك ويهتف
بك الى الله فالق الاصباح سبحانك اللهم يا آسى القادر منك بقدرتك
التي احاطت الملكات وسلطانك الذي استعلى على الموجودات وملكك التي
كانت مكونة في علمك ومما خلقت ما لك وارضك بان تجعلنا مستقيمين على حجتك
ورضائك وناظرين الى وجهك وناظرين ثناء فنك ثم اجعلنا يا آسى بشري
انارك من برتك وحافظي دينك في حملك وانك انت كنت من دون ذكر
شئ وتكون بمثل ما كنت في ازل الازال عليك توكلت واليك توجهت
وجعلت عشوقك فتكت والى ظل رحمتك سرعت لا تطردني يا آسى عنك
خائبا ولا تمنعني عن فضلك لاني كنت راجيا لا اله الا انت العفو الكريم وحده
لك يا محبوب العارفين

الذی ارتضیت الی مقام محمود و اشهد انک وجدت مظلوما الی مفکک طویلک و لذتک
 تمسکوا بذلتک المدد ان با دال الابدیه قد شرفت بک تلك الارض و ما حولها انک
 و دینه الله و کفره فی هذه الدیار سوف یطهر الله بک ما اراد انه لیس الی الحی علام الغیوب
 باستفراک علی الارض تزلزلت فی نفسها شوقا للفاک کذاک نفس الامر و لکن التنا
 لا یفهمون ان بابا، القدیمه طویلک بما انفتحت و وحک فی العین الاعظم بعد
 الذی کنت بین یح الذین کفروا بالله فی الیوم الموعود انا لو نذکر اسرار صعودک
 لیسبغ اهل الوفود و یتمتعن الوجود بنا و ذکر اسمی العزیز الودود یا ایها الذکر
 لدی الوجه قد خصنا لک ما وود الیوم علی غصن الله لنطلع بما نطق فی السجین من
 ذکرتک العزیز الغفور انک لا تحزن ان اشکر ذکرتک فی کل الاحوال انه مع الذین
 یذکرونه و با برهم یعملون انما البهائم علیک و علی من انقطع و حبه عن الیوم هم کثیر
 ششم میرزا علی محمد که در بغداد متولد شد و بعد از دو سال در همان بلد وفات یافت
 و حرم دوه جمال اسی قاطمه بی بی مهد علیا بنت میرزا کریم از خوانین نوزار طائفه معروف به شایسته
 اولاد زوجه حاجی میرزا محمد تقی عدله نوری بود که مجلی از احوالش در بخش دوم آوردم و میرزا بزرگ علامه
 مذکور را و طی خود فرورداد و او چند سالی بعد در گذشت و زوجه مذکوره اشرا جمال اسی بسال ۱۲۶۶
 ازدواج نمود و بهنگام مهاجرت بهراق ویرانتر با خود بغداد بردند و ما عکا همراه جمال اسی بود و در سنین
 اخیره بقصر محبی با فرزندانش استقرار گرفت و او با نواب مذکوره و اولادش نهایت سعادت خداوند
 نبیل زندگی در آخر منظمه شویس که در آخر سال ۱۲۷۹ در باب هجرت اسی او بغداد رسیده حسین آورد
 بحر عصمت حضرت مهدی عا داده بر گفتار این نظم صلا تا شود ارسال اندر ارض طای سوی ختمش اختر برج صفا
 تا شود آله ازین شور قیام بیس از این گفتن نشاید سلام

داشت و بزوار غروب جمال ابهی بسادات باغش عظم نامبردار گشت و از اولادش سخت
 میرزا محمد علی غصن کبر در بغداد بسال ۱۲۷۰ متولد شد و چنانکه نگاشتم در حدود شش سالگی
 حسب اراده جمال ابهی مقدر بر نشاء کلمات عربیه و فارسیه بیک آیت حضرت اعلی و جمال ابهی
 گردید تا در مقابل میرزا ابی و غیره از بابیان جمعی بر قدرت و عظمت بدیعه باشد چنانکه در برخی از بیانات
 ابهی در حقش چنین منقول است *و اما خلقنا الله بامر من الله و اوقده من عندنا و انطقناه ثناء و فنیفا
 لیتذکر به اولوالالباب و لیسئلنا قللهم و یوقیننا بالحدود المقدر علی من یطقون فیها من عندنا ان یرجع الی الله
 و هو العزیز العلیم*
 و این احوال و احوال مندرجا در او نمودند یافت تا در ایام اقامت ابهی در ادره خط نستعلیق بر
 و درشت و نیز خط شکسته را از شکلی قلم بیاموخت و از او نیز بهتر نوشت و صدما الواح ابهی
 کتابت و تمین کرده برای اجزای بلاد فرستاد و نیز قطعاتی با خطوط متنوعه از آیات جمال ابهی نگاشته
 ترنمین گردید پیش امیر ایالت نعه داد و هسم بس مکاتب مفضله لجن آیات بدیعه حادی معانی مستغنی
 از آثار ابهی ترتیب کرده بی در پی با کسری از نوین مکاتبه نمود و صور زیارات برای برخی از شهدا
 و مشرفان بزرگوار حسب اجازه جمال ابهی تنظیم کرده ارسال بلاد داشت و بدین جهت برخی از
 نادانان را بوی علاقه و اعتقاد بام جمال گردید و با دعا و عذبه پروازیها که در مکاتب مذکور در این
 جهت دل دادند و چنانکه درین بخش آوردم فتنه غصنینه در فرودین طلوع نمود و موجب تافت
 شد بد جمال ابهی گشت و مورد باز پرس عده از مشایخ مخلصین اجاب گردید و تبری از ادعا
 کرده مکاتبی اشرداد و برائت اظهار داشت و بالجمله بسیاری از اجبا با او مرسله داشتند بواسطه
 او در محضر ابهی تقرب بستند و لذا باو تعلق یافتند و نیز نادش در قصر که بانوی حرم بود همه از او
 احترام عظیم مینمودند و او برای رقابت و حسادت همی تحریک نمود که پسر ار چند خود را در مقابل
 حضرت غصن عظم علم نماید و الواحی چند از قلم ابهی در توشیح و در شان احترام پنهان هماد کرده

دی

ولی همه را با احترام و تحویل از حضرت غصن اعظم اهی و ادار فرمودند امر مشورت و تبعیت از آراء
 آنحضرت نمودند چنانکه نوبتی غصن کبر عزیمت سفری را کرد با او فرمودند که با آقا مشورت کن چون
 مشورت نمود آنحضرت ویرای منع نمودند و جمال اهی بهمان طریق امر کردند و دو سفر میرزا محمد علی
 از عکا به بند رفت سفر اول در سال ۱۳۰۲ با اتفاق حاجی میرزا ابوالقاسم دزوجه اشرف و عنوان
 پیام بر تبلیغ امر اهی گذاشت و چند روزی در صحرای دوجون بمبئی وارد شد سخت در همانجا نه بسوز
 انگاد خانه مخصوص اجاره کرد پیش از سالی در بمبئی توقف کرد ولی ملاقات با نفوس مهمه
 و اقدامات و اثراتی از وی ظهور نیافت و سفر دوم عنوان طبع آثار اهی کرد که تفصیل را در
 بخش آوریم و کتاب مستطاب قدس اناری دیگر در سال بطبع رسید و او در لندن اخبار
 کرد یکی دختر حاجی علی صفر تبریزی بود که آزاد شعاع است و امین است و عاقله شان بوجود آمدند دوم
 دختر آقا میرزا موسی کلیم بود که پسرش آقا موسی بصره وجود آمد و با جمله میرزا محمد علی پس از غروب
 شمس جمال اهی بسید و رقابت و خیانت نامه با حضرت غصن اعظم قیام کرد و اکبر نامش
 عهد و میثاق اهی گردید و کمر بمهادت و حتی قتل آنحضرت بست و برادران و خواهران و
 بستگان کم و بیش از او تاسی بسته بنوع مذکور سالها رفتار کردند و عاقبت چهار خسران عظیم
 و ذل البگ شدند چنانکه شرح و تفصیل مال احوال او و برادران و خواهر بستگان و هزارانش
 در بخش لاحق که متعلق بدوره حضرت غصن اعظم است خواهیم آورد دیگر صریحه خانم
 مشهور بجانمی که در بغداد متولد شد و در سال ۱۳۲۲ در قصر هجی عکا در گذشت و از زوجه
 میرزا محمد الدین بن آقا میرزا موسی کلیم بوده و دو دختر برجای گذاشت فرزند سوم نیز در بغداد
 متولد شد و در دو سالگی فوت شد چهارم ساذجیه که در بغداد متولد شد و در دو
 سالگی در اسلامبول هنگامیکه موکب جمال اهی عازم مهاجرت با در نه بود فوت شد

علی میرزا با خدام و تحصیل از حضرت غرض عظیم همی دادار فرموده از امر مشورت و صحبت از آراء
 حضرت نمودند چنانکه نوبت محضن اکبر غریب مغری را کرد با و فرمودند که با آن مشورت کنی و چون
 مشورت نمود آنحضرت ویرای منع نمودند و جمال ابروی بهمان طریق امر کردند و دو سفر میرزا محمد علی
 از شکرآب بند رفت سفر اول در سال ۱۳۰۲ با اتفاق حاجی میرزا ابوالقاسم و زوجه اش بود و عنوان
 پیام بر تبلیغ امر ابروی گذاشت و چند روزی در مصر ماند و چون بمبئی وارد شد سخت در میان خانه بسر
 آینه خانه مخصوص اجاره کرد و پیش از سالی در بمبئی توقف کرد ولی ملاقات با نفوس همه
 و اوقات و اثراتی از وی ظهور نیافت و سفر دوم عنوان طبع آثار ابروی کرد که تفصیل را در
 بخش آوریم و کتاب مستطاب قدس اناری دیگر در آن سال بطبع رسید و او در لندن بسیار
 کرد یکی دختر حاجی علی صفر تبریزی بود که از او شعاع آینه و این آینه و عاقله شان بوجود آمدند دوم
 دختر آقا میرزا حسن کلیم بود که پیش از آن بمبئی بعرضه وجود آمد و بالکله میرزا محمد علی پس از غروب
 شمس جمال ابروی بسد و رقابت و خیانت نامه با حضرت غرض عظیم قیام کرد و اکبر ناقص
 هم در پیش شاق ابروی گردید و کمر بنیاد است و حتی قتل آنحضرت نسبت و برادران و خواهران او
 بر بستگان کم و بیش از آذیناسی بسته بنوع مذکور است اما رفتار کرده و عاقبت دچار خسارت
 و ذل الیم گشتند چنانکه شرح و تفصیل مال احوال او و برادران و خواهر و بستگان و هموارانش
 در بخش لاحق که متعلق بدوره حضرت غرض عظیم است خواهیم آورد دیگر صورتی که خانم
 مشهور بنامی که در بغداد متولد شد و در سال ۱۳۲۲ در قهرجه عکا در گذشت و از زوجه
 میرزا محمد الدین بن آقا میرزا موسی کلیم بوده و دو دختر برجای گذاشت فرزند سوم نیز در بغداد
 متولد شد و در دو سالگی فوت شد چهارم سابعیه که در بغداد متولد شد و در دو
 سالگی در اسلامبول هنگامیکه موکب جمال ابروی تازم مهاجرت با در نه بود فوت شد

در سال ۱۷۸۲ میلادی در سن ۱۷ سالگی در سن ۱۷۸۲ میلادی در سن ۱۷ سالگی در سن ۱۷ سالگی
 و چنانکه در سن ۱۷۸۲ میلادی در سن ۱۷ سالگی در سن ۱۷ سالگی در سن ۱۷ سالگی
 انکی در سن ۱۷۸۲ میلادی در سن ۱۷ سالگی در سن ۱۷ سالگی در سن ۱۷ سالگی
 در کف فضل و عظمت ابی بر شد رسید و بقتب غصن ابرع من اجاب خوانده شد و
 عالیه خانم بنت سلطان خانم دختر خواهر خانم و میرزا محمد ابن عم جمال ابی را زینت اختصار کرد
 و خواهر خانم مذکور بنت میرزا محمد برادر ابوی میرزا بزرگ بود که ذکر او پیش نمودیم و حریم نوم جمال ابی
 گوهر خانم دختر میرزا احمد روضه خوان کاشی که چون اولین مطبوعه را بنام میرزا احمد
 مشهور شد و اخلاقی که دو پسر و دو دختر بودند همگی فاضل و باهوش گشته و دانش او در
 میرزا احمدی مشرف فضل و کمالی حسی باشد و در سنین اشراق انوار ابی از افق عرفا
 بغداد مشافهه طائفه اولی که در سن ۱۷۸۲ میلادی در سن ۱۷ سالگی در سن ۱۷ سالگی
 نامور عودت بدین شد و نسبت به این کبری داد و خواهرش گوهر خانم را با خود برآورد
 بغداد برده بعد از هجرت مبارک در بیت اعظم قرار گرفته و حسب دستور واصل از محضر ابی نماید
 و آن میرزا احمدی بخفاقت و خدمت بمشیره پرداخت تا آنجا که فتنه و واقعه اسارت اجتناب حاصل
 واقع گشت و برادر و خواهر اسیر و محمل شده در آنجا ماندند تا سال ۱۷۸۶ میلادی در سن ۱۷ سالگی
 جدید بغداد از محمل ابراق میرفت تسکم آزادی اسرار داده گفت باید منافع ایشان مجازا

خاب آن میرزا احمد کاشی و الاحرم مبارک ذکر نمودند که من هم بسیار باطل بودم که تا کاشان باشم
 شاید اسباب سلام آید و با هم حازم کعبه مقصود شویم و لکن فراهم نیامد و خجاست آن بود که صبیحه
 با نخل محشرشان بدار اسلام روانه نمایند . نخل در سفرش بشیر سال ۱۲۲۱

کرد و لذا کسی متعرضشان نشد و بعد از دستور ابی رسید میرزا احمدی گوهر خانم را بجا برد و دوازده
 نیز بجا گرفته آخر عمر نزد دختر بماند و از گوهر خانم کریمه فرود غنیمه خانم بعرضه ظهور آمد که در ۱۳ شعبان
 ۱۳۰۳ حسب اجازة ابی باز در وایح حاجی سید علی بن حاجی میرزا سید حسن افغان کبیر درآمد
 از ایشان عائله وسیعه بعرضه آمد و بیان مال احوشان در مطاوی بخش لاجن مطاوی میگرد

منتسبین حضرت اعلی افغان جمال ابھی

حضرت بشرا علی چنانکه در بخش دوم نگاشتم از پدر و مادر هر دو سید عربی بودند و پیش
 منتهی بخاندان علوی و محمدی میشد و والدش میرزا سید علی در حضرت حسن آنحضرت در کنگه
 و نسلی از ایشان غیر از حضرت برجای نماند و والده اش فاطمه بیگم بنت حاجی میرزا محمد حسین
 در شیراز چون خبر شهادت آنمظلوم متشاریافت نتوانست اقامت نماید و با اتفاق
 برادرش میرزا سید محمد (خال اکبر) و با حاجی مبارک نام غلام زر خرید حضرت اعلی که در ایام
 اقامت بوشهر او را خرید و در سفر حج برای خدمتگذاری همراه داشت مهاجرت بفران
 عرب نمود و در سنین اشراق جمال ابھی در بغداد نوبتی حاجی سید جواد کرمانی و زوجه حاجی
 عبدالمجید شیرازی حسب الامر با او در خصوص امر آنحضرت سخن گفتند داد در ضمن اظهارات
 اشاره بعمل قضیح میرزا ابھی ازل و تصرفش در حجم منقطع صفیائیه نموده چنین گفت چه
 بایمان جماعتی است که هنوز دم آنمظلوم خشک نشده در جمعیه اش تصرف نمودند و حاجی

در ایام شعبان سال غشب چنان چیده شد بر من عیشی است که نشانش نمیدهد جهان تا بحال نیم زرد شعبان یوم الجمال
 باین عیش غلم شده ابتدا بیوم نکال آمدش آنها ز شعبان نیم ناپنج عشر طکت در هم آینه با بشر
 شده فبسط بر همه دعای عین خیال نماند ز روز نام همی در نیم همی در طرب همی بار و عیار نه روز و شب
 (بعد تبه فردینی)

سید جواد چون بمحضر اسی مرتبت کرده کلام دیرا مردوخ داشت جمال اسی بغایت متأثر شدند و فرمودند
دیگر با والده حضرت بشر سخن در خصوص این امر گویند چه بغایت متأثر است و فی الحقیقه فضیله مذکوره را
عذری نمیتوان آورد و حق با والده میباشد و بالجمله بنوع مذکور در عراق مجاور بود تا در همان سنین
بجهان دیگر انتقال نمود و حضرت بشر در تفسیر حسن الفحص خطاب بوالده چنین فرمودند
یا ام الذکر ان السلام من الرب علیک قد صبرک فی نفس الله العلی الاعلی فاعرف
قدره و لذلک کلمه الاکبر فانه المسؤل فی فیک و یوم حشرک و انت قد کنت فی لیح الحفظ
علی الیک الذکر مکتوباً و نیز مراسلات و توقعات متعدده خطاب بوالده بخط حضرت بشر از ایا
بوشهر و نیز ایاام سبحن در آذربایجان باقی میباشد و اما نسبتین آنحضرت از طرف پدر شرفی
در ایمان و عرفان نسبت باین امر جاهل کردند و قسمی کثیر و خطر از افغان سوره الهیه از طرف
والده شان تأسیس یافت که احوال گرامش ابناء حاجی میرزا محمد حسین بودند و خال اکبر حاجی
سید محمد تقریباً در حدود سال ۱۲۱۳ تولد یافت با احوال محترمه و تجارت مهمه در غایت
تعلق با اصول و فروع اثنا عشریه در شیراز نیرست و ازین امر غافل در کنار بود و پس از وقوع
خطره و هجرت و مصائب حضرت نقله اولی که صیت آن انتشار و اشتهار تام یافت و اعدا
در شیراز نسبت بمنتهین آنمطلوم هر چه میخواستند بدست و زبان میآوردند حاجی سید محمد
والده محترمه آن بزرگوار را از شیراز به عراق عرب برده در کاظمین مسکنی داد و خود بشیراز عودت کرد
در هنگامیکه اسراء با بیان زنجان و نیزیر را با غلغله و آوار رسید و مهممه و قیل و قال داشت
اهوال و وحامت مال سر بزناک کشیده آقا میر سید محمد با برادر زاده اش آقا سید محمد جواد
این خال اعظم حاجی میر سید علی شمشید بفرم حج را بسیار که شدند و حاجی میرزا جواد در
اشرفوت شد و بعد از انقضای مدتی طویل حاجی سید محمد بشیراز برگشت و کانی سابقین میرزا

تا در حدود سال ۱۲۷۶ هجری پسرانش حاجی میرزا محمد علی و حاجی میرزا محمد تقی که از سفر حج مرجهت بعراق کرده
 بمحض راهی تشریف حاصل کرده مرجهت بشیراز نمودند و او مطلع و مستفصل ازین امر شد و بقصد زیارت
 بفاع تبرکه و طاعات خواهر محترمه و تشریف بمحض راهی بعراق شنافت و بنوعیکه در بخش سابق
 نگاشتم بمحض راهی رسید و زین شبهاش گردید و با حال انجذاب و ایمان با کتاب مستطاب
 ایقان مرجهت بشیراز کرد ۱۲۷۸ و پسرانش بستگانان و تمامت افغان بشیراز را دیدگان
 روشن گشت و خصوصا آقا میرزا آقا نورالدین که شرح حالش را عنایت میآوردیم بشیران ارفیقا
 نمود و در سال ۱۲۸۳ حاجی محمد ابراهیم مبلغ از یزد بشیراز آمد تبلیغ امر الهی نمود و از آن پس
 طولی نگذشت که امر اربع ابهی بی پرده و حجاب اعلان شد و میل زرنندی بشیراز رسیده تا
 مؤمنین بلد را مجتمع ساخت و فتنه ظهور من بطوره آینه مذکور و موعود در بیان کرد و کلمات اول
 من اعرض از بین آثار مبارکه بیرون ریخت در آنحال فقط حاجی سید محمد باوی اندکی مکالمه
 کرده اظهار حیرت از نتائج ظهورت نمود ولی در شبهه نماند و با سایر مؤمنین در ظل سدره آینه
 تزار و آرامت و سپس در ایام طلوع انوار الهی از ارض سر و از صحن اعظم جمع از علماء و
 قدامه این امر حسب الامر برای تبلیغ بفارس و یزد آمدند و خصیصا بواسطه میل اعظم و میل
 و اسم آینه الاصدق و حاجی مبلغ جمیع افغان در ظل امر حرم فرار گرفتند در شیراز حال
 مذکور و حاجی میرزا ابوالقاسم اخ اکرم و آنجال بستگانان در غایت عزت و شهرت
 اصالت و نجابت و عبادت و ثروت میریستند درین امر از جهند و برودند گشتند و در یزد
 حاجی میرزا حسنعلی خاں صفر و حاجی میرزا محمد تقی بن خاں اکبر و حاجی میرزا سید حسن افغان
 کبیر اخ اکرم که مستجمع علوم شتی بود در آنجا نشان که کلمات نهایت احترام و اعتبار و تجارت
 و جلالت داشتند و عامه املی فریفته اخلاق و بزرگواریشان و در حل و عقد امور ایشان

مراجعه میفرمودند همگی بحضرت عظمی در این امر نائل شدند و امالی مقصوب یزد با خود میگرفتند که این
 جماعت سادات شیرازی از بستگان باب صرف نظر از دین و عقیدتشان تمام
 محامد صفات و بزرگواری آراسته اند و فی الحقیقه از اولاد پیغمبر و ائمه اطهار میباشند و بجز
 خال اکبر ایام حیات را بی پایان رساند و سه پسر و دو دختر بر جای گذاشتند
 حاجی میرزا محمد علی در شیراز و بمبای تجارت داشت و بنوع مذکور در ظل سدره البقیع
 قرار یافت و عاقبت بسال ۱۳۱۳ در بمبئی وفات نمود و جسدش را بعراق عرب برده
 در مقام سلمان فارسی مدفون ساختند و او را یک پسر باقی ماند موسوم باقا سید محمد مشهور
 به آقا میرزا آقا تریاکی چه که تجارت ترپاک در ایران می نمود که از پسرانش آقا میرزا عبدالوهاب
 و آقا میرزا محمد علی مشهور باقا میرزا گوچک و از دختران پنج گانه پیش خانم و سببه برآ
 گردید دوم از پسران حاجی سید محمد خال اکبر حاجی میرزا محمد علی در شیراز بسال ۱۳۲۴
 متولد شد و در جوانی در یزد اقامت جست و تجارت قهقهه تانیس کرد و صاحب اعتبار نزد مردم
 ایران شد و حکم در مسائل تجاری و غیره حاصل و مرضی لطرفین شمرده گردید و وکالت تجارت
 از طرف دولت روسیه را قبول کرده بقتب حاجی وکیل الدوله مشهور شد و هنگامیکه نشان
 دولتی روسیه از طلا برایش رسید عده از تجار را در خانه خود دعوت کرد و دو ساعت نشان
 نصب نمود و با بجزه حاجی وکیل الدوله منتصف بصفت حمیده و بمبایای مجبده و کمالات
 و آداب پسندیده بود و در فجر ظهور حضرت بشر نوزده سال و از آغاز نهایت اخلاص داشت
 و چنانچه ضمن احوال والد ماجدش آوردیم در ایمان متقدم بر سایر اقدان شد و در عرفان جمیل
 ابعی تروند و اوقاف نکرده همیشه مصدر خدمت عظیمه و در یزد بسیار محترم بوده حکام و ملاکان و
 متقدمین طایفه آزادگانشند و حمایت و سرپرستی از این طایفه میکرد و در سال ۱۳۰۵

چنانکه ذکر فیما بین حسب میل جمال ابی بخش حاجی میرزا محمود عشق آباد بانیت سبیس شرق
 الاذکار رفت و سپس اہتمام ہی درزیدند و بالآخره حاجی وکیل الدوله بنوعیکه در بخش مفتاح
 میا دریم سال ۱۳۱۹ حسب دستور حضرت غصن عظم عبدالبہا برای بناہ مشرق الاذکار
 غریمت عشق آباد نمود و چون بمشہد رسید از طرف حکومت و اشراف و محرمین استقبال
 و احترام و افزائی بعمل آمد ولدی الورود با اجتماع زیارت مقام حضرت رضا رفت و ما ایا
 چند مردم گرده گرده بلا قاشس ہمیرفتند و این موجب طغیان حد و عناد برخی از ردا
 گردید و در خفا بد سائس چند برای تحقیر و توہین وی قیام کردند و روزی را مقرر داشتند
 کہ چون بعزم زیارت حضرت رضا رود ویرا بجرم راہ نہ ہند ولی در آن روز چنین تصاد
 نمود کہ نصیر الملک شیرازی متولی باشی حضرت رضائز زیارت میرفت و او با افغان
 سابقہ دوستی و اخلاص داشت و حاجی وکیل الدوله را بر خود مقدم و تحلیل بسیار
 نموده مفیدین و معاندین خاسر و خائب شدند و نصیر الملک ہمہ روزہ بلا قات
 ایشان رفته متدرجا بمقام محبت و ایمان نسبت باین امر رسید و با بجلہ حاجی
 وکیل الدوله سال ۱۳۲۰ وارد عشق آباد شدہ اقامت جست و وجودش کنی عظیم
 برای ترفیحات این مرد در رسیدہ گردید و مرکز افتخارش در نزد بود و جمال ابی ویرا وکیل
 الحق و خطاب ان یا مظهر قاری و یا مظهر مظلومینی فرمود و او سپوہستہ مورد توجہ و عنایت
 مخصوصہ بودہ تا سال ۱۳۲۶ برای زیارت بخیفارت جدی استفادہ کرد و در سال
 ۱۳۲۹ ہما بجا صعود بملکوت ابی نمود و در قبرستان بہا بیان جنب مقام اعلیٰ مذکور
 گردید و بیک پیرش آقا میرزا حسینعلی معروف با فاشیدہ آقا بسن جوانی در عشق آباد
 وفات یافت و از دو پیرش حاجی میرزا محمود و حاجی میرزا محمد امیر التجار و نیز ارباب

دخترش خاندان وسیع در این امر برقرار گردید و حاجی میرزا محمود سخیل اکبر حاجی میرزا محمد تقی را بیست و نه
 در این امر بود در خانه خود مشرق الادکار مهیا کرده که اجازت در اسفار بد بخارنه عبادات پیر و خستند
 ساله در پنجم جمادی الاولی در خانه خود با حجاب ضیافت عمومی میداد و در مجامع و محافل شمع روشن
 بود الواح و اشعار و مناجات نگویند و در سال ۱۳۲۱ که در یزد بنوعیکه در بخش هفتم میآردم
 ندیکه عموئیه برای اینطائفه برقرار شد جمعی از اجداد در خانه خود پناه داده نگهداری کرد چندانکه
 خود عاقبت مجبور گشته بر دست فارس اگر بخت و از خصائص اخلاق وی شدت رحیم
 و عطف و بیچارگان بود و در سال پنجاه یزد بر حال فقرا میگرفت و عموم فقرا جمع ما در ب^{خانه}
 مجتمع میشدند و حاجی از سهم خوراک خود بذل میکرد و با کجمله عاقبت سال ۱۳۳۵ در یزد بن
 جماعت سالگی ادفات کرد و عموم اهالی در تشییع جنازه حاضر و متأثر بودند دوم از پسران حاجی
 محمد خال اکبر حاجی میرزا محمد حسین مشهور بحاجی میرزا بزرگ که در شیراز وفات یافت و خا
 زوی برجای نماند و اما دختران خال اکبر یکی زوجه حاجی میرزا جواد بن خال اعظم بود و در
 دیگر زوجه حاجی میرزا حسن افغان کبیر بودند که عنقریب بسنگاریم و خال دوم (خال اعظم)
 حاجی میرزا حسین علی که شرح احوال سعادت مال کیفیت شهادتش و ذکر پسر و همسرش
 حاجی میرزا جواد و عدم بقا نسلی از ایشان را در بخش دوم و سوم آوردم و خالی سوم (خال ضعیف)
 حاجی میرزا حسن علی در یزد اقامت کرده با انجالی تجارت اشتغال داشته و او در خا
 نقلی بقائه و تقابله اشنا عشرتیه و ولوع در اداء عبادات داد کار مروتیه و حضور در مساجد و
 و محترم ازین امر بود تا آنکه پسرانش در عیونت از سفر حج در یزد او بمحضراهی شرف حضور یافته است
 نموده یزد در جهت گردن و بسالی بعد از آنکه حاجی سید محمد خال اکبر غریب عراق نموده بوی لوف
 که عزم زیارت بقیع نمیکند عراق و طاقات هم او منقرضه درده داد و در جواب اظهار میل بر رفت در سفر

مؤذکر

مذکور کرد و پس از یکماه از نزد سوار و شیراز شد و با اتفاق از طریق بوشهر رسیده شدند و حاجی سید محمد
 در کابلین قصد خویش را بوسی اظهار نمود که عزم حضور در محضر ایهی و تحقیق و بخشش ازین امر را دارد تا اگر
 او نیز موافقت نماید با هم تشریف بمحضرات نور جویند و سپس عازم کربلا و نجف گردند و او تصدق در زینده سخانی
 دال بر اکر اه گفت و برادر را کجاش گذارشته خود تنها روانه کربلا گردید و چون حاجی سید محمد بنوعیکه در
 بخش چهارم نگاشتم تشریف بمحضرات ایهی حاصل کرد و حل مشکلاتش گردید و کتاب مستطاب ایقان که
 برای وی نازل شد در دست گرفت حاجی میرزا حسنعلی چون عودت نزد وی کرد و از احوال
 مطلع شده کتاب مذکور را مطالعه کرد اظهار تأسف از حرمان خود نمود ولی بهمان حال عودت بیزد
 کرد تا تقریباً در سال ۱۲۸۳ حاجی محمد ابراهیم معروف بنام حاجی مبلغ که اخ رزیده سپردی حاجی
 سید محمدی بود ابلاغ امر بنوع تمام و کمال بدو نمود و انا نه حج و بر این کرد و او بجای مبلغ چنین
 گفت مرا باین سخنان اطمینان حاصل نشود مگر اینکه حاجی میرزا حسن (افغان کبیر) که مردی عالم
 و معتد است قبول این امر نماید و چون حاجی مذکور فائز نیرفان و ایمان بدین شد و دیگر عذری
 برای خالی باقی نماند و بشریف ایمان نایل گردید آرزو داشت که چون آنوقت ملا صدوق مقدس
 (اسم الله الا صدق) بوسی ابلاغ دعوت و اتمام حجت میکرد و حال را مغزی جز ایمان نبود
 در حال انتظار و بنوع تعجب و انکار چنین گفت ایجناب مقدس آیا شما باین مرتبه علم و تقوی
 که دارید مرا باین مهمت میخوانند که سپر خواهر خودم را قائم آل محمد بدانم و جناب مقدس بمید رنگ
 جواب داد ایجناب حاجی خواهر شما که نیمه نجیبه و فاطمه صحیح النسب بود چگونه سپر او قائم نباشد
 و سپر بر حسب مجرای النسب که عا کر خلیفه عباسی در محاربه با سلاطین قسطنطنیه اسیر گردید و ام
 حسن سکر می او را بمبلغ زهیدی خریدند بقانون کثیری هم باین شده قائم گردد و این جواب
 صواب در خالی تاثر طبع نمود و با کجمله خالی مذکور با حال ایمان او اضر حیات را پایان برد

معمری معظم و منعم و کثیر العباده و غالب المصنوع در ساجده بود تا در نزد این جهان صعود بعالم پنهان نمود
 و بعد اجسادش منتقل بکر بلا گردید و از او چهار پسر و یک دختر بر جای ماندند و سه پسرش
 حاجی میرزا آقا و حاجی سید مهدی و حاجی سید حسین با عاقله ایشان
 در نزد میر بستند و تجارت می نمودند و اموال و املاک بسیار داشتند و مرزعه مهدی آباد واقع در غرب
 یزد را حاجی سید مهدی احدث نمود و بخدمات جلیده موفق گشت و عاقبت در سن ۸۴ در آن
 بلندی درگذشت و امالی جنازه اش با احترام تشییع کردند و دو برادر دیگر نیز در یزد وفات یافتند و خاندا
 در سیه بر جای گذشتند چهارم حاجی سید حمزه که برای تجارت بمسقط رفته چنانچه
 در شیراز درگذشت و دختر حاجی میرزا حسن زوجه حاجی میرزا محمد تقی وکیل الدوله بود و از امان خان
 سیه و این امر تا پیش یافت درشته مای مذکوره از افغان منتهی با خوال می باشد و اما حرم و
 اخوان و انجانش درشته مای افغان که منتهی با ایشان میگرد و بنوع اجمال در بخش دوم مذکور
 گردید و حرم بنت آقا میرزا علی برادر حاجی میرزا محمد حسین مذکور خدیجه سلطان بیگم
 دختر عم والدۀ منظر بود و از آغاز طلوع تابش خبر ظهور ارادت و عقیدت نسبت بوی داشت
 و توان گفت که از این جمعیت افغان و منسبین چنانچه خال اعظم اولین رجال مؤمنین بود
 او نیز در زبیه اولی از مؤمنات فانات قرار گرفت و مقامات و کرامات عظیمه عجیبه از آن حضرت
 مشاهده کرد که قصص و حکایاتش فیما بین منسبین اشتها را یافت و توقیعات عذبه که
 بعین خط حضرت بشر خطاب با و موجود است شهادت بر مقامات ایمانیه و تعلقات
 قلبیه میدهد و در سنین تو اتر مصائب و هجرت و غیاب حضرت با والده در بیت میر نسبت
 و چون بنوع مذکور بعد از واقعه شهادت کبری والده بهراق عربت حرم تنها شد و لاجرم
 با خواهر اعی خود که حرم خال اعظم بود موافقت گرفت و از مفارقت حضرت چون شمع همی

گذاخت و در چارصنغ و قنات شیده شده علیل در بجزگشت و سپس در ایام اشراق جمال ابی
 از افق عراق هندی بانوار بدیع شده مورد عنایات منبعه گردید و جراحات قلبیهش بوصول الواح
 جدیده النبیام پذیرفت و خوشدل و امیدوار میریت و پیوسته آرزوی ورود بعلما و ذوق مجتهد
 ابی داشت تا در سال ۱۲۹۸ بنوعیکه نگاشتم حسب خواهش با اجازه ابی بت اعلی القیصر
 کردند و او در سال ۱۲۹۱ سکونت در بیت نمود و احباب ذاب و ایاب نمودند و معروضین و اعدا
 مطلع شده شکایت نزد معتمد الدوله فرما میرزا والی فارس نمودند و میرزا ابوالحسن خان مشایخ میرزا
 زین العابدین خان علی آبادی از اجاقصیه را باقا میرزا آقا افغان خواهرزاده اش خبر دادند و گفتند
 صلاح چنین است که چندی در بیت نباشند لاجرم با اینکه بروی بسی سخت و دشوار بود همانروز
 با کینرش فضا که حضرت اعلی در سفر که خرید بود بخانه آقا میرزا آقایی مذکور رفت و مدت پنجاه و نیم
 در آنجا بسر برد تا هفتمه فروداشت و بیدنه شب بیت عذر کرد و بکمال احتیاط میریت و ذاب
 و ایاب از باب خانه یکم تازم اقباع و محن بیت شد میمود تا چون در سال ۱۲۹۸ آقا سید علی
 افغان که عنقریب میآویم از یزد بشیر آمده و غالباً بملقات محرم میرسید و اظهار اشتیاق امانت
 در علما و وصلت با خاندان ابی همی نمود و بالاخره از محرم استمدعا کرد که بمحض ابی عرضیه فرستاد
 و قبول وصلت آقا سید علی را بایکی از دروفاات سدره مبارکه نمود و جمال ابی استمدعایش را
 پذیرفتند و محرم باقا سید علی که بیزد برگشته بود خبر داد و نگاشت که حسب عهد و شرطیکه نمودید
 بشیر از آمدن ما با اتفاق روانه ارض معصومه شویم ولی آقا سید علی پس خدی با اتفاق والدین
 و مستخدمان از یزد راه عشق آباد و اسلامبول را پیش گرفت و بحکم نوشت که چون جمعیت
 بستگان همراه اند حکمت و احتیاط مقتضی نبود که بشیر از آمدن شمارا بارض معصومه بریم و پس از ورود
 بکرا اسباب جمعیتانیم که شمارا بیاورند و همینکه مکتوب آقا سید علی بحکم رسید از خبر ما پیشان

ساعتی گریبان زمان شد در همان نزد چار تب گردید مدت پنجاه و نیم بسری شد و در روزم کجا
سال ۱۲۹۹ در گذشت و در داخل حرم شاه چراغ مدفون گشت و از نظم غرابی صورت زیارتی
در چشم ما در گردید که در آن چنین مظهر میباشد اشهد ان في القبله التي جعلت الاله الاق
الاهي والرفيق الاعلى و يومئذ يغفر الله كل عبد صعد وكل امه صعد كرامه لك
وفضلا عليك الا الدين انك و احى الله وما ظهر من عند جبرته كذلك احضك
الله الخ وايضا شهد انك اول ورفه فاذت بكاس الوصال و آخر
ثمره اسلمت روحها في الفراق ويز انت التي وجدت عرف منهن
قبل خلق الامكان و شرف بلغائه و فرقت بوضاله و شرب و حبس القرب من
بد عطائه و شهد ان فيك اجتمعت الابان فد احببت آبه الوصال في
الانك و اما انك آبه الفراق في الاخرى و حضرت نطقه اولي در كتاب سقا
تفسير حسن العنص و حسن و هي چنین فرموده باملا الاواد فاستمعوا نداء من نطقه
الناو في هذا البحر المحيط من الماء البياض على تلك الارض الحمراء في انا الله الذي
لا اله الا هو فد عرفت عني العرش سربه الاسم الجبب من الجبب الاول للقب
الأكبر هذا ولقد جعلت ملائكة السماء و اهل الارض و ان في يوم العود بالبحر
الأكبر على الذكر بالذكر شهيدا اعظم فضل الذكر الأكبر با انها الجبب من
لدى محبوب عند جبب ما انت كاحد من النساء ان ابنت امر الخ بالبحر
الأكبر اعز حتى العظيم من كلمة القديم لنفسك و اقترى بالجلوس مع الجبب
محبوب الله الأكبر و بكفك الفري من من الله الحكيم حميدا و اصبوى على
النساء في شان الباب و اهله و ان و ليرك احمد لله فاحه الجلبلة و الجنة

القدس

القدس على الحق بالحق فدكان في الحق بالعلم مرويًا ودر باره فتبين حمد حسين
 خطاب فرموده باذا القرابة من الذكر الأكبر هذه الشجرة المباركة الميمومة بالدهن
 العنبرية فد انبت على نطفة النازية وواضحة واثم لا تسرون بفتح منها لا من صفاته
 القدسية المحضه ولا من حواله الملكة الحقة ولا من حركته المحكمه المنقنه وانتم
 محسوبون بطن انتم على غير الحق الأكبر وهو عند الله نفس الحجة بالحق الأكبر
 وقد كان في أم الكتاب على نطفة النازية مستولا باذا القرابة من ذالك الكلمة الحقة
 ان ووضو به ونضرا امره مانا فد غفرا خطيائكم وقد كتبنا عليكم ضعف الثواب
 في اعمالكم وانتم في خيرة القدس عند الله الحق في حول الباب ميكونا وان تكفروا
 بذكرنا وكتابنا الحق هذا نال الله الحق لتقربكم حول النازية من رماكم في الاخرة
 من دون العلى ظهري باقره العين بفتح الناء ذوق شرابك حكم الكلمة الأكبر
 وحذرهم بالذاد الكبيرة وبشر من بعد العهد الأكبر بالجنة الرضوان خالدا من
 حول القدس وان الله وب العالمين فد كان على كل شيء مديبا
 ودر لوجي از الراج اوله آتبه در شان او ووالده اعلى واقنان ومنتبين جنين مطور گردید
 اليوم خير النساء ام نطفة اولى است وحرام شه اطلاق ابن اسم بر اما الله
 وهن جنين اذن خاوه شه اطلاق ابن اسم بعد ما بوضع نطفه كه در فادس ساكن
 وافحصت بصمت دبان خارج نشه اند وحرمت الله لا وعابت نموده ودر
 خائنه زبده عسلش فوسيد فوضي الحق اوست بول عزوار وحرمت الله
 وعصمت كبري ان اخذوها با اجباية بصروف عيبه لانها بصحة الله
 بينكم ان انتم من العارفين نسل الله بان ينقهمها على ما هي عليه وبعصمها

عن مس الهائین الدین محکم ارباح النفس والهمی کف یا، اولئک هم
 فی ضلال مبین و بان یسئرا علی هذا الامر و انه علی کل شیء قدیر باقوم اد
 ما اودت فی ما قول نفس بل نفس الله ان انتم من المنصفین و یلعن علیکم ما ادا
 ربکم العلی الطیم حرمت حرم الله بر کل لازم در جمیع احوال دعا پستان محبوب
 بود و همچنین نفوسی که نفس دغان از باین آن نفس ظاهر شده عز و هم
 و وفروضهم با قوم و لا لکون من العاقلین و جمیع این فضل حصن ما دام که جل
 نسبت منقطع نشود الخ و حرم را دو خواهر و دو برادر اما خواهران یکی خواهر اتمی و زوجه
 خال شهید بود و چنانکه گاشتم خان و اختانی از ایشان برجای مانده دیگر زهرا
 سلطان بیگم خواهر ابوس که زوجه میرزا زین العابدین زین العمام حضرت اعلی بود و در سنین
 اشراق جمال ابی از افرق عراق بود سطره پسرش آقا میرزا آقای مذکور که عنقریب شرح احوال بیگ
 اقبال و ایمان آورد و پس از آنکه حرم بنوع مذکور انتقال بجای آورد یافت جمال ابی توبت بیت
 اعلی را با و او گذار نمود و در مخصوص خطاب پسرش آقا میرزا آقا حسین فرمودند اما بیت
 توبت آن بعلیا خنده و رفته ام آنحضرت نفوس شده و هذا ما نطق به لیا
 العظمة فی الحین با افتاء علیک بهائے و عنایت خنده علیا ام آنجناب است
 بکون در آن بیت آن بیت با و او گذاریدیم و عنایت فرمودیم و بعد بدیده
 اولی بکون تذکره لها من الله الخ و ذکر می لها فی القرون و الاصل و لا
 آنحضرت در بیت اعلی سکون و قرار حبت و پس از هفت سال در همان بیت از این جهان در
 گذشت و جسدش در رفته شاه چرام جنب قبر حرم دفن نمودند و او را یک پسر سنی میرزا محمد و
 مشهور به آقا میرزا آقا بود در سنین اشراق جمال ابی در بغداد در یازده سالگی بواسطه

خالد

خاله خود حرم محترم اعلی فائز با بیان گردید باشند حال و آنجذاب میانی برافروخت و والدین خود
 آقا میرزا زین العابدین و زهرا سلطان بیگم را هدایت نمود و تبلیغ خال اکبر و آنجانش پرداخت و در
 سن قبل سجدتی جلیل موفق گشت و طرف مرسلات و مورد خطابات و عنایات اسی گردید
 اورا نورالدین فرمودند و از تجار محترم شیراز درایت مرقعه این امر شد چنانکه پیوسته نظر اعدا من
 عطشی با و متوجه گشت و در سال ۱۲۹۵ چون شهادت سلطان الشهداء و محبوب الشهداء
 بنوعیکه گناشتیم واقع شد در شیراز مرز و هممه با من اهل فساد افاد و بهائیان از آن
 اندیشیدند که برای نورالدین فتنه بر بخیزد و مصلحت بر مهاجرتش دیدند لاجرم صبرعت تمام مدارک
 سفر دیده برایش سوار شده سوی بو شهر راند و از آنجا سپار بجنب گشت در اندیشه آنست
 گزید و تجارت و مراسله با ارض مقصود و احباب ایران و نشر خدمت این امر برداشت و بعد
 مراجعت کرده در وطن زیست تا سال ۱۳۰۱ در گذشت و در جمعه شاه چراغ قرب مرقد
 حرم اعلی مدفون شد و اما برادران حرم اعلی نخت حاجی میرزا ابوالقاسم
 در شیراز بعنوان سیدها خانه شهرت داشت و با دستگاه عزت و تجارت درجه اولی و
 تقوی و عبادت میریت و مجلس روضه خوانی و مبرخانه اش معروف بود و حکام و شراف
 در شب عاشورا با سر و پای برهنه با کانه رفته شمع روشن میکردند و نذورات عینودند و درین

حاجی میرزا ابوالقاسم چهار شیرازین حاجی میرزا علی قهر شیراز در سال ۱۲۴۸ متولد گشته عمر تجارت اجدادی اختیار نمود
 در هر حاله عاظمی برای تجارت فرستاده و در آن امور تجارت را با اولاد خود و اگداشته در خانه فیت نشسته است
 و او را چهار پیر است آقا سید حسین میرزا ابوالحسن میرزا محمود میرزا ابوالحسن با اینکه در خانه نشسته است و با این قدر
 و در دستگود مشهور گشته مایه رواج تجارت تر باک ایران بجانب حاکم چین شده اند فارسی نامه هری

نمود حضرت بشر با اینکه فاجر بفرغان و ایمان نشد بواسطه انتساب مورده حمله و صدمه و جرمه غفرت دوست
 گردید چنانکه در بخش دوم نگاشتم و پس از واقعه شهادت کبری و بلاهای این طائفه خصوصاً چون آنرا
 زنجان و نیز زرا بشیر از خواستند و اردو کنند و خوف و خطر از بسوا احاطه داشت از شیراز بفرم حج خارج شد
 و سفرش همجده ماه بطول انجامید آنگاه بوطن مرعیت کرد و در ایام اشراق جمال اهل این دیار
 بنام زیارت بقاع تبر که عراق و طاقات والدّه محترمه اعلیٰ بد آنسورفت و درک محض اهل نموده
 دل و دیده روشن کرد و بشیر از عودت نموده کفانی السابق زلیت و در فتن و واقعه شیراز نظر
 بمقام سیادت و جلال و عبادت از هجوم شرار مصون ماند و عاقبت در سال ۱۳۰۵
 در گذشت در بقعه شاه چراغ جنب قبر محرم اعلیٰ مدفون شد در یکی از الواح البتیه در شان
 این بیانات صد دریافت ان ظلمی الاعلیٰ اداوان بدکرافاته اللّٰه محمد الی التّوب
 الاعلیٰ من قضاء الله المعلوم تشهد انه سمع النداء ان ارفع بین الارض و السماء و فانا
 بما فانا به عباد مکرمون و اعرف بوجدانین و فردانین و بما نطقی به لسان العظمه
 فی مقام المرفوع انه طهره حین صعوده و غفره فضلا من عنده و قدره له فی الجنة العلیا
 مقام الاصحیبه الافکار و العقول الخ و او را پنج پسر و سه دختر شد نخست از پسرانش
 آقا سید محمد حسین در شیراز با کفایت و تجارت و عزت میرسیت و مانند سایر ارفغان شیراز
 بپرا در شهر میرزا ابوالحسن بواسطه آقا میرزا نورالدین مذکور و نبیل زندی بامر اعلیٰ و ابی
 اقبال و ایمان آوردند و بحال ایمان ایام عمر را بیابان رساند تا سال ۱۳۴۹ در گذشت
 و او از زن اصلیه اش دو پسر ماند نخست آقا سید محمد موسی و او را در شیراز
 سال ۱۲۹۰ واقع شد و تا سال ۱۳۱۶ با والدین محترمین خود بود آنگاه عزیمت عکا نمود و
 محضر حضرت غصن عظیم عبدالبهادر فائز شد و بشرف ازدواج با اعلیٰ الوریات و اعمال البیات
 عظم البیات

معظّمه ضیاء خانم افتخاریافت و مقیم ارض مقصود گشت چنانکه تفصیل احوال را در بخش هشتم
 میادیم و پسر دوم آقا سید محمد حسین آقا سید محمد رحیم است و پسری دیگر نیز از منمنده اوست
 آورد و پسر دوم حاجی میرزا ابوالقاسم آقا میرزا ابوالحسن در شیراز آقامت داشت
 تا در سال ۱۳۲۹ بجهت مجاورت حبت و او را یکده خمر بود که بزوجهت آقا میرزا علی محمد خان
 موقرالدوله درآمد و در ایام آقا شش در حیف خمریات دختر و اما در آشنید و متاثر شده خود
 بدریا انداخته غرق و هلاک کرد ۱۳۴۰ و جسدش را از دریا گرفته در قبرستان حیف دفن نمود
 و دو پسر دیگر حاجی میرزا ابوالقاسم آقا میرزا ابراهیم و آقا میرزا علی تروخ کرده در شیراز آقامت
 یافتند و پسر دیگرش آقا میرزا محمود دختر افغان کبیر را که عنقریب ذکر میکنیم بزوجهت گرفته
 دخترش از او باقی ماند و برادر دیگر حرم اعلی حاجی میرزا سید حسن دافغان کبیر
 در نزد آقامت حسته پسران متعددش صاحب تجارت همه شدند و او خود مردی فاضل
 و عالم بود و در فقه و اصول و طب و نجوم و غیره مهارت داشت و جمعی از اطببا نزد وی ملذ
 و تدریس کتب طبیه نمودند و بسال ۱۲۸۳ بواسطه حاجی محمد ابراهیم (حاجی مشغ) اقبال
 و ایمان بدین امر آورد و ایمان او سبب نفوذ امر فیما بین عموم افغان گردید و غالباً در خانه اش
 بقرائت و کتابت بسر میرد و لغایت ایمان و شوق بخدمت دین امر بود تا بسال ۱۲۹۸
 با آقا سید علی پسرش و با عاتله بارض مقصود مهاجرت کرده مجاورت حبت و آقا سید
 بصیرت جمال اهی نامل شد و او خود بعد از چندی بیروت رفته آقامت گرفت و تا
 سال ۱۳۰۴ در آنجا زیست و بعد از غروب شمس اهی در خانه جنب روضه مبارکه ساکن
 تا بسال ۱۳۱۱ درگذشت و حضرت عیسیٰ عظیم عبد البهار جسدش را نزدیک ابو عقبه که قبر
 روضه مبارکه است دفن فرمود و پیشه عطری را بر جسدش ریخته بیاناتی در مجید دستاش او

او دانش خرمود و او را پنج پسر و پنج دختر بود نخست حاجی سید میرزا بنایت قوت ایلی
 موصوف بود و تجارت می نمود و بسال ۱۳۲۱ در یزد میقم شده دیگر بجای یزد رفت و از اجابت و خوبی
 و مراعات می نمود و عیال در بخور شد و بسالی بعد در گذشت دوم آقا سید احمد که در وقت
 ایمان در دهانیت و محاسن اخلاق مشهور بوده در یزد تجارت داشت و چندی در اسلامبول
 بود و بمحض راهی در عکا تشریف بسته بمبای رفت و مرجهت با اسلامبول کرد و در سال ۱۳۱۳
 باز بعشق آباد وارد شده بامر تجارت پرداخت و مرجهت الاک حاجی میرزا محمد تقی و حاجی سید
 و حاجی میرزا محمد علی کرد و در حدود سال ۱۳۱۵ یزد آقامت نمود و محفل روحانی یزد جهت او
 تائیس گشت و عاقبت در شیراز وفات یافت سوم حاجی سید محمد که در شیراز
 آقامت داشت تجارت می نمود و در هابجا نیز وفات یافت چهارم حاجی سید علی
 که در یزد آقامت و تجارت داشت و چنانکه نگاشتم در سال ۱۲۹۸ با والدین و عائله عکا
 رفت و با فردغیه خانم و زنده سدره آئینه از عزم کاشی همسری یافت و اولاد متعدده بانی گذا
 و اولاد در عکا و اینرا در بیروت با عائله اش میرزیت و تجارت می نمود تا بسال ۱۳۳۴ در بیروت
 در گذشت پنجم آقا میرزا حسن نیز در یزد آقامت و تجارت داشت و بسال ۱۳۱۵
 بعکا رفت و با و زنده طیبیه طوبی خانم بنت حضرت معصن عظیم بده البها همسری یافت و اولاد
 متعدده بیاد دروند و در عکا و بیروت با عائله اش زیسته تجارت میکرد و اخیرا در حیفا آقامت
 و بسال ۱۳۴۲ در گذشت و بسیاری از واقعات مذکوره هر چند متعلق بدوره بعد است ولی
 برای اینکه رشته واقعات گسخته نشود در این بخش ثبت نمودم و مسائل متعلق بخش پنجم را در اینجا

خاتمه میدهد پنجم
 قدم لقمه پنجم من الکتاب و لقمیه لقمه است و کس منه

فهرست مندرجات کتاب طبع و تحقیق بخش پنجم

واقعات

صفحه

الواج اظهار امر ایهی او بهامی مبلغین که امور با تجویزیت شدند و تالیفاتشان در رد میرزا یحیی

میرزا یحیی و شاه ایران و صد در کتاب بدیع از قلم ایهی

کیفیت مسافرت زارین باورنه

فقه شیعیه عرب در تبریز و شهادت شیخ احمد و ملا علی نقی محموده و میرزا مصطفی زراغه

شهادت آقا میرزا محمد علی طیب زنجانی

تصنیفات و اسارت حبس شهادت اجنای محموده نث بور

مرب و حبس و تصنیفات اجنای قاضی بدست امیر علم خان حکمران

شهادت ملا جعفر جاسبی و آقا جعفر زنجانی در طهران

آغاز نشر امر ایهی در بلاد روسیه

خانه مایکه جمال ایهی در ادرنه و امت فرموده و اجتماعات اجنای مسافر و مجاور

غم بانه جمال ایهی با میرزا یحیی ازل و سیه محمد صهنانی

علت هجرت جمال ایهی از ادرنه

حبس و اسیر و تبعید اجناب در قطر مصر

حبس و تبعید خلیل زندی در مصر و اسکندریه

فقه بغداد و قتل و اسیر و تفریق اجنای عراق و شرح حال اسرای موصل

حبس و تبعید اجناب از اسلامبول با ایران و عکا

حکم هجرت جمال ایهی از ادرنه بعکا و تهیه مسافرت

فهرست مندرجات بخش پنجم از کتاب طهر الحق

واقعات

صفحه

- کیفیت انجمن حاجی جعفر تبریزی
- کیفیت مهاجرت جمال ابی از ادرنه
- صدور سوره الریس در منزل کاشانه
- قدرت و عظمت جمال ابی در بندر گالیبولی
- واقعات ایام مسافرت در دریا و ورود بندر حیفا و سپس بعکا
- وفات میرکاش در ازبک
- بدریا انداختن آقا عبدالمعز خود را در ساحل بعکا
- وصف عکا و اقامت جمال ابی و همزمان در قشله عسکریه
- بیماری در قشله و وفات آقا ابوالقاسم و اسناد باقر و استناد اسمعیل و صدور مناجات شفا
- فتنه در آباده بنجر یک مجتهد و ضرب و تبعید استناد علی کبر از احباب
- غارت و زجر و تبعید و حبس اجا در ناکر
- صدایات اجا و شهادت شیهه بنه در تون و بیرجند
- شرح اعمال غنا و تسبیح محمد صفهانی و آقا جان بیگ تبریزی در قشله عکا و سخنی دولت عثمانی
- حکایات حسن اخلاق عظیم عظیم و توجیه و تمایل اشخاص ثمر ابی
- اولین زائرین و مهاجرین که در ایام قشله مندرجا بعکا و حیفا وارد شدند
- کیفیت رسالت و شهادت آقا بزرگ (بدیع) در طهران
- کیفیت صدور سور بلوک و تحقیق اندازات در حق ناپلئون و عنایت در حق دولت روس

و انگلیس

فهرست ممبرجات بخش پنجم از کتاب فہمورا الحق

واقعات

صفحہ

شہادت ابا بصیر و آقا سید اشرف در رنجان

واقعہ سقوط و صعود و غصن اطہر و قتلہ عسکر یہ عکاکا

علت و کیفیت خروج جمال ابی ارقشلہ و شرح خانہ بایدر عکاکا آقا مت فرمودند

شرح نظر بھی

الوارج

شرح موقف و حضور خواجہ عبود و محمودی مالک خانہ سکونہ جمال ابی ابوالی و دو دربارین و نزول

کیفیت تعمیر خانہ حضرت نقطہ اولی در شیراز بامر جمال ابی

کیفیت شہادت آقا میرزا آقا کا کاب از و میرزا بنی و شہدی محمد بن محمد خیاط در شیراز و حسن جمعہ

از اجاب و اعمال روزیہ انالی

کیفیت شہادت آقا شیخ ابوالعاسم مارگانی و آقا محمود و صباح و درکاشان و عارت و حبس

و شدہ مفصلہ اجای زراق و مازگان

نقشہ شاہ میرزا اکاشی

کیفیت شہادت آقا میرزا باقر شیرازی در کرمان

گرفتاری و تبعید اجای رنجان بطهران و حبس نمدادی ایشان

کیفیت قتلہ و اخلیہ بو اسلمہ میرزا محمد عسکری و انباش حاجی حسن و آقا علی زرگر در فرودن

واقعہ ہلاکت حاجی ابراہیم و خیاط باشی و سید محمد و آقا جان بیگ در ضائقہ تفریشی

و تفرض حکومت نسبت بجمال ابی و صحبت و حبسشان در لیمان

حصول خلاصی از حبس و سہولت در احکام حکومت بو اسلمہ و خداز بچکام عکاکا از عظمت

جمال ابی و حسن اخلاق و غصن اعظم

فهرست مندرجات بخش پنجم از کتاب ظهور الحق

واقعات

صفحه

فتنه وضو ضا، امانی اردکان و شهادت آقا گل محمد
 فتنه در آشتارد و ضرب و تعذیب احنباب
 اقدامات آقا جمال برود جردی در تبلیغ شاه و مجتهدین که منجر بحبس و جمعیت از احنباب گردید
 پیام حاکم و مجتهدین در کاشان بخلع و قمع اینطائفه و فرار جمعی دسرو حبس عدّه در انبار طهران
 صدور کتاب قدس و ظهور عظمت مقام اهل بیت در اراضی منفه
 کیفیت انتشار امر اهل بیت در هندوستان و بر ما
 حکام عسکری و سلو کشان با محضر آقدس اهل بیت و بیان نفوذ و عظمی در ارکان حکومت
 گرفتاری عدّه از بهائیان زنجان و سمرقندستان در انبار طهران
 گرفتاری حبس عدّه از مشایخ احنباب اهل انبار
 شهادت حاجی عبدالحمید نیشابوری در مشهد
 آغاز اقبال یهودیان ایران با مرادبع اهل بیت
 کیفیت قدم بردن گدازش در انبار اهل بیت و مرزعه و بالاخره در قهر بجهی
 کیفیت شهادت ملا کاظم طالقانی
 کیفیت شهادت آقا میرزا محمد حسن سلطان شهدا و آقا میرزا محمد حسین محبوب شهدا و شهادت
 استغفار جمال پس در قهر بجهی و عظمی با عانده در عکا
 هجوم شیخ عبید الله از کردستان و تفرقه و شهادت احنباب از با بجان
 گرفتاری احنباب طهران
 اسارت و ارسال جمعی از احنباب یزد با صفهان

احباب صفهان

فهرست مندرجات بخش پنجم از کتاب ظهور الحق

واقعات

صفحه

فتنه طامبا در قوچان و تأیید شدنشان با مرشحات الدوله قوچانی

تصنیفات و حبس در جزاجا در همدان

شتمه از عظمت و اقدار جمال ایهی و نفوذ عین اعظم در عکا

شورش ابالی قریه جاسب بصیدیت با احباب و گرفتاری حبس و تبعید متفادی مظلومان

مصائب و بلیات اجبا در شرویه

مصائب و بلیات اجبا در نسا دیزد

شرح و تفصیل فتنه خلیفه طبرستان و گرفتاری عمده کثیر از بهائیان و مقابله و کماله بزرگان این خطه

بارکان دولت و شاهزادگان صف اول در خصوص این امر

کیفیت وفات آقا سید صادق طباطبائی مجتهد طهران و حسام السلطنه و اقدامات نسوان

بهای برای استخلاص مجوسین

حبس در جز عمده از اجبای سر وستان در شیراز

تقرض و اذیت در آبادیه بعضی از اجباب و انکاد فتنه بواسطه معاندان

گرفتاری میرزا علی محمد و رفقا در یزد و ارسال باصفهان و حبس در آنجا

صدمات و گرفتاری آقا میرزا محمد تقی و سادات بسده در آنجا و در صفهان

حبس اجبای گیلان در رشت و شهادت حاجی نصیر و آقا محمد صادق فردوسی

فتنه در فردوس

عزت و اسارت اجبای قریه ماهمغرزک مازندران و حبس جمعی در انبار طهران و

و شهادت طامبا علیجان

فهرست مندرجات بخش پنجم از کتاب ظهور کجی

واقعات

صفحه

آغاز نشر این امر فیما بین زردشتیان
 آغاز بنیاد شهر عشق آباد و تجمع بجهایان در خاک روسیه
 اقدام اجاد در ایران برای نظم و انجا بدولت روسیه از ظلمهای ناصر الدین شاه
 و نهی جمال ابی
 زمین عظیم اولین مشرق الاذکار در روسیه
 تصنیفات و بلیات وارده بر بجهایان اشتهارد
 شرح هجوم و غارت و بلیات وارده بر بجهایان ماس و بصدار کوشیت شهادت بیاعلی
 نشر این امر در توابع همدان
 شمه از حکایات کیفیت سلوک و رفتار مفادله بین جمال ابی و حضرت غصن عظیم
 بار رسالت و دولت در عکا
 کیفیت صعود والده حضرت غصن عظیم
 صدور لوح صلوة
 تعرض اعدا باجاء اشتهارد
 مقدمات فتنه در شیراز و محمود آن
 کیفیت شهادت میرزا اشرف در اصفهان
 حبس و شهادت کربلایی خنجان و کربلایی صادق سررستانی
 سخنگیری و آزار اجباب در قاسن
 انتشار این امر در قراء تابعه همدان

فهرست مندرجات بخش پنجم از کتاب ظهور الحق
واقعات

صفحه

کیفیت شهادت حاجی محمد رضا اصفهانی در عشق آباد
تفضیل مجاہدین خاکہ قاتلین و مکتوب قتل حاجی محمد رضا و صدور حکم و شفاعت بہائیان
از قاتلین کہ اولین حکم عدالت در بارہ قاتلین اجاب بود

انتشار این امر در اطراف ہمدان
فتنہ سید جمال الدین افغانی و زلیخان در اسلامبول
اعمال محمد علی اصفهانی و ہلاک کردن حاجی شیخ محمد علی فروزینی خود را
فتنہ جمہوری طلبان اتباع سید جمال الدین افغانی در طهران و گرفتاری و حبس اجاب
تفضیل محتاج بہ انگیزش ہدایت ثمانیہ در یزد و سخن او گرفتاری بر اجاب

تقرض دستور زرتشتیان یزد و قیام بقصر اجبای پاریس
نشر این امر بامین پاریسیان قریہ حسین آباد یزد

فتنہ در بندر اور و حبس و تبعید جمعی از اجاب
قیام تاخام دیہودیہ بان متعصب ہرآن بمعاوضت نقضین برای اجبای آل اسرائیل
شہادت آقا محمد رضا در یزد

طبع کتاب تقدس والواج معظّمہ در بہی
شرح و تفضیل و تفسیر غمگین جمال ابی از افغانی
درختہ منورہ ابی در بہی
شتمہ از اوصاف جمال و لباس و آداب و رسوم باقیہ از جمال ابی
انبار و آیات جمال ابی

فہرست مندرجات بخش پنجم از کتاب طہور الحق

صفحہ

سبج خواتم جمال ابھی

شرح احوال میرزا بزرگ خان والد جمال ابھی و کیفیت احوال خدیجہ والدہ شان و نسبتیں ایشان

شرح احوال تمان خانم خواہر جمال ابھی و دو دخترش زقیہ و خوا

شرح حال سارہ خانم خواہر جمال ابھی

شرح حال آقا میرزا موسی اکلیم

شرح حال نسا خانم خواہر جمال ابھی

شرح حال میرزا مهدی برادر جمال ابھی

شرح حال حاجی میرزا رضا قلی زعفرانش بریم

شرح حال آقا میرزا محمد حسن و عاملہ اش

شرح حال میرزا تقی پریشان

شرح حال فاطمہ خانم

شرح حال حاجیہ خانم بزرگ

شرح حال آقا میرزا محمد تقی

شرح حال حسنیہ خانم

شرح حال میرزا یحیی ازل

آسیہ خانم حرم جمال ابھی

حضرت عبدلہیبا، غرض عظیم

حضرت درقہ علیا

فهرست مندرجات بخش پنجم از کتاب ظهور الحق

مواضع

صفحه

حضرت غصن اطهر

فاطمه مهد علیا

میرزا محمد علی غصن اکبر

صدیقہ خانم

میرزا ضیاء اللہ

میرزا بدیع اللہ

گوہر خانم

فروغیہ خانم

حاجی میر سید محمد رضا

فاطمہ بیگوم

حاجی سید محمد

حاجی میرزا محمد علی

حاجی میرزا محمد تقی

حاجی میرزا محمد حسین

حاجی میر سید علی

حاجی میرزا حسنعلی

حاجی میرزا آقا و حاجی سید مہدی و حاجی سید حسین

حاجی سید جعفر

فہرست مندرجات بخش پنجم از کتاب ظہور الحق

مواہب

صفحہ

خدیجہ سلطان بیگوم

زہرا سلطان بیگوم

آقا میرزا آقا

حاجی میرزا ابو القاسم

آقا سید محمد حسین

آقا سید محمد مادی

آقا میرزا ابو الحسن

حاجی میرزا سید حسن افغان کبیر

حاجی سید میرزا

آقا سید احمد

حاجی سید محمد

حاجی سید علی

آقا میرزا محسن

اسامی مسطورہ در بخش پنجم

اسماء	صفحه	حرف اول اسم	اسماء	صفحه	حرف اول اسم
ابو الحسن خان شيرالملک شيرازی		۱	ميرزا آقا ميرکاشی		۱
مشهدی ابو القاسم خوارزمی			ميرزا آقا جان کاشی		
حاجی ابو الحسن بزاز			ملا آقا بابا قاسمی		
آقا ميرزا آقا افغان			آقا جان کچ کلاه بيزی		
آقا شیخ ابو القاسم مارگانی			ميرزا آقا بزرگ بیج		
سید ابو محمد			ملا آقا در بندی محمد		
حکیم آقا جان همدانی			سید ابراهیم ضیل بيزی		
سید آقا جان المونچ			ميرزا ابو القاسم محمد زبانی		
آقا ميرزا احمد			ملا ابو طالب بادکوبه		
احمد افندی جراح			حاجی ابو القاسم شيرازی		
حاجی آقا احمد قاسمی			ابراهیم کاشی		
شیخ احمد فانی سموره			حاجی ابو القاسم صفهانی		
حاجی ميرزا احمد کاشی			آقا ابو القاسم سلطان آبادی		
ملا احمد حماری			حاجی ميرزا ابراهیم شيرعید اربزدری		
ميرزا احمد انندی			حاجی ابو الحسن امین اردکانی		
ميرزا احمد بزدی			آقا ابراهیم امین سلطان		
ادرنه			ابا بصیر		
اسکندر کاجیان سالیانی			ميرزا آقا رکاب ساز		

اسامی مستطوره در پیشتر

اسماء	صفحه	حرف اول اسم	اسماء	صفحه	حرف اول اسم
میرزا ابوالقاسم ناظر صفهانی		ا	آقا محمد اسمعیل کاشانی		ا
آقا محمد اسمعیل خباز یزدی			آقا سید اشرف زنجانی		
آقا میرزا ابراهیم خباز شادی			امراته		
آقا سید احمد زراتی			اسمعیل پاشا خدیو مصر		
اعضاد الدوله بن محمد خان سیستان			حاجی محمد اسمعیل ذبیح کاشی		
ابراهیم خلیل خان حکمران یزد			اسعد صیفلی		
ابراهیم خاکش شادی			آقا سید تهر کاشی		
میرزا ابراهیم خان پسر میرزا ابوالقاسم			الکسادر سوم امپراطور روس		
آقا ملا احمد روضه خوان			ام اشرف زنجانی		
استاد سید تهر آهنگر			حاجی ایمان زنجانی		
حاجی آقا حلوائی کاشی			حاجی ابراهیم کاشی		
شیخ ابوالقاسم عطار طبرستان			حاجی ملا اسمعیل محمد شتهار		
آقا سید تهر قمی			میرزا ابوالفضل گنبد گنجانی		
میرزا سید صفهانی			میرزا اشرف کن		
ایلیانی خجستباری			ملا الیاهو همدانی		
میرزا ابراهیم نوری سهام نهدوله			ملا البتارار همدانی		
حاجی ملا اسمعیل حجه الاسلام یزدی			آقا میرزا ابراهیم نوری		
آقا سید آقا بزرگ که خدا ما مهر در			اکر بلانی آقا جان زراتی		

اسماء مشهوره در بخشش حج

حرف اول اسم	صفحه	اسماء	حرف اصغر اول اسم	اسماء	
ا		آقا میر سمیع آقا سید احمد افغان خان احمد معلم مصاری کر خدی سمیع که خدی نامش مگر خدی ابوالقاسم طای مصار آصف اللهوله ابوالقاسم آقانی خان ابوالقاسم مصاری استحق دیکل میرزا سید احمد کنوردی مجتهد ابو سید میرزا قشام الله و حکمران میرزا شرف آباده امیر ابراهیم خان امیر قاضی امیر سمیع خان شوکت ننگ مشهدی ابراهیم میرزا ابوالقاسم اسد الله اردبیلی	خان احمد ناجر بزدی مشهدی احمد آذربایجانی شیخ احمد خان سمیع آقا خان کرمانی شیخ احمد روحی میرزا احمد پسر میرزا بچی ازل میرزا احمد کرمانی میرزا ایوب حکیم آوانس عکاس حاجی احمد خویه کی بزدی افراسیاب میر غضب بفقدیدار پور نادر میرزا ابراهیم سنزاداری امام دیردی میرزا امام علی میرزا میرزا ابوالقاسم قائم مقام حاجی میرزا اناسی خان سمیع محرز		

اسامی مسطورہ در شرح نجوم

اسماء	صفحه	حرف اول اسم	اسماء	صفحه	حرف اول اسم
میرزا تقی خان نام مقامی		ت	آقا سی سلطان		ا
دستور تیر اندازی			میرزا ابراهیم		
کر بلانی تقی تبریزی			ملا باقر عرفی تبریزی		ب
میرزا جعفر رزوی		ج	میرزا باقر شیرازی		
ملا جعفر کرمانی			میرزا بزرگمان قزوینی و نول این		
ملا جعفر زراتی			آقا محمد باقر قزوچی		
ملا جعفر جاسبی			استاد باقر کاشی		
حاجی جعفر تبریزی			پدر جان قزوینی		
کر بلانی جعفر خاتم ساز شیرازی			بچی علیا		
میرزا جالینوس			آقا میرزا باقر شیرازی		
جانیگر			آقا محمد باقر رزوی		
مشهدی سیل			مشهدی باقر دیزی پز قزوینی		
میرزا جلال بهاری			ملا بهرام		
سید جمال الدین افغانی			شیخ باقر		
جمشید پور رستم			بمان پور سروش		
آقا سید جواد مجتهد قمی			میرزا بزرگ		
آقا جمشید بخارانی			بگوم خانم		
آقا جمال بروجرودی					

اسامی مسطورہ در بخش پنجم

اسماء	صفحه	حرف اول اسم	اسماء	صفحه	حرف اول اسم
آقا حسنعلی			آقا جواد قزوینی		ج
مشهدی حسین بزرگی			یرزا سید جواد شیرازی		
آقا حسین بھاری			خان جوینی در عکا		
میرزا حسینخان خیر الملک			حاجی میرزا حسین حاجی محمد علی ذبیح		ح
آقا حسن یزدی			استاد حسین نوبند کاشی		
ملاحسن و ملا حسین یزدی	اردکان		استاد حسین دماغ کاشی		
حسن			استاد حسن کاشی		
استاد حسن سلمان معموره			کرمانی حنیان		
استاد حسینعلی نابوری			آقا سید حسین		
سید حسین کاشی مجتهد طهرانی			حاجی میرزا سید حسن افغان کبیر		
آقا میرزا حسین شیرازی			ملاحمید		
حسین عرب			ملاحسن		
میرزا حسین مشکین سلم			حاجی میرزا حسن		
حسن آقا			آقا سید حسن قندی		
حاجی میرزا حسین سید کبیر طهرانی	در ایلام		ملاحسین		
میرزا حسینخان خمی نو نوزاد بران	در ایلام		سید حبیب مجتهد مشهد		
آقا سید حسین کاشانی			کرمانی حنیان کردستانی		
حسن کاشی			ملاحسن		

اسامی مسطورہ در بخش پنجم

حرف اول اسم	صفحه	اسماء	حرف اول اسم	صفحه	اسماء
ح		شیخ حسن زوزی	ح		شیخ حسن بزوزاری محمد زوزی
		حاجی حسن بزوزی			مشهدی حسین عطا قزوینی
		آقا حسین آقا			عمو حسین نجف آبادی
		آقا میرزا حسن			بابا حسین کاشی آب شکی طران
		شیخ حسین ظالم ناظم شیرتیراز			آقا میرزا حمید علی اصفهانی
		کر بلائی حسن خان سرستانی			آقا حمید علی
		حاجی حسن زرگر قزوینی			حمید علی بیک قزوینی
		آقا حسین شستاروی			آقا حمید علی طران
		آقا حسین همدانی			آقا سید حمید
		میرزا حسین بزوزی			آقا میرزا حمید علی اسکونی
		حمزه آقا کرد			
		شاطر حسن بزوزی			
		استاد حسین کفشدوزک نشاری			
		آقا حسن اصفهانی			
		آقا حسن آقا محمد آبادی			
		حاجی خان نراقی			
		حاجی میرزا حسن حسین نشاری			
		حاجی حسین ترک			

اسامی مسطورہ در بخش پنجم

حرف اول اسم	صفحه	اسماء	حرف اول اسم	صفحه	اسماء
خ		خدیجه آغا خیر الله طا خلیل الله آقا میرزا خلیل حاجی سید خلیل متی حاجی خلیل قزوینی خانم میرزا احتشام الملک خورشید باشا والی ادره خلیل کاشی	ر		علاء جعلی قنبر سید رضای قرینه معموره رضا بیگ میرزا رضای قنبری حاجی رضای کاشی آقا رسول متی آقا رحیم آقا رضا شیرازی خانہ رابعہ در عکا آقا رسول رنجانی آقا سید رضی کاشی حاجی رحیم طبیب ہمدانی رضا قلی خان افشار روحانیہ بشردیہ علاء رضا واعظ ہمدانی علاء رضا محمد آبادی یزدی حاجی محمد رحیم طرانی آقا سید رضی طبیب نایب السلطنہ
	2	درویش علی اکبر شیخ دبیر داود قلی بیگ			

اسماء مسکونه در کتب قدیم

اسماء	صفت	حرف اول اسم	اسماء	صفت	حرف اول اسم
حاجی سلیمان خان قاجار		س	رحمه به خان		ر
شیخ سلیمان			حاجی محمد رضا صفهانی		
ستیاج			میرزا رضا کرمانی		
سید علی میر غضب			رستم پور خرسند		
سلطان مراد میرزا احام السلطنه			دانی روبن همدانی		
سلیمان خان فشار			عمو بریج		
حاجی سلیمان خان جمال افندی			زین العابدین		ز
سهام الدوله			علایین العابدین نوری		
آقا سلیمان شافروش			علایین العابدین		
سون حاجی شهیدزاده			میرزا ارمان		
سلطان حسین میرزا جمال الدوله			میرزا زین العابدین		
مشهدی سلیمان			آقا زکریا		
سید سلیمان			آقا میرزا زین العابدین کاشانی		
حاجی ستیاج		زین العابدین شایسته			
ساره خانم					
شیخ سلطان کرمانی					

اسماء اولیٰ مرتبه در اول اسم

اسماء	صفحه	حرف اول اسم	اسماء	صفحه	حرف اول اسم
<p>مصدق مقدس ضیاء سلطنته</p> <p>طالب بیک</p> <p>طهاسب فیضان سواد کوهی</p> <p>طاهر خان بالردوی</p>	<p>ص</p> <p>ض</p> <p>ط</p>		<p>حاجی شاه محمد امین البیان</p> <p>حاجی شعبان کاکا ترزبان</p> <p>شاه میرزا اکاشی</p> <p>خان شادوردی</p> <p>شجاع الدوله قوچانی</p> <p>شاه سیادش مهران</p> <p>شهریار پور جمشید</p> <p>شرف الملک</p>		ش
<p>پاشا وزیر امور خارجه عیدانی</p> <p>آقا علی فردوسی</p> <p>میرزا علی شرف عیندین لاهیجی</p> <p>آقا سید عبد الله بر جردی</p> <p>ملا علیجان مانهردی</p> <p>آقا میر عبد الله</p> <p>عباس بیک</p> <p>حاجی عبد الحسین</p> <p>استاد علی اکبر بزدی</p> <p>حاجی عبد الرسول بزدی</p>	<p>ع</p>		<p>صفی قلی بیک</p> <p>صاحب دیان سیرازی</p> <p>شهید محمد</p> <p>کریمانی صادق سردستانی</p> <p>کریمانی صادق</p> <p>آقا سید صادق باطنی بیهقی</p> <p>صالح افندی</p> <p>درویش محمد قلی</p>	<p>ص</p>	

اسامی مسطورہ در بخش پنجم

اسماء	صفحه	حرف اول اسم	اسماء	صفحه	حرف اول اسم
عزالدوله		ع	عبدعلی بیگ		ع
میرزا عباس			عبدالقیاہ طایح حساری		
علی شاہ ظل السلطان			شیخ عباس		
آقا شیخ عبدتہ محمودہ			عباسعلی بیگ		
حاجی عباسقلی پروردحانی			حاجی عبدالرحیم یزدی		
استاد عبدلکریم صفہمانہ			عبدسقلی میرزا		
آقا عبدتہ عرب			علی اکبر		
عبدالوہاب نجانی			علی بابا		
شیخ عبدسہین خیرانی			استاد علی حسین بہاری		
میرزا عبدتہ صفہمانی			آقا علی صفیریزدی		
آقا عبدلعفشار			آقا علی یزدی		
سلطان عبدلعزیز			عبدالرحیم یزدی		
عبدلہادی پانصرفت			ملا علی سزوار		
کریمانی عباس			آقا علی صفیریزدی		
آقا عبدالرسول رنجانی			آقا میرزا سید مدرس یزدی		
طا عبدتہ فاضل زرقانی			میرزا عمیر ضایزدی		
ملا عبدتہ بکا			ملا عبد الوہاب سزوار		
استاد عبد الرزاق مہار			آقا عباس یزدی		

اسامی مستطوره در بخش پنجم

اسماء	صفحه	حرف اول اسم	اسماء	صفحه	حرف اول اسم
عزت آقا		ع	میرزا عبداله قهقری		ع
عسکر صاحب			میرزا عبداله قزوینی		
عکاء			آقا غیلم قریشی		
عزت الدوله خواهر صاحب	شاه		استاد عبدالباقی بنا، کاشی		
میرزا علی صفر صاحب عظیم			آقا سید عبدالباقی صباح کاشی		
آقا عزیز تبه جذاب			مولوی عبدالصباح قریشی		
حاجی ملا علی اکبر شمیم زادی			آقا عبد اکرم صفهانی		
آقا سید کفشدوز کاشی			حاجی عبدالمجید شایبوری		
میرزا علی خان خزار طران			شیخ عبد الرحیم محمد مشهد		
میرزا علی محمد درقا			حاجی عبد حسین صفهانی		
میرزا عیسی خان			شیخ عبید تبه کرد		
علیخان نوری			عبد حسین دنیا آبادی		
علویه خانم ماهنورد کی			آقا عبد حسین		
ملا علی حساری			حاجی قلی خان		
میرزا سید علی			آقا عبد العظیم طران		
میر علی			عبد تبه خان والی		
حاجی سید علی اکبر خا نصیری			عزیز خان سردار		
مجتهد شیرازی			حاجی میرزا عزیز خان		
آقا مرتضی سردستانی					

اسامی مسطورہ در بخش پنجم

اسماء	صفحه	حرف اول اسم	اسماء	صفحه	حرف اول اسم
آقا علی کاشانی		ع	سید علی میر السادات		ع
استاد علی کبر بخار			کرغانی علی کبر		
حاجی میرزا علی کبرزائی			امیر علم خان امیرقائن		
عمر اقدی مین باشی			ملا علی صفر		
استاد علی کبر			استاد علی کبر معمار بزدی		
عمو علی تاکری			آقا علی صفر رشتی		
عماد الدوله حکمران بس			آقا مشهدی عسکر حمزه بوفت		
آقا میرزا علی کبر غوغا			علی کبر		
شیخ علی میر نصی علیکا			مشهدی علی		
حاجی علی مصری			آقا میرزا عبد لکریم اردبیلی		
آقا علی اکبر			شیخ عزیز آبه		
آقا شیخوند بزدی			ملا علی محمد سراج		
عمید الملک حکمران بنجان			سید علی عرب بی مشهدی		
خواجه عبود			ملا علی غنیف معمره		
خواجه عودی			ملا علی صفر قاینی		
خان عمران در علیکا			حاجی ملا علی کنی محمد داران		
میرزا علی محمد خان قوام ملک			عماد الدوله		
عیسی خان بن کاظم خان کاشی			حاجی علی عسکر تبریزی		

اسماچی مستطوره در کتب مشهوره

اسماء	صفحه	حرف اول اسم	اسماء	صفحه	حرف اول اسم
<p>فواد پاشا صده الم عثمانی فارس مصری فراد میرزا معتمد الدوله آقا فتحعلی زنجانی میرزا افضل الله قزوینی فاطمه بیگوم هنزانی سید فتح الله فتحعلی خان صاحب دیوان ملا فضل الله صمدی میرزا فرج الله خان</p>		ف	<p>آقا علی ندر قزوینی آقا سید علی کفشدوز میرزا عطیسی وزیر دران میرزا عنایت الله علی آبادی آقا علی کبر بریدی میرزا علی محمد بن اصدق ملا علی نوری میرزا علی کبر</p>		ع
<p>جنرال فراد حکمران روس در خاباد قیصر الکفاکو حاجی قاضی آباد قریس قسطنطین</p>		ق	<p>کربلانی غلامعلی بهاری غلامعلی خان غلام حسین میرزا غلامرضا جاسبی ملا غلامرضا ملا غلامحسین محمودی</p>		غ

اسامی مسطورہ در بخش پنجم

اسماء	صفحه	حرف اول اسم	اسماء	صفحه	حرف اول اسم
<p>علاء محمد حسین قاضی کرمانی حاجی محمد آقا محمد خضر اسکوی مشہدی محمد قلی میرزا احمدی رشتی استاد محمد رضا علاء محمد و عطاء روضہ خان تبریزی آقا محمد شیری رنجانی مراد علی بیگ بہاری استاد محمد حسین بہاری محمد علی تبریزی محمد علی صفحانی شیخ محمد بزدی حسین الملک آقا محمد طاہر مدیر جدیدہ خرمشہر شیخ محمد تقی بزداری محمد بزدی آقا محمد حسن جویدی بزدی</p>		م	<p>میرزا قہرمان قمشہ آقا شیخ کاظم سمندر قزوینی گلندوک حاجی میرزا اکمال الدین کامران میرزا نائب السلطنہ گنت دولت فرات اطروش آقا گل میرزا گل محمد کرم بیگ حاجی محمد کاظم صفحانی آقا شیخ الطغلی ممورہ</p>		<p>ق ک ل</p>

اسامی مطهره پیشین

اسماء	صفحه	حرف اول اسم	اسماء	صفحه	حرف اول اسم
میرزا محمد طاهر		م	آقا محمد باقر بزدی		م
میرزا محمد خانم			استاد مهدی بزدی		
آقا محمد حسن			شیخ محمد حسین بزداری		
میرزا محمد رضا			طاوهدی نوید کی بزدی		
میرزا محمد			مبارک خان		
میرزا مهدی			مهربان پور بیان		
میرزا محمود			میرزا محمد بزداری		
میرزا محمد رضا			آقا محمد رضا بزدی		
میرزا موسی			آقا محمد بزدی		
میرزا محمد الدین			جای محمد کبار بهدانی		
میرزا محمد خان آبی			آقا محمد رضا بزدی		
میرزا محمد خانم			طاوهدی بزدی		
میرزا محمود لوزی			استاد محمد حواد		
نورمن سلطان			میرزا محمد رضا بزدی		
جای محمد سلطان			طاوهدی بزدی		
محمد ابراهیم خان مبارکباشی بزدی			طاوهدی بزدی		
محمد علی خان			میرزا محمد لوزی		
محمد ابراهیم بزرگ بوزباشی			کرمانی محمد زمان		

اسماء و اسماؤں کے مجموعہ

اسماء	صفحہ	حرف اول اسم	اسماء	صفحہ	حرف اول اسم
حاجی مہر ترک		م	محمد حسین خان صاحب الدولہ بن		م
ملا محمدی جناب			مہر علی خان صاحب الدولہ		
میرزا محمود فردغی			آقا مہر کریم عطار		
آقا سید مہر خاں شہبازادی			استاد مہر فتح جناب		
مہر فاسم خان بیضانی			آقا مہر ابراہیم امین السلطان		
مہر رضا خان قوام لکنئ			آقا میرزا مہر نعیم سیدی صفحانی		
آقا مرتضیٰ سردستانی			آقا محمد صادق فردوسی		
مہر میرزا سلطان			آقا سید محمد		
آقا مہر خاں			مہر تقی		
میرزا مہر خاں جناب			نانکھی صاحب		
کریم علی مہر شہباز			عربان حسین		
آقا محمود صباغ کاشی			محمود بیگ برک آبادی		
میرزا مہر خان معادن لکنئ			استاد مہر رضا		
آقا مہر محمدی زراقی			سید محمد بیل		
آقا محمود زراقی			ملا محمد علی		
آقا مہر جواد زراقی			ملا محمد بیگ		
حاجی مہر تقی زراقی			ملا مرتضیٰ		
آقا مہر محمدی زراقی			ملا مرتضیٰ ثانی		
			ملا مہر مادی		

اسماء امیران و سرداران و بزرگان

اسماء	صفت	حرف اول اسم	اسماء	صفت	حرف اول اسم
خانمحمد زندی خلیل علم		م	خانمحمد رضا طای زواق		م
آقا محمد قاضی خلیل کبر			میرزا محمد بدین		
خانمیرزا محمد فروغی			خانمیرزا شیخ ابوتراب اشترادی		
سید محمد صفهانی			حاجی محمد ابراهیم زیدی حاجی بیگلر		
آقا محمد علی تباکو فردش اصفهانی			حاجی سید میرزا افغان		
خانمحمد عطا در سموره			آقا میرزا محمود افغان		
آقا شیخ محمد تقی شاه بوری			محمد تقی میرزا رکن الدوله		
خانمیرزا حاجی ملا احمد زراقی			آقا میرزا محمد تقی ابن ابر		
آقا محمد حسن			میرزا محمد رضا و عطا هدانی		
آقا محمد علی صباغ			میرزا محمد حسین نجیبی تهرانی		
میرزا میرزا مکاری			شیخ مرتضی انجیری میرزا محمد مشهد		
آقا محمد کاظم بریری			شیخ محمد باقر محمد صفهانی ذنب		
میرزا محمد طرانی			میرزا محمود محمد بروجردی		
حاجی محمد حسین بلخ قزوینی			شیخ محمد تقی محمد صفهانی (ابن ذنب)		
خانمحمد حسن قزوینی			مسعود میرزا اظفر سلطان		
آقا محمد حسن صفهانی			حاجی محمد شمس صفهانی		
آقا محمد صادق صفهانی			میرزا محمد حسین سلطان مشهد		
آقا محمد ابراهیم صفهانی			میرزا محمد حسن (محمود شهر آرا)		
			میرزا محمد حسین (محمود شهر آرا)		

اسماء مصنفان

حرف اول	صفحه	اسماء	صفحه اول	اسماء
م		آقا محمد رضا صفار کاشی آقا محمد باقر نجار کاشی آقا محمد حسین مدحت پاشا والی بغداد استاد محمد علی سلمانی صفه آقا محمد ابراهیم ناظر میرزا محمود کاشی مشیته محمد طلب آقا میرزا محمد علی خلیل قاسم محمد خان بلوچ میرزا مصطفی زراقی حاج میرزا مصمم زنجانی آقا شیخ مصطفی محمود خانه ملک در عکا خانه منصور در عکا مصطفی قنبران تبریز آقا محمد ادراد فرادی قزوینی	م	مشهدی محمد خلیل شندره علامه رضای برزی آقا محمد جعفر شرف کاشی آقا محمد قاسم شرازی آقا محمد باقر زراقی آقا میرزا اسمعیل صفه آقا محمد باقر مدرس صفه آقا سید محمد علی بنزانی حاجی محمد باقر بیگلری خیل ساو آقا محمد باقر کریمس فردوش حاجی محمد ابراهیم آقا محمد حسن آقا محمد اسمعیل خیاط آقا محمد علی بلور فردوش حصار آقا محمد جواد زراقی حاجی محمدی آقا رضا بهزنی آقا محمد جواد جاسبی آقا میرزا جاسبی

اسماء و القبايل في تاريخ الهند

اسماء	صفحة	اسماء	صفحة
<p>ملا نادى قردىنى حاجى ميرزا نادى دولت آباد ميرزا نادى شيرازى عبد الله ماشم زرافى نائب ديخان حسين آبادى ميرزا ابراهيم سبزدارى</p>	<p>هـ</p>	<p>استاد نور الله نائب حيد كربلايى نصر الله ملا نعمت الله حاجى ماشد پاشا والى عكا نغضالوف رئيس نظرية غزنين آقا نصر الله بهارى ميرزا نصر الله خان حاجى نائب شيرازى نادر پور مهربان</p>	<p>ن</p>
<p>آقا مير يعقوب يحيى خان شيرازى ميرزا يحيى ازل آقا يوسف شيرازى يوسف ملا يوسف شيخ يوسف مفتى ناهره حاجى ميرزا يوسف</p>	<p>ي</p>	<p>ورقه انور دوس وفا دار پور اور فرديار آقا على كاشغر ديگر راي</p>	<p>و</p>